

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
742.110
INKUNABULY

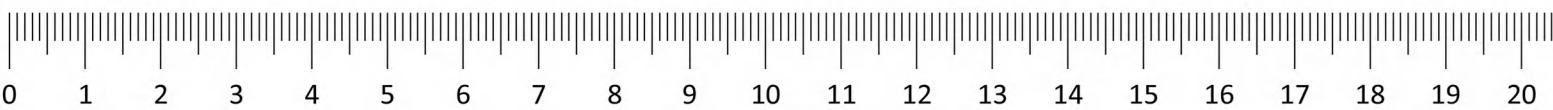

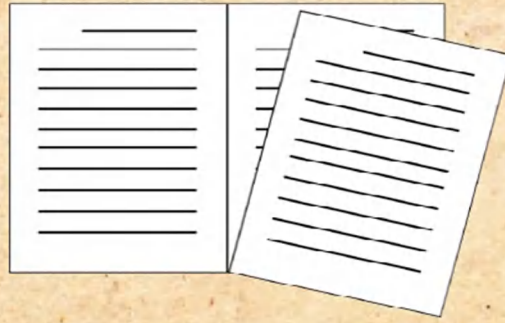

Vocabularius utriusq; iuris.

C*6369

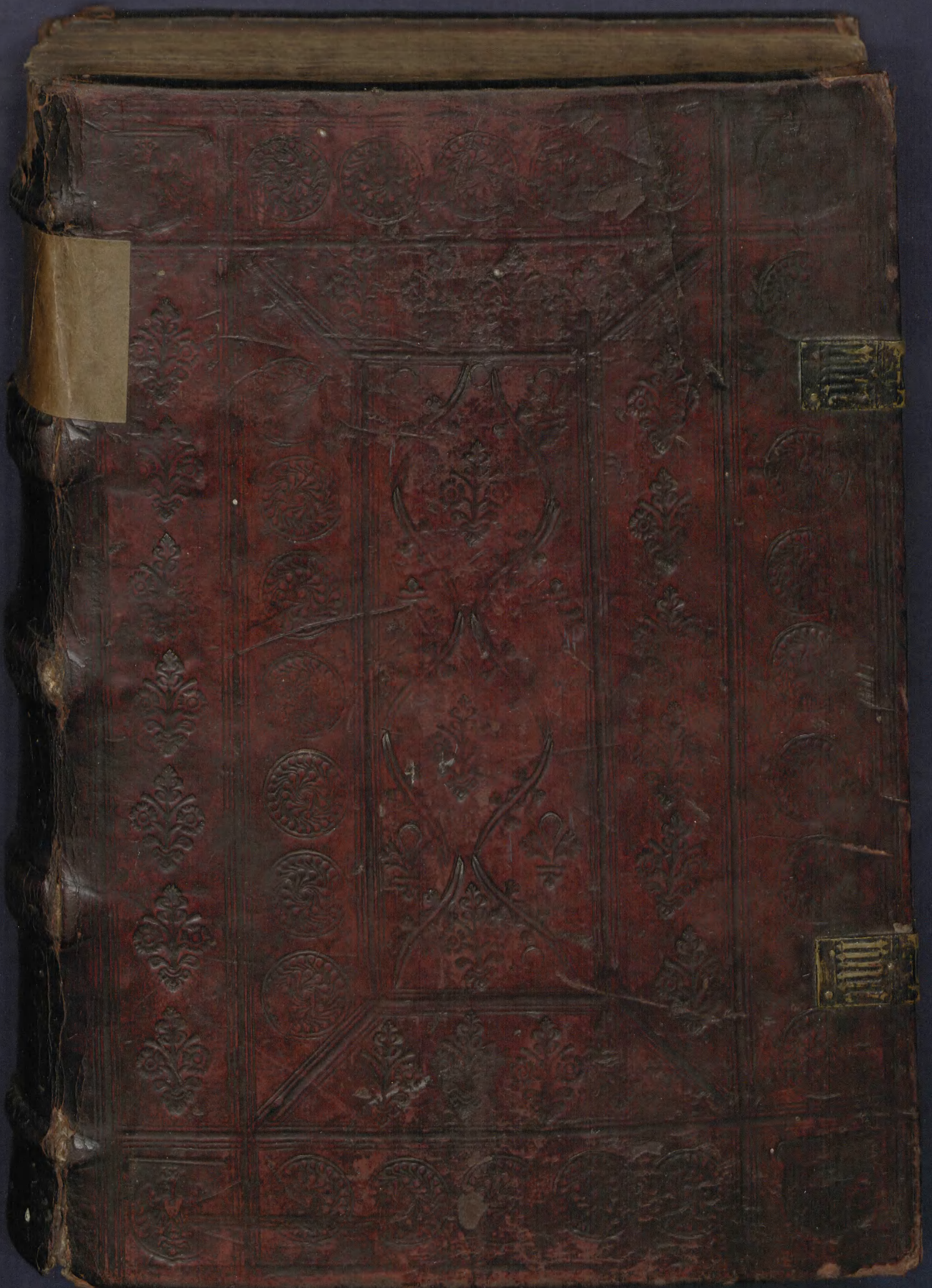

W woluminie kolejno współoprawne sygnatury:

Inc. 110

Inc. 110a

[Faint, illegible handwritten text on a small paper fragment.]

[Faint, illegible handwritten text on a small paper fragment.]

[Faint, illegible handwritten text on a small paper fragment.]

[Faint, illegible handwritten text on a small paper fragment.]

Vocabularius utriusq; iuris.

C*6369

Handwritten text, possibly a title or reference, appearing as a faint, mirrored impression.

Incl. 110

138 873A (n/)

**Boniaz iu
ri operam**

9
datur p^r nosse oportet vñ nomē iuris de/ scēdat. ff. de iusti. 7 iu/ re. l. j. in pñ. etiā vt ait phus. j. Ethicor. qui virtutes vocabulorū ignorāt de facili paralogisānt. i. decipiunt. Nisi em̄ nomē rei scier̄ cognitio rez perit. fm̄ Jli. Turpe etiā videt̄ patricio 7 nobili viro 7 cās porāt̄ ius in q̄ vlat̄ ignorare. ff. d. ori. iu. l. ij. §. mucij auditores. p̄si. nam cū dixissem. 7 de here. cū ex iniuncto. xxxvij. di. sedulo. Ex q̄bo oibus habet̄ q̄ nemo debet ignorare sciam in q̄ versat̄. Qd̄ attēdes le/ gillator Culpian^o dicit Bene est p̄s q̄ ad p̄boz interpretatiōē pueniam^o pauca de ip/ sius significatiōē tituli referre. ff. si cer. pe. l. j. Idcirco quorūdā terminorū q̄ i iure vtro q̄ maxie frēq̄tant̄ necessariū fore duxi de/ scriptiones 7 significatiōes clar^o exponere tā in summis Azo. 7 Hof. q̄ aliūde collec/ torū ppter iuuenes maxie iuris vtriusq̄ alū nos. Et hoc breui alphabeti ordine vt eq̄ mel^o memorie p̄mēdent̄. 7 tāto citius iue/ niant̄ pstringēdo. etiā cū allegatiōibz in lo/ cis suis. vt in iure modicuz p̄fecti p̄ ignora/ minime p̄cedētes. his p̄gnitis p̄ncipis et terminorū significatiōibz accessū facilitorem habeāt ad vtriusq̄ iur^o noticiā. qz oim̄ ha/ bere memoriā et in nullo penit^o errare po/ tius est diuinitatis q̄ hūanitat̄. C. d. ve. iur. enu. l. ij. §. si qd̄ autē. p̄si. quia oim̄. Et not. Bern. de rescrip. c. cū adeo. in glo. j. de cōfir. vti. vñ inuti. c. porrecta. in glo. ij. Et si lectori aliqua vocabula occurrerint quorū expositio hic nō inueniat̄ de hoc nō miret̄. quia nec oim̄ memoria potuit occurrere Et primo

**De A
Quādo facit se**

9
paratōez 7 qñ icludit 7 qñ exclu/ dit. no. Jo. an. de p̄ben. ca. statu/ tū. l. vj. 7 archi. de elec. c. j. eo. li. Et a 7 ab i simili no. archi. xxxj. di. alif. Et de a. in. c. potuit. d. do. 7 ptu. Etiā a 7 ab de/ notant̄ sepationē. L. de nupri. l. a caligato.

et ibi p̄ L. y. in glo. ij. l. ordinata. ff. de duo/ re. 7. l. si ex duobz. vbi ter. cum glo. ff. de act. emp. l. ij. §. si. Itē a vñ ab est dictio signifi/ catiua p̄mi termini a q̄. sic dictio vsqz ter/ mini ad quē. Hūc autē t̄minū a quo signi/ ficat exclusiue vñ inclusiue. de q̄ Bar. in. l. patron^o. ff. de lega. iij. vñ de a vñ ab signifi/ cat exclusiue. dicēdo in statuto. a pulsu cā/ pane de sero nullus vadat p̄ vicos sub pe/ na tali. Nā hoc statutum intelligit̄ pulsata cāpana. Ideo si q̄s vadat qñ pulsat nō in/ cidit in penā. inclusiue. significat̄ ibi a pul/ su cāpane. d. mane q̄sqz pōt̄ domū exire. q̄a statuēs sic videt̄ intellexisse zc. Et vide ple/ nius de istis dictōibz p̄ Jo. de ferra. in sua p̄ctica in forma capitū qñ testes p̄ducū tur ad eternā rei memoriā. Abauus est pater paui vel pauiē sicut pa/ uis est pater aui vñ auie. Abauia est mater paui vñ pauiē. sic pauiā ē mater aui vñ auie. fm̄ ysi. ix. li. et bimo. 7 ple/ nius. ff. q̄ gra. l. iuriscōsul. §. quarto gradu. 7 §. tertio gradu. Abauiculus est frater abauie fm̄ ysi. Abamita est soror abau. ff. de gra. l. p̄zalle. §. auunculus. Abmatertera est soror abauie. De his t̄mi/ nis vide insti. de gra. §. tertio gradu. Abnepos est filius nepotis sic nepos filius filij vñ filie fm̄ ysi. li. ix. et bi. Abnepes est filia nepotis vel nepes sicut ne/ pris filij vñ filie filia. fm̄ ysi. vbi supra. Abigere ē a se expellere vñ crimē abigeatus exercere vt sequitur. Abactor fm̄ ysi. li. x. et bi. est fur iumētōz vñ pecudū quē vulgo vocamus abigeū. Nāz abige^o est qui crimē abigeatus p̄mittit. 7 p̄ prie ille q̄ pecora alicui^o a pascuis 7 armen/ tis subducit abigēdi studio. 7 hāc artē exer/ cens vt p̄ aliquod signū qd̄ facit ipsa anīa lia fugiant sepent̄ 7 disp̄gant̄. 7 ea sic reci/ piat scz cū panno rubeo vel alias oues q̄s/ dam ad nemora fugando vt alius accipiat 7 depredeat. Et est abigeat^o crimē capitale. C. de abigeis. l. vnica. Et maximus orator apud grecos demosthenes differētiā ponit inter furē 7 abigeū. dicens q̄ ille qui vnaz solam pecudem surripit fur est 7 vt fur co/ ercebit. sed qui totum gregē subtrahit abi/ gens est 7 crimine abigeat^o tenebit. Ab intestato. i. sine testam̄to. insti. de here. q̄ ab inte. de se. in rubrica 7 in nigro.

Abduci est a veritate separi. vñ aplis. Ho-
lite abduci doctrinis varijs z extraneis. rj.
di. nolite. z ad hebre. c. xij.

Abolitio est accusationis institute pēptio.
vñ absolutio q̄ quis nomē alicuius accusa-
uit cū oī inscriptioe iā facta in totū aboleat
remissa necessitate accusandi. z h̄z ipetrari
a pncipe vñ iudice ab illo sc̄z q̄ aliquā accu-
sationē instituerat z in ea se inscripserat. ta-
lis em̄ citra infamiā desistere nō potest nisi
absolutōez ipetraverit. S̄z qñ tal' ipetrat
q̄ desistat z q̄ illud qd̄ p̄ accusatōez ichoa-
tū erat deleat rite fit. Et est duplex abolitō
sc̄z generalis z specialis. de generali habet
C. de aboli. ge. l. vl. etiā. ff. d̄ aboli. l. abolitō
Et p̄ hāc eximif re^o q̄ nō incidit in turpili-
anū si nō deferat accusatus. ff. de abo. cri. l.
si inueniēte. Et si infra. xxx. dies. post abo-
litionē generalē cā pposita nō pōt. pbari ad
eā redire nō potest. C. de abo. ge. l. j.

Abortiu⁹ est puer vñ alter fet⁹ an̄ debitū tps
nat⁹. z d̄z ideo sic q̄ nō oriat sed abortiat et
excidat. fm̄ Jli. li. x. Et m̄lier q̄ sic abortif
d̄z homicida occasionalr. xxxij. q. ij. qd̄ ho.
z. c. moyses. z. lxxxvij. disti. si expositus. Et
paul⁹ noiat se abortiuū. j. Thi. j. z. xxij. q. vj
i p̄nti. d̄ cele. mis. c. cū marthe. vñ. sane. als
nō est homicida q̄ abortiuū pcreat anteq̄
aiam accepit corpi infusam vt est embrio.
xxxij. q. ij. c. qd̄ fo non formatū. z de homi.
ca. si aliqs. nec talis p̄trahit irregularitatē
q̄ ad p̄motionē nisi iterficiat hoicm iā aia-
tū de homi. c. sicut ex litterarū.

Abortus require infra sub lra b. c. si aliqs.
Abpatruus est frater abauī vñ abauie.

Ab re. i. sine cā. vt habet in. l. si quis seruo p
suaserit. C. de fur. z de indi. l. p̄sentancū.

Abrogare est destruere vñ delere in toto. vñ
d̄z lex abrogata qñ i toto est sublata vñ de-
structa. Sed derogat ei qñ in pte tollit vñ
ei detrahif. ff. de v. sig. l. derogare. Et etiāz
abrogare interdū est addere aliqd̄. Et sep-
tē de causis aliqd̄ abrogat vt no. dis. iij. §.
h̄z si legib. pmo p̄traria p̄suetudine q̄ no-
ta est pncipi. dis. iij. leges. z. ff. de legi. z se-
nat⁹. l. de qb̄. sc̄do p̄traria p̄stitutiōe. disti.
xxxj. añ trienniū. tertio cāe cessatiōe. di. lxx.
c. neoficus. Quarto locoz varietate. disti.
xxxj. aliter. Quinto nimio rigore canonis.
xxxij. dist. fraternitat. sexto si p̄cibz occasio-
nē malignādi habeat. xvj. q. j. legi. septimo.
p̄pter malū inde seq̄ns. dis. lxxij. verū. Sed

an abrogata lex possit allegari. vid̄ glo. vñ.
q̄cūq. c. nouit. de indi. Et q̄liter p̄lus pos-
sit abrogare canonē quē d̄dere n̄ pōt. So-
lutio p̄ exp̄sum p̄sensum pape de p̄bē. c. cū
iā dudū. vñ d̄z p̄suetudo rōnabilis z p̄scri-
pta etiā tollit. de p̄sue. c. si. etiā sine scia p̄-
cipis. qz difficile est eū oēs p̄suetudies sc̄-
re. vt in glo. vñ. abrogare. c. in istis. dist. iij.
Absentia est q̄ntuplex. z qñ quis obrētū ab-
sentiaz in integrū restituat. vide glo. l. si. ff.
de inte. restitū. Itē absentiaz alia necessa-
ria. alia p̄babilis. alia honesta. siue volūta-
ria. Necessaria vt cā reipublice vñ de man-
dato pncipis p̄ficiscētī subuenif p̄ in inte-
grū restitutionē. ff. ex quibz cau. ma. l. j. z. l.
nec nō. Absentia p̄babil' vt cā studiorū vel
mercature. vñ volūtaria vt pegrinatōis. si
pcuratorē nō dimisit absens non ita facile
subuenif ei. vt. l. nec n̄ p̄alle. S̄z absens
contumaciter nō audif. vt. C. quo ap. non
reci. l. j.

Absens p̄prie d̄z q̄ est extra puincia. vt. C. de
bon. au. iudi. possi. l. si. §. vl. Tñ qñqz acci-
pit p̄ eo q̄ p̄sens nō est eo loco vbi p̄nt. ff.
de v. sig. l. absente. Un̄ absens multis capi-
tur modis. Primo ille d̄z absens q̄ aliū au-
dire z intelligere nō pōt. sic capit ibi cū d̄z
stipulatio nō potest fieri inter absentes. in-
sti. de iuri. stipu. §. itē p̄boz. Sc̄do absens
d̄z q̄ non est in eadē puincia. vt. C. de long.
tē. p̄scrip. l. si. Tertio absens d̄z vt hic seq̄t
testiū p̄ductio nō potest fieri p̄te absente si
velit adesse. Et sic d̄z absens q̄ nō videt p̄-
ducere vñ iurare testes vt. l. si quādo. C. de
testi. Quarto absens est q̄ non est in domo.
seu respectu cui⁹ nūciandū est nouū opus.
ff. de no. oper. nūcia. l. de pupillo. §. si quis.
Quinto d̄z ille absens qui faciliter nō pōt
p̄ueniri. vt quia p̄sente pncipali fideiussoz
non pōt p̄ueniri. z ita absente pōt p̄ueniri.
C. de fideiusso. z man. auc. p̄sente. Sic etiā
accipit in. l. p̄sens. ff. de p̄cura. vbi d̄z. p̄ns
est q̄ in ortis est. id est q̄ faciliter pōt p̄ueni-
ri. Sexto absens d̄z qui ad lucrandas di-
stributiones materiales p̄sentiaz. abest sc̄z
q̄ non est in choro hora determinata. z ita
licet sit in ecclesia. tamē extra choz in certis
horis d̄z absens.

Absolutio differt a reuocatione. nam abso-
lutio fit a sententia excōicatiois. suspensio-
nis vñ interdi. iuxta formā ecclesie cum ba-
culo dicēdo psalmū miserere. z de p̄fūdia.

et sic cū solēnitāte. Sed renocatio est sen-
 tentia rbalis sine solēnitāte. Etā absolu-
 tio fit si excōicatio tenuit. z si n̄ tenuit fit re-
 uocatio. Itē absolutio reddit qd̄ excōica-
 tio inculit pter q̄s fruct̄ q̄s excōicat̄ iuste p-
 didit. qz p̄ absolutionē tales nō recusat. vt
 in auten. vt cū de ap. cog. §. generalē. §. si. si
 p̄o post. coll. viij. Et absolutio ex falsa cau-
 sa sup̄ nota ipetrata nō t̄z z est nulla. vt no-
 in. c. qd̄ sup̄ his. de fi. instrū. Sed lēz excō-
 municatō lata sit ex falsa cā tū bñ t̄z. ij. q. iij.
 c. j. z de offi. ordi. ex pte. in glo. Et an pecu-
 nia possit peti v̄l dari p̄ absolutōe. d̄ simo.
 ad aures. c. dilectus. z. j. q. j. nullus eps.
 Absq̄s est priuatiū. vt in. l. minū. C. de ac-
 qui. poss. et qñ ponit exclusiue z qñ inclusi-
 ue nominat Archi. de pcura. q̄ generaliter
 li. vj.

De AL

Acceptilatio est liberatio p̄ mutuā interro-
 gationē q̄ vtriusq̄ p̄tingit ab eo necu abso-
 lutio. id est dissolutio. ff. eo. ti. l. pluribz. z. l.
 j. Un̄ acceptifero acceptulū acceptilaturz.
 p̄bū p̄positū. a q̄ venit acceptilatio. z ē ima-
 ginaria solutio q̄ simulat debitorē suū sibi
 soluisse qd̄ nō soluit. idq̄ facitatio remittē/
 di. qz illa r̄ba dicēdo q̄cqd̄ tibi p̄ stipulati-
 onē p̄missi. vel ex stipulatu debui. habes ne
 acceptū. z tu r̄ndēas habeo. acceptūq̄ sero
 q̄si dicat p̄inde habeo ac si accepissem a te
 p̄ verā solutionē. Et sic sicut vera solutiōe
 libera p̄esses. ita hac acceptilatiōe liberar̄
 vt C. eo. ti. l. j. glo. ij. Itē acceptilatio inutil̄
 d̄z rōne acceptatōis. vt tractat. ff. eo. ti. l. an
 inutilis in glo. j.

Accessio d̄z aliqd̄ adiacēs alteri. v̄l oē id qd̄
 est accessoriū z necessariū in p̄ncipali vt cā
 pistrū eq̄. v̄l vestis seruo. vt ff. depositi. l. j.
 §. q̄ in depositis. Si em̄ seruū emeris. et ve-
 ste in q̄ tradit̄ acq̄ris. z si de eo mētio nō sit
 facta. Et accessiones civiles vt vsure n̄ ve-
 niūt in p̄tractu stricti iuris. etiā post li. p̄tes.
 C. de p̄di. inde. le. j. in glo. z ff. de vsur. l. mo-
 ra in glo. §. si. difficilis. z i cap. venerabiles.
 de acceptio.

Accessoriū. idem est qd̄ accessio. z sequit̄ na-
 turā sui p̄ncipalis. insti. de re. diui. §. q̄ si p̄-
 tim. ff. si q̄s cau. l. si cū. §. q̄ iniuriar. z in re/
 gula accessoriū. de re. iur. li. vj. z qñ accesso-
 riū venit officio iudicis mercenario. tunc
 sublato p̄ncipali. tollit̄ et accessoriū. C. de

po. l. iij. Sec̄ qñ accessoriū venit officio iu-
 dicis nobilit. ff. de p̄di. inde. l. si. §. lutiū. in
 glo. alias regulariter nō t̄z accessoriū. vbi
 nō t̄z p̄ncipale. cū saltē nō accedat p̄ncipa-
 li. vt in. c. si diligēti. de fo. p̄pe. Fallit t̄m i ca-
 sibi. p̄mo in. c. debitorēs. de iureiur. vbi
 accessoriū. i. iuramentū de soluēdis vsuris
 factū t̄z. p̄ncipali t̄m. i. obligatione debito-
 ris ad vsuras sublato. qz ad vsuras soluen-
 das nulla est obligatio de iure canonico et
 civili. z tamē iuramentū factū de his soluē-
 dis est seruandū. Sed regl̄are p̄trariūz
 intelligit̄ qñ accessoriū z p̄ncipale regulat̄
 eadē rōne eodē tpe nō mutato respectu p̄so-
 ne. Sed illa nō ternant̄ in p̄missiōe z iura-
 mēto. quia p̄missio fit p̄ti sed iuramentū d̄o
 z dicit Ludo. de roma se p̄soluisse. q̄ acces-
 soriū etiā p̄ciosius p̄ncipali sibi t̄m acce-
 dit. ff. de au. z argē. leg. l. z si nō sicut. §. per-
 ueniam. z. l. cū aurū. §. si. fi. eo. ti. Et f̄q̄ ad
 questionē. Si lego mulieri vestes q̄s sibi fe-
 ci. q̄ etiā in legato veniūt ornāmēta aurea
 vel argentea vestium.

Acor z mucor. sunt vitia vini z panis. qñ a-
 cessit z mucessit.

Actus est quedā seruitus q̄ is cui ea debet
 bz ius q̄ p̄t p̄ fundū in q̄ sibi hec seruitus
 debet ducere iumentū v̄l vehiculū suū scz
 vt nō solū possit ambulare p̄ se sed etiā iu-
 mētū z quadrigā secū ducere. ff. de ser. rus.
 p̄di. l. j. §. act. z. l. int̄ act. z insti. eo. ti. §. act.
 Aliter capit̄ act. p̄ opatione dū d̄z. Actus
 actiuoz sunt i p̄cipiēte p̄disposito. ij. d̄ aia. z
 j. q. j. p̄ Jlatā. ff. si quad. pau. fe. dic. l. j. §. cū
 arietes. z ff. ad. l. acq̄l. l. si ex plagis. §. taber-
 narius. de pe. disti. j. quia diuinitatis. z. c.
 medicina.

Acta dicunt̄ publice scripture negotiorūz
 q̄ in iudicio agunt̄. ordinē eorū modū z fi-
 gurā p̄tinētes. Vel etiā sunt p̄cessus sine
 gesta curie. z sunt cōia. C. de iudi. l. vlti. ff. d̄
 re iudi. l. actorz r̄ba. z. l. paulus. q̄ p̄dica p̄nt
 p̄bari p̄ testes. C. de fi. instrū. l. emācipatōe
 nec valēt nisi testiū amminiclo fulcianf. c.
 cū a nob. de testi. d̄nt q̄ scribi p̄ p̄sonā pub-
 licā aut duos viros idoneos. c. qm̄ cōtra.
 de p̄ba. vbi acta originalia debēt remane-
 re apud scriptores. et q̄ ea temere violauē-
 rit non potest postmodū ea ipugnare. c. cū
 olim. de offi. dele. Sunt aut̄ acta triplicia
 ff. iudi. sol. l. ij. nam. Quedā sunt acta iudi-
 cij ordinatiua q̄ valēt ad ordiatōez iudicij

vt est libelli oblatio. lit. cōt. Quedā valent ad veritatē indagatiōē. z dicunt indagatiua vitatē vt depositio testiū. editio instrūz. z p̄fessio p̄tū. Et q̄dā litis decisiva que valent ad decisionē cause. De his dic̄ Ja. de are. in. d. l. ff. iudica. sol. Et acta a iudice p̄sumunt oīa rite celebrata. de elec. bone. i. d. renūc. c. in p̄ntia. Itē acta facta corā sacerdote in foro penitēntiali faciūt fidē corā iudice seclari. vt in auc. hoc ius porrectū. C. de epis. z cle. Et in. l. si q̄s in hoc gen. C. e. ti. Et acta q̄ d̄nt fieri corā iudice. si fiant corā notario nō valēt. vt no. in glo. in. l. ff. C. de lib. cā. z glo. in. l. hac p̄sultissima. C. d. testa. Itē acta etiā q̄nq; dicim⁹ locū in q̄ resideret iudex instructus de cā cognoscēs. vbi acta detegunt. vt q̄libet factū suūz audiat seu videat. z suū p̄sequat meritū. q̄ loc⁹ aliē etiā ius appellat. ff. de iusti. z iur. l. pe. §. fi. Actor est q̄ agit z pulsat aliū rē aliquā ab ipso petens in iudicio. ff. de iudi. l. in trib. ff. fini. regū. l. iudiciū. Nā in cōib; iudicis q̄rit quis actor sit. Est ergo ille q̄ suo nomie agit v̄l q̄ p̄stituit ad agendū vel defendēdū causas vniuersitatē v̄l alteri⁹. ff. q̄ cuiusq; vniuer. no. l. itē verbor. §. decuriones. Ul̄ d̄r q̄ p̄stituit a tutore v̄l curatore an̄ li. p̄tes. C. de p̄cura. l. neq; tutores. C. de acto. z tuto. v̄l cura. dan. in rubri. z nig. Et est regulare q̄ actore nō pbāte reus absoluit in. l. q̄ accusare. C. de edē. vbi dicit rex. Actore em̄ nō pbāte q̄ p̄uenit z si nihil ip̄e p̄stiterit obtineat. glo. accur. i. absoluat. vj. q. vl. actor. vt eccle. bñfi. c. vt nostz. z. C. d. pba. l. actor Fallit em̄ hoc in casib; ad minus q̄ndeciz q̄b; actore nō pbante reus nō absoluitur. Hos casus vide in glo. palle. c. vt nostz. et actor seq̄ debet forū rei. c. si cleric⁹. z. c. cuz fit generale. d. fo. compe.

Actio significat tripl̄r. stricte. late et latissime. Stricte significat ius p̄sequēdi quod orit̄ ex obligatiōe. Late significat dū significat iurisdictionē iudicis. z ita ne dū significat p̄sonales sed etiā reales actiōes. Latissime cū etiā significat officiū iudicis. z h̄ mō q̄rela in offi. testa. d̄r actio. ff. de lega. j. l. cuz filius. in p̄n. facit. l. actiōis p̄bo de p̄bo. sig. ff. z. l. actiōis p̄bo. de act. z ob. Et hoc p̄bū actio significat bene simul ius z factū. nec est incōueniens.

Actio ergo significat officiū. i. ius p̄sequēdi. licet officiū sit facti. Et ponat differētia

inter iurisdictionē z officiu. Est em̄ actio ius p̄sequēdi in iudicio qd̄ sibi debet. in sti. de act. in p̄n. Et addunt qd̄ qd̄ suū est vel alienū. ita vt illa diffinitio icludat oēm actionē tā in rē q̄ in p̄sonā. sed illa diffinitio p̄missa solū p̄prehēdit actionē p̄sonalē. illud aut̄ quod tuū est tibi debet. Si vero qd̄ non tuū est z q̄cquid est in iudicio d̄z icludi diuersimode quo petis. z cōcluditur in actiōe reali z p̄sonali. qz in p̄sonali peto mihi debitū. In reali p̄o actiōe peto aliqd̄ vt meuz. q̄re hoc verbum actio sumit aliter z aliter vt p̄missum est. Et nota q̄ h̄ verbū debet q̄nq; large sumit. vt cū d̄r. q̄cqd̄ i iudicio tibi debet. id ē res quā petis vt rem tuā siue rei v̄dicatione actiōe comodati siue depositi fm̄ Azo. in sum. ti. de eden. circa p̄nci. Olim dicebat actio p̄ceptio p̄boz formata a magistratib;. l. ij. §. deinde et hū ff. de origi. iur. vnde dicebat formula vulgaris. ff. de fur. l. si seruus nauē Hodie autē fit sine impetratiōe z p̄ceptiōe verbor. solēniū. C. d. formu. z ipe. act. subla. p̄ torti. Nec hodie est aliq̄ differētia int̄ indicta z actiōnes. cū interdictū nihil aliud sit q̄ actio p̄toria. d̄r ergo actio ius civile v̄l p̄toriaz q̄ debitū a te erigere possum v̄l petere rē mihi restitui. fm̄ Azo. z Bos. d̄r iudi dilecti. et est actio in iure civili insti. de iur. na. gen. et ci. §. ius aut̄. Et fm̄ canones actio d̄r cā. c. forus. de p̄bo. sig. Et fm̄ leges actio debet poni in causa. qz nemo sine actiōe exp̄it. ff. de nego. gest. Si pupilli in fi. z. c. examinata. de iudi. p̄hibent̄ tū attērius nimis subtriles actionū int̄tōes. vt in. c. dilecti. d̄r iudi.

Actionū p̄o qd̄a sunt in rem z qd̄am in p̄sonā. Actio in rē d̄r vendicatio rei. q̄n scz dicit aliq̄s rē de q̄ agit suā. Et aduersari⁹ dicit eam esse suam. Nū ergo petis rem aliq̄m vt tuā rei v̄dicationē. tūc agis actione in rem. Actione p̄o in p̄sonaz petis ab aduersario aliqd̄ tibi dari v̄l fieri. Itē actiōes qd̄az bone fidei dicunt̄. qd̄am stricti ius. Actiōnes bone fidei dicunt̄. nō ideo. qz i eis d̄z seruari bona fides. qz etiā bona fides seruat̄ in actiōib; stricti iuris. Sed dicunt̄ bone fidei ideo. quia maxie exuberare debet bona fides inter cōtrahētes in eis Et vltra id etiā veniūt oīa accessoria z ea de q̄b; nihil ē ex cogitatu. vt in actione emp. vel contracta v̄di. Venit etiā id qd̄ exp̄sse nō est actum. v̄cz a tpe more q̄ alteri nō reddit istud ad

qđ tenet de natura tractus veniunt dāna. z interesse. qđ debet restitui. z sic in eis mltū eruberat officii iudicis pingui? qđ in actioe stricti iuris? Sūt autē actōes bonafidei. xvij. qđ enumerant insti. de act. §. actionū. z ponunt in glo. de excep. c. cū venerabilis. z continent in his vlib. Empti cōducti mādati depositiq. Pignora. ciscūde. cōmuni. p so cioq. Dotis z heredib. tutele. comoda. gestoz. Prescriptis verbis cū extimat atq. pmutat. Iste bonafidei sunt. stricti ceteri iuris. Alie sō dicunt actiones stricti iuris. z actio ex mutuo. ex stipulatu. ex arbitrio. z similes. Et in istis nō venit accessoriū. nec ea de qđ nō est cogitatur vt no. Ber. i glo. pallegata. Nec in his a tpe moze qđ alteri nō reddidit illō ad qđ tenet de natura contra ctus. veniunt damna z interesse que dicunt restitui. Itē actionū realiū alie ppetūt pro rebus corporeis. z sic hz locū rei vēdicatio alie p incorpaliū z p seruitutib. acq. redīs seruiēdi z defendēdi. z sic cōpetūt due acti ones. quaz vna vocat cōfessoria. alia negatoria. Itē nota qđ actiōes pfouales vsq. me tas. xxx. annoz extēdunt vt. C. de cōstitu. pe cu. l. ij. z ibi nota ter. qđ possibile est oēs res in pecuniā pueri. C. de pscip. xxx. annozū l. sicut i rē. Reales aut vsq. ad metas. xl. an noz. vt. C. de vendi. pig. l. j. z in glo. d. vtro qđ casu. Est ergo vt clari? dicat actio realif qđ obligatū euz qđ quē dirigit nō p̄supponit. S; ideo ppetit. qđ qđ cōtēdit p̄stitui rē cōtra quā talis actio dirigit. vbi grā Intra/ sti domū meā violēter. ego peto possessiōez meā quā occupas. tu nullo iure mihi obli/ gatus es. Nec aliqd mihi pmisisti nec tecū p̄traxi. sed tm te vuenio. quia res mea apd te est. Sed psonalis actio p̄supponit de/ bitorē cōtra quē dirigitur obligatū ex cō tractu v̄l maleficio seu ex varijs causaz si/ guris. Et ista dat etiā ad rem. s; p̄supponit obligationē p̄sone. vt vēdidisti mihi librū v̄l locasti domū tu mihi obligaris ex p̄tra ctu. licet agā ad rē. s. librū v̄l domū.

Actio ad exhibendū dat p̄tra possessore v̄l aduersus eū qui dolo malo possidet. vt rez exhibeat. i. in publicum deducat. vt fiat ad uersario copia vendicādi. fm Azo. in sum. ti. ad exhibē. in princi. Nā exhibere est rem in publicū deducere et videndi tāgendi qđ cōprehēdendi rei facultatē p̄bere z ostēde re. vt aduersari? copiā habeat rem suā esse

contendēdi. vt cū qđ dicit hec est res mea. qđ tacta seu visa ab eo sibi sua videt vt. ff. ad exhibēdū. l. ij. cū ibi no. Et si erat instru mentū res ipsa exhibēda debet fieri facul/ tas legēdi z etiā trāscribēdi. ff. quēad. testa. aperi. l. j. z. ij. §. stipulari. Et sic exhibere di cis p̄prie qđ extra secretū h̄re. Et fm Placē. quasi extra se habere. sic redibere quasi re/ tro habere dicitur. ff. de edil. edic. l. redibe/ re. in pn.

Actio arborū furtim cesaz habet p̄denatio nē aduersus eū qui arbores furtiz cedit in scio z inuito dño. Et p̄petit p̄tra ipm dam nū dante ad duplū dāni dati in qđ casu etiā p̄petit huic actio legi acq. lie. ita tm vt dedu cere possit a cōdeminatiōe qđ actio cōfescu? est altera actione. vt. ff. arborū furtim cesa. l. j. Et appellatiōe arborū etiā vites p̄tinent tur. ff. de arbo. ceden. l. j. §. arboris. Itē cō/ tinent edera qđ imprope dicif arbor ex iter/ p̄tatione z plerūq. arborib. heret. ff. arbo. furtim cesarū. l. vitē. z in glo. Etiā et arun/ do nō male dicet arbor. z idē de salicto qđ iā radices imisit. vt eadē. l. vitē. iuncta glo.

Actio caluissiana est p̄ quam reuocant ea qđ in fraudē creditoz patroni libert? aliena/ uit. vt ibi etiam locum habeat actio fauiana ff. de iure patrona. l. si liberat? fm Pla.

Actio fauiana z pauliana sic dicta sunt ab autorib. z eaz inuentorib. Et habent locū qđ debitor in fraudez creditoz alienauit ea qđ alienata fuerūt creditoz. vt reuocet ip sa alienatio. Dat etiā actio fauiana patro/ no ad reuocandū alienata p̄ libertū v̄l per debitorē in fraudē patroni vel creditoz i qua veniūt fructus etiā post lit. p̄testa. p̄ce pti. vt notat. ff. si qđ in frau. patro. l. ij. et ibi p̄ totū. S; pauliana dat p̄prie creditoz ad reuocāda alienata in fraudē per debitorē d qđ. ff. qđ in frau. credi. l. j. §. si. z. l. hoc factū. in qđ etiā veniūt fructus. vt eo. ti. l. p̄toz. ait. §. hanc. z. §. p̄trea. qđ intellige iuxta le. si. §. nō solū. eo. ti. de qđ ambab. ff. d. vsuca. l. videam? §. in fauiana. Et insti. de actio. itē si qđ in fraudē.

Actiōes ciuiles que sint z qđ require i spe. ti. de acti. z except. p̄ponen. §. postremo. Et nota qđ qñq. distinguit actio ciuilis cōtra criminalē z tunc idem est qđ actio intērata p̄ aliq. interesse. Qñq. distinguit contra p̄/ toriam. tunc idem est qđ actio salfiria dire cta in re p̄retoria aut dicif que dat officio

iudicis. vt infra actiones p̄torie.
Actio comodati est triplex. scz directa. vtil.
 z contraria. Unde directa cōpetit ei qui rem
 aliquā comodauit s̄ comodatariū ad repe-
 tendū ipsam rē vt ei res ad ei⁹ accessiōes re-
 stituant facta z expleto vsu p̄ter quem co-
 modata ē. ff. comoda. l. j. fm̄ Pla. Actio co-
 modati p̄traria ei cōpetit q̄ comodatū ac-
 cepit in eū qui comodauit. z imp̄sas in re
 comodata factas veluti si egrū seruū cura-
 uit qd̄ nomine cibariōzū ip̄endit non repe-
 tit. ff. como. l. in rebz. §. possum. cū. §. seq̄n/
 ti. Actio comodati vtilis fm̄ Pla. cōpetit
 vbi nō est vere comodatū. sed interpretatiue
 vt si amic⁹ ex p̄fidētia rē amici ex p̄ria au-
 ctoritāte accepit. Et pone meli⁹ exēpluz p̄
 l. j. §. si. cū. l. ij. z. iij. in prin. ff. como.
Actio confessoria est que p̄petit ei qui dicit
 se habere ius v̄l seruitutē per fundum viā
 eundi vel agēdi. vel alius edes suas leuan-
 di. v̄l quācūq̄ aliā seruitutē in re ips⁹ etiā
 inuito eo. Hec aut̄ actio in rem d̄z vel rea-
 lis. quia rē tuam corporalem scz ius eundi
 per fundū petis quous ipsa seruitus sit cor-
 poralis. vt. ff. si serui. vendi. l. ij. in prin. Et
 d̄z cōfessoria. quia verbis affirmatiuis cō-
 stituit. z ei⁹ p̄traria verbis negatiuis p̄po-
 nit. que dicit̄ actio negatoria fm̄ Pla. ff. si
 serui. vendi. l. si quādoq̄. §. cum in domo.
 z ibi no. Unde actio negatoria cōpetit ei q̄
 dicit aliquē nō habere ius v̄l seruitutē ad
 aliquid qd̄ facere volebat alter et ip̄m per
 hanc actionē phibet. vt quādo dñs fundi
 intendat aduersus te solitum ire p̄ funduz
 suum. dicens. Non est tibi ius ire p̄ fundum
 meū. z hec actio similiter in rem dicitur. qz
 dñs fundi vendicat libertatē dū ipsam in-
 tentat verbis negatiuis. dicens q̄ alter nō
 habet ius eundi v̄l agēdi p̄ fundū suum.
 nec alius edificandi edes ne luminibz su-
 is noceat. z sic p̄ hanc dñs fundi ad h̄ agit.
 vt fundus suus declaref liber. z alter desi-
 stat et phibeaf ne cum de cetero inquietet.
 ff. si serui. vendi. l. ij. z. l. loci corpus. §. p̄pe-
 rit. z insti. d̄ actio. §. ecōtra. Et actio nō cō-
 petit de dñio. sed d̄ iure predioz. sicut z cō-
 fessoria. vt in p̄alle. l. ij. in prin. Et licet fm̄
 Pla. dicat̄ ideo negatoria quia verbis ne-
 gatiuis intentatur. Tamē contrariū nota-
 tur in. l. ij. z. §. ecōtra supra alle. Nā quel-
 bet earū. l. actio cōfessoria et negatoria pōt
 dari p̄ verba affirmatiua z etiā p̄ negatiua

Non ergo sumunt differentia p̄ formā ver-
 borū sed differūt ratione materie. Cū bre-
 uiter cōcludendo siue p̄ affirmatiōē siue
 p̄ negatiōē dētur. tñ in hoc differūt. quia
 cōfessoria datur ad tuendā sibi seruitutem
 debitam. z negatoria daf̄ ad tuendā sibi li-
 bertatē suam. Et notant̄ doc. exempla in q̄
 bus p̄fessoria intentat̄ verbis negatiuis. et
 negatoria verbis affirmatiuis i. c. cū ecclē-
 sia sutrina. d̄ cau. pos. et. p̄pe. vbi bona glo.
 de his. z de iudi. in. c. examinata. et in dicta
 l. ij. ff. si serui. vendi.
Actio cōmuni diuidendo inter eos daf̄ qui
 sine societate. nec ex cā hereditaria aliquid
 cōmune habēt vt id̄ diuidat̄ fm̄ Placen. z
 Azo. habet ergo locū hec actio iter eos ad
 quos res aliqua cōmunis p̄inet nō p̄ soci-
 etatē nec p̄ hereditatē ad hoc q̄ res illa di-
 uidat̄. Itē si ex p̄tractu societatis res illa sic
 cōis habet locū hec actio. ff. como. l. j. Et d̄
 ista actiōe. ff. de iudi. l. in tribus.
Actio p̄ducti cōpetit ei qui p̄duxit a locatē
 v̄l locatore fundū vel p̄diū vel domū. z cō-
 petit ei ad hoc q̄ liceat sibi inhabitare v̄l in
 vsu habere rē cōductā. etiā p̄petit s̄ locato-
 rē si aliq̄s exp̄sas viles v̄l necessarias ibi
 fecerit.
Actio directa ē qñ aliq̄d directe petit̄ i ius.
 vt ex comodato v̄l deposito. z h̄mōi.
Actio vtilis est q̄ datur nō ex iure aliq̄ dire-
 cto sed vtiliter z ex eq̄tate p̄petit. vt in pub-
 liciana. z h̄mōi fm̄ Pla. z Azo. De ista ac-
 tione vtili habet̄ z notat̄. ff. de nego. gest. l.
 actio. et. ff. q̄dru. pau. fe. di. l. penl. Et nota
 q̄ actio directa z vtil̄ eiusdē sunt effect⁹. vt
 in. l. actio. p̄alle. z in. l. d̄nt. licz fm̄ q̄sdam
 differāt. vt no. i. l. ex legato. C. de legi. z ple-
 ne p̄ Ly. l. j. C. de act. z obli. vñ directa daf̄
 fm̄ p̄ba z mētē. vt interdicitū. vñ v̄l directū
 daf̄ tñ s̄ spoliante v̄l mādante seu ratā ha-
 bentē spoliatoz suo noīe factā. qz p̄ba z i-
 tētio p̄toris h̄ volūt̄ i hoc interdico. s̄ idē
 interdicitū vtile daf̄ ex mētē tñ de eq̄tate q̄
 dā nō virtute verborū. Datur etiā p̄tra eū
 q̄ alias ex iusta causa rem possidet. nō tñ p̄-
 dictis tribz modis. sed forte possessionē va-
 cūā intrauit v̄l rem in domo sua inuenit cre-
 dēs eē suā. de q̄ in. c. cū ad sedē. d̄ resti. spo.
 Et dicit̄ Angel⁹ q̄ h̄ns ius vtile z intērans
 directū male libellat. et qñ in prin. detecta
 fuit ineptitudo succūbere debet.
Actio depositi ē duplex. s̄ directa z p̄traria.

Actio depositi directa competit deponitori ad repetendum depositum et accessiones eius et competit in simpliciter nisi forte res sint incendio ruina naufragio depositae. Hoc enim casu quod depositum sic receperit si negauerit et inficietur et de hoc quincat in duplo condemnabitur. hec probant. ff. de depositi. l. j. §. ait pretor. Sed actio depositi tria competit ei penes quem res deposita est ad petendum ipsas si quis circa rem impenderit ut illas repetat vel dampnum datum persolvat depositum secundum Placitum. De illa contraria actione habet. ff. de depositi. l. apud. in prin. et l. actione. **Actio de dolo** competit mihi quando datum dolo malo alicuius est mihi datum vel si quis aduersus me veres dolose consulendo vel maliciose negocia mea administrando nec superest aliquid alia actio qua possim expiri. ff. de dolo. l. j. §. verba. sed non datur nisi duos aureos excedat. Hec autem non datur liberis contra patres. ratio. quia odiosa est et in ea condemnatus infamis efficitur. Hec datur liberis contra patronos sed loco eius datur actio in factum verbis sic tradendis in conditione libelli in qua nulla est facienda mentio doli. hec probant. ff. de dolo. l. si oleum §. si. cum. l. se. **Actio de dolo furto** eorum qui in ministerio cauponum stabularium vel nauae exercent datur aduersus stabularios et nautas. qui quod officio malorum hominum utuntur in duplo seu in duplum tenentur quo dolo vel furto commissus est in his rebus quas saluas fore receperunt. ff. de furto. aduer. nau. cau. stabu. l. j. et infra actio in factum. **Actio de constituta pecunia** competit aduersus eum qui sine stipulatione constituit pro se vel pro alio solvere. C. de consti. pecu. l. ij. nam omnia constituere est debitorum se facere secundum Placitum. **Actio in rem verso** datur aduersus dominum vel patrem si seruus vel filius pecuniam in rem patris vel domini impendit quam mutuo accepit. ff. de in rem ver. l. j. in prin. **Actio de tigno iniuncto** datur ei cuius tignum alieno edificio iniunctum est ab eo qui est imbutus suum tignum esse. Si homo sciens alienum id dolose fecerit tenetur de tigno imisso et furci. et actione ad exhibendum non quod tignum cogatur erimere. sed quod intersit prestare. Et hec probantur. ff. de tigno iniuncto. l. j. et ff. de rei vendica. l. in rem. §. i. cum ibi no. **Actio de rebus ecclesiasticis** venditis custo-

dibus earum datur aduersus eos qui sacras res emerunt circa formam nulla eis actione relicta contra sacrosanctas ecclesias de precio quod dederunt repetendo. hec autem actio datur in factum cum res in aliam rem est mutata. ut ex phiola factus est cibus. Si homo in forma sua sit rei vendicatio locum habet. et si alienetur quod ex lege datur. **Actio de pauperie** competit aduersus eum cuius animal dampnum dedit contra naturam sui generis. verbi gratia. ut si equus non ex loci angustia vel non instigatus calce percussit. vel bos cornu percutat ex naturali feritate. Secus tamen si instigatus vel ex loci angustia dampnum dederit in homini actionis condemnatione venit dampni restitutio aut in solutione venit ex. l. xij. ca. noxe dedito. dominus enim noxali iudicio serui sui nomine conuenitur. seruum actore noxe dedendo liberatur insti. de noxa. act. §. j. et si alia noxe dedat proficiunt reo ad liberationem. insti. si qua. pau. fe. di. Et utrum malit vel soluendo datum sufferat. aut alias pro noxa det aniam hoc per eum stat. Et probantur hec. ff. si qua pau. fe. di. l. j. in prin. et insti. e. ti. §. j. Et noxia signat delictum sed delinquens vocatur noxia. insti. de noxa. act. in glo. §. noxa. vbi et usus. Noxia delictum delinquens noxa vocatur. Et tamen sepe vniuersum pro reliquo dicitur seu accipitur ut ibidem dicitur. **Actio de apposito** vel suspeso quo iter est vulgo cuius casus nocere poterit. datur aduersus eum qui in subgrunda pro refectione habet id apposito vel suspeso quod nocere potuit cuius condemnatio est decem solidorum. ff. de his qui deie. et effu. l. si homo. §. ait pretor. **Actio de effusis et eiectis** datur aduersus eum ex cuius habitatio vel habitaculo aliquid effusum vel eiectum est contra iter publicum. unde dampnum datum alicui transeunti restitutum est in duplum et si liber homo id pisse dicatur in quinquaginta aureos hec datur actio. Si homo nociturus est libero homini datur quantum videtur iudici ex bono et equo compensatis impensis factis et operibus quibus est castriturus inutiliter. ff. de his qui deiecer. vel effu. l. j. in prin. **Actio edilicia** competit multis modis. Et primo si res vendita sit redibita propter vitium siue morbum. nec tamen a venditore restituitur precium emptori cum actionibus et

alijs que ediles inhihent. z in hoc casu e p/ petua. de hac habet. ff. de edi. edic. l. ediles in pn. §. j. z. fi. l. istud. ij. rñso. z. l. redibitoria eo. ti. Secūdo ppetit qñ fit. vt si res vendi ta nō placet vt reddat. z tūc est tpalis vsqz ad. lx. dies. vt. ff. eo. ti. l. q. si nolit. §. si qd ita venerit. Tertio cōpetit si venditor d n vult tradere seruū vl' mancipiū vl' iumentū cū ornamēto cū q ostēderat tpe veditōis p ip so ornamēto. vl' vt fiat redibitio rei pncipa lis ppter accessoria. z tūc ppetit etiā vsqz ad lx. dies. ff. eo. ti. l. ediles. in pn. §. vendendi. Quarto pō ppetit qñ eo loco q iter est vul go bz qz canē. lupū. vsūm. aprū. verē. pā terē. leonē zc. vl' aīal aliud qd nocere possz siue sit ligatū siue solutū. ff. eo. ti. l. hi em. §. deinde aut. vide de his Buil. in spe. in tra ctatu libel. de empt. z vendi. §. nūc dicēdū est.

Actio d supficie in rē ppetit ei q supficiē bz in alieno solo noīe pducti ad repetēdū su/ pficiē si possederat. ff. de supfi. l. j. §. q. supfi ciē. in fi. z. §. ait ptoz. §. et sane.

Actio empti ppetit emptori ad rē repetēdā quā emerat in q venit comodū qd accessit Et si quid in spāli pacto cōphendit in hac actione attendit put qsqz sibi pacificat. ff. de actio. empti. l. emptor in pn. z insti. de emp. z ven. §. sed nostra. in fi. hū p traria ē actio vediti q ppetit veditori ad petendū precii z interesse z vsuras tpe more put inter par tes quētū seu ptractū est. De ista habet in. l. iulian. §. ex vendito. eo. ti. z de emp. z vē. insti. in. §. palle. sed nra.

Actio ex stipulatu nascit cū de re certa in ge nere. sed incerta in specie fit stipulatō. vt i/ sti. de pbo. obli. in pn. Nā si res esset simplr icerta stipulatio nō valeret. ff. eo. ti. l. ita sti/ pulat. in pn. Et stipulatio est pcepta vt cū rñdes dare seruū. vl' spondes te factuz do mū Et ptnet hec ad actōes in psonā q ori unt ex ptractu verborū. z hec colligunt. ff. de actio. l. j. §. j. z. l. actionū genera. §. i pso/ nā. z insti. de obliga. §. si. z d actio. §. j. z. §. nāqz cū similibz. Et nota q actio descēdes ex stipulatōe nō habet dilationē anni sicut actio de dote. l. j. §. extractor. C. dere. vt. act. z. §. cū autē. d hoc Bar. in. l. si diuortii. ff. de verbo. ob.

Actiones ex ptractu sicut de actionibz in p sonā insti. de actio. §. j. que nascunt ex pa cto siue pactū siue obligatio surgit ex te vt

cōditio certi. de numzeata pecunia cōditio certitudinaria. Conditio ob cām. actio co modati. depositi. pignoratitia. de qbz oibz suo loco dicitur. siue etiā p surgit obligatō ex verbis sicut in actioe ex stipulatu qndo res certa in stipulatōibus deducta ē. Si ue etiā oriat obligatio ex literis de qbz con ditio odio desidie dat in eū q cū spe future numeratōis scribit se debere qd ei non est numeratū. Numeratōe aut nō secuta i/ sro biennii nō repetit cyrographū Et est i/ sro ducta et exclusa exceptioe nō numerate pe cunie cū minime cogat soluere qd scripsit se habere. siue etiā oriat obligatio ex cōsen su veluti. empti. venditi. locati. pducti. pro socio. mādati. pscriptis verbis. z actio con stituta pecuniaria. Hec nō actio in factū. d iure iur. Et de his actionibus in ppijs lo cis fm ordinē patebit. Et iste sunt species actionum in personā que oriuntur ex con tractu siue re. verbis. litteris. aut consensu obligatio oriatur. De quibus vide. ff. d ac tio. z obli. l. j. z. ij. et institu. de obli. §. j. cum §. z ti. se. vsqz ad titu. de obliga. q ex quasi p trac. naf.

Actōes ex qsi ptractu sunt de actōibus in psonam. insti. de actio. §. j. cum ibi no. que neqz ex pacto neqz ex maleficio oriunt. sed tamen maiorē habent cōuenientiā z affini/ tatem cum pacti qz cum maleficijs. et sunt iste. f. conditio in dōbiti. conditio libere acti onis.

Actio negotiorū gestorū. tutelē. subsidia ariā. cōmuni diuidūdo. finiiū regūdozum. familiarē heriscunde. petitio hereditatē di/ recta z vtilis possessoria. fidei cōmissaria. et actio ex testamēto. De his omnibus. ff. de actio. z obli. l. de maleficijs. §. si quis seqn tis. z. §. se. z insti. de obli. q ex quasi ptractu naf. cū ibidē no.

Actio de peculio z qd iussu z de in rē verso actō tributaria i/ stitoria exercitoria actō su neraria ad exhibēdū. d tigno iniūcto. actō i factū de rei veditatōe. actio de paupie. i/ terdū quoz bonoz. vti possidet. vtrobi. in terdictū salianum De qbz oibus reqre i loco suo.

Actiones vel obligatiōes ex maleficio sunt actiones in psonam. insti. de actio. §. j. cum ibi notatis. Quibus delicta hoim coercēt qd publice vtilitatē interest. ff. de fidei i/ sro. l. si aureo. §. fi. z. ff. ad. l. acq. l. ita vulnerat

est filii. vt est dicitio rei furtiue. Actio arborum furtim cesaz. actio furti. actio vi bonorum raptorum. actio legis acq̄lie. actio iniuriarum. q̄d metus cā. de dolo. actio serui. corrupti. actio rez amoz. dicitio ob turpem cām. interdictū vñ vi. interdictū q̄d vi aut clā. interdictū de libero hoie exhibēdo. de vxore ducēda. de liberis exhibēdis. interdictū q̄z legatorū. interdictū phibitoriuuz ne q̄d in flumie ripa ne publica. interdictū de itinere actuz priuato. De q̄bo oibz requirere de. J. loco suo.

Actiōes vñ obligatiōes ex q̄si maleficio sūt actiones in psonā. insti. de actio. §. i. q̄ neqz ad pacta accedunt neqz ad maleficia. sunt tñ similiores maleficijs q̄ pactis. vt actio in factū aduersus iudicē q̄ litē fecit suam. z actio in factū de eiectis z effusis. Et actio in factū de dolo z furto eoz q̄ ministeriū cauonū. aut stabulariū. aut nauē exercent. ff. de actioni. z obli. l. ex maleficijs. §. si iudex vsqz ad fi. z insti. de obli. q̄ ex q̄i male. naf. p totum.

Actio exercitoria fm Azo. in sum. eo. ti. dat p̄trabētibz cū mḡo nauis p̄pter nauigādi necessitatē p̄ exercitatorē nauis q̄ magistrū nauis p̄posuit quē equū fuit teneri vt tenet q̄ institorē taberne vel negocio p̄posuit. ff. de exercita. actio. l. j. Dec ergo actio nō datur p̄tra magistrū nauis. sed p̄tra eū q̄ magistrū nauis p̄posuit in eā cām in quā p̄positus est exp̄sse vñ tacite. vt in ea. l. j. §. n̄ aut z. §. p̄positio igit. Est aut mḡ cui tot⁹ nauis anchora z cura mādata est. l. j. §. magistrū nauis. q̄ in vulgari lōbardoz z puinicialiū comit⁹ dz. z in theuthonico et in alamanico sturman dz. Nec dīstinguif an iste magister sit liber vñ seruus. maior vñ mior. Et sibi imputat q̄ eum p̄posuit. vt. l. j. p̄allegata. §. cuius aut cōditionis. Sed exercitor dz is ad quē obuētōnes q̄tidiane aut redditus q̄stus z vtilitates nauis pueniūt z p̄tinēt. vt ea lege. §. exercitatorē siue ver⁹ dñs nauis sit siue a dño nauis conduxerit ad tempus vel in p̄petuum. vt dicitur ibi dem.

Actio estimatoria vñ extrimatoria. id ē actio p̄scriptis p̄bis sic cognoīata est actio q̄ extrimato p̄ponit gratia dubitatiōis tollende q̄si res estimata vendēda dat. Dubitatum em est. an ex vendito sit actio. an ex locato. an ex p̄ducto. an mādati. vt si rē meā do ti-

bi z estimo vt eā vedas p̄ decē. z inde decē reddas mihi aut rez. vt no. ff. de exti. act. in rubro. z. l. j. z insti. de actio. §. actionū.

Actio ex testamēto. non solū scripto heredi p̄petit ad petendū hereditatē. Sed etiam contra heredē scriptū legatarijs z fideicōmissarijs. C. cōia ole. z fideicōmis. l. j. Et sapit naturam actionis bonafidei. l. in minorum. C. ex q̄ ca. in inte. res. nō est ne. Tamē dicit Bar. q̄ reuera est stricti iuris cū non numeret inter actiones bonafidei in. §. actionū. insti. de acti. vt no. ipse in. l. hmoi. §. edes. ff. de leg. j.

Actio familie herciscūde inter eos cōpetit q̄ cōem habēt hereditatē diuidendaz. ff. fa. hercū. l. j. z. ij. Et dicit familie herciscunde id est hereditatis diuidēde fm Azo. i sum. vt no. ff. eo. ti. in rubro. Nomē aut familia q̄nqz ponit p̄ cognatōne. vt cum dicitur. illi sunt de familia pami. Et q̄nqz p̄ seruitute z potestate. vt cū dz pat̄familias. filiūfamilias. hic tñ p̄ substātia z hereditate. vt C. de p̄bo. sig. l. fi. Sed hercisco est vbum grecū idē q̄ diuido. inde herciscūde. id ē diuidēde no. glo. ff. e. ti. i rubri. Et vrimur hoc verbo sicut repimus apud antiquos. q̄ gerūdā sua p̄nuāciabāt in vndo. vt legūdo. audiundo. diuidūdo. herciscundo fm Azo. in sum. sua. Et ita etiam hodie dicere possumus. familie herciscūde p̄ familie herciscūde.

Actio fauiana z pauliana habite sunt supra circa actionē caluisianā.

Actio finū regundoz cōpetit finibz ad dīstinguendū vel ad iudicandum. ff. eo. ti. l. j. §. iudici. l. se. int. reos q̄ agros cōfines hñt vñ p̄dia. insti. de actio. §. itē finū regundoz z hz locū in rusticis p̄dijs tñ. ff. eo. ti. l. ij. z nō in vrbānis. qz vrbāna p̄dia nō sunt p̄finia sed vicina. qz parietibz dīstigni p̄sueuerē. sed p̄finia dicim⁹ q̄ adeo sūt p̄ria. vt nulli paries in medio interponat. ff. e. ti. l. sed z si loci. §. i iudicio. cū ibi nota. Urbana p̄dia dicunt oīa p̄dia q̄ habēt edificia etiā si sint i villa. qz vrbānū p̄diū n̄ fac̄ loc⁹. s̄ materia hitādi cā facta. Un̄ si in vrbē edificii cā nō habitandi sed gratia reponēdoz fructuū fiat. dicit p̄diū rusticū. S̄z z horzi in edificijs p̄stituti nisi p̄limū sint reddit⁹ vñ nearq̄ forte. z sic alitorie p̄tinent appellatiōne vrbāoz p̄diōz. ff. de v. sig. l. vrbāna Rustica aut p̄dia vocant̄ agri n̄ hñtes edificia

Et si inter te et mestra que ago finium regu-
doz via publica vel publicum iter veniunt hinc
locum hec actio. qz finium non intelligit. secus si
rius privatus intervenierit. qz finium regun-
dorum agi potest contra dominum rini. ff. eo. ti. l. sed et
et loci. §. si. cum. l. seq. et ibi no. Est autem hec ac-
tio duplex. qz uterque est actor et reus. de pba.
ex literis. ff. eo. ti. l. iudicium. §. communidividu-
do et familieherciscunde. et l. inter coheredes. §.
si familie. ff. eo. Item est mixta. qz est in rem et
in personam. insti. de actio. §. quedam ergo. et §.
inter finium regundorum.

Actio funeraria contra heredem bonorum vel
possessorum datur. ff. de reli. et sumpti. fune. l. et
si quis. §. si. et datur ei qui funeravit. ut non heres
defuncti. sed causa pietatis. ff. eo. ti. l. sed inter-
dum. et §. si quis. cum ibi no. per hanc enim actio-
nem veniunt reficiende expense ibidem a funera-
toze facte.

Actio furti manifesti secundum Azo. locum habet
quoniam fur retinens visus vel deprehensus fuerit si
ve in publico sive in privato vel a domino vel alio
antequam perveniat ad locum quo perferre rem desti-
navit. Si talis deprehendatur vel cum re videatur.
et ad eum deprehendendum occursum sit ei licet
abiecto furto auferatur furti manifesti te-
netur. l. si quis. §. celsus. ff. eo. ti. nisi surripieris
mutetur status. ut tu mihi surripuisti in ser-
vilitate. et manumissus furto deprehensus cum
re furtiva. vel si tu puteris qui destinabas te-
neris furti non manifesti. tunc enim deprehensus
cum re furtiva postquam eo loco puteris qui destina-
veras illo die manere. cum furto tunc fur es
manifestus. Hec omnia dicuntur. ff. de fur. et de pe.
dist. j. c. vulgaris. vtz qui preterit acerui frumeti
furat totum acerui furtum faciat. et datur actio
furti manifesti in quadruplum. insti. de obli.
qui ex male. §. pena manifesti.

Actio furti non manifesti petit quantumque perdi-
ctis modis furtum non manifestum probatur. ff. e. ti.
l. manifestum. insti. de obli. qui ex male. §. nec ma-
nifestum. Et etiam si vidisti furtum fieri te tamen ab-
scondisti cum furtum faceret ne te occideret non est
manifestum. ff. eo. ti. l. si quis in servitute. §. ce-
terum. Et datur hec actio in duplum. insti. de ob-
li. qui ex male. §. pena. §. palle.

Actiones hereditarie dicuntur que transeunt
ad heredes vel ad heredes. secundum Azo. Item que
ab heredibus incipiunt vel ad heredes. Ut autem
plene scias que transeunt ad heredes vel non. di-
stingue. aut nascitur actio ex maleficio vel quasi
aut ex contractu vel quasi put. psequitur Azo in sum.

eo. ti. et secundum pla. in sum. sua eo. ti. his actioibus
pveniunt hi qui succedunt in ins. et non hi qui suc-
cedunt in re. ut donatarum vel legatarum
Actio in factum adversus iudicem qui litet fecit suaz
dat adversus iudicem qui per impetiam male iudi-
cavit in quantum iudicat religionez videbit esse
ex quasi maleficio. insti. de obli. qui ex quasi ma. naf.
in pn. et ff. de va. et extraor. cog. l. si. Si pro
dolo malo iudicavit hec est ex maleficio ob-
ligatur actio in factum vel actione de dolo ad
omne interesse ei que lesit et infamis est. Item te-
netur crimine falsi qui pena deportationis vel vlti-
mi supplicii continetur. secundum Azo. probatur hec. C.
de pe. iudi. qui male iudi. l. ii. et ibi no. in glo. si.
iuncta auc. nouo iure ibidem posita. et l. si fili-
us familias. ff. de iudi. Iudex autem ecclesiasti-
cus male inducitur per gratiam vel per fordes ab exe-
cutione officii per animum est suspensus ad extirpationem
partem quam lesit nihilominus denatur. Et si du-
rante suspensione se diuinitus igerit irregularis
est. nec cum eo nisi per sedem apostolicam po-
terit dispensari. ut in c. cum etni. de re. iudi. l. vi.
Actio in factum de eo quod certo loco dicitur ubi ali-
quid est permixtum dari certo loco si iudicium
in illo loco constitutum non possit. introducta tamen
est quedam actio arbitraria ut possit etiam in alio
loco agi. Pretor enim iniquum esse arbitratur
non posse pervenire debitorum in alio loco quam in lo-
co destinato solutioni. et hec actio arbitraria
ex sui natura est stricti iuris in qua habita considera-
tione aliarum actionum stricti iuris que quidam est omis-
sum deberet haberi omissum. tamen in illa venit
etiam que quidam equum et iustum visus fuerit religio-
iudicatur. et propter appellatur hec actio arbitra-
ria irregularis. qz de natura aliarum actionum
stricti iuris est. et hoc est quod dicitur glo. in rubrica. ff.
de eo quod certo loco quod sit actio irregularis
Actio in factum ex dicto pretoris de alienatione
iudicij mutandi causa facta datur ei in cuius fraudem
et illusionem facta est alienatio et suis heredi-
bus adversus eum qui rem alienavit que ad in-
teresse pervenit quantum interest actoris coram or-
dinario vel delegato. de qua Hoff. in sum. de
alie. iudi. mu. causa fac. et c. j. eo. ti. in glo.
Actio in factum de dolo et furto eorum que per mini-
sterio quis cauponem aut navem vel stabulum ex-
ercet datur adversus eos qui presunt cauponem
aut navem vel stabulum. qui quoniam officio ma-
lorum hominum utuntur in duplo tenentur quod do-
lo aut furto eorum permixtum est in his rebus
quis salvas fore recipiunt. ff. na. u. cau. sta. l. j. in
pn. et §. idem pompianus. et l. et ita. §. idem. et

§. ait pretor. l. i. fi. §. hec actio. e. ti. z. ff. fur. aduer. nau. ca. sta. l. j. z. insti. de obl. q. ex man. nas §. item exercitor.

Actio in psonā dicitur dicitur quā pcedis aliquē dare aut facere tibi oportere. Quā hō agis ut restituat tibi res tua. z. spēale nomē accipit z. in deposito dicitur simplr actio psonalis z. nō dicitur. Hoc autē nomē dicitur in dēscē debat. q. oliz iudicia erāt ordiaria. et certa pba. z. q. oportuit dicitur. i. siml' dicitur. ut si q. s. caderet a sillaba caderet a tota cā. Sz post ea ille solēnitates in disuetudinē abierūt. attē nomē remāsit ut adhuc z. psonales actiones q. solēnibz p. bis interpretabantur conditiones vocent. z. hec colliguntur insti. de act. §. appellam. cū ibi nota. et. ff. eo. ti. l. actionuz genera. Et hāz actionū genera q. dā nascūtur ex contractu. quedā ex q. d. q. dā ex maleficio z. q. si male. insti. d. obli. §. sequēs. z. d. act. §. oim. Require scz de oibz his sup acti ones ex contractu.

Actio in rē dicitur vendicatio rei. l. q. n. dicitur rem de q. agis tuā esse. z. aduersarius dicitur vlt' ostēdit ipam rem esse suā. ff. de actio. z. oblig. l. actionū genera. z. insti. eo. ti. §. appellamus pallegato. Et hāz actionū. alia est directa in rem actio ut rei vendicatio actō p. fessoria z. negatoria. Alia est actio in rē vt ilis q. sūt actiones de dñio nō directe sed vtiles q. ex eqtate danf. q. nō dñis. ut sunt publiciana ne q. ex aduersis causis p. petūt. Et actio p. quā q. ritur an actor iurauit. et actio in rē d. sup. ficie. z. actio fauiana. z. pauliana z. cal/ uisiana. z. actio in rē q. p. petūt inf. dñm tabu le z. pictorē. Sūt z. alie in rē actiones in q. b. nō d. dñio sed d. pignore agif. sicut serui ana z. q. i. seruiana. de q. b. vide loco suo. Et nota q. actio p. sonalis nō sequit funduz. ff. de p. trahē. emp. z. v. d. i. l. min. §. luti. c. in. ff. ad trebel. l. j. §. si odio. ff. de iudi. l. fidei cō missum. §. tractatū. C. de ser. l. ij. §. p. inde. et ff. d. ali. iudi. mu. cau. fac. l. ij. §. op. in glo. p. Dy. in. l. si. ff. de no. ope. nūc. Itē actio p. sonalis est ita affixa ossibz creditoris q. i. a. lūi trans ferre nō p. t. nisi fictōe iuris. ff. d. pe cu. l. si quis ergo.

Actio iniuriarū cōpetit ei q. iniuriā passus ē ut nota. insti. de iniu. in rubrica. cōtra eū q. intulit iniuriā. vlt' inferri pcurauit. insti. eo. ti. §. nō solū. z. pulsauit. vlt' verberauit. vlt' famosum carnē ad alteri. contumeliā scpsit vlt' q. quo mō iniuria aliquē affecit. isti. e. ti.

§. iniuria. In q. iudex dēnauit q. nti actor iurauerit se nolle illā iniuriā sustinuisse p. missa tñ iudicis taxatiōe. insti. e. ti. §. pena. z. ff. eo. ti. l. institutionibz. Quidā em dicitur q. iurare debet poti. de suo pdidisse tantū vlt' tantū q. talē iniuriā sustinuisse. Et hoc videt approbare Hostien. in sum. de iur. z. dā. dato. z. Specu. eo. ti. Alij dicitur q. suffi ciat eū iurare sic. q. nollet lucrari tantū vel tantū p. eo q. talē iniuriā sustineret vlt' susti/ nuisset. Primū tñ videt veri. z. actio iuri/ arū ex pacto nō nascitur. sz ex p. tumelia. l. si vnus. §. sed si pactū. ff. e. ti. vbi tex. in q. illa nō ei ex pacto iuriarū nascit actio. sed ex cō tumelia. z. ex bono z. eq. z. dissimulatōe abo let. Nā si q. iniuriā reliq. rit. B. ē si statim pas sus ad animū nō reuocauerit. postea ex pe nitentia remissam iniuriā nō poterit reco lere. l. n. solū. §. j. ff. d. iur. z. neq. i. herede ne q. i. heredibz. daf. l. iniuriarū actio. ff. e. ti.

Actio institoria fm B. 30. daf. ei q. cū aliq. cō traxit in illa negociatiōe in q. p. positus est p. eū q. p. posuit aliquā stationē vlt' negociati onē gerēdo de p. trahētibz cū p. posito. siue p. positus sit exp. s. s. sine tacit. ut. ff. de isti. act. l. j. z. ij. z. l. ait. §. nō tñ. cū ibi no. z. d. in/ stitoria ab institore p. posito tanq. exercito/ ria noiet a p. ponēte. insti. q. d. cū eo. §. exerci toria. z. §. se. Nā institor dicitur est ex eo q. ne gocio gerēdo instet. nec refert an tabernis sit p. positus vlt' cuiq. alteri negociatiōi. ut. ff. eo. ti. l. q. cūq. z. l. institor. z. institor d. ille q. tabernis vinis vendendis vel alicui alteri negociationi p. positus est.

Actio legis aq. lie duo p. tinet capita vel tria. licet vnū nō sit in vsu. ut. ff. eo. ti. l. si seruus seruū. §. huius legis. z. insti. eo. ti. Primuz caput est de seruis occisis vel quadrupedi bus. q. numero pecudū p. tinent. ut in. l. ac/ quilia. ff. eo. ti. vbi d. de aialibus q. p. grega tim habent z. pascūt. sicut oues capre z. eq. muli. z. boues. z. asini. Et fm labeonē sues sed nō canes. Et lōge min. bestie. fere. vlt' z. leones. z. c. sed elephātes z. cameli q. i. mix ti sunt. Et iō p. mo capite eos p. tinere opoz tet quo casu tanti sit condemnatio quanti plurimi ipsa res valuit anno p. terito. ut i. dicta. l. acq. lia. ff. eo. ti. z. insti. eo. ti. in p. rici/ pio. Secundū caput q. d. nō est in vsu. hoc nō ponitur. ut. ff. eo. l. si seruus. in. §. huius p. reallegato. vbi dicitur huius legis. secun dum quidem caput in disuetudinez abijt.

Sed tertium caput huius legis est de eis vulneratis feris bestiis occisis ceterisque rebus ruptis. ut veste vase. et similibus. Quo casu condemnatur qui damnum dedit quanti res fuit triginta diebus retro rei precium et valore estimando. ut dicta. l. si seruus seruus. §. tertio autem capite. et insti. eo. §. capite tertio. cum. §. sequenti. Et in hac actione si quis damnum se dedisse inficiatur. id est negat. condemnatur in duplum. ff. eo. l. j. §. j. Dicitur autem hec acquilia ab aquilio plebis tribuno. fm. yfido. l. v. q. ipsa in morte Auentiuo tpe discordie populis plebis constituit. ff. eo. l. j. est postmodum concordia facta vice legis est habita.

Actio mandati directa competit mandatori et ei heredi. ff. eo. ti. si pro. §. si. et l. si mandato titij. primo responso. et §. j. Contra mandatarij vel procuratoris post mandatum susceptum. ff. eo. l. si remunerandi. §. j. Et in quantum interest id factum esse quod mandauit. puta mandauit ut fundum emeris si mea intererat emi. teneberis post mandatum susceptum. tamen si eundem fundum ego ipse emo vel alius mihi. neque interest aliud. cessabit hec actio fm. Azo. ff. e. ti. l. si procuratoris. §. mandati actio.

Actio mandati contraria competit mandatario ff. eo. ti. l. si pro non remunerandi. §. contrario vel procuratori ad expensas aduersus mandatoris quatenus fines non est egressus. Si vero aliquid erogauerit vtiliter in eo non habet mandati iudicium. sed tamen negotiorum gestorum. fm. Bar. licet Jo. et accur. contra. put legi. et nota. insti. eo. ti. §. is qui. et ff. eo. l. sed pculus. cum. l. sequenti. in principio. et C. de negotiorum gestis l. si. in glo. vltima. Si pro mandauerim tibi ut mihi fundum emeris. etiam si nondum precium solueris ages mecum mandati. ut suscipiam obligationem que tenetur venditori. Nam et ego age re possum ut cedas mihi actionem empti. ff. eo. ti. l. si mandato meo. primo responso. Competit ergo breuiter actio mandati directa contra illum qui mandatum suscepit ad implendum cum primo cogi non posset quod suscipiet mandatum in quantum interfuit mandatoris factum fuisse quod mandatum. Et rursus ipsi mandatario que mandatum suscepit competit actio mandati contraria ad impensas si quis fecit ratione mandati suscepti si fines mandati non excessit. sed si mandatum excessisset in expensis factis non repetet ipsas per huiusmodi actionem.

Actio negatoria. require supra actio confessoria.

Actio negotiorum gestorum duplex est. scilicet directa et contraria. vnde actio negotiorum gestorum directa est que agit dominus rei geste de eum que negotia eius gessit. ut administrationis rationem reddat. ut puta si ego fui absens et negotia mea ceperunt esse deserta et male se habebant. tu visus absque mandato a me recepto mei contemplatione ex amicitia quam ad me habes gerbas negotia mea. mihi das hec actio negotiorum gestorum directa ad te ut reddas mihi rationem administrationis. ut. ff. de negotio. ge. l. ij. et insti. de ob. q. ex quasi contractu. na. §. j. et §. sicut. Actio negotiorum gestorum contraria competit illi que sine mandato se immiscuit alienis negotiis gerendis aduersus dominum negotiorum ad repetendum expensas negotiorum gestatione factas Et veniunt omnia que expendit de suo necessario vel vtiliter non tamen voluptuose. et hec colliguntur. ff. eo. ti. l. ij. cum ibi nota.

Actio de peculio vel peculieten competit ei que cum filio familias vel suo peculium habentibus contraxit. ff. q. d. cum eo. l. j. cum se. Que post mortem filij vel serui est. annalis et non per emancipationem. manumissionem. vel alienationem. ff. q. n. actio de pe. est anna. l. j. §. quod diu. vbi dicitur. quod diu filij vel serui in parte est de peculio actio perpetua est. per mortem autem eius vel postquam emancipatus. manumissus. alienatus vel fuerit temporalis esse incipit. i. annalis. et competit hec actio aduersus dominum vel patrem. ut nota. ff. de pecu. l. j. §. verba.

Actio noxalis. fm. Azo. dicitur actio que nascitur vel oritur ex delictis suorum. ff. e. ti. l. j. et insti. eo. ti. in prin. Et dicitur noxalis a noxia quod fecit ipsum delictum. vel a noxa quod dicitur ipse delinques. et sus Noxia delictum delinquens noxa vocatur.

Actio pignoratitia directa competit debitori contra creditorem. insti. q. mo. rec. contra. obliga. §. si. vel contra eius tutorem vel curatorem si pignora acceperunt. ff. eo. ti. l. si solutum. §. si. et huius locum soluto debito et aliter satis facto quem admodum voluit creditor licet non sit solutum ut si pignora alia data sunt creditori ut a primis recedat. vel fideiussores siue res alias. vel precium vel etiam nuda conventio sine precio vel pacto. Quoties enim vult creditor recedere a pignore videtur satis factum si ut ipse velit vel voluit cautum est licet in hoc deceptus sit sui facilitate fm. Azo. ut. ff. e. ti. l. si rem. §. emens. et l. necessarias. §. si vnus. Per hanc ergo actionem debitor repetit expensas si quis fecit in re pignoratita obligata.

nisi eadē res sit ampla z ad modicū etiā fu-
 erit aliq̄ pignozata quasi in nullo captus sit
 qui pignozata secundo loco accepit.
Actio pignozaticia contraria dat̄ creditori
 cōtra debitore. z datur ad mltā. Si em̄ de
 cipiat a debitore vl̄ ipsa re vel eius pposito
 quia obligauit rē alienā vl̄ aliq̄ pignozatā.
 ff. eo. ti. l. tutor. §. p̄traria iūcta. l. si quis i pi-
 gnoze. §. si. Et si debitor maliciose p̄satus
 sit obligādo ea vel stannū pro auro vel ar-
 gento. ff. eo. ti. l. j. §. si q̄s. z in. §. p̄alle. l. si q̄s
 in pignozate. §. respo. vel si obligauit ser-
 uū p̄ quē damnu datū est. puta furtum. vl̄
 aliud hmōi. z hoc si sciuit tenet in solidū. i.
 in totuz. secus si ignorauit. qz tūc liberabit̄
 noxe deditiōe scz dando seruū p̄ noxa. In
 his p̄petit hec actio fm̄ Azo. et alios. Hec
 p̄bant. ff. eo. ti. l. si seruus pignozati. Itē fm̄
 Azo. agit creditor actiōe pignozaticia si ser-
 uos pignozatos artificis instruxit si ince-
 perat in breui anteq̄ pignozarent. vl̄ debi-
 toris volūtate creditor eos instruxit. Sed
 si nihil horū intercessit si quid artificis ne-
 cessarijs eos instruxit fm̄ Azo. erit actio cō-
 traria. ff. eo. ti. l. si seruus.
Actio aut̄ pignozaticia uelitis fm̄ pla. dat̄ ei
 q̄ impignozauit rē alienā sine p̄sensu dñi. z
 postea dñs pignozis est. ff. eo. ti. l. rē alienā.
 z. ff. de pigno. l. j. §. j. z. l. si ticio. eū seq. z taz
 directa q̄ illa dan̄ p̄ncipali z suis heredi-
 bus. z cōtra heredes creditoris. vt p̄t. p̄ba-
 ri institu. de ppe. z tē. act. z obli. z li. j. §. creditor. z
 ex p̄tractu. ff. d. act. z obli. z li. j. §. creditor. z
 insti. q̄. mo. recōtra. obli. §. si.
Actio p̄ quas q̄rit̄ an actor iurauerit fm̄ q̄s/
 dā dat̄ ei q̄ cū peteret rē suā delato sibi iu-
 reiurādo ab aduersario eā suā esse iurauit.
 Ab eo em̄ rem suā petit actione in factuz q̄
 iurauit suā esse. ff. de iurciu. l. nā postea. §. j.
 z. §. si. Si p̄o rē suam sibi traditam postea
 amisit. z ille q̄ detulit iuramētū eā nact⁹ sit
 aduersus eū publiciana p̄petit actio. ex li.
 feu. de publi. ac. l. eū q̄. §. petēti. vbi d̄z. Si
 mihi petēti rē iuramentū detuleris. Jura-
 ueroq̄ rē meā esse cōpetit mihi publiciana
 si aduersus te tm̄. quō h̄ debeat itelligi ibi
 no. plene. z solet iusiurādū referri ei q̄ detu-
 lit. C. de re. credi. l. generat̄. §. oē. §. sed iur-
 ramēto.
Actiones p̄iudiciales in rē esse dicunt̄. per
 quas querit̄. an q̄s liber sit. an libert⁹. et in
 partu agnoscēdo. vt in. §. p̄iudiciales. isti.

de actio. Sz illa p̄ quā q̄rit̄. an aliq̄s sit li-
 ber partiz civilē cām obtinet. partiz p̄torā.
 Civilē aut̄ fm̄ formā dominij q̄ in ea dire-
 cte agit. Et p̄torā fm̄ formā z modū petē-
 di. qz tuū a teipso nō ab alio petit possessio-
 re. Letere p̄o due formā capiunt ex p̄torā
 iurisdicōe. z in rē dicunt̄ esse ad istar actio-
 nū de seruitute. qz in hac de iure patrona-
 tus in re. in illo p̄prietatis iure agit. z p̄iudi-
 ciales dicunt̄. qz quēadmodū exceptiones
 actionibus opponunt̄. z an p̄mā questioez
 terminant̄. Si aut̄ quare nō exceptiones sz
 actiones dicant̄ q̄s q̄rat hāc cām accipiat.
 qz nō est exceptio nisi sit actionis exclusio.
 De p̄o p̄iudiciales nullā actiōez excludunt
 sed nō p̄petere dicūt. z iō actiones dicunt̄
 z nō exceptiones. verbi gratia p̄iudiciales
 actiones p̄ tanto dici possunt qz in ipis tra-
 ctatur de magno p̄iudicio. vel q̄a questio/
 ni mote p̄iudicant vt agis p̄tra me z aliq̄d
 petis oppono tibi questioē status dicēdo
 q̄ es filius meus vl̄ seru⁹ in potestate mea
 constitutus aut libertus. z sic de consimili-
 bus. Et p̄iudicabit actiōi tue p̄tra me mo-
 te. Sunt z alie in rem actiones in quibus
 non dicit̄ de dominio sed de iure pignozis
 agitur. vt seruiana z quasi seruiana. req̄re i
 loco suo.
Actio p̄scriptis verbis ex contractibz inno-
 minatis descēdit vbi. s. civilis causa subest
 sufficiens ad actionē introducendā. z cum
 negocium nō cadit in certū z spāle nomen
 cōtractus. nec causa huiusmodi actiōis ex-
 p̄mit̄. ceterē hmōi actiones exprimūtur sic
 do vt des. facio vt facias. do vt facias. fa-
 cio vt des. Ex q̄bus nascit̄ actio p̄scriptis
 p̄bis notata. alias civilis. Quā mihi aliq̄d
 adest vl̄ abest vl̄ affuturū est. nec tibi adest
 nec affuturū est. aut mihi nō abest. nec tibi
 adest. aut si nec tibi adsit. nec mihi absit. et
 cesses implere qd̄ uenit in nos. ego autē
 feci in subsidiū intērat̄ actio de dolo Nam
 vbi vn⁹ cessat implere quod in se est quod
 promisit altero implente. locuz habet hec
 actio.
Actiōes p̄torie q̄ sunt et q̄t. Requirit̄ i spe-
 ti de act. seu peti. p̄o. §. postremo. Dicunt̄
 aut̄ p̄torie fm̄ Azo. qz a p̄toze sunt i ducte.
 vt institu. de actio. in summa fm̄ eūdem.
Actio pro socio que ex vtraq̄ p̄te directa ē
 competit ab vsufructu quē solus alter soci
 orū p̄cipit vl̄ si doluz cōmisit in rebz cōibz.

nam locū habet qñ duo ineūt cōtractū so-
cietatis. ita q̄ tam lucrū q̄s damnū int̄ eos
cōe est. Et si aliquis sociorū male z dolose
verset. tūc alēi p̄tra eū datur hec actio. Est
aūt societas fm Azo. duorū v̄l plurīū con-
uentio cōtracta ob comodiorē vsūm z vbe-
riorē q̄stū. Que diffinitio fm q̄ ipse dīc nō
est in legibz sed in Marco tulio repit. Na
scit̄ aūt hec actio demū societate finita. q̄ si
nit̄ pl̄ibz modis. put̄ prosequit̄ ipse Azo. in
sum. eo. ti.

Actio publiciana ex eq̄tate. dat̄ ei q̄ rem bo-
na fide emit a non dño. z rē sibi traditā bo-
na fide cepit credēs v̄dentē tpe v̄ditōnis
z traditōis dñm esse. ff. de publi. z si res. §.
vlti. z sufficit emptori habuisse bonā fidez
licz v̄ditōz malā fidē habuerit z callido cō-
silio v̄diderit. vt ea. l. §. p̄tor ait. Huic aūt
videt̄ cōtradicerē auct. C. de p̄scrip. lō. rēp.
malefidei possessore alienate cessat lōgi tē-
poris p̄scriptio. So. habet̄ in glo. in. c. ab-
bate. de re iudi. l. vj. Si ergo talis emptor
anteq̄ vsucapiat. v̄l ante p̄pletā vsucaprio-
nē a possessione cadit petat rē a possesso-
re iure q̄si dominij. Et appellat̄ actio pub-
liciana a Publicio auctore q̄ eū inuenit. i.
sti. §. actio. §. alie. Ad hoc vt actor obtineat
opoztet istū pbare iustū titulū. z rē sibi fuis-
se traditā z bonā fidē habuisse tpe emptōis
z venditionis. z qd̄ p̄sumit nisi p̄trariū p̄-
bet. z q̄ credat mō venditorē v̄l donantez
tpe p̄tract̄ dñm nō fuisse alias publiciana
nō p̄peteret. Permittit̄ aūt tali v̄ditōe ac-
ti vsucapisset vendicare nisi forte ver⁹ dñs
possideat. vt quidam dicūt. quia exceptio
veri dominij publicianā excludit. Si aūt
post vsucapionez a possessiōe cadat. tūc nō
cōpetit publiciana. sed ciuilis actio. vel rei
v̄dicatio fm q̄sdam vtilis. fm q̄sdā dire-
cta. ff. de publi. l. j. De hac materia vide no.
p̄ Jo. an. de sen. z re iudi. abbate sane. li. vj.
in glo. vbi in si. d̄z q̄ rei v̄dicatio z publici-
ana nō sunt p̄traria. sed diuersa. cū ad eun-
dem finem tendūt. secus cū tendūt ad fines
diuersos.

Actio publiciana rescissoria dat̄ ei cui⁹ res
quā a nō dño emit credens eū dñm vt sup̄
cū absens erat cā rei publice vel studiū. vel
p̄grinatōis. v̄l legatōis ciuitatis. v̄l causa
appellatōis p̄sequēde v̄l testimoniū ferendi
v̄l qz in captiuitate fuit. vel alia cā necessa-
ria fuit absens. z talis res sua cum esset ab-

sens vsucapta est. licet ei p̄pter necessariam
absentiā infra annū postq̄ reuersus est re-
scindere vsucaptionē. vt dicat aduersarius
nō vsucapisse q̄ vsucapit p̄ auxiliū p̄toris h̄
remediū sibi dat̄. Si aūt vere fuit dñs rei.
tūc p̄petit ei vendicatio rescissoria. Si p̄o-
res talis erat pignori obligata p̄petit etiaz
hypothecaria rescissoria. z hoc in realibus
actionibz. In actione aūt p̄sonali conditō
rescissoria. De hac materia vide Buil. i spe-
cu. ti. de in inte. resti. in tractatu libelloz su-
p̄ p̄bo sed scias. z sequētī. z glo. optima i p̄-
bo dominij v̄l q̄si circa mediū in. c. abbate
sane. de reg. iu. li. vj.

Actio quanti minoris q̄daz est p̄toria. q̄dā
ciuilis. p̄toria locū habz cū quis emit aial
vel seruū morbosum seu vitiosum. q̄ p̄pter
morbū v̄l vitij minus valet q̄s emptus sit
z dat̄ ad petendū id quo minus valet. pu-
ta si res nō essz vitiosa v̄l morbosa valeret
xx. nūc aūt valet. xv. pp̄dit̄ hec actio ad pe-
tendū quātū minoris int̄sit emptoris Hoc
aūt scias q̄ de vitio nunq̄s tenet v̄ditōz ni-
si in tribus casibus. Prim⁹ est qñ noiatim
promisit. z tūc ageť ex stipulatu. Secūdu⁹
est qñ sciebat seruū habere vitij. z empto-
rē nō amonuit. z tūc tenet ex empto. vel q̄
redibeat. vel q̄ admittere teneat. Tertio. si
in vitio animi sit admittū vitij corpis. dat̄
aūt infra annū vtilē. Sed ciuilis actio qñ
ti minoris p̄petit qñ libzū v̄l aliā rem vitio-
sam v̄l morbosam emit p̄pter quod res mi-
nus valet. z agit quātū minoris esset emptu-
rus. de hac actōe nihil dicit̄ in arboze acti-
onū. sed de p̄toria solū. Vide similē d̄ hac
materia in spe. ti. de emp. z v̄. §. nūc dicen-
dum. §. est z alia actio.

Actio qd̄ iussu p̄peruo dat̄ cōtra patrez vel
dominū q̄rū iussu cū filio vel seruo aliq̄s
p̄traxit siue videat̄ iussus ad p̄trahentē si-
ue ad seruū. Nec est in ea opus verbis aut
scriptura. vel vt distinguat̄ fm Azo. an vi-
deat̄ iussus v̄l iussio sp̄aliter i vno p̄tractu
an generaliter. Ut ita q̄ nolēs cū suo meo
gerere. videoz em̄ oīa iussisse. nisi lex certa.
id est p̄ditio v̄l pactū p̄trariū p̄hibeat. Ha-
bet ergo locū actio qd̄ iussu qñ domino vi-
uente v̄l patre. seruus v̄l filius cōtraxit. q̄a
hac dñs v̄l pater eo q̄ iussit tenebit
Actio qd̄ metus cā dat̄ ei q̄ pbabili vel ius-
sto metu coactus rē suā vendidit. tradidit
v̄l pmisit aduersus eum q̄ metuz fecit. sed

infra annū erit quadrupli. ppter p̄tūmāciā
 nolētis rem restituere iussu iudicis an̄ lit.
 cōtest. Post annuz p̄o simpli. vt in. l. si cum
 emptore. p̄mo r̄sō. z. §. post annū. ff. quod
 me. cau.
Actio rei venditōis est q̄n̄ dicit rē corpalez
 esse tuā. vt hūc seruū. hūc equū. hāc vestē.
Alia d̄r vendicatio quas legiste nō habēt q̄
 dat̄ p̄ re incorpali. vt no. p̄ doc. in. c. exami
 nata. de iudi.
Actio rescissoria triplex est. vt supra de pub
 liciana rescissoria.
Actio redibitoria dat̄ emptori p̄ venditorē
 vt seruū v̄l aīal morbosum recipiat z p̄ciū
 restituat. z dat̄ infra sex mēses v̄tiles. quia
 hec actio t̄m̄ sex mēsiō durat. vt. ff. de edi.
 edic. l. j. p̄bi gratia. Si vēdis mihi aīal mor
 bosum. latente morbū habēs. v̄l aliā rē vi
 ciosam tali vicio q̄d viciū si sciuissem nul
 lo mō emissē. mihi dat̄ actio p̄tra te ad h̄
 q̄ p̄ciū receptū restituas infra sex mēses. et
 rē tuā morbidam v̄l viciōsam reassumas.
 Sz pactū legis p̄missorie h̄z fieri si vendo
 rē meā tibi sub illa p̄ditione. si soluas decē
 p̄ea infra certū terminū. q̄d si nō solueris
 sit res inempta z mea sicut p̄us erat. vide i
 fra lex cōmissoria.
Actio rez amotaz p̄petit marito aduersus
 vxorē de rebz constāte m̄rimonio cā diuor
 tū ablatis. Dat̄ aut̄ post diuortū z cōtinet
 rei p̄secutionem. Sed si p̄dēte iudicio re/
 integret̄ matrimoniū. soluit̄ iudiciū reruz
 amotarū. z si reintegrato m̄rimonio iterū
 fiat diuortū remanebit actio rezū amota/
 rū. ob res amotas p̄oris diuortū cā. Et in
 q̄ casu actio furti daret̄ p̄tra extraneuz In
 eodē casu actio rerū amotaz locum habz.
 dūmō illa cōcurrāt. sed vt res mariti dolo
 malo amoucant̄ z ecōtra. Itē q̄ fiat amo
 tio p̄stāte matrimonio v̄l aliqd̄ q̄d p̄ amo
 tione habeat̄. Itē q̄ fiat causa diuortū Da
 tur etiā hec actio p̄ patrē filio v̄l filie q̄ten
 ex ea re locupletior est factus z dolo malo
 eī factū est q̄ minus fieret De hac materia
 vide nota. p̄ Azo. in sum. e. ti.
Actio rei vxorie v̄l vxoraticie sublata est in
 cui⁹ locū surrogata est actio ex stipulatu q̄
 dat̄ marito vel ei⁹ patri vt dos tradat̄. Si
 eī a datōe dos incipiet hec actio locū nō
 haberet. licet q̄dā dicāt p̄trariū. vt dic̄ Azo.
 in sum. e. ti.
Actio seruiana d̄no fundi vel dom⁹ cōpetit

ad p̄sequendas res cōductoris p̄ mercede
 dom⁹ q̄si res pignozatas q̄uis nō cōuen
 tione pignozent. t̄m̄ iur⁹ p̄stitutiōe obligan
 tur tacite p̄ locatione iure pignozis in v̄z
 banis p̄dijs inuecta z illata. in rusticis p̄o
 p̄dijs fructus t̄m̄. De hoc in. §. seruiana. i/
 sti. de act.
Actio q̄si seruiana q̄ etiā hypothecaria dicit̄
 tur p̄toria est. p̄ quā rē mobilē v̄l imobilez
 tibi pignori obligatā quā possidet aliqd̄ si
 ue sit debitor sine alius poteris ab eo euo
 care seu petere. z est actio in rē v̄tilis. z dat̄
 creditori ad p̄sequēdū pignus hypoteca
 rie. i. rē mobilē obligatā. vide d̄ hoc insti. d̄
 act. §. quasi seruiana.
Actio serui corrupti cōpetit nō solū aduer
 sus eū cui⁹ hortatu vel p̄silio seruus corru
 ptus vel deteriorat⁹ est. sed etiā cōtra eū no
 ua lex dat̄ q̄ sollicitauit seruuz. licet bonos
 mores eius corrupe nō potuerit. Hec aut̄
 actio in duplū habet cōdēnationē sed q̄n
 ti deterioratus est seruus. quantiue res fu
 erit a seruo sollicitato asportata z tenet̄ qui
 corrupit. siue ex bono malum siue ex malo
 deteriorē fecerit. De hoc in. l. si quis seruo
 alieno suaserit. C. d̄ fur. v̄bi casus de h̄.
Actio stricti iuris. re. supra. actionum p̄o q̄
 dam. z de excep. in. c. cū venerabilis. vide i
 sti. de act. §. sed z stricti iuris.
Actio subsidiaria dicit̄ quia in subsidium z
 auxiliū alteri⁹ q̄ inefficax facta est dat̄. vt si
 tutor res pupilli alienauerit v̄l male admi
 nistraverit. z ipse tutor z eius heres nō sūt
 soluēdo. i. nō sufficientes ad soluēdū pu
 pillo dat̄ actio p̄tra illū in quē res ei⁹ alie
 nate sunt.
Actio tutele subsidiaria cōpetit pupillo q̄n̄
 nec tutor nec heres soluere habet cōtra eū
 cui iura tradita sunt a pupillo. vt cautioez
 exigat a tutore de indēnitate pupilli. q̄n̄ v̄l
 nullā v̄l parū idoneā admisit cautionē.
Actio tutele directa datur aduersus tutore
 ipsi pupillo. inquantū p̄uenit si tutor i re
 bus pupillaribus damnuz dedit dolo vel
 culpa ipsi pupillo.
Actio tutele p̄ria p̄petit tutore aduersus pu
 pillū si in rē ei⁹ aliqd̄ de suo ipendit v̄l p̄ eo
 fideiussit aut rē p̄pria ipignozauit vel obli
 gavit p̄ pupillo.
Actio venditi competit venditori ad peten
 dum precū et vsuras ex tpe more Et si ali
 qd̄ speciali pacto p̄p̄henditur prout is sibi
 b

pacificis vel inter pres uentum est. Et bu
ius p raria est actio empti. que vide supra.
Actio vi bonozū raptorū de rebus mobili/
bus vi surreptis datur ei cui res mobiles p
violentiā sunt ablate. et competit restitutō
infra annum ad quadruplū. ita q̄ in q̄dru
plo contineat ei restitutio. et hec est vis ab/
latina.

Actio hypothecaria. vide sup Actio q̄si ser
uiana. Et hec actio aduocat nudā possessi
onē. ff. de enic. l. si cū vēditor. §. j. d̄r tñ iudi
ciū p̄torū zc. Et tancū de actōibz.

Accipe et cape differūt. Nā qui capit rē suā
facit. s; q̄ accipit nō facit suā. Et q̄liter itel
ligat p̄bū accipit. vide. ff. de acq. re. do. l. in
laqueū. i glo. j. z. ij. z. ff. de fur. l. q̄ vas. i glo.
ij. z. l. naturali. §. turbatio. vbi d̄r. qui acci
pit furtum p̄mittit.

Accola est q̄ colit terrā nō ppriā. vñd. Acco
la nō ppriā. ppriā colit incolaterram. z dicit
tur ab ad z colo. quasi qui adueniens colit
terram.

Acephalus. i. sine capite. ab a quod est sine
z cephas caput. xxij. dist. nulla. in autē. de
cap. §. generalem.

Accersitus est collectus. vocatus. vel circa
se situs. lxxij. di. quia igit. xij. q. ij. quoniā p̄
posterū.

Accoliti grece dicunt ceroferrarij v̄l accen/
dētes latine. a deportādis cereis q̄n legen
dū est euangelii aut sacrificiū offerendum
tūc em̄ accēdūt lumīaria z portāt. licet sol
eodē tpe rutillet. ad signū tñ leticie demon
strandū vt typo lumis corp̄alis oñdat illa
lux de q̄ Joh. j. c. Erat lux vera. zc. vt inq̄t
ter. in. c. clericos. ad fi. xj. dist.

Acrimonia est pprie acerbitas. sed fm legi/
stas ē pena q̄ infligit sacrilegis. sic incarce/
ratio v̄l exilij relegatio. C. de sacrosan. ec. l.
placet. q̄ est canonizata. xvj. q. i. c. placz. sub
§. nouaz. vbi etiā dicit de hoc.

Accomode. i. multū comode. d̄ elec. vbi pe
riculum. l. vj.

Accusator est ille qui aliquē corā iudice ac
cusat z criminalē sibi mouet questionē. Et
d̄r accusator q̄i adcausator. qz ad cām vo/
cat eū quē appellat. vt i. c. forus. de ver. sig.
post mediū. Et ibidē d̄r etiā delator accu/
sator. denūciator z inq̄sitor p̄nt eligit ordi/
nari. z eis p̄bende p̄ferri. Et accusatio. re/
stimoniū z ordo pari passu ambulat. vt. ij
q. vij. c. ipsi apostoli. i glo. sup p̄bo esse. Et

admittit ad accusandū q̄ in pctō mortali q̄
Nemo tñ sine accusatione damnari debet
Accurate. i. diligēter. studiose. curialiter v̄l
composite.

De No

Ad ponit p̄ iurta. ff. de serui. vrb̄an. p̄di. l. q̄
dam hiberi. De hac dictōe no. archi. vere
scrip. si gratiosi. li. vj. z. lxxvij. dist. p̄s biter
Et quō differāt ad z in. vide. ff. de iniur. l.
itē apud labeonē. §. cū viciū. quod notat p̄
statutis dicētibz q̄ aliquid fiat ad domū
vel in domo.

Adempta legata dicim⁹ illa q̄ testator adi/
mit a legatario cui p̄mo legauerit mutata
p̄ma sua voluntate.

Aderatio d̄r quasi eris punitio v̄l aderata
p̄dia dicebant ex q̄bz es puniebat. vt habe
tur ex. l. j. C. de comi. re. mili. et. C. de colla.
dona. re. aut transla. seu adera. l. j. li. x.

Admodū est idem q̄s valde. Et ponit glo.
concordātiā d̄ iureiur. c. romani. p̄li. nos
itaqz in cle. et de censi. ca. grauis. de corpo.
viti. c. j.

Admittere est recipe. vt. ff. de inoffi. tes. l. cō
tra. §. si quis impuberi. vt si dicat iste ē ad/
mittend⁹. i. recipiēdus v̄l ē incitare ad cur
rendū. inde admissarius. id est veloc.

Adoptiuus filius est quē aliq̄s adoptat v̄l
accipit datū a patre. Et ecōtra pater adop
tiuus est q̄ filium adoptat. in sti. de adop. §.
j. z. ij. Et sunt damnati heretici q̄ dixerunt
xpm nō pprium sed adoptiuum filium dei.
xxij. q. ij. quidam ver. bonosiani. z in. c. q̄
dam de cele. mis.

Adoptio est gratuita quedam electio q̄ q̄s
aliquē sibi eligit in filiū. z hoc faciūt plerū
qz bi q̄ filios habere nō possunt ad ipoz so
laciū. Et talis q̄ sic recipit in filiū d̄r adop
tiuus q̄ a patre legitimo sic ei datur. Et il
le qui eum sic adoptat d̄r adoptiuus pater
Et que sit differentia inter adoptionē z ar
rogationē. vide infra. arrogare. z institu. d̄
adop. in pn.

Aduena d̄r eo q̄ aliunde adueniat. fm Jsi/
dorū. li. x. et bimo. argumen. ff. de iudi. l. be
res absens.

Aduocat⁹ est qui alio nomie quasi legatus
seu patronus vocatur q̄ in forensibus seu
extraneis negocijs p̄minentibus p̄bet lit
tigantibz suū patrociniū. cuius precii one
raria vocat sub antiq̄ nomie Et in d̄ venis

verbū aduocare quod ē postulare p oppo-
nente z desiderū eius corā iudice expone-
re. z patrocinū in causa p̄stare. Et aduoca-
tus nō p̄t esse notari in eadē cā. vt no. i. l.
vniuersas. C. de decurio. li. x.

Aduocatus fisci d̄r qui patrocinū prestat
in causa fisci.

Addictus. i. p̄uictus v̄l sententiatus.

Adeo. i. infantū media correpta. vt d̄ resc̄p.
cum adeo.

Adultus dicit̄ qui. xxv. annos p̄pleuit. v̄l q̄
a. xiiij. annis vsq̄ ad. xxv. annos p̄cedit. nā
adolere in vno significato ē crescere. i. alio
cremare v̄l v̄tere Et adolecēs d̄r tribz mo-
dis vt notat archi. xxvi. q. vi. alligatur.

Adeodatus est nomē dauid. q̄ datus fuit a
deo ad liberationē israhel.

Ad qd. i. quare. de cēsi. puenit.

Adulter d̄r. qz nuptias violat.

Adulteriū d̄r quasi ad alterius thozū acces-
sus. v̄l ad alterū. quia ex adulterio ab vno
p̄ceptus ad alterū hereditatē nascitur. Et
fm Lodo. de roma p̄ adulterio statute sūt
q̄tuor pene de iure hodierno Prima ē se-
paratio thori. Secūda est pena detrusio/
nis in monasteriū. vt ibi lacrimis lauet pec-
catū. quod est pudor fateri. Tercia ē q̄scin-
dunt̄ in pannis z capillis añ z retro. Quar-
ta est excoicatio que est maior om̄i pena in
iure canonico. licet pena adulteri de iure
ciuili sit pena capitis. vt. ff. ad. l. iul. d̄ adul-
teri. l. coercende. sed padue est pena. lx. duca/
torū. z hoc in viro. sed in muliere est pena
detrusionis in claustrū. vt no. i. l. mācipia.
C. de ser. fugi.

Adulterin⁹ est de adulterio p̄cept⁹ seu geni-
tus. Vñ adulterina moneta v̄l sigillū dicit̄
tur falsa moneta v̄l falsuz sigillū ad instar
vere v̄l veri facta vel factū

De Aff

Afficeretria significat. Unde Afficit infor-
mat punit cupit hec tria signat. Itē d̄r affe-
ctus non sufficit nisi sequat̄ effectus. vbi ex
necessitate op⁹ est factus. vt. c. vlti. de spon. z
de eo qui mit. in pos. c. j.

Affatim. i. generaliter v̄l abundāter. z sic est
media breuis. sed media lōga. i. faciūde. vñ
Si dicas affatim tunc significabis abūde
Affatim dices faciūde significabis. vt ha-
betur in. c. vnico. de reli. do. li. vi. in glo. et.
xiiij. di. p̄terea.

Affinis est qui habet p̄sanguineā alteri⁹ in
v̄rozē. vel econtra que habet p̄sanguineuz
alterius in maritum

Affinitas est p̄mitas p̄sonarū ex coitu p̄-
ueniēs omni carēs parētela. z hoc de iure
canonico. z sic p̄trahitur affinitas tam per
coitū legitimū q̄ p̄ fornicariū. Similiter
dicit Hof. Affinitas est attinētia p̄sonarū
ex copula pueniens. Nā qñ vir carnalit̄ cō-
iungit v̄rozi. omnes p̄sanguinei v̄rozis ef-
ficiuntur affines viro z ecōtra. Sed inter
cognatos v̄triusq̄ nulla nascitur attinētia
de consang. z af. c. qd̄ sup̄ bis. z ipedit ma-
trimoniū p̄trahendū z dirimit iam cōtra-
ctū. Dicunt̄ aut̄ affines q̄si ad alteri⁹ fines
accedētes. vel ex eo q̄ d̄ne cognatiōes que
inter se diuerse sunt. p̄pter nuptias v̄l coitū
copulant̄. z alter ad alterius p̄gnationis fi-
nē accedit. fm Hostien. Sed fm leges. af-
finitas est regularitas p̄sonarū ex nuptijs
p̄iuctaz oī carens parētela. vt. C. de nupt.
l. liberi. z tñ fm glo. l. cōtrahit̄ etiā affinitas
p̄ cōcubinā. vt. xxxv. q. iij. c. de incestu. z ibi
no. z. ff. de cōcu. l. j. Etiam p̄ coitū incestu-
osum v̄l fornicariū. vt in. c. discretōni. z. c.
tue. de eo q̄ cog. consang. v̄ro. sue. z. xxxv. q.
ij. nec eam. Alij tñ reputant absurdū q̄ ta-
le vinculū legitimū oriatur ex coitu dana-
to. cū ex nuptijs pueniat. ff. de gra. l. nō fa-
cile. §. affines. e. §. sciendū. Dicit̄ tñ publice
bonestatis iusticia. fm Hoff. i. ti. de eo q̄ co-
gno. p̄sang. vt. sue. Ubi d̄r etiā q̄ affinitas
p̄ fornicariū p̄tracta nō dirimit m̄rimoni-
um sed exactionē debiti interdicit. vt in dco
c. discretōni.

Affidare est fidem dare.

Affirmatio exponit̄ qñqz p̄ negatiuā vt i. c.
veniens de testi. vbi d̄r. In ore duozū vel
triū scz z nō paucoz. qñqz ecōuerso. vt dis.
i. ius naturale. vbi d̄r. transire p̄ agrū alie-
nū nō tuū phas est. iure aut̄ nature oīa sūt
cōia. c. q̄ iure. viij. dis.

Affict⁹ penes vulgare lōbarozū z tuscha-
nozū fm Pe. de samp. z abbatem d̄r cēsus
qui dat̄ rōne p̄diorū. put̄ videt̄ velle i spe.
de lo. z pdu. §. sequitur in prin. inde afficta-
re z ē locare ad fictū z ad firmū. vt in. c. pi-
sanis. de resti. spo.

De Ag

Agazo dicitur custos equozū. z idem dicit̄
equitus. pprie tamen agazo d̄r custos vel

pastor asinorum. iuxta istud Breciste. Asino
rū pastor agazo. 7 habet i. l. agazo. ff. si qua.
pau. fe. dl.

Agētes in rebus sunt illi quibus cura cui-
ctionū mādaf. 7 erant olim plures diuerse
dinisi p diuersos numeros. 7 qlibet nume-
rus habebat ppiū. C. de of. magi. of. l. j. 7 ta-
les dicebant principes.

Agere est generale ad oīa que fiunt tā re q̄
verbis. tam inter viuos q̄ in vltima volū-
tate. Hā faciens testamentuz d̄z agere sic et
emēs 7 vendens locās rē. Sed gerere p̄p̄
hendit tm̄ illud qd̄ fit re 7 nō verbis. et sic
faciens testamētū nō d̄z gerere. ff. de p̄. ob-
li. l. verba p̄traxerūt.

Ager appellat̄ area v̄l campus i rure v̄l lo-
cus. s. vacuus q̄ sine villa est. vt in. l. ager. ff.
de p̄. sig. sed ager cū edificio appellat̄ fun-
dus v̄l p̄diū v̄rbanū. 7 ager nudus v̄l area
nuda sine edificio d̄z rusticū p̄edium v̄l a-
ger rusticus.

Ager vectigalis respice infra vectigalis.

Ager emphiteoticus. respice infra emphi-
theota.

Agon est certamē. In agonista 7 agonicu-
lus. 7 est ille q̄ pugnat l̄ certat. vt. ff. d̄ mu.
7 ho. l. si. §. magistrati.

Agonete sunt p̄ncipes ludi. vt. ff. de alea. l. j.
§. in eū. vbi no. accur. in glo.

Agricola d̄z quasi agrū v̄l agros colēs. 7 est
nomen cōmune ad omnes agricolas. Sz
noīa specialia agricolaz sunt illa. qz agri-
colarū quidā sunt ascripticij. quidam cen-
siti. alij p̄petui. alij coloni cōditionales.
alij inquilini. alij originarij. alij simplr̄ co-
loni nuncupant̄. de quibus oībus infra lo-
cis suis dicet̄.

Agricole 7 censiti put̄ q̄daz dicūt sunt duo
noīa substantiua p̄ encliadim talē figuraz
copulata. vt sit sensus de agricolis 7 cen-
sitis. id est de agricola cēsitis q̄si cēsualibus
7 habet simile. ff. de tutelis. l. j. vbi d̄z. q̄ru-
tela est vis 7 potestas. 7 exponit̄. i. violenta
potestas. ita exponat̄ agricole 7 censiti. i. a-
gricole cēsuales. Un̄ p̄sus. Uteris enclia-
desi dixeris arma virūq̄. i. armatū virum
fm̄ Virgi. 7 Brecistā. Dicunt̄ aut̄ cēsiti q̄i
censibus ascripti. 7 p̄stituunt̄ eo mō quo 7
ascripticij. Verūtāmē inter censitū 7 ascri-
pticiū est differētia sed nō certa. Quidā di-
cunt q̄ cēsitus sit ille qui nascit̄ ex ascripti-
cio. Alij dicūt q̄ illa sit differētia. qz cen-

situs est ille q̄ rei certe annuatiz p̄stā de ob-
ligatus est. ascripticius aut̄ est obligat̄ ad
rem incertā puta ad tertiā v̄l ad quartā p̄-
tem fructū ex fundo pueniētū. Aliq̄m tm̄
etiā censitus capis large vt etiā ascripticiū
p̄p̄bendat. q̄n̄ q̄ p̄p̄rie 7 stricte. q̄dam tm̄ di-
cunt q̄ h̄ij nō p̄nt testari inter suos. cū alie-
nis tm̄ dimittunt̄. Jo. an. aut̄ dic̄ q̄ p̄nt te-
stari inter suos sed non inter alienos. pos-
sunt em̄ inter eos q̄ sunt de familia. fm̄ io.
7 accur.

Agricole p̄petui vocabant̄ illi q̄ validi erāt
in corpe miserāq̄ inertā simulantes. et ea
que veris miseris erant assignata ad sustē-
tationē ex publico p̄cipienda diminuētēs.
quos proditor studiosus etiā diligēs vete-
gens ad p̄petuū coronatū redigit si erāt li-
beri. Si p̄o serui q̄ talia fingeant̄ domi-
nus eis carebat 7 p̄ditori assignabant̄. licz
quidā dicant q̄ hoc sit correctū p̄ autenti-
cū d̄ q̄store. Alij tm̄ dicūt q̄ nō. De alijs sp̄e-
bus 7 differētijis agricolarū inuenies loco
suo infra ascripticij 7 colonus.

Agrimestor est q̄ agros mēsurat 7 metit̄. 7 si-
nes p̄ debitā mēsurā distinguit. Dicit̄ q̄si
agros mētēs. 7 alibi vocat̄ libripens. Qui
si dolose falsuz fecerit vel fines male disti-
xerit. tenet̄ acriōe. in factū. vide de hoc d̄ p̄
scrip. c. qz iudicat̄ in glo.

Aggeribo nili non rūpendis dicuntur qz in
Egypto nō pluit. sed nilus egreditur 7 in-
undat agros. vnde qui rūpit ibi aggeres i
currit crimē quasi lese maiestatis Et pena
ei⁹ est vt in eodē loco vbi ruperat aggeres
7 vsurpauerit valles nili fluentis fluminis
de p̄p̄ris 7 vetustis vsibus in duodecim cu-
bitorū flāma cōburatur. 7 confocū 7 parti-
cipes sceleris deportantur et eorum bona
publicantur. vt. C. de nili agge. non rūpen-
l. vnica.

Agapen. i. stipa. vt diss. rli. si quis. Etiā aga-
pa d̄z puiniū pauper̄ in eodem significatō
vt in. c. si quis palle.

Ago agonis grece est labor latine. quia qui
laborat agit. Un̄ christus dicitur fuisse in
agone. inde agri 7 fundi agonetici q̄ dabā-
tur certantibus in agone v̄l cū agone. i. la-
bore ad fertilitatē sunt p̄ducti. vt. C. d̄ fun-
p̄mo. l. si. li. xi.

Agnati dicuntur qui per virilis sexus line-
am p̄iuncti sunt in cōsanguinitate. ideo sic
dicti q̄ accedunt 7 quasi nascunt̄ p̄ natis.

dum sex defunt admittunt cognati. Unde cognati cōmuniter vocatur omnes siue per virile sexum v'l femineū in cognatiōe sunt pūcti. hoc d' veti iure. Hodie v'o inf' agnatos z cognatos pua est differētia p iura autenticozū.

Agnomiatio idē est qd agnomē. qūqz etiaz dicit sed' p iugale.

De **Al**

Album p'toris est qdam tabula dealbata q̄ ponebatur in curia v'l curri pretoris in loco cōmuni. in quo scribebant z ponebant noia vocatoz ad iudiciū. z ad cuius instā/ tiam q̄libet citatus esset. Et ibi etiā ponebant statuta z edicta pretoris in grossa l'ra ita q̄ ab oib' legi possent. Et erat certa pena p'tra illū qui debebat istud albu. quod mō est sublatū. de h' in cle. j. d' indi. in autē. de litigio. f. s. oēm. coll. viij. in spe. de do. z p'tu. f. restat. in p'ri. z d' citato. f. sequit. p. et nota. Et dicit q' loco h'mōi sunt mō q̄reznī z qui corrūpebat vel debebat puniebat in q̄nquaginta aureis. per edictū de albo corumpē. C. li. rj. Est album pretoris triplex. Unum in quo scribunt edicta p'toris. vel lex ciuilib. vt in. l. si quis. ff. de iuris om. in. Aliud est in q̄ scribunt citatiōes. vt in. f. p' al. in autē. de liti. coll. viij. Tertiu est i quo scribunt noia decurionū. vt. ff. d' albo. scriben. p' totum ci.

Albergarie sunt cēsus seu pactiōes q̄ debentur p' comestionib'. de hoc p' glo. in. c. p'te rea. de iure pa.

Allegare est argumētari ad p'batōes v'l conclusiōes ad cōm iudicē p' comodo sue cāe z p'rie p'tinet ad aduocatos.

Allodiū est curia v'l p'diū v'zbanū.

Albagaria sunt pcuratiōes q̄s certe ville d' bent dñis suis ad eas veniētib'. de rescrip. ad audientiā.

Alimētoz appellatiōe p'tinent calciamenta vestimēta z habitatio. vt in. l. legatis. z. l. si. ff. de ali. z ciba. leg.

Alba est vestis sacra. v'l nomē opidi in lombardia. vñ Virgi. Albanicqz patres zc. p'ri. mo enei. z dicit. Urbs alba vestif p' b'ic' alba. f'm Jo. an. in cle. ne in agro de sta. mo nachoz.

Alluuiō est latēs incrementū veluti cū paulatim aquis alluendo arenā ex fundo meo vel vicini mei in fundum tuuz. aliquid ita

accrescit vt facile mod' nō possit apprehendi qua hora sit allatū. vel hec augmentatō facta. S; intrusatio est patēs incrementuz vide insti. dere. di. f. p'tererea.

Aleator est qui ludit in alea. Etiam ille qui quasi scholam illam tener. z si talis cleric' fuerit repellat a p'motione. vt de excels. p'la. c. inter dilectos.

Alienigena quasi aliene regionis vel aliene gente natus vel genitus. f'm Isido. li. x. ethimo.

Allibrati dicunt q̄ descripti sunt i libro ciuim v'l cōitat' alic' ciuitatis.

Altricationes sunt certamīa p'boz f'm Jo. an. in p'hemio cle.

Alias. hec dictio significat p'ditionalitē. qū q̄ alterationē vt p'mittis dare fundū alias x. noie pene. ff. de iurciu. l. alias vbi re pempta iurat. alias nō. i. si nō sit pempta. Secundo alias ponitur p' alio loco. l. adeo. f. insula. f. q' si toto alueo naturali derelicto flumine. flumē alias fluere ceperit. i. i loco alio. ff. d' acqui. re. do. Tertio. i. alia vice v'l alio tempore. vt in. l. diē. ff. de arbi. vbi dicitur alias est agitatū. i. alia vice v'l alia q' stione. Quarto. i. alio casu. vt in. l. q̄ testamto. f. mulier. ff. de testa. vbi mulier in testamento testis esse nō potest. alias potest. id est in alio casu q̄s testamēti. Quinto alias. id est alio modo. l. j. f. illud tātū. ff. de aqua plu. arcē. Et breuiter hec dictio alias significat alterationēz diuersimode. sed in casu particulari eo modo tm f'm quez subiecta materia declarat. alias applicata casui significat alterationē eius quod est i orōne p'cedenti.

Alueus dicitur v'eter flumiozū vel vas in q̄ lauans pedes f'm glo. in. c. dudū. de sepul. in cle.

Alius alia aliud denotant diuersitatē z implicant. l. quidam relegatus. ff. de re. dubi. Etia alius. id est cōtrarius. r. q. j. c. ij. xi. di. stin. quis nesciat. Ubi dicit nullus ali' q̄ Petrus predicasse i ytalīa Gallia Hispania. z ceteris prouincijs. Item alius z alter sunt p'cedentibus implicatiue qualitat' p'cedētium. vt. l. si donationē. C. de his q̄ vi. me. ve cau. si. l. j. glo. ibi velit q' implicet q' litatem cōtractus. Alter est denominatiū qualitatis. nō autē substātie. ff. de ver. obli. l. si quis cum alter. C. de testi. l. etiam. z qd ibi notat glo. Et etiam denotat diuersita

rem nō in substantiā sed in qualitate. vt no. do. fran. in. l. si certos nūmos. ff. de verbo. obliga.

Alioquin dicitur vel significat conditionaliter. coniunctiue et aduersatiue. Conditiona liter. vt pmitto fundum dare alioquin ceterum nomine pene. ff. de dam. in fec. l. si finita. §. ex dāno. Coniunctiue capitur in. l. dāni. §. penulti. ff. de dam. in fec. Aduersatiue in. l. Aluminū. §. idē seruius. eo. ti. significat ergo tripliciter scilicet quod subiecta materia declarat.

Alumnus est qui alit aliquē vel qui alit ab eo. vel est filius ex concubina. vt in. l. alumnus. C. que res pig. obli. possit. et ibi glo. Et sunt quę noia que significat indifferenter actionē et passionē. Vñ. Hospes. zelotipus. conuina. rector. alūnus. Actū siue pari sub eodē noie signat.

Alienare est proprie rem aliquā in dominiū alterius transferre. in dō alienatio est omnis pactio per quā transferit dominiū. de re ecc. nō alie. c. nulli. C. de fur. l. i. Item alienatio sumit dupliciter Uno modo per dictionē significante translationē rei vel iuris. vt in. l. alienatio. ff. de verbo. sig. Alio modo sumit alienatio pro ipso facto quo rei vel iuris fit translatio. Tale enim factum quo fit translatio est alienatio. Et hoc factū alienatio significat. Nam factis quādoque sicut per bis de clarat voluntas in. l. de quibus. ff. de legi.

Diuersimode ergo significat. putat ex eo medio et circumstantiis adiacentibus inferit. Vt bi gratia Testator legauit Stichū quē si alienauit necessitate legatū nō extinguitur. si alienauit voluntate legatum extinguit. l. si deicommissa. §. si rem. ff. de l. iij. Ratio. quia quādo testator ex necessitate alienauit. nō videt per hoc voluntatē mutasse. Secus quā ex voluntate alienauit legatū. tunc enim velle videtur quod alius quā legatarius illud habeat. finaliter verbū alienatio vel alienare significat quod eius impositio vel aliud probabile mediū declarat significare. Et factū alienationis reuocationē dispositionis significat si voluntate alienantis est reuocabilis et ipsum factū ex se vel ex quauis circumstantia hoc probat.

Alienare causa mutandi iudiciū dicitur quod credens se ab aliquo pueniēduz reali actione vel psonali que in iure scripta sunt alienat rem dolo malo causa iudiciū futuri mutā-

di. id est vitandi. in qua actioe alienator renetur actioe in factū ex hoc edicto contra ipsum posita. et intētoe probata ad interesse eodē demnet. saluis nihilominus pstinis actioibus aduersus nouos possessores. quia solam possessionē alienans tenet hac actioe. Quicūque ergo metuēs pconuersiam rē dolo in alium transfert. vt iudicium mutet et enitet dicitur alienare causa iudiciū mutandi. vt in ti. de alie. iudi. mutan. cau. fac. Et nota quod noie alienationis ptenent quęstioes seruitutū predialiū et ius capio. Uic est enim vt non videatur alienare qui parit vlticapi. l. alienationis verbo. ff. de p. sig.

Alternatiua est pūctio alternatiue significans. scilicet quādo significat alterū de pūctis esse seu orationem factam per hanc pūctionē in altero verificari. Et quādoque variat significatū vel ex pūctiois natura. subiecta materia. seu quauis alia circumstantia. Vt bi gratia. lego Stichū vel Pamphilū. significat vtrūque esse in obligatione. sed alterum tamen in solutione. vt alterū soluēdo debitor liberet. ff. de verbo. obli. l. si duo. in fi. Et effectus alternatiue est quod vterque est in obligatione. quia vno mortuo alter qui supest remanet in obligatione. Est autem alternatiua quadruplex. Quedā res in qua electio est debitoris. l. plerūque. §. si. ff. de iur. doti. et l. arbitraria. §. sceuola. ff. de eo quod cer. lo. fa. cit. c. in alternatiua. de reg. iur. lib. vj. Secūda est locorū respectu solutionis fiende. quia et in illa iterū debitoris est electio arbitrat. ptest. vt in. §. sceuola. palle. Tertia locorum qstum ad iudiciū inchoandū in quo loco debeat pueniri i qua electio est actoris. §. pdicto. Quarta alternatiua est psonarū quā stipulatio est apposita de soluēdo. in illa iterū est electio debitoris. vt in. §. item iuli anus. l. arbitraria. pal. Alij dicunt quod alternatiua legis significat vt eam lex ratio vel subiecta materia significare declarat. Sed alternatiua hominis significat vt pferētes si significare pba velle vel subiecta materia vel quā alia piectura probabilis pcludēs declarat. Et de istis alternatiuis seu. aut. vel Re. loco suo.

De

Am

Amita est soror patris.

Amita magna est soror qui

Amitinus est qui ex ea generatur. scilicet amite si

lius. vt. xxxv. q. v. c. ultimo.
 Ambages est dubia locutio vl' effugato ser-
 monis extra ppositum.
 Ambiguū est vbi opiones sunt z iura va-
 ria videtur. de sen. excō. inter alia. de iudi.
 c. j. li. vj. Et ius ambignū est per summum
 pontificē declarandū. c. per venerabilē. §.
 ratiōibns qui fi. sunt legi. z de rescript. sup
 litteris. de offi. dele. super de causa poss. pa-
 storalis. de preben. quia sepe. lib. vj. fm ar-
 chi. Et de triplici ambiguitate. scz iur. fa-
 cti. z persone. nota. xxxij. dist. ca. fi. fm Jo.
 an. in probemio cle. super verbo ambigui/
 ratis.

Ambasiator est legat^o pncipis in arduis ne-
 gocijs. z ambasiata ē hmōi legatio pccilio/
 rū vl' pncipū in causis suis.
 Amministrator siue admistrator rex publi-
 carū est qui temporalia gerit. sed magistra-
 tus q̄ iurisdictionez exercet fm Azo. C. de
 admi. rei pub. li. xj. in rubro.

De An

Anathema vno modo est substātiuū. z est
 damnatio eterne mortis. z nō nisi pro mor-
 tali crimine debet imponi. Et in illis q̄ ali-
 ter nō patiūtur corrigi. x. q. iij. Nemo epi-
 scoporū in fi. Uel est excōmunicatio seu su-
 prema maledictio. Et dicit ab ana. i. sursū
 z thema figura. quā olim impiebatur fi-
 gura frōtibns dānatoruz. De hoc no. Jo.
 an. de iudi. cum non ab homie. vbi post ex-
 cōmunicatōem incorrigibilis anathematis
 mucrone ferit. id est puniū. i. solenni excōi/
 catione cum. xij. episcopis candelas in ter-
 ram. p̄ficiētibns z cōculcātibns. vt in. c. de
 bet. xj. q. iij. Et anathema tale maledictio
 solebat fieri p platos. Uel dicit ab ana qd
 est rectum z them^o diuisio quasi recta diui-
 sio dānatorū a deo z a plebe. Alio mō ana-
 thema est adiectiuū omis generis indecli-
 nabile. z dicit excōmunicatus. maledictus
 sepatus vel damnatus. vnde. Qui frangit
 rapit ac vrit ferit est anathema. Frangit. s.
 ecclesias. rapit res alienas. vrit etiaz eccle-
 sias. ferit psonas ecclesiasticas. Inde etiaz
 anathematizare. i. dānare vl' excōicare. ma-
 ledicere vl' separe. vt supra.
 Anathematizat^o dicit tanq̄ impius a dō se-
 paratus est. z ponit p excōicato. vt. xxxij. q.
 iij. certum est.
 Annalis actio est que certo tpe finienda est

puta anno. vt iniuriarū vl' minorū.
 Annona fm Azo. dicit salariū qd cuiq̄ p ca-
 pite suo remuneratōis cā dat. vñ est titul^o. C.
 d' anno. z capi. admini. l. capite fm Azo. i.
 captione. Sic em̄ fm eū captio dicit tribu-
 tū qd dat p capite. ideo hic captio vl' capi-
 te ponit p eo qd dat magistratibz cā salarij
 p remunerādo labore. Et dicit captio de ca-
 pite. qz est p̄ciū debitum capiti. i. dignitati.
 Et erāt hec p̄cia q̄ in singulorū magistratu-
 um descriptiōibz cartis ligabant.
 Annone militares dicunt q̄s milites singu-
 lis dieb' psequabant. vt. C. de anno. mili. l.
 vl. vbi dicit q̄ ipsi annonas et capitia singul'
 psequabant diebus.

Annone ciuiles sunt q̄ publice dabant iur-
 dicantibz ciuitatibz. vl' oibz tpe necessitatij
 p singulos dies. vt. C. de anno. z tribu. l. ij.
 li. x. Etiam annona est seges vl' frumentuz
 vnius anni.

Annotatio sacra est p̄scriptio bonorum vl'
 eoz p̄notatio seu p̄signatio veluti eū aliq̄s
 cuiuscūq̄ criminis reus si absentat se vo-
 cat^o ad iudiciū patiet bonoz annotatōem
 vt si infra annū venerit z se purgauerit bo-
 na sua recuperet Si aut nō venerit tūc fi-
 sco applicet. Et qualiter fiat annotatio po-
 nit Spe. in ti. de acti. §. si. ver. sed qualiter.
 Dicens q̄ p̄ses siue iudex veniet cū tabel-
 lione ad domū accusati. z inquiret q̄t do-
 mus. quot p̄dia rustica. quot iugera ter-
 re habeat in bonis eius. Et omnia bona il-
 lius qui nō venit citatus ponit i banno fi-
 sci. nisi venerit infra annum. ff. de requi. re-
 is. l. j. §. j. Ab hac tñ sentētia cōditionali po-
 terit appellari. de appel. preterea. Et descri-
 bunt bona que tamē fiscus de facto nō oc-
 cupat nisi post annū. Post hoc iterū p̄di-
 cta requiret accusat^o. z citās mittit literas
 suas iudici vl' rectori loci in quo deget ac-
 cusat^o vt p illum citato inotescat se accusa-
 tum vel citatū z bona ei^o esse annotata. In
 venit verbū annotare. vl' ecōtra ab hoc b'
 bo ipm nomē.

Annotatio sacra dicit rescriptum illud qd
 imperator proprio motu mentis indulget
 alieni constituens fm preces eius seu illi-
 us aliquid fieri vel nō fieri. C. de diuer. re-
 scrip. l. si. et ibi in glo. Et notat cardinalis
 savor in. c. super litteris. de rescri. differen-
 tiam inter annotationē z pragmaticā san-
 ctionem.

Anima. no. Jo. an. ea. vnico. §. scire. de sa-
 cra vnc.

Ante significat ante rem factā s; bene icho-
 atam. ff. si cer. pe. l. ij. §. item mutuū. vbi de
 hoc. z. ff. de ver. obli. l. q̄ ante. z. l. eū q̄ ita. §.
 quesitam.

Annus q̄r dies z menses habeat no. glo. in
 ca. si ppter. de rescrip. li. vj. z. c. cū sit. de elec.
 Nam annus p̄tinet. eccl. xv. dies. vt in. l. cū
 heres. §. Stichus. ff. de sta. libel. z. quādo an-
 nus inceptus p̄ p̄pleto habet vide inno. i.
 c. generalē. de eta. z. quali. z. archi. in. c. si an-
 num. de iudi. li. vj. z. in. l. cum bisser. ff. de
 ver. sig. Item q̄dam p̄putāt annū ab icar-
 natione dñi. vt. xxiij. dis. in noie domini. in
 pn. Alij a natiuitate domini. z. de hoc glo.
 in. §. forma. ij. q. vj. z. in spe. de instrn. edi. in
 pn. in p̄ma colū.

Annus iubileus d̄r annus remissionis. q̄a
 eo āno debita remittebant. Serui hebrei
 dimittebant libert. z. oia reuertebant i pri-
 stinū statū. z. est annus q̄nquagesimus. vt
 in. c. in iubileo. de pe. dis. i.

Annus v̄l annuatim ex p̄prio significato si-
 gnificat multiplicatōem simplr siue inde-
 minate. sed quādo applicat casibus signifi-
 cat diuersimode put ex diuersificatiōe ma-
 terie cōcluditur p̄ferētem itellerisse. Ut pa-
 tro seu stipulatiōe p̄mittitis. x. ticia annua
 v̄l ānuatim significat multiplicatōez p̄pe-
 tuam. quia significat p̄missam summā de-
 beri ei cui promittit eius heredi z. heredis
 heredi. z. sic in infinitum. Ideo d̄r in. l. sti-
 pulatio. ff. de verbo. oblig. q̄ stipulatio an-
 nua est p̄petua. Et nota q̄ annuū legatū p̄
 primo āno est purum. z. pro alijs annis est
 p̄ditionale. quia p̄ quolibet anno debet le-
 gatario si tūc viuit Si s̄o mortuus est tūc
 nō debetur. nec si deportatus ē. quia talis
 ciuilit̄er mortuus est. z. nō habet ius capiē-
 di ex testamēto q̄d est ciuile. l. cum in singu-
 los de an. lega. vbi dicit q̄ p̄ singulos ius i-
 spicit. Sed vbi p̄mitto tibi. x. annua vt sis
 p̄curator me⁹ in parlamēto. significat mlti-
 plicatio spalis ex cā q̄ apponit d̄ essendo p̄-
 curatores. q̄ morte finiet sic z. obligatio q̄
 ex hoc inducit. De h̄ vide. l. ānuā. §. si. z. to-
 tū ti. ff. de an. le.

Angaria penultima lōga est iusta exactio v̄l
 cōpulsio. Nam angarie dicuntur persona-
 lia obsequia proprijs sumptibus prestita.
 c. nō minus. de immu. ec. Sūt ergo q̄das

personales p̄statiōes que a vulgo dicunt̄ ea
 p̄lōes. Sed pangarie penultima lōga. vi-
 de infra de per.

Ansa est nodus cursilis z. facilis ad soluen-
 dū. ita factus q̄ si recte trahit caput filli oi-
 no solutus est. vt no. Bern. i. c. cū olim. de
 h̄. sig. vbi d̄r in ter. dū ansam soluim⁹ nodū
 dicim⁹ ligauisse.

Antapoca siue anticopa siue antecopa q̄d
 idem est fm alijs. Et fm Azo. in sum. d̄ si.
 instru. §. de antapocis. vocat̄ cyrographū
 q̄d facit debitor̄ creditori. in quo cōfiteatur
 se soluisse tātū. z. sic ē de solutis. Et fit a de-
 bitore in hūc modū. Cōfiteor me tātū vsu-
 rarū nomie v̄l p̄sionis soluisse. z. p̄at̄ cre-
 ditori. Et sic nō dicit̄ ab anti quod est cō-
 tra. sed ab añ fm Jo. quia fit ante apocam
 vel ab anti quod est ad quia est inducta ad
 securitatē creditoris. z. fit etiā ante apocaz.
 qui em̄ alieno nomie possedit z. p̄sioez sol-
 uit. v̄l qui creditori vsuras rep̄tānit si q̄n
 dicat se suo noie possedisse. z. ita demū sc̄m
 v̄l p̄scriptione liberatū p̄tedit ius agentis
 facit vacillare nisi dñs v̄l creditor vsuras
 v̄l p̄siones p̄teriti t̄pis sibi solutas p̄pro-
 ber. p̄bat aut̄ p̄ antipocā debitoris. C. de fi.
 instru. l. plures. vbi glo. dat tres modos d̄i-
 cēdi. Vel vt aliū dicit̄ antapoca. est sc̄ptu-
 ra quam facit debitor obligādo se. z. in q̄ fa-
 tetur se debere. Et fit p̄tra apocam dicēdo
 Cōfiteor me debere zc. et sic d̄r ab anti. id
 est p̄tra. Apoca aut̄ fm oēs ē scriptura cre-
 ditoris cōfiteris sibi a debitor̄e solutum. et
 sic apoca est de receptis z. fit a creditore. pu-
 ta cōfiteor me recepisse tantū. ff. de cōdi. in
 debiti. l. si. §. ticius. ff. de fur. l. qui tabulas.
 §. apoca. z. de accep. l. acceptulatio. §. i. Pla-
 ne aut̄ p̄sultur creditori v̄l domino vt dā-
 do apocam debitori vel colono vt exēplar
 retineat cum subscriptione debitoris v̄l co-
 loni. Vel creditor de colono apocā. z. reci-
 piat ab eo anticopaz fm Azo. Dicit̄ ergo
 tertij. vt Jaco. de arena. q̄ creditor scribat
 duas apocas z. det eas debitori. vt vnā si-
 bi retineat. z. in alia se subscribat. et reddat
 eam creditori. Quod nō placet Accur. vt i
 glo. p̄alle. l. plures. Item Hostiens̄ de fi. i.
 instru. §. quid si antipoca. vbi addit versum.
 Apoca sit dantis. antipoca suscipientis.
 Alij tamen dicunt. q̄ apocas et antipocas
 hodie generaliter vocam⁹ omnia documē-
 ta et signa que solent fieri. siue in scriptis

ſint pfecta ſiue in trunculis virgarū. q̄s q̄
dam dicas vocant Hodie frequenter fieri ſo
lent inter ſuperiores z inferiores diſp̄ſato
res in domibz dominorū ſiue diuitum. Et
etiā inter creditores q̄ retinent ſibi famā et
debitores q̄ recipiūt ibi minorē quantita
tem virge v̄l dice in ſignū ſolutiois facien
de. Differt tamē cyrographuz ab antipoca
v̄l apoca. qz cyrographū dicit cū duo pa
ciſcentes faciunt duas ſcripturas z ſub ea
dem forma verborū p̄ficiūt et mutuo tra
dunt.

Aniaduēſio dicit pena. quia aniaduētere
eſt punire. vñ d̄z aniaduērendū eſt in faci
noſos homines. Itē aniaduēſio d̄z cu
iuliſbet opis determinatio ſm quā quis p
mercede ſua ſuſcipit certū opus z deſmā
tū ſuis imp̄ſis faciendū. vt terrā colendā
v̄l domū aſtruedā. Etiā aniaduēſio eſt
p̄ſideratio q̄ quis puniend⁹ ſit z q̄ pena. q̄/
liter z quō in parroch̄is z circūſtant̄is cō
uerſet. Hinc etiā ſignificatio ſbi aniaduē
tere p̄ſiderari pōt ſuo mō.

Anceps eſt aliquid ſeu aliq̄s huc z illuc flu
ctuās z dubius an iſtud v̄l illud rapiat. et
anxius in quā p̄tem declinet ſm Iſido. li.
z. erbimo.

Antitodū ponit̄ pro cōtra dono. vel p cō
tra dato. Et ſolet dici qd̄ datur cōtra vene
nū. z ſic ponitur p̄ medicina. vt in. c. ceterū
de iura. calū. Inde antitodarius. et eſt li
ber in medicina. de iureiurā. c. i. in clemen.
vbi glo.

Antidotoz eſt etiā p̄traria donatio. ita expo
nit̄ glo. ſup̄ p̄. antidotoz. in. l. ſed z ſi lege. §
p̄ſuluit. in. ſi. ff. de peti. heredi. et. viij. q. ij. il
lud. z de teſta. cū in officijs.

Antistes dicit̄ eſt ſacerdos. eo q̄ añ ſtat. c. cle
ros. xij. diſſi. cōmuniter tñ ſumit̄ p̄ ep̄o ſm
glo. in. cle. dudū. de ſepul.

Antithetiſ eſt figura q̄ ponit̄ caſum p̄ ca
ſu zc. di. ix. c. ego ſol⁹ eis ſc̄ptoz. i. ſc̄ptozibz
vbi ponit̄ genitiu⁹ p̄ datiuo. de figuris vi/
de. c. ſoz⁹. de p̄. ſig. in glo.

De Ap

Apparitores dicunt̄ qui citant partes z eaſ
apparere faciūt in iudicio. hoc nomē inde
trabentes. Uel dicunt̄ ideo apparitores q̄
apparetores. quia ipſi apparent in iudicio.
Itē dicunt̄ catholicani. q̄ſi cōmunis z vul
gariter ſeruientes. vt pedelli ad iudiciū.

Itē dicunt̄ officiales ſm Azonē. Uel ſm
Iſi. apparitor dicit̄ ille eo q̄ appareat z vi
deat vt p̄ſto ſit ad obſequiū v̄l aliqd̄ audi
ens teneat. Et no. q̄ regulariter ſm leges añ
lit. p̄ſel. §. abſentē nō p̄cedat ad diſſiniūā
ſententiā. niſi excepto vno caſu p̄tra appa
ritores. id eſt nūcios generales dū ipſi de/
liquerūt in officio ſuo. Secus ſi aliter de
liquerēt. vt no. in glo. ſum. iij. q. ix. Et de
apparitore habet̄ i. c. tua. d̄ homi. et glo. ma
gna. in. c. veritatis de do. z p̄tu.

Apes v̄l apis eſt auis volatilis. de p̄ſe. di. v.
nunq̄s. de deci. nūcius. Et habet̄ ap̄iū i ge
nitiuo p̄ſali. vt iſti. de re. di. §. ap̄iū nafa. et
hoc q̄n in n̄ō hz apes. licet ſm Alex. habz
um in ḡō cum apis habz in notatiuo. Uñ
verſus. Uñ tibi dat apis. ſz apes dat ium
in genitiuo.

Aper eſt ſummitas honoris v̄l diſtinctiois
nota. Nam qd̄ in ſummo eſt diſtata pedi
bus vel infimis. Et hec ſummitas reſpicit
p̄p̄tia. vt in. c. ſolite. de ma. z obe. Etiam ſu
mit̄ p̄ ſa. vt dicit̄ x̄ps. minim⁹ aper nō peri
bit. Itē ſumit̄ p̄ ſubtilitate. dū dicimus. d̄
apicibz iur̄ nō diſputandū. ff. māda. l. ſi fi
deiuſſoz. §. quedam.

Appellatio ſm Azo. eſt a minore iudice per
inuocatioez maioris iudic̄ p̄t̄ctū inq̄traſ
p̄me late ſnie reſciſſio. ff. de mino. l. p̄ſecti.

Itē eſt de minore iudice ad maiorē puo
catio ſm ſummiſtas. de p̄ſue. c. ij. li. vj. in glo.
iij. Uñ alit̄ ſm Doſti. Appellatio eſt iuris
dictiois poris iudic̄is p̄ inuocatioez ſupior̄
iudic̄is rite facta ſuſp̄ſio. et hec diſſiniūo
ſm eū p̄petit̄ tā ſm leges q̄ ſm canones. z
hoc de of. dele. §. p̄terea. Uel ſic Appellatō
eſt ab audientia minoris iudic̄is ad maio
rē p̄pter grauamē illatū v̄l cōminatū puo
catio. d̄ appel. vt debet̄. z. c. cū ceſſante. Et
ſi extra iudiciū appellat̄. tñ eſt ſupioris in
uocatio ſeu p̄t̄ctio ab iniuria v̄l grauami
ne irrogādo. c. cū ſit romana. e. ti. de ap. re/
la. z recu. Et appellatio z recuſatio ſunt pa
ria. de ap. ſup̄ eo. ij. reſpōſo. z h̄ q̄ ad modū.
ſic non admittit̄ fruſtratoria appellatio ita
nec recuſatio. Differūt tñ. qz recuſo ſi non
grauoz. nō tñ appello a iudice i quez p̄ſenſi
niſi ſuer zc. vt d̄ of. dele. c. ſi. §. i. glo. ſi. li. vj.
Et nota aliq̄s caſus in quibus nō appella
tur. Uñ Appellare vetāt. ſcelus. excellētia
pacta. Contēp̄ patris z interdicio facta
Arbitrium. res que perit. eſt ſi lōgius acta

Scelus quia in notorio delicto non appellat. c. cum sit romana. §. preterea. de appel. z. c. cōsuluit. eo. ti. Itē excellētia iudicis vetat appellari. quia a papa. p. n. p. senatus cōsul. p. f. c. p. r. o. z. i. o. n. o. appellat. f. m. g. o. f. in sum. Pacta. quia si paciscant ptes ne appellat nō poterūt appellare. ff. a quibz app. nō licet. l. j. Cōtemptus patris. quia contumax nō audiat appellas. xxij. q. ij. de illicita. nisi veniat adhuc iudice sedēte. p. tribu. nali. ff. de in inte. resti. l. vl. Vel nisi esset cōtumax in exhibēdo. l. creditor. §. missus. ff. eo. ti. Interdictio facta. qz qñ inhibet a papa appellatio appellari nō pōt. nisi exp̄ssa cā pbabili z pbata corā eodē iudice a q̄ appellat. Arbitriū. qz ab arbitrio nō appellat. C. de arbi. l. j. Sed petiū redutio. l. penul. C. eo. ti. z i sum. Hof. Res q̄ perit. Nā si res ex dilatione pateret detrimētū. sic q̄ essz peritura. nō admitteret appellatio in cā Silōgus acta. Nā ann^o dat a iure ad psequendū appellatiōē et decēdiū ad appellādū a tempore sentētie v̄l monitionis. de appel. romana. li. vj. d̄ testi. significauerūt. ij. q. vj. anterioriū.

Appellare est a minore iudice ad maiore p. uocare. Et licet f. m. leges regulariter solū mō appellet a sentētia. z sic in iudicio. tamē f. m. can. appellat etiā extra iudiciū. ij. q. vj. ois oppressus. z tunc passim. i. sine assignatione grauaminis admittit seu pmittit q̄s appellare. c. cū romana. §. si v̄o. eo. ti. Secus si appellat in iudicio. c. vt debitus. e. ti. Et est inductū appellare f. m. leges vt iniquitas v̄l impitā iudicantiū corrigat. licet nō nūq̄ bñ latas sentētiās supior in peius reformet. d̄ ap. cum specialis. §. porro. vbi d̄ appellatiōis remediū nō ad defensionē iniquitatis sed ad p̄sidiū innocentie institutum v̄l iō v̄t hoies oppressi releuent. ij. q. vj. ad romanā. ij. Et quis possit appellare. a quo ad quē. qñ. qualiter. q̄tiens. infra qd̄ tēpus z a qua sententiā. vide. ij. q. vj. p. totū. z g. o. f. in summa.

Apostoli f. m. Hosti. dicunt l̄e testimoniales. qz testificant de appellatiōē. et f. m. eūdē z spe. in. iij. parte in tract. libel. §. sequit. d̄ si. apostoli. Ibi vide qd̄ sint apostoli. vñ dicant. z de q̄druplici eoz specie. et eozū for. mis. Nā alij sunt apostoli p̄uentionales. s. qñ pars admittit appellatiōē siue in iudicio iudice refutante siue tacēte. v̄l extra iu

diciū. vt. c. sepe. ij. requi. z oblate. de appel. Alij sunt testimoniales testificātes de appellatiōe facta vt supra. Alij dimissorij p̄ q̄s apparet q̄ iudex detulit appellatiōi. Alij refutatorij p̄ q̄s apparet q̄ iudex nō defert appellatiōi. Alij reuerēdi vel reuerentiales scz qñ ob reuerentiā supioris appellatiōi defert. vt. c. j. de ap. li. vj. in glo. Et cuius exp̄sis apostoli sint tradēdi cōmunius seruat q̄ in exp̄sis appellatis. licet in p̄trariū facit cle. q̄uis de ap. duz dicit oblatos. z ibi bona glo. de hoc. Sed d̄ apostolis xp̄i. qñ fuerunt p̄secrati. vide dis. xxi. c. in nouo testamento in glo. ij. in fi. z. c. vnico. de reliqui. z vene. sancto. li. vj.

Apolides dicunt q̄ sunt sine ciuitate. ab a. qd̄ est sine z polis ciuitas.

Apostata f. m. Hosti. temerarie cedēs statui fidei. obediētie v̄l religioni quā q̄s p̄fessus est. xxvi. q. vj. nō obseruetis. vbi de apostasia. Et d̄ q̄si retro stans. ab apos qd̄ est retro z status. Ul̄ d̄ ab apos qd̄ est ap̄tus z stās q̄si apte stās ad regnū dei p̄ antifrastz. qz nō est apt^o regno mittēs manū ad arat^z dei et respiciēs retro. c. magne. de vo. z vo. ti. redem. Et monach^o nō apostatat qui de vno ordine transt fert se ad aliū. sed q̄ ad seculū redit post p̄fessionē. c. ex parte. de tēp. z q̄li. or. in glo.

Apocrisarij sunt nūcū dñi pape quasi secretarij. vt. di. xvi. c. septuaginta. Nā crisis dicit secretū aurū v̄l iudiciū. c. significasti. d̄ elec. in glo. j. vnde. Aurū secretū dat iudicium tibi crisis.

Apocrisa v̄l apocrisū d̄ occultū v̄l secretū ab apos. id est. de. z crisis secretū. inde dicitur apocrisus. i. lib secret^o z occult^o cui^o auctor ignorat. v̄l de e^o veritate dubitat. non tñ ab ecclia recipit sed reprobat quasi dicitur. nō i ecclia s̄ remote z lōge ab ecclia sit legēd^o. Un̄ d̄ apocrisa grece. i. secreta latine. Et qz i camera solēt h̄gines abscondi et includi f. m. Hof. Hinc est q̄ h̄go in hebreo alma. in greco apocrisa z latino dicitur secreta. de apocrisis. xvi. di. canones q̄. vbi glo. dicit. q̄ sapiētia salomonis liber iesu filij syrach. q̄ d̄ ecclesiastic^o. liber thobie machabeoz z iob z c. apocrisi dicunt. z tñ legunt. sed forte generaliter nō.

Apotheca est archa vel locus in q̄ aliqd̄ ponit custodiendi cā v̄l in quo publice z cōiē merces vendunt z specialiter mediciales.

Qui locus et alio nomine statio vocatur.
Inde apothecarius. i. stationari⁹ q̄ stat ad
vendendū marime medicinas.
Applābatio est diuersarū materiārū p̄soli/
datio. vt auri. argenti. auricalci. plūbi. stā/
ni. zc. z earū materiārum coniunctio dicit
applābatura.

Appulsus pecoris ad aquā est ius adducen
di pecus vel gregem ad aquā fontis alieni
vl̄ riuū ad aquandum.

De Aqu

Aqua quotidiana z estina aq̄ pluuiāli arcē
da. z aqua de castello educenda. Re. infra
interdictū de illis.

Aqueduct⁹ est ius ducēdi aquā p̄ fundū vl̄
agrū alienū ad irrigandū agrū meū vel al
teri⁹ iure seruitutis p̄stitute. Aliter dicit p̄
uilegiū qd̄ datur illis q̄ p̄ficiunt ad custo/
diā formarū per quas ducit vel p̄ quorūz
finēs formarū meatus transeunt z quomō
purgant formam vl̄ ductus aquarum. l. j.
C. de aqueduct. li. ij. et. l. decernimus. eo. ti.
et. l. ij.

Aquehaus⁹ est ius hauriēdi aquā et por/
tandī p̄ agrum. fundū. seu p̄dium. alterius
ratione seruitutis. Et differūt. Nam aque
duct⁹ fit in fistulis z meatib⁹ terrancif. Sz
aquehaus⁹ fit p̄ animalia potando. vt. l. si
pus. §. i. z. ij. ff. de aqua plu. arcen. vbi dicit
q̄ nō debet ille cui debet seruit⁹ aqueduct⁹
lapidib⁹ sed fistulis ordiare. quia vsus dñi
plus incōmodat. ff. de cōtrahē. emp. l. si aq̄
ductus.

Aquilie actio. Re. supra Actio legis aquil
lie.

Aquiliana stipulatio est pmissio que nouat
oem p̄tractū. Dicitur aut̄ hoc noīe ab inē/
toze hoc statuyente q̄ vocabat̄ aq̄l⁹. Et ha
bet fieri hoc mō. Si dicā sic debitori meo
Quccūq̄ mihi debet ex q̄cūq̄ cā illa mihi
p̄mittes animo nouādi. z dicat mihi. p̄mit
to. tunc postea p̄ acceptilationē tollet obli
gatio. Ad cuius euidentia nota q̄ sic hz fie
ri acceptilatio z aq̄liana stipulatio. z est q̄/
dam circuit⁹. sicut q̄nq̄ qd̄ q̄s p̄ se imedia
te facere nō pōt facit p̄ aliū. ita z hic. Unde
supponendū est. q̄ si mihi tencaris in centū
libris q̄s tibi mutuau. hec ē obligatio na/
turalis z re p̄tracta mō imediate p̄ ciuilem
obligationē q̄ verbis p̄trahit tolli nō pōt
q̄ ciuilis rō ciuilia iura tollere potest. na/

turalia vō nōn. tunc si fiet q̄ illa naturalē re
cōtracta in ciuile mutabit p̄ nouationē. vt
dicendo sic. Istud qd̄ ego mutuau tibi. p̄
mittis. si tu dicas. p̄mitto. tūc obligatō illa
p̄ma efficit ciuilis z v̄bis cōtrahit p̄ aq̄lia/
nā stipulationē z nouationē. post si te dicē/
te mihi sic. id qd̄ ego p̄misi tibi acceptuz nē
habes acceptūq̄ fers. Respondeā acceptū
habeo acceptūq̄ fero. id est teneo p̄ me. p̄pa
gato. Isto em̄ modo tollit obligatio p̄ ac/
ceptilationē. Et sic patet qualiter habet si
eri aq̄lia stipulatio z acceptilatio. De q̄ vi/
sum est supra Acceptilatio.

De Ara

Ara ē altare si p̄ma. p̄ducit. vel stabulū por/
coz si p̄ma corripit. vñ vsus. Est ara por/
coz brenis. z nō ara deoz.

Artanū est idem qd̄ aratrū. z ascendēdo d̄z
scitsum.

Ars q̄nq̄ d̄z cura aīaz vt. q. iij. qz ep̄i. S. eta.
z q̄li. cū sit ars artū cura animarū. z ratio
nē dat ibi glo. j. Itē fm̄ Archi. Ars dicit
acc⁹ d̄nat⁹. vt in. c. vnico de vi. z hone. cle.
li. vj. ibi si p̄ annū artē istā ignominiosa z fa
cit ad hoc qd̄ de vsu. d̄z. xliij. di. sic̄ bi. In/
terdā etiā vsure arte iniq̄ssima ex auro au/
rū nascit. Etiā balistarū dicit̄ exercere ar/
tē. de sagit. c. j. Et magi dicunt̄ exercere ar/
tem. S. p̄se. dif. v. ne tales. Et qualiter nimi
um inherētes artibus sophisticis etiā libe
ralibus redarguunt. habes in. c. nonne. et
legim⁹. xxxvij. di. vbi quattuor genera ho/
minū redarguunt̄ vel reprehendunt. P̄ri/
mo d̄yalectici q̄ quotidie in sua garrulitate
torquent. Secdo phisici q̄ oculos trās ce/
lū lenāt. Tertio versificatores. Quarto cu
pidi auari q̄ diuitias p̄ p̄bas z nephas acq̄
rūt. Etiā ibi rep̄hedunt̄ a b̄tō Hieronymo
q̄ filios z nepotes faciūt legere comedias
z poetica carmīa p̄ q̄ ad turpia p̄uertūtur.
q̄ puniēdi sunt sicut hely. q̄ cecidit de sella
supin⁹ z mortu⁹ est. qz filios nō correxit. vt
in. c. licz heli. de sim. Sūt aut̄ q̄ttuor artes
pauptat̄. scz grāmatica q̄ est p̄ncipiū. sz cē
sus claudic hostiū. D̄yalectica q̄ verū z fal/
sum iſtruit. sed sepe seu sepi⁹ i p̄sona ridicu
lū facit. Arismetica q̄ docz numez. sz nū/
moz nescit p̄positū. Et geometria q̄ mēsu/
rā terre narrat. sed nūmo priuato exulat. z
sunt q̄ttuor scie p̄re ceteris discēde. s. i. theo/
logia que est anie pabulum. Leges q̄ sunt

egenis remediū Decreta sublimatio hūili
 um. Et phisica morbi subsidiū. vñ Esuric
 ars decreta tumēt lex lucra ministrat. Pō
 tifer moyses thalamos medicina subītrat.
 Dat galien⁹ opes ⁊ sanctio iustitiana. Et
 alijs paleas ex istis collige grana.
 Arbitrator est q̄ etiā cōpromissari⁹ appellat⁹ Et
 est ille qui ex cōpromisso id est ex consensu
 p̄tū. ⁊ ex litigantiū electōe de cā cognoscit
 qui nullā habet iurisdictionē p̄riā seu de/
 legataz. ff. de arbi. l. i. Sed electus est p̄tib⁹
 discor dantiū ad earū litē sua sententia di
 rimendā. Et ergo ab ipso nō appellat⁹. cum
 ipso iure nō teneat sententia eius. sed metu
 pene statur ei. Et qd nō tenet rescindi non
 pōt. hoc verū in arbitro cōpromissario. sec⁹
 in arbitro iur. xj. q. i. puenit. C. de indi. l. vl.
 de offi. dele. Suspitiōis de app. cū spālī et
 ele. j. eo. ti. in glo. j. ⁊. c. ab arbitro de offi. de
 le. li. vj. vbi glo. Itē arbitror ponit q̄nq; pro
 teste. vt i gen. c. xxxix. Accidit vt ioseph ope
 ris q̄piam absq; arbitris faceret. Et ē dif
 ferētia inter arbitriū ⁊ arbitratorē ⁊ amica
 bilē cōpositorē. Nam arbitror et arbitrator
 p̄nt eligi cū pena sed differēter Quia arbit
 rō iudex p̄ cōsensum litigantiū electus qui
 iudicis ptes suscipit ⁊ sine cōtrouersijs sua
 sententia se pollicet impositurū. ff. de arbi.
 l. si de meis. §. recepisse. Et a sentētia talis
 nō pōt appellari. ff. de arbi. l. diem pferri. §.
 stari. ⁊. l. j. C. e. ti. Sed arbitrator est in quē
 aliq; cōpromittit tali forma vt possit cōgno
 scere ⁊ etiā iudicare alte ⁊ basse ⁊ q̄ etiā di
 ci possit amicable cōpositor et a sentētia tal
 etiā nō appellat⁹. S; si fuerit lata cōtra ius
 cōstitutōis irrita est ipso iure. C. q̄n puo. n̄
 est ne. l. ij. S; si lata est cōtra ius litigatoris va
 let. redigit t̄m ad arbitriū boni viri. l. si soci
 etatē arbitror. ff. p socio. debet em̄ arbitror
 obseruare iuris ordinē tanq; iudex ordia
 rius. ⁊ sentētia ei⁹ siue iusta siue iniusta sp̄ ē
 tenēda si pena fuerit appositā. ij. q. vj. a iu
 diciali. Sed arbitrator nō tenet seruare iu
 diciariū ordinē. Sed si pferat iniustā sentē
 tiā remittit ad audientia; supioris. vel ad
 arbitriū boni viri Et amicable cōpositor
 est sine pena q̄ tentat et expit an litigatores
 patiant cōtrouersia suo consilio vl̄ auctori
 tate discuti. §. qd si quis in palle. l. si de me
 is. Alias d̄ras m̄tras vide p̄ doc. plene i. c.
 q̄ntauallis d̄ iureiur. ⁊ arbitror esse pōt qui
 nō p̄hibet a iure. vt liber homo. p̄famili

as. etiā filius familias ⁊ libertus. sed nō ser
 uus. Arbitror duo sunt genera. scz cōpro
 missarij. q̄ p̄rie dicunt arbitri q̄ eliguntur
 vt iudices. vt videlicet pcedant seruato in
 substantialib⁹ ordine iudiciario. Et datur
 ad cognoscendū ⁊ diffiniendū. vt si pet⁹ a
 me domū ⁊ ego denego ⁊ fiet cōpromissio i
 aliquē ille est verus arbitror. qz eligit vt co
 gnoscat et diffiniat cui⁹ sit dom⁹. Scd si
 sunt arbitratores q̄ nō eligunt vt iudices a
 p̄tib⁹ vl̄ sup̄ re litigiosa. sed vt cōponēdo vl̄
 diuidēdo inter ptes t̄m diffiniat. vt si duo
 socij res societatis diuidere velint ad arbi
 triū petri. petrus erit arbitrator. ar. ff. p so
 cio. l. si societatem
 Arbitriū est actus certaz psonaz exēntiū
 cōpromissum. fm Bzo. Nam arbitror exēq
 tur veritatē inq̄rendo vt iudex. xxx. q. v. iu
 dicantē. Nā actor vult vt obtineat et re⁹ vt
 absoluat. vel actor ad amplificandā cām.
 reus ad diminuendā eaz. Sūt ergo i actu
 arbitri tres psonae. scz arbitror actor ⁊ reus
 Ideo aliq; dicunt. Arbitriū est actus trin⁹
 psonarū sup̄ civili questōe q̄si i iudicio cō
 tendentiū. Vl̄ fm Hostien. Arbitrius. est
 potestas aliēa volūtariē tradita et recepta
 ad p̄nūciādū in lite put arbitrio suo visus
 fuerit aliq̄n certa pena vallata ⁊ certis ter
 minis limitata. Sed cōpromissum est po
 testas arbitris data quoz arbitriū est sen
 tentia arbitralis q̄ etiā laudū d̄r. Et arbi
 triū seu arbitratu suo p̄prio significato si
 gnicat libertatē arbitradī ⁊ volūtate rōe
 regulatā. Et vbi act⁹ ponit in arbitrio seu
 arbitratu significat p̄ modū cōditōis. vt qd
 actus valeat si arbitrio cernat Et hoc di
 uersimode fm diuersitatez matie subiecte.
 p̄bi ḡra. Promitto tibi equū arbitratu Ti
 cū. ticio nō arbitrate. qz nō vult vl̄ nō p̄ ar
 bitrare. nulla ē pmissio. nec recurrit ad ar
 bitriū boni viri. l. si qd arbitratu. ff. de ver.
 obli. Rō quia cōtrahēs de arbitrio illi⁹ t̄m
 intellexit. quia hec p̄ba important. vbi aut
 stat p̄ illum cui p̄mittit cōditio. statiz de/
 ficit. nec pmissor de certo ex illa pmissione
 pōt obligari. vt. l. si qd palle. Ecōtrario si
 p̄ pmissorē steterit cōditio statim habebit
 p̄ impleta. ar. l. iure civili. ff. d̄ cōdi. ⁊ d̄ mō.
 vt pmissio sit efficax siue ille arbitror siue n̄
 Sed boni viri arbitriū ad qd t̄m recurri
 tur. ⁊ hoc iō. ne sit in p̄tate debitoris se libe
 rare a pmissione.

arbitrori
 duo sunt
 p̄ntia

arbitror
 est d̄m
 n̄bz m̄
 l̄ta
 cōpromissari⁹
 e lect. b

Ita est
 arbitror
 et arbi
 trator
 n̄bz m̄
 l̄ta

Arbitriū tutelē. i. actio tutelē ē q̄ dat̄ pupil/
lo z eius heredi p̄tra tūtozē et e^o heredē fi/
nita tutela. vt Johes sui act^o efficiat z pu/
pillo reddat. de h̄ supra actio tutelē.
Arbores furtim cedere est scidere v^l incide
re arbores inscio z iūto dño. Et p̄petit cō
tra ip̄m damnū dante ad duplū dāni da/
ti Etia p̄petit huic actio legis aq̄lie de q̄b
supra loco suo.
Archicācellarius Re. infra cancellarius.
Archiep̄s ē p̄nceps ep̄oz. xxi. dis. clericos.
Archisynagog^o est p̄nceps synagoge
Archidiacon^o est p̄nceps diaconoz q̄ impe
rat subdiaconibz et leuit̄. v^l est oculus ep̄i
ad p̄spiciendū. corrigendū. z emēdandū p
ep̄atū exceptis arduis. Et debz audire iur
gia singloz. z habere curā z sollicitudinē
in ecclesijs z de clericis. vt in. c. ad hoc. d. of.
archi. inde venit archidiaconatus. et q̄n fit
p̄ electioz tūc est dignitas. Si v̄o habit^o
fit p̄ collatoz nō est dignitas. vt no. in. c. de
cernimus. de iudi.
Archiep̄s biter q̄si p̄nceps p̄s biterozū q̄ tū
subest archidiacono. cuius ministeriū z of
ficiū cū officio archidiaconi p̄oif. xxv. dist.
plectis.
Archimādrīta est pastor ouīū. vñd. Archi
mādrīta sit ouīū tibi pastor. Et p̄oif p̄ ep̄o
l. q. vii. disp̄sationes. quasi p̄nceps ouīū
ab archi. i. p̄nceps z mādroz grece qd̄ est
ouis latine.
Archinū publicū. i. armariū publicū. i. vbi
libri ponunt̄ seu istrumēta seu acta. Et ha
bet. C. de si. instru. in auc. ad hec. z nor. xxx.
q. i. puenit. Et derinat̄ ab archa. dicit̄ enīz
Hieronymus in p̄logo hester. seip̄m libzū
leuasse de archinis hebreoz.
Archarius est q̄ suscipit auxz z argentū pub
licū a possessionibz fm Accur. in glo. C. de
pon. auri. l. j. li. x. v^l dicit̄ custos arche. v^l q̄
facit archas. Et fuerūt tres arche in tribz
sp̄ibz. vñ. Tēporibz tres esse tribz p̄gnoui/
mus archas. Prima noe. moȳsi fuit altera
tertia xp̄i Lege carēs. sub lege manēs. a le
ge soluta. Hanc pelag^o tulit. hanc moȳses
hāc sp̄ūsanct^o.
Archiatrī dicunt̄ summi medici. ab archos
id est p̄nceps fm Accursi. C. de comi. z ar
chi. l. i. xij. in rubrica.
Arca est fund^o nud^o vbi nō est edificiu. C.
de solu. z liber. l. q̄ res. §. arca.
Arcus est pons lapideus. nec appellatōe ar

cus venit pons ligneus. ff. de aq̄ pluui. ar
cen. l. supra iter.
Architect^o seu architectoz est p̄nceps artifi
cū. vt fuit Sorobabel. v^l p̄ncipalis edifi
cator. v^l domozū tector.
Arenge est apta z r̄corz verborū sententia
que ponit̄ post salutatiōem in p̄uilegijs ar
duoz negociozū.
Ariopagus est villa virtut̄. v^l ē vic^o i. Arbe
nis. vbi fuit olim summū studiū.
Arrepticus id est possessus a demone.
Argētarij sunt q̄i cāpsozes v^l argētarie mē
se exercitozes q̄ singloz solebāt rōnes. i. cal
culos z istrumēta p̄ficere scribētes acce
pta z data. ita q̄ ex scriptis eoz q̄ erāt coīa
doceat̄ z sciat̄ quantū datū sit z q̄ntū acce
ptū. q̄ als dicunt̄ nūmularij. vt ifra de A.
Argētifodine. aurifodine. sulfurifodine. la
pidifodine. arenefodine sunt loca in quibz
h̄mōi res z metalla fodiunt̄.
Argutus est seu dicit̄ fm Isido. q̄ cito inue
nit argumētū in loq̄ndo. i. subtil^o et astut^o.
Argumētū est rō rei dubie faciēs fidē. d̄ he
re. cū ex iniūcto. Et d̄z quasi arguēs mētē.
v^l q̄si argute inuentū. vt no. Bern. in. c. fo
rus. de v̄bo. sig. Et notat̄ p̄bationē natura
lē. Nā argumētis res plerūqz noscīt et cō
probat̄. fac. l. j. §. idē cornelio. ff. de q̄st. z ar
gumentis est p̄bandū quod liq̄do p̄bati n̄
potest. ff. de re mili. l. nō oēs. §. ab arboris.
Et sunt multiplicia argumēta i iure. Unū
a p̄trario sensu. quod valet. ff. de offi. ei^o cui
mā. est iuris. l. §. j. hui^o. xxv. di. qualis. Ali
ud argumētū ab illusionē vocabuli. z va
let hoc negatiue. ff. si cer. pe. l. ij. §. appellata
z insti. de testa. tute. qd̄ si ne potes. §. j. Ter
ciū argumētū ab auctoritate. ff. si cer. p̄ta.
l. ij. Quartū argumētū ab absurdo. C. de
temp. in inte. resti. l. si. ff. de bo. lib. l. nā ab
surdū. de iureiu. quēadmodū de homi. c. ij
li. vj. Quintū argumētū a fortiori. i. sic. Si
id qd̄ magis videt̄ inesse nō uest. nec id qd̄
minus z ecōtra. C. de sacrosan. eccle. autē.
mltomagis. z. c. cū marthe. §. ceterū. de ce
le. missa. Sextū argumētū a minori. vt si
id quod minus videtur inesse inest. z id qd̄
magis. c. si in laicis. xxxviij. dis. Septimū
argumētū a sufficiētī partū enūeratiōe
ff. de lib. z posth. l. filius a patre. §. j. in glo.
ff. de his qui sunt sui v^l ali. iur. patre furio
so. Similiter argumētū a sufficiētī diuisi
ōne valet. c. si vir z mulier. d̄ cognati. spiri.

Octauū argumentū a superior ad inferior
 valet affirmatiue. nō loquēdo tñ in genere
 z specie. Nonū argumētū a puatiōe ad ha
 bitū valet. l. q̄ pōt. ff. de re iudi. l. manumis
 siones. de iusti. z iure. z. l. decez. ff. d̄ p̄. obli.
 vbi p̄ Barto. Decimū a toto ad ptem valz
 negatiue. de offi. delega. prudentiā. in glo.
 verbī circa formā. z sic de alijs.

Armentū est magnorū aialium vt equoz z
 boū. Hec s̄o minoz. vt porcoz. capraz et
 ouīū. licet etiā large sumat p̄ maioribz. ff. d̄
 abigeis. l. i. i. si. z cle. j. de deci. Nā armenta
 p̄pe dicunt pecora gregz. inde armētarius
 id est armētoz custos.

Armentariū vel armentozū est locus vbi
 arma ponunt.

Arma sunt defensoria. Et noie armorū ve
 niūt fustes. lapides. ferrū. z omē illd̄ quod
 manu et arcu mittit. put no. Bern. in. c. sic
 dignū. de homi. Et sic tela p̄phendunt. li
 cet arma p̄rie sint quibus d̄fendimur. Et
 sic tela q̄bus ipugnamus. insti. de pub. iu
 di. §. lex cornelia. z no. in cle. ne in agro de
 sta. mo. in glo. sup̄ p̄. arma. z. l. armoz. ff. de
 verbo. signi. Et no. q̄ insultus armoroz po
 nit. licet arma nō extrahātur. ac si extracta
 fuissent. l. iij. §. armis. ff. qui accusari. ff. de
 vi z vi ar. Itē expitās aliquez capillis vel
 trahens barbā. nō tamē sanguis exeat te
 netur pena. r. libzariū parti applicandarū. z
 r. r. fisco. vt est tex. in. c. j. §. si q̄s aliū de pa
 te. in vsu. seu. hoc s̄m Lud. de ro. in singu
 laribz suis.

Arma clericoz sunt lacrimę z oratōes. xxiij
 q. viij. clerici. z ca. q̄buscunqz. z. c. puenioz.
 Brenatores dicunt q̄ i arenis deiecta et col
 lapsa solēt extrahere. Et dicunt hūiles p̄
 sone. vt. C. de incest. nup. l. hūilē.

Arra dicit in emptiōe et veditiōe id qd̄ dat
 in testimoniū vel signū venditiōis. z est ita
 de iure q̄ si ille q̄ dedit arrā peniteat de cō
 tractu inito. amittit arram. Si s̄o veditoz
 peniteat duplicatā arraz debet refundere
 scz restituere quod recepit z tñ de suo Est
 aut arrarū datio argumētū emptiōis z vē
 ditionis p̄tracte. z qd̄ datū est sub noie ar
 rarū p̄cio dat. vide d̄ h. l. ij. L. qñ. li. ab ep̄.
 rece. tex. z doc.

Arre sp̄salię vel sponsalicię s̄m Hostien. i
 sum. de spon. z ma. §. vnde dicant. s̄. sed qz
 arre. dicunt donaria data inter sponsum z
 sponsam in signū matrimonij p̄trahēdi et

remunerādi p̄sentientes. z fit hoc p̄ verba
 affirmatiua. scz do tibi arras istas vt cū s̄
 lio meo p̄trahas. Et hec arre dicunt suba
 nuli. qz fiunt p̄ imissionē anuli iuxta illud.
 Anulo suo subarrauit me. vt patet p̄ eun
 dē in. §. q̄ sunt species.

Arrestare est aliquē vel bona sua p̄ manda
 tū iudicis impedire ne moueant a loco do
 nec p̄querēti respōdeat. li. vj. c. ij. de cri. fal.
 z relegatoz. ff. de inter. z rele.

Arrogare est aliquē q̄ sui iuris est in filium
 recipere. inde arrogatus filius dicit ille q̄
 sic assumit in filiū. z sic arrogator est pater
 qui accipit aliquē hoc modo in filium. Et
 est differētia inter arrogationē z adoptio
 nē. quia ille adoptatur qui nō est sui iuris s̄
 alterius potestati subiectus vt supra visuz z
 adoptatio. S̄z arrogat ille qui primo sui
 iuris est. z p̄ arrogationē transit in potesta
 tē patris. scz arrogatoris. Unde Arrogo
 q̄ suus est. sed habet meus esse necesse. Pa
 tris adopto suuz. sed patris p̄manet idem.
 De hoc de cog. le. c. vnico. in glo. j. Itē ar
 rogare in alia significatiōe. i. ascribere. Un
 dicit arrogās quasi omnia sibi ascribens. in
 de arrogatiā. id est supbia. Differunt tamē
 quia supbia est ianis gloria de eo qd̄ quis
 habet. vt sunt philosophi. legisse. z alij sus
 ficiētes in arte sua. S̄z arrogatiā est ianis
 glia d̄ eo qd̄ q̄s nō habet. vt cū q̄s credit ea
 se scire q̄ tñ nescit.

Articulus est pars intentiōis cōtinens illd̄
 quod actor probare intendit. facit. c. veni
 ens. ij. de testi. z glo. in. c. p̄sentium. §. testes
 eo. ti. li. vj. Et articuli dicunt capitula i iu
 dicio probāda. eo. ti. per tuas. Et quādoqz
 dicunt intentiones z quādoqz assertiones
 c. ex pte. A. i. si. de testi. z. vj. q. vi. actor. z no.
 Pau. in. c. eū dicit. de fi. instru.

De XI

As dicit tota hereditas vel quicqd̄ in duo
 decim partes diuidi potest. In asse aut cō
 tinent certe partes scz q̄rū. xij. quelibet ha
 bet p̄prium vocabulū. Sunt em̄ ista noia
 xij. partium assis vnciā sescuns. z est vnciā
 cū semi vnciā. sextans qz sextā ptem signifi
 cat. i. duas vncias. quadrās tres vncias s̄
 gnificat. Triens sunt q̄rūoz vnciē Quin
 cuns quinqz. semis. sepcūs. bes. dodrans.
 dextās. deuns as. De quibz omnibz requi
 re loco suo. Et insti. de here. insti. §. heredi

ditas. et in glosa verbi triens. As tñ aliter in ponderibus idem est qđ vnũ. Etiaz ponit p obulo. vñ As obulus pondus. as est possessio tota

Assolatus. id est ad terrã redactus. et iuenit in Flatban. ppheta.

Assertio fm Azo. in sum. de assertioe tollenda. erat quoddã vanũ et frivoluũ iudiciũ qđ runda qui dicebant assertores. eo qđ asserbant eũ liberũ qui erat servus

Astafiscalis est venditio qđ fit a fisco sub astatione. Quãdoq; aut̃ fiebat astatio cũ dicebat p pconem qđ plus dederit infra mēsem ille rem habebit. licet ergo infra mēsem aliter venderet tamẽ admitteretur adiectio infra certũ tēp̃. pt. C. de fide instrumẽ. Jurisdictioe. astefisca. l. 2. d. adiectoibz. l. j. et l. episcopo. li. xij. Si aut̃ cum ipso emptore conductũ esset vt posset dare plus offerenti. esset pactũ in diẽ adiectõnis. vt ibidẽ in glo. l. si tempora.

Astruere est affirmare. asserere vel assimilare. de cau. pos. et ppieta. cũ ecclia. j. etiã e pbare. de here. cũ ex iniũcto.

Assisteriũ est locus vñ domũ sanctimonialium. sic monasteriũ monachoz in quo seruiunt deo. vt est tex. in auten. nouo iure. C. de custo. re. Item assisteria est illa que p̃est assisterio. quia ipsa cure aliaz assistit pncipaliter. Et fm quosdã Azo videt̃ exponere assisterias. id est feminarũ debiliũ instatrices in summa. C. de episco. et cleri. §. nũc de orphanatrisis. Vel assisteria. id est reclusa. ab assistẽdo. quia quotidie assistit orationi. Item assisteriũ apud grecos est locus in quo vnus sacerdos. quinq; acoliti. qui qđ mulieres qđ assisterie dicunt sunt manentes. vt. xxvij. q. ij. si qđ rapuerit in glo.

Assistrix. id est ancilla dño assistens ad seruendum.

Ascriptici⁹ glebe dicif ille qui ascriptus est glebe. fundo. siue solo terre. et astrictus per septuraz in qua pmittit dño soli se nunq; a solo discedere. Et ex illa scriptura ascriptici⁹ p̃stituit. sed tñ p eaz solũ nõ pbat. imo fm Azo. et Hostien. aliquã scriptura est necessaria in qua cõfiteat̃ se esse ascripticiũ Et a gleba quã colit nec volẽs recedere pmittitur. nec inuitus p̃t compelli ad recedẽdũ. nec sine gleba potest alienari. Et sic idem sunt ascriptici⁹ et partiarĩ. Inter ascripticios glebe et originarios colonos

qđdam hãc dicunt esse differẽciã. quia ascriptici⁹ sic inheret glebe vt sine gleba nõ trãferent. Sed coloni originarij nõ sic inheret p̃dijẽ qđ qñq; sine p̃dijẽ dñs fũdi possit eos mutare et trãferre ab vno p̃dio i aliud. Itẽ iter seruos et ascripticios fm Azo. et Hostien. pene nulla est differẽtia. C. de agrico. et cens. l. ne diutius. lib. xj. Ideo autem dicif notant. pene. quia seruus p̃t vẽdi sine peculio. sed ascriptici⁹ nunq; sine solo. Item ascriptici⁹ in p̃dijẽ quibz ascripti sunt cõtra dñi voluntates ordinari p̃t et matrimoniũ p̃trahere. vt in auten. d. san. epi. §. ascriptici⁹. coll. ix. Serui p̃o nõ. C. de epis. et cleri. l. iubemus. institu. de iur. psonarũ. §. j. et ibi glo. in verbo aut seruo. licet fm canones si p̃trahãt. matrimoniũ tenet. Et ascriptici⁹ quia tenent colere terrã dicunt coloni. Et qđ ascripti deputati sũt ad bec facienda ex cõditõe sua dicunt ascriptici⁹. Et quia ex sui origine vel patruz vel auozũ suozũ ita adherent glebe vt sine gleba vendi nõ possint. nec gleba sine illis. idõ dicunt originarij. Require agricola et istra colonus.

Assignare fit nudis verbis testamento vel codicillis. ff. de verbo. signifi. l. assignare. et ff. d. assigna. liber. l. j. §. assignare. Et no. ioban. an. in cap. appellatio. de appell. libro vi. in glo. fi.

Assignati⁹ liber. Req. infra libertus.

Assela. i. seru⁹. eo qđ sequat̃ aliquẽ cã lucri. fm ysi. li. x. ethimo.

Assessor dicitur quasi assidens iudici in cognitione causarũ suum prebens consiliũ iudici qui alio nomine dicif officialis iudicis et cõsiliarius Item dicitur domestic⁹ iudicis. d. hoc vide Azo. in sum. C. eo. ti. Qui videt̃ ponere differẽtiã inter assessore et domestic⁹ iudicis et causidicũ. et Accursi. C. de domest. et ptec. in rubrica. li. xij.

Assidei sunt iudei qui semp cultui diuino insidebant.

Asellare est opus nature facere. vt dicitur dũ assellaret emisit intestina.

De At

Athlete fm Accursi. dicuntur qui sine mercede gratia virtutum pugnabant. vt. ff. de infra. l. athletas. et. C. de athle. in principio. libro. x.

Attauus est pater abau. Et attauia est ma

terabanie.
Anepos & atneptis est filius v'l filia abne-
 potis vel abneptis. Un. Est auus est proa-
 nus abau' attau' tritaunsq;. Et sic ind' ve-
 nit nepos. pro. ab. at. tri. suscipit hec vor.

Atrix est afflicto. psumpt. exhaustus. im-
 becillis vel fessus.

Attilian' tutor d' fm Azo. in sum. insti. eo.
 ti. quia olim ex lege attilia Rome comitte-
 batur datio tutoris pretori urbano et ma-
 iori parti tribunoz plebis. In prouincijs
 presidentibus eoruz ex lege inlia & titia. vt
 ibi vide.

Auoznati dicuntur procuratores apd acta co-
 stituti. in. c. vnico de statu monach. li. vi. in
 §. porro.

Auox. i. immisericozs vel crudelis. q'si acris
 sit morib; fm Jsi. li. r.

Atriarj sunt serui sine custodes atrij & h'de
 dicunt etiam atrienses.

Atestationes sunt dicta testiū vel testimo-
 nia ordine iuris in scriptis redacta.

Antonius media breuis est euenatus. vel q'
 si quoda' pauore percussus.

Atqui ponitur p certe. v'l atquin. p sed cer-
 te. institu. de fidu. tu. circa mediū. ff. de offi-
 cio pretor. l. barbari. §. si. atqn verū est.

De Au

Auarius appellat' cecus & ambiciosus. c. q/
 rundā. de elec. li. vi. quia excecatur eius auis
 vt agenda nō videat & a phibitis nō decli-
 ner. l. vi. dist. vii. & c. sicut hi. Et differen-
 tia inter auarū largū & pdigū habet de co-
 sue. ex parte.

Auctoritas & cōsensus tutorū et curatoruz
 Reqre ifra tutor & curator.

Auctoritas pstanda no. fm Azo. in sum. C.
 de auctoritate psta. Auctoritatē prestare ē
 cum qs dicat se approbare id qd agit hoc ē
 auctore fieri. Prestare auctoritatē pōt qli-
 bet tutor in reb; minoris ad quē spectat pe-
 riculū administratōis Et sic auctoritas vi-
 detur idem qd p'sensus legitimoz tutoruz
 & curator. Et differentiā inter auctoritatē
 & potestatē vide p Hostiē. in sum. de sacra-
 vnc. §. refert aut. Item de auctoritate do-
 ctorū sanctorū habet dist. xv. c. vlt. & glo. in
 c. sicut veter. dist. ix. vbi d' q'iter istos tres
 Augustinū. Hieronimū. & Gregoriū Au-
 gustino magis credendū est in disputatiōi-
 bus. Hieronimo in historijs & trāslatiōib;

Et Gregorio in moralib; quia nō oēs sōt
 b; sed certi p certa rē. C. d. vete. in. enuc. l. i.
 ver. quia non.

Auozisare est cingulo militez aut ordinib;
 clericū decorare vel ordinare.

Audax d' q' meruit. & sumit pprie parroga-
 te. Et ita dicuntur audaces facientes con-
 tra ius. in auten. de adminif. tuto. circa pn-
 ci. coll. viij. Quādoq; sumit in bona parte
 viij. q. j. audacter. in pn. xxij. q. v. si Paul'
 §. caue queso.

Audacia idē est qd temeritas & accipit i ma-
 lo. c. ij. de cē. li. vi. dist. iij. facte sunt. Et no.
 archidy. c. ij. palle. in glo. ij.

Auditorū est for' causaz v'l loc' in q' cause
 audiunt. Sed tñ recte potest dici audito-
 riū magistrorū vbi disputat et nō magistre
 forus sed iudicis cū sit in curia pape voce-
 tur. & d' ab audiendo.

Audientia licet etiā aliter capiat. pprie tamē
 magis d' esse facultas & potestas loquēdi
 corā supiore alicui decessa put dicimus. da-
 ta est illi audientia v'l denegata est ei cōmū-
 nis audientia. Et denegat audientia in q'tu-
 or casib; vt est glo. in §. audientia. xxiij. dis-
 in nomine domini.

Auditor in curia pape vocat' q' vice iudicis
 alicuius causam vel causas audit. i. cle. au-
 ditor. de rescrip.

Auditor camere pape dicit' qui audit nego-
 cia sup thesauro pape & sup his que ad ca-
 merā pape p'tinent.

Auditor p'radictoriarū d' in curia pape q'
 audit impetrates rescripta ad lites v'l aliter
 ad ius cōe p'tinētes gratias.

Aucupium d' loc' ap'us ad capiendū auis
 vel resbe vel virga viscata. v'l tuguriz ad
 hoc pparatū. An aucupare liceat i fundo
 alieno. ff. de ser. rusti. pre. l. diuus. & insti. d.
 re. dini. §. fere.

Auscultare est obedire. attendere. et audire
 mandatū cum effectu. vt in. c. illud. de ma-
 io. & obe. in glo.

Auspiciū iuris idem est qd exordiu lites fm
 Bern. in. c. pastoralis. de causa pos. & pprie
 in glo. j. Sed fm Alber. & alios. auspiciuz
 id est auguriū quasi auis garrū. vt. xxvi. q.
 iij. c. j. Quia sicut ille qui se p'mittit augu-
 rio. i. diuinationi que fit in garritu auium
 dubius est. ita ille dubius est qui se comit-
 tit liti. Quare dixit dñs Latho in. li. j. C. d.
 bo. possi. fm tabulas. q' melioz lex que sit i

corpore iuris est illa. caute a litigando sal-
tez p vobis qz dubi⁹ e lit⁹ euet⁹. p alijs aut
litigare sepe iocundū z lucrosū est.

Aurū coronantiuz dicebat qd⁹ pferebat ad
coronatiōes principū vel qd⁹ coronarū fa-
ciendaz noie pstabat. que in tēplo penden-
tes a Tyto z Uespasiano sublate sūt. Alij
dicūt coronatoruz est illud quod dabatur
athletis. put no. Azō. de auro coronat. C.
li. r.

Aurum publicuz est qd⁹ pertinet ad erariū
fisci. C. de au. pub. ple. i. detectoribz. li. r.

Auia est mater parentum. Et auus est pat
parentum.

Auunculus est frater matr⁹. z auūcul⁹ ma-
gnus est frater auie. inde pauūcul⁹ frat⁹ pa-
tie. z ab auūculus frater ab auie.

Aurisper est inspector momētorū v⁹ hora
rū q⁹ pūcto aliqd sit inchoandū Et dicitur
ab auis z inspicio. ita dicit glo. in. l. nullus
aurisper. C. de male. z math. Sed verius
est aure inspector ab aura z inspicio. Nam
angur d⁹ qui garritu auū p⁹osticare p⁹su-
mit. Et ariolus qui aris id est altaribz de-
monū deseruit. vt est glo. in. l. nemo. eo. tit.

vbi de incātatoribz vatibus caldeis z ma-
gicis omibz qz maleficis dicit. Sileat ois
p⁹petuo diuinādi curiositas etem supplicū
capitis feret gladio vltore pstratus. Et di-
cit ibi glo. q⁹ cremabitur v⁹ dentibz ferarū
dabit dilacerandus. Sed iniuriarū nō te-
nerur qui aliquē dicit furē in diuinādo. ff.
de iniur. l. item apud labeonē. §. si q⁹s astro-
logus. Nam dicit ibi tex. si quis astrolog⁹.
vel qui aliquam illicitā diuinationē polli-
cerur p⁹sultus aliquem furem dixisset q⁹ nō
erat. iniuriarū agi cum eo non potest. Rō
glo. ibidem. quia nō dolo sed artis sue cau-
sa facit.

Autenticū est liber iuris ciuillis excerpt⁹ q⁹i
quedaz summa ex alijs legalibz libris cō-
tinens nouē collatiōes z nouē ptes pncipa-
les. Sed autētica autentice est lex. vel. §. i/
corporatus in li. C. z ergo sp allegat autēti-
ca. C. ti. tali v⁹ tali. vt. C. de epis. z cle. autēti-
ca generaliter. et sic addit. sed non addit
numerus coll.

Aut quādoqz ponit disiunctiue. vt qn alte-
ro posito necesse est alterū tolli. vt cum d⁹
dies aut nox. Quādoqz etiā ponit copula-
tiue p. et. Nam qnqz sum⁹ in materia i qua
requiritur vtrūqz extremoz p talē disiuēti-

nā pūctorū. vt in. c. fl. post pstitū. de p⁹sel. li.
vi. De hac dicitōe habes in auten. si qn. C.
de p⁹sti. pecu. z. l. cū qdam. ff. de ver. signi. z
cle. sepe. eo. ti. ij. q. v. oibus. in glo. secunda
rr. q. j. monachus. z. c. cū virū. de regula. i.
vlti. ff. de verbo. sig. sed autē aduersat in fa-
cto z iure. ff. de nego. gest. si autē. z qualiter
accipiatur autem. vide p Barto. et docto.
in. l. hoc amplius. §. de his. ff. de dam. ifec.
Et qualiter capiat aut. vis Archid⁹. cl. vj.
distinc. c. j.

Auellere est auferre violenter vel extirpare.
vt. ff. de incen. rui. nau. l. ij. §. nō solū.

Aurifodina est locus vbi foditur aurū. Sz
aurificina ē loc⁹ in q⁹ fabricat aurū.

Aurifer est qui operat aliqd de auro. sic au-
rifaber.

Auricularius est p⁹siliarius v⁹ secretari⁹ cui
solent secreta dñi p⁹mitti.

Auxaria secreta nemoz dicta sunt. eo q⁹ ibi
frequentant aues fm Isido. xvij. li. etbi. c.
vj. Inde venit impēfatio auxaria. C. de fū.
patri. l. ij. li. rj.

Auxilium iuris est suffragiū et beneficium
iuris prout dicit⁹ tra hec prodita sunt iu-
ris auxilia. vide d⁹ hoc. ff. ad sille. l. cum do-
minus. Frustra auxiliū legis inocat q⁹ cō-
mittit in legem. ff. d⁹ mino. l. auxiliū. d⁹ vsu.
c. quia frustra.

Et tantum de litera. A.

De Ba Aburtus uel ba

b bosus idem est quod stult⁹ v⁹ eb⁹s
z babigor idem.

Baiulare idem est qd⁹ portare

Balluta est publica vtilitas. v⁹ est vas lute
C. de metal. li. ix. fm Accursi.

Balliuus est officii dñi spalis. vt de sentē.
excō. ex dilecto. z in. cle. f. de pe.

Balbus dicit⁹ balbutiens vel titubans qui
verba non explicat sed frangit. a balbādo
dictus. Sed blesus dicitur qui litteras i/
pfecte pfert.

Bannum fm vulgare gallicozū z lōbar do-
rum videtur esse edictū publicum iuxta il-
lud quod dicit Ray. c. qd⁹ cleric⁹. de fo. cō/
pe. q⁹ preco parisiensis nūciat bannū noie
episcopi a rege.

Bannire fm dicta vulgariuz videtur idem
esse quod proseribere. z d⁹ bannit⁹ q⁹ si pro

scriptus de ciuitate. vt in probemio ffoz.
Bannitoriu est locus caularu . alias pandi
torium.

Bastangari fm quosda dicunt quasi bestie
angarie. eo q rusticos angariabant. i. ange
bant ad quintaz bestia pstanda. vt. C. d mu
ri. l. qd ad presens. libro. ij. Et fm Accurs.
bastangari sunt de domo principis quasi
bestigari pmo modo. vel quasi festatores
aialiū secūdo mō. alias bestatores.

Bariona. i. fili colūbe. ita dictus fuit scūs
petrus. di. ix. ita dñs. z mathei. xvj.

Barriles dicunt vasa sicut in alpibus solēt
haberi.

De Be

Bellū iustū qd sit innuit. xxij. q. ij. per Ar
chi. in sum. z. c. iustū bellū. Iustū videlicet
illud qd sit pcepto pncipis de rebz repeten
dis vl ppter iniuriā repellendā. Sunt autē
septē genera bellozū. Primū est bellum ro
manozū ptra infideles. de here. excōicam?
ij. Et dicit romanū. quia romana ecclesia est
caput fidei. xxij. q. j. hec est fides. Secun
dū est iudiciale. qd sit auctoritate iudicē ba
bentis mez imperiū. d. sen. excō. c. dilecto.
li. vj. ff. de rei vendi. l. qd restituere. Tertū ē
psumptuosum qd faciūt iobediētes iudi
ci. de pe. di. vj. ad fi. Quartū est licitum qd
sit auctoritate iuris. quo ad illū cui cōcedi
tur. de resti. spo. Olim. de sen. excō. si so. C.
vnde vi. l. j. Quintū temerariū cōtra illos
qui se iuste defendūt. Sextū voluntariuz q
moderni pncipes vtuntur. c. noli. xxij. q.
j. Septimū est iustū z necessariū qd sit se z
sua defendendo Et in iusto bello morien
tes salui fiunt ceteris paribz. xxij. q. v. oīm
regū. rex. si homicidiū. z. c. q. vij. oī timore
Sed q sine iussu principis bellū ducit te
netur. l. iulia maiesta. ff. iul. maiest. l. iij. z in
auten. d. armis. coll. vj. Et in auten. d. mā.
princi. coll. iij. Necessitate tamē imminen
te sufficit licētia magistrī officioz fm Do
stie. C. de fab. l. si. li. ij. De bello vide Archi
dy. in rosario. xxij. q. ij. c. iustum. vbi ponit
hec septem genera.

Beneficiū sumit latissime p omni libertate
Bin^olate p libertate principis. Et sic su
ptū significat large z stricte. Large vt con
tineat bñficiū stricte sumptū. z cū hoc re
scriptū z puilegiū. Stricte dicit benefici
um pncipis pcessio facta a principe d aliq

re vel iure quod est principis pcedētis. Et
per hoc differt a rescripto vel puilegio. Et
licet ita stricte sumat. tamen eius interpre
tatio latissima est. l. si. ff. de psti. pnci. c. cū
dilecti. in fi. de dona. z de verbo. signi. oliz.
significato sumpto ex natura principis. cu
sus est esse liberalē in his que sua sunt. pbi
gratia. Princeps alicui cōcedit domū ali
quā delatam ipsi pncipi cum integro eius
statu. Nec verba sumunt latissime. scz cuz
his q insunt z adiacentibz z omni iure suo
l. si quādo. cum ibi no. C. de bo. vacan. li. r.
Sed pone. princeps pcedit domū non ap
ponēdo cū integro ei^o statu. certe sola do
mus pcessa videtur. quia verbū dom^o ad
illa nō potest extēdi. videlicz curiā. virida
riū. et adiacentia fa. l. si quādo. pzealle. nisi
aliunde sumeret scientia q princeps de il
lis intellexerit. Nam sola libertas nō ē suf
ficiens significatū nisi aliud significatum
concurrat. quia alias sequerēt q concedē
do vnā rē viderēt aliā cōcedere.

Beneficiū iuris est id quod a iure pceditur
vel indulgetur. Et hozū beneficiozū iuris
quedā sunt ordiaria. qdam extraordiaria.
vt illa que ex speciali puilegio quibusdam
specialiter indulgent. sicut beneficiū refi
tutionis in integrū ecclesie vl minori. xxv.
annoꝝ pcessum fa. de in inte. rest. c. j. et. ff. d
cōsti. pnci. l. vlti.

Beneficiū epistole diui Adriani. Requi
re infra epistola.

Beneficiū noue pstitutionis de fideiussore.
Re. infra fideiussor

Beneficiū noue pstitutionis de duobus
reis stipulandi vel pmittēdi est per qd sub
uenitur duobz reis debēdi vel promitten
di vt per ipm postulare possint se nō insoli
dum sed pro parte posse pueniri nisi se ob
ligauerint z huic beneficio renūciēt. et hoc
adiecta noua pstitutione in actione de du
obus reis pmittēdi vel stipulādi. qz vt di
cit Azo in sum. C. eo. titu. olim effectus du
ozū reozū pmissionis hic fuit. vt si duo vel
plures eandem pecuniam pmiserunt aut
stipulati fuerunt ipō iure in singulis insoli
dum debebat et singuli debebant. Pote
rat ergo ab vno eozum insolidū peri. quia
vnusquisqz eozum insolidum erat obliga
tus.

Beneficiū cedendarū actionū. Requi. infra
cedendarū actio Quō autē renūciēt hōs in

strumentis & beneficijs. Requi. infra renū
ciatio. & de hoc in Spe. ti. de renū. §. fini
tis ptiū. §. si. sed nota.

Beneficiū feudorū federici & beneficiū feie
hec duo req̄re in li. feu.

Beneficiū ecclesiasticū dat̄ rōne officij d̄ p
ben. cum fm aplm. lxxj. dis. Si quis amo
do. Et ergo beneficiū tale nō p̄fertur excō
municato. c. cū bone. de eta. & quali. quia of
ficiari nō potest nec fructus p̄cipit fm Bos.
de cle. excō. minis. §. si tñ queris.

Bephotran? fm Azo. i sum. C. de epis. zele.
§. nūc de orphanotranis. est idē qd̄ guber
nator infantū. pauperū. & orphanorū.

Bephotrophijū est domus in q̄ alunt pau
peres ifantes. de hoc vide. C. de epis. et cle.
orphanorū. & po.

Beghardus & begina v̄l begutta sunt viri
et mulieres tertij ordinis. Et dicit Jo. an.
q̄ beginarū genus p̄niciosum est nec d̄ sa
cili alios q̄ religiosos admittunt. a q̄bus
omnibz modis est cauendū. xvij. q. ij. diffi
nimus. et. c. perniciosam. de his vide cle. f.
de reli. domi. vbi Hosti. idem dicit. Et vi
de cle. ad naturā d̄ here. vbi damnat secta
talium beghardorū & beginarū. Trez. c. cū
et ea. de excē. prel. li. vi. & cle. cum ex eo. de
sentē. excō.

De Bi

Biarcha vel biarchas d̄z princeps. xl. mili
tum ab bis viginti & archos p̄nceps dicit̄
vt colligit̄. C. de offi. q̄sto. vbi apparet q̄ bi
archa est minor dignitate q̄ cētarcha cui
est potestas cētenarij. quia dux centum mi
litum.

Bigamus fm Hostiē. dicit̄ qui diuersis tē
poribz & successive duas legitimas habuit
v̄rores. Sed large et interpretatiue dicit̄ qui
contraxit cū corrupta vel vidua. vel q̄ du
as v̄rores habuit ante baptismū. vel vnaz
ante baptismū & aliā post. vel qui castitatē
p̄missam violauit. vt subdiaconus v̄l mo
nachus qui cōtraxit de facto. cum de iure
nō possit. vel qui vnaz de iure alterā de fa
cto. vel qui de facto duas ducit v̄rores. v̄l
qui v̄rorem adulterā postea sciēter cogno
scit. Nam nō potest p̄moueri ad sacros cu
ius v̄roz adulterata ē. etiā si eam h̄ginē du
perit dum post adulteriū eā cognouit. ali
as secus. xxx. q. iij. di. si cui v̄rozē. Scdm
quosdā aut̄ indistincte bigamus cēset etiā

si ignoranter cognoscat eā. sicut q̄ publicā
penitentia egit. Dicit̄ aut̄ bigam⁹ fm In
no. iuxta vulgare puincialiū quasi bis ga
mus. i. stult⁹ v̄l fatuus. quia ibi stultus di
citur gamus. Vel dicit̄ bigam⁹ a bis qd̄ ē
binū. & gama qd̄ est mulier. q̄si homo bine
mulieris. vel bini cōiugij. Et licet bigam⁹
ad sacerdotiū p̄moueri nō possit. c. j. de bi
ga. quia phibent bigami nō p̄pter culpam
sed p̄pter sacramēti defectū. c. sup. & c. debi
tū. eo. ti. Tamē de necessitate bigamus or
dinat̄ in subdiaconū. xxiiij. distin. subdia
conus. Et bigam⁹ nō est ille qui p̄trahit cū
vidua si est incognita. c. debitu. palle. Nec
est bigamus p̄trahēs cū vnica & virgine. de
cle. cōiuga. c. sane.

Bigamia triplex est. vna videlicet q̄n quis
duas vel plures habet v̄rores. Alia cū q̄s
contrahit cum corrupta. Tertia qui casti
tatem p̄missam p̄ votuz solenne violat. vel
qui sciēter cognoscit v̄rorem adulteram.
& cum talibus nō dispensat̄. & qui tales or
dinat̄ p̄uatur officio & potestate ordinandi
Et similiter ordinatus tali ordine p̄uatur.
vt no. eo. ti. c. ij.

Bisaria. i. bis nupta.

Bisse sunt due p̄tes assis & p̄tinent octo vn
cias. nec dicit̄ ad respectū totius. cum nec
duplicatus reddit suū totū. & alias d̄z bes.
vide supra as.

Bissexus habet dies. ccclxvi. vt no. in .cum
bissex⁹. ff. de p̄bo. sig. vbi glo. de nonis ka
lend̄ zē. Et vnde dicit̄ no. Bern. in. c. que
sunt. de verbo. sig. & no. ff. d̄ statu. li. in. l. cū
beres. §. stichus.

De Bo

Boeti legistarū adiutores eorū sunt qui ra
tiones publicas discutūt. Et in d̄ Boeti⁹
nomē accepit. Boete enim grece latine di
citur adiutor fm Accursi. C. de tab. scrip.
& boe. libro. x.

Bolida v̄l bolidis est massa plūbi quā mie
tunt naute ad mare ad expiendū p̄fundita
tem. Unde. Per bolidā plūbi dicit̄ massam
significari. Per quā naute solent maris ex
plorare p̄fundum.

Bona eorū qui sibip̄s mortem p̄stitunt
seu infligunt fm Azo. i sum. C. de bo. mor.
sibi consti. Si hoc faciunt ex impatientia
doloris vel ob pudorē eris alieni. tunc nō
auferunt bona heredibus. Si autē faciūt

ex conscientia delicti. scz si aliquis infligit sibi mortē. ideo quia erat delictū v'l crimen ob qd non erat bona publicāda. puta furtus. homicidiū. v'l h'mōi. tūc auferunt bona be redib'. Itē si erat crimē cuius accusatō poterat inchoari post mortē vt repetūdarum peculiat'z lese maiestatis. tūc etiā auferunt bona heredib'. Si autē accusatio non poterit inchoari post mortē nō auferunt sibi bona. nisi adiudicanerit sibi mortē post q' fuerit in scelere dephensus. ff. de bo. eo/ rū q' ante sen. mor. sibi p'sti.

Bona libertoz. patronus succedit in bonis liberti i' tertia pte addita locupletate hereditatis liberti. vel ab vno ex heredib' et nō relictis filijs a liberto. vel etiā relicts' sed in gratis vt nō possint arguere testamēta suozū parentū inofficiosa. Locuples autē hereditas vocat' si est maior centū aureis. vt dicit Azo. in sum. C. de bo. liber. z iure pa. Bona materna z materni generis sunt illa q' ex matre v'l auia debent' filijs familias v'l emancipatis deferunt'. Et qūq' p nepotib' puta res anie ipsorū

Bona ciuitatis abusiue publica dicta sūt. Soluz em̄ publica sunt q' populi romani sunt. vt. l. bona. ff. de v'bo. sig.

Bona dicunt' sic a beādo eo q' beant. id est. beatos faciūt v'l p'sunt. Nam beare idē est qd p'desse. z qd p'dest beat. l. bonoz. ff. de v'bo. sig. Sumit' autē hec dicitio p oī bono vtili. delectabili v'l honesto. spūali vel tpali. vt. f. de aia. In iure autē hec dicitio bona i' plurali z neutraliter significat res nostras que sunt in dominio nostro v'l quasi. vt i' dicta. l. bonozū. z ipsas res ex suo p'prio significato cōiter accepto significat deducto ere alieno. Quādoq' autē nō deducto significare cōcludit. vbi gratia. Testator legat alicui certam partē bonoz. z ibi bona dicunt' ere deducto alieno. l. cū autē. ff. de le. ij. Nā sen sus est q' p heredē deducto oī ere alieno de hereditate legatarius habeat quartā i' bonis que sup'sunt. id est quotā sibi legatam. z sine onere creditoris. vt in. l. p'all. Sz ibi testator herede instituto legat Titio omnia bona v'l p fideicommissuz vult restitui. significat es alienū nō deduci. imo trāsire ad legatariū vel fideicommissariū. Et ita idem significat quod hereditas. l. nāq. §. si. cum. l. se. ff. ad trebel. finaliter ergo hec dicitio bona significat latissime oē quod quouis mō

potest prodesse. Et prout in iure recipit in cōmuni significato significat q' sunt in nostro dominio. v'l quasi deducto ere alieno Etia significat hereditatē quando pbabile mediū cōmodi' h' declarat. Et sic bonozū appositio aut est civilis aut naturalis. Civiliter em̄ significat sicut lex. z ei' significatū se adaptat z in bonis anumerat. siqdem in actōib' petitiōib' psecutionib'. l. bonozū ff. de ver. sig.

Bonozū possessoz dicitur ille q' de iure p'torio alteri succedit. q' bonozū possessiones a p'tore sunt inuēte. Et est differētia inter bonozū possessozē z heredem. q' bonozū possessoz de iure p'torio succedit. in i. de bo. pos. §. i. z. ff. e. ti. p. totū. et est nomē iuris. vt no. Bern. de cau. pos. z p'pe. i' glo. iij. z. ff. de v'bo. sig. l. hereditas. Aliū est possessoz bonozūz due dicitōes nō nomē p'positū significās factū z nō v'. sed heres succedit de iure civili. Bonozū possessio ponit' pro vna dicitōe fm Azo. z significat ius recipiēdi psequēdiq' z retinēdi illud quod in bonis illius erat cui succedit de iure p'torio. z differat a petitiōe hereditatis que est de iure civili. vt in sti. z. ff. p'alle. Itē est ius qd p'sequimur. et i' h' ab actione hereditat' vniuersali scz possessozie hereditatis petitiōe. Et qū ponit' pro vna dicitōe vt bonozū possessio significat hoc ius. Si autē dicit' possessio bonozū tunc significat factū. Dinidit' autē bonozū possessio. quia alia ē ordinaria. alia est extraordinaria Alij diuidunt bonozū possessionē in has duas spēs. scz bonozū possessionē fm tabulas testamēti quā p'tor dat liberis a p're in testamēto iniuste p'teritis. z bonozū possessionē p tabulas testamēti vt infra dicit'. Bonozū possessiōes extraordinarie sunt due ex testamēto. scz fm tabulas z p'tra tablas. Et quattuor ab intestato. scz bonozū possessio vnde liberi. bonozū possessio vnde cognati. bonozū possessio vnde agnati. z bonozū possessio vnde vir z vxor. Quarū descriptiōes subiiciēnt.

Bonozū possessio extraordinaria dicit' duob' modis. Vel q' nō est stabilita certa pte edicti scz ex testamento tm̄. vel ab intestato tm̄ sed vt vaga. qūq' ex testamento qūq' ex intestato defert'. z p'terit' tm̄ bis qui vocatur ex nonis legibus. vt ecce mater alijs in testamēto institutis. postea in puerpio decet sic z filiū quē gestabat i' vtero p'terit'. Pre/

sumit em̄ filius hic institutus. et habet bono-
 roz possessionē fm tabulas et septimā pte
 extraordinariā Cuius bonū est exemplū fm
 legē corneliā. tā ex testamēto q̄ ab intestato
 q̄ fingit eum q̄ morit̄ in captiuitate decessit
 se ipsa hora captiuitatis. Et ideo q̄libet p̄
 ei noua lege cornelia ex testamēto et ab inte-
 stato succedere. vt isti. d̄ bo. pos. s. sunt etiā
 Dicit̄ autē extraordinaria possessio qz ius
 nō tribuit. vt carbonianū et q̄ dat̄ ventri et
 q̄ datur gratia litis agnoscēde. vñ et extra-
 ordinaria dat̄ sine cognitiōe q̄ in ordinaris
 quia oē ius tribuit quantū est. Itē bonoz
 possessio alit̄ diuidit̄. quia alia dicit̄ bono-
 rū possessio edictalis. vt q̄ ex edicto p̄toris
 mortui decernit̄. Alia vō bonoz possessio
 decretalis q̄ a viuo p̄tore decernit̄. Uel qz
 hodie nō est necessariū eā decerni vel dari
 Dicit̄ em̄ decretalis a iudicis p̄sentia q̄ in
 ei cognitiōe exigit̄. qz fm Azo. posset et illō
 dici. vñ esse bonoz possessionē edictalē et
 eandē appellari decretalē vl̄ iudicialē ex eo
 q̄ accipit̄ efficaciam ex p̄sentia iudicis.
 Nec est differentia inter decretum et decre-
 talē. licet q̄dam dicūt p̄trariū.

Bonoz possessio fm tabulas est ordinaria ex
 testamēto. Et d̄ ex testamēto fm Azo. nō
 quia inuaf̄ ex volūtatē defuncte. sed qz non
 habet locū nisi existēte testamēto. et dat̄ scri-
 ptis heredibz. et eis deficientibz vocant̄ sub-
 stituti. Et inde substitutis deficientibz vo-
 cant̄ substituti eis. Petunt̄ autē ex originali-
 bus tabulis tm̄ nō exēplo. Itē si fiat q̄stio
 de tabulis debet p̄bari cuiuscūqz intentio
 p̄ septe testes et nō p̄ duos tm̄ fm Azo. licet
 q̄dā dixerūt triū. Si autē testator nō facit
 testamētū in scriptis s̄ in verbis vl̄ nuncu-
 patōne rez. vel hominū dat̄ bonoz posses-
 sio fm nūcupatiū testamētū.

Bonoz possessio cōtra tabulas quā p̄tor li-
 beris pollicet̄ fm spe. in tractatu de libello
 ti. de testa. s. sequit̄ videre. vbi dicit̄. Est et
 alia bonoz possessio p̄tra tabulas q̄ dat̄ si-
 lio vel nepoti p̄terito p̄tra testamētū patris
 vl̄ auī q̄ filiū vl̄ nepotē in testamēto suo vl̄
 vita p̄terit̄. et taliū in tabulis si filio vl̄ ne-
 poti legauit. ipse tamē legatū non agnouit
 et fm Azo. in sum. eo. ti. deferēt liberz natu-
 ralibz et legitimis tm̄ puta adoptiuis. Itē
 natis et nascituris. Itē emācipatis p̄cipue
 et his q̄ erant in p̄tate defuncti. et dat̄ ex illis
 ex q̄b potuit aut hereditas aut bonoz pos-

sessio peti de iure cōi. Dat̄ autē a p̄re natu-
 rali. et in adoptōe nō habet locū hec bono-
 rū possessio nisi instituant̄ ab eo heredes et
 aliis eis cōmittat edictū. Itē alia est bonoz
 possessio p̄ tabulas fm Spe. ibidez q̄ dat̄
 p̄ri vl̄ m̄ri. auo vl̄ pauo. si sint p̄teriti ex te-
 stamēto filij vel nepotis emācipati gratis
 et sine pecunia cū q̄ nō est factū pactū. ne p̄
 vel auī inq̄taret sua iudicia. nec receptum
 est ab eo quantū satis est. q̄ etiā nec miles
 nec in militia decessit. Itē fm eundē ibidē
 Est et alia bonoz possessio p̄ tabulas q̄ da-
 tur patrono p̄terito p̄ testamētū liberi. si
 sit maior cētenario ad recipiendū p̄ patro-
 nū tertiā ptem sibi debitā de iure et dat̄ pa-
 trono si sit p̄terit̄ oīno. Uel etiā si sit sibi mi-
 nus tertiā parte legatū. et tūc dat̄ p̄ supple-
 mento vsqz ad tertiā pte. Et differt in hoc
 fm Azo. a bonoz possessione q̄ dat̄ liberz.
 qz tūc h̄ demū dat̄ si hereditas libri sit adi-
 ta saltē ex vno de heredibz. S̄ illa q̄ dat̄ li-
 beris satis est q̄ q̄s potuit eē heres licz non
 potuit petere fm tabulas bonoz possessio-
 nē. Itē notādū q̄ q̄rela inofficiosi testamē-
 ti fere h̄ idē opat̄ qd̄ bonozū possessio p̄ ta-
 bulas. qz testamētū rescindit̄ de facto. S̄
 Spe. dicit̄ q̄ de iure scissum et irritū ē. S̄
 in h̄ differūt qz bonoz possessiōes oēs p̄to-
 rie actōes sunt vl̄ edicta p̄toria. q̄rela autē
 inofficiosi testamēti civilis est. Et p̄missē
 bonozū possessiōes ordinarie sunt et p̄petūt
 ex testamēto. Alie bonoz possessiōes com-
 petunt ab intestato.

Bonoz possessio vnde liberi fm Spe. vbi
 supra. s. viso. datur filio emācipato q̄n pa-
 ter decedit ab intestato. et est ordinaria et eas
 nō habent liberi in linea materna. l. q̄tiens
 ff. de suis. et lege here.

Bonoz possessio vnde agnati vel vnde le-
 gitimi ordinaria est Et fm Spe. ibidē da-
 tur primis agnatis cōiunctis p̄ virilē sexuz
 post liberos ab intestato. Et nota q̄ bono-
 rū possessio vnde legitimi nō est caput spe-
 ciale sed generale cōcurrēs cū alijs specia-
 libz bonozū possessiōibz. scz cū vñ liberi
 vnde agnati. vñ agnati. vnde ex lege et sena-
 tus cōsulco.

Bonozū possessio vnde agnati similiter or-
 dinaria est Et fm Spe. dat̄ bis ab intesta-
 to q̄ p̄ femineū sexuz p̄iuncti sunt. vt si neqz li-
 beri neqz legitimi existant proximi cogna-
 ti succedant.

Bonozū possessio vnde vir z vxor similiter ordinaria est. Et dat viro muliere ab intestato decedēte agnatis vñ cognatis nō existētibz. vñ ecōtra dat mulieri viro ab intestato decedēte agnatis z cognatis nō existentibus. Et he oēs ordinarie quattuor bonoz possessiones cōpetūt ab intestato. Alie vñ que sequunt̄ sunt extraordinarie.

Bonoz possessio extraordinaria est q̄ nomine caret fm Spe. ibidē. et cōpetit his qui ex lege z iuriscōsulio z institutionibz pncipiū tā ex testamēto q̄ ab intestato veniunt scz vt cū aliq̄s vult succedere p̄i suo quez ab intestato decessisse inuenit cū ab hostibz redit vel cū a captiuitate fuerit emācipat̄ z sic iure ciuili cū cognatis in successiōe iuris postliminiū petit sibi hanc bonozū possessionē cōcedi.

Bonozū possessio ex lege cornelia eodē modo dat filio emācipato de iure ciuili incognito cū vult succedere patri decedenti ab intestato apud hostes in captiuitate.

Bonoz possessio extraordinaria septima datur vno modo patrono volēti succedere liberto ab intestato decedēti sine liberis. Alio modo filio volenti succedere in bonis matris vñ ecōuerso. Et datur alio modo infanti vñ curatori eius volēti succedere ex testamēto m̄ris que testamētū narrare n̄ potuit p̄uenēta morte cū in puerperio decessit z alios filios coheredes instituit. Dat aut̄ hec bonozū possessio filio adoptiuo vel arrogato volēti succedere patri adoptiuo vñ arrogatoz ab intestato decedēti. Dēs aut̄ bonozū possessiones p̄misse ius tribuūt. scz que sequunt̄ ius nō tribuūt licz facti sunt.

Bonozū possessio carboniana est illa p̄ qm filii impubes volēs succedere in bonis patris ab intestato tanq̄ primioz. vel rūpere testamētū per cōtra tabulas. vel dicere ipsum nullū ipso iure cū fuerit p̄teritus. et cū obijciat sibi p̄trouersia bonozū z filiationis. vñ mouet sibi q̄stio status. puta q̄ si seruus petit p̄ carbonianū possessor institui p̄trouersiam motam de bonis. z filiationē z questionē status vsq̄ ad tpa pubertatis sue deferri. Et datur solū cognitionē luminaria. Req̄re infra carbonianū.

Bonozū possessio noie ventris dat mulieri pregnati in bonis mariti in quibus fm dignitatē suam sibi et familie sue alimenta constituunt.

Bonoz possessio ex edicto diuis adriani tollendo dat alicui volēti succedere in bonis alicuius ex testamēto in quo institutus vñ inscriptus est ex eo q̄ ostendit testamētūz nō cācellatū nec abolitū. nec in aliq̄ parte sua abrasum fm Alber. Et datur volentē succedere ab intestato fm Hof. quod p̄bat secunda ps rubri. q̄ dicit de scripto herede Sed rō Hoff. dicit p̄tra i sum. Hoc tñ notandū fm Spe. de bonoz possessionē q̄ bonoz possessiones olim fuerūt vtilis sed hodie sunt inutiles. p̄terq̄ in q̄nq̄ casibz Pri mus qm viuo testatoz posthum̄ p̄terit̄ decessit q̄si videat̄ testamētū ruptū iuris solennitate. cū nihilominus heres script̄ ex isto testamēto petit bonozū possessionē. vt in. l. posthum̄. ff. de in ius rup. z irri. testa. Secundus est in. l. fili. e. ti. Tertius isti. qui mo. testa. in fir. §. ij. Quartus in. l. heres. ff. de decre. ab oz. fa. Quintus in. l. equissimus. §. ij. eo. ti. z. l. filius. C. de in offi. testa.

Bonozū possessio ex testamēto militis imilitia decedētis nō dat patri vel auo vñ p̄uo vñ ecōtra p̄ tabulas. vt. C. de testa. mili. l. ne q̄dem. z. l. milites.

Bona vacare est ipsa dñm nō habere.

Bonofidei possessor est qui credit se aliquā rem iuste retinere. S3 malefidei possessor est qui iniuste scit se aliquā rem possidere. vt in reg. possessor. de re. iur. li. vj. z institui. de vsuca. p̄ totum.

Bonofidei emptor dicitur qui ignorauit rē alienam esse vel putauit venditorē habere ius vendendi. scilicet esse procuratoz vel tutoz. ff. de verborū signific. l. bone fidei.

Bos cornupeta est bos q̄ facile cornupetit. id est cornibz pungit.

Bones nō p̄tinent sub appellatiōe iumētōrū sed pecudū vñ armentoz. ff. de ver. sig. l. bones. vnde si lego armētū p̄tinent bones ff. de le. iij. l. seru. §. armētō. S3 si lego iumenta nō p̄tinent. l. legatis. §. iumētis. e. ti. z. ff. de edi. edic. l. ediles.

De Vr Bu

Breuit̄ no. Jo. cal. in cōmēto suo sup de cre. cū dilectus. de cau. pol. z p̄zie. Et Jo. an. de testa. c. l. vj.

Breuilloqua hec dictio significat substitutionē que breuibz verbis continet substitutionem cumulationē seu multiplicatiōez.

Etiā breuiloqua est illa substitutio qua substitutiois vnius psonae ad aliā fit repetitio. Itē breuiloqua illas tot et eodē mō significat substitutiones. vt significant eius verba vel queuis aliū de sumpta significata. Et dicit breuiloqua id ē breuibus verbis fit et breuibus verbis comprehendit plures substitutiones. vt no. Accur. et Bar. ff. de vul. et pu. substi. de hoc vide infra. Substitutio breuiloqua.

Brocartica marīa dicit q̄ est p̄trariaz opionū rōnibz inuoluta.

Brutus dicit quasi obrutus. qz sensu caret. et est sine ratione et prudētia fm Jsi. vnd brutire. i. infatuare

Bubulus est magnus et siluestris bos. sed buculus est parvus bos

Bucus est garrulus q̄ ceteros oris loquacitate nō sensu supat. fm Jfido.

Bulla est signū pape vel lra quā dat papa. vt ornamentū regale.

De La Stoucum legatū

fm Azo. in sum. C. de cadu. tollen. est quod deficit post mortē testatoris quacūqz rōne. Et quia quibusdam modis et rōnibz iniquis. et olim legata fiebant quādoqz caduca. ideo lex ponit vnam rubricā de cadu. tollē. Et differūt pro nō scriptum quasi caducū. et vere caducū. vnd legatū pro nō scriptū est qn̄ legatur alicui dā nato in metallū vel nō existenti in rerū natura. puta nō noto. quasi caducū est qn̄ nō oīno cadit. Sed vere caducū est seu dicit qn̄ legatarius vixit post mortē testatoris. et supuenit ei cōditio ppter quā efficitur incapax legati. Sed in alio casu legatū illi qui ē in rerū natura sed moritur aū mortē testatoris. Primū accrescit sine onere. Secundū duo cū onere.

Calcitrosus equus est q̄ solet calce ferire. i. pedibz retro se pcurere.

Calculator fm Jfido. dicitur a calculis. i. lapillis minutis q̄s antiq̄ in manibz habuerūt pponendo numeros.

Calculus. i. p̄pur. C. de erro. cal. l. vna. Itē id est cause pgnitio et enūeratio. vt. C. de iudi. l. rem nō nouā. Item. i. sententia diffinitiva. C. de ap. si actor. vide aliquid de calculo de fide instru. cū dilectus

Calumnia fm Hostien. in sum. est cū quis ex certa scientia iniuste agit vt resistit. ff. ad turpl. l. j. §. calūniari. Vel est petitio iusta ex certa scientia in iudicio facta. et iuste petitioni iniusta responsio. vel est falsa criminis impositio. ff. de verbo. sig. l. j. in pnc. et l. si q̄s calūniat.

Calamitas est infelicitas vel miseria q̄ enacuat omni bono. vel est pena vel labor imensus.

Calūniator est q̄ sciēter alicui falsa crimina iponit verādi occasiōe. Vel fm Jfido. Calūniator a calūniādo id est frustrādo vt de capiēdo dicitur est. Et inde dicitur inramētū calūnie scz vitāde. Et est assertio vere petitionis vel repulsionis fm Hof. cū quis iurat se bona fide et nō calūniādi aīo causas mouisse. vel q̄ venerit ad reluctandū putās se bona iusticia vti. C. de iura. calum. l. ij. §. j. Et habet q̄nqz capitūla. vt. c. j. eo. ti. vbi versus dicit. de hoc in glo. Et q̄ calūniōse accusat debet officio et bñficio puari et in exilium deportari. c. j. pall. Idem no. cy. in. l. sciuerit. de execu. tu.

Calūniari fm Azo. in sum. C. de calū. ē falsa crimina sciēter intētare et alicui opponere vt imponere. Et ex eo q̄ quis nō probauit crimē calūniari videtur. licet tex. videatur sonare in p̄tra. q̄ talis nō sit calūniar. ij. q. iij. §. notandū. vbi dicitur calūniari ē falsa crimina intētare seu intēdere. P̄uaricari p̄o crimina abscondere. Tergiuersari in vniuersum ab accusatōe desistere. Sed n̄ vti q̄ nō pbat qd̄ intēdit calūniari p̄tin. videt̄ similis tex. i. l. j. ff. ad senatuscō. turpil.

Cancellarius nomē accepit a cancellādo. Cancellare em̄ est lineā ducere vel dānare. vñ lra vt scriptura q̄ damnat cū lineā per mediū ducta dicitur cancellata. Et inde dicitur cancellari. cui officium est rescripta vt rescripta imperatoris et mādāta inspicere et male scripta cancellare. et bñ scripta cum signaculo suo signare et sigillū eis imprimere. Inde etiā venit archicancellari. q̄si pnceps cancellarie fm Azo. in sum. Differūt tñ cancellare et sup punctare. qz cancellare ē lra et lineā per mediū ducta dānare. S; sup punctare est lras pūctis suppositis dānare.

Calliditas. Requre infra dolus malus. Est em̄ calliditas dolus adhibitus tacēdo. vt no. ff. de do. ma. l. j. in glo. Inde callid. id est fallax vel astutus.

Caligatus. i. miserrimus. Inde caligat⁹ miles dicitur qui habet ferreas ocreas vel caligas de coreo. Etiam idem est quod infirmus vel obscurus. Has expositiones facit glo. in. l. a caligato. C. de nup.

Canonica est ius quod puenit ex electione et receptione in fratrem. vel est ius percipiendi fructum prebende sine redditu. c. relatu. de preben.

Canonica monitio est quam interuenit citatio cum tribus monitionibus. vel una pemptoria tres pines. de qua in. c. pstitutione. de sen. excō. libro. vi.

Canonica portio de canone deputata ecclesie parochiali de relictis parochiano de functo illi ecclesie ubi elegit sepulturam cum alibi quod in parochiali elegerit eam. Et secundum varias consuetudines alia et alia. Nam alicui medietas. alicui tertia. alicui quarta datur. de sepul. ca. certificari.

Canon grece est regula latine. iiii. dist. canō. Et in una significatione est id quod in consilio generali vel puinciali statutum. et sic capit de consuetudine. c. canonum statuta. In alia significatione videtur esse id quod ab emphiteota de re emphiteotica soluit. et sic videtur sumi ab Azo. in sum. C. de iur. emphi. h. ex hoc autem tractu. Etiam dicitur illud quod sumitur per pedagium vel vectigali. ff. de publi. et vecti. Et nota quod quoniam papa vult condere canones prout episcopi contradicere quod non pueniunt consuetudini regionis eorum. di. iiii. Erit autem lex. et nota. in. c. seq. in p. i. iudicē. ubi dicitur an sententia pape pualet sententia episcoporum. Et quod non. quia orbis maior est vrbis. c. iiii. dist. legim⁹. post mediu. et ibi glo. quod statutum concilii p iudicat statuto pape. ar. cōtra. ibidem.

Canon largitionarium titulorum est summa tributum et pstat de regulari prestatioe a puincialibus fisco. Et dicuntur tituli ex specialibus titulis. i. litteris breuibus cauta legunt. vt. C. de iure fisci. l. pe. et. C. de anno. et tribu. l. iiii. h. acceptationes. et. l. i. de canone largi. ti. li. i. fm Accursi.

Canon frumentarius vrbis romane est certus numerus mensuram frumenti qui singulis annis metebantur romae. l. i. et. ii. eo. ti. li. xi. quod erat etiam de oleo. Et contra hoc non licebat alicui beneficium vel indulgentiam aut privilegium impetrare et impetratum non valuit. vt ibidem dicitur. Item canonum quodam est late sententie. quoddam ferende. Et primus exprimitur per verbum innodatus vel coipso. Secundus per prebuz

innodet. vt est glo. in. c. dicitur quod de here. li. vi. Item canon habet sub se quattuor species. xxv. q. iiii. si quis dogmata.

Canonica est nomen tituli et iuris. prebenda pro nomen facti. et cadit in extraneum. vt no. Innocen. in capi. cum. m. de cōsti. Quere ista prebenda.

Capere est ita accipere quod id quod capis tuum fiat. Unum aliud est capere et aliud accipere. quod capere est cum effectu quod secum remansurum est. id non videtur quod capere quod erit restitutum. sed accipere est si quis non sic accipiat vt habeat. et sic accipere potes illud quod non fit tuum accipiendo. rubri. i. C. li. x. et. ff. de h. sig. l. aliud est capere.

Capiendis. i. distrabendis pignorum tributorum. Req. infra pignorum tributa.

Captio. i. deceptio. Inde captiosum. et de ceptorium vel deceptiosum aut dolosus. vt notat Johā. an. de offi. delega. si duo. li. vi. in glo. i. in fine.

Captio causa mortis alias captio secundum Azo. est quam pro morte alicuius occasio capiendi obuenit alicui. exceptis his capiendi figuris et causis que certis et propriis nominibus nuncupantur. vt hereditas legatum et fideicommissum. quia seorsum talis captio vel captio non incidit in naturam acceptationis hereditatis legati vel fideicommissi. Et causa mortis captio secundum Azo. in sum. C. de dona. cau. mor. Est cum post mortem alicuius aliquid datur alicui causa conditionis implende vel aliquid puenit ad aliquem mortis occasione nec tamen aliquo certo translationis vel acceptationis nomine nuncupatur. Verbi gratia. Fundum tibi promisi vt titio dares. cum tu post mortem meam non haberes fundum dare titio dedisti titio. quod forte est heres. et stichus tunc causa mortis capit cum fundus ei donatur causa mortis. quod donatō meram obtinet voluntatem vel libertatem et non emptam vel conditionatam.

Capitio. Req. supra Annona.

Capitatio ciuium censibus eximenda capitatio. i. census capitio. unde dicebantur ciues romani per excellentiam exempti et quidam orientales puincie. l. vnica. C. eo. titu. lib. xi. Quidam tamen dicunt quod loquitur illa lex in plebe cuiuslibet vrbis capitiose per hoc quod dicitur excipitur.

Capite censuratur qui dat censum pro capite. C. in in. qui. cau. colo. c. domi. accu. posunt. li. xi.

Capitalis inimicus quod dicitur vide Accursi. ff. de arbit. licet autem. in glo. iiii. et. ff. de

testi. l. ij. §. ij. in glo. 2 Bar. ff. de questi. l. ij. si quis dicatur.

Capitulū vno modo est locus vbi res capitales firmanē. Scōdo significat lectionem Tertio distinctionē. vt ille habet quicq; capitula. Quarto significat congregacionē mltozū. 2 p̄cipue viroz ecclesiasticozū. 2 no.

Jo. an. in. c. capitulū de rescriptis.

Capitū 2 postliminiū reuerſi. Re. ifra post liminiū.

Capitis diminutio est status p̄mutatio. vt qñ liber efficit seruū. Et est triplex diminitio capit. scz maxima. media. 2 minima. Minima capitū diminitio est qñ quis nec ciuitate in qua morat nec libertate amittit. sed tamē patit̄ p̄tra se status cōmutationē vt minoracionē circa familiā. vt qui iuris sui est. alieno iuri incipit esse subiectus. vt iuri p̄ arrogacionē. aut cū quis emācipat̄ q̄ primo erat in aliena potestate. Et d̄z iteligi p̄dicta p̄scriptio cū p̄mutat̄ status hominis facto eius interueniēte. vel in cōdēnādo vel in emancipando vel arrogando. vel adoprando. vel etiā in reuocādo ex inq̄titudine. vñ licet patre alicui⁹ mortuo miter eius status. qz sui iuris est fact⁹. nō ideo capite diminitus est. Et status hic ponit̄ fm̄ Bzo. p̄ ciuitate 2 libertate. vel ciuitate im̄. vel patria potestate. seu ppria potestate. aut media. Tria em̄ sunt q̄ habet hō. scz ciuitas. libertas 2 familia. 2 fm̄ hec tria sunt tres capitū diminitioes. Media capitū diminitio ē. cū salua libtate ciuitas amittitur. vt cum qñ deportat̄ seu relegat̄ ad exiliū p̄ quinquenniū. vñ bānit̄. Maxima capitū diminitio est cū ciuitas amittit. nec libertas retinet̄. vt cū deportat̄ quis in insulā 2 seruus efficit̄. aut i metallū dānat̄. 2 sic etiā bānit̄ in op̄ metalli. vñ si maior. xx. annis patit̄ se venditari ad p̄ciū p̄cipādum vel si manumissus in seruitute exigrante d̄ne reuocet̄. Pena aut̄ dānandi in metallū hodie locū nō habet. vide insti. de capi. dimini. p̄ totū. 2 Spe. ti. d̄ tuto. §. tutela.

Capſarij dicunt̄ qui in balneis vestimenta suscipiūt custodiēda. Vel aliter sunt illi q̄ portat̄ alijs libros ad scolas

Carbonianū. Regre sup̄za Bonoz possessio carboniana. Un̄ fm̄ Bzo. dicitur a carbonio inuenteo vt auctore. Et dat̄ solum natio 2 nō nascituro i quo differt ab edicto de ventre in possessionē mittēdo. qd̄ subue-

nie nascituro.

Carbonū appellatione quid p̄tineat. vide ff. de p̄bo. sig. l. carbonū. vbi appellatione materiati nō continet̄ materia. vt appellatione librozū nō carte. ff. de lega. iij. l. librozū. §. qz tamē. Nec ecōtra appellatione materie cōtinet̄ materiati. l. seruū. eo. ti. Et sic nō cōtinent̄ ligna ad coq̄ndū. vñ calefaciendū. qz nō sunt carbones.

Cartularij iudices dicebant̄ oliz illi qui ab imperatore habebant potestatem iudicandi 2 illos solum qui coram eis eligebant litigare. 2 poterant eligere sine cōsensu priorū iudicum. sicut traditur in glo. l. ij. ff. de iudicis.

Carthophilacia est armariū vel loc⁹ i quo carte referuātur. Et dicit̄ a carta quod est instrumentū vel scriptura. 2 philare cōseruare. quasi zc. vt no. c. j. de proba. 2. c. ij. xc. distinc.

Carta seu instrumentū seu rescriptū dicit̄ falsa seu fallum bene quattuordecim modis. vt nota. in. c. in memoria. distinc. xix. i glo. verbi falsa. Primo ex dicto vel tacito. Secundo scripto. Tertio facto. Quarto sine testibz. Quinto p̄ subscripcioes varijs manibz notatas. Sexto p̄ alienū sigillū dū p̄ priū habeat. vt ibi.

Caracter pprie est signaculū quoddā q̄ aliqd̄ insignit̄ vt ordinet̄ in aliq̄ue finem. sic caractere insignit̄ denarius ad vsū cōmunitationis. Et milites caractere insigniunt̄ qñ ad militiā deputati. Homo aut̄ fidelis ad duo deputat̄. ad fruiōne glorie. et ad hoc insignitur signaculo gratie. Apocalip. vij. Nolite nocere terre et mari. quoadusq; si gnemus. Secūdo anima fidelis deputat̄ ad recipiendū. vel tradendū alijs que pertinet̄ ad cultū dei. 2 ad hoc insignit̄ caractere sacramentali. id est signo indebili anime impresso.

Carena dicit̄ a carētia hominū vñ cibario. nā p̄ q̄draginta dies ieiunāt in pane et aq̄. 2 icludunt̄ in aliq̄ secreto loco iuxta ecclesiā vbi nō habet p̄fortiū hoim. vt notat̄ Berū. in. c. accusasti. d̄ accu. Et simile. no. glo. in. c. ij. de spon.

Carrucarij scisorij et atriarij idem sunt. videlicet serui 2 custodes atrij.

Cardinales dicti sunt a cardie. qz sicut hostium regit̄ a cardine. sic per eos regitur ecclesia vniuersalis. xxxiij. distinc. presbiterij

Dicunt etiā quādoq; cardinales. id est pncipales. quia p eos debet officiu in ecclesia regi.

Carnificare est carnes facere scz mactare. Inde carnifer qui carnes facit z vendit. d̄ appella. significāte. Etiā homicide solēt dici carnifices. vt glo. iij. in cle. j. de vi. et ho. cleri.

Caselle sunt granaria in quibz fructus cōponunt. ff. de iudi. l. j. z d̄ q̄si cellule granariorū. alias granorū.

Castellus s̄m Alberi. vel castellū s̄m alios dicit s̄m Spe. receptaculū qd̄ aquā publicā suscipit que ducit ad aliqd̄ prediū irrigandū. Require infra interdictū. de aqua cas. edu. vt. ff. de aqua coti. z esti. l. j. §. eq̄ssi mū. Alias. i. castrū. ff. de lega. ij. l. tina. §. finali.

Castrū si vēdat ius patronatus ei ānerū accedit. secus si vendō pallaciū vbi est ecclesia vbi habeo ius patrona. de h̄ vide Inno. i. c. ex lris. de iure patrona. z Hosti. i. sum. d̄ iure patrona. §. q̄liter. ij. q. vij. accusatio.

Castitare est minutatiz v̄l minime stillare.

Castrēse peculij. Req. infra peculium.

Cathedra s̄m Hug. est grecū. z ponit p̄ excellenti sede iudicis p̄sidentis. z dicit a cathos id est sedes. z edra spōda. quasi spōdata sedes Et ponit etiā p̄ sede doctoris. ita dicit glo. in cle. dudū. de sepul. z allegat ibi grecismū. Unde. Rex solū. doctor cathedraz iudexq; tribunal.

Cathedraticū est qd̄ soluit annuatim episcopo a suis clericis sue diocesis in signuz subiectiōis v̄l obedientie. z etiā sustentationis. z est dnoꝝ solidorū. vt. r. q. iij. placuit. z de offi. ordina. p̄querēte. Et dicit cathedraticū. qz soluit ad honorē cathedre episcopalis. r. q. iij. c. j. z nō debet exigi vltra antiquū morē. ea. q. nec numerus. Per qd̄ colligitur qd̄ potest currere p̄scriptio in quantitate cathedratici. c. olim de censu. sed totaliter non p̄scribit qn̄ soluat s̄m no. Jo. theoto. xvj. q. vij. q̄cūq;. Et vide archidy. c. j. de p̄ben. li. vj. vbi p̄trariū allegat Boff. z hug. iij. q. ij. in p̄n.

Cathezizare est imbuerē. docere seu instruere. vel b̄ndicere. Inde cathecismus. Nam ante baptismū instrui debet baptizandi in fide. z p̄cipue adulti. de p̄seca. dist. iij. añ. ex. ita nota glo. in. c. p̄ cathecismū. d̄ p̄gna. spiri. li. vj.

Cathecuminus instructus d̄r. vel qui baptizari. p̄ponit medio tpe symbolū dei discens p̄ vij. distin. §. i. z c. quoniā multa. Vel dicit audiens. eo qd̄ doctrinam ante valuas ecclesie audiat cū suscipe velit baptismū.

Cathologus est superior ps molēdine. ff. de fū. instruct. l. cū delamonis.

Castrametoz. id ē pono. figo. vel diuido castra.

Cathomus est flagellum ex virgis factum in moduz scobe. et tali vtuntur religiosi in capitulis.

Cautio hec dictō ex proprio significato significat nudam p̄missionē ex qua inducitur firma obligatio. C. de verbo. signi. l. sanctim⁹ vt quis tenet cauere de euicione de vitijs et morbis. Et intellige nudā a fideiussoribus z pignozibus. sed nō a stipulatione. nam astrict⁹ cauere. debet a stipulatione cauere vt obligatio sit firma. l. penul. §. docere. ff. ne quis in ius vocat. se. vi. eximat. et d̄ e cleri. nō residē. c. relatū. Quādoq; significat cū pignozibus vel fideiussoribus quādo h̄ alid̄ verbū ei adiunctuz declarat. vt mādan̄ p̄ curatorī vt recipiat ydoneā cautionē a debitorē. alias non darē dilationē. ibi cautio intelligit̄ cum fideiussoribus v̄l pignozibus. l. si mandato. §. si. ff. manda. Ratio significati sumit̄ ex verbo idoneam qd̄ apponitur vt addat z fortiorē cautionē exprimat qualis nō esset p̄ stipulationē solam. Item p̄tor ibi iubet pro collatione bonozū facienda recte cauere. vt. l. j. §. iubet. ff. de collatō. bono. significat cum fideiussoribus v̄l pignozibus. vt. §. cauere. ea. l. z hoc ratōe verbi recte. Quādoq; significat cum fideiussoribus z nō cum pignozibus quādo cautio de procuratore erigitur. l. j. ff. de p̄cura. per. l. p̄tozie. ff. d̄ p̄to. stipulati. Et hec est cautio p̄tozia requirēs fideiussores ex lege positua p̄tozis p̄all. que est facta propter honestatem iudicij. vt em̄ p̄missio legi aliquid operet̄ z nō inutilis sit. l. si quādo. ff. de lega. j. tunc ex iusta causa quādo debitor bona dilapidat iudex facere debet q̄caueat creditorī.

Cautio est generale nomē omniū securitatum quōtiēs quis securus reddit d̄ eo qd̄ sibi p̄mittit. Cū. Cautio p̄iuata cum triuo teste notata. Hoc ius est nacta qd̄ cautio publice facta. Et diuidit̄ in mltas spēs qz alia est cautio hypothecaria. alia cyro/

graphia. Et pnt dici satisfactōnes. etiā cautio dicitur carta in q̄ scribitur p̄putatio. vt Luce. vi. Accipe cautōem tuā zc.

Cautio rati dāda est cū de mandato dubitatur. C. d. pcur. l. j. Et dicitur illa securitas q̄ reſtituitur a pcuratore actoris p̄ dñō cur̄ nomie agit qd̄ ratū habebit oē illud qd̄ in iudicō p̄ illū factū fuerit. vnde cauere de rato vel satisficere pcuratorē actoris pmittere vel le p̄seuerare vsq; ad finē litis.

Cautio fideiusoria est qñ iteruenit fideiusor principalis obligationi. Et dicitur satisfactio z he sunt mlt̄e. vt de lite p̄sequenda. iudicio s̄isti. iudicatū solui. z de rato.

Cautio fidei p̄rie interuētū. dicitur q̄ sit p̄ fides p̄stitā sine solēnitare iuramenti.

Cautio iuratoria est qñ cōpromissio iuramento firmat. vt qñ iuro solēniter me debere aliqd̄ v̄l implerū p̄mitto

Cautio nudo pacto est cū aliquis fidē tantā habet de me q̄ cōtentus sit nuda p̄missione mea. Et h̄ p̄rie dicitur pollicitatio v̄l pollicita cōuentio. Unde vere z p̄rie dicitur satisfactio z satisfactio dici potest. S̄ satisfactio p̄rie est cum duo paciscētes duas scripturas sub eadē forma verborū inter se cōficiunt z mutuo tradunt. z pollicitatio z satisfactio cautele dici pnt̄ p̄rie loq̄ndo.

Cautio pignoratitia sine hypothecaria est cū pign̄ tradit. aut hypotheca supportat. z dicitur etiā satisfactio.

Cautio de euictione dicitur quando securitas prestāda vel prestita emptori a venditore sit ea cōditione vt si ab eo euincat̄ venditor ei restituat extimationē rei in dupluz v̄l in simplū prout inter eos prius conuentum est.

Cautio aut̄ alie multe pnt̄ esse species. p̄ vt ad diuersas materias applicant̄. Unde Spe. in tractatu libel. titu. de pignoribus §. sequit̄. vbi quasda alias species cautionum p̄sequit̄.

Cautio de damno infecto est que prestatur cum tua domus ruinosa ruinā minat̄ domui mee. vel etiam prestatur s̄m quosdam cum timeo q̄ aliquis mihi insidiet̄ possum agere vt mihi prestat̄ cautionem ne me offendant.

Cautio de opere moliendo quā prestat̄ ille quādoq; cui nunciat̄ opus nouū scilicet q̄ ipm̄ op̄ demoliat̄ si constiterit euz iniuste edificasse.

Cautio de usufructu in qua d̄ duob; cauetur scilicet q̄ usufructuarius renō male v̄tat̄ z q̄ etiā usufructu finito restituat quod ex re ipsa superstat.

Cautio qua heres cauet ipsi legatario cum heres dat fideiussores legatario delegato prestando.

Cautio qua legatarius cauet heredi est illa q̄ legatari⁹ satisficere heredi. vt si falcidia locum habeat q̄ amplius nomie legati recipit q̄ ratio legis falcidie patitur id heredi restituat.

Cautio arrogatorū qua arrogator stipulatur suo publico q̄ restituat arrogato que ab eo habuit. vel ab eis ad quos peruentura sunt. z q̄ dabit sibi quartā partē de bonis suis si eū sine causa emancipauerit seu exhereditauerit

Cautio qua cauetur ei cui restitutio fieri debet per quā rogatus restituere bona alicuius si sine liberis decesserit q̄ quid p̄ mortem de hereditate extabit cogitur cauere illi cui debet fieri restitutio q̄ seruabit ei q̄ tam partem.

Cautio muciana a Ducio iuriscōsulto dicta est. Et habet fieri in vltimis voluntatibus Et cōiter s̄m doc. nō in tractatibus. z sic in cōditionibus negatiuis. puta sic dicēdo. Si titius capitolium non ascēderit. si seruū non manumiserit. lego ei. x. l. muciane cautionis ff. de p̄di. z demon.

Cautela est diminutiū a cautioe. z tñ quā q̄ sup̄abundantiā iportat. vt cū dicitur abūdans cautela nō nocet. l. testamēta. in fi. C. de testa. quinq; que p̄pter cautelā fiunt nō archidia. l. distinc. p̄s biteros. Inde cautelosus. i. prouidus. circūspectus. v̄l plenus cautelis.

Caupo quid sit patet infra in dictione stabularij in fi.

Catulus. i. sapiēs media p̄ducta. Sed media breuis est aīal. vñ Est aīal catul⁹. fruitur ratione catulus.

Cauillatio est qñ ab euident̄ veris trāsitur ad euident̄ falsa p̄ quādā h̄boz inuolutōz vel sophisticā. c. venerabilis. de iudi.

Causa est ex q̄ aliqd̄ p̄ducit̄. vt pater ē cā filij. z tract⁹ cā obligatōis. l. ran. cā. §. actiones. ff. de excepti. rei iudi. Item cā est finis ex quo impulsio datur faciēde dispositōni z ita sumitur in ti. d̄ p̄di. z demonstrā. z causis z modis earū. Ubi parz q̄ causa differit

a mō q̄ est de futuro. et a p̄ditione q̄ est d̄ futuro. et suspēdit etiā a d̄mōstratiōe q̄ t̄m de clarat rē vel p̄sonā. verbi gr̄a. Patron⁹ potest p̄pellere bertā vt nubat vt ciuitates repleant. Iste finis. vt ciuitates repleant est cā p̄dende legis. idō d̄r q̄ cessante cā cessat lex. vt. l. adigere. §. q̄uis. ff. d̄ iur. patro. Et vtimur p̄miscue illis p̄bis. cessante cā legi vt cessante rōne legi. Differūt t̄m cā et ratio qz rō est oculus cordis discernēs rē p̄ me d̄m. Sed cā est qd̄ in facto accidit p̄ qd̄ rō discernit qd̄ iuris. Dicit etiā causa efficiēs in. l. cōditor legis in tractib⁹ cōtrahēdis. Causa materialis in legib⁹ est materia d̄ q̄ in illis disponit. Et cā formalis est modus tractandi. et forma p̄trahēdi vel disponendi que addit p̄tractui vel dispositiōi. Dicitur etiā cā instrumētalis vt est instrumētū artificis. Et breuiter q̄cqd̄ ad esse alicuius rei p̄currit cā d̄r. aliter et aliter t̄m. Et significatur cā p̄ dictōes si. vt dicēdo dono vel lego illi si negocia mea gesserit. l. demōstratio. §. j. ff. de p̄ditio. et demōstra. Itē p̄ dictōes qz insti. de le. §. lōge magis. Et p̄ dictōes qm̄. nā exponit p̄ qz. Itē significat cā in dictiōibus illatiuis. vt dicēdo. Ticius negocia mea gessi ideo vt idcirco sibi lego. Itē in dictiōe cū. vt dicēdo Cū tici⁹ negocia mea gesserit lego sibi rē. Et in dictiōe siue. vt siue tici⁹ negocia mea gesserit siue aduocatus fuerit rē. Itē in p̄positiōe pro. vt ibi lego vineas p̄ alimētis. l. fi. §. j. ff. de ali. rē. lega. vñ sensus ē q̄ ex cā alimētōz lego vineas. Itē significat cā p̄ dictōes noīe. vt dicēdo lego vxori q̄dragita noīe dōz. l. cū q̄ dē vxori. ff. de lega. ij.

Causa d̄r a casu q̄ venit. nā cā est materia et origo negocij nedū discussiōis et amīe p̄fecta. q̄ dū p̄ponit cā est. cū discutit iudiciū. cū diffinit iusticia. c. forus. d̄ p̄. sig. vbi Bern. dicit in glo. Cā est res i dicēdo posita cū inpositiōe certaz p̄sonaz. scz actorz rei. iudicis. et testis. et d̄r a casu. qz casualiter occurrit p̄ter hominū volūtate. Et differēt cā et actio. nā cā est negociū vt p̄ter ex q̄ qd̄ mouet ad petendū vt litigandū. vt est venditio vt locatio rei ex q̄ orit obligatio. et est cā p̄ria obligatiōis q̄ obligatio parit actōz cū obligatio m̄ sit actionis. Et est duplex cā. scz p̄ria et remota. q̄ differūt in actiōe reali et p̄sonali. nā in p̄sonali remota est ipsuz factū. p̄ria est ipsa obligatio. et i p̄sonali nō

sufficit exp̄mere cām. primā. dicēdo ago p̄ te. qz obligaris mihi in decē. sed oportet exp̄mere cām remotā. vt dicēdo. cōuenio te. qz mutuaui tibi decē. In reali prima cā ē dominiū. S; remota ē ex q̄ p̄sequit qd̄ dominiū. et nō est necesse exp̄mere remotā. vt dicēdo ago p̄ te qz emi domū a Bernardo sed suffic̄ exp̄mere primā cām. dicēdo. ago p̄ te. quia sum dñs dom⁹ illi⁹. et hec no. i. gl. et p̄ doc. in. c. dilecti filij. de iudi. De diuersis sp̄eb⁹ cāz vide bonam glo. ij. q. j. in sum. Est etiā q̄dam cā sp̄ūalis vel annexa sp̄ūa. li. vt illa q̄ fit de iure patronat⁹. q̄dam ciuilib⁹. vt cū agit sup̄ rei vendicatiōe in cā p̄cuniaria. q̄daz criminali. vt cū agit d̄ crimie ciuilit̄. vt de adulteris ad sep̄atiōes thori. In his trib⁹ vltimis casib⁹ iurat de calūnia. in p̄mo nō iurat d̄ calūnia. sed t̄m d̄ veritate dicēda.

Cause criminales dicunt in q̄b⁹ agit ad vindictā siue ad penā. et h̄ etiā d̄r q̄nqz agit criminalit̄. q̄n agit ad vindictā publicā. q̄nqz d̄r agit ciuilit̄ q̄n agit ad penā p̄ modū in q̄stitiōis. denunciatiōis. vel ad interesse part⁹ p̄ viā accusatiōis.

Causa minima ē duozū aureozū vel decem aureoz. vel q̄nquaginta solidoz. vt illa que nō suffic̄ ad sumpt⁹ iudiciales

Causa aut̄ argumēto. s. naturalis rōnis cōstat aut p̄batiōe testiū vt tabulaz et instrumētōz. c. for⁹. d̄ p̄. sig. Fac̄ etiā p̄batiōes cōfessio. vt ibidē no. in glo. j.

Cause fauorabiles sunt q̄ttuoz. scz de libertate. m̄rimonio. dote et testamēto. c. duob⁹. de re iudi. et de cā notat Pau. in cle. dndū. de sepultura. sup̄ p̄bo causis. et Jo. an. i. c. cū dilecti. de accu.

Causoz. aris. i. p̄queroz.

De Re

Cedendaz actionū b̄ficiū ē p̄ qd̄ postulare possū fideiussores. Et alij q̄ obligati sūt in vna obligatiōe sibi cedi in alia p̄tra fideiussores. et alios quibus sunt obligati. alioquin nisi cedatur eis possunt recusare solutiones. vt insti. de satisfda. §. si aut̄. et. C. d̄ solū. l. stichū vel pampbilū. §. penl. De h̄ vid̄ in Spe. ti. de renunc. §. finitis. p̄si. postremo dicendū. De b̄ficijs et alijs. req̄re ibidē. §. parum aut̄. p̄si. et nota. et vide infra re nunciatio.

Leda. idem est qd carta. inde cedula parua carta

Ledere bonis est ab vniuersitate bonoz suozum recedere. z eis abrenūciare veluti qn aliqs onerat^r debis^r vel obligat^r est pluribz nō habēs vñ soluat vl' satisfaciāt omnibus creditoribz abrenūciat bonis suis vniuers^r cedēs illis. vide infra cessio. Etia^m cedere est vēdere. l. si dubit. ff. de fi. instru. Et h^o nota p statutis. Et cedēs bonis nō liberat etiaz a ciuili obligatōe. l. q^o bonis. ff. de cessi. bo. vbi notat Accur. licet strarium tenuerit glo. z male. in. l. vbi cūqz. ff. de fideius. Itēz nō au ditur debitor fisci vl' reipublice volens ce dere bonis fm Bart. in. le. is q^o bonis. ff. de cessi. bo. q^ouis videat tenere oppositū i. l. iij. iuncta glo. C. de cessi. bo. Et bñficio cessio nis renūciari nō pōt fm Bar. l. alia. §. ele ganter. ff. solu. matti. licet Cyn^o videat te nere strariū. in. l. j. C. q^o bo. cede. pos. Et bo nis cedi pōt nō tantū in iure s^z etiā p ius. z sufficit p nunciū z p eplam id declarari. l. fi. ff. de cessi. bo.

Ledere actiōi est ius actiōis mihi cōpetētis in aliū trāsferre. z ipm qsi in locū meū po nere. ita vt dicta actōe possit vti aduersus eos p quos actio tal' poterat intētari

Ledere diē est incipere diē debiti vt si mihi p miser^r centū si Tiri^o fact^o fuerit p sul l' eps vel si nauis ex asia venerit cū he pditiones exiterint. tūc d^r dies obligatōis cedere. vl' diē cedere debiti est pecuniā incipere deberi vt si debeas mihi centū in festo Johis ba pte. adueniēte festo d^r venire dies debiti le. cedere diē. ff. de h. sig.

Celicole dicunt illi q^o celū vl' planetas celi. id est. solē z lunā z stellas qsi deū colūt. Et hi licet xpiani sunt. vl' nō. tū nō sunt tenēdi in plena veneratōe xpianoz. s^z nec ceteroz hereticoz penas pati debēt fm leges. vt. C. de iude. z celi. l. celicolaz. z qsi p ro. ti.

Cella a celando. i. occultādo d^r. ca. puilegi um. de h. sig. in glo. v.

Celebs d^r esse ille q^o nō vult strahere matri moniū. Et h^o fm Azo. forte orbis dicebat qz sine matrimonio z sine liber^r erat. Et il li olim nō poterāt causa mortis donare. qd bodie p leges corrigūt. vt patet. C. de infir mandis penis celibat^r z orbitat^r. Dicitur autē celebs quasi celo beatus qz talis est fm fidoz qualia sunt lumia in celo. q^o absqz cōnubijs sunt

Celibat^o venit inde. z est status vel mod^o p manendi seu viuēdi sine iugio. Unde p ut dicūt theologi celibatus Johānis. id ē virginitas vel castitas nō pferebatur cōiu gio Abraē

Cementariū dicunt operatores muroz idē qd lathomi qz cemēto calēs z arene vtunt. **Lenaculū** est loc^o aptus ad cenandū vel co medendū q^o qd mag^o de die qz de nocte so let residere causa refrigerij

Lenographiū est inanē sepulcrū. i. monumē tum sine corpe. qd stat ad memoriā defū cti. hūc autē locū placēt esse religiosum sic i ea re testis est Virgilius Sed duo fratres Anthonius z Scuer^o strariū scripserunt quoz sentētia pualet. vt. ff. de re. di. l. intā / tum. §. finali

Lenobiū est loc^o religiosoz. z d^r a cenon. id est. cōmūne. qz ibi oia debēt esse cōmunia. c. cū dilect^o. de psue.

Censere est iudicare. iudiciū pstituire. pē / pere. vt no. Jo. an. in glo. pbi censem^o. i. cle. j. de pces. pben. ff. de h. sig. l. cēseri. inde no men cēsozis sumptū est. p dia etiā dicuntur cēseri. qz cēsum pben. Etia^m cēseri est i cēsu ra pseribi. vt. C. in q. cau. pig. ptra. l. j.

Censores a censu eris. i. pecunie sunt dicti. qz cēsum etiā tollūt. Cū em̄ auct^o esset cen sus in vrbe romana adeo vt pules nō suf ficerēt pstituti sunt cēsores. z cēsoz nomē videt esse tractū. qz senatū aliqd cēsum de di cimuis. i. cēseri palle. Itē cēsoz est iudex. in de censura. i. iudiciū. z p censurā ecclesiā cā significat interdiciū. suspēsiō. z excoicatio c. querēt. de h. sig. Etia^m cēsores romanos pcuratores dicim^o

Censite dicunt q^o censent. i. cēsum pben. Re / dre s^z agricolē z cēsitū. z infra colon^o

Census tributū z pensio publica idē. vt. C. q^o cau. pig. ptra. l. j. z. C. si ppter pensioē pu blicā. l. si accipit. Un̄ cēsus idē est qd pen / sio q^o soluit de puenribz

Censitor est q^o recipit pntatiōes collectoruz coloni z pignoz iure vedit^r p diū si census nō soluit. vt. ff. de censi. l. forma. §. illa. et. l. cū possessor. §. cū p pecunia

Cenodora est vana mūdi gloria

Centenariū dicūt duces vl' magistri centū militū quoz potestas d^r centena

Centurio idem

Cessio est iurs^r z actiōis trāslatio. nā p cessio nem iura z actiōes in eū cui cessi trāsferūt.

quia sicut in v̄ditione vel q̄libet titulo alienatōis rei corporalis necessaria est traditio. q̄ntū ad dominij trāslationē Ita ad trāslationē rei incorpōralis. s. iuris z actōe v̄rimur cessione q̄ reputat̄ p̄ traditōe Itē cessio s̄m Jsi. vi. li. ethi. pp̄rie est rei cōcessio. sicut ē illud Ruth. Cede iure p̄p̄ncipat̄is. Nā cedere dicitur q̄si p̄cedere. Et ea q̄ pp̄ria sunt nā aliena nō p̄cedim⁹ sed restituim⁹. Cedere etiā pp̄rie d̄r q̄ p̄tra veritatē alteri p̄sentit vt Cicero cessit emilisse auctoritate veri. i. poti⁹ paruit. Et est sciendū q̄ in instrumēto cessionis d̄r q̄ cedēs eū cui cedit p̄stituit p̄curatorē in rē suā. Ad cui⁹ euidentiā notandū. Si cū titio ex mutuo p̄traxisti tibi cōpetit cōtra eū actio directa z p̄sonalis qz cū eo in tua p̄sona p̄traxisti. Tibi etiā cōpetit actio vtilis q̄ vtiliter z cū effectu debitiū ip̄m tanq̄ rē tuā p̄lequeris. Si autēz mihi iura z actiōes d̄r debitorē tuū ex causa venditōis vel ex alia cōmiseris transfert̄ in me vtilis actio q̄ vti possum ad ip̄m debitiū tuū tanq̄ meū exequēdo. Directa p̄o z p̄sonalis remanet apud te. cū a te p̄ cessionē nō poterit separi. etiā si velis adeo tibi adberet. ff. p̄ socio. l. iij. Et sic patet q̄ in directa actōe z p̄sonali sum p̄curator tu⁹. q̄a aliter nō poterā vti. licet em̄ directa nō possit cedi. p̄t tñ mādari e⁹ exercitiū. Et nota q̄ cessio actionū p̄sumit̄ simulata ex tribus q̄ no. Accur. in. le. j. z pe. C. māda. z ibi doc. z. c. fi. de alie. z mu. iudi. cau. fac. Itēz ser sunt cause p̄pter quas ep̄us p̄t cedendi licentiā postulare. s. cōsciētia criminis. debilitas corporis. defect⁹ scie. malicia plebis. graue scandalū. z irregularitas p̄sone. d̄r crimine renū. nisi cū p̄dē. circa p̄n. z p̄ totū titū. Un̄. crimē debilitas defectus plebs mala cogit. Cedere p̄latū simul addas scandala frat̄z. Adde p̄dictis si q̄s sit irregularis. c. j. de renū. glo. ij.

Cessionari⁹ d̄r ille i que trāsfusa est obligatio vel nomē z debet certiorare debitorēz. q̄ nomē ei⁹ in ip̄m transfusum sit ip̄m notificādo vel oñdendo instrumēto z legendo z copiā si velit h̄re d̄ando. vt. l. nomen. que res pig. obli. pos. C. alias alteri soluere posset debitor nō credēs se obligatū cessionario. l. j. §. j. ff. de no. ope. nū. z. l. j. C. d̄ obli. z act. per Bar.

Lefo onis. est puer scissus ab vtero matris. Inde cesar qz cesus ex v̄tre matris. vt per

glo. in rubri. insti. in verbo cesar
 Cerimonia est ritus sacrificādi. Dicunt̄ ei ceremonie sacrificia z solēnitates iudeorū que cereis exercebant̄. z sic in veteri testamēto peccata purgabant̄
 Cerimonialia p̄cepta sunt q̄ ad cultum dei p̄tinēt. de q̄b̄ rō reddi nō p̄t s̄m Jo. theo. dif. vi. §. his ita r̄ndet̄. qz ad l̄fam fuerit mā data. Ut nō arabis in boue z asino. Nō in duos vestē lino lanaḡ cōtextā. Et nō seres agrū diuerso semie. Sūt em̄ tres duplicitates. p̄hibite. s. i corde z i ore z in ope.
 Cesar p̄mo fuit nomē pp̄riū Julij impatoris a quo postea omnes imperatores dicti sūt cesares
 Certū d̄r nō dubiū. vñ p̄curator debet esse cert⁹. ff. de p̄cu. l. ij. Itē arbiter cert⁹ d̄r esse ff. de arbi. l. itē si vn⁹. §. si in duos. Silt̄ tutor d̄r esse cert⁹. ff. de testa. tute. l. tutor icertus. z. l. duo sunt titij. vt tenet vbert⁹ de bio. c. j. de p̄cu. li. vi. in glo.
 Certicōditio cōpetit ex om̄i obligatiōe et ex om̄i causa ex q̄ aliqd̄ certū z determinatū peti⁹ sine ex p̄tractu sine ex causa legati sine ex suo noie sine obliget̄ hereditario. Et sunt due certicōditioes. vna general̄ in oī p̄tractu vbi certū peti⁹. alia specialis in cōtractu mutui. Et licet nulla lex hoc manifeste dicat. p̄t tñ elici ex textu insti. q̄b̄ mo. recōtra. obli. §. j. in fi. ibi ex cōtractu. s. mutui nascit̄ certicōditio q̄si p̄nomē eo demōstret specialitatē in mutuo. Etiā in simili licet solū vna bonoz possessio nominet̄. cōmuniter tñ sunt due. vna general̄. alia specialis. posset etiā p̄bari ex rubri. ff. d̄ re. cre. z si cer. pe. z de p̄di. Due rubrica habz tres ptes. vbi in secūda tāḡit̄ certicōditio sp̄eal̄ z est glo. in stl. §. pal. similis glo. in. l. certicōditio. in p̄ncipio. ff. si cer. pe. z in. le. j. in p̄ncipio. ff. de triticaria zē. Contrarium notauit Latho de sapis in. l. j. C. qui admit. ad bo. poss. sup rubri. Nā bñ dat̄ aliq̄ bonozū possessio in generali. s. nulla general̄. et sic deest certicōditioe sicut p̄ Aristotele datur animal in genere. r̄aiū tñ reperit̄ animal generale qd̄ oīb̄ p̄cipet̄ aialib̄. Et nota q̄ in libello nō p̄cedit certicōditio general̄ qz nō instruit̄ aduersari⁹ an debeat p̄cedere an liti cedere. vt dicēdo. te puenio. quia certū mihi teneris
 Ceter. no. Jo. cal. in cōmento decre. vestra de coha. cle. z mu. z pau. in p̄mento decre.

nobis .de iurepatro.

Cetera hec dicitio h3 ipotare vt in tractu ea que veniunt q sunt de natura ipsi tractu hoc est de consuetudine. vt no. in. l. si duo patroni. §. si qs iurauerit. ff. de iureiu. 7 p h in ferit doc. q si in pthocollis alicui notari inueniant hec vba 7 cetera. q intelligatur ea venisse in tractu que de natura vel de consuetudine ei sunt. vt dicit Bal. q p vbu cetera nunq intelligit vt veniat pmissio cu pena. Ro. qz pena dr esse qd extrinsecuz ab ipso tractu. ideo no intelligit venire nisi ex presse appareat ar. ex his que no. in. l. sciendum. ff. de p. obli. 7. l. ij. C. de fal. si tamē fm Bal. tractu esset ceptus ad psiliu sapien tis 7 in ipso vbu reperiret 7 cetera tuc bene posset apponi pena in hoc tractu. 7 h ope ratur appositio illa vt consiliu sapiētis dicit istu tractu iuxta nota. in. l. aperte. ff. de p. obli. Et nota q dicitio 7c. duplici mo scri ta reperit 7 fm hoc duplr pferit. Uno mo do ponit indeterminate in fine oratiōis sic q no regit ab aliquo vbo. 7 tuc debet scri bi breuiter vt sic 7c. Secūdo modo ponit determinate sic q refert ad verbu in orōne positu a quo regit. 7 debet scribi longe pro duabz dicitioibz vt sic 7 cetera. Sic etiam p fertur breuiter 7 longi. Et vtroqz modo si gnicat pur vba pcedentia vel aliud medi um significare declarat. Nam breuiter. 7c. significat illud qd deficit 7 supplet vba de ficientia vt in. l. gallus. p. credendū. ff. de li. 7 posthu. vbi testator dicens. Si me viuo nepos decedat tuc q p nepos 7c. credendū est gallū denotasse idēz de p nepote. Et sic dicitio 7c. supplet ibi verba fm que p nepos potest substitui que sūt in pn. illi. l. vt gal lus introduxit. Itē si pcedit instrumentum extesum locatiōis vni domo facte vni 7 se quitur instrumentū abbreviatū emptiōis alteri domo facte eidē dicitio 7c. significat clausulas in pcedenti positas que huic lo cationi sunt applicabiles qz pcedētia decla rant sequētia. l. si seru pluriū. ff. de le. j. Itē quia in habentibz symbolū faciliōz est transire. l. in rem. §. itē quecuqz. ff. d rei ven. Contractus aut emptiōis 7 locatiōis sunt si miles. l. j. ff. locati. Et est sciendū q nota rius qn notā positā breuiter in prothocol lo redigere vult ad instrumentū publicuz tuc significata p dictionē 7c. debet extense scribere. qz scit qd actu est 7 qd p hāc dicitō

nem intellexerit tanqz testis ibi pcentoruz quia dispositiōem ptabentiū recepit ergo mortuo pmo notario post pthocollū anqz redigeret illud in publicū instrumentū. se cundus notari no debet significata p di ctionē 7c. in pthocollo positā extēdere nisi quantū ibi sunt extēsa. l. tractu. C. de fide i stru. Sed talis nota pthocolli legenda est partibz corā testibz 7 illis exponētibz vbu 7c. debet notari secūdu sup hoc requisitus expositiōem illoz redigere in publicum in strumētū extesum. alias index debet arbi trari ex pcedētibz 7 sequētibz 7 cōiecturari qd p verbū 7c. significet. ar. l. si seru pluri um. §. i. ff. de le. j. 7. l. volūtatis. C. de fideico mis. Secūdo sumit 7 cetera put longe po nitur 7 significat alia pter ea que enumera ta sunt. le. item querit. §. exercitu. ff. locati. vbi dr q milites d domo fenestras 7 cetera sustulerūt. Itē ibi heres q cōpulsus adit si cut ceteris comodis caret ita hoc cōmodo qd no potest detrahēre qrtā. l. nāqz. §. q cō pulsus. ff. ad tre. vbi dicitio 7c. regit a vbiis sustulerūt 7 caret

De Li

Circuitores dicunt q circueunt vel circun dant patrias a nudinis ad nudinas dese rentes res venales. Et dicunt alio nomie circūmeatores

Circūferan fm Jsi. li. x. dr q ad modū ro te circumfertur

Circūseprus est circūdat v l vndiqz cinct vt no. in. pbe. cle.

Circūducere lram est eaz circūducta linea dānare. 7 sic differt a cācellare 7 suppūctare

Limiteriū est loc solēnit p epm bndict de se. di. j. nemo. 7 dr a cymos. i. dulce 7 sterō statio quasi dulcis statio.

Cirographū ē cū duo paciscētes duas scri pturas sub eadē forma vboz. int se pficiūt 7 mutuo sibi tradunt. vel dr instrū seu illa lra in q debitor pfitet se esse obligatū credi tori idē qd antapoca. 7 cirographa dū ve niūt nomē sine corp venisse videt. l. suum filij. §. eū q cirographū. ff. de le. j.

Circūstantia alicui loci intelligit p. xxx. pe des. vt dic Bar. in. l. item apud labeonē. §. quiciū. ff. de iniurijs

Liliarcha est pnceps sup mille hoies

Lilium est parua pellicula i oculo que dicitur lacrimale

Similiarcha est custos sacroz vasoz z aliarum rez sacre eccie. vt dic glo. in. l. iubem^o de sacrosan. ec.

Circa est significatio restrictiue. nō autem ampliatiue. vt in. l. rutilia polla. ff. d. pben. emp. Et nota p statutz. Et qd dictō circa operat in teste. vide Bart. in. le. celsus. ff. de vsuca. Et circa ptinet ad tps circū ad locū circiter ad numez.

Citatio est in ius vocatio vl inuitatio cum qd de aliquo pquerit. z qrimonia sua corā iudice deposita. iudex emisso citatōnis edicto ad e^o instantiā vocat vel inuitat illum ad se in quē agere desiderat q pquestus est

Si pō in edicto iudex vl ptoz adhiat hāc clausulā si i die pscripto nō venerit qsi pcurator pdenaber^o vl reputaber^o. tunc edictū olim dicebat pemptoriū. Hodie aut sufficit q dicat Citam^o talē pemptorie. Et ē q duplex mod^o citadi fm Buil. d. mon. lau. Prim^o p nunciū cū lris citatorijs. Secū^o dus p pconē. Tert^o p edictū cle. j. d. iudicē. Quar^o sit ex iuris dispositōe. Itē quedaz citatio fit ad monitiōem iudicis. c. pfuluit de offi. dele. Item quedā est verbalis. que dam realis vel actualis ducedo ad iudicē.

Itē citatōis sunt tres act^o. Prim^o est impositio cū iudex imponit nūcio vt citetur re^o. Secū^o manifestatio cū nūcius denūciat citato vt veniat. Tert^o relatio cū nūci^o refert iudici talē in tali loco citasse. Addit etiā quart^o. s. cōparitio citati. z qn citat^o tenet cōparere. z si nō cōparet mulctet. no. p doc. in. c. pterea. de dilat. Et de illis actib^o in. c. si. d. ferijs Et nota q citatio est de iure naturali. vt i cle. pastorat. de re iudi. Et citatus ad locū morbosum seu vbi aer est pestilentialis vl corrupt^o nō tenet ire. cū saluti hoim sit rō adhibenda. l. recusare. §. si qd i vno loco. ff. ad trebel. z ibi p doc. Nec citatus pemptorie pt dici pcurator an libelli oblationē. l. si finita. §. si plures. ff. de damno infecto

Ciuitas d^r quasi ciuiū vnitas. z murorum ambitu terminat. de sen. excō. si ciuitas. cuius appellatōe etiā cōphendūt burgēses. ff. de d. sig. l. ij. Itē ciuitat^o appellatōe cōphēdunt mille passus a muro ciuitat^o. vt. ff. eo. ti. l. mille. z. ff. de pe. l. q. liquide. §. si ita legit Itē cōprehēdunt horti. ar. ff. de pcura. l. ples Itē ciuitatis noie nō cōphēduntur dyocesēs. nec ecōtra. vocatur aut proprie

ciuitas que habet episcopus. vt. lxxxv. dist. in illis

Ciuilis actio. Require supra actio.

Ciuile debitū. vide in glo. j. c. si. de solu. Et qnqz ciuile idē est qd vrbānū z elegās. vt i glo. j. l. ciuile ē. C. de fur. Sic inciuile. i. in vrbānū vl indecēs. l. inciuile. ff. de legi. vbi d^r inciuile est rñdere lege tota nō inspecta.

Ciuis est nat^o in ciuitate. l. ciues. ff. de appel. vbi glo. Sz qd de naris i comitatu. Dicit in autētico qb mo. nat. effici. sui. §. si vero neqz ciues. col. vj. z ibi p Ja. de bel. mouet questio de rege pcedere puilegiū ciuitatib^o z ciuib^o regni

Cisterna est loc^o in q cōgregant aq pluuias. z ibi collecte vsui reseruant. alij ponūt cistella p eodem

De LII

Clam possidere. i. occulte possidere

Clamis est vestis militū. purpura regū. stola sacerdotū. toga aduocatoz. birr^o rustico rum vel custodū. cuculla monachoz. vt. C. de vesti. clo. z aura. li. xj. z. C. q. mili. nō pos. l. si clarissimi. put no. Azō in sum. C. de off. psec. pto. Apud impatorē erāt in triplici g du. qz alij erāt maiorē. z hi vocabātur illustres sicut pfect^o ptozorio oriētis. Itē affrice. Itē vrbis romane. Alij erāt minorē. z hi vocabant clarissimi. puta pñdes. Alij medij. z int illos erāt spectabiles vt pcosules z pfect^o egypti. q etiā dicunt augustales

Clamdestinū pinguū est despecta psonarū pñtia vel iur^o solēnitate vel denūciatōne nō pmissa sine sacerdotis bñdictōe occultum matrimonū

Clamdestina electio d^r q in cameris per occultā puenticula fit. vel illa quā canonici inter se secretam tenēt

Classis. i. nauis. inde classis. i. numer^o classatoz. i. nauū ad bellandū. Et q censet vl voluerit se huic misterio deputare dicebat incensis. vt. C. de classi. li. xj.

Clieus d^r ille cui^o causam aduocat^o tuctur z defendit. In clientul^o diminutiū. z idē est fm Jsi. Ul^o d^r qsi colēs a colēdis patronis. Un solent pueri aduocati dicere suis clientulis si vez rñdebis cam pdes. Sz nō dicūt. si falsum rñdes regnū dei pdis. z cū iniusta snia damnatōem acqres. vt est glo. magistral. in. c. j. de pfect.

Clerica d^r corona clericorū rasa. vt notat

Jo. an. de vi. z ho. cle. e. clerici.
Cleros grece est foris latine vel hereditas.
 Sunt g̃ dicitur clerici. qz de sorte dñi sūt. rj
 dis. clericos. vbi ponūt noīa oīm graduū in
 eccia xpi deseruientiū z appellatōe clerico/
 rum etiā intelligunt monachi licet nō ecō
 tra. qz sunt etiā electi in sortē dñi qd̃ clericē
 significat. rj. q. j. Duo suo genera. z h̃ mari
 me in causis favorabilibz. s̃z in odiosis sec̃
 vt no. in. c. j. de iura. calū. vbi etiā appellatō
 ne clericici non venit monach⁹. qz ibi postea
 specificat. vide. c. cū fm aplum. de pben. et
 ca. clericos palle.

Clerimonia idem est qd̃ hereditas diuina.
Cloaca d̃r loc⁹ z cau⁹ vbi sordes cōfluūt ex
 quocūqz vili loco vel effluūt de vīs z plā
 teis. vel vbi stercoza recipiunt. s. latrina. ff.
 de col. vbi tex. in. l. s. cloaca. Cloaca est lo
 cus cau⁹ p̃ quē colluuiēs quedā fluit. Et
 ponit p̃tor ibi duo interdīta de cloac⁹. Pri
 mū est phibitoriu⁹ q̃ phibet vicinis facere
 vim q̃ min⁹ cloaca purget z reficiat. Secū
 dum est restitutoriu⁹ vñ flau⁹ mela scribit
 cōpetere interdīctū h̃ vt i vicini edes veni
 at z rescindat pauimēta purgāde cloace g̃
 tia. Et si q̃s velit puatā cloacā facere vt ex
 itum habeat i publicā cloacā nō esse impe
 diendū pompon⁹ putat. Et vtrūqz inter/
 dictoz est ad salubritatē ciuitatū. Nā celū
 pestilēz immūdicie cloacaz ruinas minā
 tur. vt ibi d̃r. Est g̃ duplex cloaca. priuata z
 publica. Et appellatōe cloacerube z sisto/
 la p̃tinet bec ex. l. j. palle. ff. de cloacis.

De Lo

Loactio est duplex. absoluta z p̃ditionalis
 Loactio absoluta ē cui resisti nō potest cū
 q̃s violēter trahit ad aliqd̃ faciendū. q̃ ca/
 su q̃s oīno excusat. l. di. p̃s byteros. j. q. j. cō/
 stat. Loactio p̃ditionalis est q̃ metū cruci/
 atus ṽl aliqd̃ graue minat q̃ si excusat a tā
 to nō tamē a toto. c. sacris. de his q̃ vi. me.
 ve cau. si. in glo. p̃bi attenuet fm Boff. i sū.
 eo. ti. z etiā in. c. cū dilect⁹. eo. t. vi. bar. brix.
 in glo. p̃bi munita dist. v. ad er⁹ vo. vbi bñ
 distinguit. Et coacta volūtas etiā volūtas
 est. xv. q. j. merito. ff. quod me. cau. l. si muli
 er. s. si metu.

Locus venit appellatōe artificis qz coctum
 esse est ars. l. si q̃s venditor. s. j. z. ij. ff. d̃ edi.
 edic. imo cocus impatoris habet dignita/
 tem ad quod baldus allegat textū in. l. j.

Quis cocoz in vsibz seu. bec lod. de ro. in
 singularibz suis

Codicilli dicuntur codices pui. l. libelli in q̃
 bus cū aliq̃s impedit aliqua necessitate ne
 faciat testamēta de rebz suis disponit in vl
 tima volūtate. Et fm Azo. in sum. C. de co
 dicillis. In hoc differūt a testamēto eo q̃
 codicillis directa hereditas nec dari nec adi
 mi potest ne p̃fundat ius testamētoz z co
 dicilloz. Nec in his potest hereditas scri
 bi. Nec cōditio heredi instituto potest adij
 ci nec substitui i eis directe potest s̃z p̃ fidei
 cōmissum cū in eis hereditas directe relin
 quit. Et plura alia q̃ notat Azo. z Hosti. i
 sum. ti. de testa. Et spe. ti. de instrumētozū
 editione. s. viso.

Codicill⁹ d̃r ab auctore q̃ h̃ gen⁹ scripture in
 stituit. Et est scriptura vel l̃ra i q̃ testator vo
 luntatem figurat suā. nulla ind̃ gēs solēni
 tate s̃z solū testatoz volūtate q̃licūqz p̃nun
 ciatōe exp̃ssa. cui⁹ bñficio subuenit volun
 tatibz defunctoz p̃pter deficientē solēnita
 tem p̃boz legalīū vel necessitatē p̃borū so
 lenniū. Et sic codicill⁹ fit vice testamēti.
 sic eplā fit vice codicilloz. Et nota q̃ illa
 clausula si nō valet iure testamēti. valeat ta
 men iure codicilloz fm Accur. in autēf. ex
 causa. C. de liber. p̃r. vel exher. nō h̃z locum
 qñ testamētū deficit vicio testatoz. vt qz ex
 hereditatē vel p̃terijt filiū. S̃z bñ opat qñ
 testamētū nō habet viciū intrinsecū. s. p̃teri
 tione ṽl exhereditatē s̃z h̃z defectū extrinse
 cū puta minor numer⁹ testīū zc. Et ex mo
 dernis doc. Buil. de cunio tenet cū glo. in
 l. si. C. de codicillis. licet dy. z alij tenēt d̃ri
 um in. le. patron⁹. s. si pagan⁹. ff. de iniusto
 rupto testamēto. Nec ponit Baldus de
 parusio in quodā p̃silio

Lodex est q̃libet liber q̃ p̃tinet in se diuersos
 libros parciales. z h̃ generalit. S̃z p̃rie est
 liber q̃ p̃tinet diuersa p̃cepta impatoz Un
 añ rps Justiniani erāt tres codices. s. Gre
 gorian⁹. Hermogenian⁹. z Theodosian⁹.
 z multe p̃stitutōes extra illos deuagantes.
 p̃terea duo pene milia libroz z trecies cen
 tena milia versūū. Vidēs g̃ Justinian⁹ tā
 tam legū multitudinē voluit circa h̃ adhi
 bere remediū salubre. Primo direxit aiūm
 suū ad impiales p̃stitutōes. z de istis tribz
 codicibz extrauagantibz fecit fieri vnū codi
 cem quē suo felice noīe nūcupauit codicēz
 Justiniani Deinde direxit aiūm ad immēsa

veteris iur' volumia: z d' illis duob' pene
milib' libroz z trecies cetenis milib' d'suū
fecit fieri libz digestoz seu pandectaz que
diuisit in qnquaginta libros partiales z in
tres integrales. f. ff. vel. inforciatū. z. ff. no/
uum. Postea p iuuenib' z legū tyronib' fec
libz institutionū. f. mediocrē eruditionē p
quē qsi p pontē iuuenes ad legū subtiliora
z altiora puenirēt

Loetanei sunt homines paris etatis fm Jsi
dozum

Cognatio legalis fm Hosti. e. ti. est qdā p/
rimitas pueniēs ex adoptōe vel arrogatōe
vt no. in rubri. eiusdē ti.

Cognatio spūalis est pūntas vel attinētia
que puenit ex sacramēti datōe v' ad sacm
recipiendū attestatōe vel tētionē. Un' ex co
gnatōe spūali q in baptisimo p'rabit nouē
pūntitates nascunt. Prima filiatio inter
sacerdotē baptizantē z baptizatū. Secun
da cōpaternitas int' sacerdotē z patrem ba
ptizati. Tertia cōmaternitas int' eundē z
matrē baptizati. Quarta inter filios sacer
dotis z baptizatū. f. fraternitas. xxx. q. j. ho
mines. z. q. iij. ita diligere Quinta filiatio i
ter baptizatū z suscipientem de baptisimo.
Sexta filiatio inter eundē z vxorē suscipi
entis. Septima fraternitas int' baptizatū
z filios suscipiētis. Octaua cōpaternitas i
ter suscipientē z patrē suscepti. Nonā ma
ternitas inter eundē z matrē pueri. vt. xxx.
q. iij. p totum.

Cognatio sanguinee vxoris. est coitus cū
sanguinea vxoris

Cognati. Reqre sup' Agnati. z habet post
agnatos. qz cognati p femininum sexū. sed
agnati p masculinū pūcti sunt. h' tñ hodie
modicū curaf. Sz an agnat' psumat scire
factū cognati. vide legē octauī grad'. ff. vñ
cognati. z. c. qsdā. de psump. p doc.

Cognoscere infra. est ea relegere. disting
uere. z pferre accepta z data

Cohortalis ē apparitor q obnox' est cohor
ti. l. si. cohortalis. C. e. ti. li. xij.

Colon' est q pdiū hz agri colēdi cā. Differt
aut' colon' ab inq'liino. qz h' in rure. iste aut'
in ciuitate moraf. Et hz ples spēs agrico
laz fm Azo. qz alij vocant' coloni p'ditio
nales. alij coloni inq'lini. alij originarij. alij
coloni simpliciter nuncupati zc. de quibus
infra patebit

Coloni p'ditionales dicūt qsi ex sua p'ditiōe

p'dium vel agrū colere debētes. z fm Job.
sic p'stituunt q pmo in scriptis v' sine scriptis
p'petuo iure colonos se esse i fundo pmit
tant vt postea p. xxx. annos in fundo pma
neant. Et licet qdā putāt hos esse ascripti
cios p'ditionales. tñ fm Jo. male putāt. qz
colon' epis trāscursu p' liberari. ascriptici
us ho mime. vt. C. de agri. z cēsi. l. cū sanxi
mus. li. xj. Require sup' ascriptici'

Coloni domici dicebātur q colebāt agros
impatoris. vt. C. de p'di. z oib' re. li. xj.

Coloni illiriceni als z meli' illiricani de il
lirico. i. de schlapbonia dicunt. z habet i. l.
cū querebat. C. vnde vi. vbi d'z inter illirici
anam aduocatōem glo. i. int' aduocatos de
illirico. C. de colo. illiri. li. xj.

Colon' inquilin' licet fm quosdā int' colo
nos p'ditionales z inq'linos nulla sit diffe
rentia p q'bo videt' facere. le. diffinim'. C. de
agri. z cēsi. li. xj. tñ fm Jo. hec est differētia
qz inquilin' min' astrict' est qz colon' p'di
tionalis. vñ inquilin' bñ pōt in alia pte cu
iussibet suburbij domū pducere z inhabi
tare. Sed p'ditionalis colon' nō audet cū
sua familia recedere a fundo quē colit. nec
alibi habitare

Colon' originari' fm Jo. d'z coloni p'ditio
nalis fili' ex eo q originaliter p'ditioni co
lonarie subiect' est. Nec refert fm Jo. siue
in solo fuerit natus siue extra solū. qz tanqz
originari' ad terrā illā reducēd' quā p' su
scepit colēdam

Coloni palestini sūt de palestina prouincia
dicti.

Coloni partiarij fm quosdā dicunt' illi qui
terrā colūt p pte dimidia vel tertia fm ste
rilitatē seu fertilitatē terraz. Et fm Jobā.
nullū ius hñt statim fructibo a solo sepati
Et ille d'z p'prie partiari' q pducit rē rusticā
p cōmuni dāno z comodo. Et cōpetit con
tra eū actio p socio

Colon' simplr fm Jo. d'z q sub certa ānua
mercede i pecunia numerata p'dia colēda
accipit. Nā fm eū nō essz locatio sine pecu
nia. ff. de po. l. j. §. si qz seruū

Colon' p'prie d'z q rusticā rē pducit nūmis.
z cōpetit p eū actio p'scriptis p'bis siue i fa
ctum. vbi supra

Colon' ad nummū pducit' est ille q statim cuz
fruct' fuerint a solo sepati. vt vsufructuari
us intelligit' fm Jo. ff. de fur. l. si apes.

Colon' sufficiari' est q arcā pducit ea p'di

tionem. ut sibi liceat in ea edificare. et domus tollere cum voluerit

Coloni partionarii sunt qui totum agrum suis expensis colunt. et ex fructibus prestant domino fundi quantum pervenit.

Coloni palatini habent. C. eo. ti. li. ij.

Collatores dicuntur a proferendo. quia proferunt in fiscum siue ordinaria sit collatio siue extra ordinaria

Collatio secundum Bzo. in sum. C. de col. dicitur quae si in communi latio. Nam quod erat proprium dicitur ibi medium et proferunt. i. conjunctioni subiectis. Et secundum eum non est aliud quam condicatio quam res quondam non sua vel non hereditaria iam est sua vel hereditaria. vel est confusio siue coadunatio reprobarentis in res communes seu cum rebus communibus dividendis. ut no. in. l. si soror. C. de coll.

Item secundum Fulgosium in rubrica. C. e. ti. Collatio est triplex. una quam faciunt scolares disputando. et de iure disceptando. ut in autem. et si tracti. C. de fide instrumenti. Alia quam faciunt bibendo et comedendo. Tertia que sit res coadunando. Et ista hic descripta est. et in ti. de collatio.

Collatio instrumentorum est quam duo instrumenta inspicuntur et examinantur simul utrum in uno ita sit sicut in altero. vel ut videatur per modum et formam scripturae effectus eius

Collactaneus idem est quod confusus. scilicet collectaneus idem est. pro domibus. a lacte primo. secundum autem a lacte nomine habet

Collega secundum Iulium. dicitur a colligatione societatis vel complexu amicitiae. et est idem quod sodalis in officio alteri pariter potestatis

Collegari etiam est unum ex talibus sociis

Collegiati dicuntur aliqui qui sunt de aliquo corpore. i. congregatione vel artificio hominum veluti piscatorum. fabrorum. monachorum. et quorundam aliorum collegium habentium qui etiam dicuntur cathopatri. quia eorum nomina scribebantur in carta vel matricula patrie. ut. C. de colle. li. xj. in rubrica Scribebantur autem pro eo ut patrie fieret incorporati. vel dicebantur corporaliu ementes cartam idem est. locum cuius per cartam assignatum. ut in eius locum surrogent. et patrie fiat incorporati. secundum Accur. ibidem in. l. unica

Collegium est congregatio quam ad minus tres facere possunt. Nam duo faciunt congregationem. collegium tres. populum decem. turbam. xxv. gregem quingentos porci. vel decem oves. ut no. Berni. de electione. ca. j. Et collegia licita et approbata in his in quibus habet iurisdictionem. et quo ad ea

que ad episcopos collegiatos pertinent possunt facere statuta. ut no. in glo. l. si. C. de iurisdic. om. iudi. Et expressius. C. de consti. pe. l. ij. in si. p. Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. Item collegio non approbato non relinquitur in testamento. l. collegium. C. de her. insti. Et de licito vel illicito in. l. j. C. de sacrosan. ec. de excess. pla. c. cum dilecto. et p. bar. ff. de colle. illi.

Collaterales dicuntur qui se attingunt vel sibi attingunt transversaliter per lineam collateralem non per lineam rectam ascendente vel descendente vel sanguinei et similes. dicuntur etiam collaterales generaliter omnes equaliter quasi lateribus residentes

Collodium est toga vel vestis sine manicis.

Collectiva dicitur dicitur dicitur que significat collectivam ex sua impositione. quoniam etiam ex significato sumpto aliunde ex quavis alia materie subiecte significatio. Verbi gratia. ibi omnes ferunt lapidem vel trabem significat collectivam. Lita vulnerat. ff. ad. l. acq. Sed ibi omnes studet avaricie. significat distributive. Ratio quia in primo exemplo ex unitate lapidis sumitur significatio verbi. sed in secundo exemplo sensus est quod quilibet homo studet avaricie. Similiter hic omnes homines aut sunt liberi. aut servi. insti. de iur. pro. secundum materiam subiectam. non patitur sensum collectivum. quia falsum est quod omnes homines sunt liberi vel servi. quam aliqui liberi sunt. et aliqui servi.

Sed in. l. si necessaria. §. si annua. ff. de pigno. act. sumitur dicitur unaqueque collectivam. ubi si stipulatur sum. triginta mihi solui annua bina trina die. i. quolibet anno tribus mihi solui decem et pignus accepi. Deinde patet est appositum quod mihi unaqueque die pecunia non soluta esset. mihi vendere pignus liceret Dicitur textus. quod pecunia non soluta uno termino scilicet primo vel secundo non licet vendere pignus. sed omnibus terminis preteritis. Et sic illa verba unaqueque die significant collectivam. scilicet omnium terminorum simul. De ergo collectivam dicitur que significat collectivam per modum eiusdem corporis. ut sunt turba. domus. grex. peculium. collegium. hereditas. civitas. universitas. coe. etc. Item dicitur quod significat collectivam. ibi. Tyrtius et septem per quarta parte quod eorum me heredes fecerit. heredes mihi sunt. l. h. articulo. ff. de her. insti. quia refertur ad utrumque Collectivam dicitur tamen ex subiecta materia. scilicet institutionis sumitur quoniam significatio distributive. De h. in. l. si. C. de

impn. z ali. substi. z. l. si filia b. §. j. ff. d. leg. j.
z. l. si fuerit. ff. de re. du. hoc ponit Bar. in. l.
hoc articulo pal.

Colluctatio fit dū aliq sil' luctant pugnīs l'
calcibz. vel veri⁹ qñ pugnātes nō stant cer-
to loco. ff. ad. l. acq. l. qua actiōe. §. si qñ in
colluctatiōe. in glo.

Collusio fm Bern. in glo. in. c. audiuius
de collu. detegē. z. c. cū clerici. de cēsi. ē int'
actorē z reū latēs z fraudulēta puetio. per
quā alter in iudicio se supari pmittit. Qua
interueniēte fm Dosti. in sum. aliquando
delicta remanēt impunita. v' etiā cōmittū
tur. Et fm Azo. fit p pcuratorē z aduoca-
cum cāz. q se i lite supari patiunt. z fit p pñ
cipales psonas i silibz tā in civili causa q i
spñali. vt i di. c. audiuius. In civilibz autē
fm Azo. fit ipone. vt qñ qñ p collusionem
patif seruū v' libertū ingenuū pronūciari
Et h iō ne p tales degeneres inqñaret am-
plissim⁹ ordo senatorz

Cōmentari⁹ est ille q causas cōmentabatur
vel scripsit

Cōmentoz cōmentaris. est cōponere v' sin-
gere seu glosare

Cōmentū significat deceptōez v' occultū seu
maliciosū tractatū. d. resti. in integ. c. j. li. vj
xxxvij. dis. c. ij. de testi. cogē. c. ij.

Comes oriēti⁹ fm Azo. i sum. e. ti. forte erat
pcurator rez cesar. qñ habebat i oriēte.

Comes palatin⁹ dicitur q curā gerebat p cipuā.
vt missoz. notarioz. z iudiciū negligētiā
argueret. z a puincialibz tributa exigeret. et
psueta deposceret. ita q nō in puincialibz s'
p cipue iussus est vt iudicibz z eoz officiali-
bus pcepto immīneret z supellet. C. d. offic.
comi. sacraz largitionū. z de offi. rector. p
uincie

Comes rez puataz fm Azo. erat forte pcurator cesar. in puatis rebz. z fm eū etiā fuit illustris. Alij dicūt q puati comodi z fiscalium rez habuit administratōz. vt eas cōseruaret. z i eis negociaret

Comes sacraz largitionū fm Azo. erat ille p quē pnceps sua stipēdia largiebat. z h forte erat pcurator reipublice. q grece legista nūcupat. z illustris erat. Alij dicūt q p hūc impator libertatē suā z magnificētiā exercebat. z largitudinē agebat

Comes sacri patrimonij erat q impator. p curauit patrimonij. q in h differt a comite rez puataz. qz hic tenet custodiā rez puataz.

z exercet negociatiōem circa mobilia. s' ille patrimonij z imobilia pcurat. z hec differētia psumit ex s' bis. C. de offi. comit. re. puataz. ff. de offi. pcur. cel. l. j.

Comites pistoriani sunt pistorij milites. dicitur meruerūt qz etiā specialibz pconsulibus eqparabant. C. de comi. pistor. li. xij. le. j.

Vel etiā pistoriani dicebāt q pērat castris pncipis ordinādis. z erāt plures. z eligebātur decani de pistorianis z misterianis. vt C. ti. pal. Alio mō pistoriani dicebātur castrensiarij. z apud nos hodie castellani vocant. licet apud alios vocent oēs qbo psum est de certis redditibz vt i castro aliq p defensione z custodia cōmorēt. de com. rei. mili. z q puincias regūt. zc. vide. C. li. xij. cū suis titulis

Comitariēses milites. al's comitatēses dicitur milites stipēdiarij a comitatu dicitur. qz militāt nō soli. s' in comitatu.

Cōmentariensis. dicitur custos i carcere positorū. ff. d. ori. in. z. C. de custo. reo. l. ad cōmentariēsem. vbi tal punit tali pena cum socio suo q punit⁹ fuisset aufugiēs ex negligentia eoz nisi ex necessitate pcul ab officio egerit tūc adiutor ei⁹ pari pena pstringit

Cōmenda. est custodia ecclie alicui pmissa. ca. nemo deinceps. d. elec. li. vj. vbi bo. glo. de p mendis cū multis questionibus. in. c. dudum. de elec.

Cōmendare est deponere. ff. de p. sig. l. p mē dare. ff. de p. l. lucius. z. xij. q. ij. ne qñ arbitretur. Etiā capit p laudare. vt in glo. p allegata

Comodatū est alicui⁹ v' certe rei ad aliquē spēalem vsū gratuita facta pcessio. z differt a pcaro p vsū spēalē. Itē qz pcarū nō potest reuocari nisi tpe expleto. s' comodatū nō potest reuocari nisi expleto vsu ad quē dat. Itē comodatū solū in mobilibus reperit. pcarū v' etiā in immobilibus. in sti. qui. mo. rez trahi. obli. §. itē is cui res. p. comodata aut res. Et dicitur facta pcessio. nō aut trāslatio. qz is q comodat dñum possidet z p prietatē retinet. ff. co. ti. l. rei comodate. Dicitur gratuita. qz nulla merces interuenire debet. al's si merces interueniret. tunc res transiret in locationem vel in ptractum in nominatū. do vt facias. in sti. locati. §. j. z mādati. §. vj.

Comodare est rem ad vsū alicuius qdū velit pcedere

Comodatar^{us} est ille cui res aliq^{ue} dat^{ur} vt eda:
videlicet ipm comodatu
Comodati actio. Require supra actio co/
modati
Comodu^m fm Jsi. li. v. est illud qd est nri iu/
ris z etiā ad alios t^{er}ralit^{er} trāstatū est como/
do t^{er}ris q^{ui} diu apud eos sit. vñ comodū d^{icitur}
etiā alio noie comodatu
Comerciu^m fm Jsi. li. v. est derivatū a mer/
cib^{us} q^{ui}s res venales nūcupamus. vñ mer/
catus d^{icitur} cet^{er} multoz q^{ui} res emere v^{el} v^{ende}/
re solent. z est commercium quasi cōmutatō
mercium. Etiā d^{icitur} copula. dicēdo. carnale
cōmercium
Comestoz v^{el} comesoz idē est qd gulosus
Cōminationes sunt mine p iudicē imposi/
te. nec tamē habent autoritatē rei iudicate.
fm Azo.
Cōmuni diuidūdo fm Jsi. li. v. est inter eos
quib^{us} res cōmunis est q^{ui} actionib^{us} vel po/
stulationib^{us} licet arbitrio dari. cui^{us} arbitra/
tu res diuidant^{ur}. Require supra actio com/
muni diuidūdo
Cōmunia p^{ro}diuz. Reqre infra p^{ro}dium
Cōmunia de v^{er}ucapionib^{us}. Require infra
v^{er}ucapio
Cōmunia de successiōib^{us}. Require infra
successio. z inuenies.
Cōmeat^{us}. d^{icitur} licētiat^{us}. v^{el} recōmendatio seu
remuneratio ipis licētiatis t^{er}pe licētiatu/
re facta. vt in ep^{istola} alexādi magni z Aristo/
telis legit^{ur}. Et ē qd vulgo d^{icitur} p^{ro}ductus liber
id est. trāsit^{us} a cōmeādo descēdēs. vt ibi d^{icitur}
optimis nos susceperūt cōmeatib^{us}
Cōmedia. i. villana locutio vt i glo. C. nō li.
bin. metro. lo. sua ad dextra trāsferret^{ur} Ru/
brica. li. vj. Itē est dignitas. S^{ed} fm Dona/
tū est rusticana laus sine cātilena. a camos
id est. villa. z odos cātus.
Cōmendaticie l^{ite}re sunt dimissorie q^{ui}b^{us} cleri/
cus dimittit^{ur} z absoluit a potestate sui ep^{iscop}i i
quib^{us} p^{ro}hibetur de vita z ordinib^{us} illius t^{er}/
stimonium
Cōparatiu^{us} capif interdū p^{ro}positiuo. vt lati/
us. i. late. c. auaricie. d. elec. li. vj. silr. c. licet.
p^{ro}pe finē. d. accu. ibi pot^{est}. z. c. z si pignozati/
ones. de iniur. ibi districti^{us}. i. districte. Si/
cut interdū positiu^{us} capif p^{ro} cōparatiuo. vt
in. ps. cxvij. Bonū est p^{ro}fidere in d^{omi}no q^{ui} in
boie. Bonū est sperare in d^{omi}no zc. ibi bonū.
id est. melius
Cōpendiosa hec dictio significat substituci

onem q^{ui} sub p^{ro}ditōe mortis alia multa com/
plectitur t^{er}ra seu longū t^{er}ps qd d^{icitur} post pu/
berem etatē. Et d^{icitur} ideo cōpendiosa. q^{ui} sub
verboz cōpendio plura cōplectit^{ur} tempa. z
q^{ui}q^{ue} plures substitutiōes. facit. l. menius. §
duoz. ibi orationis cōpendio. ff. de lega. ij.
z. l. p^{ro}cibus. C. de impube. z ali. substitu. Et
hoc p^{ro}ut adaptetur illō significatuz. quia
potest ad alia adaptari vt alit^{er} significet. p^{ro}/
ut v^{er}bum cui adaptaret^{ur} significare dicitur
Un^{de} infra substitutio cōpendiosa
Cōpilator fm Jsi. li. x. est ille q^{ui} aliena dicta
suis p^{ro}misceat. z sic solēt pigmētarij i pictu/
ra diuersa mixta p^{ro}fundere. Un^{de} illud Vir/
gilij. Pictozib^{us} atq^{ue} poetis q^{ui} d^{icitur} libet addēdi
semp^{er} fuit equa potestas. Hoc scelere quon/
dam accusabat^{ur} Hercules mutuan^{us}. Iste
voces cū quāsdā v^{er}sus hoīm trāsferēs su/
os p^{ro}miscuisset. Et cū nō cōpilator ab emu/
lis diceret^{ur} ille r^{ati}dit magnaz viriū esse cla/
uam a manu herculis extorquere
Cōcubina sumit^{ur} duob^{us} modis. Primo di/
citur illa quā quis cognoscit^{ur} fornicario af/
fectu. Et talis nō impedit ordinis p^{ro}motio/
nem. Secūdo d^{icitur} illa quā aliq^{ui}s cognoscit
v^{er}oziticio siue maritali affectu. z talis im/
pedit p^{ro}uouendū ad sacros ordines. xxxij.
dis. si quis de laicis. de p^{ro}sump^{ti}. ca. illud. de
clandest. despō. per totū. Item cōcubina
fm Azo. in summa. eo. titu. cōstituitur sola
intentione animi. Et ab eo quādoq^{ue} qui
non potest v^{er}ozē ducere. vt ecce p^{ro}ferz vt
ozem. tamē potest habere cōcubinam. Po/
test autē fm leges vt ip^{se} Azo dic^{it} eas solas
habere mulieres sine motu criminis. i. qui
bus stuprū nō committit^{ur}. sicut in virgine
vidua z minore. xxv. annis in quib^{us} stuprū
cōmittitur
Cōclauē d^{icitur} cella vel thalamus secretus ad
quē p^{ro} multas clauēs veni^{re}. vide glosam in
verbo p^{ro}clauē. l. quod cōclauē. ff. de dam. i
sec. z ideo in electiōe pape cardinales intrāt
conclauē
Concessio facta alicui de aliqua re respicit
personā cui fit. nō autē ipaz rez adeo q^{ui} fini/
tur morte ipsius cui facta est. nec ad here/
des eius trāsmitit^{ur} nisi in ipa p^{ro}cessione si/
at mentio de heredib^{us}. l. cū seruus. §. si q^{ui}s.
ff. de leg. j.
Cōfina dicunt^{ur} q^{ui} adeo sunt p^{ro}xima vt null^{us}
sit paries inter ea. vnde p^{ro}edia vrbana que

psuenerunt parietibus distingui. p̄rieñ dicunt
psinia. s; poti⁹ dicunt vicina. Prædia vero
rustica p̄nt dici psinia. qz solo partis final
termino sunt distincta

Confirmatio est iur⁹ p̄us habitū corroboratio.
vt colligit de si. instru. ca. int̄ dilectos.
Alio mō est sacramentoz mīstratio. s; i frōn
te crismat⁹ assignatio. Et sic confirmatio p̄ri
mo mō dicta his p̄bis. Confirmam⁹ te sicut
rite possides v̄l sic sine prauitate facta ē ele
ctio. vel sicut p̄uide facta est

Confirmare est alicui iuri vel facto firmita
tem p̄stare

Coniectura est verisimilis rō suspitiōem in
ducēs nō d̄ necessitate p̄sonā vincēs.

Coniunctio quāq; ponit p̄ d̄iūctiōne. vt cū
d̄r mibi herediq; meo. ff. de ver. sig. l. i. iun/
cti. z d̄iūctio quādoq; p̄ iunctiōe. vt. ff.
eo. ti. l. sepe

Cōditio est dispositiōis suspēsiō ex euentu in
certo futuro ei apposito i quē euentū ei⁹ di
spositiōis facta est collatio. ff. si cert. pe. le.
itaq; Verbi gr̄a. p̄mitto vel lego si Titius
fuerit p̄sul. hec dispositiō est cōditionalis ex
incerto apposito. si titi⁹. Et p̄ h̄ dispositiōis
vel legati sit suspēsiō. z eueniēre casu q̄ Ti
tius sit p̄sul purificat z nō p̄ suspenditur.
insti. de ver. obli. §. ex cōditionali. z ff. de cō.
z de. p̄ totū. Potest aut̄ capi cōditio dupl̄r.
Uno modo p̄ t̄pis suspēsiōne qd̄ solz appo
ni in tractib; aut vltimis volūtatib;. de q̄
in ti. p̄alle. de p̄di. z de. z in ti. de p̄di. institu
tionū. Secūdo mō qn̄ aliqd̄ solutū est Et
illud intendim⁹ repetere. z appellat̄ cōditio
quasi soluti repetitio. de ista tractat̄ in titu
lo d̄ cōdi. ob cau. data. z ti. sequē. z d̄ sui na
tura nō solet dari d̄no. qz repetitio presup
ponit dominū esse translatū. l. si. ff. de vsu
fructu. z quēadmodū capiat. als̄ amittit.

Et hec cōditio p̄ncipaliter est duplex. Una
generalis p̄currēs cū quacūq; actione ex q̄
certū petit. l. certicōditio. ff. si cer. petatur.
Alia est que diuidit̄ in multa mēbra. s; i cō
ditionē ob causam. ob turpem causāz inde
biti siue causa furtiua zc. de quib; omnib;
infra dicit̄ Et nota qz cōditio differt a
modo z a causa z a demonstratiōe. z scōz
glo. in rubri. ff. de cōdi. z demon. Cōdi
tio est legati cui⁹ de futuro defectus seu cō
firmatio pendet suspēsiō. z ibi legati poni
tur exemplariter. z sic nō restringit qn̄ con
ueniat alijs a legato. quia exempla non re

stringūt regulā. l. damni infecti stipulatio
ff. de dam. infec. Bar. sic diffinit. Cōditio
est quidā euentus futur⁹ in quē dispositiō su
spendit̄. z intelligit̄ d̄ euentu in facto v̄l in
re. l. multū interest. de cōdi. z demonst. siue
cōditionis affirmatiue vel negatiue. l. in te
stamento. eo. ti. Et dicit̄ futurus. qz de p̄re
rito z p̄nti p̄rie nō est cōditio. qz nō suspēdit̄
le. cū ad p̄sens. cū duab; sequē. ff. si cer. pet.
Baldus vero sic diffinit. Est adiectio que
dam p̄ quā dispositū habet i sui esse p̄den
tiam existentiā vel defectū. Et hec general
est ad omnē cōditioem inductiua z extincti
uam. de p̄terito p̄nti vel futuro. Petrus d̄
besutio sic dicit̄. Cōditio est verborū adiectiō
in futurū suspendentiū fm̄ quaz disponens
vult dispositū regulari. Significat̄ aut̄ cō
ditio p̄ dictionē si. vt i exemplo. lego si titi⁹
fuerit p̄sul. Itē p̄ aduerbiū cū. vt dicendo.
cū titi⁹ p̄sul fuerit. S; est differētia inter si
z cū. nō quo ad cōditionē faciendā sed q̄ ad
modū significadi. qz dicitio si significat p̄n
cipaliter cōditionē vel suspēsiōne. z p̄ntis
temp⁹ z dilatiōis dispositiōes in euentū fu
turū. Et quia ille est incertus ideo p̄secuti
ue suspēsiōne significat. l. si titio. ff. quādo
dies leg. ce. z l. q̄ p̄misit. ff. de cōdi. z demō.
Itē dicitio nisi significat cōditioem. vt v̄do
tibi libz p̄ decē. ita qz cōditio valeat z p̄fici
atur nisi alius cōditionē meliorē infra mē
sem faciat. l. ij. cū ibi nota. ff. d̄ in diē adiec.
Itē dicitio alioq̄n cōditionē facit. vt p̄mittit̄
mibi scribere libz infra mēsem alioq̄n de
cem noīe pene. nā sensus est si nō scripseris
zē. l. si finito. §. ex hoc edicto. ff. d̄ dam. infe.
Idē in dicitioe alias. qz eodē modo exponit̄
id est. si non scripseris. Idē in dictione siue
dicēdo p̄mitto si nauis ex asia venerit siue
titius p̄sul fuerit. Et que illaz dictionum
d̄iūctiuaz p̄o fuerit purificat̄ dispositi
onē. l. si ita q̄s stipulet. ff. d̄ ver. obli. Idem
in alternatiua aut̄. vt dicendo. relinquo
p̄relia p̄pinquis aut libertis. le. cū pater. §.
penul. ff. d̄ lega. ij. nam sensus est si non sint
p̄pinqui veniat liberti. z hoc ex significato
sumpto ex maiori affectione p̄pinquoz. q̄
bus testator p̄mo relinquere voluit. vt p̄z
ex ordine scripture. Idē i aduerbijs q̄d̄iu
vt ibi. promitto vel lego singulis annis de
cem q̄d̄iu res meas vel heredis mei gesser
ris. nā sensus ē si gesseris habeas decē. l. pat
§. si. ff. d̄ cōdi. z demon. Itē in dictionibus

quo ad. donec. quousq. qz idē significant
 Itē in dictione dū. dicēdo. lego vxori dū cū
 filio meo erit. l. q̄ cōcubinā. §. vxori. ff. d. le/
 ga. ij. Idē i dictione q̄ncūq. vt vir legat vx/
 ori q̄ncūq. filios habuerit. l. cū vir. ff. de
 pdi. z demō. Idē de quādo. vt lego pupil/
 lo q̄n nupserit. l. pupillo. ff. de lega. ij. Idē
 d̄ vbi. dicēdo lego filio vbi nupserit. l. si ita
 scriptū. §. i. ff. de lega. ij. Idē de q̄tenus. vt
 lego q̄ten? heres me? erit. qz sen?us est. si in
 toto vel in pre. l. stichū. ff. de lega. i. Idē de
 postq̄s z ad. vt lego ad tps liberorū. le. si vir
 vxori. ff. de pdi. z demon. Idē de p̄positiōe
 cū. vt ancilla cū liberis libera esto. intelli/
 gendo q̄ ancilla libera nō sit nisi cū liberis
 le. si ita fuerit. ff. de manumiss. testa. Idē de
 in. vt lego titio in disciplina. l. nec solū. §. si
 in habitatiōe. ff. q̄n di. lega. ce. Idē in noie.
 vt p̄mitto tibi partū agnēs vel fruct? fundi
 talis. l. interdū. ff. de h. obli. z. l. i. in si. de cō
 di. z demō. z dependet dispositiō ex incerto
 futuro enētū. l. si pariat vel fruct? crescat.
 Idē p̄mitto centū noie dotis. i. si m̄rimo/
 nium sequat. l. si stipulationē. ff. de iure do.
 qz dos sine matrimonio esse nō potest. er/
 go sic intelligit. Idem de donatiōe causa
 mortis. l. si mortis causa. ff. de dona. causa
 mor. z hoc ex natura hui? tract? q̄ p̄cedit
 ex cōmuni mō sic agēdi. Idē in p̄nomine.
 vt vestē que mea erat lego. l. nup. d. lega. ij.
 Idem de quisq̄s. vt q̄sq̄s mibi heres erit sit
 heres filio meo. l. q̄ liber? §. hec verba. ff. d.
 vulga. substi. Idē de q̄sq̄s. vt titiū z se. p̄ q̄n
 ta pte q̄sq̄s heredē me fecit ip̄m instituo. l. h
 articulo. ff. de here. insti. Idē de q̄. vt q̄ pri/
 us ascēderit capitolū. le. si fuerit. ff. de rebz
 dubi. Idē de q̄cūq. vt q̄cūq. p̄fessus fue/
 rit. zc. l. h. edicto. ff. de iur. fil. z h. ex signifi/
 cato. nō t̄m p̄nois s̄ vbi futuri t̄pis. l. ij. ff.
 de here. insti. Similiter ibi. imo pisces qui
 capient. emptio est p̄ditionis. Idē in par/
 ticipio. vt acceptis centū a titio instituo eū
 heredē. le. a testatore. ff. de cō. z demō. Naz
 licet acceptis sit p̄teriti t̄pis. t̄m significat ibi
 futuz. l. si accepero centuz. zc. Idē ibi lego
 stichū futuz meū. ar. l. stichū. ff. de le. i. Idē
 in geritū. vt sum instituo? adeūdo repudi
 ante titio. l. si tu ex pte. ff. de acq. here. Idē
 in supino. vt lego vel p̄mitto eūtibz spacia/
 rum i die dñico. z sic de similibz
 Conditio multipler est Nā quedā est cōdi/
 tio certi que cōpetit ex oī causa z omni ob/

ligatiōe ex qua aliqd certū peti? sine ex cer
 to tractu sine et. l. acqui. agat sine suo no/
 mine sine hereditario obliget. Un̄ manife
 stum est q̄ ista p̄ditio p̄currit cū actiōe mā
 dati depositi z ceteris vbi qd certū petitur
 Et ideo fm diuersitatē causarū nūc re nūc
 verbis nūc litteris nūc cōsensu cōtrahitur
 Nūc etiā ex tractu. nūc ex quasi cōtractu
 nūc ex delicto cōpetit. in mutuata t̄m pecu/
 nia sola illa cōpetit.

Conditio ex lege fm Azo. e. ti. locū habz q̄n
 seu q̄tēs ex noua lege surgit obligatio. nec
 in eadē lege cautū est q̄ genere actionuz ex/
 periat q̄ p̄ varietate causarū nūc ex tractu
 nūc ex debito nascit. z sic nō statuit vl̄ caue
 tur. l. q̄ actiōe agat

Conditio furtiua p̄petit dñō rei? furē ei? q̄
 successores ad ip̄am rēpsequendā vel esti/
 mationē ei? q̄nti plurimi fuerit postq̄s abla
 ta fuit. eo q̄ fur sp̄ est z fuit in mora

Conditio indebiti cōpetit ei q̄ p̄ errorem in
 debitā pecuniā soluit alicui credēs ei se te/
 nerī cū nō teneat vl̄ cū a pcuratore suo so/
 luta esset ip̄o ignorāte. Est q̄ p̄ditio inde/
 bita fm Azo. in sum. e. ti. postq̄s soluta inde/
 bita repetunt sine p̄ ignorantiā facti etiā
 nō pbabilē. vt qz errant q̄s i facto suo sine
 p̄ ignorantiā iuris talia indebita soluātur
 qz ignorātia iuris nō debet alicui nocere i
 damno vitando. vt. ff. de iur. z fac. igno. le.
 iuris ignorantiā.

Conditio liberationis cōpetit ei q̄ qd oīno
 nō debuit p̄misit

Conditio ob causam datoꝝ fm Azo. eo. ti.
 cōpetit. z locū habet vbiq̄s duo tractus
 innominati iterueniunt. l. do vt des. facio
 vt facias. In illo aut tractu nominato. l.
 do z des. dat actio de dolo. Et put aliū di/
 cūt tūc cōpetit ad rē petendā q̄ ob cām ho/
 nestā vt pote in cām futurā vel p̄teritā da/
 ta est causa nō secuta. p̄ eū p̄dicti cā nō secu/
 ta si penituerit dante re itegra. Si p̄o de
 disti decē vt bononiā irē aliqd qd erogari
 ad p̄fectiōem exp̄mā habes p̄ditōem. ita ta/
 men vt p̄stet mibi indēnitās. qz aut ex obli/
 gatiōe q̄ retrahit z nō p̄sensu p̄ficiē. hec cō/
 ditio mima est. qz res ad aliquē p̄fecta sine
 p̄sensu vtriusq̄ p̄tra eundē assensuz petitur
 z repetitur

Conditio ob turpē cām est p̄ quā repetimus
 ea que dedim? alteri cā nō secuta ob quaz
 data sūt si turpitudine tantū ex pte accipiēs

versetur. Alioquin si ex parte dantis et accipientis repeti non potest. quia in pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis. c. in pari. d. reg. in. li. vj. Et secundum Azo. eo. ti. ponit exemplum. Ego dedi tibi ut sacrilegium non faceres. Ab hoc ei debuisti abstinere nullo tibi dato. Et ideo etiam causa secuta possum petere quod tibi dedi.

Condicio ob causam hanc conditionem parit res apud alium constituta. siue ab initio siue iam siue postea puenit ad eum ex iusta causa. Postea ad instantiam rediit et cyrographum apud creditorem post debiti solutionem recipit. Sed hanc conditionem ob causam putat quodam ex contractu puenisse. quia non competit nisi alij contractus pcedat. Alij ex quasi contractu credunt descendere ad similitudinem conditionis indebiti. quia que ob causam dicitur actori pimum contractum dissoluit.

Condicio sine causa competit quoniam aliquid primo ex iusta causa est apud alterum. sed postea per aliquem effectum esse non debet. Verbi gratia. mutua mihi centum feci tibi instrumentum in quo confessus sum me tibi teneri soluo tibi modo instrumentum obligatorium est apud te sine causa per quam reperat ipse. Competit ergo conditio sine causa si nita causa ex qua res ad aliquem puenit ex contractu quod iam finitum est. unde videtur descendere. Nec inde quod suspiranit adhuc causa subsistendi habere. Item si sine causa penes te res est quam non habes pertractum. Et ita nec ex contractu nec ex maleficio es obligatus mihi. Etiam locum habet ubique sine causa aliquid est apud te quod mea interest me habere.

Condicio triticaria generalis est de alijs rebus omnibus competens pter quod de pecunia numerata siue soli mobiles siue immobiles sunt. Ideoque fundus et usufructus et cetera fuitutes pditionum per ipsam recte petuntur. Rem autem suam nemo petit hac actione nisi ex certis causis ut ex causa furti vel rapine: cum itaque sit generalis hec conditio. et conditio certi in multis alijs computetur.

Conditiones generales sepe in pactioibus includuntur et intelliguntur. utpote si deo voluerit si res in eodem statu pmanerit. et similia ut non. in glo. ubi intelligenda. de rescrip. c. ij. z. c. que admodum. de iureiurata. cum similibus. Et nota quod conditio in legatis non retrotrahitur. secundum Bar. in. l. j. §. serui. ff. ad filieas. et per sua opinionem facit tex. in. l. si filie familias. ff. ex quibus cau. in pos. ea. Bal. tamen contra. et dicit quod ille ca-

sus. §. serui. est specialis. ergo instrarium est ius commune. et per ista opinionem facit lex si filius ff. de re. obli. Sed isti legi possunt responderi quod loquatur in tractibus. secundum i ultimas voluntates. ut in di. l. si filie familias.

Condicio stipulatio. Requiritur infra stipulatio. Et ponuntur tales per sus de conditione. Si ius dicitur si res pietate timeat. Si pertrans. datur si solues certum habes. Si res furetur res siue duplicado leges. Si non debet. sed per debito numeret. Si quod soluetur non casibus his repetetur.

Condicio est res sua in iudicio petere personam pulsando vel inquerando. et ipsam dicendo obligatam sibi esse ad aliquid dandum vel faciendum. Cum dicitur indebiti conditio. et tractum est hoc verbum a veteri obsequatione. quia olim erat in usu solentia perba que oportebat actorum cum litigabat coram iudice dicere. id est simul dicere quoniam litigaret. ut si caderet a syllaba caderet tota causa. Et quia in personarum actionibus hoc obseruatur. ideo personales actiones dicebantur conditiones. Deinde per facta solentitas in dissuetudine transiit. hoc tamen nomen adhuc remansit ut personales actiones adhuc dicantur conditiones. quibus non sit necesse hanc solentiam obseruare. et hec perba dicere. Et ex hoc datur intelligi. quod conditio non est aliud nisi personalis actio. Et dicere apud antiquos erat tale forma verborum ut conditionem indebiti. vel conditionem ob causam datorum. vel similem forma perborum tanquam nomen actionis exprime re. quod hodie sublatum est. Uterque quod hodie res proprie non dicitur nisi a fure. quia nemo condicere rem suam nisi a fure. §. idem iulianus. in. l. si duo patroni. ff. de iureiurata. Aliis etiam sumitur conditio in tit. de pditione. appo. Et differunt conditiones facti et conditio iuris in testamento. unde conditiones facti dicuntur que apponuntur a testatore siue sunt conditionales siue potestative. Et vocantur facti. quia habent voluntatem testatoris que est facti. quia omnis potestatis anime. scilicet volitiva. appetitiva. concupiscibilis. sunt facti. ut in. l. bonifidei. ff. de acq. ren. re. do. et de his no. in. l. multum interest. ff. de conditio. et demonstra. ubi illa dicitur facti. si nauis ex asia venerit. si Titus consul factus fuerit. Et ille est iuris. si quis se filium familias existimet cum paterfamilias sit. et ibi hoc interest. quia in conditione facti non sufficit perba existetia nisi concurrat opinio et scia heredis ut adire possit secundum in conditionibus iuris. ubi sufficit existetia

et purificatio sine opinione et scia. Ex q̄ in
 ferit q̄ mitti agit cū lege q̄ cū hoie. l. celsus
 ff. de arbi. l. multū interest palle.
Cōducere dicitur ille q̄ rē aliquā ab aliquo data
 mercede vel pmissio accipit vtendā. vñ **Cō**
ducit q̄ dat. q̄ locat accipit illud
Cōducti actio cōpetit ei q̄ cōduxit a locāte
 vel locatore fundū vel prediū aut domuz
 et cōpetit ei ad hoc q̄ liceat sibi vti vñ ha/
 bitare in re pducta. Itē eidē cōpetit actio
 ptra locatorē actio ptraria si aliquis expē/
 sas necessarias ibidē fecit aut vtilēs. Req̄/
 re supra **Actio**
Cōfessim. intelligit cū p̄us vel q̄p̄us pote/
 rit. l. ij. §. penul. ff. ad trebel.
Confessio eū duplex. s. iudicialis et peniten/
 tialis. Et ad hoc q̄ confessio iudicialis p̄ciu/
 dicet dicitur h̄c h̄c ser. vñ. Maior spēte sciēs
 cōtra se ius sit et hostis. Nec natura neget
 fauor aut ius ve repugnet. Vide h̄ cūz
 allega. singuloz. in glo. ca. nos in quemq̄.
 ij. q. i. in p̄bo p̄fessum. et de p̄fessi. ca. ex parte
 in glo. i. et in sum. Hostie. e. tit. §. qualif. Et
 p̄fessio iudicialis est certa et clara assertio.
 id est. respōsio ei q̄ de q̄ querit in iure coram
 legitimo iudice facta. Et fit in iure triplici
 ter. s. ore. facti euidētia. et interpretatiue. s. cō/
 tumacia. c. nullus dubitet. de p̄sumpt. Et
 p̄iudicat dū fit in iure. id est. iudicio coram
 iudice cōpetente et aduersario p̄nte. qd̄ itel
 ligit p̄ dictionē hostis sup̄ positā. Itē fiat
 p̄ l̄te. p̄testa. nec fit p̄tra naturā vt eam occi
 disse q̄ viuūt. nec d̄ religiosa. nec in cā fauo
 rabili s̄m Bern. in glo. palle. Et p̄fessio fa
 cta in penitētia sacerdoti nō facit fidem co
 ram iudice seculari. C. de epi. audi. l. archi/
 geruūt. et ibi p̄ doc. Sicut nec p̄iudicat cō
 fessio extra iudiciū facta nisi cā adūciat. vt
 p̄fiteor. me debere tibi centū ex cā mutui. C.
 de nō nume. pecu. l. generalit. glo. notabil.
 ij. q. ix. c. testes. §. de his
Cōfessoria actio. Requirit supra **Actio con**
fessoria
Cōfiscari est fisco applicari. vel in fisco in
 duci. vñ **Fiscus** est regi s̄ccus in quē re/
 ducunt bona dānatorū et p̄scriptorū. vñ d̄.
 Facta est oīm bonoz p̄fiscatio. Et casus i
 quibz p̄nt bona alicui p̄fiscari p̄ mortem
 suā. vide glo. et doc. in le. fi. C. ad. l. iuli. ma/
 testat. Et qualif̄ formabit snia. est glosa. i/
 sti. de here. q̄ ab intesta. §. p̄ p̄trariū. Casus
 aut̄ in quibz possit q̄s icarcerari. no. Bar. i

le. §. de custo. et exhi. reo. C.
Cōnuere est oculos claudere. et interdū p̄
 nif̄ p̄ dissimulare vñ p̄ paz dormire. vt cūz
 d̄ cōnuentibz oculis. D̄nqz p̄sentire. vt cō
 nuēs p̄senties d̄. vñ Qui mihi p̄nuiz ocu
 lis signū mihi p̄bet
Cōpensatio s̄m Azo. in sum. eo. ti. est debiti
 et crediti ad inuicē. i. ab vtraqz p̄te int̄ se. s.
 p̄trahētes p̄tributio. d̄ em̄ cōpensatio: q̄si
 cōmunis pensatio ac si aperte dicat lex. nō
 est nisi in ponderibz et quantitatibz compē/
 sandis. Vel est debiti ad debitiū hinc inde
 facta deductio. vt debeo tibi. lx. tu mihi cē/
 tum. dū peto a te centū. tu deduc. xl. et non
 recipit p̄mutationē spēi ad q̄ntitatē. ff. d̄ le.
 j. l. si cer. et l. si p̄uenerit. ij. in p̄n. ff. de pi
 gno. act. vt deposui pecuniā in sacculo i cē
 tum ducatis. depositariū mihi totidem cō/
 modauit. et nō pōt tenere sacculū me peten
 te. s̄ Bar. Pe. et Ly. contra fec. C. de posi. et
 C. cōmo. l. fi.
Comparare et emere differūt. vt no. in le. il/
 lam. ff. de cōtrahen. emp̄. et vendi. et l. ill. C.
 de rez p̄mu.
Cōpilare leges siue componere est leges ab
 alijs scriptas in vnū volumē redigere.
Compita dicunt loca vbi p̄les vie p̄ueniūt
 simul. vt. xij. q. ij. de viro. in p̄n. ibi. p̄ arrup
 ta itinera et compita
Competeter no. glo. xxij. q. ij. votū. et vide
 quod no. de ver. signi. ca. si. li. vj. sup̄ verbo
 cōtempserit
Compromissari d̄ cui simpliciter p̄ ad tem/
 pus cōmittit. vt eligat vice eoz q̄ p̄promit
 tunt. vt de elec. quia p̄pter. Nec est p̄ omnia
 idē arbit̄er et cōpromissari ad eligendum
 d̄at. vt ibidē. c. sic cū p̄ formā ibidē. d̄ re iu
 di. cū ab vno. li. vj.
Compromissum. i. arbitrium
Compromittere est cām executoriā vel exe/
 cutiā ad dictamē arbitrorū dare. Et s̄m
 dictamē recte rōis p̄ vtraqz p̄te apposita ex
 plicate ab ipsis
Conchilia a concha dicunt. inde conchila
 ris legens conchas vñ conchilia. C. de mu
 rile. l. si accipit. li. ij.
Conticere est p̄pendere vel p̄sumere
Consequēs. id est. cōformē. insti. de dona. §.
 est et aliud
Cōsequētia l̄faz d̄ p̄sequēs ordo sc̄pture
 scz qn̄ scribit sine titello vel titellis. id est si
 ne omni abbreviatōe. et d̄ tenoz litterarūz

seu tenore dicim⁹ pot⁹ textū l^rarum quibus
titellis scribat

Consensus et auctoritas tutorum. Redire sup^r
Auctoritas p^rstanda. Et consensus est q^udruplex.
s. negligētie. cōsiliū. cooperatiōis. et auctoritatis
aut palliationis vel defensionis. Et p^rmo et secūdo
consensūs min⁹ punitur q^u faciēs tertio equaliter.
quarto v^o plus. vñ. Cōsequens spernit. suadet. iubet.
atq^{ue} tuet. Dic min⁹ ille min⁹ luit hic equaliter hic pl⁹
De h^o glo. optima in. c. j. de offi. dele. sup^r v^o
bo pari pena.

Consiliarij dicunt⁹ eo q^{uod} alter alteri suū p^re
beat cōsiliū

Consiliū est tractat⁹ cōsiliū. Et cōsiliū a gra
uib⁹ et expertis est requirendū. j. q. j. estote.
Et qui fraudulēter dat cōsiliū tenet de do
lo. et p^rtra eū agi potest. Et d^r a con. id est.
simul. et sales salū. quia nō est p^rcipitādum
cōsiliū. l. dis. ponderet. ibi. Nos em̄ tempe
indigem⁹ vt aliquid maturi⁹ agam⁹ nō p^r
cipitem⁹ cōsilia et opa nostra neq^{ue} eoz ordi
nem corrumpam⁹

Conciliū est duētus aliquoz tractantiū ar
duas causas totā christianitatē p^rcernētes.
Et d^r a verbo cōcinoz cōcinaris. i. duoca
re vel a cōmuni intētiōe dictū est eo q^{uod} exi
stentes in cōcilio in vñū dirigāt omnē men
tis intuitū. Vel d^r quasi p^rcidū in. l. trans
eunte. xv. dis. c. j. vbi etiā synodus cet⁹ et cō
uentus exponit. Et ibi de quatuor cōcilijs.
Et in q^{uibus} dānati sunt heretici. de si. catho.
et sum. tri. p^rperā sentiētes

Cōsistoriani. Redire supra comites

Consistoriū idem est q^{uod} p^retoriū vel tribu
nal. scz locus in quo ius redditur ex more.
Et est vulgare italoz seu lumbardoz. cle.
pastoralis. de re iudi. ij. q. vj. anteriorū. de
appel. ex insinuatōe. Et d^r a p^rsisto. p^rsistis
Dester. v. c. in p^rn. Sedebat sup^r solū. i. in
p^rsistorio palatij.

Constitutio spēsali vocabulo d^r imperator⁹
vel alteri⁹ p^rncipis qui cōstitutioem facere
potest. Et describit sic. Est ius relatū i scri
ptis redactū. Vel fm̄ Hoff. est ius scriptum
dis. j. s. cū itaq^{ue}. Dicit aut^{em} cōstitutio q^{uasi} com
mune statutū. Hāc papa cū fratrib⁹ suis car
dinalib⁹. et ceteri p^rlati cū capitulis et cano
nicis suis p^rstitutōes faciūt. de sen. excom.
inter alia. Et d^r his que fiūt a p^rela. p^r totū.
Item legat⁹. synodus puincialis. synodus
episcopalis. p^rinceps cuz procerib⁹. p^rfect⁹

p^retorio. popul⁹ roman⁹. collegiū approba
tum. capitulū facere possunt cōstitutiones
fm̄ Hoff. in sum. co. ti. nāq^{ue} papa. Et sunt
quattuor virtutes p^rstitutionū. vnde quattu
or ex verbis virtutes collige legis. Permittit
punit imperat atq^{ue} vetat. nāq^{ue} permittit
vt vir fortis petat p^rmiū. punit scelera et de
licta. imperat et p^rcipit vt statuta canonica
seruent vt clerici regulare p^rpositū et hone
stum habitū deferētes p^rinēter et caste stu
deant viuere. Prohibet clericos seculari
bus imisceri negocijs. Et cōstitutō cōsulit
que vtus potest cōp^rhendi sub p^rma: nā qui
p^rsulit satis p^rmittit.

Cōstitutor d^r qui p^r alio se solutuz p^rmittit.
vel aliqua factuz. et alter⁹ in se transfert vt
suscipit obligatiōem

Constituere potest q^{uilibet} q^{uod} se p^r alio obliga
tuz p^rmittit vel obligat. fm̄ Hoff. in sum. d^r
p^rstitut.

Conspiratio est quedā fraudulēta cōfede
ratio facta in p^riudiciū alicuius p^rone vel
dignitatis. xxij. q. ij. si quis laicus et est pa
lea. et d^r a simul spirando. quādo scz plures
spirāt flant et tendūt in vñū et fit sine iuramē
to a spiritu sup^rbie et elationis. et omnis tal
est illicita. fm̄ glo. in. c. exhibita. de iudi. est
tamē quādoq^{ue} licita iusta et approbata. vt si
canonici p^rspirēt de nō obediēdo p^rlato ex
cōmunicato. vel de nō eligēdo indignū. in
dubio tñ p^rsumit illicita. vide. xj. q. ij. c. p^ri
rationū. et c. se. p^rspiratiōem. Hāc iuratio est
pluriū in vñū iuratio

Cōsobrini dicunt⁹ duaz soroz filij. quasi cō
sorine dicti. l. p^rsobrinoz. C. vnde legit. i. glo
sa. j. Etiam possunt dici ex duob⁹ fratrib⁹
nati. licet proprie dicātur fratres p^rsanguī
nei vel patruales. insti. de gra. §. iij. et §. ple
rumq^{ue}.

Cōsortes eiusdē litis dicunt⁹ illi q^{uod} simul age
re vel p^ruenire possunt

Consul olim dicebat⁹ senatus magistratus
vt. ff. d^r sena. et insti. d^r in. na. gen. et ciui. Ho
die tñ p^rsul sumit a p^rsulendo. q^{uod} reipublice
p^rsulit. Exactis enim a romana ciuitatē
gibus p^rstituti sunt p^rsules. vt reipublice cō
sulentur dicti.

Consularis d^r vxoz cōsulis. q^{uod} femine nupte
p^rclarissimis viris p^rclarissimaz p^rsonaruz.
numero et nomine censent⁹ seu cōtinent. vt.
ff. de sena. l. femine nupte. vbi dicit⁹ Glo. Fe
mine choruscāt radijs maritoruz. et in aut. d^r

cōsulib. §. hoc itaq. col. iij.

Consultus. i. interrogat. sic. ff. de pac. l. ite
quia. vii. Consulo te quero. tibi psulo psili
um do. Consultor poscit. qd cōsultus be
ne noscit.

Consultatio dicitur in qua alicui papa dicit iure re
spondet. Et nota qd psultus potest vedere
psiliū suū. et advocat. iustū patrociniū. nō
tū ideo iudex sniam vedere pot. ca. nō sane.
riiij. q. v. licet strariū videat dicere glo. in
ca. nō licet. xi. q. iij. dices. Si doctor sine re
voluteone decretaliū p̄t psulere tūc gratis
debet facere. Sz ista glo. nō recipit hodie
a doctorib. qz sic doctor subtilis et memo
rius minorz esset reputatōis q̄ grossus et
obliviosus. vt ptz. sz h̄ esset incōueniēs. vt
no. in. c. in noie dñi. de testi.

Contestatio litis fm Hosti. eo. ti. est funda
mentū iudicij p̄ petitionē in iure p̄posita et
p̄gruā r̄nsionē ad eā secutā aīo p̄standi li
tem facta narratio. q̄ omisso inanib. veran
tur laborib. et expēsis litigātes. Ut est acto
ris narratio et rei r̄nsio in iudicio facta Ut
fm Hoff. est hincinde apud iudicē negocij
p̄ncipalis facta narratio. p̄ p̄ncipales p̄o
personas nō p̄ advocatos. nisi forte p̄nci
pales adeo fuerint indiscreti vt eorum de
fectus de licentia iudicis per alios supple
atur. et litis cōtestatio perpetuat iurisdictō
nem. de offi. delega. relatum. et debet prece
dere receptionē testium nisi r̄c. c. quoniam
velite nō p̄testa.

Contestari licem patet ex dictis

Cōsumptū vel p̄sumptio est ratio videlicet
quando dictio vel syllaba abraditur et alia
inscribitur

Cōsignatio dicitur lignoz vel signoz vel aliaz
rez p̄iunctio. Et quicqz dicitur tegmen. vnde due
edes dicunt esse sub vna p̄signatōe. h̄ ē sub
vno et eodē tegmine

Cōsuetudo dicitur ius q̄ddam morib. i. assiduis
actib. institutū qd p̄ lege suscipit cū lex de
ficat. vt. l. disti. cōsuetudo. que est in scriptis
redacta est vocat lex sine p̄stitutio. que aut
in scriptis nō est retinet nomē suū p̄suetu
do. dist. i. §. cū ergo. Vel est vsus rationalis
competētē tpe p̄firmatus nullo actu cōtra
rio interrupt. frequētē actu seu p̄tradictō
rio iudicio. vel cur. nō extat memoria itro
ductus vsus cōmuni vtentū approbatus
ca. si. de p̄sue. et si debet p̄iudicare iuri com
muni vel speciali requirit q̄ sit nō erronea nō

stra ius diuinū. Rationabilis p̄scriptibilis
p̄scripta sciente populo introducta. q̄ ma
ior ps populi vtit. et q̄ vtēs intēdit sibi ius
acq̄rere. quā etiā rō et veritas sp̄ excludunt
dist. viij. c. veritate. vbi dicit. Nemo p̄suetudi
nem rationi et veritati p̄ponit. nā dominus
dicit. Ego sum veritas. nō ego p̄suetudo.
eadē dist. cap. si p̄suetudinē. et ca. qui con
temptra

Consanguinitas est attinentia personarū
et eo p̄ueniens q̄ vna descendit ab alia. vel
ambe ab eadē. Vel est vinculū personarū
ab eodē st̄p̄ite descendentiū carnali p̄pagi
ne cōtractum. Vel est cōuentio vnus plo
ne ad alia. p̄ueniēs ex parentela. et dicitur p̄san
guinitas quasi sanguis vnitas

Cōseruator est iudex dat. ad defendendū
aliquos cōtra manifestas iniurias iudicia
li indagine nō vtens. de offi. dele. c. statui
mus. libro. vi. Et sunt nisi episcopi et eorum
superiores. aut abbates. vel dignitates. aut
p̄sonatus in cathedralib. eccl̄ijs obrinētes
de offi. dele. c. vlt. li. vi. vbi ponit differētia
inter p̄seruatorē et delegatū

Consensu dicitur obligatio p̄trahi velut in em
ptione. locatione. cōductione. p̄mutatione
mandati. p̄ socio et similib. In quibus dicitur
ideo obligatio cōtrahi cōsensu. quia absqz
eo q̄ res in p̄senti datur hincinde nascitur
et erit actio et obligatio vtilis et efficax ad
agendum.

Complexus vel copulatio dicitur plurium i dē
in vniuersitate sermonis cōiunctio. Et fit
ab homine vel a lege. Ab homine fit triplr
vt. l. triplici. ff. de ver. sig. Nam aut est com
plexus vel copulatio nominū tm̄ scz p̄bis.
quā vnū nomē sequit aliud immediate cuz
copula. vel sine. Verbi gr̄a. dicēdo Titio et
Seio: lego fundū p̄ equis portionibus. l.
re coniuncti. p̄mo respōso. ff. de lega. iij. ibi
isti nō sunt re p̄iuncti. Sed verbis tantuz
quia vnū sequit aliud immediate cū copu
la. et idem esset sine copula. quia tūc intel
ligitur. l. triplici. p̄alle. in. §. fide aut fm rē
tantū quando p̄ rē tantū fit complexus. vt
Titio lego fundū. et eundē fundū Venio
lego. l. p̄allegata. re p̄iuncti in principio.
Aut tertio rez verbis simul cōplectēdo res
et noia. vt Titio et Seio lego fundū Sem
pronij. vbi Titio et Seius sunt p̄iuncti p̄
bis. p̄pter p̄bū cōplexū et re. qz eadē re copu
lantur. Et si qd. testator censet cullibet in

solidū legass eaz rē probat. vt. §. si eadē res
insti. de lega. Et ex cōplexo p̄dictis modis
facto habet hec differētia. qz ex cōplexu re
tantū vel rez verbis si vnus cōiūctorz de
ficit. vel qz repudiat vel als nō admittitur
in p̄petuū. vel interim alter nō in totū ad/
mittitur iure nō accrescēdi. l. si separatim. ff.
de p̄di. 7 demō. Naz nō potest p̄tē agnosce
re 7 partē repudiare. l. neminē. ff. de lega. ij.
7 le. vnica. §. sin aut ad deficiētis personaz
C. de cadu. tol. 7 res in solidū cuiqz assigna
tur. d. l. vnica. §. si p̄o. Sz in p̄iūctis p̄bis
tantū si vn⁹ p̄iūctorz repudiat vl alias de
ficit alter admittit ad p̄tem deficiētis iure
accrescēdi. Et cū onere imposito socio de/
ficiētē. vt. l. plane. §. si cōiūctim. ff. de lega.
j. 7 l. vnica. §. ne aut hoc. d. cadu. tol. p̄alle.
Itē si soci⁹ interim nō admittit. sz spes ē qz
admittat alter itez ad hāc p̄tē nō admittit.
l. si duobz. in p̄n. ff. de le. j. Sūt 7 alie diffe/
rentie ex cōplexu vl p̄iūctiōe. pueniētes. d.
quibz in tractatu de p̄bo. signi. qui incipit.
Verbū. Finaliter ergo cōplexus vel p̄iūn/
ctio significat diuersimode fm qd̄ sinit cō/
iungēdi mod⁹ vel qd̄ ius aliud significatū
significare declarat.

Lōiunctio aut legal̄ d̄: que lege inducit 7 si
gnificat id qd̄ ip̄a lex vel alia ex suis vel al
terius legi. aut p̄bis. aut alit̄ quocūqz mō si
gnificare debeat.

Lōtractus est duoz vel pluriū in idē p̄sen/
sus. Et ponit qnqz p̄ omni pacto p̄uētiōe
vel quasi p̄tractu. vt si q̄s gessit alterius ne
gocia vel tutelā. De hoc vide Archid. in. §.
p̄trabētes. c. romana. de fo. compe. li. vj. in
glo. p̄bi mitis. Ideoqz dicim⁹ qz paciscēdo
diuersas in vnū trahim⁹ volūtates. vñ em
ptiones. cōductiōes. 7 similia p̄tract⁹ dici
mus. que aio obligatōis ex p̄tractu nascūt
Et nota qz etiā alique obligatōes dicūtur
oziri ex quasi p̄tractu. in quibz fingit tacite
p̄sensus intercessisse. dato qz nō intercesse/
rit expresse. vtpote Heres ad eūdo heredi/
tatē obligat̄ creditoribz hereditarijs legata
rijs. Et in pluribus alijs casibus de quibz
infra.

Lōtrahenda emptio fm Azo. co. ti. p̄trahit
solo p̄sensu.

Lōtractus etiā est nomē iuris qn̄ nascit ob
ligatio. l. labeo. §. cōtractū. ff. de verbo. sig.
7 ibi p̄ Bartolū. sicut in simili dicimus de
testamēto. l. tabularz. ff. quēadmodū testa.

aperi. Et fm alios in autētica sacramenta
pubez. C. si aduersus vendi. Et in suo gene
rali noīe p̄tractus platus p̄tinet tā innoīa
tos q̄ nominatos p̄tract⁹. vt est glo. sup. p̄/
bo. in suo noīe in le. intelligentiū. ff. d. pact⁹.
Et hoc valet p̄ statutis. Bal. notat triplicē
esse p̄tractū. s. propriū. impropriū. 7 impo
p̄riūssimū. Primus est qn̄ vltro citroqz. id ē
bincinde ex verac̄ p̄te ozit obligatio. §. cō/
tractum. in. l. labeo. p̄alle. vt in emptiōe. lo/
catiōe. Secundus scz impropri⁹ est qn̄ solū
vna ps obligat̄. vt in donatiōe solū donant̄
ad trahendū. 7 aliqñ de euictiōe. vt nota. l.
aristo. ff. de dona. cau. mor. 7 in mutuo so/
lū modo recipiēs obligat̄ ad tantūdem re/
stituendū. ff. si cer. p̄ta. l. ij. Et in stipulatiōe
qn̄ solū modo vna ps obligat̄. nā tūc nō est
p̄prie p̄tract⁹. 7 ita intelligit glo. insti. de di/
ui. stipu. §. p̄uentionales. q̄ est sup. p̄bo con
trahendaz. Tertiu⁹ scz impropriūssim⁹ ē qn̄
ex nulla p̄te ozit obligatio. sed pot⁹ dissol/
uitur obligatō facta. vt est trāfactio factā nu
do pacto ex qua nō agit aū cōplemētū p̄di
tionis. de h̄ salicer⁹ in. l. sine apud acta. C. d.
transac. vt etiā est liberatio p̄ acceptilatiōz
insti. q̄ mo. tol. obli. §. j. 7 in. l. vbi pactuz. C.
de transac. p̄ Bar. Et ergo si statutū factē mē
tionē de p̄tractu. intelligit de proprio tātū.
qz verba statutoz sunt proprie intelligēda
le. j. §. si igit̄ q̄ nauē. ff. de exerci. acti. nisi di/
ceret omnē p̄tractū vt in glo. in. §. p̄tractū.
p̄alle. Itē p̄tract⁹ appellatiōe intelligit d̄ va
lidis. nō de inualidis. ut in auten. sacrame
ta pubez. p̄alle. 7 p̄tinet instrumentū. ff. de
duo. re. le. eandē. Itē p̄tinet donatio. C. qz
me. cau. l. si donatiōe. Et generalit̄ omne
illud ex q̄ nascit obligatio appellatiōe p̄tra/
ctus itelligit l. si labeo. ff. d. lega. ij.

Lōtumax a cōtemnendo dicit̄. Et fm Jfi.
est qui cū parere debet in iudicio nō com/
paret. Et d̄: quādoqz vere. quādoqz fite
vel p̄sumptiue. Vere cōtumax d̄: qui exp̄s
se dicit iudici vel eius seruiētī scz nūcio ip̄z
citanti qz nō comparebit coram ip̄so. vel q̄
dū comparet illicētariis recedit. Fite p̄o
cōtumax est q̄ citat̄. nō tū venit vel latitat.
aut fac̄ qz citatio ad ip̄m nō veniat. aut euz
nō apprehēdat. vel q̄ vocē iudicis audire ne
gligit. Sz isto vltimo casu pot⁹ dicit̄ vere
p̄tumax

Lōtumacia est erga iudicem vel p̄relatum
cōmissa inobediētia Et ē multiplex. Aliqñ

enim comittit in no veniendo. Aliquando in no rñdendo. Aliquando in latendo. absen-
tando vel pcurado ne ad citatu veniat cita-
tio. Aliquando in no restituendo. Aliquan-
do in no emedando delictu. Aliqu in non
exhibedo. vide Boff. de sen. excom. §. excō-
municatio fieri habet. in sum. z Buil. i spe.
ti. de pcur. §. j. §. z nota. vbi distinguit dupli-
cem pcuratiam. Primo scz vera z psumpta.
Secundo triplicē. s. veram. euidentē. z pre-
sumpta. vt in glo. nota. in clemē. vnica. de
do. z pcurat. que est glo. fi. z p In. in. c. que
rela. de pcur. Bar. in. le. fi. ff. de in inte. re-
sti. z in. l. ex cōsensu. §. ij. ff. de appel. Lyn^o z
Pe. post Ja. butri. in. l. pcurandū. §. sin at
reus. C. d. indi.

Continue z cōtinuo nō semp notat. id ē. sta-
tim. sed recipit interuallū. ff. de ver. oblig.
le. stipulatus sum. z. ff. de solu. l. titia. xvj. q.
ij. volumus. z p Bart. l. celsus. ff. d. vsuca.
vbi pbaris extremis pbaratur mediū. Etiaz
qualiter cōtinue intelligit ponit Bar. in. l.
si quis ita. ff. de condi. z demonstra. nam q
tenetur cū aliquo cōtinue morari nō tenet
quolibet momēto cū eo morari. facit Had
questionē si testes debeāt pbarē q Titius
decē annis cōtinue possedit funduz. sufficit
deponere q viderunt eū oī anno colligere
fruct^o vel arare zc. licet nō cōtinue steterūt i
spectu tñ z fundi tñ intelligūt cōtinue p
decē annos vidisse

Contradictor qñ dicat legitim^o ad ptrad-
cendū alicui actui dimittēdo aliquē in pos-
sessionē. vide Bar. i le. a diuo pio. §. sup re-
bus. ff. d. re indi. z In. in. c. cū sup. d. re iud.
z spe. in. ti. d. acti. §. sup est

Copulativa orō dicitur in qua plura copulātuz
vt in oīb^o verificet. z iō ad verificatiōz ipi^o
oim cōcursus erigit ex ppro significato z
hūc cōcursus qñqz diuersimode significat.
put diuersa materia vel alius quis modus
significandi significare declarat. Verbi g
tia ibi. lego stichū vel pampbilū significat
vtrūqz esse in stipulatione vel dispositione
le. inter stipulante. §. sed stipulante. ff. de v.
obli. l. scire debem^o. in pn. eo. ti. z. l. qñtes. ff.
de lega. ij.

Copulativa etiā qñqz significat cōcursuz al-
terius tantū put ex significādi mōzcludit.
Et ad veritatē copulatiue reqñit vtrāqz p-
tem esse verā. ff. d. pdi. insti. l. si heres. z. l. si i
q. ff. de re. du.

Conuiciū dicitur quasi cōuocium a concitatio-
ne vel cōcentu. id est. collectione vocum. s.
qñ in vnū plures voces pferunt. z iniuriā
esse labeo ait. ff. de iniu. l. apud labeones. §.
conuicium

Conuenire ē simul i vnū locū venire. Etia
dicitur conuenire qd alicui cōpetit fm pditionem
suā vt istō conuenit illi. Itē conuenire capitur
qñqz p puetione. i. pacto et cōsensu de aliq
faciēdo. Conuenire etiā qñqz sumit p alius
in iudiciū vocare vl facere euocare. Item
est placere. vñ conuenire int aliqz est cōpla-
cere int illos. et conuenit inter te z me vt des
mibi s. Conuenire mibi ē pgruere mibi vl
adesse mibi. qd me decet z honestū est
Conuenire me. est alloqui me super aliquo
facto

Contuberniū est matrimoniū ptractum. et
pprie seruorum. insti. de nup. in glo. sup p-
bo. cines

Corā no. Pau. in cōmento de cōfessi. ca. et
parte. de elec. vt circa li. vj. Et intelligit ita
vt pntes intelligāt. ff. de arbi. le. diem. §.
forum

Cornicularij dicunt illi q gerebāt cornua
vel acie in bello vel q in aures iudiciū vota
ptulerūt sua

Cornupeta. Redre sup Bos

Corona q etiā clerica dicitur. est signū regni z p-
fectiōis. cū sit circularis carēs angulo in si-
gnū carētie sordidū. qz vbi angul^o ibi sordes
Se igit z alios pmutib^o regere z a sordibus
mūdare debēt q coronas gerūt z sic in deo
regnabūt. xij. q. ij. duo sunt. Et quō rasura
tonsurā corona differāt z qd significēt. vid
glo. in vbo tonsurā. in cle. ij. de vi. z ho. cle.
Et differētiam inter dyadema coronam z
sertū. vide in cle. vnica. de iureiu. Et nota
qz rex romanorū coronat triplici corona.

Primo ferrea ab archiepo coloniēsi. Aqf-
grani z significat fortitudinē q vincere de-
bet rebelles. z infideles pculcare. Secun-
do argētea ab archiepo mediolanēsi i vil-
la Dodecen. q significat mūdiciā z clarit-
tatē quā talis pnceps hñe dicitur. Et hodie vt i
plurimuz dat in Mediolano in eccia scī
Ambrosij. vbi Heinric^o de quo loquitur
cle. z Sigismund^o nouissime fuit corona-
tus. Tertio coronat corona de puro auro
a papa in ecclesia sancti petri ad altare scī
Dauricij. Et qz aurū est metallū omnib^o
excellenti^o significat impatorē alijs regib^o

et principibus in potentia et iusticia excellentiorem
 esse debere. ut in glo. cle. vnice. de iurciu. et
 p. Jo. de pla. in p. hemio insti.
Corpe viciati dicuntur qui sunt mutilati in mem-
 bris vel debilitati proprie sic qui membrum habet sed
 inefficax. ut oculum cecum. manum aridam. crura
 contractum etc. sic mutilatus proprie dicitur qui caret aliquo
 membro
Corporati. id est. collegiati. Requere supra.
 collegiati
Corporat vbiis rome dicitur qui in aliquo corpe et
 proprie vbiis scribitur. sic quilibet membrum hominis
 dicitur corporatum vel civis factus vel incola. ut. C.
 li. ij. de pui. corpo. v. b. ro.
Corrogare est quasi simul rogare vel simul col-
 ligere vel adunare
Corpus quicquid dicitur collegium siue vniuersitas
 cuius caput est platus. c. nouit. de his que
 si. a pla. Et tale corpus potest habere vnum
 sigillum. de excess. pla. dilecta. dicitur etiam congrega-
 tio cuiuscumque civitatis vel ville vel castri
 habere corpus. Item quilibet congregatio pro
 iusticia facienda. ut congregatio scabinorum
 vel totius vniuersitatis. Item societas cau-
 sa religionis cui primum est. vnum corpus ha-
 bere debet instar reipublice. Et res com-
 nes. id est. actorum siue syndicum comitem pro
 que agere potest. ff. quod cuius. vni. no. agitur. l. j.
 Item episcopus cum capitulo suo facit vnum corpus. cu-
 ius ipse caput est. sed cum clero civitatis vel dyo-
 cesis non dicitur facere vnum corpus. sic nec abbas
 cum clericis suis licet sit caput vni corpus
 facit
Correpi. hi remoti sunt ab ecclesia ut. lxxv. di.
 s. presbyteri vero. Et poterant constitui in
 villis vel castris. Episcopi vero non nisi in civitati-
 bus preserebant tamen minores ordines
Corpus etiam vnum dicitur quod vno claudis
 spiritu. ut animal Etiam dicitur quod habet
 partes integrales siue sibi coherentes. ut do-
 mus. vel quod habet partes distantes. ut grex
 populus. collegium. fm Berni. de excess. pla.
 li. vj.
Corruptela est perversa consuetudo sacris
 canonibus inimica. de psue. c. cum venerabilis.
 et de vi. et ho. cle. cum decorum etc.
Corcunia dicitur morsus freni. vel frena lios il-
 lud quod come equi imponitur ut curuet. C.
 nulli licere in fre. et equis et sellis etc. l. j. lib. xj.
 fm Accur.

De Cr

Crassature dicuntur que fiunt a latronibus in
 itinere dum crudeliter contra transeuntes cras-
 sant. de pe. dis. j. a crassaturis. Et crassato-
 res sunt qui prede causa aliquid faciunt et pri-
 mi latronibus habent. et sunt ad malum niten-
 tes. ut est textus iuncta glo. in. c. capitalius. s.
 crassatores. ff. de pe. et dicitur a crasso. crassar
 alias grassor
Creditor est qui alienam fidem sequitur mutuatam
 pecuniam numerando. Generaliter vero cre-
 ditor dicitur qui ex causa quacumque alienam fi-
 dem sequitur. Et dicitur ideo creditor. quia credit
 debitori
Creta est limus vel gleba. l. si crete. ff. de fur. et
 in glo. magna. l. j. C. de ser. fugi.
Crassari est quasi crudeliter agere. Regum. vltio.
 Cesset indignatio que crassat in populo. fac. p. riu
 q. ij. militare. ff. de pen. l. capitalium. ad medi-
 um. Et notat Jo. an. in clem. j. de pen. i. s.
 bo crassantibus
Crimen est peccatum quarela. i. accusatio et dicitur
 natione dignissimum
Criminum capitales erant carceris custodes.
 qui etiam stratores dicuntur a sternendo. quod dicitur
 natos pungebant
Crimen ecclesiasticum est quod pertinet ad iurisdic-
 tionem ecclesie. ut heresis. sacrilegium. symonia. p.
 iurium vsura. adulterium. xj. q. ij. in sum. l. xxvij
 dis. c. j. et de fo. compe. cum sit generale. vbi dicitur
 hoc pro doc.
Crimen mere ecclesiasticum est quod principaliter or-
 tum a canonibus sumpsit. et solum coram iudici-
 bus ecclesiasticis cognosci habeat de cuius co-
 gnitione iudices seculares se nullatenus intro-
 mittere possunt. ut est crimen heresis. Sed crimen
 mere civile pro oppositum est delictum legibus civi-
 libus prohibitis. alias in se non peccatum. ut in civitate
 ire de nocte post sonum campane. vel consimile.
Crimen pro mixtum est quod spectat ad foras vtriusque
 ut est sacrilegium quod spectat ad foras ecclesiasti-
 cum. et potest etiam iudex secularis de pena eius co-
 gnoscere et sacrilegium punire. fm glo. in p.
 bo audiuimus. in. c. felicitis. de pe. li. vj. et de h
 est glo. sum. xj. q. j.
Crimen lese maiestatis est vbi cumque quis vrbem
 aliquid molitur. aut qui profugit ad hostes. vel istos
 inuat quacumque causa. s. armis. psilio. vel pe-
 cunia. vel qui subiectas puincias nunc facit
 re rebelles. vel seditiones aut bella mouet in
 civitate. vel qui platum magistratum vel princi-
 pem occidit. vel qui dicitur latus eius militat vel ar-
 ma fert et occupat contra reipublicam. Et ideo

de crimē pduellionis. i. hostile. nā pduellio
nes dicunt hostes. sec^o si cōmittit^r crimen
nō ptra rem publicā. qz tūc nō dē pduellio
nis. sed simpliciter lese maiestatis Et nota
q nō subdit^r crimē lese maiestatis nō com
mittit. vt. in. §. rursus. in cle. pastoralis. d. re
iudi. vbi rex cecilie Robert^o nō eo mō sub
fuit Henrico impatori q crimē lese maie
statis in eū cōmiserit

Crimē heresis in multis dūenit cū crimine
lese maiestatis. 7 hmoi fm canones est prie
lese maiestatis. qz ledit rēpublicā. impatorē
etiā diuinū 7 celestē

Crimē sacrilegij fm Azo. 7 fm le. sit prope
qñ sacrū de sacro auferē. Ac etiā fm euz si
qñ nō sacrū de sacro recipit. vel sacrū d nō
sacro. S3 fm le. tūc sacrilegij nō est qz qñ
res puare auferunt de sacro tūc actio furti
locū habet. Hosti. tñ dic. q si accipit sacrū
de sacro. vel sacrū de nō sacro sp sacrilegij
sit. vt. r. viij. q. iij. qd qd. vl. simplr. Et sic fm
le. reqrūt duo vt fiat sacrilegium. Primo
vt auferatur res sacra. Secundo d loco sa
cro. quoz alterz sufficit fm canones. Sed
pone. statutū est vt faciēs sacrilegij sic pu
niatur. quero an itelligat fm ius ciuile vel
cano. Solutio. si statutū sit a ciuitate itelli
gitur fm leges. l. omnes ppli. ff. d. iusti. 7 iu
re. si fit p epm itelligit fm canones. Dñs
catho putat q etiā pmo casu itelligat fm
can. quia disponit de rebz ecclesiasticis. er
go debet itelligi fm materiā subiectā. l. i.
C. de edict. succe. vbi est casus a cōtrario q
gradus cōputant fm leges exceptz causis
matrimonialibz. Querit idē domin^o catho
sacerdos dixit missam in domo laici. dimi
sit ibi calicē. qui subtrac^t est. an competit
actio furti an sacrilegij. Nō sacrilegij. qz de
iure ciuili nō est sacrilegij rē sacrā de loco
nō sacro asportare. Nec actō furti. quia ca
lic est res sacra q in null^o bonis est. Dicit
Ra. fulgo. cōpetere actiōem furti. qz tal est
in domo dei. cui^o loco dñs dom^o intentare
pōt actiōem furti. 7 forte qlibet hoc possit
ff. de iusti. 7 iur. l. i. §. hui^o studij. 7 etiā in p
bo sacerdotes. S3 de iure can. intentatur
crimē sacrilegij

Crimen peculat^r fm Azo. eo. ti. locū habet
pro pecunia publice recepta vl intercepta
vel quocunq modo cōtaminata. vt si i au
rum vel argentū vel in es publicū aliquis
ferrum vl simile aliquid inducat. id est ad

ficiat. Idem est in sacra re. vt in vasis eccle
sie. Idem est in religiosis. vt in ornamētis.
sepulcris &c.

Crimen stellionatus fm Azo. eo. ti. dicitur
a quodā animali reptili quod dicit^r stellio
7 est quasi simile serpenti stellionatū quasi
diuersis coloribz pictum sicut celuz stellis
Et cōmittit hoc crimen qui i varietate ani
mi rem aliquā alteri pignori obligatā sine
pignoratā alij postea obligat. 7 dicit^r a stel
lione. quia sicut ille vermis est vari^o in co
loribz. sic ille qui cōmittit hoc crimē est va
rius in orez incōstans in mente. Deinde ta
men illud crimen locū habet generalit^r qñ
deficiēte in criminibz alia speciali actione
equū est aliter subuenire cōtra delinquētē.
Sicut em in peculiaribz actio dat de do
lo in subsidium. ita in criminibz quibuscū
qz vbi titulus deficit criminis crimen stell
ionatus obijcit. vt si quis vēdidit tibi mas
sam electrip argento. vl simile. aut aurical
cum p auro

Crimen fraudari census cōmittitur cuz qñ
furatur publicā pecuniā sibi acōmodatā

Crimen fraudate annone est cuz portitores
furantur victualia a republica ad exercitū
missi.

Crimē piaculare est qd morte expiat

Crimē p^rcessionis cōmittit q p^rextu officij
sibi p^rcessi extorquet cōminādo aliqd ab in
uito. Et tali crimine punit^r qñ pena qdru
plici. §. q. viij. sanxim^o in si. tā laic^o qñ clericul
punit^r pena cōcussionis. r. viij. q. j. militare.

Cu^o p^rtrariū tenet glo. in p^rbo qdrupli. dī
stin. r. viij. §. porzo.

Criminum alia sunt puata vt illa quoz ere
cutio. i. accusatio vel denūciatio p^rinet tñ
ad illos quibz inferunt. vt furta. damna il
lata 7 iniurie. Alia sunt publica. quoz ere
cutio dat^r cuilibet de p^rlo. Qñ ad publicā
vtilitatē spectat ne maleficia maneāt impu
nita. vt sunt homicidia. patricidia. adulte
ria. post qd dragesimū tñ diē. vt. l. iure mari
ti. C. de adul. Itē crimē lese maiestatis. Itē
sunt qdā crimia excepta. s. ad qz accusatōz
7 testificatiōem etiā laici p^r clericos admit
tunt si bono zelo pcedāt. Et sūt ista. crimē
symonie. heresis. 7 lese maiestatis. 7 sacrile
gij. de quibz vide p^rcor. in glo. sum. ij. q. viij.
vbi addit^r crimen dilapidatōis. 7. c. cu3. p.
manconella. de accu. Et nota q crimen dē
quinqz modis. Primo sumit^r pro quolibet

peccato siue mortale siue veniale sit Secūdo p crimine irrogāte infamiā. qd est accusatione ⁊ damnatōe dignū. Tertio p peccato qd euenit ex deliberatōe siue mortale siue veniale sit qd nō delet nisi p penitentiā. Quarto qd semel cōmissum sufficit ad cōdemnationē: nō tñ infamat. Quinto qd irrogat ppetuā infamiā. vt no. xxv. di. c. vñ orarium. §. nunc autē. ⁊. lxxij. dis. apostolus. vñ. Si qlibet est peccator nō tñ quilibet ē criminofus

Trisina sit ex duobz liquoribz. s. oleo per qd puritas mētis ⁊ nitor ꝛscie. Et ex balsamo p quē odor fame figurat. vt est tex. in. c. vni. co. de sacra vnc.

De Lu

Luniculus est riuus directus cooperit⁹. vt est glo. in. l. supra iter. ff. de aqua plu. ar. vbi dicit qd ille cui debet serui⁹ aque ducēde per riuū p̄t facere cuniculū. i. de agro riuo cooperitum

Cubicularij dicuntur sui qd cubiculū dñi sui procurant

Curator dicitur qd curā alicuius gerit defendendo ipm a p̄tore fm leges legitime datus Vt fm alios ē ille qd res adolescentis administrat. Dat autē fm eos curator p̄ncipaliter rebz. ⁊ secundario p̄sone Tutor v̄o p̄mo ⁊ p̄ncipaliter dat p̄sone ⁊ sc̄dario rebz l̄ p̄moio. Et h̄ est differētia vna int̄ tuzorē ⁊ curatōrē. Alia ē differētia. qz tutor dat pupillis i fra. xiiij. annū existētibz. S; p̄curator dat eisdē vlt̄er⁹ ad. xxv. annū. in masculo ab etate. xiiij. Et i feminis ab etate. xij.

Curia media breuitis. ē loc⁹ vbi redditus l̄ habitatio p̄ncipis. s; media lōga ē meretrici vñ. Curia ius curat. meretrici ē dicta curia Curialis dicitur ille qd est d̄ officio curie vlt̄ iudicis obnox⁹. i. obligat⁹. ⁊ adulat p̄ncipibus di. xxxvij. nōne. Vñ curiales dicuntur oēs qd quacūq; d̄ditōe obligati sunt curie alicui publice p̄tatis siue milites siue aduocati siue iudices siue officiales siue histriones ⁊ breuit̄ q̄scūq; siue h̄ntes officii honestum siue inhonestū.

Curiositas sumit p̄ subtilitate nimia cura exq̄sita. d̄ renū. c. j. li. vj. Nā curiosi d̄ bis qd nō multū expediūt sepe disceptāt. d̄ re iudi. abbate sane. li. vj. Qd tñ faciendū nō est. vt i c. j. pal. ⁊. c. ij. de here. li. vj. ⁊. C. d̄ sum. tri. et si. catbo. l. nemo.

Custodia ⁊ exhibitio reorū vt dicit Azo. fm legistas ē custodia qd sit in carceribz publicis ⁊ etiā p̄hibet carceres p̄uatos. vt p̄. ff. ⁊. C. de p̄ua. carce. mibi.

Cupe sunt vasa facta cā portādi fruct⁹. Culle⁹ vlt̄ culcipen⁹ est idē qd sacc⁹ i qd portat triticū. ⁊ matie d̄ corio qd sup̄raponit eq̄. Vel d̄ sacc⁹ core⁹ in qd ponunt interficientes parētes. l. vnica. C. d̄ bis qd pa. vel li. oc. ci. vbi d̄ in sul⁹ culleo cū cane ⁊ gallo gallinatio vipera ⁊ sinea

Cū accipit interdū p ⁊. ff. d̄ le. j. l. titio. §. nihil. Et de p̄. obli. l. qd cūq; §. nō solū. Etiā interdū accipit p̄ si. ⁊ p̄ncip̄l̄r notat tps ⁊ nō d̄ditōz nisi i p̄seq̄ntia. l. ceterisimis. i. ff. de p̄. obli. Etiā fac̄ adiūctū videri accessoriū nō p̄ncipale sic p̄iūctio. vt. l. si fundū. ff. de fun. instru. Et nota qd h̄ d̄ictio cū iuenit in duabz p̄tibz orōis. Vno mō est p̄positio ⁊ d̄struit cū ablatino. Alio mō ē aduerbiū tps. P̄mo mō siḡt dupl̄r. s. accessorie ⁊ p̄ncipaliter. Accessorie ibi. Lego fuū cū veste. equū cū capistro. fundū cū eq̄ instru. l. j. ff. d̄ pecu. le. l. si cui fundū. ff. d̄ fund. instru. ⁊ instru. lega. Idē in p̄tractu vt depono seruū cū veste. l. j. §. qd deposita. ff. d̄ positi. Et ibi nota. p̄ glo. ⁊ doc. Et ē effect⁹ qd nō d̄z depositari⁹ restituere accessoriū sine p̄ncipali. Et si fu⁹ morit sine culpa depositarij vestis p̄ se perit̄ alias locupletaret depositari⁹ sine cā cū iactura aliena qd ess̄z iniquū. d̄ re. in. locupletari. li. vj. P̄ncipaliter autē sc̄do mō p̄iūgit qn̄ res p̄iūgit qz vna nō est alteri accessoria vlt̄ cū p̄sonas p̄iūgit ⁊ p̄tem aut matre. l. iij. ⁊. iij. ff. de pecu. §. si q̄s. instr. d̄ legi. ⁊ licet inter filium ⁊ matre aut patrē nō sit eq̄ p̄ncipalitas qd ad honozē debitū ⁊ reuerentiā qd debent parētibz a liberis ⁊ n̄ ecōtra Est tñ p̄ncipalitas equalis inter eos: qd ad effectum iuris. nam extincto legato i patre vel matre nō sequitur ergo qd in liberis extinctum sit. qz anima que p̄ncipaliter est in p̄sona est a deo. ⁊ nō a patre vel matre Item ex cōmuni modo loquēdi d̄ictio cuz signat accessionē honozis inter p̄sonas. vt dicitur do veni mecū. signat te mibi accedere associando accessorie. secus in d̄ictione. vt dicendo ego ⁊ tu eamus. qz signat vtrūq; p̄ncipalem. S; ibi. dñs vobiscū. nō p̄t significare qd dñs accedat vobis. quia hoc non patitur summa ⁊ imutabilis maiestas. Et nō refert si p̄ponat accessoriū sic dicēdo.

depono capistz cū equo. lego Instrumētuz cum fundo. argu. l. p̄posteri. C. de testa. nisi essent alie p̄ecture ex quibz p̄cluderet voluntas testātis. legātis. vel p̄trahētis. Itē dicitio cū posita circa numerz non. includit Verbi gr̄a. Testator deposuit apud Seium. cc. z legādo bona. dicit Seio. cc. cuz cc. que apud eū deposui lego. nō includuntur cū. cc. l. si is qui ducēta. in p̄n. ff. de re. du. Sed cū put est aduerbiū significat tēpus z dilatiōem. q̄nqz ex p̄ditione. q̄nqz etiā acceleratiōem t̄pis z dilatiōem signat ibi. p̄mitto cū Titius morietur. l. nā z si. ff. de p̄di. z demon. temp⁹ z p̄ditionem signat ibi. lego Titio impuberi cū quattuordecis annoz erit. l. si titio. ff. q̄n di. lega. ce. fa. le. q̄ promisit. de cōdit. z demon. Itē signat tēpus z nō cōditionē. ibi. lego Titio cum ip̄e moriet. l. heres meus. in p̄n. ff. de condit. et demon. idē in. l. ex his verbis. C. quādo di. le. ce. Quādoqz nec temp⁹ nec dilatiōem significat. vt ibi. p̄mittis decē cum petiero vbi statim cū petit soluere tenet. Q̄nqz etiā nihil significat. z frustratorie ponit. vt ibi. lego cū heres adierit hereditatē. l. ij. ff. de h̄bo. signi. Bar. p̄dicta ponit z in. l. gallus. §. ff. de libe. z posthu. vbi ponit differēciam i ter et z cū. vt nota. in. l. stichum q̄ meus. ff. de lega. j. an inducat cōditionē vel demon. strationē. de h̄ter. singularis in. l. si ita fuerit. §. si. ff. de manumis. testa. z q̄n inducē copulam. in. l. illi cū illo. ff. de vsufruc. lega. et q̄n est p̄iunctio nō faciēs p̄ditionem. in. l. de mōstratio. ff. de p̄diti. z demon. strā. z quādo est aduerbiū tūc iungit verbo futuri t̄pis. z principaliter notat temp⁹. z in cōsequentiā p̄ditionem. vt no. Bar. in. l. j. ff. de cōdi. z demon.

**De Da
Almatica est ue**

Dstis qua modo vtunt om̄s dya aconi ex p̄suetudine in solēnitate. vt. lxxvi. dis. de ieiunio. Antiquitus tamē sine p̄cessione pape nec ep̄is nec dyaconis licebat hec vestis. dis. cxij. c. omnis filius
 Damnu est diminutio vel ademptio patri/ monij. z d̄ra demo vl' diminuo. fm Hosti. ff. de dam. infec. l. ij. Etia q̄nqz damnu est lucrū cessans. de q̄ an veniat ip̄dēnatiōem

no. in. c. cōquestus. de vsuris. Et diuiditur damnu sicut actio. qz alia est de dāno dato. alio de dāno infecto. z actio de dāno dato cōpetit ex. l. acq. Req̄re supra. actio legis aq̄lie. Duo aut in hac actōe requirunt. scz qz damnu datū sit. z qz culpa dātis p̄cesserit. Et aliud est dānoz restauratio z expensaz satisfactio. vt de iniu. z dam. da. c. i n̄ra. Dat aut alicui damnu in p̄sona hoīs. puta si seruus castres. vel sile. z etiā in bestijs vel alijs rebz. de q̄ materia vide Hosti. d̄ riu. z dam. da. Nec q̄libet actio iniuriāz est p̄toria. qz actio dāni dati ciuil est. put patz p̄ legistas z Hosti. vbi s̄.

Damnu infectū fm spe. de no. ope. nūcia. in tractatu libelloz. §. nūc dicam⁹. d̄ si edificij alicui⁹ ruina minat edificio vel predio alter⁹ vicini. tūc em̄ edificij istius vel p̄dij dñs a dño edificij ruina minātis petere p̄ qz sibi caueat noie damni infecti. q̄ stipulatio p̄tinebit totū interesse illi⁹ vicini. ff. e. ti. l. stipulatio. z. l. s̄ z si p̄ditōe. z. l. dāni infecti. Et damnu pater⁹ q̄n rebz tuis aliqd de creseit. nō q̄n accrescit. q̄n aut lucz amittit⁹ damnu nō pateris. Etia quoddā damnuz siue interesse est circa rē vt si subtraxisti mihi instrumēta quibz possessio firmat tenet⁹ mihi ad damnu. qd̄ p̄tingit p̄ter ablatōez instrumentoz. z q̄ddā damnu est extra rez Differūt etiā damnu z iactura. vt no. Jo. an. in nouella de elec. qz sepe. li. vj. Et nota qz q̄ occasione damni dat damnuz dedisse videt. ff. d̄ re iudi. l. is q̄ dāni. z. c. si culpa. de iniu. z dam. da. z iō tenet si dat operam rei illicite. z etiā si licite dū nō adhibet diligētiam quā potest

Dānas in iure ciuili q̄nqz est nomē adiecti/ nū oīs generis. idē valēs qz damnat⁹. vt in. l. dānas esto. ff. d̄ vsu. z vsufruc. z. l. si pluri bus. ff. de lega. ij. p̄mo r̄iso. §. z si ita legatū Alias capiēdo in multis legibz non esset structa p̄gruitas

Dapifer dicitur ferens dapes. z est nomen officij magne dignitatis in curia imperatoris. vñ inter proceres eligentes impatorē computatur
 Dapsilis est ille qui liberaliter fm mensurā cōmunicat

Dare in arte notariatus dupliciter capitur. scilicet proprie z improprie. Proprie quando res data trāsit in dominiū accipiētis. vt in instrumētis in quibz agitur de re. alie. et

dom. trans. in quibus transfertur dominus si tradens erat dominus. alio modo non. Unde dare proprie est accipientis facere. aliter enim non datur nisi sic detur quod in ipsum cui datur statim dominus transferat. Improprie capit in instrumentis emphiteosis. et feudi. et locatiōis. ubi ille qui locat vel pcedit. licet dare dicatur. non tamen dominum transfert. Et est differentia inter dare donare et tradere. Nam tradere dicitur quod solum possessionem transfert et non dominium. De h. no. xxiij. q. vi. §. vlt.

Data vel datum est characterizatio in fine constitutionum vel litterarum inscripta ex qua cognosci potest quod anno mense vel die instrumentum vel quolibet littera emanavit et a quo tempore obliget constitutio vel pro sit gratia in scriptis facta. vide de hoc Jo. an. in fi. li. vj super data

Datio in solutum est datio pro solutione et satisfactione. et est una species contractus innominati. id est ut facias. Clerici gratia. Cum Petrus deberet Johi centum. agit inter ipsos ut Petrus det ei in solutum. id est pro solutione et satisfactione eiusdem unam domum.

De De

Debet et oportet aliquando dicunt necessitate. aliquando honestate. vide Jo. an. in. c. fi. de iura. calum. super verbo parte illa. et non in. c. intellectus. in verbo. debet. de iudi. Et nota quod verbum debet in propria significatio importat necessitate. ut est glo. in cle. attendentes. in verbo debeant. de sta. regula. Sed honestate significat. xxv. q. vij. c. i. ubi eadentem suadente verba possunt impropriari. C. de pigno. l. iij. c. intellexim. §. palle. ff. locati. l. si. vno secundo rursus. et l. quod rome. §. si. ff. de ver. obli. de hap. c. maiores. §. certum. Item debere est de alio habere. ergo quod non est. nec esse potest nulli debet. Et sic nec obligatio nec actio parit cum actio sit in appsequendi in iudicio quod nobis debet secundum glo. in regula. nemo. de regu. in. li. vj.

Debitum est quod aliquis alteri ex naturali et civili obligatione tenet. Et debitum intelligitur remitti in redditione cyrographi vel instrumenti. non autem sic in redditione pignoris. Item debitum est quod erigitur ab invito. xiiij. q. i. quod debetur. ff. de ver. signi. l. debitor. et est glo. in cle. i. de deci. Et debitum civile potest capi duobus modis. Uno modo efficaciter proprie put est in cyrographo post biennium vel

in obligatione civili resultante ex sententia. Julianus. ff. de pdi. inde. Secundo modo improprie et ineffaciter put est in omnibus debito regulariter cui obstat exceptio. vel etiam pone exemplum secundum glo. in. l. i. ff. de pdi. inde. scilicet in cyrographo ante biennium

Debitor est qui accipit pecuniam a creditore. Item secundum marcellum dicitur qui nactus est exceptionem iustam nec a naturali equitate abhorrentem. id est discrepantem secundum Accur. in. l. marcellus. ff. de regu. in.

Debitorum civitatum sunt qui tenentur civitati. sed in actio debiti fiscus pcedit. vt. C. eo. ti. l. ij. li. xj.

Debitum via venire est debitum posse petere Decanus nomen dignitatis est. Et dicitur a decos. id est decem. et canos canonicos quasi ad minus supra decem canonicos constitutus secundum Brecista. licet quandoque sit sine summa. Etiam decanatus est societas decem virorum secundum Dug. et Accur. ibidem in rubrica. de deca. C. li. xij.

Decima secundum Hostium. in summa de deci. §. i. est omnium bonorum mobilium licite questorum pars decima. deo data divina constitutione debita. ut colligitur de deci. c. i. et c. parrochianus. c. non est. c. tua nobis. §. vez. c. cuz non sit ab homine. Et est danda de omnibus bonis iuste acquisitis. eo. ti. c. cum ex transmissa. et ca. commissum. scilicet de lana. feno. et piscariis. nullis deductis expensis. c. pastoralis eodem. et c. cum homines. etiam de molendino ad ventum. c. ex transmissa. pallega. Item de apibus et omni fructu. c. nuncius. eo. ti. et tenentur decime in signum universalis dominii nec sunt retinende. quia forte clerici mali. scilicet solvere compelli debent per eam appellatone re. c. tua nobis. ij. in fi. De hoc vide glo. in verbo premoniti. in cle. ij. de iudi. que dicit. videtur expedire ecclesie quod faciant monitiones generalis. fulminante excoicationis sententiam in non soluentes decimas. imo contra pertinaces inuocari potest brachium seculare. ca. postulasti. de homici. Et notat Lodo. de roma. in singularibus suis. quod sacerdoti petenti decimas non potest obijci compensatio. et dicit quod glossa singularis est quam legiste ignorat. xvi. q. i. ca. decime. Et est ratio. quod fisco petenti tributa non potest obijci compensatio. l. iij. et iij. C. de compens. et le. auferi. §. quod compensatorem. ff. de iure fisci. §. multo magis nec in decimis quam deo debent. vt supra

Decimarum tres sunt species secundum Hostium in summa. scilicet quedam personales que debentur ex opere personarum. ut ex artificio scientia militum negotiorum et cetera. quedam prediales que pueniunt ex prediis. ut vinum blada fructus arborum et cetera. Tales enim decimae de sunt illi ecclesie in cuius parochia sita sunt prediales. de decimis ad apostolicam etiam decimas prediales tenent solvere iudei. c. de terris. eo. ti. Item debentur soli de diuersis seminibus vniuersi agri. non tantum de vno si fuerit successiue seminata. c. ex parte canonicorum. eo. ti. Etiam ciuitates et alii que si nullo gaudent privilegio dare tenent decimas de terris de nouo acquiruntur. licet eas propriis manibus excolant. c. nup. eo. ti. Quedam sunt decime mixte secundum Hostium. ibidem. et pertinent dici hec de quibus dubitatur utrum sint prediales vel personales. ut de agnitione et fetibus aliorum animalium que sunt in pascuis et gregatim pascuntur.

Declinare sententiam est paulatim illam confirmare et ideo nisi sententia declinet rebus indicatis stabitur.

Decretum secundum speciem dicitur multis modis. ut in titulo de primo et secundo decreto. §. de ergo. Quibus sententia diffinitiva. ff. de re iud. l. de creta vel interlocutoria. ff. de assessoribus. l. i. in fine. Quibus dicitur id quod papa constituit seu statuit de consilio cardinalium nulla facta consultatione. et tunc in scriptis redigitur. ut de rescriptis. p. n. et de rescriptis. c. sequens. Quibus est sequens consensus eligentium in scriptis redactus. ut in q. j. legum. de elec. innotuit. Quibus est illud quod capitulum vel ordo vel vniuersitas vel maior pars ordinauit. ut ff. de cuius vniuersitatis. l. plane. et quasi per totum. Quibus est iudicis auctoritas in alienationibus rebus precipue minorum interposita. ut de prediis minorum. i. interposita. per totum. Quibus de cretum dicitur auctoritas principis in rescriptis beneficiis interposita. ut de rescriptis. c. gra. l. i. Et secundum Azonem illud decretum est confirmatorium gratie. quod et princeps insinuat suam voluntatem que seruanda est. Etiam secundum eum ligat ignorantem. Est etiam quedam decretum decurionum. quod in inuitos super muneribus rebus tribui potest exceptis que liberalium studiorum laboribus insunt. et que medendi causa funguntur. C. de decre. de curi. l. exceptis. l. i. Quibus decretum est iussus iudicis quo mandatur bona alicui propter eius contumaciam possideri. Et illud diuiditur in primum et secundum decretum. decretum primum est primum iussus iudicis quo mandatur bona propter contumaciam in pena contumacis detineri. Vel

sic describitur. Primum decretum est alicui rei prohibere regulariter. vel promissio regulariter in certo casu facta prima prohibicio. vel promissio referendo singula singulis. Secundum decretum eodem modo describitur. nisi quod ibi ponitur secunda prohibicio vel promissio. et taliter dicitur primum rescriptum secundum. Quibus interponitur primum decretum et non secundum. quia in alicuius non est opus secundo. ut non in c. quoniam frequenter. §. in alijs. ut licet non preest. in glossa super verbo constituet. et illud decretum habet locum in actione reali vel personali. licet diuersimode. ut dicto et §. sequens. et ipsonum ante licet et post. et quoniam sequens aliquo contumace existente ad huc non ita liquet de causa que diffinitiva sententia valeat terminari. ut in dicitur c. quibus. per allega. Decretum secundum est secundus iussus iudicis que licet bona alicui propter contumaciam possideri que prius de primo decreto detinebantur. ut de eo que mittitur in pos. c. j. in glo. vltima. et habet locum secundum quosdam in actionibus personalibus tantum. quod secundum Bernium in glo. vbi supra in realibus solum lapsus anni constituit missum ex primo decreto vix possessorem. nec est opus secundo. secundum alios tamen habet locum tam in realibus quam in personalibus. de hoc plene non. Bernium. i. c. contingit. de do. et contumacia. in glo. vltima. Vel sic secundum Lodoicum de roma. Est prima iudicis aggravatio punitiva contumacie. et sic suo modo diffinit secundum decretum. et secundum non potest interponi nisi contra latitantem. et latitatio est debitoris absconditio fraudulenta in damnum creditoris. l. fulcinius. §. si quis possidit. ff. de rei. cau. in pos. eatur. quod est vix nisi periculum sit in mora. tunc enim interponitur secundum decretum contra non latitantem debitorem. et nota. Jo. an. in c. consultationibus. de off. deleg. in nouella. et Bal. dicit in c. j. de mi. va. que contra est in verbis seu. Sed vix secundum decretum sit sententia interlocutoria vel diffinitiva. effectus est magnus. ut in c. cessante. de appel. et le. quod iussit. ff. de appel. vbi per Bar. et C. de episc. audi. l. ij. per bal. et le. si finita. §. si forte. ff. de dam. in fec. vbi per dy. et varie loquuntur. Sed Lodoicus de roma dicit quod secundum decretum est sententia interlocutoria. alle. glo. singula rem in l. p. n. ij. cum autem in verbo ad modum C. de his qui ad ecclesiam confu. et perbat rationibus nam sententia diffinitiva non potest dari contra minorem. ut in l. cum et minores. C. si aduer. rem iudi. Sed secundum decretum patitur minor. l. si minor. C. de bo. au. in. pos. ergo non

est diffinitiva. s; interlocutoria. Preterea diffinitiva nō fert lite nō p̄tēta. l. si. §. illud C. de rem. ap. z. l. p̄batā. cū similibus Sed scdm decretū sic. vt in. l. cū p̄ponas. C. d. bo. auc. iudi. pos. Ex hoc ergo iustificat dicitur singulare Inno. c. dilecto. d. §. sig. vbi vult q; quādocūq; iudici p̄staret secretū iterpositū esse iniustū potest illud renocare. Nō etiam tenet Bar. in. l. nō videt. j. ff. de iudi. licet canoniste cōmuniter reprobet p̄fatus dictū Inno. z male Nec Lodo. de roma. in suis singularib; . Et nota q; fm Inno. z Hosti. differūt. decretū. auctoritas. cōsensus. iudiciū. vel collaudatio. Nā decretū est snia qua iudex p̄tractū iustū futuz fore decernit auctoritatē suā interponēdo vel imittendū declarādo zc. Sed auctoritas ē assensus auctoritabilis q; cōpetit sibi ex publico officio iudicis vel legitima administratione. vt tutori z curatori. Cōsensus at sine collaudatio est multoz volūtas ad q̄s res p̄tinz simul iūcta. no. Jo. an. in glo. magna. in fi. c. j. de re. ec. nō alie. li. vj. z ibi vide iura de hoc

Decretalis epistola est in qua papa ad p̄sultationē alicui⁹ respōdet. de rescrip. c. j. sine solus sine de p̄silio frat; . vt de electi. bone memorie. j. Unde. decretū statuit decreta lisc; r̄ndet. sed canon est p̄stitutio ecclesiastica vel statutū in p̄silio generali editum. Un̄ Cōstitutionū alia civilis q; dicitur decretū forense vel civile. Alia ecclesiastica que dicitur canon. Et p̄stitutio dicitur dupl̄r. Uno modo cōmuniter. z sic cōphendit omnes decretales l. z decreta. Alio modo stricte. z sic p̄stitutiones dicunt p̄ncipiū. leges populi romani edicta p̄toz vel etiā iudiciū. Quia dicitur iudex citare trib; edictis. Et de differētia horuz nominū decretalis epistola. decretū. canō. dogma. mandatū. interdictū. z sanctio est glo. sum. di. iij. Itē no. Archi. xix. dist. sup glo. sum. in fi. q; decretalis epistola. aut diffinit. aut imperat. aut p̄hibet. aut p̄cat. aut indulget. Et sic quo illoz modoz necessitate inferat ponit ibi.

Decurio dicitur q; decimā p̄tem de bonis ducit. vel qui est sup decē milites p̄stitut⁹ i curia dominoz vel p̄ncipiū. sicut centurio super centū. q; al̄s etiā vocatus est centenari⁹ Et vtunt illo vocabulo theologi. q; dicitur in machabeoz. q; Judas p̄stituit duces. p̄pter tribunos z ceteriones. Beda tñ dicit sup illō

Luc. xxiij. z Barc. xv. Joseph nobilis de curio. q; decurio vocat̄ ideo. q; est de ordine curie z officio curie administrat. Qui etiā fm euz dicitur curialis a p̄curando. q; p̄curat munera civilia z curialia. Unde de hoc ff. de decu. z fili. eo. Quidā autē dicūt decuriones appellari ex eo q; cū civitates z municipia p̄truebant cuiusq; loci. gra consiliū. decima ps hoim pia colligebat. vt. ff. de §. signi. l. si pupill⁹. Etia quidā dicūt decuriones esse ex eo q; cū colonie ducerent. decima ps eoz q; ducebant p̄siliū publicū cōstituebāt. z decuriones vrbis romane a munerib; excusant. vt. C. e. n. li. xj.

Decusate. i. ornate. vñ dicitur. ille decusate loquitur. i. ornate

Dediticia libertas fm Azo. in sum. e. ti. hodie sublata ē. s; olim eoz dicebat dediticia libertas qui sic sequebantur vt toto tpe vite sue fuili iugo detinerent. post mortem s; eriperēt i libertatē. vt colligit in. l. vnica. C. de la. li. tol. z insti. d. success. liber. §. vlt. z. l. vnica. C. de dedi. li. tol.

Dediticij liberti olim erāt z dicebant hi qui se debebāt timore rōe z destructōe sua talē libertatē p̄sequebant. Et dicebant liberti forte. p̄pter spem libertat; . vñ verius liberti vocabant. q; fere liberi erāt. licet fuire cōgerent. Hodie s; nō sunt. z sic hoc nomen dediticij nihil significat p̄ se vel ad iustitine si cut chymera. Nec illa libertas est vnq; in vsu frequērata. put hec oia ponit Azo in fi. C. de dedi. li. tol. Erāt autē hi pessime p̄ditionis. quia toto tpe vite sue erant serui z in morte liberi. vt dicitur est. vt insti. de liber. §. libertinoz autē. Et dicitur doct. q; tales nō erāt fui. s; coacti erāt ad fuiendū. z erāt in ducti ex. l. heliascētia q; etiā m̄tra alia. s. mala induxit. vt in glo. insti. ti. p̄al.

Defalcare est aliqd ab aliquo iure debito i solutū p̄putare. Vel de iure aliter dicitur defalcare ad modū leg; fauiane iuxta notata in fi. e. ti. sup rubrica

Deductio est defalcatio vlt̄ sepatio. q; deducere separe dicitur.

Defensor est ille q; sine mādato cautōe p̄stituta de indicato solui aliū defendit vel eius defensionem se offert. vt. ff. de p̄cu. l. si p̄curator. §. finali. z. l. si defensor. cū ibi no. z insti. de his p̄ quos ag. po. §. si p̄curator. et. §. alius. Et vide ibi spe. in quibus causis. iter veniat vel non

Defensores ciuitatū fm Azo. in sum. eo. tit. sunt hi q̄ in omnibz tanq̄ patres potiusq̄ vt iudices se habere dicūt. vt ita nomis sui vtant officio. C. e. ti. l. ij. z in aut. vt iudi. si ne quoq̄ suffra. §. eos. Constituit aut̄ defensor ciuitatis decreto. cuz remunerādo sine electione possessionū in illa ciuitate consisten- tium. vt i aut. e. ti. §. nos ḡ. in decreto. coll. ij. Inest aut̄ officio defensoris hui⁹ p̄bere auctoritatē q̄ agit apud eū ex volūtate p̄ti- um. vt adoptio. emancipatio. manumissio testamētōz. vt in aut. eo. ti. §. s̄ neq̄ p̄rios

Itē donatōis insinuatio. in p̄tētiōis autes redditiōe hz cognitiōz vsq̄ ad. ccc. aureos. vt in aut. pal.

Defendere est vicē dñi subire. vel illud face- re quod faceret domin⁹. in. l. p̄ealle. §. z in dicare. z olim vsq̄ ad. xl. annos potuit. vt C. e. ti. l. j.

Deferre aliquem est eū accusare. S; defer- re alicui est grates z reuerētiās sibi facere. vt. ff. de accu. l. libellis. Et sic dicim⁹. plus deo deferendū est q̄ boi. de sen. et cō. c. rela- tum. vj. q. ij. quisquis metū. z. c. Julianus. Differūt tam̄ deferre z accusare. in hoc. qz deferre fit reo absente. sed accusare fit reo presente

Deferre iuramentū est aliquem artare vel astringere ad iurandū. z q̄ncz defert a iure q̄ncz a iudice. q̄ncz a p̄e. q̄ncz etiā delatio a parte parti refer̄. de omnibz his nota. C. de iureiurā. l. j. Potest aut̄ ip̄m deferre ma- ior. xv. annis. etiā minor ip̄m deferre nō p̄- bibetur. dū saltē p̄ditio sua nō peior fiat. s; si ledat̄ restituit. ff. de iureiu. l. nam postea. §. sed si minor. Etiā paterfamilias non fili- usfamilias. C. de iureiu. l. nec fili⁹. Item li- ber nō seru⁹. ff. e. ti. l. multomagis. als̄ q̄n/ tomagis. in fi. Itē cōpos mētis nō p̄digul- nec p̄similes. vt. l. tutor. §. p̄dig⁹. ff. e. ti. z. ff. in rebz que ad nup. per. Si aut̄ administra- tione adijt tāq̄ p̄curator licet ei iuramentū deferri in tribz casibz. s. si sp̄ealē habeat ad- ministratiōem. si in rem suaz sit datus ei. si generalē z liberā habeat administratiōem. vt. ff. de iureiu. l. iusiurandū. §. si tibi. z. l. se. Et ep̄us habet hāc administratiōem quo ad ea que alienari possum. Cui aut̄ defera- tur dicendū est fm Hosti. q̄ a parte p̄ti de- fertur qd̄ vocat̄ fm eundē iuramentū vo- luntariū vel extraiudiciale. Uex aliud est necessariū z iudiciale. scz quādo iudex par-

ti defert. vt. C. de iureiuran. l. ij. §. bonefi- dei. Uide de hac materia Hostien. in ti. d̄ iureiurā. sub. §. de iuramēto assertorio. q̄si p̄ totum

Defectus hui⁹ dictionis significatū claruz est z significat qd̄ impositio significare di- ctat. s. defectū reales sed defectus modi vel p̄ditionis p̄ incōplēto habet p̄t ex natu- ra cōditionis vel modi vel quouis aliō si- gnificādi modo infert̄ vel significare p̄clu- ditur. vt dicēdo p̄mitto. instituo vel lego tibi decem si capitolium ascenderis infra men- sem. z p̄ te stat quo minus ascēdas parēdo p̄ditioi z nō vis imō recusas exp̄telle si mē- sis labitur p̄ditio vere est defectiua. et h̄ de- defectus signat̄ dispositiōem defectiuā. l. qui- beres. §. si. z p̄ totum. ff. de p̄diti. z demon. Si aut̄ legatario volēte implere herēs im- pedit tūc defectus iste significat implemē- tum cōditionis. z p̄ hec purificatiōz dispo- sitionis. l. iure ciuili. ff. d̄ p̄di. z demon. Si aut̄ tertius impedit impleri tūc si iuste sig- nificat implerā. l. citius. eo. ti. si tert⁹ iniuste impedit z est soluendo habetur p̄ defecti- ua. l. in neraci⁹. ff. ad le. aquili. Sed iste ter- tius nō est soluēdo habet p̄ impleta. ar. l. si. ff. d̄ eo p̄ quē factū est. in p̄n.

Defunctio est a debito liberatio. inde defū- ctus. i. liberat⁹. Secūdo idē est qd̄ mortu⁹ vt capit. C. ne de sta. defun. l. post quā. et p̄ totū ti. Et forte d̄r iō mortu⁹ defunct⁹. qz li- berat⁹ a miseria p̄ditionis humane

Defunctorie z p̄functorie idē sonāt qd̄ trāsi- torie vel cursorie

Degradare est deponere de ordine. vt. lxxvj. di. dictū Qualit̄ aut̄ habeat fieri degrada- tio no. de pe. c. degradatio. li. vj. nā depone- re fit simplici p̄bo. sic suspēdere. degradare aut̄ cū solēnitare

Deierare est false iurare. c. in lris. de testi. z. ca. lras. de p̄sum.

Delator est idē qd̄ accusator. vel q̄ bona ali- qua tanq̄ vacātia fisco denūciat. id est. ma- nifestat. vt. v. q. vj. d̄latori. vbi habes q̄ aut lingua capulet. aut p̄iuncto caput ampute- tur z sequit̄ Delatores aut̄ sunt q̄ ex sua in- uidia p̄dunt alios.

Delegatus est cui causa cōmittit̄ terminan- da vel exequēda vices delegātis rēp̄sentāl z in iurisdicitiōe nihil p̄p̄riū habēs. vt. ff. de offi. ei⁹ cui man. est. iur. l. j. in fine. z. le. ij. de offi. dele. sanequia. z. c. cū olim. z Hostien.

In sum. eo. tit. vel sic. Delegatus est is cui a summo pontifice vel ordinario v^l delegato p^{ncipis} causa cōmittit. Itē inde venit subdelegat⁹, qui d^r respectu delegati. Itē is cui p^{ncipiū} cause vel mediū cōmittitur z sic iudex p^{prie} dici potest. vt ca. sup. q^{stio}/num. §. po^zio delegat⁹. eo. ti. Delegatus tū p^{prie} delegare potest p^{ncipiū}, mediū z finē in. §. intētionis. c. sup. questionū. p^{all}. Uel fm spe. eo. ti. in pⁿ. est is q^{er} alteri⁹ cōmissi one recipit alicui⁹ cause iudicialē cognitio nem. nā z subdelegat⁹ est cui p^{aliq^{ue}} habē tem iurisdictionē demādat in iudicio ali quid vel extra iudiciū faciendū. nō iure p^{prio}. sed d^r iure mādantis. Et differt a sur rogato z p^{seruatore}. Nā surrogat⁹ habz iurisdictionē iure p^{prio} z mez imperiū sic iudex p^{ncipalis} cui surrogat⁹. Sz p^{seruator} nullā habet iudicialē cognitioem. sed tantū potestātē sup. notorijs z manifestis. c. statu imus. d. offi. dele. li. vj. Iudex autē delegat⁹ habet iurisdictionē i ecclesiasticis p^{sonis}: nō p^{priā} sz a superiore cōmissam. vide Boff. i sum. e. ti. Et delegat⁹ i cā sibi delegata ma ior est ordinario. d. offi. dele. sane. ij. z d. offi. ordi. pastoral. q^r tal⁹ vices gerit delegat⁹. z p^{ōt} cōpellere ep^m rebellē p^{sniam} suspēso nis vel interdicti. vt. c. sane. p^{al}.

Delegare plura significat. Primo ē aliquez iudicē loco sui z auctoritate sui iudicaturz p^{stituere} v^l substituere. vt. l. p^{cepim}⁹. C. de appel. circa mediū. z. l. se. i. si. Q^uis autē est i locū suū vel vice sui aliū reū creditorē dare vel cui iusserit creditor. Et h^o modo iter delegatū z eū cui fit delegatio oportet iter venire stipulatōem v^l l^{itis} p^{testatiōez}. his em^o modis fit hec delegatio. vide. l. delega re. ff. de noua. z Bzo. in sum. eo. ti. de noua. Delegare em^o possum. i. vice mea debitorē meū dare creditori. z ex delegatiōe liberor ego a creditore meo. z extinguit ip^a obliga tio q ^{tenebar}. vt qⁿ tibi sum obligat⁹. z ali um habeo debitorē mihi obligatū. z istū ti bi assigno. vt debitū ab eo recipias te z ip^o volētibz. h^o est delegatio quedā.

Deliberare est factū diligētē tractare. v^l in mēte reuoluere v^l cū amicis suis explorare. an expediat sibi illud admittere de q ^{queri} tur. puta hereditatē agnoscere v^l adire. vt le. si aristo. in pⁿ. ff. d. iur. deli. Dat autē deli beratū tps hereditibz institut⁹. vt. l. si plures ff. de iur. deli. Itē tutoribz. vt. l. ait p^{tor}. ff. e.

ti. Et curatoribz eoz. Itē hereditibz ab inte stato veniētibz. vt. l. si q^s beres su⁹. ff. eo. tit. Dat autē ad h^o tps ab impatore vsq ^{ad} anū Sz ab alijs iudicibz vsq ^{ad} octo v^l ad no uem mēses z nō v^ltra. vt. C. d. iur. deli. l. fi. §. sz q^r. sz nō min⁹ tribz diebz. ff. e. ti. l. i. in fi. Est autē effect⁹ deliberatiōis. q^r interim bo na nō debēt minui nisi cā cognita. vt. ff. e. t. le. ait p^{tor}. b^mōi autē deliberatio hodie nō est necessaria si q^s inuētariū fm leges face re voluerit. vt. d. le. fi. §. sz q^r. De hac mate ria vide Bzo. i sum. ti. d. iur. deli.

Deliberatio est p^{uida} cause circūspectō est q^r rō totuz agit. z furor sibi nō v^{edicat}. ij. q. ij. illa p^{posito}z. z. c. se. q ^{etiā} indiscussio bo minū calores p^{nt} refrenari. Et in sentētijs ferēdis matie est necessaria. ij. q. vj. a^{terio}z ij. q. ij. cū apud

Delictū d^r q^{si} derelictū. Et nota put supra tetigi in p^{bo} p^{tract}⁹. q^r sic actionū q^{dam} p^{ueniūt} ex p^{tractu} v^l q^{si} p^{tractu}. Ita actio nū quedā p^{ueniūt} ex delicto. alie p^o ex q^{si} delicto. Ex delicto p^{ueniūt} actiōes vbi de licitū p^{sonē} h^o z directe cōphendit. vt ē vi dere in furto rapina homicidio. Ex q^{si} de licito. vbi p^{sonē} delictū h^o z directe nō cō phendit sz interpretatiue vel iur^{is} fictiōe. vt si iudex p^{imperiā} suā male iudicauit tenet⁹ parti quā lesit ex q^{si} delicto. Itē si tenes in domo vel officio aliq^{ue} p^{raū} hoiem qui damnū dedit mihi tenet⁹ ex q^{si} delicto. eo q^d in culpa sis vtendo maloz hominū ope Et est delictū desertio boni. Peccatuz p^o p^{raū} acc⁹. Sz crimē est p^{ctm} graue accu satione z dānatiōe dignissimū. Nec est dif ferētia fm Aug. lxxxj. di. c. j. Et no. d. pe. di. j. si peccatū. Et p ^{Jo. an. in regula. peccatū} Et p ^{differētia} inter delictū z p^{ctm}. est bo na glo. in. l. j. C. si aduer. deli. vbi dicit Ac cur. Delictū est gen⁹ generalissimū siue ve niat ex a^{io} siue nō. Crimē p^o gen⁹ subalter nū. Cōtinet ei sub se furtū. adulteriū. z alia q ^{ex a^{io}} p^{ueniūt}. i. ex p^{scia}

Demens est q ^{nescit} vel nō p^{ōt} exp^{mere} q^d velit aut nolit. c. pastoral. d. cler. egro. li. vj. vbi bon⁹ tex. z glo. ibi sup. p^{bo} remittit.

Demoliri ē dissipare v^l destruere Dat. vj. Thesaurizate vob thesauros i celo. vbi ti nea nō demolit

Demōstratio idem significat q^d o^{nsio}. Nā omne p^{bū} vel factū p ^{q^d aliq^d} o^{nditur} de mōstratio d^r Jo d^{ic} tex. i. le. certū. ff. si cer.

peta. Certū est qđ noīe pprio vel alia demō-
 stratiōe q̄ vice noīe ppriū fungit. oñdit. Et
 sequit. nō refert an pprio noīe res appellet l̄
 digito oñdat. Et licet falsa demonstratiō
 sit demōstratio. tñ ex ea qñq; sumit signifi-
 catū ad inuālidandū actū q̄ als ea nō exp̄s
 sa esset validā. Verbi ḡra. testator dicit Le-
 go vxori mee vestē q̄ causa ei? pata est. hec
 p̄ba que causa ei? sunt demōstratiua. Sed
 pone q̄ nihil est patū causa ei?. tñ demō-
 stratio est falsa. Et dicit ter. in. l. qñt? mucius
 ff. de au. z ar. leg. q̄ nullū est legatū. Sec?
 si diceret vestē meā purpureā q̄ causa ei? fa-
 cta est. qz licet demōstratio sit falsa. tñ appa-
 ret de re legata p̄ p̄ba p̄cedētia. vt in. l. qñt?
 mucius? p̄al. Itē si dicat lego dotē si nihil sit
 in dote nullū est legatū. qz si demōstratio ē
 est falsa nō demōstrat z nō apparet de lega-
 tio nisi p̄ demōstrationē. le. iij. C. d. fal. cau.
 adiec. le. Secus si dicat lego centū q̄ i do-
 tem accepti. nā tūc valet legatū. licet demō-
 stratio sit falsa. tñ apparet de re legata Itē
 dicitur Titii filiū meū heredē instituo i ca-
 su quo nō est fili? mihi nō valet institutio li-
 cet p̄ter de p̄sona tñ volūtas testatoris su-
 it instituerē filiū. z sic illū Titii nō filiū in-
 stituere nō voluit. q̄ nō valet. vt in. l. si p̄r. C.
 de here. insti. Silt̄ ibi. Instituo Titii fra-
 trem meū si scio nō esse frēm licet vti fratrē
 fraterna dilēctiōe diligā eū nō valet institu-
 tio. l. nemo. §. j. ff. de here. insti. Itē ibi. Le-
 go decem q̄ sunt in archa. si sunt in ea tātū
 qñq; valet legatū ad illa qñq; l. si seruus. §.
 q̄ quinq;. ff. de lega. j. z si nihil est in archa:
 legatū nō valet. Sz ibi. Lego decem q̄ de-
 beo. si nihil debeo adhuc valet legatū. le. si
 sit. ff. de le. j. quia licet demōstratio sit falsa
 p̄stat tamē de re legata. nā falsa demonstra-
 tio nūq; impedit legatū vbi p̄stat d̄ re z vo-
 luntate. Itē ibi. Lego Seio decē q̄ Titii
 mihi dz. si Titii? mihi nihil dz nō valz lega-
 tum. l. si sit. sup̄ alle. Rō. qz ex h̄ legato signi-
 ficatur cessio actōis legate. nō em̄ voluit. r.
 legare seio. sed cedi actiōem sibi p̄tra Titii
 um. mō si nihil debet titi? nō potest actō ce-
 di cū nihil sit i legato. Idē digito demon-
 strado. Lego hūc equū. z est bos nō equus
 valet legatū. similiter etiā valerz promissio
 talis. vt no. in. l. que extrinsec?. ff. de s. obli.
 qz p̄ demōstrationē cū digito p̄stat de cor-
 pore nisi aliunde appareret nisi credidissē
 equū fuisse z bouē nō fuisse legatur?. Sed

ibi. Lego bouē meū z nō est bos sed equus
 nō valet legatū. l. si q̄s in fundi vocabulo.
 ff. de lega. j. si tñ appareret d̄ volūtatē. vt qz
 istum equū solebat vocare bouem forte qz
 ibat lēte. qz habebat grossum ventrē. tunc
 valeret legatū vt. l. si q̄s in fundi vocabulo
 Itē quidā habebat duos suos. stichū ful-
 lonem. z pampphilū pistozē. sic legauit. Le-
 go vxori stichū seruū meū pistozē. q̄s eozū
 debet an stich? vt sic falsa demōstratio p̄
 nomē pistozis nō noceat. an Pampphil? pi-
 stor vt demōstratio p̄ nomē stich? nō noceat
 Dicit ter? qz si testator vere sciebat nomen
 ppriū cuiusq; serui tūc ille seru? debet cui?
 nomē ppriū exp̄ssit. z dicit in artificio er-
 rasse. Si autē nō vere sciebat nomē cuiusq;
 tūc debet pistoz. z dicit in noīe pprio er-
 rasse. vt in. l. q̄ habebat. ff. de re. du. Itē ibi
 Seruus cōmunis est titij z meuij. stipulet
 dominis suis. Dicit ter? qz refert an dicat
 dñis suis simpliciter. an dicat titio z meio
 simpliciter. an apponat vtrinq; noīa ppria et
 appellatiua. Item si tantū ponit nomia ap-
 pellatiua dicendo dñis meis. videt eis sti-
 pulare vt dñis. ideo si sunt dñi. p̄ inequali-
 bus portionibz. ita eis inequaliter acquirit
 si ppria noīa. tūc licet sint inequaliter domi-
 ni eis acquirit equaliter sic vni insolidum
 noīatim stipularet. si p̄ vtrūq; scz noīa pro-
 pria z appellatiua refert. qđ nomen p̄cedat
 an ppriū vel appellatiuū. nā si ppriū p̄ce-
 dit eis equalit̄ acq̄rit. si appellatiuū p̄cedit.
 tūc acquirit eis. put sunt dñi. l. si seru? com-
 munis. ff. de stipu. ser. Itē ibi. Iudex preci-
 pit seruiēri vt ceter petri iohis. ipe citat petz
 martini sub noīe petri iohis. Dicit qz si hic
 citatus sub noīe petri litigabat corā illo iu-
 dice. z in illo litigio iudex fecit eū citari va-
 let citatio. qz p̄stat de corpe. z qz de illo taz
 iudex q̄ ps litigās egit Idē dicit si nō litiga-
 bat corā illo. sz cōit sic vocabat. qz tā iudex
 q̄ ps litigās se retulit ad illud corp?. q̄a sic
 cōmuniter vocabat. licz in rei veritate alio
 noīe vocet. Itē si nō cōmuniter sic vocet.
 sed est de illo maleficio vel debito. de quo
 querit reputat obnox? qz tā iudex q̄ pars
 aduersa de tali sentit. Nō obstat de Isaac.
 q̄ bñdixit iacob z anim? referebat sup̄ esau
 nam anim? su? ferebat sup̄ illo corpe quod
 erat iacob. licet crederet qz esset esau. z ideo
 tenuit bñdictio in iacob q̄ procedebat ex
 animo z facto ipi? Isaac bñdicentis. secus

In citatōe que fit p̄ seruente. 7 nō pcedit ni
 si ex aīo iudicis. l. fi. C. de exhi. re.
Denūciare est crimē alicui⁹ sup̄iori nūcia-
 re ita q̄ p̄positio de augeat denūciationez.
 vt in fi. ff. deposit. l. j. in p̄n. Hostien. aut̄ in
 sum. ti. de accu. 7 rubri. de denū. §. j. dic̄. de
 cime facta dilatio ad p̄niam agendā. v̄t ali-
 am legitimā penā imponendā. vel etiaz ad
 v̄tūq̄. 7 in. §. se. ipe distinguit q̄ndā denū-
 ciationē. dicēs q̄ quedā est denūciatio pe-
 nitētiālis 7 enāgelica. 7 ad illā q̄libz admit-
 titur. quedā p̄o iudicial̄ 7 canonica. 7 ad il-
 lam nō q̄libet admittit. vide ibi de illa. et in
 reper. Jo. an. c. nouit. de iudi. 7 Boff. i sum-
 ma de accu. dic̄ q̄ mandatū euangelicuz si
 peccauerit. ij. q. j. extēdit solū ad illos qui i
 magistratu sunt positi siue clerici siue laici
 ar. xxxij. q. iij. duo ista noīa. xviij. q. iij. de
 p̄sby. quo ad alios aut̄ est p̄siliū. 7 h̄ est vez
 in peccato cōmissio. nā in cōmittēdo oibus
 est p̄ceptū. xxij. q. v. hoc videt. Et dic̄ Boff.
 se approbare dictū Jo. and. 7 q̄ q̄libet ad-
 mittat ad denūciandū dū bono zelo denū-
 ciet. de sen. 7 re iudi. cū. j. a s̄ licz infames 7
 irregulares nō t̄n admittunt criminosi qui
 sua crimia nō correxerint p̄sumit q̄ malo
 zelo denūcient aliena. Distinguit t̄n dicēs
 denūciatōnē de pctō cōmissio eē euāgelicā
 S̄z cōmittēdo canonicā ad quā q̄libet ad-
 mittit. vt d̄ cogna. spi. tua. Et sufficit q̄lis-
 cūq̄ noticia. vt i. c. h̄ videt. pal. Nec turpi-
 tudo p̄pria obsistit i sp̄sali. Preterea nec
 impedit iuramentū p̄cedēs. xij. di. nerui. Et
 nota q̄ nō sequit̄. iste denūciat⁹ est excōica-
 tus publice. 7 ne dū in iudicialibz s̄z etiā in
 extra iudicialibz euitari. 7 a legitimis actibz
 remoueri d̄z. §. est excōicat⁹ q̄ forte excōica-
 tus nō est. vt si p̄ appellatiōez legitimā snia
 lata sit i eū. nō t̄n fuit vt debuit p̄secut⁹ ap-
 pellatiōez eādē infra tps ab hoīe v̄t iure sta-
 tutū ad ip̄az p̄seq̄ndā. c. licet. de sen. excom.
 libro. vij.

Deniq̄ no. Archi. xij. di. deniq̄

De plano aliqd̄ d̄z fieri qd̄ iudex sine figura
 7 strepitu iudiciario fac̄. de cul⁹ p̄bi signifi-
 carō habes hodie plene d̄ p̄. sig. i. clem. sepe
 Archi. d̄ elect. c. indēnitatibz. li. vij. sup̄ p̄bo
 strepitu 7 figura. Et d̄ accu. c. sic olim. vbi
 statuū p̄sone idonee simplr̄ 7 de plano abs-
 q̄ vlla iurisdicōe solcite inuestigātes. D̄
 §. iudex aliqd̄ facere d̄ plano. q̄n sc̄z nō est i
 p̄sistorio. vt. l. residēs i loco q̄ iudicare p̄sue-

nit aliquas lic̄ instructus sine iur̄ solēnitare
 aliqd̄ fac̄. statuit. aut̄ determinat
Deportare ē aliq̄ p̄petuo exilio dānare s̄z
 relegare ad tps vt. ff. d̄ iterdic. l. ve legator⁹
 §. differētia
Depositū fm̄ Hosti. e. ti. est qd̄ custodiēduz
 alicui v̄t alicui⁹ fidei datū est v̄t creditū. in
 q̄ debz q̄ recipit maximā diligētā h̄re. q̄ i
 deposito p̄bit re obligatō. insti. q̄. mo. re. §.
 ob. §. pe. Et d̄z depositū int̄ clericos. cōmo
 datū p̄o int̄ vulgares. Rei at̄ deposite sic̄ et
 comodate d̄nū retinem⁹. vt. ff. comodati.
 l. rei comodate. Et d̄z fm̄ Host. a de 7 posi-
 tū sic̄ q̄ p̄positio de augeat. v̄t d̄z a de. i. de
 orsum positū. als̄ seorsū positū. f. a deponē-
 te. vt oñdat totū fidei et̄ cōmissuz ap̄d̄ que
 ponit̄ q̄ ad custodiā. 7 videtur sepata custo-
 dia a deponēte. Est ḡ aliud pono aliud de-
 pono. vt. ff. eo. l. j. Quid sit actio depositi vi-
 recta 7 p̄traria Req̄res̄ Actio depositi.
Depositari⁹ est apud quē res aliq̄ deponit̄
 custodiēda. ita sumit̄ in aut. s̄z iā. C. depositi.
 Et differt a seq̄stro. q̄z depositari⁹ ad h̄ p̄ci-
 setenet. vt depositori re restituar. Tenetur
 etiā maximā diligētā adhibere. sed seq̄ster
 neutri litigatiū tenet p̄cise re restituere. sed
 indeterminate illi q̄ vicere
Derelictū d̄z illud qd̄ caret possessore v̄t qd̄
 in nulli⁹ est possessiōe. vt insti. de re. diui. §.
 hoc ampli⁹. circa fi.
Derogare est diminuere v̄t in pte tollere v̄t
 detrabere. vt. ff. d̄ p̄. sig. l. derogator. Et dif-
 fert ab abrogare ibidē. Re. sup̄ abrogare
Desidere est discordare
Desertores dicūt clerici q̄ p̄rie eccie m̄ster-
 r̄is destituti ad alia vicio fuge se trāserūt
 v̄t p̄fugerit. vt. xij. q. ij. placuit. 7 h̄ fm̄ can.
 S̄z fm̄ leges desertores dicūt milites vicio
 fuge suā militiā deserētes vt. C. co. ti. l. j. 7 ij
 libro. xij.
Desert⁹ ē loc⁹ n̄ habitat⁹ penit⁹ neq̄ cultus
 vltra memoriā hoīm. vt. c. j. d̄ p̄. sig. li. vij.
Dissuetudo 7 psuetudo differt fm̄ Bar. i. l.
 d̄ q̄b. ff. d̄ leg. sup̄ p̄. desuetudinē. Nā psue-
 tudo ē q̄n fit s̄ legē p̄ ip̄az psuetudinē. S̄z
 desuetudo q̄n nō vimur aliq̄ lege i iure po-
 sita. De h̄ no. i. p̄hemio insti. 7 i glo. l. pal.
Detestari ē absenti denūciare testibz adhibi-
 tis. vt. l. subsignatū. §. j. 7 l. se. ff. d̄ p̄. sig. Ali-
 ter aut̄ detestari ē facta alicui⁹ abrenūciare
 spernere v̄t abominari seu n̄ approbare. v̄t ē
 execrare v̄t describi res aliq̄s 7 eas q̄ n̄ lesz

quāte sunt septo cōprehēdi. vt. ff. l. pal.
 Deestatio est cū testibz facta denūciatio
 Deus est vna ps assis q̄ ex. rj. vncijs pficit
 insti. de here. insti. §. hereditas
 Deus dedit est p̄riū nomē. c. tāta. d̄ symo. si
 milit' deodar. e. ti. c. iij. Et sic nomē p̄riūz
 diuersimode cōponit. Quāq̄ ex noie z p̄ici
 pio. Quāq̄ ex noie z p̄bo. Quāq̄ ex p̄noie p̄/
 bo z nomie. vt quūltde. vt. c. i. d̄ iudi. Nec
 valet ar. ab ethimologia nomis. p̄riū. qz ad
 placitū iponit S3 nois appellatiui q̄nz sic
 scz negatiue. vt. l. si q̄s i fundi vocabulo. ff.
 dele. i. ptz i noibz mutuū testamētū
 Dextrans est ps assis q̄ ex. r. vncijs pficitur
 nec respic̄ totū. vt. i. §. pal. Req̄re sup̄ as.

De Di

Dyacon⁹ grece d̄r mister latine. qz sicut i sa/
 cerdote p̄secratio. ita i dyacono ministerij
 disp̄satio habet. Et hypodyacones grece
 dicūt subdyaconi latie. qz subiacēt p̄ceptz
 leuitaz. Et ap̄d hebreos nathinei vocant.
 vt habet. xij. di. clericos.
 Diascoli vel diascoles dicūt iasij. i. dictato/
 res vt̄ distinctores leg. h̄ est publice rōis.
 Et fm̄ h̄ accipitur in glo. de tabul. scri. vel
 pic. C. li. ij.
 Diadema p̄rie est corona imp̄ialis. Et est
 solū de auro z lapidibz p̄ciosis a dya. id est
 duo z demo. qz ex sui rotūditate principiū
 demit z finem. fm̄ Jo. an. in cle. romani. de
 iureiurā.
 Diabol⁹ idē est qd̄ demon. a dya qd̄ est duo
 z bol⁹ morsus q̄si mordēs corp⁹ z animā z
 creat⁹ est bon⁹ s3 ex libero arbitrio fact⁹ est
 mal⁹. imo adhuc h3 libez arbitriū. s3 illud
 est tm̄ ad malū alioq̄n nō demereret z q̄ti/
 die peior efficeret. Sicut angel⁹ h3 libez ar/
 bitriū q̄ quotidie meret z melior fit. h̄ ḡ ad
 bonū tm̄. Dō p̄o habet libez arbitriūz eq̄
 ad bonū z ad malū. fm̄ glo. xij. di. in noie
 dñi. vbi tect⁹ dic̄ q̄ i p̄secratōe epi querēdū
 est post multa si credat q̄ diabol⁹ nō p̄ oz/
 dinatiōz s3 p̄ arbitriū fact⁹ est mal⁹. qz h̄ q̄/
 libet credere tenet
 Dictatores olim dicti fuerunt q̄ summum
 magistratū gerebāt. qz erat i maioribz cau/
 sis inias ferre seu dictare. vt. ff. d̄ ori. iu. l. ij.
 Et p̄lo dicūt auctores qz creati fuerūt tres
 a romanis post cesares
 Ditio est idē qd̄ p̄as. vt. ff. de ori. iur. le. ij. §.
 capta. z. ij. q. vj. c. a iudicibz. ad si. inde iuris

dictio. z cōponit ab hoc noie.
 Dieta i vna significatōe est cenaculū q̄ die
 magis q̄ nocte solēt hoies residere. vt. ff. d̄
 dona. l. luti. vt̄ domūcula p̄structa i ortis
 p̄ colligēdis fructibz seu oblectatōis gratia
 ita capit i. l. senat⁹. §. marcell⁹. ff. d̄. l. i. i alia
 p̄o significatōe d̄r spaciū vni⁹ diei. l. lapsus
 tertio ē vni⁹ diei opatio. q̄rto est vni⁹ diei
 certa z determinata comestio. Cōtinet autē
 dieta legalis. xx. miliaria italica. Dieta vul/
 garis dicit̄ illa que habet fm̄ p̄suetudinez
 regionis
 Dietarij dicunt̄ q̄ in cenaculo alieno se diri/
 gunt aio furādī. a dieta fm̄ p̄mā significati/
 onē sic dicit̄. z sic exponit in. l. saculari. in
 pn. ff. de edi. edic.
 Diffinitiva snia. Req̄re infra snia
 Difficile d̄r q̄nqz qd̄ nullo mō fit. ij. q. vj. bi/
 duū. §. si aduersus. z glo. si. d̄ testi. c. p̄ntiuz
 exponit de facili nō. i. nullo mō.
 Digestū fm̄ Azo. in sum. de ve. iur. enuc. d̄r
 legal' liber. q̄ alio noie vocat̄ p̄adecta. seu li/
 ber p̄adectaz. ex eo qz om̄s disputatiōes et
 decisiones legitimas i se h3 z q̄ vndiqz col/
 lectionē in sūmis recipit in centū q̄nquagi/
 ta pene milia p̄suū totū op⁹ pficiēs. z in q̄n/
 quaginta libros p̄iales digessit impator.
 Collec⁹ aut̄ fuit iste liber ex veteri iure qd̄
 ab vrbe romana p̄ditū. z a romuli t̄pibz vt̄
 qz ad t̄pa iustiniani fere p̄ mille z. cccc. an/
 nos p̄fule statuetū obtinuit. Et extēdebat i
 duo milia pene libroz. z trecies cetera mi/
 lia p̄suū vel r̄sroz. vt p3 de ve. iu. enuc. l. ij.
 §. cū oia. Quare aut̄ p̄adecta diuisa fuit in
 tres libros vel volumia. qz p̄mū vocat̄ di/
 gestū vet̄. secūdū infortiatū. tertū digestū
 nouū. Rō qz a duobz impatoribz nūcupat̄
 h̄ noie Frideric⁹ postea maturi⁹ ruminatū
 est. ḡ scribit̄ p̄ duplex ff. fm̄ q̄sdā. D̄r autēz
 pandecta a pan. qd̄ est rotū. z decta doctri/
 na. qz ibi est tota doctrina oim iur' cōsultoz
 vt in. §. pal. cū oia. z in pbe. insti. S3 voca/
 tur digest⁹ iō. qz oia decidēda ibi digerunt̄
 z soluant̄ fm̄ Azo. Accur. D̄r. in pn. insti.
 Et no. Joh. an. in pbe. cle. q̄ digest⁹ capit̄
 alibi p̄ decoctū. xxxv. q. ix. aplice. de p̄se. di.
 v. ne tales. z. c. p̄ce. Quidā dicūt q̄ iste liber
 olim p̄ duplex dd. scribebat̄. vel p̄ d. z g. sed
 postea p̄ viciū scriptoz corruptū sit. S3 p̄
 ma rō apparer melior. i. q̄ digest⁹ scribat̄ cō/
 tra morē oim legalium libroz p̄ duplex ff.
 q̄uis ille due l̄re nec in pn. nec in sine bu⁹

nominis digestū ponant. ideo qz ille liber
fuit digestus secundario p duos fridericos
impatores a quoz cuiuslibet noie sumpta
est pma hā f. z sic erūt duo ff. licet illa ratio
alijs nō placeat. qz neuter illoz impatorū
aliqd fecit exceptis paucis pstitutionibus
positis in vsibz feudoz. Dicūt g esse viciū
scriptoz. Et vn^o illoz libroz nominat^o est
infortiatū. qz cū rome esset studiū amissuz:
z bononie inoleret z ei^o recuperatōe facta ra
uenne cū esset amissum ius est redditū for
te cū multa assint q̄ deerāt. z sic sumit in p
valde. Alij dicūt qz fortes leges in eo sūt. s3
certe z in veteri. alij ab inuētoze seu aucto
re sic noiatū dicūt. Vel d^r qz nomia magi
stralia sunt q̄re nō est de eis disputādū. q̄a
relinquit pncipibz fm Tulliu. Et qz plu
ra sunt negocia q̄ vocabula. ff. de pscript.
ver. l. natura ei. Alij ab infortiasim caldeo
vocabulo qd est dispositio. qz vltie dispo
sitiōes in eo sunt. vñ. Sū liber fortis: fortis
disponēs spolia mortis. Et clausis portis
me discat lector i ortis. h in glo. pma huius
libri. Et d^r qz vn^o frideric^o de p̄dicis q̄ fecit
aut. omēs pegrini. C. cōia. de suc. nar^o fuit i
ciuitate panormitana ex antiq̄ssima mulie
rene crederet partū esse suppositū publice
in medio palacij peperit

Dignitas qd sit fm Archi. ptz d^r psuetu. c. j.
li. vj. in glosa. z hec erat q̄ que est notabilis
Dignitas q̄nqz idē est qd potestas vel dⁱ
tio vl^o p̄rogatiua seculari. vt. xxiij. q. v. admi
nistratores. z. C. de dig. li. xi. Et sic iudex d^r
habere dignitatē. vt. ff. de albo. scribē. l. vl.
De h^o etiā no. iij. q. iij. in pn. Itē dignitas
est quedā p̄minētia eccie. vl^o in eccia. c. q̄z
uis. de v. sig. vide no. p Jo. an. iij. di. deni
qz. z Un. z Ber. de cler. nō re. c. iij. z de pre
ben. de multa. Et q̄t modis firmat digni
tas. no. etiā de rescrip. sedes ap̄lica. in glo.
sup p̄bo maiores. q̄ incipit. sed q̄s p̄sonas
Dñqz aut sumit stricti^o p̄minētia p̄roga
tiue p̄sone ecciastice. q̄ p̄rogatiua etiā d^r p
sonat^o q̄ cognoscit q̄n aliq̄s h3 p̄rogatiuas
in choro vel capitulo i optionibz. i p̄cessio
nibz. in vocibz dādīs. z silibz pl^o q̄ aliq̄ cano
nici sui ordīs. vt in. d. c. j. de psue. p̄all. cū ff.
Et illa cognoscit his modis Primo q̄n q̄s
habet administratōem rez eccie cū iurisdic
tione. Secdo q̄n habet nomē dignitat^{is} z p̄
lationē seu p̄rogatiuā tā in choro q̄z i capi
tulo. Tertio q̄n ex psuetudine eccie habet

aliq̄s in dignitate. vide Archi. vbi supra
Etiā dignitas significat lati^o z stricti^o fm
vsum ecciaz. nā qd in vna eccia cōtinetur
sub noie dignitatis. in alia cōtinetur nomine
officij z ecōtra. put cuiusuis eccie vsus h3.
Reperit etiā latissima significatiōe quauit
excellētia. Verbi gratia. Cū aliqd relinq̄t
pncipi. pnceps morit añ diē legati cedentē
debet successori Rō. qz videt legatū esse di
gnitati significato sumpto ex h^o qz relictum
est sub noie dignitat^{is} Dignitas aut nō mo
ritur. xij. q. ij. liberti. s3 ibi. Relinquit augu
ste ipa em morit añ diē legati cedentē lega
tū perit. l. cū pncipi. cū. le. se. ff. de leg. ij. Rō
qz cū dignitatē nō ex se. s3 ex augusto habe
bat nō videt ei relinq̄ sub noie dignitat^{is}. s3
sub noie p̄prio. Et perinde est ac si nomine
p̄prio relictū esset ei. Jo non debet auguste
succedēti nisi quocūqz alio medio p̄babili
cludet volūtas testatoris. Et his Bart.
talē decidit questionē. Si relinquitur ep̄o
eo mortuo añ diē debet successori cū vica
rius non habeat dignitatē ex se sed ab ep̄o
Et breuit volūtas disponēt^{is} debet inspici
Itē ibi p̄cedo dñō Johi videt p̄cessum per
sone significato sumpto a noie p̄prio. Si
p̄o ponit nomē appellatiuū tantū. videt re
lictū dignitati. Si p̄o ponit vtrūqz p̄prio
z appellatiuū dignitat^{is}. tūc distinguit. Si
p̄prio p̄cedit videt p̄cedere p̄sone. Si appel
latiuū dignitatis vel eccie p̄cedit tunc di
gnitati cōcessum videt. hoc p Bar. in. l. ei
uibo. ff. de re. du.

Dilatio est t̄pis in causa p̄rogatio. Et dila
tionū fm Hosti. in sum. ti. de dila. §. p̄mo.
Alie sunt citatorie q̄ danē vocato ad cau
sam ad veniendū ad iudicē añ lit. p̄testa. in
fra q̄s citat^o se p̄parabit vt veniat in termi
no z nihilomin^o p̄ terminū. vt. ff. d. of. del.
cōsuluit. de quibz. ff. de iud. l. ad pemptoria
cū se. vsqz ad. l. de q̄ re. Et alie sunt restitū
torie q̄ danē his q̄ spoliati fuerūt seu sunt.
vel que danē ad appellandū que sunt decē
diez. vel ad restitutōz in integz petendā q̄
olim infra annū vtilē. hodie quadriēniuz
cōtinuū danē. vt. C. de in inte. resti. l. finali.
Alie sunt deliberatorie q̄ danē reis ad de
liberandū. de quibz. C. de li. cō. in aut. offer
rat hodie canonizata. iij. q. iij. §. offeratur.
Alie sunt pemptorie q̄ danē volēti p̄bare.
de q̄b in. l. j. C. de dilat. Alie sūt executorie.
que danē cōdemnato ad h^o satisfaciendū de

his. le. ij. C. de usu. Alie sunt reuocatorie. q̄ dant habentibz ins reuocadi domū. d̄ q̄bz habet. l. ij. §. legatis. ff. de iudi. Alie sunt vocatorie siue feriales. vt in. l. de fer. ff. eo. ti. z. xv. q. iij. p. totū. Alie psecutorie. que dant ad appellationē psequendā. de q̄bz in autē. et q̄ appellat. C. de tem. app. Alie sunt saluatorie vt penitēciales. Alie pceptorie. de ap. c. p̄te rea. Alie electorie. vt d̄ p̄uer. diu. c. ex publico. ff. de adop. l. mancipioz. z d̄ elect. ne p defectu. Alie exportatorie. vt de frig. z male. laudabilē. Alie exemptorie. vt q̄ ma. accu. pos. c. si. z. C. de inge. ma. le. diffamari Alie refutatorie. vt de appel. psonas. z. c. re quiris. ij. z. c. sepe. de elec. dudū. de renun. veniēs. Alie exceptorie. s. ad pponēdas ex ceptiōes pcessas a iure. de excep. pastoralis Hos modos z spēs lati⁹ psequit Hoffien. ibidē. z in spe. eo. ti. z plures addit spe. vide ibidē. z glo. sum. iij. q. ij. declarat notabilif q̄bz spēs induciarū vel dilationū. Spec. aut enumerat. xx. in. ti. de dila. §. j. Et Ho sti. in sū. e. ti. §. j. Nā reuocatorie inducie da bant olim spoliarū vel abiectū z tandē resti tutis infra q̄s a iudicioz strepitu q̄secebāt z erāt nō minores sex mēsum. nec maiorel anno. iij. q. ij. eiect. Vel veri⁹ erāt arbitra rie. c. si ep̄s. eadē. q. z deliberatorie dant añ lit. p̄test. Cū em̄ citat⁹ venit ad iudicē por rigit ei libell⁹. quo oblato dant a iudice in ducie. xx. diez. in q̄bz deliberat re⁹ vt cedat vel cōtendat siue iudicē recuset. Et talis ex ceptio dilatoria est. Ideo añ lit. p̄testa. po nēda de re iudi. cū inter monasteriū. Et ex ceptio recusatoria iudicē debet p̄ma esse in ter dilatorias q̄ obmissa si alie pponant ad ip̄am rediri nō pōt nisi ex noua cā. Dantur etiā lit. p̄testa. q̄ paternales adiectōes indu ciaz dicunt. vt. v. q. ij. p̄nti. Preparatorie ye ro dant p lit. p̄test. pbare volētibz infra q̄s p̄parēt suas pbatōes quaz spaciū mode randū est. vt dic̄ lex. iij. q. iij. spaciū. Et dāt tam actori q̄s reo z tantū semel. vt in. §. spa cium. p̄allega. nisi casus emergat inopia tus. Iudicatorie autē dant cōdemnatis. et sunt quattuor mensiū. de re. iudi. c. ad con sultationē. Nec habent locū in causis cri minalibz in quibus executio nō desert. nisi in quattuor casibus. vt no. Hoff. de iudic. §. partibus. Et nota q̄ in ciuilibus cau sis pro qualibet causa necessaria dāt vni ca dilatio. In criminalibus. vero tres sūt

reo. z due actori. Decet Hoffre. in summa eodē ti. Dilatio potest etiā sic describi fm Bal. ē tē pus qd̄ habet certū p̄ncipiū z certū finem. Vel sic. est tps datū a lege vel a iudice p̄ri bus ad veniendū. Et talis est duplex. s. p̄ri ma que datur ab homine vel a iudice. secū da que datur a iure vel a lege. vt p̄s i rubri. de ferijs. Dilapidare est res vel bona pdigaliter z in differēter erogare fm q̄ no. Archid. de re/ scrip. statutū. li. vj. z de elect. qz sepe. eo. li. z sic sumit in. l. si p̄ ea. C. mandati. z. ff. de mi. le. vey. circa fi. Diliterare est latere. inde diliterare inchoati uum. z vtunt multū oratores dicētes. vn de tibi scribendi capescāt exordia mea: sa ne rationes diliterescūt. z habetur in. l. dies festos. C. de feri. vbi dic̄. Taceat aperitio aduocatio diliterescat. z venit a verbo dilite re. a dis z latere Diminutio capitis. Req̄re supra capitis di minutio Diocesis fm Archi. d̄ rescri. statutū. li. vj. d̄z distinctio vl̄ diuisio siue gubernatio. qz d̄ uisa z diuersa est ab eccia alteri⁹ ep̄atus et cōmissa gubernationi vni⁹. vt patet. vj. q. f. ep̄um. z. xvj. q. iij. quicūqz. z. c. licet z. c. iter z ibidem nota. de tem. ordi. c. eos. libro. vj. Aliquando sumitur pro regione vel puin cia. z sic forte capitur in. l. p̄sides. C. de offi. re. puin. Aliquando sumitur p̄ prouincia. etiam interdū sumit pro parrochia. vide d̄ hoc Archidya. ibidē. z. xvj. q. j. ep̄iscopuz. z dicitur a dya. qd̄ est duo. z cesio. id est. sepa ratio quia separat duas iurisdictiones. Et nota q̄ appellatione diocesis nō comprehē ditur ciuitas. quia digni⁹ sub minori com prehendī nō debet. sed ciuitas dignior est diocesi. sed appellatione ciuitatis bene dio cesis comprehendit. vt nota. in. ca. Rudol phus. de rescrip. Et q̄ nomen ordinarius plura comprehendat q̄s nomen diocesan⁹. vide glo. ij. cle. j. de vita z honesta. clerico. z melius glo. in ver. diocesanus. in cle. j. de iurepatro. Dypondi⁹ est gen⁹ pōderis leuissimi ex duo bus assibz cōpositi. vt dicit Beda sup illud Luc. xij. Nōne q̄bz passeres vneunt dy pōdio. vl̄ est as duplicat⁹ videlicet. xxiij. vñ cie. z no. insti. de bere. insti. §. z si plures vñ cie. Et qd̄ i numeris est vnus in ponderibz

est as qd duo habet dypondia. z d: a dya. qd est duo. z pondus qsi duplex pondus leuissimi ponderis

Directū s̄bū est qd significat ille cui relinqtur vel i quē disponit vt sua manu recipiat. Sz obliquū s̄bū est qd significat vt d manu alteri accipiat. Et cōmune s̄bū est qd vtrāq significatiōe hz. Verbi grā. directū s̄bū vt instituo qz significat q instituo sua z nō alteri manu accipiat. ff. d. here. in sti. p. to. ti. Idē in s̄bo heres esto. eo. ti. z i s̄. accrescat. vt i ti. C. qn nō pe. pa. pe. ac. Idē in s̄bis accipiat lego capiat qz sūt directe significatiua. obliquū s̄bū vt restitutus. l. restituta. z p. totū ti. ff. ad trebel. Itē ibi volo qz talē heredē recipias. qā tūc p fideicōmissum ps hereditatis est illi restituēda. l. p̄ filiūz. §. si. ff. de lega. iij. Idē ibi. rogo vt titiū heredē facias. l. ex facto. in pn. ff. ad trebel. nā p hoc videt velle z intelligere qz hereditatē suā sibi restituat. z sic nō directe heredē illū faciat. Idē in s̄bo def. l. fundi trebationi. ff. de vsufruc. lega. Et breuē omne verbū significās qz qd de manu alteri accipiat est obliquū de cōmuni s̄bo vt substituo. naz si paganus substituit filio impuberi qñcūqz decesserit p s̄bū substituo bec substitutio est fideicōmissaria. vt no. in le. cēturio. ff. de vulga. substi. Si autē substituit filio si heres nō erit substituitur admittit ex directo suo iure Est ḡ cōmune qz habet vtrāq significatiōem Et rōem qre nō est directum sicut illud s̄bū instituo. de h p Bart. in pal. l. centurio. qz magis generale est. nam in loco alteri qualiter cūqz possit d̄r substitutus etiā in singularibz legat. sec. de s̄bo instituo. Idē in his s̄bis pueniat. p̄ineat. habeat. retineat. remaneat. reuertat. deuolnatur. puertat. succedat. Et breuē qd cūqz s̄bū significat sic vtroqz mō qz qd sua manu habeat. v̄ ab alia d̄r cōe. vt no. Bar. i. l. centurio. pall.

Dispositū in vno vtrūqz significat. v̄ tantū illa. vel etiā disposita in alia. Distingue aut factū est denegādo i vno z queris an significet cessionē in alio z ecōtra factuz est de pcedendo in vno z queris an significet denegatiōem in alio. Secundo si dispositum in vno habet casum significatū a cōtrario sensu an significet dispositiōem cōtrariam i illo casu. Tertio si est dispositū in fauorem an significet dispositū in odiū vel econtra.

Quarto an dispositū in vno simpliciter significet extēsiōem in alio. Pro quo notandum licet regula sit q dispositū sit in vno significet tñ in illo. qz illud cōtinet qd significat. Qñ qz tantū significatū extendit p̄t ex quouis modo significādi pbabili p̄cluditur. vnde ad p̄mū quesitū dicēdo respōdetur q dispositū denegādo in vno significat concessiōem in alio zc. Verbi gratia. Testator dicit. lego domū excepto tali instrumēto per hoc denegatū significatur in alijs instrumētis cōcessum. l. quesitum. §. idem respōdit. vers. deniqz. ff. de heredi. institui. Itē ibi muto denegatur esse procuratorem. z pupillo testez significatur q alijs cōceditur. Idem dic in omnibz edictis p̄hibitorijs. le. cū pretor. ff. de iudicibz. Naz qd de vno negat de alio cōcedit. xxv. distinctiōe. qualif. xv. q. iij. ca. ex eo. Similit̄ cōcessum in vno significat denegatū i alio quia ecōtra. quod de vno cōceditur d̄ alio negari videtur. l. cū ita legatū. ff. de cōdi. z demonstra. Et no. in ca. nōne. de p̄sumpti. z le. quesitū. §. j. ff. de fun. instruc. instrūe. qz le. Verbi gratia. Testator dicit sic. Lego duas statuas marmoreas z omne marmor p hoc qd dicit duas statuas marmoreas videtur denegare de alijs statuis. nec cōp̄hendunt sub illis verbis generalibz. z omne marmor. vt. l. cū heres. §. j. ff. de lega. iij. Itē vbi collegiū cōcedit aliquibz alijs videtur denegatū. vt in titulo d̄ colle. illic. C. Itē vbi mulier p bonis parafernalibz. id ē bonis que tradit marito sup dotē z non p dote si sibi prouidz q alique res sūt pignori obligate. tūc alie res mariti non sūt sibi pignori obligate. Et tñ si sibi nō pvideret omnes essent sibi oblite pignori. Et sic dispositiō in vno opat denegatiōem in alio. vt le. finali. C. de pactis. Item ibi secūdo casu respondetur q dispositū in vno si habz casum signatū a cōtrario sensu. tūc significat dispositiōem cōtrariam in illo casu. Verbi gratia. Debes mihi pecuniā pure inssu meo p̄misi Titio sub conditione si ex asia venerit dispositū videtur id quod sub cōtraria dispositiōe scilicet si non venerit eam mihi non debeas. Et ista dispositiō cōtraria cōtrario non tollitur casu ex istis verbis dispositiōis seu ex eorū significato exp̄presso Sed aliunde. vt le. pecuniam. ff. si cert. p̄ta. Idem legatuz pure ad episcopum sub

cōditōe subcōtraria dōitōe datū esse intel
 ligitur. vt. l. aliqui. in si. ff. de dōit. z demon.
 vbi ter. nō dicit. Datū est sed datū intelligit.
 facit qd nō. glo. in. l. apud antiquos sup p/
 bo plecturā. C. de fur. Item ibi dādo dōtē
 mulieri stipulor mibi reddi si p diuortium
 matrimoniū fuerit solutū h casu in casu cō
 trario. scz si fuerit solutū nō p diuortiu. sz
 per mortē nihil videor disponere. l. si cum
 dōtē. ff. solu. matrī. Item sibi pueticula in
 illicitā fieri. phibemus extra ecciam. l. puet
 ticularum. C. de epis. z cleri. Non ideo sequit
 q in eccia permittat fieri. quia ptra ratōez
 naturalē z ciuilē est z sic hec verba extra ec
 clesiam ibi nihil operant sed ibi ponuntur
 quia de facto nō fiebat in ecclīis sed extra i
 puuatis domibz. Et sic lex prohibz morbz
 vrgentē. quia qd medicamēta morbis hoc
 exhibent iura negōcis. In autentica. hec
 pstitutio in no. pstitū. in pnci. col. viij. facit
 ca. vt pstitueretur. l. di. Item in tertio mē
 bro respōdetur q in disposito in fauorē si
 gnificatur etiā dispositū in lesionē. vt si cō
 trahendo tecū societate dico paciscendo q
 habeo duas ptes lucri z tu tertiā quā sig
 nificatur alia dispositio q etiā habeo duas
 ptes damni z tu tertiā. insti. pro socio. §. il
 lud. z sic significat dispositio rectoriua di
 spositi in lesionē disponētis seu paciscentis
 sui fauore. Ex hoc descendit questio tal. q
 qui impetrauit gratiā ad pbendas itegras
 nō habet gratiā ad semiprebendas. qz in se
 mipbendis nihil est dispositū. Itē iudei nō
 possunt pueniri die sabbati. z nō pnt cōue
 nire. C. de iudeis. l. die sabbato. vtrūqz. s. nō
 posse puenire nec posse pueniri disponitur
 expresse. z significatur ex verbis dispositis
 Nec hoc dispositum q non possunt cōue
 niri rectorquet in eorū lesionē. sz q non pos
 sint cōuenire. quia dispositio vtrūqz conti
 net. ergo nihil significatur aliunde. Idē di
 cendū in disposito in odiū. scz q etiā signi
 ficat fauorē. vt aliquis est infamis ecce odi
 um. Et sequit fauor q nō compellit esse te
 stis. Idem in relegato qui etiā nō testifica
 tur ad quartū membzū. Respōdetur affir
 matine. q dispositū in vno simpliciter etiā
 significat extensionē in alio. vt qui cōcedit
 alteri in fundo suo aque haustum. etiam i
 telligitur cōcedere seruitutē itineris ad aq
 haustum. le. item. §. j. ff. de serui. rustiē. pte
 dio.

Distributiū dicit quod distributionem si
 gnificat. z hoc diuersimode put diuersitas
 subiecte materie vel aliud mediū probabi
 le habet diuersificare. Verbi gratia. sic di
 cendo. quilibet fert lapidē. sensus est q vn
 qsqz p se z insolidū fert lapidē. Itē si testator
 dicit quilibz heredū meoz det titio decē tūc
 qd sunt heredes toties tūc habebit decē. l.
 si pluribz. z ibi no. glo. ff. de le. ij. Itē ibi. si te
 stator oñdēs duos vel tres cū digito dicat
 qlibet vestz mibi heres esto. sensus ē q qlī
 bet sit heres i pte nō in solidū. l. h articulo.
 in si. ff. d. here. insti. nā materia subiecta nō
 patit de pluribz quilibet insolidū heredes
 esse cū impossibile sit cuilibet eandē heredi
 tatē insolidū attribui. Item ibi. qsqz mibi
 heres erit det titio centū siue vn^o sol^o heres
 sit siue ples titio debent centū solū. l. ab oī
 bus. in pn. ff. de. l. j. z. l. si qd i fundi vocabu
 lo. in si. e. ti. Et si i eodē casu testator postea
 phibet vnū heredē dare titio. v^l eximit etiā
 a dādo adhuc centū debent titio ab alijs.
 le. ab oībz. in pn. pal. Itē ibi. qcuqz pmo in
 gressus fuerit castz habebit centū. duo sil
 ingrediunt. qlibet admitte. qz h distributi
 ua verificat in vno solo etiā in pluribz. l. oī
 bus pcurrētibz. qz pmo est q aliū añ se nō hz.
 z act^o pmi pbi distribuit cuilibet i solidū.
 ideo etiā act^o scdō pbi. §. qlibet q pmo igre
 ditur habebit centū. l. q filiū. §. j. ff. d. lega. j.
 Sz si dicat. qcuqz igressus fuerit pmo ha
 bebūt illū equū. v^l hūc fundū. tūc plibz sil i
 gredientibz null^o dz habere ex pmo signifi
 cato pbi. qz vnū tm requit Itē ibi. qcuqz ce
 perit vellū bohemoz habeat cētū. duo si
 mul capiūt. hi duo sil centū tm habebunt.
 Rō Bar. qz act^o pmi pbi. s. capiēdi vellū
 nō cōpetit cuilibet insolidū. id nec act^o scdō
 pbi scz habēdi centū. Et ē sil. sic duo siml
 portāt trabē z null^o eoz p se. l. ita vulnerat^o
 §. j. ff. ad. l. acq.

Discussor. Requre infra inspector

Disertus vel disertor est idē qd facundus. z
 inde dz disertatio. z est ciuilis sapia. vt. C. d
 ord. cog. l. qualis. inde venit suplatiuus di
 sertissim^o. vt. C. de aduo. diuer. in. l. petitiōz
 in iudicio

Distūgere v^l distinguere cōferre data v^l ac
 cepta. vt in. l. cognoscere. §. j. d. pbo. sig.

Dispendiū dz dānū v^l detrimētū Aliter dz
 longū z inuile. cōpendiū pō breue z vile.
 de accu. qualit^o z qñ. ij. ad. si. et. c. dispendia.

de rescrip. li. vi. in glo. h. z cle. dispendiosas. de iudi. fa. re. q. ob gram. de reg. iu. li. vi. in dispendiosus. i. damnosus. cle. pal. de iudi. vbi p[ro]cor. in glo. Qñq[ue] dispēdiū d[icitur] idēz q[ui]d tediolum absq[ue] tñ utilitate. vt i in. pal. dispendia. z qualiter

Dispensare est idē q[ui]d disponere. vñ dispensatores dicunt eo q[ui]d domū alicui[us] v[el] res disponūt. z ita accipit in. l. dispensatores. ff. de sola. z d[icitur] dispensare quasi diuersa p[er]sare. videlicet rigore iuris relaxare p[er] eū qui h[ab]ere potest. z si aliter fit nō est dispensare. sed dissipare

Dispensatio est iuris cōis p[ro]uida relaxatio. utilitate seu necessitate pensata. fm Buil. i spe. ti. de dispē. Uel sic. est rigoris iuris p[er] eū ad quē spectat canonicē facta relaxatio j. q. vii. nisi rigor. z. c. se. Qñq[ue] tñ dispensatio sumit imp[ro]p[ri]e scz p[er] iuris declaratiōe. vt in ca. qñcauallis. d. iureiu. put ponit in spe. ti. de lega. rubri. de dispēsa. §. j. Itē fm Joh. an. quē sequit do. anho. de butri. Dispensatio est quedā cōis mēsuratio ad singula. z ē de iure p[ro]cessa p[ro]pter ip[s]osibilitatē p[ro]uidēdi de oib[us] p[ar]ticularib[us]. sic nauigātes q[ui]dā p[er]iciunt vt alia salua sint. j. q. vii. dispensatiōes.

Et traxit originē a dō q[ui]d ex sola misericordia z dispensatione vniuersa creauit z ea subieci boi. insti. d. re. diuisi. §. in pecude. Et dispensatio est quadruplex. s. semiplena ad miores ordines. vt. j. q. j. si q[ui]s heretice. Plena ad sacerdotiū. j. q. vii. p[ro]uētiōib[us] Plenior ad episcopū. xij. di. nos p[ro]suetudinē Et plenissima ad p[ro]matū omēs ordines z dignitates. xxiij. q. iij. ip[s]a pietas. vt no. Jo. an. in glo. c. pal. nos p[ro]suetudines Itē nota q[ui]d dispensans d[icitur] habere intuitū boni vniuersi. cuz oīs lex p[ro] bono publico sit inuēta. iij. di. Erat autē lex z intuitū rōis. z cause. hinc ē q[ui]d si dispensatio fiat absq[ue] intuitu rōis dissipatio d[icitur]. vt no. i ca. quia intantū. de p[ro]ben. in glo. v[el] etiā nō tutus est q[ui]d ad deū cū quo sine causa dispēsat. vt no. Ber. in. c. nō est. de vo. z vo. re. demp. fa. xj. q. iij. is q[ui]d p[ro]est. z. xxiij. q. j. manz

Et debēt tria mouere dispēstantē. necessitas utilitas. z euidentis p[ro]rogatiua meritoz. j. q. vii. tali p[ro]iugio. z. c. erigūt. Itē dispensatio nō p[ro]cedit cuiq[ue] nisi habēt legē p[ro]cedere z tollerere. z sic p[ro]ncipē z papā vel eoz auctoritate fieri p[ro]t. Et d[icitur] notāter q[ui]d dispensans d[icitur] respicere cōmoduz vniuersi. q[ui]d alias videt[ur] dispensatio impossibil. cū ius cōe itroductū

sit p[ro] bono publico. iij. di. c. sup[er] alle. Et q[ui]d dispensatio ius puatū dicat. iij. di. p[ro]uilegia. z ius publicū p[ro]ferendū sit puato. c. bone. j. de postulatōe p[ro]la. sic em̄ dispensatio fit etiā p[ro] bono cōmuni. Itē nō d[icitur] acceptō p[ro]sona/ rū que p[ro]hibet. c. nouit. d. iudi. z de reg. iur. in iudicijs. li. vi. Qñ circa equales eq[ui]tia. et inequales suant in equalia cū bonos non solū metu penaz. v[el] etiā p[ro]mior exhortatione afficere d[icitur] beam. ff. de iusti. z iur. le. j. Jo bene p[ro]cedit vni q[ui]d alij denegat. Itē licet d[icitur] ius naturale nō admittat. c. dispensatiō xij. di. in p[ro]n. Et ius cōe fundet sup[er] naturali rōe. di. j. p[ro]suetudo. Tñ dispensans mouet rōe p[ro]iculari d[icitur] ius cōe. q[ui]d nō p[ro]t oib[us] p[ar]ticularib[us] p[ro]uidere. §. dispensat fm naturali equitatē z rōnabilitatē. Nā q[ui]d p[ro] alijs laborat p[ro]miatur. z plura sentit cōmoda q[ui]d habuit onera. vt in reg. q[ui]d sentit on[us]. z. d. re. gul. iu. li. vi.

Disputare est allegare. vt videlicet intētiōes suā p[ro]p[ro]batōes in iudiciū deductas ostendere z eā virib[us] assenerare z roborare. vt. ix. q. iij. alioz. z. xxiij. q. vii. p[ro]uētiōz. z de fi. instru. i ter dilectos. z de re iu. abbate sane. li. vi. cū similib[us]. Q[ui]d autē h[ab]mōi allegatōes z disputationes fieri debeat sup[er] testib[us] z alijs actib[us]. patet in. c. causis. de testi. z in aut. e. ti. §. q[ui]d cū similib[us]. De hac materia vide spe. tit. de dispu. §. allegare

Distrahere est v[er]edere. vt. ff. d[icitur] h[ab]e. emp. z v[er]e. le. si ita distrahit. z. l. rē alienā. z. l. quotiens eo. ti. cū multis similib[us]

Diuertere est discedere diuortio. i. cōtractū matrimonij separare. Un[de] d[icitur] mulier diuertit se a viro suo. vt. l. iij. ff. de diuoz. z. l. si ita s[er]uilia. ff. c. ti.

Diuinationo accipit tripliciter. P[ri]mo p[ro] sciētia theologie a q[ui] theologi dicunt diuini. Sec[un]dū op[er]a infusa a deo. Et sic accipit p[ro] uerb. xvj. c. Diuinationo i labijs reg[is]. nā in iudicio nō errauit os ei[us]. Tercio p[ro] sciētia magica vel fallaci p[ro]phanatōe v[el] p[ro]phetizatione q[ui]d falsi p[ro]phete z magi fingūt se p[ro]uidere v[el] p[ro]scire futura. vt capis in. l. nemo. C. d. male. z mathe. zc. z sic d[icitur] diuinationo a diuino nas are. i. vaticinari v[el] futura p[ro]dicere. Genus autē diuinationis a p[ro]sio fert esse allatū. z diuini dicti sunt q[ui] deo pleni. Sūt autē duo genera diuinationis. cui[us] quidam quattuor dixerūt esse genera. Et habent hec omnia xxvj. q. iij. c. j. in p[ro]n.

Dispensatio
z quadruplex

Dispensatio
dicitur tria mouere
ad dispensand[um]
scz p[ro]ncipē
z papā

the m[er]it
comparat
fundat
p[ro]p[ri]e
p[ro]uilegia

Dinortiu fm Hof. z Hosti. in sum. eo. ti. §. i.
 Est inter viz z muliere legitime facta sepa
 ratio. Et dz legitime. i. qs de pūrit hō nō
 separ. s. violēter z absqz rōe. Nō em̄ hō sepa
 rat qs pena dānat. qs reat⁹ accusat. quos
 maleficiū coartat. xxxij. q. ij. c. solet. z de cō/
 san. z affi. c. de infidelibz. Et dz a diuersita/
 te mentiū. qz bi q̄ matrimoniu distrahūt: i
 diuersas pres eunt. vt. ff. e. ti. l. j. z. ij. z. ff. de
 ver. sig. l. inter stuprū. §. diuortiu. z. l. int̄ di
 uortium. Sic ergo dictū est a diuortia do.
 quia in veritate diuerse sunt mentes diuor
 tiatorz que prius erat cōiuncte vnitorz. qre
 etiā repudiū dici solet. ff. eo. ti. per totum. z
 C. de repu.

Diuus idem est qz sacer vel diuin⁹
 Diuale accipe. i. eplam imperialē p quā re/
 uelata est q̄ntitas q̄ solita erat dari i ordi/
 natione pontificis
 Dies est duplex. naturalis z artificial. Na/
 turalis est que more romano incipit a me/
 dia nocte. z altera sequēti media nocte fini/
 tur. l. more. ff. de fer. Et significat p̄t̄ quis
 significandi mod⁹ declarat. Nā ibi herede
 instituo ex die tali vsqz ad diē tale dies ni/
 hil facit. qz tollit dies: dispositio remanet
 pura. l. hereditas. ff. de here. insti. Sitr̄ ibi
 Constituo p̄dio tuo fuitutē tali die vsqz ad
 tale diē. ff. de sui. l. iij. Rō qz h̄ casu z prece
 denti sic ciuilit̄ disponit vt nihil signifi/
 cet ipō iure. s. in effectu. Itē ibi. Promit/
 to tibi ascēdere capitoliū p̄ma die q̄ mortu
 us ero nihil significat. qz subiecta materia
 significare nō dat. S. ibi. Lego tibi sūdū
 post decēdiū p̄ hāc diei appositōem ipedi
 tur trāslatō dñij. vt in. l. sempronij. ff. d̄ vsu
 fruc. lega. z tñ ibi. p̄mitto tibi. x. p⁹ decēdiū
 nō impedit obligatio. l. cētēsimis. ff. de ver.
 obli. z ita dies apposita significat tibi dñiū
 impediri. h̄ aut nō significat obligatiōz im/
 pediri. s. tñ executiōem. s. q̄ sit rō diuersi/
 tat⁹ doctores se multū inuoluūt. p̄ tñ dici
 ista rō. qz si ipediret obligatio nulla esset p/
 missio vel legatū. nā ad id tps trahi nō pōt.
 Sec⁹ in p̄ditōe q̄ de sui natura retrorahit
 s. dies certa nō p̄t sic retrorahi i dñio. z sic
 dies optie ipedit dñij trāslatōem. Itē ibi.
 Promitto tibi q̄ die mihi placebit valz di/
 spositio. qz dies seu tps p̄t poni in volūtate
 obligādi. licz nō ipē act⁹. Etiā dies incert⁹
 p̄ditōe habet. vt in. l. dies incert⁹. ff. d̄ cō/
 di. z demō.

Dictice sūt colūne eccēie i quibz imagies pa
 trum i suo cathologo ponūt. Vt sūt tabu/
 le scribēdi vl pingēdi a dicto dicte.

DE DO

Docibilis p̄rie dz liber. S. docilis est hō
 doctrinal. ponit tñ vnū preliq. xxij. dist. q̄
 eps. in pn. Et pet⁹ i epla. Erūt om̄s doci
 les do. xxxvj. dist. §. ecce.

Dolus mal⁹ fm Hof. eo. ti. in sum. z Hof.
 Est calliditas fallacia aut machinatio ad
 circūueniendū decipiendū seu fallendū al
 terz adhibita. vt. ff. e. ti. l. j. §. j. z cōmittit cal/
 liditas tal̄ in tacēdo vl dissimulādo. Undē
 Salo. Qui dissimulat iuriā callidissim⁹
 z pōt poni exēplū in veditore si sciebat fut
 turē deberi vel rē alienā vl aliq̄ obligatā eē
 nec certificauit emptorem tenet ei. qz dolo
 malo status ē. de h̄ de rescrip. c. sup litteris
 xxv. q. ij. p̄scriptū. s. fallacia cōmittit in me
 tiēdo z falsum asserēdo s̄ sciam. vñ Aug.
 Mendaciū est falsa voc⁹ significatio cum
 intētiōe fallēdi. xxij. q. ij. §. ille §. Machi/
 natio cōmittit ex pte p̄boz. xxij. q. ij. queqz
 arte p̄boz. nā machinatio ē occulta insidi
 atio. Df aut dol⁹ mal⁹ ad differētiā doli
 boni. nā dol⁹ bon⁹ ē qñ aduersus latrones
 vel inimicū qs machinat. multo forzi⁹ i hō
 stem publicū. xxij. q. ij. vtile. z. c. q̄rit. z. xxij.
 q. viij. vt pdē. ff. d̄ lega. ij. le. cū p̄. §. citia. ad
 fi. z talis dol⁹ fraude excludit. ff. de. le. ij. le.
 pal. Est tñ hosti fides p̄uāda fidē seruanti.
 xxij. q. j. noli existimare. s. frāgenti fidem si
 des frangat eidē. vt. C. de pac. l. cū p̄ponas. i
 glo. accur. vñ veteres doli bonū vocabāt
 solertiā. vt. ff. e. ti. l. j. §. nō fuit. vñ dicimus.
 iste est bone indol⁹. q̄ si bonū doli int⁹ hñs.
 id est. ingeniū z solertiā. vñ z salo. i iudican
 do meretrices bonū doli adhibuit. i. inge
 nium. d̄ p̄sum. c. afferre. Itē dol⁹ bon⁹ frau
 dem excludit. pal. l. cū p̄. Itē dol⁹ fraus et
 simulatio sunt noia reatū q̄ nūqz p̄mittūt
 a canone. z q̄ peccat nō peccat d̄ legi aucto
 ritate. xxij. q. iij. q̄ peccat. z vtalis simulatō
 est de his q̄ vi met. ve cā si. vñ nil refert ar/
 mis p̄tingat palma doloue. nā dol⁹ est p̄t⁹
 quā qs in hoste req̄rit. s. nedū qs alienā p/
 fidis arguat p̄riā fidē soluat. xxij. q. iij. in
 nocēs. Et quō ex dolo dat actio doli: q̄ dz
 subsidiaria cū nullū aliud remediū sup̄est.
 de hoc vide Hoff. Et nota differētiā iter
 ista quinqz nomina. dolus. lata culpa. leuia

culpa. lenissima culpa. et casus fortuitus. nā
 dolus est inuidiosa vel studiosa machina/
 tio ad aliquē decipiendū vt sup̄ dictum est
 de dolo malo. Verbi gr̄a. deposuisti penes
 me libz et ego dolose ad finez q̄ titiū quem
 scio furē esse et q̄ vult furari libz tuū in do
 mo mea intrare faciā dimitto ostiū apruz
 vt intret et fures ego teneor de deposito sub
 tracto qz cōmisi dolum. Sed lata culpa est
 nō intelligere qd̄ om̄s intelligūt. v̄l nescire
 qd̄ om̄s sciūt vel qd̄ maior ps̄ scit. Lewis
 culpa est desidia vel negligētia. Sz̄ leuissi
 ma culpa est que aliquo mō potuit p̄uide
 ri. Et casus fortuitus est inopinatus. qz rei euē
 tus q̄ a nullo diligētī potuit p̄caueri. vt in
 undatio. naufragiū. ruina. incēdium. tēpe
 stas. incurfus latronū. de quibz insti. q̄ mo.
 re. tra. ob. s. item is cui et ibi melius q̄ ali
 qua alia lex. et C. de pig. acf. l. que fortuitis
 Et quādo dolum adhibet reus intelligēda sūt
 verba fm̄ q̄ actor intelligit. alias debet in
 telligi p̄ba in p̄prio sensu. de spon. ex litteris
 in tex. et glo. Itē qui dolum obijcit dolum p̄ba
 bit. l. quorū. ff. de p̄ba. hoc tñ fallit in pa
 store. q̄ negat suo dolo vel negligētia oues
 perisse. et in custode carceris. ar. ff. de edē.
 le. si q̄s. s. v̄l. Itē dolus est fraus et nō ecō
 uerso. ff. de re iudi. l. fraudē. vbi d̄ q̄ fraus n̄
 fit sine dolo. Solutio. Fraus fit dupliciter
 vno modo de re cū cōsilio. et sic nunq̄ fit si
 ne dolo. alio modo de re sine consilio. et quā
 aliq̄s decipit aliquē re ip̄a ignoranter. et sic
 fit sine dolo
Doli capax est primus pubertati. scz̄ quando
 mas habet. x. annos et dimidiū. tūc em̄ po
 test delinquere p̄terq̄s in adulterio. fm̄ Ac
 cur. Femina p̄o quā habet. ix. et dimidiū an
 nos. vt no. ff. de reg. iu. in. l. penul. Aug. p̄o
 dicit in epistola ad renatū. q̄ puer dicit do
 li capax cū est. vii. annoz qz tūc mētiri et ve
 rum loq̄ potest. de h̄ no. in. c. ois vtriusq̄ se
 rus. de pe. et re.
Domiciliū alicuius est ibi vbi maiorē partem
 fortune sue constituit v̄l magnā partem bonoz
 suoz. vel si ibi habet larē. i. familiā. vt. C. de
 inco. et censu. l. si ciues. li. x. vel si nihil ibi ha
 beret assidue tñ ibi p̄uersat. Sola tam̄ do
 mus nō constituit domiciliū. s. magis ibi erit
 vbi q̄s summā rez suaz constituit. vñ rursus
 discessur⁹ nō sit. vñ cū p̄fectus fuerit pere
 grinari videt et ad quē locū cū redierit pe

reginari desinit. de h̄ In. de fo. cōpe. et p̄
 te. Abbas tñ nō potest habere domiciliū.
 nisi in suo monasterio. licet alij seclares cle
 rici sicut et laici bñ possunt plura h̄re domi
 cilia cū diuersis locis se ita instruxerint. vt
 nō min⁹ in vno q̄s in alio se collocasse vide
 deāt. Potest etiā q̄s esse sine domicilio fm̄
 Boff. de fo. cōpe. Et q̄uis Boff. scripsit q̄
 cleric⁹ ibi habeat domiciliū vbi larē constitu
 it nō semp vbi ecciam habet. Archi. tñ no.
 q̄ loc⁹ vbi clerici seu loca in quibz clerici te
 nent ad residentia sp̄ debet p̄ domicilijs re
 putari. licet etiā aliqui tradicāt. et sic etiaz
 no. In. et Hosti. de pui. c. ex ore. vide d̄ hoc
 Archi. de rescrip. statutū. li. vj. glo. sup̄ ver
 bo actor et reus
Dominiū directū fm̄ Azo. in sum. de iure
 emphi. circa fi. d̄ h̄re ille q̄ possidet ciuilit̄
 tanq̄ dñs. et illud d̄ dñiū directū. qz solus
 dñs direct⁹ h̄z ciuilit̄ possessionē. vt no. i. l.
 iij. s. ex tria. ff. de acq. pos. vel iō d̄ h̄re dñiū
 directū. qz sine oī alia obligatōe liberā p̄a
 tē h̄z rei q̄lit nō est in illo q̄ h̄z dominiū vti
 le vel mixtum
Dominiū mez forte idē est qd̄ directū. licet
 de illo dñio et sequenti raro legat. D̄ tñ q̄ il
 la duo dominia mez et mixtū sūt pot⁹ due
 differētie q̄ diuidūt h̄ gen⁹ imp̄iū. vt sic oē
 imperiū aut est mez aut mixtū. vt in. l. ipe
 rium. ff. de iuris. om. iu.
Dominiū mixtū est illud qd̄ prim⁹ puenit cuz
 directo dñio et prim⁹ cū vtili
Dominiū vtile fm̄ Azo. d̄ habere ille q̄ so
 lum naturalit̄ possidet et nō ciuilit̄. vt ep̄bi
 teota. et vsufu. et feuda. qd̄ Jo. nō placet. vt
 le. iij. s. ex tria. ff. de acq. pos. Sz̄ quidā vt
 Azo. refert in sum. C. de iure emphi. dicūt
 emphi. h̄re quandā ciuilit̄ poss. s. et vtilē rei
 vindicatōem. ff. si ag. vec. l. i. Et differt do
 miniū a possessiōe. vt. l. si q̄s. ff. de acq. pos.
 in. s. differētia. Et ibi no. Bar. qd̄ sit dñiū
 et quod duplex. Et q̄uis cōiter dominium
 tradat rei traditōe. dat tñ casus qd̄ domini
 um tradit sine rei traditōe saltē noua quā v̄
 delictet q̄s p̄us h̄z rez aliq̄ titulo. s. pignori
 obligatā locati v̄l p̄ducti. Et creditor di
 cet debitori. placet q̄ habes pign⁹ in solu
 tum. et rñdet placet. vt no. in. l. cuz dominia
 C. de pig.
Dñi recti erāt qdā officiales defensores ci
 uitatū vel municipioz
Dñi minorz magistrat⁹ sic dicti. qz dñi recti

qz suffragia duoz eligebant vn^o p^ostineba
 tur a plebe. alter a maioribz. vt. C. de iij.
 Dom^o sumit qnqz pagnatōe. l. cū vn^o. in pn
 cipio. ff. de ali. z cib. leg. z ad sille. i. pn. Itē
 p oibz cohabitātibz in domo. C. ne li. po. li.
 pa. p. l. j. in fi. Recipit etiā p oibz gerentibus
 eadē signa vel arma. Etiā cōiter dom^o ē q
 pstat ex parietibz tecto z fundamēto ptegē
 nos a caumatibz z imbriz. Si oēs de do/
 mo nobiliū dicunt. an bastard^o cōphēdat
 Et rñdet. capiēdo pagnatōe tūc nō cadit.
 Si p descēdentibz ex eodē sanguine tūc cō
 phēdit. vt in. l. pnū. in fi. ff. de p. signi. Si
 capit p habitatōe. tūc attēdit an sit habitā
 vel ne. Similit^r recipiēdo p portantibz idē
 signū. z est videndū an portet vl^o ne. Et dic
 Bar. qz fm cōmunē modū lombardie dicē
 do oīs de domo intelligunt oēs de eodez
 sanguine descēdentes. sz qn simpl^r sit mē/
 tio de domo. tūc capit p loco. De hoc vide
 Bar. in. l. tutel. ff. de ca. dimi. Nā appellatō
 ne dom^o fm Bar. nō cōphēdit porticus.
 nisi fiat extētio vocabuli. Et sic statuta de
 domo nō cōphēdit porticiū. Alj. 3. in. le.
 certa. ff. de le. j. in. §. sz si qz ad op^o. Stāte g
 statuto qz puniat rept^o sine lumie in nocte
 extra domū fm illos nō puniet rept^o sb por
 ticu domus sue
 Domū reuocare est dicere te nō debere litē
 pati eo loco qz uener^o. sz ibi vbi domū ha/
 bes. vñ legat^o qz mittit romā vel vocat a pn
 cipe p necessitate vel vtilitate reipublice. nō
 tenet tūc ibi rñdere. sz habet ius reuocadi
 domū. De h vide qd legi^o z notat de fo. cō
 pe. c. vl^o. z de vtila. exposuit. z. ff. de iudi. l. ij.
 §. legatis
 Donatio fm Azo. in sum. C. de dona. et fm
 Hosti. in sum. e. ti. §. j. est rei licite nullo in/
 re cogēte mera liberalitate facta collatō. vt
 ff. e. ti. l. donari Nā illicita rei donatio non
 tenet. vt. d. l. §. scz Et dō donatio qsi doni g
 tis tractatio. vt. ff. de don. cau. mor. l. sena
 tus. §. donatio. Donatiōis aut diuerse sūt
 spēs. put no. Azo. z Hosti. ibidē. qz alia est
 inter viuos alia est causa mort^o Et hec sūt
 duo genera donationū. vt insti. eo. ti. in pn
 cipio. Itē donationū int^r viuos alia est ob
 causam interpositā. alia simpl^r. Et illaruz
 simplicū alia est simplex pura z pfecta. alia
 imperfecta seu pditional. Et sub hac spē do
 nationis ob cām forte cadūt donatōes iter
 viz. z vxorē. imo qnqz sunt simplices. z tūc

regularit^r sunt phibite p^o causas q no. C. d
 dona. an nup. l. fi. an mediū. l. ibi simplices
 Interdū em donatōes ille sūt ob causam
 honestā z licitā. z sunt pmissē vt in casibz q
 sunt. ff. d. dona. int^r viz. z vt. l. si spōsul. §. cō
 cessa. vsqz ad. §. si marit^o. z q in illo. §. etiam
 p^oauerūt notari p doc. f. casus ples int^r qz
 casus sunt aliq in qbz etiā simplex donatō
 valet. Itē dicit^r est sup^r regularit^r z spōsalia
 dona. qz sp in dubiū ob cām futuri matri/
 monij psumit^r facta. vt no. in. l. cū veterē. C
 de dona. an nup. Donationū etiā cā mort^o
 tres sunt spēs nō fm ordinē regularit^r. sz eti
 am fm ordinē alphabeti. vt in ti. de donat.
 ppter nup.
 Donatio an nuptias vl^o ppter nuptias scdm
 Azo. in sum. C. e. ti. est illa quā facit spōsus
 vel aliqz suo noie spōse vl^o alteri noie spon
 se. Et h donatio est ob cām. Forte tū sic dō
 le. fi. C. e. ti. vbi h exp^ose habet q nō sit dona
 tio simplex. qz sic sine matrimonio dos est
 nulla. ita h donatio sine m^rimonio nulla ē
 Hinc est q illa donatio vocat^r antiferia q
 si p^raria donatio. Et dō ab anti qd est 3. z
 ferna donatio. vt pal. l. C. eo. ti. Barit^o em
 ab vxore accipit dotē. i. donatōem ob m^ri/
 moniū. Sic ecōtrario ipē donat vxori p^o
 nuptias Et iō licet oliz diceret^r donatio an
 nuptias. tū qz hodie pcedit fieri p^o nuptias
 tūc hodie vocat^r donatio ppter nuptias. vt
 insti. de dona. §. est z aliud genus. et dicta
 le. finali
 Donatio cā mortis fm Azo. in sum. e. ti. est
 cū qz vult mag^o se habere qz eū cui donat.
 subaudi tradēdo. vt se obligādo ne h diffi/
 nitio legatū p^rineat p hba ibi posita. Dicit^r
 em tradēdo vel se obligādo vt nō referant^r
 ad testatorē. Differt aut hec donatio. f. cau
 sa mortis a legato. iuxta ea q no. C. d. dona.
 §. j. in fi. Hosti. aut eo. ti. in sum. §. j. eam sic
 diffinit. Donatio cā mort^o est timore mor/
 tis imminētis vl^o future alicui^o rei p^rouide
 z liberalit^r facta collatio. Et hui^o tres sunt
 spēs fm Hosti. e. ti. in sum. quas ponit sub
 §. qz ei^o. sub h. spēs. nā donationū cā mort^o
 p^rma spēs est cū qz donat metu mortalit^r
 future z nō instātis. Secūda est cū qz do/
 nat metu mortalit^r instātis desperās de
 p^rualecētia. z hec donatio cōparat^r ei que ē
 inter viuos Tertia qn mag^o vult se habere
 qz eū cui donat. z mag^o donatariū qz suum
 heredē. Predictae species possunt colligi ex

le. senatus. §. mortis. inuncta. l. j. ff. e. tit. z sūc
 expresse. in. l. ij. e. ti.
 Donatio inter vix z vxozē fm Azo. in sum.
 C. e. ti. est que fit p̄stāte matrimonio q̄ fm le
 ges est phibita. iō ne mutuo amore ihuicē
 spoliarent donationē nō sperātes s̄z pfusa
 erga se facilitate abutētes. nec esset eis: stu
 diū liberos poti⁹ educādi. Et est illa rō fm
 Azo. qz sepe futuz esset vt matrimonia se/
 pararent si nō donaret bi q̄ possent. et m̄ri/
 monia venalia essent. oīa p̄dicta habentur.
 eo. ti. l. j. z. ij. Aliter t̄m accipit. de h̄ vide Ho
 stien. in sum.
 Donatio int̄ viuos fm Azo. in sum. est q̄n
 rē quā dono malo h̄re illū cui dono q̄ me
 Nec definitio colligi pōt ex. l. j. in pn. ff. de
 donat.
 Donatio inter parētes z liberos fm Azo. i
 sum. C. de donat. inter vix z vxoz. vbi d̄r: q̄
 oīa illa q̄ dant de donatōe int̄ vix z vxozes
 dant etiā de donatōe int̄ parētes z liberos
 Nec em̄ vt no. C. e. ti. l. donatōes iuris im
 possibilitate phibite sūt. cū vna z eadē p̄so
 na iuris artificio estimef p̄r z fili⁹. genitor
 z genit⁹. vt. C. de impu. z alijs substi. l. si. ad
 finē. Si alter alteri donat sibi ipsi donare
 videt. z iō nulla est donatio nisi in casibus
 puta in dote z donatōe p̄pter nuptias. vt. ff.
 fami. hercis. l. si pomponi⁹ philadelphus. z
 ff. de colla. bo. z de colla. do. p. to. q̄ eqs pas
 sibi ambulāt. vt. l. si. C. de donat. an. nupri.
 Itē cū donat mobilia filiofamilias eūti in
 castris. vt. C. fami. hercis. l. iij. Itē valet re
 missio vsufruct⁹ in rebz aduēticijs. vt. C. de
 bo. lib. l. cū oportet. §. sin autē res. Et de oī
 bus p̄dictis casibz s̄z in q̄bz tenet h̄ dona
 tio. est glo. no. C. de inoffic. dona. l. j. in p̄bo
 duabz. Itē donatio facta i alimentū. alias
 nō tenet donatio. s̄z t̄m si facta ē in filiū tāq̄
 in extraneū v̄l collata in eū sup̄mo iudicio
 p̄firmant eodē modo z cū eadē determina
 tione qua p̄firmat donatio facta inter piū
 ges. vt. l. donationes. p̄allega. C. de donat.
 inter vi. z vxoz.
 Donatio mera est eadē cū simplici. s. q̄n iter
 viuos donatio fit. Dñ etiā d̄r: pura libera
 litate nō ob causam securā. Si p̄o fit ex cā
 p̄cedente tūc dicit remuneratio potius q̄
 donatio. vt. C. de bo. libe. l. cum oportet. §.
 cum autē
 Donatio facta ob cām interpositā fm Ho
 stien. in sum. §. ti. §. q̄t et spēs. Est quedam

donatio int̄ viuos q̄ fit ob cām interpositā z
 denotat vt aliqd fiat vel nō fiat vel p̄r qd
 fit donatio securi p̄pter finē. iuxta ea q̄ ha
 bentur. l. j. §. j. ff. de donat. vt etiā supra di
 ctum est
 Donatio p̄fecta z pura est spēs donatiōis
 simplicis. z ē q̄n statī pura liberalitate trās/
 fert dñiū rei date. d̄ ista. C. de dona. z. ff. e. t.
 generalit̄. p. to. z maxie. ff. e. ti. l. j.
 Donatio aut̄ imp̄fecta sine cōditionalis vel
 sub modo est etiā spēs donatiōis simplicis
 fm Hosti. ibidē. z est q̄n statī trāsferret dñiū
 rei date. z nō nisi sub p̄ditōe. vel mō vel in
 diē. vt dono tibi si rex intrauerit italiā. vel
 dono nō q̄ tuū sit hinc ad annū. vel aliqd
 b̄mōi De ista materia req̄re. C. d̄ dona. q̄ fit
 sub mo. z p̄di.
 Donatio simplex est q̄ cāz nō h̄z. z cū dona
 tus nullo casu velit ad se redire. qd̄ dedit
 datuz se pmisit. vt. ff. d̄ dona. l. j.
 Donatio sub mō cōp̄hendit s̄. sub donatōe
 p̄fecta vel imp̄fecta
 Donatio sp̄s salicia fm Azo. in sum. C. d̄ do
 na. an. nup. §. sp̄s salicia. d̄r illa q̄ a sp̄so sp̄
 se fit. vel ecōtra. licet raro accidat. C. ti. p̄al
 lega. l. si a sp̄so. §. q̄ si sp̄sa interueniente.
 vbi d̄r. si sp̄sa interueniēte v̄l nō interue
 niēte osculo donatiōis titulo. qd̄ raro acci
 dit fuerit aliqd sp̄so largitū Rō qz femini
 nū gen⁹ auarissimū est in donādo. ff. ad vel
 leia. l. s̄ si ego. in fi. vbi d̄r. Facit se mulier
 obligat q̄ aliter donat. Et ibi no. Accur.
 Nec donatio fit intuitu muliez. z iō nō po
 test dici vere p̄pter nuptias donatio. s̄z simplr
 Cōditio aut̄ inest si steterit p̄ dantē. vt. C. d̄
 dona. an. nup. l. cū veterz inia.
 Donec. notat Jo. an. calderi. i commēto de
 creta. post cessionē. de p̄bat. z significat di
 uersimode put̄ qd̄uis mediū pbabile signi
 ficare declarat. Verbi gr̄a. lego filie decez
 donec nubat. significat legatū esse annuū
 le. legatū. ff. d̄ annu. le. Rō. qz h̄ dictio signi
 ficat limitatiōem. Et ex h̄ sequit̄ q̄ testator
 voluit facere multiplicatiōz. cū sit limita
 tio ad tps nubēdi vt extrūc nō debeat. Itē
 ibi. lego filie fundū cornelianū donec nu
 bat v̄l donec capitolū ascēdat. n̄ significat
 legatū annuū. qz subiecta materia nō patit̄
 q̄ nō est multiplicabil̄. S̄z t̄m significat ex
 tinctionē adueniēte tpe nup̄ v̄l ascēsiōis
 capitolij. Itē ibi donec iuentariū scribit̄.
 non licet creditoribz z legatarijs heredem

euenire. l. si. §. donec. C. de iur. deli. qz sub
 lecta materia h̄ declarat. Nā inventarium
 debet incipi z finiri infra certū tps. vt i ea/
 dem. l. dz. Itē ibi creditor fac̄ debitori pa/
 ctum de nō petēdo. donec titi⁹ fiat p̄sul. si/
 gnicat limitatōz exceptōis p̄ euentū. z sic
 etiā p̄ditōem. vt si titi⁹ fiat p̄sul finiat exce/
 ptio pacti si nō s̄z moris añq̄ fiat p̄sul. fiat
 p̄petua exceptio. l. sufficit. ff. de p̄dit. z d̄mō
 stra. Nā ex euentu incerto futuro significat
 p̄ditio. l. itaqz. ff. si cer. pe. Itē ibi loc⁹ est cō/
 ditioni furtiue donec d̄niuz a d̄no recedat
 significat limitatiōem z q̄ ip̄o iure d̄no re/
 cedēte nō est loc⁹ p̄ditioni. l. sine. §. tam diu
 ff. de p̄di. fur. Itē p̄mitto decē singul⁹ ānis
 donec titi⁹ p̄sul fiat. titio existēte p̄sule ad/
 huc obligat⁹ sum ip̄o iure. s̄z petentē repel/
 lam. l. eū q̄ ita. §. q̄ ita. ff. de h̄. obli. Rō quia
 nō est in potestate disponētiū obligatiōem
 limitare tpe. vt ip̄o iure finiat tpe. Itē lego
 fundū donec titi⁹ fiat p̄sul. ip̄o existēte p̄su/
 le finit legatū z dominiū ip̄o iure ad here/
 dem reuertit. l. si. C. de leg. qz i potestate te/
 statoris est facere legatū t̄pale z finire tem/
 pore ip̄o iure vt ibidē. Itē ibi. dono tibi p̄/
 dium donec titi⁹ fiat p̄sul. titio existēte p̄su/
 le nō finit donatio ip̄o iure. nec reuertitur
 dominiū ad donantē. ar. l. ea lege. C. d̄ p̄di.
 ob causam. Ratio. quia nō est in potestate
 cōtrahentiū facere p̄ctū finiri tpe: vt d̄niū
 trāfferri. z sic de p̄similibz
 Dos fm̄ Azo. in sum. C. de iu. dotiū. est qd̄
 datur a muliere marito. vt. l. si rē estimatā.
 ff. de iur. dotiū. vel ab ei⁹ p̄te vel extraneo.
 vt in. §. accedit. l. vnica. de iure dotiū. cum
 in finit alijs. in q̄bz dos sp̄ marito dat̄ vt
 eius p̄zi. vt. l. fund⁹. ff. fa. her. z si maritus. z
 le. si filia. §. hec aut. eo. ti. Et hoc p̄t onera
 matrimoniū. vt. l. p̄oneribz. C. de iu. dot. vt
 vt p̄petuo sit penes eū. vt. l. i. ff. de iu. dotiū
 Et durat q̄diu durat matrimonium. nisi
 marit⁹ vergat ad inopiā. h̄ideo dz. qz dos
 soluto matrimonio debet redire ad vxorē
 vel ei⁹ heredes. sicut donatio p̄pter nuptias
 ad maritū vel eius heredes. C. de pac. quē.
 sup̄ do. le. pe. z aut. equalitas. vbi dz q̄ bo/
 num est ar. de dote. ad donat. p̄t nuptias.
 Fallit hoc in casibz in glo. vnica circa me/
 dium. in. c. puenit de emp. z ven. Dicit aut̄
 ferna vt canit glo. C. de dona. añ nuptias.
 le. si. i. que p̄pter matrimoniū p̄cedit. et sine
 eo nō potest esse. vt pal. l. si. C. de dona. an/

te nup. z. ff. de iure do. l. iij. cum similibus.
 nec p̄pter matrimoniū phibet sicut phiben/
 tur simplices donatōes. Et oportet q̄ dos
 qd̄ matrimoniū sit nō dando defectū. sed d̄
 iure p̄tractū. vt. C. de p̄di. ob causam. le. j. z
 repetit q̄n matrimoniū stare nō potest ca.
 z si necesse. de dona. inter vi. z vxo. Etiam
 reddit mulieri sepate p̄pter p̄sanguinitatez
 ca. nup. z. c. j. eodē ti. Diuidit aut̄ fm̄ Azo.
 vbi supra dos in p̄uoceticiā. de q̄ habet in
 le. p̄fecticia. ff. de iur. do. z in aduenticiam.
 Que diuisio colligit ex. le. filie dotē. ibi nec
 dubiū. C. de col.

Dos aduenticia fm̄ Azo. est q̄ nō p̄ficiscit
 a parente vel tanq̄ a parēte. vt si extraneus
 dederit patri vt daret in dotē. l. p̄fecticia. §.
 si quis certam. ff. de iure dot. Vel si pat nō
 tanq̄ pater. sed vt extraneus dedit. puta qz
 debebat filie z eius voluntate dedit in do/
 tem viro. vt dicta le. p̄fecticia. §. finali. h̄.
 ceterum

Dos p̄fecticia est que a patre vel tanq̄ a p̄re
 vel ab auo vel pauo p̄fecta est. l. de bonis
 eius vel facto ei⁹ p̄ filio vel nepote eius vel
 quā alias de mādato eoz p̄stituit. vt p̄ses
 aut curator dedit de bonis alicuius eozuz
 Si erat parēs p̄dig⁹ l̄ furiosus. nec refert
 an filia vel neptis sit i potestate p̄stituta vl̄
 emācipata. Nō em̄ ius potestatis s̄z nomen
 parētis facit p̄fecticiā a parēte. §. videt da/
 ta si ip̄e dicit vel iuber aliū dare vel p̄ses
 vel curator ei⁹ dedit. vt dictū ē. Idem est si
 negotioz ei⁹ gestor dederit. z ip̄e ratū habu/
 erit. q̄ oia habent in dicta. l. p̄fecticia. in p̄n.
 iuncto. §. j. z si.

Dotis puilegia sunt ml̄ta. Req̄re de h̄ Azo.
 in sum. C. d̄ p̄di. dot. Et spec̄. in tractatu li/
 belloz. ti. de dona. inter vi. z vxo. §. format⁹
 vbi notat

Dotis p̄missio fm̄ Hostien. vel nuda pol/
 licitatio fm̄ Azo. e. ti. fit p̄ stipulatiōz z etiā
 q̄nq̄ sine p̄cedēti interrogatiōe. Nā pollici/
 tatio nihil aliud ē q̄ offerēt. p̄missio. vt no/
 ta. C. eo. sup̄ rubrica

De D2

Dromones dicūt q̄ p̄erāt nauibz ad fuādū
 trarectū maris in h̄ reipublice militantes. z
 maris transitū tenētes vel tuentes. C. d̄ of/
 ficio p̄se. p̄toris affri. l. ij. vñ etiā ad huc
 eozundē naues nomie vulgari dromones
 appellantur

De Du

Dubiū sine obscurz s̄bz interpretandū est p reo nisi in q̄ttuor casibz. s̄. q̄n agit de causa liberali. de inoffi. test. de matrimonio et de dote. vt. de fi. instru. c. inter dilectos. in glo sa vlti. de re iudi. c. vl. Itē dubia sunt i meliozē p̄tē interpretanda. de reg. iu. estote. In quibz ad cōmunē intelligentiā s̄boz recur rendū est. c. ex litteris. de spon. 7 tutioz via in dubijs est eligēda. de homici. ad audiētī am. 7 de spon. iuuenis

Dubius in fide est infidelis. de here. c. j. Ducentarij dicuntur duces. vl magistri duce roz militū. q̄z dignitatē dicim⁹ substātiuo noie ducenam

Dummodo. vide glo. in ca. nō potest. de p̄ ben. li. vj.

Duellū d̄r singularis pugna q̄ fit p̄tē pbatio nem alicui⁹ ita vt q̄ vicerit pbasse credat. 7 vict⁹ in pbatioē defecisse. 7 d̄r q̄si duoz bel lum factū ad pbatioē veritatē. ac si per te stes q̄s intētiōē suam fundasset. vt. c. ij. de pur. vul. Q̄n autē sit licitū vl nō. no. glo. i. l. qua actōne. s̄. si q̄s. ff. ad. l. acq. vbi d̄r. Si q̄s in colluctatōe vl pancratio vl dū pugi les inter se certāt. ali⁹ aliū occiderit 7 in pu blico certamie cessat a q̄tia. qz glie causa et nō iniurie gr̄a damnū datū videt. Et duellum nō d̄r fieri p̄ ecclia. vt in. c. j. de cle. pug. in duell. Si tñ cleric⁹ faceret duellū 7 non sequeret mors vl mēbz detrūctio posset ex sui ep̄i dispēlatōe in suscep̄t mīstrare et 7 etiā p̄moueri. vt in. c. pal. Etiā de iure ci uili duellū nō pmittit. l. cū fili⁹. s̄. j. ff. de le ga. ij. 7 ibi no. glo. fi. Et d̄r ibi Bar. se au diuisse ab impatore qz aq̄s duellū pmitta tur q̄nqz reqrunt. Primuz qz ille q̄ puocat sit suspect⁹ vel diffamat⁹. Secundū qz nō possit p̄a pbatio haberi de eo de q̄ inculpa tur. Tertiu qz puocat sit par vel maior p̄ uocati. qz minori vel inferiori nō licet ascē dere ad superiorē. Quartū qz cā sit p̄sonal 7 nō pecunial. Quintū qz electa sit p̄ duellum via armoz. 7 non via strepit⁹ iudicial S; Jo. d̄r imo. d̄r qz repperit s̄m leges feu doz in tribz casibz p̄missum esse duellum. Prim⁹ in ti. de pa. tenē. s̄. si q̄s hoicm. i. c. j. col. r. Secūd⁹ in eadē institutōe. s̄. si q̄s ali um. Tert⁹ etiā eadē institutōe. in. s̄. si quis miles. vbi videt inueniri qz in q̄libet causa capitali p̄t fieri duellū. licet glo. d̄ teneat d̄

iure lombardoz. q̄ glo. remittit ad summā Bos. boniuē. q̄ fecit tractatū de pugna et duello. Et d̄r etiā duelluz monomachia. a monos qd̄ est vnū. 7 chia pugna. q̄i vnica 7 singularis. 7 iō inter laicos phibet. q̄a in eodē tēptat. ij. q. v. ca. monomachia. Nec obstat exēplū dauid pugnātī cū golia. qz p̄ uilegia paucoz nō faciūt cōem legē. xxvj. q. ij. c. nō exemplo. Et in his que raro sūt mi raculum est. in aut. de p̄sulibz. s̄. j. circa me dium. coll. viij.

Duplicatio est allegatio q̄ dat reo ad infir mandū replicatōem actoris. vt insti. d̄ repli. s̄. rursus. 7 no. in spe. de excep. s̄. nūc de re plicatōe. Vel s̄m alios est elisio vl anihila tio replicatiōis. 7 bz fieri a reo 7 replicatio nem actoris

Duplicitas phibet in sex casibz. vt no. Ar chid. xvij. q. ij. in nullo.

Duplonia. vt. ff. de s̄. obli. l. p̄tinu⁹. s̄. cū ita Est iter duplicatū vel sterilitas s̄m glo. ibi dem. nā ter. ibi exponit dicēs. Necqz duplā te in diebz ac noctibz 7 om̄i tēpestare p̄tem pta iter p̄tinuare cogat. q̄si dicat s̄ duplo nia facit. nā ter. ibi phibet etiā q̄ ephesi datu rum pmiserit. nec cū duplonia te cogi itu ruz nec tā delicate p̄gredi vt rephensioē di gnus appareat. vel s̄ duplonia d̄r iste q̄ du plata vti⁹ dieta. vel est ille q̄ foruito t̄pis enētū de duabz dietis facit vnā

Dūtaxat. de s̄ vide Archi. d̄ rescrip. statutū s̄. in nullis. li. vj. 7 de iure iu. c. j. co. li.

Duplois vel diplois est dupla vestis

De Ec

Ecclesia s̄m Ar

chidya. de elec. fundamenta li. vj. in p̄n. multis modis dicitur Q̄nqz d̄r collectio sanctoruz. vt. xxij. q. j. nuptiaz. xxxij. q. iij recurat. in fi. Secūdo est catholicorū vl fidelīū collectio. de p̄se. di. j. ecclia. et sic su mis. ij. q. iij. engeldrudā. Et nota qz sicut ex decre. iulij pape. ca. ij. sumit tñ ecclia est nomē grecū. 7 d̄r in latino puocatio p̄t s̄ qz oēs ad se vocat. Et de expositiōe huius nois ecclesia. vide ca. querelā. ne pla. vi. su as sub an. cen. p̄ce. in glo. vbi no. Nā syna goga est p̄gregatio q̄ p̄prie est iudcoz. S; puocare p̄prie est vtentiū rōne. Cōgregari autē solēt pecora. vt d̄r Hugo. Et dicitur

catholica. i. vniuersalis qz p vninersuz mū
 dum est pstituta. ita exponit glo. C. de sum.
 tri. 7. si. ca. sup rubrica. Vel vniuersalis dz
 id est. general in eadē doctrina ad instructi
 onem vel administrationē. vt in pal. c. iulij
 pape. vl' dz eccia fm grecos ab eccleis qd e
 miserās. qz ipa plena misericordia est. Nam
 nunq̄s claudit gremiū suuz redeūtibz. C. de
 sum. tri. in epla inter claras. que est Johis
 sanctissimi archiepi vrbis romane ad Ju
 stinianū impatorē. 7 incipit Victor Justi
 nian⁹ pius 7 habebit sex calūnias. Et d' he
 reri. sup eo. lib. vj. Tertio est collectio mali
 gnantiū. ps. Diui ecclesiā malignātiū
 Quarto est muroz ambit⁹. Et vide glo. in
 s. matricē. in cle. j. de sen. excō. ibi concordan
 tie. 7 qnq̄ sumit p materiali eccia 7 ecclesie
 parietibz. Quinto est corp⁹ epi. Sexto pla
 ture eccie Septimo obuētiōes ecciastice
 pueniētes rōe eccie. Octauo epālis eccia
 Et hāc despōsat eps qn psecrat. Nono vi
 ri ecciastici. lxiij. q. j. ca. j. Decimo canonici
 matricē eccie. xiiij. q. j. s. vl'. Undecimo ma
 ior ps capituli. lvi. di. apostolica. Duodeci
 mo significat epm tm̄. vij. q. j. scire. Trede
 cimo est quelibet eccia puintie cathedralis
 nō romana. Nā appellatōe eccie matricē i
 telligit eccia cathedral. s. nō romana. vt i.
 c. cū sup. de vsu pallij. vide glo. ij. in. c. cum
 clerici. d. s. sig. 7. r. q. j. Antiquo eccie cathe
 dralis noie etiā intelligit eps 7 capitulū il
 lius eccie. 7 nō aliū clerici. Et ecclesiarū bo
 na sunt dei. licet em̄ oia sunt ei⁹. s. tm̄ spēali
 us. Et eaz res 7 psonē diuio 7 humano iu
 re ab exactionibz seculariū psonaz sunt imu
 nes. c. q̄q̄. de cen. li. vj. 7 eccia nō dz dita
 ri cū aliena iactura. liiij. dis. general. de pe.
 suā. ff. d. p̄di. inde. l. nā hec natura.
 Ecce. no. Paul⁹ in commento. c. tertio loco
 de pbat.
 Etiam illa dictio implicat. C. si tu. vl' cur. l.
 etiam. 7. l. fi.
 Ecule⁹ est gen⁹ tormēti ad modū crucis di
 spositū. C. d. male. 7 mathe. l. 7 si excepta. i. fi
 ne. De s. xiiij. q. j. c. j. p archi.

De Ed

Edes fm Azo. dicūt edificia vrbana. sicut
 ville rusticana. ita exponit. ff. de s. signi. le.
 fundum
 Edere actiōem fm Azo. in sum. C. de eden.
 est expm̄ere vel designare ius q̄ quis petit

aliquid ab aliquo i iudicio. Et autē editio
 actionū vel p libellū iudici oblatū. s. vt per
 eū reo def 7 ipe deliberet vel in alio quē ipe
 descripsit vl' sine libello dictate auctore vl'
 sapiente suo qd tūc est dictatur⁹. aut q̄ iure ē
 vsurus. ff. e. ti. l. j. s. edere

Editio instrōz fm Dost. in sum. s. fide in
 stru. s. an instrū edi possit 7 qliter fiat. Et
 editio instrōz p̄t dici copiatio vl' cōicatio
 facta corā iudice vel eo p̄te siue aduersa
 rius sit p̄ns siue nō saltem cū p̄suler. vt. l. j. s.
 editiōes. ff. de eden. vbi de editiōe instrumē
 to in glo. ibidem. Nā edere est oñdere 7 co
 piam describēdi facere. vt notat in. ca. j. de
 pbatōibz

Edictū qnq̄ est idē qd mādatū pncipis fm̄
 illud Luc. ij. Exiit edictū a cesare augusto
 Nōq̄ idē est qd generale statutū pncipis.
 vñ. Edicūt reges. indicit festa sacerdos Et
 differt a p̄stitutiōe. qz p̄stitutio pōt esse gene
 ralis vl' spēalis. vt. l. j. ff. de p̄sti. p̄n. 7 sic acci
 pitur. C. de edicto diui adri. tol. 7 similibus
 Nōq̄ idē est qd statutū vel mandatū p̄o
 ris sicut oia p̄toria edicta. vt edictum de al
 bo scribēdo. 7 de in ius vocādo. 7 de hmōi
 de quibz vide spe. de acti. seu peti. p̄ponēdis
 s. postremo. s. nūc dicamus. de edit. Et q̄
 dam alia differētia edictoz est 7 diuisio. q̄a
 quedam sunt p̄hibitoria. vt edictum de te
 sti. 7 matrimonio. quedā p̄missoria. vt de
 iureiur.

Edictū p̄hibitoriū est illud in q̄ regulariter
 ois p̄mittit q̄ nō p̄hibet. vt i pcuratoribz 7
 in testibz. ff. d. testi. l. j. 7 d. trālla. pla. ca. inter
 corpalia

Edictū p̄missoriū fm Jo. cald. de supplen.
 neg. pla. romana. li. vj. est illd qd regularit̄
 est p̄hibitoriū. 7 tm̄ in certis casibz p̄mittit. vt
 in. c. romana. pal.

Edictum carbonianū. Req̄re supra carbo
 nianum

Edictū diui adriani fm Azo. in sum. C. de
 edic. di. adri. tol. p̄tinebat q̄ si scrip̄ heres
 postulareret se mitti i possessionē nō aliter fie
 ret missio nisi vicesima ps daref reipubli
 ce. Et qz multe erāt interpretatiōes 7 distin
 ctiones circa h̄ edictum facte. Ideo hodie
 sublato hoc edicto fit missio in possessionē
 rerum hereditariarū iuxta dispositiōz quā
 ibi disponit seu ponit Azo. Et ideo poni
 tur vna rubrica de edicto diui adri. toll. in
 vj. li. C.

Edictū ediliciū dicitur idē quod actio edilicia. Nam actio edilicia ab edicto edilicio descendit. ut l. cum aut. §. he actioes. iuncto. §. edilicie in l. si. ff. de edi. edic. de hoc requere supra actio edilicia

Edictū ptoziū ē quod ptoz editit in bēdo. mā dādo. vlt. pstitūedo. ut fecit in edicto d. dam. infec. ut ff. de dam. infec. l. ptoz ait. et in alijs pluribus forte p eodē sumit h. mā dare et iu. bere. licz alij differāt. ut no. ff. q. in su. l. i. §. nec ppter q. s. h. grauit et aduersus eos cōstituti. ff. nau. cau. sta. ut s. dicitū est

Edictū successorū fm Azo. in sum. C. eo. ti. est quo puidet creditoribus. Et dicit ibi glosa q. est quod ptozibus nō petētibz sequētibz petētibz pmitteret. et est in ea. l. de gradu in gradum. de capite in caput. C. de luc. edic. le. j. Nam illud edictū ppter creditores inductū ē ff. eo. l. j. vbi illa scripta q. si de s. bo ad s. buz posita sunt. et hō ne creditoribus lōgior mora fieret dum bona hereditaria vacua sine dño diuiti iacerent. Bñ igit putauit ptoz pstitueret tempus his quibus bonoz possessio nes detulit dare successorē inter eos ut citius possent creditores scire vtrū habeant cum quibus pgrederēt an bona vacatia fisco delata sint an potius ad bonorum possessionem pcedant quasi sine successore de functi

Edilis olim dicebat q. nō solū pstituebat a plebe ad hoc ut pisset edibz. ut ff. de ori. iu. le. ij. §. item ut eā. s. etia p fuit plebiscit qui etia edita dicebat a noie edes et a s. bo tue. or. ris. q. tuebant edes. ut instif. de tute. §. tutores aut. ne i ciuitate essent domo ruino se vlt. inordinate posite i p iudiciū reipublice. deinde plebs sibi ptes creauit q. etia plebem excederēt de numero patrū. ut ff. d. ori. gi. u. l. ij. §. deinde. v. z. vj.

Ediles curules sūt pstituti postq. placuissz plebi q. etia curāt de edibz patz et negociati onibz. vlt. etia de edēdis habebāt. ut no. ff. d. offi. psec. vigi. l. j.

Edilis cerealis dicitur a cerere. q. p fuit annone id est frumēto distribuēdo. Itē etia dicitur pfectus annone. de quibus edilibz in palle. l. j. et. l. ij. §. deinde. ff. de orig. iur. hic tñ pprie vlt. im prope de edo dis. et nō de edibz edilis dicitur nec etia spectat ad eū cura ediu sed ediliuz. Quāq. est alteri administratōis nomē aliū i positum p vsurpatōem ei. et quidā credūt vocari p tinue annone pfectū Azo tamen i

sum. C. de offi. psec. anno. dicit q. annone et publice functiones a quolibet debēt pstarī. si tūc qñ aliquis pūilegio vel pscriptiōe ptebat excusatōem pfecti annone de h. cognouit et aliqñ imponebat ei pena. xxx. librarum auri.

De Ef

Effusionis s. b. u. abundantiā significat. xvj. q. j. reuertimini. xij. di. sepe. vide glo. de sen. excō. c. cū illo. in s. sanguis effusiōe

Effusio et electio Require supra actio de effusis.

Effeminati dicunt quibus virilia exciduntur. vlt. sodomite

Effractoires dicunt q. siue diurni vlt. nocturni furadi cā solēt domos effringere. ut ff. d. effra. et expila. l. j. et ij. vel q. carcerē seu aliud frangūt ut euadāt. Et alit pūiedi sunt diurni. et alit nocturni quia atrociores sūt et acerbis pūiunt. ut c. si pfodiēs. d. homici. et ff. ad. l. acq. l. j.

De El

Electio fm Jo. est alicuius persone idonee ad dignitatē vlt. fraternitatē siue societate sua forma canonice facta vocatio. et hoc modo electio sumit stricte. quis eligere ad mtra se habeat. ut etia no. goff. in sum. c. tit. §. j. in pn. Un ad electiōem tria requirunt. s. auctoritas. numerus. et zelus. auctoritas p siderat in dignitatibus et meritis vite. zelus cōsistit in aīo ut sine carnali aīo fiat. s. fm meritū persone eligēde. viij. q. j. si §. licet ptra istā pditionē sepi cōmittat electio de facto. non de iure Un quadrupliciter eligi solēt. vlt. q. tuoz portis intrare viri ecclesiastici. Un poeta. Quatuor eccl. ius portas intrat ad omēs. Cesaris et simonis sanguinisq. dei. Prima patet magis nūmo s. altera charis. Tercia s. paucis q. rta patere solet De numero pz. Debz electio fieri fm ista tria: habito respectu meriti ad merita. zeli ad zelū. numeri ad numerus. Si tñ ex vna pte sit dignitas et zelus melior tā respectu eligētiū q. electi. et ex alia pte numerus maior certe pualet dignitas cū zelo ipi nūero. ut ff. d. elec. c. ecclesia vlt. Itē differūt electio. collatio. et p sentatō. nam electio fit p collegiū ad dignitates. et papa pfirmat et q. d. libet collegiū d. eligere placitū suū nisi aliud sit de puetudine vlt. pūilegio ut d. elec. et elec. p. tate. c. j. Collatio fit ad be

neficiū simplex. z p̄inet de iure cōi ad ep̄m p̄ totā dyocesim cū p̄sensu capituli nisi aliud habeat p̄suetudo vel p̄uilegiū. z dat plenū ius. nec indiget p̄firmatōe. Sz p̄ntatio p̄inet ad patronū. nec dat plenū ius p̄nta to. sz req̄rit institutio z iustitūra ep̄i. vt p̄ to. ti. de iurepatro.

Elemēta p̄ma sunt q̄tuor ex q̄b̄ oīa corpa p̄stitunt. q̄b̄ virita tor⁹ mūd⁹ gubernat. s. terra frigida z siccissima. aq̄ humida et frigidissima. aer calid⁹ z humidissimus. ignis sic⁹ z calidissim⁹. p̄mū melancolicū. sc̄dm flegmaticū vel fleumaticū. tertiū sanguineum. z q̄rtū colericū. vt no. glo. in p̄be. instā. sup̄ q̄bo. p̄ma elemēta

Elogiū idē est q̄d testamentū. Uel d̄r etiam eulogiū. vt infra dicit

De Em

Emancipatio fm̄ Azo. e. ti. est relatio patrie potestatis corā iudice facta. z d̄r q̄i extra manū. i. potestate patris positō. qz q̄n fili⁹ extra manū p̄ris ponit. tūc emācipat. vt in ti. C. de emā. libe.

Emācipat⁹ d̄r fili⁹ vl⁹ nepos q̄ a iugo a potestate vel manu p̄ris vl⁹ aui est relaxat⁹. z sui iuris effect⁹. qz emācipare ē a potestate mānu. z a iure patrie potestatis dimittere vel liberare. Sz manumittere ē suū a seruitute eripe vel emittere seu sinere. Et sic emācipatio p̄inet ad liberos. z manumissio ad suos. Et nota q̄d emācipauit hoīez. dū dedit ei libez arbitriū. z sic sumus filij dei emancipati. c. nisi cū pdē. de renūci. §. vtz. vbi de hoc glo.

Emāsor d̄r q̄ diu vag⁹ fuit extra castra. tandem rediēs ad castra. vt ff. de re mili. le. iij. §. emāsor. Et ponit de pe. dis. j. §. pene. vel d̄r q̄ imminēte lite fugit extra castra z pace reformata redit.

Embola felix appellat⁹ vl⁹ romanorū iuuentus excrescēs. vñ ann⁹ bisextil⁹ d̄r embolismus vel embolismal. qz crescit i vno die. de h. C. de sa. san. ec. l. iubem⁹. in glo.

Emergere est aliqd̄ subito euenire vel acciderē. z sic forte accipit. C. de administ. tu. l. cū quedā. §. sine b̄mōi. Et nota differētia z in illa q̄ sit q̄stio emergēs z incidēs z quō differat est glo. optima. c. j. de or. cog. Et dicunt ibi doc. q̄ incidēs respicit negociū p̄ncipale. z tāgit merita ei⁹ siue sit acq̄situz aū siue post lit. p̄test. Emergēs p̄o t̄m p̄cessuz

respicit z tēdit ad ip̄m impediēdū siue etiā aū siue post lit. p̄test. oriat. Et d̄r emergēs q̄si extrinsec⁹ euentēs. z nihil cōe hz cū negociō p̄ncipali Sz incidēs intrinseca respicit negociū p̄ncipale. Quāuis em̄ vtrūq̄ oriat ex circūstātijs t̄m in h̄ interest. qz ex circūstātijs cause vel negocij p̄ncipalis et emergēs ex circūstātijs iudicij vel p̄cessuz Uñ Incidēs p̄mit. emergēs iurgia differt Et ad saluādū glo. p̄al. q̄ videt deficere in differētia quā potuit. qz incidēs etiā in iudicio p̄t oriri. s. opponēdo pactū de nō petēdo. z emergēs q̄nqz aū lit. p̄test. vt si excipiatur de excōicatōe aū lit. p̄test. Dicas q̄ incidēs d̄r h̄re cām vetustiorē ad negociū p̄ncipale. Sz emergēs d̄r de nouo oriri. qz tēdit ad ip̄pugnanduz. z aū p̄cessum de nouo factū esse nō poterat. cū nō possz ip̄pugnare nō ens. fac. c. ad dissoluēdū. d̄ d̄spō. imp. et est glo. bona in. l. qd̄ iussit. ff. d̄ re iud. q̄ dat exemplū incidēs. vt si actor d̄r fu⁹ emergēs vt testē nō admittēdo. Et ibi doc. plene notat de h̄ an p̄tor vel iudex possit reuocare i terlocutoriā p̄ quā q̄stio incidēs vel emergēs decidat

Emiola. i. septupla. p̄positū ab emi. i. dimidiū. z olon totū. q̄stines totū z dimidiū. z est vsura q̄ p̄inet totū. z alterā ei⁹ p̄tē. vt si de q̄tuor solidis accipiāt in fine anni sex.

Emeriti dicūt milites veteres q̄ iā sūt a militia soluti. vt ff. de vetera. mili. suc.

Emprio. Re. sup̄. Thenda emptio. z p̄trabit p̄ q̄ de p̄cio uenit ea mēte vt p̄ciū soluat. Nā si imaginarie z p̄ similitudinē de p̄cio cōueniret emptio nulla essz z p̄trabit solo cōsensu siue inter p̄ntes siue int̄ absentes per nunciū vl⁹ epl̄am. vt p̄bat inst. de. ti. in p̄n. z ff. eo. l. j. §. vl⁹. z. l. ij. §. j. z arre datio ē argumētū emptiois.

Emptor bone fidei d̄r esse q̄ aut ignorauit rē alienā. aut putauit eū q̄ vēdidit h̄re potestate vendēdi.

Emphiteosis fm̄ Azo. i sum. C. de iure emphi. z fm̄ Hoff. i sa. rubri. de loca. z pdu. §. qd̄ sit emphiteos. D̄r q̄ emphiteosis grece est melioratio latine. Ab initio em̄ sterilia t̄m p̄ hūc p̄ctū p̄cedebāt. vt is q̄ accipet rē in meliorē statū deduceret. z sterile fertiles redderet. postea t̄m p̄missum est de rebz fertilibz fructuosissimis emphiteotari posse. vt. C. de iure emphi. l. j. in p̄n. Et d̄r emphiteosis vl⁹ emphiteotic⁹ p̄tract⁹ ille qui i

meliorationibus et in rebus solitum consistit. Ecclesiasticus autem emphyteosis consistit in his et etiam in ipsis mobilibus quae ad hanc congrua videtur iconomus. ut. C. de sa. san. ec. in aut. perpetuo et aut. leges quas et alijs gubernationibus et putat coiter dicitur. tunc emphyteosis est media inter locationem et venditionem. Et ita diffinit Zenon imperator. imo dicit dictum tractum esse quoddam tertium genus ab emphyteosis et locatione separatim. ut. l. j. C. de in. emphi. quae lex est Zenonis. Sed Hosti. suam diffinitionem secundum hanc intellexit. ut puta quae admodum hosti. dicitur. et est huius. quia decretal. potuit emphyteositas ponere sub tit. de loca. et adducit. quia magis simile est emphyteosis locationi quam venditioni cum dominum retineat et aliquid certum annuatim recipiat. vide spe. de loca. et adducit. §. nunc aliquid. Unde emphyteoticus. ca. cum. adiectiuum. unde dicitur emphyteoticus tractus. emphyteotica cessio. et emphyteoticum instrumentum. In etiam emphyteotico. as. i. emphyteosim pcedere. Et est natura huius tractus ut soluat pensio sicut uentum est nisi res ex toto pereat. Item quod licet domino auctoritate sua emphyteositas et successoribus expellere si per triennium cessauerit soluere pensionem. sed emphyteositas ecclesie per biennium repelli potest si non soluerit pensionem.

Emphyteositas vel emphyteoticaria dicitur ille qui agrum adducit vel accepit ad tempus colendum sub certo pretio. Cuius tractum dominus uult ad tenuit uidelicet quod nunquam ad tempus sed bene perpetuo tunc adducit quod diu uiuet hereditario iure tenendum et colendum sub certo pretio et certis conditionibus putat inter ipsos contractum est. p. l. j. C. de iure emphi. ibi perpetuo stabilitate. ff. si ag. vecti. vel emphi. pe. l. j. §. qui perpetuum. Et dicitur huius expressum esse in. l. j. §. qui cumque. C. de fun. patri. vel perpetua scriptura interueniente. et sensu utriusque. i. domini et emphyteote adhibito in huius statim. i. ut dominus aliquid pro re accipiat secundum quod inter eos ueniret vel penam vel aliam rem. puta predium aliquid vel sile ut proprium sit domini. Item ut huius emphyteositas de ceteris annis singulis vel duos uentos vel simile soluat in specie redditus. putat ait Azo. in sum. C. de iure emphi.

Emphyteomata vel emphyneumata secundum azo nem. e. ti. sunt res meliorate. et ita exponit tex. l. iij. C. e. ti. vel meliorationes quibus ager labore sic retinetis melior efficitur.

Empleumata dicitur impositiones. unde emple grece est impositio latie. vel sunt substitutiones

siue supabundantie. Item empleuma est emphyteosis scriptura. Et dicitur Accur. in. l. iij. §. ad exbi. quod empleumata sunt ornamenta vasorum vel ornamenta aut varietates colorum. ut. ff. de u. tri. et ole. lega. l. iij. §. p.

Emolumentum capit per sustenta mento in dispositione pretio. et onere sibi annexo quod ex emolumento regulatur onus ut oneris vel quilibet alio medio disponente conclusum videtur. et materia subiecta patitur. Verbi gratia Lego titio decem et uolo quod det seio quod decem non tenet onus in quibus. et sic in excedenti quantitate. l. imperator. §. j. ff. de lega. ij. Ratio quod licet huius sit uoluntas testatoris. tamen materia subiecta non patitur huius significati. s. onus esse sine emolumento vel circa emolumentum. quod quod non honoro eundem nec onerare debeo. Item ibi. lego decem tibi ut des titio librum tuum quod ualeat quod decem si acceptas. et teneris ad onus libri ualeas quod decem. l. i. perator. §. enim uero. de lega. ij. Ratio quia significatum sumitur ex uerbis testatoris et acceptatione legati nam per acceptationem uideris retinere tamen extimasse in qua oneratur es Item ibi testator legat tibi decem et rogat ut Stichum seruum alienum quod ualeat quod decem titio des. si acceptas legatum non teneris titio ultra emolumentum. l. generaliter. §. quod alienum. ff. de fideicommissis. here. Ratio. quod acceptas uerisimiliter ignorat ualorem rei aliene. Item ibi. testator legat tibi fundum ualentem centum. si centum dederis heredi alieno. si oneraris restituere fundum. non teneris ultra emolumentum. l. ciuitatibus. §. j. ff. de lega. j. Si licet si fundus legatus est titio. et oneratus est in dando alium fundum quod est maioris ualoris non tenet onus ultra emolumentum. pal. l. imperator. Item ibi. testator legat mesam que est debitoris et creditoris. legatarius acceptat et onus debitoris est ultra emolumentum. tenet onus ut in. l. cum per. §. mese negocium. ff. de le. ij. quod ex uoluntate dicitur uoluntas testatoris et acceptatoris. Unde nota quod minus emolumentum non patitur maius onus sed tamen onus non censetur minus quam uere vel ficte est equale. et sic diminuto emolumento diminuitur onus in quantum esset emolumento maius. et hoc uerum nisi ubi potest culpa imputari huius emolumentum Sed tunc nec onus uidetur maius. quod equiparasse videtur ei finaliter per multa dicta Bar. et doc. in. l. plauti. ff. de p. di. et de mon. Concluditur quod emolumentum onus sibi in iunctum regulatur ut uoluntas disponeris vel acceptatoris declarat

Emologari. alias emologari est confirmari.
vt dicim⁹ q^o arbitriuz emologat. i. confirmat
silencio decē diez tacite vl' exp^olle fm Hoff. i
sum. de arbi. §. effect⁹

Emunitas fm Hoff. in sum. eo. ti. ē libertas
pcessa eccl^{ie} vs vel ecclesiasticis psonis z rebz
alijs ad eas spectatibz. Vel est pūilegiū ec
clesiastice libertat^{is} vel psonaz vel reruz ad
eā pūinentiū. D^o autē emunitas quasi extra
munia. i. officia vl' onera a qb^o ecclesie sunt
imunes. vt. e. ti. c. eccie. vñ locus psecratus
scz eccl^{ie} habz imunitatē. i. libertatē vt nul
lus inde trahat p vim nisi in casibz scz si su
gens ad eccliam sit public^o latro. vl' noctuz
nus depopulatoz agroz. id est. deuastatoz
fructuū in agris. Etia si in ipa eccl^{ie} comi
sit homicidiū. furtū. vel maleficiū. q^o fru
stra auxiliū legis implozat qui comittit in
legem. de vsur. quia frustra. de appel. ca. an
sit. C. de iure deli. l. sanximus. §. si vero. Ul
dic^o quasi extra munia. i. munera. Nā em
eccl^{ie} subit sordida munera. vt calcis coq^o
de. arene fodiēde. z silia. De quibz vide ho
stien. in sum. e. ti.

Emissari⁹ vo d^o q^o facili⁹ salit sup aquas vl'
p aquas z fossata

De En

Enucleare vet⁹ ius. i. extra nucleū obscuri
tatis ponere. Nā put Azod^o dic. C. d. vete. iu.
enu. In iure inuenit qd est amaz. ita z i ve
teri iure erāt tot multitudines q^o nemo eas
habere vl' legere poterat. Nā sic in nucleo
dura testa inuenit. Ita ibi dure z iniq^o snie
erāt. Itē sic nucle⁹ cū inutili pellicula regi
tur z later. ita z i illa multitudine tāta sub
lata supfluitate antiq^o z necessarijs z vili
bus collect^{is} put meli⁹ fieri potuit ius vet⁹
enucleatū est. Nā meli⁹ est pauca z idonea
effundere q^o mult^{is} inutilibz pgrauari. vt. C.
eo. ti. l. ij. §. z si aliqd

Enunciatiuū p^o de se tantū significat qn
tum sonat. s. enunciatiōem e^o qd est vl' qd nō
est sicut nūci⁹ d^o. qz refert volūtate dñi sui
scz qd velit z qd nō velit. vt in. l. z licet. ff. d.
p^oti. pecu. Qñq^o tñ vbi enunciatiuis signi
ficat dispositio qñ h^o significari pcludit ex
quouis pbabili significato. Verbi gratia.
Creditor dicit debitori suo quē scit esse de
bitore p^oteor te nō teneri vel deberi. Nec
sunt p^oba enunciatiua tñ z falsum enūciant
qz vez est ipm teneri. z nō h^o p^oba verā liber

tatem inducūt. l. tale pactū. ff. de pac. Rō ē
volūtas pferentis ex fauore liberationis. se
cus si ignorāter pferret. Itē ibi testatoz le
gavit multa vxori. Et dixit se nō dubitare
queq^o accepit vxoz libe^o cōibz restituturaz
Nec p^oba nō dubitare nō sunt dispositiua.
s; enūciatiua. qz enūciāt volūtate mulier^{is}.
z eius factū futuz in rebz sibi legatis. et tñ
accipiunt p fideicomisso. z sic significat
dispositiōne. vt in. le. vñ ex familia. §. si. ff.
de le. ij. Rō qz volūtas testatoz ex signifi
cato a maior^{is} ad liberos ex firmitate enun
ciationis dicit se nō dubitare. Itē ibi in in
dicio Cōfiteor me tibi debere. r. significat
dispositio. qz p h^o verbū obligoz solvere li
cet aū nō essem obligat⁹. l. vnica. C. de p^otes.
Rō. qz h^o importat pceptū iudicis de soluē
do exp^osum vel tacitū. licet em exp^ose nō p
cipiat. habet tñ p pcepto. z ex p^oessione suf
ficiēter pbat debitū. z sic lex hoc disponit.
etiā pter voluntatē obligati. ppter necessi
tatē iudicij. Itē ibi extra iudiciū. Cōfiteor
me tibi debere decē ex causa mutui p h^o ver
ba nō significat dispositio s; est tñ enūcia
tio ex qua orit sufficiens p^obatio debiti. ff. de
posi. in. l. publico. §. si. Rō. qz hoc tñ signi
ficat p^oba nec potest aliūde pcludi disposi
tio. Nā obligatio facili⁹ infer^o sic liberatō
Itē ibi extra iudiciū. Cōfiteor me tibi de
bere decē nō exp^omēdo causam. h^o tantū est
enūciatio. sed ex ea nō infer^o sufficiens p^oba
tio debiti. l. cum de indebito. §. si. ff. de p^oba
ti. qz nō sufficiēter pcludit cū nō appareat d
quo debito

De Ep

Epidometrici dicunt q^o habebāt sub se men
suratores q^o mēsurabāt hospitia z i eminen
te loco describebāt noia eoz q^o ibi habebāt
hospitari

Epitogiū est vestis vl' tappard⁹ supior cleri
ci. z d^o ab epi. i. sup. z tego. q^o si sup^o tegens.
no. in glo. in cle. ij. de vi. z ho. cle.

Epitiniū est suspētio vni⁹ septimane. vel ē
quedā increpatio. vl' gen⁹ pene fm Jo. an.
in glo. trj. q. ij. ois iactura

Eps d^o ab epi qd est sup. z scopos vel sco
pin intendere quasi supra intendens. qz h^o
curā supintēdo sup oēs laicos z clericos
sibi cōmissos. vt. vij. q. j. q^o epatū. r. dis. cle.
ros. vbi etiā interpretat speculatoz. eo q^o spe
cule^o subiectoz mores z vitā. cui⁹ officium

psistit inspectione crismatis. crismatōe fron-
tis. collatōe ordinū. psecratione ecclesiarū
z altariū. vt de sen. excō. c. qui piculosum. li
bro. vi. in glo. j. Sz qre papa noiat se epuz
Nota q̄uis i eccia dei sint dignitates epi
scopatu maiores. tñ qz i eccia sunt nouē or-
dines. pal. c. clerōs. z. xxiij. di. epus. z. ca. se.
Licet fm theologos solū sunt septē ordines
qui epatum z psalmistatū omittūt. et inter
istos nouē epatus est maior. Ideo papa n̄
a dignitate sz ab ordine nomiari volēs. vo-
cat se ep̄m fm Jo. an. in pn. li. vi. Et ep̄s eli-
gend⁹ dz habere has pditōes. vñ Anni tri-
ginta. sacer ordo. pura volūtas. Et moruz
grauitas. sapiētia spōsa parētis. Lōcurrēt
fama. decus hec dant pontificatū. vt d̄ ele-
ctione. cū in cūctis. z vide Hoff. de tē. ordi.
qui p longū declarat regulas apostolicas
z ep̄s est p̄r eccie. xcv. di. esto. z etiā pcura-
tor de dona. c. ij. r. q. ij. casellas. rñ. q. ij. sine
exceptione. Et tenet reddere rōem. p aiab⁹
sibi cōmissis si male custodierit oues suas
de re iudl. c. pe.

Epistola decretal. Re. sup. decretal. epla.
Epla diui adriani fm Buil. in spe. d̄ renū-
cia. h̄. in pmis ḡ sub. h̄. finit̄is. locū hz inter
fideiussores. mandatores. z constitutores.
Itē inter tutores. z est illius eple officium
q̄ q̄uis aliqui sunt in solidū obligati. tñ p
ei⁹ bñficiū si om̄s pares sint in soluēdo tē-
pore litis posset postulare. z diuidat actio
iter eos vt vnusq̄sqz p virili portione alias
actione pueniat Alioqn nisi dicto bñficio
inuarēt possz creditor quē mallet i soliduz
puenire. C. d̄ isti. pe. l. fi. z insti. de fideius. h̄
si plures te. ff. d̄ fideius. l. inter fideiussores.
z. l. si dubitet. Si ḡ huic bñficio fuerit rñū-
ciatū poterit creditor quē maluerit pueni-
re. Quō aut̄ renunciat instro huic bñficio
vide ibidem

Epitaphiū est scriptura siue titul⁹ i lapidib⁹
sepulcroz sculptus

De Eq

Equestris dignitas erat i his q̄ romam cu-
stodiebāt. nā z hi habent p absentib⁹ reipu-
blice causa. Et dic̄ Accur. q̄ aliqui erāt p̄-
sidentes. qz simplex militia nō est dignitas
de h̄ vide Accur. e. ei. in rubri. c. li. rñ.

Equitius dz custos equoz.

Equitiū als equiriū est grex equoz fm Ac-
cur. in. l. qd̄ ḡ. ff. de usufruc. quēadmodum

quis vtatur

Equitas est pueniētia rez q̄ cūcta coeq̄pa-
rat. z in parib⁹ rōib⁹ paria iura vel iudicia
desiderat. vt. C. ad. l. falci. l. fi. Verbi gratia
Ducnasti mihi centū aureos mutuo. mo-
do equū est q̄ isti numeratōi pueniat solu-
tio fm eandē q̄litate z q̄ntitate. vt. ff. si cer-
pe. l. mutuū. Itē dedi tibi damnū centū au-
reoz dignū iustū z equū ē vt fm eandē q̄n-
titate damnū tibi resarcia. Equitas etiā dz q̄
dā mitigatio tpans iur̄ scripti rigorē Et i
quib⁹ casib⁹ talē equitas pferat rigori iur̄. no-
tat Jo. an. de trāsac. c. fi.

Equanimiter. i. equo aīo

Equus calcitrosus dic̄it qui solit⁹ est calce
ferire

De Er

Erarium est repositoriū pecunie ab ere di-
ctum.

Ergagabi dicunt oparij laborātes i statio-
bus suis. z dz ab erga qd̄ est opa. z gabor.
qd̄ est labor

Ergasteria sūt statioes oparioz. z dz ab er-
ga. i. opa vl op⁹. z sterion statio q̄si opis sta-
tio. vt no. C. de opa. l. ij.

Ergascula dicunt carceres vl p̄ssioes. z dz
ab er. qd̄ est lis. z scolon missio

Ergo no. Jo. an. d̄ sum. tri. dānam⁹. in pn.

Ermofrodit⁹ est q̄libet q̄ hz vt̄iqz serum.
An aut̄ ad testificadū exhiberi possit q̄lital
ser⁹ inualescētis demōstrabit. si cū calore
durate. p viro se gesserit. recipit in teste. als
nō. iij. q. ij. c. j. post mediū. h̄. j. Itē tal⁹ po-
nit̄ inter infames. z nō p̄t esse aduocat⁹. iij.
q. vij. infamis

Erro. est pusillus fugitiu⁹ q̄ nō q̄dem fugit
sz ex p̄suetudine qd̄ā aberrare solet. z frequē-
ter sine causa vagat. tp̄ibusqz in reb⁹ nuga-
torijs p̄sumptis. tādē licet sero redit ad do-
mum. vt. l. qd̄ sit fugitiu⁹. h̄. erronē. ff. d̄ edi-
edic. Sz vtz erro faciat furtū sui sic fuit
fugitiuus. z an sit in vsu captibilis Primū
dubiū est disputabile. vt i glo. le. j. C. de ser.
fugi. q̄ dic̄ in fi. q̄ aliq̄ sint p̄tra. vt sūt fran.
accur. marti. sil. zc. Sz catho sec⁹ tenet ibi
q̄ sic. Rō p̄mi. qz erro hz aīm lucrādī vsuz
sui. scda rō sua. qz licet nō sit furtū odiosuz
vel penale. est tamē furtū fauorabile z rō-
nabile ne p̄iudicet dño. Ad scdm dubium
silt̄ rñdet q̄ sic. vt no. plen⁹ p doc. in. d. l. j.
sup glo. ij.

Errare. est aliud p alio putare. xxxvii. di. q̄. uis. xxi. q. ii. in quib. in fi. Et no. Jo. an. in cle. j. de iudi. sup. h. certa scia. Et nota q̄ er rās nō sp̄ decipit. vt si fu⁹ ducit liberā quā credit ancillā cū e⁹ dditio melioze. q̄ rōe talis erroris nō possit diuortiu petere vro re p̄sentiente fm Bosfr. de iung. fno. s. si li ber Ubi alij alit̄ dicūt z forte iō qz sic igno rātia opponit scie. sic error p̄sensui. vt i glo. in clemē. pal.

Error est q̄n aliqd alit̄ p̄tingit. vel aliud q̄ credit vel putat. in q̄b. c. pal. in fi. vbi dicit Aug⁹. ex encheri. q̄ nō est arbitrādū p̄ctm̄. aut si est minimū esse atqz leuissimū. Etiaz error cōmunis excusat z fac ius. vt i. l. bar/ ba. ff. de offi. p̄li.

Error aduocati in facto pōt redargui vsqz ad sniam

Error calculi fm Azo. in sum. e. ti. est error cōputatōis. veteres em̄ cōputabāt p lapil los q̄ calculi vocabāt. p eo q̄ pedibz q̄nqz calcant. licet nō impune. vñ Persi⁹. Dunc matene diē numera melioze lapillo. q̄a p bone die ponebāt bonū lapillū. Q̄nqz etiā calcul⁹ ponit p cognitōe cause. vt. C. d. iud. le. rē nō nouā. Etiā q̄nqz p sentētia. C. d. ap pel. l. si actor ibi deteriorē calculū. qz causa calcat. id ē. terminat p sen. est glo. i. l. vnica calcat. C. de errore calculi.

Error intollerabil⁹ est error a iure rephatus Et nota q̄ error sumit p facto siue sit error iuris siue facti. qz licet sit iur⁹ in q̄ntum est error. facti tñ est cū sit in alio q̄ in veritate. Verbi grā Titius vir honest⁹ petijt a me pecuniā sibi mutuari. dixit q̄ mutuarē assi gnādo sibi diē. illa die venit alter Tit⁹ vil qui assimilabat illi i facie dicēs se esse illuz z p sibi trado z mutuo. ibi est error i quo impedit dñij trāslatio. l. si q̄s vxori. s. cū ti/ tio. ff. de fur. qz significatū sumptū est ex er roze in p̄sona. Nec tradēs p̄sentit in istum cui tradit saltē sciēter. q̄ sibi nō tradet iure. Itē ibi titio amico meo trado rē ex cā do/ natiōis. quē credo sane mētis esse cū sit fu/ riosus impedit trāslatio dñij. l. q̄ meo. s. si furioso. ff. d. acq. pos. qz furiosus nō acq̄rit dominū cū nō habeat p̄sensuz. z sic error tradētis h̄ nihil opat. qz quātūcūqz vellz p̄sentiret trāssere nō tñ transferret. Item ibi filiū familias asserēs se patrē familias l̄ seru⁹ libertū. petit a me sibi mutuari. z mu tuo nō impedit trāslatio dñij. l. si q̄s vxori.

pal. z. s. seru⁹. z. l. fallus. s. si q̄s. ff. de fur. qz error est in qualitate significāte nō p̄sensuz transferendi. licet aliqui cōtra. sed si trado. ff. vetus. credens. C. nō trāssert dominium le. si me in vacuū. in p̄n. ff. de acq. pos. quia res que tradit nō intēdit. q̄ nō transferet Et res que transferri intendit nō tradit. sec⁹ si in noie error sit. vt trado tibi fundū corne lianū sub noie sempzonij credēs sic vocari certe nō impedit trāslatio dñij. qz p̄sensuz est in re z dominij e⁹ trāslatōe. z sic de alijs suo modo

Erupta cesa dicunt omnia illa que cedunt z eruuntur

De Es

Estimabilia sunt ocree. scz calciamenta de co reo quibz etiā aliqui vtūtur interdū in esta te. Et siunt optima apud sanctū Seneri/ num. vt dicit Jo. an. in cle. ne in agro. d̄ sta tu monachoz.

Estimatio significat taxationē put subiecta materia vel q̄duis aliud mediū significare declarat. Verbi gratia. res tradit estimata hoc addito q̄ reddat estimatō z nō res. Et h̄ significat emptioz venditio. vt in. l. quo/ tiens. ff. de iur. dot. vbi d̄: res estimata da/ ta viro in dotē si est empta. vir agere potest ex empto d̄ vxorē. de h̄ insti. de emp. z vñ. in p̄n. z. l. estimate. ff. so. mat̄ri. z. l. plerūqz. i p̄n. ci. ff. de iur. dot. iūcta. l. necessarias. in p̄n. ff. de pi. z cōmo. rei vñ. S; ibi res dat estima ta h̄ pacto q̄ res reddat z nō estimatio. tūc nō est emptio s; significat q̄ re pempta vel diminuta attēdat estimatio facta. l. si int. C. de iur. do. Nec piculū diminutōis vl pem ptionis sit recipiētis nisi sit i culpa. qz cū rē traditā teneat reddere piculūz debeat esse dñij rei. S; in casu p̄cedenti piculū vel de terioratio rei trāsit i recipientē. vt. l. estima te pal. Itē ibi res dat estimata in dotē hoc pacto q̄ reddat res vel estimatio. tūc signi ficat trāsire piculū pemptōis. s; nō deterio rationis. l. plerūqz. s. si. cū. l. se. ff. d̄ iur. dot. Et h̄ ex natura p̄tract⁹ z alternatiue. Nam natura dos est q̄ dñij trāsit i maritū. et sic piculū est suū. S; ex natura alternatiue al tez hoz sufficit. aut rē reddi. aut estimatōz iurta regulā in alternatiuis de rez. iu. li. vi. S; res perempta reddi nō p̄t. q̄ estimatio Res aut deterior reddi p̄t. q̄ si reddi nō est reddēda estimatio

De Et

Etas legitima sp̄ intelligit̄ d̄ naturali nō d̄ ea q̄ p̄ p̄ncipis b̄nificiū implet. vt. C. de his q̄ ve. eta. imple. l. vlt̄.

Etas pupillars̄ est mior. xiiij. annis. i masculis. z i femia. xij. ff. de h̄. sig. l. pupill̄.

Etas pubertats̄ diuersimode accipit̄. nā in nuptiis p̄trahēdis etas pubertats̄ est i masculo. xiiij. annis. z in femina. xij. annis. vt i sti. de nup. in pn. cū ibi not. Nō aut̄ idē tps̄ requirit̄. s̄z alimēta req̄runt̄ vsq̄ ad pubertatē que debent̄ masculo ad. xvij. annū. femine autē vsq̄ ad. xiiij. ff. de ali. z ciba. le. l. mela. at. in pn.

Etatis venia est p̄uilegiū qd̄ impetrat mior a p̄ncipe. vt habeat̄ p̄ maiore. impetrat autē eā mascul̄ maior. xx. annoz. femia autē maior. xvij. vt. l. ij. C. de his q̄ ve. eta. im. Da turior em̄ est sex̄ feminaz̄ hac rōne. vt no. Accur. in gto. septima. l. ij. pal. qz̄ mala herba cito crescit. z cit̄ est subdola mulier et auara. ff. ad vellei. l. s̄z si ego. in fi. Nā regula natural̄ est. Quāto longī res habz̄ esse tāto tardī ad p̄fectionē deuenit̄. z econtra quāto breuī hz̄ esse tāto maturī ad p̄fectōnem deuenit̄. patet h̄ in plātis z brutis. S̄z vir lōgī hz̄ esse q̄ mulier. iō tardī ad p̄fectionē deuenit̄ q̄ mulier. Et iō mulier cit̄ subdola z sagacior efficit̄.

Eti idē est qd̄ q̄uis. d̄ symo. c. z i q̄stiones. de offi. in. or. c. z i ab aplice. in cle. de iure iu. z i rps̄.

Etiā. Req̄re supra Ec.

Et hec p̄iunctiua licz̄ p̄rie copulet. ff. dōdi. insti. l. si heredi. tñ aliqñ sumit̄ p̄ vel. ff. d̄ h̄. sig. Sepe cū filiis Aliqñ reperit̄ q̄litates p̄ cedētes. ff. d̄ fun. instru. z instru. lega. l. seio s̄. gazo. Aliqñ p̄ id est. vt. c. ij. de sp̄s̄. Etiā no. in. c. ij. de rescrip. vbi de h̄. Un̄ h̄ dicitio z p̄iungit̄ p̄ncipalit̄ simul z successiue. put̄ infer̄ ex significato tūc h̄ dicitante. z fm̄ q̄ volūtates disponētis quis medio signifi care declarat. nā qñq̄ est p̄iunctiua rez̄ p̄ncipalit̄. quarū tñ vna est alteri successoria. vt dicēdo. lego fundū. z eī instm̄ legatum licet sit accessoriū ad fundū. z extinto fun do legato nō extinguit̄ legatū instri. sec̄ est in p̄positōe cū. q̄ p̄iungit̄ accessorie. facit. le. cui fundus. ff. de fun. instruc. z instru. lega. posset etiā tñ facilī trahi ad p̄iungendū accessorie. p̄ volūtate disponētis q̄ exp̄met et

p̄cū. Significat etiā ibi successiue filium z nepotē heredes instituo. nā intelligit̄ q̄ filius admittat̄. z eo deficiēte nepos. l. gall̄. §. si. ff. de libe. z posthu. Rō. qz̄ nepos nō si mul admittit̄ cū filio. z h̄ ex ordinata chari tate seu naturali affectōe. ar. l. generalit̄. C. de insti. z substi. sub p̄ditōe. fac̄ lex Lucius ff. de here. insti. vbi distiunctiua resoluit̄ i cōiunctiua p̄pter volūtate q̄ p̄cludit̄ ex chari tate. facit. le. cū frater. §. cū p̄. ff. de lega. ij. Idē in p̄ctibz̄ si q̄s emit̄ redditū vel funduz̄ p̄ se. libez̄ z nepotibz̄. ibi z p̄iungit̄ successi ue. l. q̄ p̄mo p̄ sol̄ admittat̄. post liberi. de inde his deficiētibz̄ nepotes

Estates sunt sex q̄bz̄ generatio z stat̄ hois si nitur. xxxv. q. iij. ca. j. z Joh. an. in pn. li. vi. Alij ponūt̄ septē etates hois sicut̄ septem mūdi. vii. Infans. inde puer adulescēs. p̄ iuuenis vir. D̄ inde senex postea decrepit̄ tus sit. Annos p̄ma tenet septē. z altera bis tot. Tertia q̄ter septē. s̄z q̄draginta q̄terna. Annos exultat ad q̄nquaginta inuēt̄. S̄z si porrigit̄ ad septuaginta senect̄. Et tunc decrepit̄ incerto tpe durās. Itē nota ver sus de etatibz̄ mūdi. P̄i m̄ adam iustusq̄ noe magn̄ p̄ abraā. Et p̄ h̄ moyses Da uid natuz̄q̄ redēptor. Septia sine caret. lo cat in requiēq̄z beatos.

Et cetera qñq̄z scribit̄ extēse p̄ duabz̄ dicitio nibz̄. z sic disponit̄ fm̄ q̄ relatiuū sequit̄. si saltē aliq̄d sequit̄. vt dicēdo z cetera. q̄ sunt scribēda. alias respicit̄ omia q̄ p̄missa sunt. Qñq̄z scribit̄ abbreviate. vt zc. sic oēs cōp̄ hēdit̄ clausulas p̄suetas apponi i tali p̄ctu. De h̄ tradit̄ in. l. gallus. in p̄nci. ff. de libe. z posth. z nota. in. c. qm̄ s̄ salfam. de p̄ba. vi. de supra de. l.

De Eu

Euestigie. i. statim vel p̄tinuo. vt i. c. vnico. de statu. mona. li. vi.

Eulogiū idē est qd̄ testamētū. vt in. c. nos q̄ dem. de testa. z in. l. iubem̄. C. de testa. z. l. qdā eulogio. C. d̄ iur. deli. ita exponit̄ Ber. de testamētis Apud nos autē aliter accipit̄ vt. ff. de re mili. l. desertoz̄. circa pn. z d̄ ab eu. qd̄ est bonū. z logos fmo q̄si zc. Ul̄ fm̄ hosti. ab eu. qd̄ est flebile. z logos fmo. qz̄ vt plurimū sit i extremis. z est nota doloris. Etiā eulogia dicūt̄ encenia q̄ olim porta bant̄ metropolitanis ad p̄ciliū puinciale. vt. xvij. dist. c. de eulogijs. vbi fm̄ glosam.

eulogia dicunt munera q̄ deferunt subditi suis plaris

Euidēs est qd̄ sp̄ palā est. z euidēter apparz i. q. i. vt euidēter. d̄ accusa.

Euidētia. ff. de p̄trahē. em p. l. ea q̄. z qd̄ est i euidēti nulla p̄t tergiverfatōe celari. de co. ba. cle. z mul. c. vlt. de offi. ordi. si canonici. §. ceterz. li. vj.

Eunuchi fm̄ Azo. in sum. C. e. ti. dicūt spa. dones tm̄ z nō castrati. hoies autē barbari extra solū romani iperij p̄nt eunuchi fieri. aut penā capitū subeāt

Euincere est aliqd̄ ab aliq̄ extorq̄re v̄l eripe vel p̄ sniam iudicis acq̄rere Res etiam eui. cta d̄. cū est amissa

Euictio fm̄ Azo. in sum. C. d̄ euic. fm̄ q̄sdā ita diffinit. Euictio est rei empte. v̄l ex alia iusta cā accepta p̄ sniam iudicis abductio. vel vt petat alio euicente omisio. nec em̄ sp̄ est necessariū rē abduci vt videt̄ euicta. vt. ff. e. ti. l. euicta. §. j. Et euictōis cautio solet p̄stari a venditore ipi emptori. ad h̄ vt si aliqd̄ ab emptore rē empta tāq̄ suā petat: dicēs eā sibi esse obligatā aut aliqd̄ ius i ea h̄re emptor recursum z regressum habeat ad venditorē cui denūciare h̄ tenet. z v̄di tor debet assistere z defendere emptorē in causa euictōis. Et d̄ euictio alicui rei in cām alteri abduce p̄ iudicē acq̄sio. vide sup̄ cautio. de euic.

De Ex

Exactio. i. petitio. nā exigere est rem ab alio petere

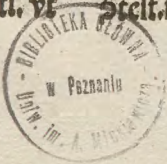
Exauctorizare est militē cingulo. v̄l clericū ordinibz spoliare. vt in. l. q̄ cū vno. §. n̄ oēs ff. de re mili. Uel est statū alicui v̄l aucto. ritatē ei auferre. z q̄nq̄ h̄z fieri exp̄sse. q̄nq̄ tacite. vt si p̄nceps v̄l dux belli militi i exer. citu delinquētī calcaria absciderit. talis d̄z tacite exauctorizat̄ dato q̄ nil exp̄mat. z ex. presse vt si dux exercit̄ militē fugitiuū exau. ctoriauerit. Itē p̄t h̄re locū in clerico. qz exauctorizare etiā idē sonat qd̄ de ḡdare

Excandescere est subito irasci habēdo simi. tudinem inter furore z estuant̄ ferri can. dozem

Exceptio est rei defensio p̄ quā se defendit z tuet̄ ab actore fm̄ Azo. in sum. C. e. ti. Q̄n̄z ponit̄ large z imprope p̄ omni defensioē p̄ ut reo p̄petit etiā si nulla actori p̄petit actō Et sic quidā vocāt eā exceptionē facti. v̄l

q̄n sine exceptione d̄s calūniōse ponit. S̄z Azo vocat eā exceptiōem intētionis. z d̄ ex. ceptionibz intētionis q̄ sint nō. ff. e. ti. l. j. in. pn. z. l. ij. §. illud. C. de trāfac. z tal nō p̄t d̄ iure exp̄iri. qz nemo p̄t exp̄iri sine actioē vt cū t̄nc nulla sit actio. nulla p̄t dici actionis exclusio. s̄z d̄z intētionē actoris defensio vt q̄n q̄s se in aliquo instrō obligat ad aliqd̄ sine exceptiōe iuris v̄l facti. Sensus ē qz h̄ hoc nullā faciet defensioē de iure vel d̄ fa. cto. Differūt t̄nc exceptio z defensio. Nā de. fensio p̄p̄t d̄z q̄ ipō iure actionē tollit. vt so. lutio q̄ est ei qd̄ debet redditiō. z acceptila. tione ois obligatio tollit. instit. q̄. ino. obli. tollit. in pn. z. §. itē p̄ acceptilatiōem. Itēz renūciatio d̄z defensio. c. sup̄ h̄. de renūci. p̄cordat glo. in. c. j. de lit. p̄est. li. vj. vbi nō. ex glo. penult. q̄ ois exceptio pemptoria q̄ perimūt lras z grām opponit aū z post litis. p̄estā. C. de excep. l. vl. Et nō. Hosti. z Jn. in. c. p̄statur. de rescrip. Itē large d̄z etiā ex. ceptio esse replicatio q̄ dat actori. ois ei re. plicatio est exceptio. vt. ff. e. ti. l. ij. §. replica. tionis. Et sic se habet exceptio ad actionēz sic replicatio ad exceptōz fm̄ Hoff. de pba. in sum. Strictē h̄o z p̄p̄t exceptio ponit̄ p̄ illa defensioē q̄ cōpetit reo p̄tra actionēz cōpetentē in eū. z sic d̄z actiois exclusio. z h̄ est exceptio iuris. vt si petis a me debituz. z ego excipio q̄ remissisti mihi. v̄l si fecisti me cum pactū de nō petēdo. vel q̄ nō venit d̄z es p̄fixus. vt sumit̄ v̄traqz exceptio. ff. eo. ti. le. ij. p̄mo r̄nsō. z. §. replicatiōis. z q̄ exceptō sit actiois exclusio. habet̄ de elec. d̄ndū. su. per §. irritari. in glo. Exceptio diuiditur i plura genera. qz Alie sunt t̄pales z dilato. rie. Alie p̄petne z pemptorie. vt. ff. e. ti. l. j. §. exceptiōes. Alie sunt odiose. vt macedoni. ane. Alie fauorabiles. vt velleiane. hec diui. sio colligit̄ et. l. q̄ exceptiōem. ff. de p̄di. ind. Itē alie sunt in rē. alie in psonā. vt. ff. e. ti. l. j. §. exceptiōes. pal. Itē fm̄ Hosti. z Spe. Alie sunt anormale. Alie mixte. z multas alias diuisiones dicti doctoris psequunt̄ vide eas

Exceptio dilatoria est q̄ cām differt. vt insti. tu. eo. §. appellan̄ Et istaz est multiplex di. uisio. de quā aliquātulū nō. in. l. exceptiōez C. de pba. Est em̄ quedā dilatoria solutio. nis. q̄ sapit istā naturā q̄ respicit actōnē ni. mis rēp̄stue intentatā. z d̄z opponi aū lit. p̄est. s̄z p̄batio ei sic post lit. p̄est. ca. inter. h

mona. de re iudi. q̄dā est dilatoria iudicij q̄
opponit pprie ad ipediendū iudiciuz añ lit.
p̄test. z p̄bat tāq̄ p̄iudicial' z exp̄diēda ve
nit añ lit. p̄test. Et idē dicendū est de repli
caciōe eiusdē. Quedā est declinatoria fori.
vt ibidē notat. Itē colligit h̄ diuisio ex. l. iij
in fi. ff. e. ti. vide de h̄ spe. e. ti. Et nota q̄ de
clinatorie iudicij sunt i initio p̄ponēde. Et
sunt iste q̄ p̄ iurisdictionē iudicij opponunt
Rō ne si eis scient obmissis ad alia p̄cedat
vidcat q̄s in iudicē p̄sentire. C. de excep. le.
vlt. no. Hof. de dila. §. sūt z alie. in fi. Sūt
etiā iste p̄bāde in initio. vt pus sciat d̄ iurif
diciōe iudicij añq̄ p̄cedat ad vltiora. ha
bent tñ etiā locū post sniam si ex ignorātia
obmittant. d̄ sen. z re iud. ad p̄bandū. C. si a
nō cōpetēt iudi. l. vlt. Etia dilatorie p̄ponē
de z p̄bande sunt añ lit. p̄test. c. inē mona. p̄
alle. z. c. pastoral. de excep. C. de p̄ba. l. p̄nt.
Dilatorie solutiōis sunt p̄ponēde s̄lir in ini
tio cause. i. añ litē cōtestatā. z p̄bāde postq̄
actor suā intentōem fundauerit. s̄z p̄empto
rias p̄babit re? postq̄ actor suā intentōez
probauerit. de hoc vide Hoff. de p̄batio. §
restat

Exceptio pemptoria fm Sp̄c. vocat sic. qz
actiōem vel intētiōē agētis perimit scdm
Jo. an. c. j. de lit. p̄test. li. vj. seu ius ledit. vt
insti. de p̄pe. z temp. actio. §. p̄petue. vt pa
ctū de nō petēdo i p̄petuū. z i iuranduz d̄
nō agēdo vlt accusando. videlicz petebaz a
te centū. z tu excepisti q̄ pepigi tecū de non
petēdo i p̄petuū. vlt iuravi nō agere vel ac
cusare. q̄ ipō iure tollūt naturalē obligatiō
nem. vt. ff. d̄ iure iur. l. si. circa p̄n. qd̄ docto
res itelligūt esse vez de voluntaria z uētio
nali. sec? aut de necessaria. Civilē aut ipso
iure nō tollūt s̄z ope exceptionis elidūt. Et
fm Bzo. sp̄ obstat he agēt etiā si cessauerit
agere p̄ mille annos.

Exceptio ppetua ē q̄ p̄petuū h̄z effectum. vt
cū per̄ a me debitum excipio q̄ tu remisisti
mibi. h̄ exceptio ppetua dici p̄t. z perpetuo
cōpetit q̄ncūq̄ actor agit qz exceptio nō cō
petit nisi q̄s agat. ff. d̄ excep. l. exceptio.

Exceptio tp̄alis ē q̄ ad tps̄ vtilis est. vt cum
petis debitū excipio q̄ fecisti pactū meuz
de nō petēdo. h̄ exceptio vsq̄ ad annū vtil
est. postea p̄o nō. de q̄ de rescrip. c. p̄lex q̄. z
de offi. or. c. pastoral. in fi. z. ff. e. ti. l. exceptio
ne. §. tēpales. Et h̄ etiā dilatoria d̄z. qz dis
fert z plōgat cām. nō aut aufert. Aliud exē

plum. puenio te corā iudice nō tuo. z tu ex
cipis te nō esse d̄ forō ep̄. vide glo. in verbo
excusari. c. si aut. de rescrip.

Exceptio anormalis est q̄ nō sequit normaz
aliaz. qz p̄t opponi añ lit. p̄test. z post. z i lit.
p̄test. vt exceptio excōicatiōis z alie. l. d̄ q̄b
dubitat an sint p̄petue an t̄pales. vt excep
tio m̄simonij. z exceptio nō numerate pecu
nie. z nō numerate dorz. vt no. insti. d̄ excep
§. appellat. z p̄les alie fm Hostie. z Spe.
eo. ti. vt exceptio q̄ cōpetit fideiuzstoribus ex
eplā diui adriani p̄ creditores. vt no. insti.
de fideiuz. §. si plures

Exceptio rei iudicate non p̄t opponi q̄n sit
sup eadē re. z q̄n est ex eadez causa z eadem
persona

Exceptio doli est quadruplex vt no. Accur.
in glo. qui se debere. ff. de p̄dit. ob cau. da.
cau. nō se.

Exemptio pprie est vbi aliq̄ p̄uētualis ecclia
canonicor̄ seculariū vel regulariū mona
choz vlt monialiū immediate sub est pape.
Daz exemptionū alia vniversal. alia p̄ci
cularis. Vniuersal' est q̄ cū vniuersitate in
ris spectat ad papaz. ita q̄ metropolitano
aut dyocesano nihil iuris manet in eadem
Particular' est q̄ p̄t in certis casibz ab
eoz iurisdictionē eximit. z alias p̄tinet ad col
dem. Verbi gratia. si forte aliq̄ ecclia q̄ntū
ad h̄ est exempta vt null' archieps̄ vel eps̄
possit in ea diuina suspēdere sic in sua dyo
cesi. z alias ei exhibeat reuerentiā z honorez
Itē exemptionis monasterioz due sūt sp̄s.
quedā nō recognoscūt supiorē nisi papam.
alia sunt ordinū exēptoz. vt monasteria ci
sterciensiu. zc. q̄ nō corrigit ordinari' loci.
s̄z abbas vel por eoz. glo. est i cle. artē d̄eres
de sta. mona. Itē exemptionū alia p̄sonalis
alia local'. p̄sonal' est vbi archieps̄ vel ep̄us
eximit vt a nullo nec etiā a legato sedis apo
stolice. nec etiā a iudice delegato excōicari
vlt interdici valeat aut suspēdi s̄z local' est q̄
loco. h̄ est ecclie dat.

Exemplaris d̄z illa substitutio q̄ fit filio fu
rioso seu mēte capto i euentu mortis i furo
re seu nō sana mēte. Et d̄z exēplaris qz ad
mittit fieri p̄dictis sic pupillaris pupill' sit
q̄ p̄pter etatē sibi p̄ testamentū puidere ne
quinerint. sic em̄ p̄dicti p̄pter furozē. demē
tiam. seu defectū mētis. vt insti. de pupilla.
substi. §. j. in p̄n. In multis tñ differt a pu
pillari. vt infra dicet de substi. Significat

hęc substitutio dīuersimode vt signifi-
 catum ex ei⁹ vbiis vel alias vnde eūq³ sum-
 ptū significare pbat. significat em̄ pmo vt
 ei⁹ vba significat seipam. s. q³ filio cui facta
 est substitutio mortuo i furore vel demētia
 substituit⁹ admittat. vt. §. i. insti. d. pupil. sub-
 sti. Significat vltēr⁹ tacitā vulgare. ar. le.
 iam h iure. ff. de vulga. 7 pupil. iucto. §. j. in-
 sti. e. ti. pal. Rō sicut in pmo significato p̄si-
 derat p̄prietatē p̄boz ei⁹. sic in secūdo signi-
 ficato p̄siderat idēitatē p̄sonaz. vt quod p
 substitutōz testator filio p̄uidet. sic nisi aliō
 appareat. Significat etiam hęc substitutō
 pupillare. Verbi gr̄a. facta est furioso ipu-
 beri si in furore decesserit. sensus est q³ si de-
 cedat in etate pupillari tūc significet exem-
 plare. q³ facta impuberi licet furioso. et va-
 let vt pupillari⁹ tū. q³ verba h significat.
 Et q³ defect⁹ naturalis pot⁹ extēdit seu at-
 tendit q³ accidental. l. iij. §. j. ff. de tute. et h
 q³ illa p̄currunt que req̄runt in pupillari.
 quia fili⁹ est in potestate p̄ris. et sic de alijs
 Si autē nō p̄currūt tūc infra tps puberta-
 tis valet vt exēplaris postea nō p̄pter limi-
 tationē illam si i etate pupillari decesserit.
 Si autē factū est sine tps limitatōe. tūc va-
 let simplr seu p omni tpe vt exēplaris. Si
 significat vltēr⁹ hęc vba filio furioso substi-
 tuto subaudi. i. si fili⁹ furiosus in furore de-
 cesserit. Et requirit q³ sit furor tpe mortis.
 vt in. §. j. insti. de pupil. substi. pal. 7. l. ex fa-
 cto. §. j. ff. e. ti. licet alias p ista vba. titio fu-
 rioso lego talē qualitatē sufficit adesse tēpe
 dispositōis. vt in. l. mela. in pn. ff. d. alimē. et
 ciba. legatis q³ apponit causa demonstratio-
 nis. ratio vtriusq³ q³ significatū sumptū ex
 affectōe qua significat ei p̄uideri cui p̄ui-
 detur cū eo modo q³ pōt. modo in pmo ca-
 su meli⁹ p̄uidet ei recipiendo ea vba in illo
 sensu. S³ secūdo casu meli⁹ p̄uidet furio-
 so recipiedo verba demonstratiua tm̄. q³ est
 p̄p̄riū eoz significatū. significat vltēr⁹. q³
 existēte p̄ditōe substitutōis substitutus ad-
 mittat volēs vel inuit⁹ p̄m q̄litatē p̄sone s b
 tituti. Si em̄ est substitut⁹ fili⁹ furiosus q³
 erat i ei⁹ potestate tpe mortis est necessarius
 vel voluntari⁹. vt in. §. j. insti. d. heredita. q̄
 li. 7. disse.

Excommunicatio est extra cōmunionē ecclie
 sepatio. vel censura ecclesiastica excludens a
 cōmunionē fidelīū. xi. q. iij. c. nihil. 7. §. cui-
 denter. vel est eterne mortis dānatio. xi. q. iij

nemo epoz. 7. c. nullā. ḡ festinare debemul
 vt mortu⁹ a xpo sepatus p excoicationē re-
 integret 7 recōciliet xpo p absolutōz. Va-
 riorib⁹ em̄ malis d³ sincera charitas subue-
 nire. l. dis. vt p̄stitueret. 7 glo. in. c. p̄nti. e. ti.
 li. vi. Vel sic generalit⁹ Est a q̄libet licita cō-
 munionē vl legitimo actu sepatio vl a sa-
 cramētis exclusio. Species excoicationis
 infinite p̄nt esse q³ tot quoz sunt spēs cōmu-
 nionis. due tñ spēs ei⁹ p̄cipue s̄m canones
 cōmunit⁹ vltant. s. maior 7 minor. d̄ vtraq³
 illaz habet. iij. q. iij. engeldrūdā. Nā vna
 excoimunicatio q̄ maior est d³ anathema. 7
 excludit ab ingressu ecclie 7 a cōione fidelīū
 7 a sacramētis. hęc vocat maior. 7 fert cum
 solēnitatē. de qua etiā datur p̄cedēs descri-
 ptio cū dicebat. Est a qualibet licita com-
 munionē hoīm vel legitimo actu 7 sacroz
 sepatio. Un̄ 7 Adam excoimunicat⁹ fuit ab
 esu ligni. in. §. euideret. pal. xi. q. iij. 7 de sen.
 excō. si quē. in glo. iij. Alia d³ minor. Et illa
 tantū sepat a sacramētis. Et hęc ē duplex.
 vna p participiū a iure. vel p sniaz ab hoīe
 alia sepat a cōmunionē fidelīū nō sacramē-
 toz. v. q. ij. p̄nti. s̄m Boff. de clē. excō. mini-
 strate. §. itē sciendū. Est em̄ quedā excoica-
 tio iuris a qua absoluit eps nisi absolutio
 sit summo p̄fifici ob reuerētiā seruata. de
 sen. excō. nup. Alia hoīs vt ep̄i vel sui vica-
 rij vel delegari. de offi. ordi. cū ab eccliarū
 de maio. 7 obe. ca. vnico. li. vi. in glo. Et nō
 ta q³ excoimunicatio est medicinalis n̄ moz-
 talis disciplina. nō eradicās. dū is in quez
 lata fuerit nō p̄tēnit eā. c. i. eo. ti. li. vi. Etiaz
 excoimunicatio d³ mucro ep̄i. xvj. q. ij. c. vi-
 sis. in fi. vbi d³ felici mucrone ep̄i sacerdo-
 tum piacula refecent. 7. xxiij. q. iij. corrip-
 antur Itē d³ anathema impropē. ab ana. i.
 sursum. 7 theca figura olim in frontib⁹ dā-
 natoz imp̄ssa. 7 sic q̄li anathema d³ Et hęc
 maior q̄ duplex est. Quedā sine solēnitatē
 Alia solēnis. q̄n̄ duodecim ep̄i vel p̄s byte-
 ri candelas in terrā p̄ciūt 7 pedib⁹ calcāt
 Et nō differt ab alia. nisi in suba q³ maior ē
 terror 7 p̄fusio. de his duob⁹ in. c. cum non
 ab hoīe. de iudi. Et excoimunicat⁹ ampli⁹
 7 sepi⁹ excoicari pōt. de treuga 7 pa. c. j. Itē
 excoimunicato p̄nt p̄ciparez cōmunicare
 familia 7 vxoz 7 liberi. q³ sunt a canōne ex-
 empti. de sen. excō. q³ in dubijs. Et partici-
 pans in loq̄la quo ad correctōem nō est ex-
 coimunicat⁹. e. ti. porro. nec p̄dicatores vel

aliq̄ recipiēdo elemosynas. e. ti. Cū p volū
tate vel p̄dicādo seu mouēdo. e. ti. respōdeo
Et nota casum in quo q̄s est excōmunicā/
tus v̄l excōicat sine peccato mortali. in. ca.
lras. de resti. spo. vbi mulier nolēs redde/
re debitū p̄pter p̄sciam p̄sanguinitatis i q̄
bñfacit. tñ excōicat. Et sic excludit ab eccle/
sia militate nō tñ triūphāte. c. inquisitioni. d
sen. excō. q̄uis alias nisi p̄ peccato mortali
sit q̄s excōmunicād. c. nemo ep̄oz. n. q. iij.
Et nota p. xvij. p̄stitutiones cle. comp̄hensi
sunt. l. casus. Quoz. xvj. resuati sunt pape
quibz. q̄s ip̄o iure excōmunicatiōne incur
rit ep̄isse. z p̄ duas duo tacite vide glosam
in p̄. excōmunicatiōis. in cle. i. de sen. excō.
vbi enumerant loca istoz casuū. Itē excō/
municatio maior p̄trabit in. xvij. casibus
fm Hof. in sum. de sen. excō. s. p̄trabit. Itē
excōicatus nihil dare d̄z p̄ sua absolutōne.
c. ad aures. de symo. Si tñ p̄ manifesta of
fensa est excōmunicat. p̄mo debet satisfacere
z postea absolui. de p̄. sig. ex pte. Sed po
ne statutū. ep̄i est q̄ qlibet excōmunicatus
aūq̄ absoluat debet soluere decē p̄ quoli/
bet mēse. vtz valeat statutū. Respōdet q̄ n̄
in. c. ad nostrā. z. c. nemo. de symo. licet i cō
trariū d̄eterm̄iet Hosti. z Joh. an. in. c. ad
aures. p̄al.

Exconsul est q̄ desinit esse cōsul. simile nota
tur d̄ questore z exquestore. insti. in p̄bemi.
s. cum hoc.

Excusatio est alicui⁹ iuste cause allegatio in
defensionē vel sup̄portationē alicui⁹ ne cog
gatur cōparere in iudicio. de quo in. l. ij. ff.
si quis cautionibz. z in ti. de va. z excu. nu/
merum

Excusatio tuzoz sit ex varijs causis. Et q̄/
dam innitit eq̄tati. Quedā em̄ excusant ad
temp⁹. s. qui causa reipublice abesse ceperit
z reuersi ad nouā tutelā infra annū nō vo/
cant. sed veterē nō cogent statū recipe. vt i
sti. de excu. tuto. vel cura. s. q̄ se. z. C. eo. ti. l.
j. z. ff. e. ti. l. j. s. item q̄ reipublice. Est et alia
excusatio a tutela. que d̄z excusatio vetera/
noz q̄ excusant a tutela si sint a militia di/
missi. honesta causa interueniēte z iusta. pu
ta p̄pter infirmitatē v̄l aliā causam Sed il
la que alio mō sit nō vocat honesta. s. cau
saria. vt. ff. de bis q̄ no. infra. l. ij. s. cogno/
mine. Et p̄petuo q̄ solunt a malicijs p̄. xx
annos. S̄z ad tps q̄ infra. xx. annos. z h̄ di
uersimode tenet. qz si infra q̄nq̄ nullā sibi

vendicat immunitatē. si p̄o post q̄nq̄ ānos
solus fuerit habet immunitatē vni⁹ āni. P̄
octo annos habet immunitatē biennij. post
duodecim triēnj. post decē z septē q̄drien/
nū. post viginti annos habet excusatiōz p̄/
petuā. Et est alia tutele excusatio eoz q̄ ma
mero liberoz se excusant vt rome liberozū
triū. C. e. ti. l. j. cū p̄cor. in italia q̄ttuoz. in p̄/
uincia q̄nq̄. excusatio eoz q̄ morbo excusa
tur. vt ceci z surdi muti furiosiz p̄petua va
litudine detēti. C. e. ti. l. vnica

Excusatio eoz q̄ erate excusantur. vt maior
xvij. annis. l. vnica p̄al. z insti. de excu. tu.
vel cu. s. item maior.

Excusatio eoz q̄ numero tutelaz excusant.
scz q̄ habet tria onera tutele. i. tres bono/
res tutele. fm Azo. que oia habent. C. sub
bis ti. in rubro z i nigro. vide de h̄ Azo. ibi
dem in sum.

Excusator fm Azo. z spe. e. ti. est q̄ venit ad
pponendū causas absentie alicui⁹ q̄ non po
terat sil rōe sui v̄l cause p̄curatorē p̄stirue
re. vt i causis criminalibz in q̄bz licet p̄cura/
tor nō interueniat. vt i. l. j. ff. d̄ publi. iudi. s.
rei. excusat tñ allegat⁹ causā absentie bñ ad
mittit. vt in. l. absens. ff. de p̄cu. vel vocal⁹
erat vt p̄sonalit cōpareret

Executor fm spe. e. ti. est official⁹ p̄ quē litis
executio vel ipsi⁹ cause p̄paratio iubēte iudice
suo expedit. Vel fm Azo p̄prie est ille
q̄ discussam cām sine z executōi mādāt. vo
catur etiā in iure apparitor. Req̄resup. ap/
paritores. alias etiā vocat in iure diueri/
mode. de istis modis ē glo. not. C. de execu.
rei iudi. l. si vt p̄ponas. quā p̄sequit spec. in
ti. de citatōe. s. sequit. p̄p̄n. Itē appellati
one executor⁹ intelligit delegat⁹. c. sciscitat⁹
de rescrip. z. c. si q̄s p̄tra. de fo. cōpe. vñ exe/
cutores sunt illi p̄ q̄s iudex iuriam suā exēq̄t
et rē iudicatā mācipat effectui. z mādat ex
ecutioni. Et duplex est executor. s. merus z
mixt⁹. executor mer⁹ d̄z q̄n p̄ nunciū nō est
demādātā aliq̄ cognitio. s. tñ cause execu/
tio. z tal nō d̄z audire exceptōes. vt. C. d̄ ex/
cu. re. iudi. l. si vt p̄ponis. p̄al. z. c. de cetero.
de re iudi. z. ff. de iudi. l. si p̄tor. z de tali lo/
q̄tur. c. pastorat. s. qz h̄o. de offic. dele. vbi
bona glo. de executōe duplici. fm Hosti.
tñ tenet admittere exceptōz excōmunicatō
nis. alias appellari p̄t. de h̄ vide Archi. d̄ ex
cep. pia. li. vj. Vel sic. Executor mer⁹ ē quē
nō potest de fraude interposita cognoscere

Ex

ab illo nō appellat nisi modū executionis excedat. ff. qz app. nō reci. l. ab execute. r. de re iudi. q. ad p̄sultatiōem. in fi. r. ij. q. vi. sub illo. §. sunt quoz. r. §. ab execute. r. ca. si vez. r. §. se. Sz a mitto execute bñ appellatur si nō admittit legitimā exceptionem. vel alias pres grauerit. de app. dilecto. r. ca. vt debet. Sz execute mixt^o est q. habz cognitiōem cause annexā. vt in. c. nouit. de app. r. de re iudi. c. de cetero. p̄al. de offi. de lega. pastoral. in glo. vt cū. papa mādat ali cui restitui rē suā. vel alicui dare bñficiū rē. r. talis d̄z recipere legitimās exceptiones quātūcūqz scribat sibi absolute a papa. vt de offi. dele. ex. pte. d̄ rescrip. c. si qñ. r. c. cuz a deo. rrv. q. iij. r. si nō

Exempt^o d̄z q. a suo iudice siue iurisdictione ordinarij subduc^o est rē.

Execrare est abominari vel detestari. r. pro prie attribuit delictis. dicēdo h̄ delictū est execrabile

Exempla nō sunt sp̄ imitāda. sz exemplū pa pe est nobis sequendū. rrv. q. iij. licet di. tr. c. lane. vbi glo. r. glo. f. c. d̄ quibz. di. r. q. p̄ exē pla sit iudicandū cū ius deficit. v̄l̄ intelligi tur de exēplis publice v̄l̄ autērice p̄sone. vt p̄ncipis. v̄l̄ ap̄toz. r. de exēplis pluriū r. nō paucoz. vide ibidē.

Exercitor d̄z is ad quē quotidian^o questus r. utilitas nauis p̄tinet. Bagister h̄o nauis dicif cui tota nauis r. anchora cōmissa est. Reque supra actio exercitoria. vbi de h̄ ha betur.

Exheredatio est alicui^o a sua substantia vel hereditate exclusio. r. alterius seu alieni institutio. veluti cū parētes exheredāt filios. r. scribūt alienos heredes i testamento. ita accipit insti. de exhere. li. p̄toz. Et sic exheredare est filiū p̄stituire alienū a suba l' hereditate paterna. r. d̄z fieri cā inserta r. p̄ba ta. Et p̄pter q̄s. r. q̄t causas p̄r filiū. r. ecōtra filiū patrē possit exheredare. no. glo. in. c. qñ tauallis. de iureiurā.

Exero. l. peto. sic ponit exerat. id est. petatur le. vt verboz. que est fi. C. qui admit. ad bo. pos. ibi. glo. penul. vel est idē q̄ aperiat via petenti.

Exstuarē est fernere. bulire. vel calefacere. vt est glo. in cle. d̄ndū. de sepul.

Exhibere est rē in publicū deducere seu oñ dere vt copiā habeat aduersari^o rē suā tan gendi. r. cā sic visam si sibi sua videt cā ven

dicandi. de h̄. ff. ad exhibendū. l. iij. r. d̄ libe ro hoīe exhi. le. iij. §. r. ait p̄toz. Reque supra actio ad exhibē.

Exilium triplex no. Archi. r. v. dis. cum bes rus. in sine

Expense sunt sumpt^o voluntarij r. nō necessa rij. r. d̄z expēsa q̄si extra pēsas r. debitum fa cta. Sz impēse sunt vtilēs r. necessarie a p̄ bo impēdere dicte. vñū tñ multoties p̄ alio ponit. vt. l. iulia. in fi. ff. de minoribz. vbi ex pense p̄ necessarijs r. vtilibz d̄tarat ponū tur. put ibi no. Etiam impēse p̄ voluntarijs ponit nō solū vtilibz r. necessarijs. ff. d̄ p̄. sig. le. ipense. Quāuis differētia p̄dicta p̄rium dicat. Expense differūt a dānis. vñ iuram tum factū sup vñū nō extēdit ad altez. naz expēse fiūt causa lit. dāna h̄o ex discor dia pueniūt. vt destructio dom^o. r. silia. d̄ iur. ca. in nostra. in ter. r. glo.

Expilatores fm Azo. i sum. C. r. ff. d̄ cri. ex pi. here. hi sūt q̄ ex rebz vacātis hereditatis aliqd̄ surripiūt r. expilat. de pe. di. j. aut factā Reque sup. actio expi. here.

Experiri qñqz ponit p̄ r̄ndere seu defende re. vt de iudi. c. j. de p̄cu. c. q̄ generalit. li. vj. Qñqz p̄ agere. vt de causa pos. r. p̄ieta. c. pastoralis

Explicatio est allegatio q̄ supplicatiōz infir mat. vñ replicatio est allegatio p̄ exceptōz. r. adiunat actorē. Et supplicatio ē allegatō q̄ replicationē infirmat. r. reū adiunat Sz explicatio est allegatio infirmās supplicati onem. r. fit p̄ actore p̄ reū

Exponere. i. p̄tra se ponere. Exponi autē di cunt infantes sui liberti r. languidi si sine cura dimittunt. v̄l̄ eis alimēta negantur a parentibz a dñis vel patronis. vt in. c. vni co. de infan. r. lang. Exponere em̄ aliqui so lent relegato pietatis officio infantes vel lāquidos ante ecclesias ponere. vt eos aliq̄ miseratione mori colligāt. lxxvij. distin. si expositus

Expressum quō dupliciter sumatur. no. ff. d̄ vul. vt pupil. l. j. in pte. r. de p̄ben. si epus. in glo. certas. li. vj.

Expressa pupillaris substitutio. Require i fra substitutio

Exorciste grece latine dicunt adiurantes. rrv. di. clerics

Exrimare est alicui^o rei certū p̄ciū dare. et ē idē q̄d̄ taxare. vel certū p̄ciū diffinire et de terminare.

Extraordinariū remediū est qđ ob aliquaz
caz extra vlt vltra cursū solitū alicui dat. vt
fictitō mīori leso vlt absentī cā instā neces
saria vel pbabili ad q̄ remedia nūq̄ recur
rendū est qđiu remediō ordinario loc⁹ est
ad qđ pōt h̄ri recursus

Extraordinariū iudiciū est corā delegato. l.
qñ nō pcedit in figura iudicij. s; ex officio
iudicij in modū inq̄sitōis vlt denūciatiōis
vide tex. iuncta glo. in. c. qm̄ d. de pba.

Extra no. archi. d̄ p̄scrip. statutū .li. vj. §. iij.
Exterminare est qđ extra terminos vite vlt iu
risdictōis sue ponere. cle. vnica. d̄ iureiur.
de here. excōicam⁹. §. moueat. 7. §. se. ponit
etiā p̄ deponere. de iolari. in exiliū mittere
Extūc ips̄ extremū significat. ff. de p̄di. 7. de
mō. l. si is. §. si ita

Exno. archi. iij. q. v. q̄sqs. 7. plent⁹ Jo. cal. i
ca. vestra. de cōba. cle. 7. mu. 7. Jo. mo. d̄ be
re. excusat⁹. li. vj. Etiā archi. de p̄ben. cū in
illis. e. li. 7. pau. in ca. in lris. de resti. spo. eti
am no. C. de legi. l. nō dubiū. Et quādoq̄ i
cōpositōe stat. augmētariē p̄ valde. vt ere
gre. i. valde egre. vt. l. j. ff. d. l. j. vbi d̄. p̄ oia
erequata sunt legata fideicōm̄is.

Explosa. i. exclusa. c. inq̄sitōi. de sen. excō.
Extores. i. imunes vlt insontes. d̄ sen. excō.
p̄tingit. 7. di. xij. nulli p̄bas est. vbi d̄. s; ex
torz̄ a sancto fiat mīsterio. 7. e. di. c. ita d̄ns
§. in oēm terrā. vbi d̄. vt extorze. i. alienū se
ministerij intelligerz̄ esse diuini. 7. habetur
C. de custo. reo. in. l. de his q̄ est. l. fi. 7. de pe.
di. ij. Itē p̄ inde vbi d̄ nudari facultatib⁹
p̄rijs 7. patrie sue extores fieri etiāz. ij. q. j.
p̄spirationem

Exquestor est qđ publice pecunie p̄gregāde.
seruāde. 7. q̄rende officij habebat hanc ad
ministratōz̄ deposuit. vel d̄ ille qđ questor⁹
deponit administratiōem. vt no. insti. in p̄
bemio. §. cūq̄ h̄ in glo. vide sup̄ excōsul. 7. j.
questores

De Fa

lber lignari⁹

d̄ nō solū qđ ligna dolat sed
generalit̄ ois qđ edificat. ff. d̄
p̄. sig. l. fere. §. fabros

Fabricēses dicebant fm̄. le.

C. e. ti. li. ij. Qui erāt deputati armis faciē
dis. reparādis. 7. vendēdis. S; Jo. an. de
sen. excō. si iudex. li. vj. dic̄ qđ fabricēsis d̄ qđ

publica arma facit. 7. i publicis fabricis et
nō alibi. 7. dat p̄micertori vt reponat i pu
blicas armamētis q̄z b̄zchia stigmatē su
gurabant. Redre infra stigmatē.

Facere d̄ ille cui⁹ auctoritate fit. de sen. ex
cō. c. mulieres. 7. facere d̄ qđ statim. p̄festis
incōtinēti. mor. illico. qđ facit sine interual
lo nullo actu p̄trario aut imp̄tinēte iter me
dio. de elec. qz. p̄t. vbi d̄ qđ post collatiōem
mor⁹ d̄ electio celebrari silr̄ cū vis infertuz
p̄sone incōtinēti repelli d̄z. i. sine interual
lo q̄si bello p̄tinuato. Itē idē qđ facit i tri
duo. C. de erro. aduo. l. vl. vbi d̄ qđ aduoca
tus pōt reuocare erroze suū stat. i. infra tri
duū. Et h̄ intelligit placē. sic sonat. Sed
Accur. h̄ intelligit qñ causa durat post ex
roze t̄m̄ p̄ tres dies. Itē qđ fac̄ in decē die
bus. ff. de p̄sti. pel. p̄missor. vbi d̄ qđ si quis
sine die p̄stituerit se soluzuz p̄ pecuniam ali
cui d̄ eū agi pōt si statim nō soluerit infra. x.
dies. Itē qđ facit in vno anno. xx. q. j. puel
la. vbi d̄ qđ si insc̄is parētib⁹ infra. xij. annū
velū accepit parētes vlt tutores p̄nt hoc sta
tim irritare infra annū. Itē qđ facit cum qđ
dam tēperamēto t̄pis. ita qđ nec minimū vlt
māximū t̄ps assumit qđ magis p̄ intellectu
p̄cipi q̄z dici. ff. de solu. l. ratū. 7. l. de codici
bus. vbi d̄ qđ heres fideiuzoz̄i testator⁹ h̄
qđ adita hereditate soluit. p̄ defuncto statim
soluere debet. i. cū quodā tēperamēto t̄pis
nec em̄ statim cū sacco parat⁹ venire d̄z. Itē
qđ facit cū p̄mo pōt. de resti. spo. olim cau
sa. vbi d̄ qđ vim illatā reb⁹ pōt qđ repellere
incōtinēti. i. q̄cito poterit collect⁹ amict⁹.
ita t̄m̄ qđ illud incōtinēti nō extēdat vltra an
num. hec Ber. de elec. qz. p̄t. Itē qđ facit i
vno mēse. ij. q. j. p̄stat. vbi d̄ qđ si aliqđ ordia
ti sunt ab hereticis p̄ vim si statim renūcia
uerint p̄ ciliabulo hereticoz̄. i. infra mēsem
tūc excusant. Item q̄cito scit. vt. xxxij. q. ij.
mulierē. Itē qđ fac̄ qñq̄. vt. ff. si cer. pe. l. j.
vbi d̄. Luicūq̄ rei assentim⁹ alienā fidem
secuti mor⁹ recepturi ex eo cōtractu credere
dicimus

Factitare est frequēter facere. l. fulcim⁹. §.
latitare aut. ff. q. ex cau. in pos. ea.

Factio est cōspiratio. l. q̄sqs. C. ad. l. iul. ma
iesta. vbi glo.

Falcidia d̄ lexa falcidio tribuno plebis qđ
ipam adinuenit ad h̄ qđ qđ extraneo i testa
mēto suo legare nō posset qñ ad min⁹ q̄tra
remaneret heredi. qđ si p̄tra faceret locū nō

haberet. et sic dicitur falcidia a falce ad defal-
candū singulis mandatis p quam pmittit
heres habere quartā ptem legatōis vel he-
reditatis qū etiā tota hereditas vel maior
ps est legatū exhausta. Et ē triplex falcidia
fm Jo. an. in glo. di. ij. rīsa prudentiū. Re.
infra. l. falcidia

Factū fieri p̄tētū in dispositōe significat ip̄m
ad heredē vel aliū transire seu trāsire posse
vel nō. put em̄ ip̄m factū vel quoduis aliō
mediū pbat significat v̄l declarat. Verbi
grā. in p̄uentione deducit h̄ factū licere ire
agere p fundū pmittētis ad fundū ei⁹ cui p
mittit h̄ p̄uentione nō transit ad heredes siue
sit appositū p̄bū psonale tibi vel mihi siue n̄
imo simplr̄ dicitū ē p̄uenim⁹ licere suo age-
re. h̄ factū nō trāsit ad dñm. s. s. cū factum
insti. de stipu. suo. Sz ibi debitor p̄ueit cū
creditore q̄ ei nō liceat debitū petere. et ita
fit pactū de nō petēdo simplr̄ h̄ factum seu
pactū trāsit ad heredes

Facere qd̄ p̄t̄ q̄lit̄ q̄s p̄ueniat et quō itelliga-
tur habet in. l. sunt q̄. cū nouē legibz seq̄. ff.
de re iud. nā patron⁹ patrono liberi et parē-
tes eoz miles armate militie. v̄l doctor p̄s/
byter et c. Si p̄denant ad id qd̄ facere p̄nt n̄
totū qd̄ h̄nt extorq̄ndū est. s. rō habēda est
ne egeat. vt. l. in p̄denatōe. ff. de re. iur. Nā i-
telligit̄ q̄s facere debere qd̄ cōmode et bone
ste p̄t. nec ei videt̄ fieri posse qd̄ nō p̄t̄ fie-
ri honeste. ff. de p̄. sig. l. nepos. p̄culo. et qū fa-
ctū p nō facto h̄ri nō p̄t̄. ff. de capt. et postli.
reuerfis. l. in v̄llo. s. facti. Itē p̄ factū pbat
volūtas. ff. de legi. l. q̄b. c. dilecti. de appel. c.
fi. de iug. suo. Et factū v̄l de facto p̄stat q̄t
tuoz modis. c. q̄sitū. de coha. cle. et mu.

Fallonia est culpa iniurie ppter quā vasall⁹
amittit feudū. Et est quedā culpa q̄ respic̄
dñm. s. qū tribz vicibz citat⁹ legitime fideli-
tatē p̄stare noluerit. vt in vsibz feudoz q̄ sit
p̄ma causa bñ. amit. ca. j. Et ē alia cā qū in-
feudauit alia lege quā ip̄e h̄z. v̄l talē vasal-
lum q̄ feudū deseruire nō p̄t. Quedā p̄o ē
culpa vel fallonia q̄ nō respicit dñm scz qū
vasall⁹ interficit fratrem vel filiū suū v̄l filiū
fratris vel aliud crimē cōmisit qd̄ patrici-
de appellatiōe cōtinet. et plures alias fallo-
nias taz respiciētes dños q̄s alios ppter q̄s
feudū amittit. no. Hostiē. in sum. de feu. s.
q̄. mo. seu. amit.

Falsarij sunt qui crimine falsi tenentur. vel
qui crimē falsarioz admittūt. vt de cri. fal.

ad falsarioz
Falsitas est mutatio v̄ritatis. de cri. fal. c. j. c.
licet. et p̄to. ti. no. de rescrip. sup̄ l̄ris p̄ doc.
eo. q̄ falsatores sp̄ studēt mutare ea q̄ vera
sunt. vt falsa videāt verisimilia. vt i aut. in-
stru. cau. in pn. col. vj. et fm ea q̄ no. Azo. in
sum. C. ad. l. corne. de fal.

Falsum est qd̄ caret veritate. vt rescriptum
falsum qd̄ nō habz aliq̄d p̄mordiū seu sub-
stantiā veritat̄. s. qd̄ nō emanauit a papa et
tū apparet emanasse. c. sua nobis. de offi. vi-
ca. vbi de h̄. Et nota. in. c. sup̄ l̄ris. de rescri.
p̄ Franc. de zabrel. Unde falsa. id est. iniu-
sta. et vera. id est. iusta. insti. qui et ex q̄. caus.
manumit. nō poss. s. eadē. l. eliascentia. vbi
d̄z q̄ causa semel approbata siue p̄a v̄l falsa
nō retractat

Fallacia fm Hosti. in sum. de do. et mu. s.
j. cōmittit̄ in decipiēdo in his q̄ asserit aliq̄s
falsē in certa scia.

Fama fm spe. ti. de no. cri. s. fama. est ille di-
gnitatis stat⁹ vita et moribz comprobatus.
et in nullo diminut⁹ fm glo. C. ex qui. cau. i
fa. ero. l. j. et glo. iij. in. c. vestra. de coha. cle.
et mu. Et loquit̄ de fama hoīs. Sed fama
de aliquo negotio que est mediū veritatis
eliciēde describit̄ sic. Est cōis et clamosa in-
sinuatio insurgēs apud totā vel maiorem
partē populi ex incerto auctore pueniens
et a for̄ fals. et differt ab opinione qz v̄ltra
cōmunē opinionē requirit cōmunē locutiōez
et sic duo erigit. Et in descriptiōe fame per
spe. nomē dignitatis non ponit̄ p honore
publico fm Azo. s. p̄ potētia a natura cū-
ctis attributa Et hec descriptio locū h̄z in
bona fama. Quādoqz etiā fama sumit̄ pro
infamia siue mala fama. vt in. c. tua. de co-
ha. cle. et mu. et ideo fm spe. fama potest aliē
describi vt cōprehēdat v̄trāqz. s. bonam et
malā sic. Fama est vehemēs vulgi et malo-
ris partis opinio rei de qua querit̄ p̄sentis
ens vel p̄sonās. Fama ab hoīe sic p̄suevit
describi. Est dignitas status vita et mori-
bus comprobata. vt. ff. de va. et extra. cog. l.
cognitōnis. et qui talē famā negligit̄ crude-
lis est. r̄ij. q. j. nolo. etiā fama opinio. extrima
tio idem sunt

Fama inter homines est publica et cōmu-
nis insinuatio ex sola suspitione. et ex certo
auctore pueniēs

Familia fm Azo. in sum. C. de edi. ac. Appel-
lacione familie p̄tinetur omnes qui sunt in

seruicio alicui? etia liberi hoies q seruifit et bona fide vel etia alieni fui z etia q sunt in pte et? sifr omnes ppinq liberi z patroni. sic generalit sumit. C. de s. sig. l. fi. Unicus po seru? familie noie noz tinet. nec duo faciut familia ibide. Et d: a femore q est ps hois genitua. vt. d. l. fi. C. de s. sig. Familie herciscude. i. hereditat? diuidede. no. i. rubzo. ff. fa. her. Re. s. actio fami. her. Et differentia inter famulu macipatu. z pnum. no. archi. xxij. q. iij. c. patre Famofum carne fm Azo. i. sum. C. d. inu. est dictamē vel historia copofita ad alicui? infamia put ibi notare videt Azo Famofus libell? p? pprie dici liber? feript? ob alicui? infamia. vt. ff. de iniur. le. lex tor metoz. s. si qd libez. Et iponit ei pena capis q famofu libellu inuetu no corripit. s. alij manifestaui. z q eu dictauerit si n pba uerit de calunia capitalit puniet fm Azo. in sum. C. e. ti. s. z plura ibi vide p eu Et hē vez si reo iuncto capital pena eff? ipofita. alit no. Et no. in. l. vnica. C. e. ti. Fatu est gen? diuinatōis cui q intēdit dā natione aie sue incurrit. xxvi. q. vlt. no obferuetis. Fatal dies fm Azo. in sum. C. d. tē. z repa. ap. d: spaciu tps infra qd appellas d: z appellationē pseq. Et qdez olim qtuor dies fatales xcedebant. qz pm? erat spaciu z sex mēfū. Et h si appellatu fuit a snia clariffimi viri vl? spectabilis viri vl? delegati a pn cipe. Scdi autē dies fatales sūt spaciu. xxx. z vni? diez. Tertij z qrti sunt sifr totide si saltē facta fuerit appellatio a delegato. l. spectabili vl? clariffimo viro. put h habet in. l. ij. C. de tē. app. hodie autē ex ordine vn? tantū fatal dies ē. i. vnic? S: si iusta cā intercefserit ali? ann? indulget. z ita erit secūd? dies fatal? q trāfacto lite no cōpleta rata manet snia vt i aut. ei q appellat. i. dicto ti. de tē. ap. Dicebāt aut fatales dies. qz eis fatū. i. termin? cause iponit. vl? qd mors accidit cē.

De Fe

Femia fm aliqō d: a feditate. eo q fedas et enozmes supfluitates menstruales emittit Sola em femia est aial mēstruale. cui? cruoris ptractu fruges n germinat. arefcūt herbe. arbores amittūt fruct? ferrū rubigine corripit. z siquidē canes comedūt rabiem incurrit. Verificant h in adamāte

Ferle fm Azo. in sum. C. e. ti. dicunt a foro. qsi foerie. qz pstat vacatōem ab his q psueuerūt agi in foro. Hosti. m. in sum. e. n. dic. q serie dicunt p strariū. Cū em serie colē de no sint. he m coluntur vl? dicūt serie di es qsi dies festiuādi fm papiā. qz istis feria ri. i. a mal? opib? abstinere debem? . z nibilo min? pstant imunitatē a mercātis. Cū dif ficile sit intē emētes z videntes pctm no in teruenire. lxxiiij. di. cūciēs. de pe. di. v. c. qli tas z negociū Ea tñ q ptinet ad disciplinā militarē vel scolasticā. vt artes liberales vl? ius ciuile in dieb? feriat? pagi pnt fm Azo ff. e. ti. l. j. vide no. p doc. in. c. cōquest? de ferijs. vbi cū querit an liceat studere leges vl? ppcio scribere in dieb? feriat? vel festiuis l? dñicis. Dicit Jo. an. qñ studiū sit sine solē nitate no ppter lucrū. q tūc licet cum no sit opus seruire s: cū solennitate. s. in publicis scolis no licet. Dñs Antho. de butri. dic q causa cōsilij dandi vbi necessitas suadet. s. quia causa tempe peritura est vl? de loco lō ginqto zc. tunc licet studere etia ad lucrūz allas no. nec in sciētis positiuis que ad lucrū vel honores tendūt sed i theologiaz in speculatiuis licet. Et addit pan. etiaz in iure canonico. quia talis laborat in vinea dñi. z efficit homo speculatiu? . z abstrahit z victis. Non aut cultus diuin? vel officij ptermittatur. quia san? est maioribus studere z mentes occupare qz ocium insequi. vl? in laruis vagari. imo mel? est domi manere qz festa ecclesiaz propter dñas vilitate. re. xxiiij. q. j. odi. z piec. vbi glo. z. l. penul. ff. de feri. Describentib? z de legentib? vide i ti. de feri. p docto. Et sic serie sunt quedaz solennitates tempoz in quib? cause tractari no debent. Et fm Boss. dicūtur ferie. qz forensibus negocijs immunitatē prestāt. l. diuus. ff. eo. ti. Unde feria vno modo capi tur pro qualibet die in hebdomada. z ita p uat ecclesia dicēdo feria pma. feria secūda. z d: a for fariis. s. a fando. i. loquēdo. qz sin gulis ferijs solo pbo loquēdo de? creant boiem z oia. Alio modo capif p die solent festiuāda. z sic d: a ferendis victimis q offerebant in ferijs. vel a feriādo fm Papiam qz z si oib? dieb? abstinendū sit a mal. istis tñ pcpue. vt. c. j. de ferijs. Sunt g sic ferie causaz ferie festiuāde. z sic ferie nuptiaz. d. quib? in. c. capellan? de ferijs. xxiiij. q. iij. n optet. xv. q. iij. placita. lxxv. di. q die dñico

Feriaz alie sūt repētime q̄s impator vl' p̄ncips indicit repētime p̄t victoriā vl' vxorē ductā vel filiū natū. vel p̄t publicā gratulationē ob diē natal' impatoris. vt. C. e. ti. l. j. Et dicunt repētime qz insunt certe imo q̄a repēte z subito inducūt z a nullo iudice in dici p̄nt nisi a p̄ncipe. vt in tit. C. de feri. A nullo em̄ iudice p̄sumi debz vt auctoritate sua aliq̄s d̄dat ferias. nā feriales ferias no uari optet q̄s admistrator edixerit Alie sūt solēnes. z quaz q̄dā inducunt ob reuerētiā am dei. vt dies dñic'. vt. l. ij. C. e. ti. z. l. om̄s dies. z p̄cipue om̄s dies z om̄s festiuitates gloriofissime p̄gis marie. sanctorū ap̄loz. z alioz q̄ numerant. c. vl'. e. ti. z de p̄se. di. ij. c. j. Alie ob honorē p̄ncipis. vt dies natal' vel coronatiōis ei'. C. e. l. fi. z in. d. l. om̄s dies. Alie aut̄ ob honorē ciuitatū. vt dies natalicie maximaz vrbū. vt rome z p̄stano polis. l. om̄s. p̄all. Alie ob necessitates hominū. vl' publicā vtilitatē. vt sunt duo mēses. vn' gr̄a messū. ali' cā vindemie. s̄ q̄b etia in p̄al. l. om̄s dies. vbi d̄r. Q̄s dies iu bem' esse iuridicos. illos t̄n manere feriaz dies p̄bas est gemis messibz ad requiem laboris indulgētiōz ann' exceptit. estiuis quoqz feruoribz mitigādis. z autūni fructibus decerpēdis Has p̄o ferias spe. e. ti. n̄ vocat solēnes. s̄z indicat rusticas vl' publicas. q̄a p̄pter rempublicā vl' vtilitatē rusticā inducunt Et forte spe. mouet ex. l. j. in p̄n. ff. e. ti. Et statuunt he ferie p̄m p̄suetudinē cuiuslibet loci. z p̄m varios terraz ritus. vt. ff. d̄ fer. l. p̄sides

Ferri p̄prie d̄scim' ea q̄ q̄s in corpe baiulat Portari p̄o ea que quis in mēte secum ducit. Agi p̄o vel duci dicunt aīalia. vt. ff. d̄ p̄bo. sig. l. ferri.

Ferriminatio est eiusdē generis materialū solidatio z p̄iunctio. vt si cypho argēteo sū dus ferre' apponat. de no. in. l. in rem. ff. de rei vendi. Sed aplumbatio Requre supra de A.

Feudū p̄m Hostien. z Azo. e. ti. in sum. §. j. Est b̄nificiū alicui' rei inestitura interueniente p̄cesse seu date aliq̄. vt dñiuz penes p̄cedentē remaneat. cui' occasione recipiēs z successor ei' p̄cedēte dño ad id de q̄ z vsqz p̄uenit aut feudi natura requir. l. directum dñiuz. Utile aut̄ trāsīt ad feudatariū. ar. eoz q̄ no. de emphitheota. ff. si ag. vec. pet. l. vnica. §. q̄ m. z sūt hoc dictū supra vtile

fm diuersaz regionū p̄suetudines. q̄b obligat. z ip̄is p̄suetudinibz obligat q̄b deficientibz iuri scripto obligat. Pro diffinitio ne feudi z donatiōe eius. vide in glo. in vfi. seu. qui. mo. seu. acqui. in p̄n. z summaz ad quā ibi remittit. Dicit aut̄ feudū a fidelitate vel a fide quā vasallus dño p̄stare tenet. Nec em̄ debet aliqua inuestitura fieri ei q̄ fidelitatē facere recusat nisi feudum eo pacto sit acquisitū. vt de eo fidelitas nō p̄stet. vt in p̄stitutiōibz seu. p̄ quos fiat inuesti. et p̄ quos recipit ibidē i quibz cau. seu. amit. in. c. ij. §. j. in vfi. seu. no. Item feudū est res p̄cessa alicui ad vtendū p̄ seruitio p̄m Hof. Est p̄cessio rei p̄ homagio facta z additur p̄cessio beniuola. quia fit ex grata beniuolētia. z ergo beneficiū dicit etia ideo cōcessio d̄r. quia apud dñm remanet p̄prietas z dominiū directū. S̄z vasallus acq̄rit vsufructum z vtile dominiū Potest etia sic describi. Feudū est beniuola actio tribuēs gaudium capienti cū seruitio retribuēdo. per quam transfert vtile dominiū de domino in vasallū. Et sic d̄r a fidelitate quā vasall' tenet dño. de q̄ in. c. ex diligēti. de symo. et i. ti. de feu. p̄ totū

Feudū legiū p̄m Spe. tit. de feu. in tractatu libelloz. §. qm̄ sup homagiū. p̄. porro si. Est qñ causa z occasio homagiū cepit a domino. vt q̄ baro dixit alicui pauperi militi. q̄ aliquā rem immobilē sibi daret si ei faceret homagiū. z illā dedit. talis res vocatur feudū legiū. z tal' vasall' hō legi'. Et h̄ probant in li. seu. Si d̄ feudo p̄trouersie fuerint. vide infra homagiū

Feudatari' est q̄ feudū recipit. q̄ etia vasallus dicit

De Fi

Fictio iuris differt a p̄sumptōe. qz fictio iuris semp est p̄ veritatē. vt i iure postliminiū zc. Presumptio aut̄ frequēter intelligit stare cum veritate sic z sepe stat. ius ei fingit aliud q̄ ē vt fingit mulierē stipulatā. q̄ nō est. l. vnica in p̄n. C. de rei vro. actō. fingit natū. qd nō est. ff. d̄ sta. homi. le. q̄ in vtero. fingit nō esse natū qd est natū. ff. de libe. z p̄. l. titi' testō. §. luci'. fingit viuere qd nō viuūt. insti. d̄ ex ecu. tuto. §. fingi aut̄. fingit nō p̄ceptū eū q̄ mortu' nascit. ff. d̄ p̄b. sig. l. q̄ mortui. notat Azo. in p̄n. sum. circa. z. p̄dicamēta. z Hof. in sum. de p̄sum.

Fides est fundamentū rez sperandaz non apparentiū argumentū. Et fm Aristo. Et rō rei dubie faciēs fidē. Et fides fm aplm i epla ad Heb. vt sumit de sum. tri. c. firmit̄. Est suba rez sperandaz argumētum. Prīmū dī qz sperare debem⁹ qd dictū est pphētis futuz. Secundū dī qz pphētias iā cōpletas debem⁹ hēre argumētū. i. pbatiōez nō apparētū de futuz cōplēdis. S; illa ē quedā notificatio. z nō pā diffinīcio. quare magistralit̄ sic diffinīf. Fides est voluntaria certitudo absentū infra sciam z sup̄ opiniōnē pstituta. Aug⁹ dīc. Fides ē credere qd nō vides. Et sūt due spēs ei⁹. s. formata. z i formis. Et capitur multis modis. de q̄ vi de glo. bonam in ca. firmiter. de sum. tri. et si. carho.

Fideicommissum est illud legatū vel relictū qd cōmittit̄ fidei heredis alicui dandū ab eo cū testator dīc heres fidei tue committo vt des legata z cōmissa. vt fm Azo. i. sū. C. eo. ti. §. sequit̄. Hodie tñ nō est differētia inter fideicommissa z legata. licet olim mlte essent differētie. Dē em legatū fideicommissuz dīcī p̄t. z ecōtra. p̄ q̄ est tex. insti. d. le. §. s. nō vsqz. Nā ipoz eadez est natura. ff. d. le. j. l. j. vbi dī p̄ oia eq̄ta sūt legata fideicommissis. **Fideicommissari⁹** est ille cui⁹ fidei legatū vel relictū cōmittit̄.

Fideicommissaria libertas Re. infra. libertas. **Fideicommissaria hereditas** petitio est q̄ cōpetit ei cui fideiussozia hereditas restituit̄. ex senat⁹ cōsulto trebelliano. vt q̄ hñt agros p̄ fines qz p̄ ipaz diuidāt agri vel fundi. **Fideiussoz** est q̄ alienā obligatiōem in suaz recipit vel suscipit fidē. p̄ncipali nihilominus manēte obligato. videlicet q̄ se p̄ alio obligat. vt eo. s. p̄ncipali debitorē nō satisficiente ip̄e satisficiet. Et dī quasi iussu alterius ponēs fidē suā. vt insti. eo. ti. in prin. z ff. eo. l. j. z. ij. Est aut̄ fideiussoz magnū nōmen generale. qz cōp̄hendit sub se mandatorē z cōstitutorē. z eum q̄ ex toto in se alienam obligatiōem transfert. q̄ z p̄missoz vocatur. S; hi differūt inter se. qz cōstitutor nō obligat. nisi p̄cedat obligatio que in iuribus data sit. vt in. l. j. z. l. ij. §. j. cū alijs. ff. de p̄sti. pecu. z. l. ij. C. eo. ti. **Fideiussoz** vero ipam obligatiōem p̄cedit z sequit̄. insti. eo. ti. §. fideiussoz. **Dadator** aut̄ nūqz sequit̄. sed sp̄ p̄cedit obligatiōem. vt. ff. mādati. le. si p̄o nō remunerādī cā. §. si post creditam.

nisi in casu q̄ habet in. e. §. p̄. plane. Et diffērentiā hīc positā no. glo. in. l. pal. §. si post. i. p̄n. Cui est similis glo. C. e. ti. sup̄ Rubrica. Et qz p̄cedat obligatiōem vide Hosti. i. sū. C. eo. ti. §. j.

Fideiussoz in rem suā dī qui fideiubet p̄ alī qua re in ea causa q̄ res futura est ei⁹. **Terbi ḡra.** **Dedipcuratorē** ad defendendum i causa mea. z fideiussi p̄ eo iudicatur solui. **H casu fideiussoz** in re meā dīcor. vt. l. si de fūnc⁹. ff. de pecu.

Fideiussio ita sit **Si** interroget fideiussoz sic fide tua iubes qd iste debeat. Et ille tñ deat fideiubeo. vt insti. e. ti. §. in stipulatiōibus. **Hodie tñ** fm Hosti. in sum. e. ti. §. q̄lī ter. vulgares vtunt̄ h̄ modo. es fideiussoz p̄ tali. z p̄mittis mihi pro eo. z iste rñd̄z sic vel p̄mitto.

Fidelitas fm Hostiē. in sum. de feu. §. qd sit fidelitas: nihil aliud est nisi iusiurandū qd a vasallis p̄statur dño. Et ibidē habet̄ plena forma fidelitatis. z. rñ. q. v. de forma. de iureiu. c. ego. ff. Et i q̄ differt ab homagio no. in cle. pastorat. §. rursus. de re iudi.

Figuline dicunt̄ loca in q̄b figuli exercent officia sua vel artē.

Fili⁹ arrogat⁹. Re. sup̄. arrogatio.

Fili⁹ adoptiu⁹. Re. sup̄. adoptio.

Fili⁹ est is que nuptie demonstrat. vt. ff. de ius vo. l. qz. m̄. vel p̄ p̄fessionē p̄ris z m̄ris. c. trāsmisse. q̄ si. sine legi. vel p̄ affectū. C. d̄ p̄ sump. afferte. ij. q. vii. ad romanā. z stat̄ his p̄iectur⁹ donec p̄bet̄ p̄trarium. fm Hof. in sum. ti. de na. et li. ven.

Filiusfamilias dī q̄ est i p̄tate p̄ris v̄l parētis. vt accipit̄ in. l. si. ff. de his q̄ sui v̄l alieni iuris sunt. sic fili⁹ emācipat⁹ dī q̄ extra potēstatē patris est.

Fili⁹ naturales fm Azo. in sum. C. e. ti. sunt multiplices. Alij sunt naturales z legitimi vt q̄ nascunt̄ p̄ legitimū thoz. Alij sūt legitimi tñ. vt adoptiu⁹. Alij naturales tñ. vt nati ex p̄cubina vnica. z i domo indubitato affectu p̄iūcta. Alij necqz naturales necqz legitimi. vt q̄ ex illicito z dānato coitu nati sūt. de his oibz ē glo. insti. d̄ adop. in p̄n. et glo. in. c. p̄ venerabilē. q̄ si. sine legitimi. Et q̄t modis naturales de soluto cū soluta efficiant̄ legitimi. p̄z in. c. tāta. q̄ si. sine legitimi. vbi etiā dī qz fili⁹ vulgo nati v̄l p̄cepti sūt q̄ nō hñt patrē determinatū. S; vt azo dīc. h̄ dī stinctio fm iura civilia ipatorz dat. z n̄ fm

lura naturalia. qz forte fm theologos n̄ est
vlt̄ quacqz vez. fm q̄s matrimonia seu idi
uidua marj z femie iunctio est d̄ lege nate.
qz fm Aristo. z phos. j. politicoz. Natural
videt̄ iunctio vna ad vna. z vaḡ est scubi
tus tra naturā

Filij spurij dicunt̄ q̄ de adulterio ex soluta
cū nō soluto. vlt̄ everso cepti sūt. c. trās/
missa. pal. z l. vulgo. ff. d̄ sta. ho.

Filiaster filiastra est fili⁹ vlt̄ filia ex alio iu/
ge genit⁹ vlt̄ genita nō ex eo quē mō hz mu/
lier. xxx. q. j. si q̄s filiastrz

Finiū regūdoz. Req̄re sup̄. actio finium re/
gundoz

Finitim⁹ .i. vicin⁹. c. p tuas. d̄ sen. excō.

Fir z fūr h̄ oba nō tm̄ respiciūt p̄s sz etiā
futurz. xxv. q. j. generali. i. ter. z i glo.

Fieri i p̄tineti d̄ h̄ qd̄ p̄t comitti iudicis ar/
bitrio. vt dic̄ alan⁹. d̄ app. c. an sit. i glo. vl. i.
in actu se tenēte. h̄ est añq̄s h̄ētes se ad ali
quē actū z negocia diuertat. ff. d̄ p̄. ob. l. cō/
tinu⁹. vide s̄ facere. vbi de hoc

Fisc⁹ est sac⁹ regi⁹ i quē reducunt̄. vel cu
applicant̄ bona bānitoz vlt̄ p̄scriptoz. talit̄
accipit. ff. locati. l. sz ades. §. fisc⁹. vel ē regij
vel iperialis thesauri p̄gregatio. vlt̄ ip̄ialiu
bonoz collectio vlt̄ p̄uilegiū. qz fisc⁹ multa
hz p̄uilegia. vt no. azo i sum. C. d̄ p̄u. fil. ad
qd̄ vide no. C. d̄ iu. fil. i rubri. Et nota q̄ dif
ferētia est int̄ fiscū z rēpublicā. sic int̄ sp̄ez z
gen⁹ Fisc⁹ ei est bursa solū d̄ cōmodo pecu
niario. sz rēpublica pecunias. honores. p̄/
mia. z alia p̄siderat. no. in. le. mācipia. C. de
ser. fugi.

De FI

Flamines dicebāt sacerdotēs gētiliū a filo
q̄ in capite vtebāt. a q̄ dicebāt flamines q̄si
filamies. nā nudis eos capiti⁹ penit⁹ ince
dere nephas erat. di. xxi. cleros. p̄ medium
In archiflamines dicebāt. z p̄thoflamies.
vt ea. di. §. j.

Floci noie itelligit̄ habit⁹ h̄ns manicas lō/
gas z amplas. Luculle h̄o noie habit⁹ lōg⁹
z ampl⁹ sine manicis. vt i cle. ne i agro. §. ve
rum. de sta. mona.

De FO

Fodine dicūt̄ loca vlt̄ fouee vbi aliqd̄ fodit̄
di. xxi. cleros. In dicunt̄ ferrifodine fouee
vbi fodit̄ ferrz. z aurifodine vbi fodit̄ aurz
Formula. Req̄re supra actio

Forus est exercēdaz litiū loc⁹ a fando dicit̄
vlt̄ a foroneo rege q̄ p̄mo grecs lris legē de/
dit. vt de p̄. sig. c. for⁹. z. vii. di. moyses. z cō/
stat ex tribz. s. causa. lege. z iudicio. Itē for⁹
idē est qd̄ tribunal. Et vt azo dic̄. for⁹ poni
tur p̄ bursa. z alio mō d̄z formarium. vt ait.
placen. de q̄b̄ sedilia indicantiū p̄ficiūtur
idēqz appellat̄ p̄torijū. Tribunal aut̄ d̄z ma
ioz iudiciū. s. q̄ h̄nt mez impiū. Pape autē
pp̄ie d̄z p̄sistorium. Itē est planicies in na
ui. Itē est loc⁹ vbi merces reponunt̄. Item
foramē remi nauis. Itē scriptoriū forami
nosum p̄ iponendis p̄nis z cornibz vel ca
lamis ad scribendū deputat̄. Et h̄ signifi
cata hz for⁹ vt plurimū i masculino gene
re. fm Hosti. in sū. de fo. cō. §. j.

Forz aut̄ in neutro genere fm Hosti. ibidē
ponit̄ p̄ loco deputato ad emēdū vlt̄ vedē/
dū res. Alit̄ aut̄ fm Azo. d̄z district⁹ ciuita
tis. vlt̄ territoriū iudicis in q̄ animaduertere
z punire hz delinq̄ntes. l. si. pupill⁹. §. terri
torijū. ff. de p̄. sig. Et veniūt ibi q̄ sunt iuris/
dictiois. nō q̄ sunt ordinis. z d̄z q̄si fodinz.
eo q̄ q̄ sunt i districtu ad fodia vel munera
seu angarias compellūt. vlt̄ d̄z a ferēdo eo
q̄ munera subeūt z inferūt. Aliter Hosti. et
Hosti. ibidē veniētes. forz est idē q̄ tribu
nal. qz tribunal forte hz aliquā silitudinez
cū foro. qz sicut i foro venali qd̄ nos nomi
nam⁹ forz veniūt multi vedentes z emen
tes siue res venales inferētes Sic etiā i fo
ro iudiciali. s. i tribunali veniūt multi liti
gātes seu p̄tēdēs z lites inferētes. z exin
de diffinitōes deportātes.

Fornicatio est cuiuslibet illiciti coit⁹ genus
q̄ sit extra vrozē legitimā sp̄ealit̄ in vsu vi/
duaz. meretriciū. vlt̄ scubinaz. Sz stuprū
rap⁹. incest⁹. Req̄re loc⁹ suis. Et q̄libz for
nicatio simplex ē p̄ctūm mortale. vt cle. ad
nostrā. de here. §. de iure canonico hodie p̄
hibit⁹ est scubinat⁹. q̄ tm̄ p̄mittēbat tāq̄ li
citus d̄ iure ciuili. l. i scubinatu. ff. d̄ scubi.
insti. de pa. p̄r in glo.

Foresta est loc⁹ vbi fere inhabitāt vlt̄ inclu/
dunt. z vbi q̄s hz vsum venādī. fm Ber. d̄
dona. cū dilect⁹. in glo. j.

Forane⁹ d̄z q̄ forz tenet vlt̄ de foro venit. iij.
q. vi. pegrina.

Forze qm̄ sit dubitatiū facti z qm̄ iurs. not.
archi. vi. q. iij. nolite. etiā qm̄qz capis certitu
dinalit̄ p̄ exp̄ssiuo p̄itatz. z nō p̄ nota dubi
tationis. vt in multis iuribz.

Forſitan etiā qñq; capif nō dubitatie. de vo. 7 vo. redem. c. magne. 7 ſic eſt expſſiuuz veritat. de pcur. tue. xxiiij. q. ij. admonere. circa mediū. Et de pe. di. j. q. obzē. de ſup. neg. pla. c. j. li. vj. qñq; ē nota dubitatiois. d̄ teſta. c. ij. cle. paſtorales. p. nūq; etiā. d̄ re iu di. vide glo. in pal. c. ij. d̄ teſta.

De Fr

Frater d̄z quaſi ferēs aliū vel alter Fratres ſanguinei ſunt frēs ex eodē p̄re 7 eodē ſanguie geniti. ita exponit ter. in. ſ. ſic aut̄ cognati. inſti. de legi. ag. ſuc. 7. l. itaq; C eodē ti.

Fratres patruales ſunt duoz fratry filij. vt dicto. ſ. ſunt aut̄. p̄. eodē numero. Et inſti. de gra. ſ. q̄rto gradu

Frēs vterini ſunt filij eiūsdē m̄ris. vt expo nit glo. inſti. d̄ leg. ag. ſuc. ſ. h̄ habendū

Frēs cōiter dicunt̄ om̄s xp̄iani tam laici q̄s clerici p̄ lauac̄z regeneratōnis i baptiſmo c. ad m̄ſam. q. q. iij. 7. c. iohes. de regu. per Jo. an. ij. q. j. ſi peccauerit. S̄z an denūcia tio euāgelica habeat ſolū locū in fratribus iſtis v̄l etiā in fidelibz. videlic̄z ſi xp̄ian⁹ de nūciaret paganū videt̄ q̄ nō. qz d̄z ibi frat tu⁹. P̄ōr d̄ici fm̄ Panoz. qz ſi ſaltē aliq̄ mō ſc̄z qñ peccat̄ p̄cepta naturalia. c. qd̄ ſup his. de vo. 7 vo. redē. Sūt em̄ primi n̄ri q̄ rum aīas lucrifacere debem⁹ fm̄ glo. in. c. prim⁹. de pe. di. ij. Et ſic d̄cludit̄ denūcia tionē euāgelicā aliq̄ mō locū h̄re ſ̄ infide les. Item an̄ d̄clia ap̄loz in p̄mitiua ecclia om̄s appellabāt̄ frēs diſcipuli xp̄i. xxij. diſ. ſacroſan. pp̄rie t̄re religioſi mendicātes non habētēs bona i cōmuni. vt ordinis ſancti b̄n̄ dicti. bernardi. 7c. q̄ monachi dicūt̄. cle. du dum. de ſepul. 7 cle. exiui d̄ padifo. d̄ p̄. ſig. Et fm̄ panoz. monachi nō appellāt̄ fratres pp̄rie. ſz large loquēdo ſic. Sic etiā de mo nialibz q̄ ſunt de ordinibz medicantiū dicū tur ſozozes. 7 alie monache moniales vel ſanctimoniales

Fraternitas q̄t modis ſumit̄ in iure. no. io. an. in cōmento decre. iohes. de regu. 7 trāſ euncti. ad religi.

Fraus idē eſt qd̄ dol⁹. Nota t̄m quandā dif ferentiā in. l. iurigen. ſ. ait̄ p̄toz. C. d̄ pa. vbi vide. h̄ t̄m fraus capif put̄ ſit legi qñ qd̄ ſc̄ ſignificatū legi q̄ſita palea q̄ videat̄ non agere in fraudē legi. ff. de legi. l. faus. Cler

bi gratia. filiūſſam. indiget pecunia petit a me ſibi mutuari. video qz p̄ h̄ incidere ſ̄ ſe natuſcōſultū macedonianū. pecuniam nō mutuo ſz frumentū vt v̄dat. 7 pecuniā ha beat ne videat̄ incidere i macedonianū. cez te ego nihilomin⁹ incido. vt. l. ſz iulianuſ. ſ. mutui. ff. ad mace. qz frumentū non trado nec recipit niſi ad palliatōez. p̄z h̄. qz frumē to nullaten⁹ indigebat 7 pecuniā habebaz ad mutuanđū. ſz nolui ne incidere. 7 t̄m in cido mutuādo frumētū. Nā attēto aīo meo 7 recipietis nō mutuo frumentū. ſz pecuni am. Et idē ſi trado libz vt v̄dat. Idem ſi vir donat titio vt titi⁹ donet vxori. l. ſi ſpon ſus. in p̄n. ff. de dona. inſt. vir. 7 vx. qz in aīo donatis eſt ſimpl̄r donare vxori nō Titio. Jo facit fraudē legi. Fit aut̄ fraus legi qñ ſit ſ̄ ſignificatū legi palleatōe q̄ſita. ſed ſit ſ̄ legē qñ ſit ſ̄ id qd̄ p̄ legē ſignificat̄ t̄m nulla palleatōe q̄ſita. ff. d̄ legi. l. ſ̄ legē. Ex his p̄z qz ſi bona fide mutuo filioſ familias frumē tum. credēs ip̄m indigere nō incido in ma cedonianū. qz nec facto nec aīo facio ſ̄ ei⁹ ſignificatū. Et h̄ etiā ſi ſit error intollerabi lis. qz fraus requirit̄ aīm. ſec⁹ ſi pecuniā mu tuo errās i iure. qz talis error nō excuſaret eo qz factū eſt ſ̄ ſignificatū legi. ar. l. ij. C. ad mace. p̄z i ſtatuto pedagij in ponte aureli anenſi q̄ cauēt. vt q̄libet nauis trāſiēs onerata ſub̄t̄ pontē ſoluat̄ certū. qd̄ ſi h̄ns du as naues oneratas. exonerat̄ vnā 7 ponit̄ i aliā vt ſoluat̄ t̄m p̄ vnā. certe talis nō inci dit in legē nec facit̄ ſ̄ legē. nec fraudez legi. qz lex nō p̄hibet̄ h̄ facere. Et iſte p̄t̄ ſibi pui dere de meliori ſuo ſuādo ſignificatū legi. Et idē eſt ſi ſtatuto cauēt̄ qz ducēs quadri gam oneratā p̄ pontē ſoluat̄ tantū. qz p̄t̄ ex onerare eā vt nil ſoluat̄. 7 facere trāſire per flumē v̄l portari p̄ hoīes. qz licite p̄t̄ ſuato termino legi. ſic p̄t̄ nō ducere merces per terras ne pedagia ſoluat̄. S̄z ſi ducere nauim vel quadrigā oneratā. 7 nō ſoluerē. v̄l ſoluerē pecunias t̄m ſcient̄ inutiles tunc fa cerē ſ̄ legē vel i fraudē legi. no. Jo. facit̄ de h̄ in. ſ. penl. inſti. de adop.

Fruct⁹ dicunt̄ q̄ ſup̄ſunt deductis expenſiſ q̄ ſūt gr̄a fructuū q̄rendoz. colligendoz. 7 ſeruādoz. qd̄ locū h̄z tā in bone q̄ i male fidei poſſeſſozibz. 7 in p̄donibz. vt. ff. d̄ petit. bere. l. ſi a te. ſ. fruct⁹. 7. le. placet. in ſi. C. de fruc. 7 luc. expen. l. j.

Fructuū aut̄ aliq̄ ſūt iudustriales. vt frumētū

vinū oleum. z silia. s. lac z lana. q̄ sine indu-
stria hoīs nō pueniūt. Alij sūt fruct⁹ natu-
rales. q̄ ex ip̄a natura pueniūt. sine scz maḡ
industria hoīs. vt poma. pira. sic⁹. et bmoī.
Utraq̄ diffinitio p̄t colligi ex. l. j. §. fructus
ff. de vsur. z de resti. spo. c. graui⁹. in glo. si.
Sūt ḡ naturales fruct⁹ in q̄b⁹ factū natu-
re p̄cedit factū hoīs. z ex solo rudi vsu pos-
sum⁹ illis vi. s. industrialib⁹ n̄ sic solo vsu
rudi. s. cur⁹ adhibitis licet etiā natura coo-
peret. cura tū maior repit nō modica z p-
functoria. sic in naturalib⁹. vide glo. in. l. se-
quit. §. fruct⁹. C. de vsuca.

Fruct⁹ p̄cepti dicūt q̄ aliq̄ mō sunt a solo se-
parati z in horreis recōditi

Fruct⁹ p̄cipiendi dicunt q̄ imaturi sunt q̄s
ver⁹ dñs possidet. de his in spe. eo. ti. d̄ fru-
cti. z lit. exp̄. z Azo. in sum. C. d̄ rei v̄d. vñ
fruct⁹ diuersimode significat accessionem
vsufructuū seu ius v̄dēdi fruēdi. z ius fruē-
di dempto vsu p̄mo significat accessionez.

Et hāc dupl̄. s. stricti⁹ ex eo q̄ ex p̄d̄is p̄ci-
pit z nō cōphēdat fer⁹ aīaliū v̄l vsuras pe-
cuniaz. sic sumit in rubri. d̄ vsu. z vsufu. l.
nā ibi fruct⁹ sumit p̄t distinguit ab vsura
z a pecudib⁹. qz i his etiā fruct⁹ est. l. i. pecu.

ff. de vsufu. nō aut cōphēdit partū ancil-
le. maḡ late aut significat vt etiā cōphēdat
vsuras. vt. l. vsure. ff. d̄ vsu. Itē z pensioes
p̄d̄ioz. l. p̄d̄ioz. e. ti. Sc̄do significat vsuf.

nā legato fructo fundi videt̄ legat⁹ vsufu-
ctus. qz dicit̄ ter. vsufructuū iter est. nō econ-
tra. l. fruū. §. si vsufruct⁹. ff. d̄ vsu. z ha. Ex h̄
sequit q̄ si legato fructu fundi vsus adima-
tur inuicē sic legatū vsufruct⁹. s. v̄tile ma-
neri eo qd̄ sup̄est vsui. Et idē intelligo vsu
fructu legato. vt. §. pal. nō obstāte illo ter.

q̄ in fine dicit̄. inuicē est ademptio. qz vez est
in fructu q̄ sup̄est vsui. v̄l qñ testator volu-
it adimere vsum legatū q̄si p̄sone legatum
qz cū nō legauerit p̄t p̄tinet in vsufructu
nulla est ademptio.

Frui d̄ q̄ fructus p̄cipit
Fructuari⁹ est q̄ rei dñs non est. vt in. l. vel
frui. ff. si vsufu. peta. Tū in q̄busdā casib⁹
p̄ dñō habet. s. in p̄cipiēdis fructibus. ff. de
vsufu. l. si citi⁹. §. j. Ad h̄ fac̄ q̄ vsufructua-
rius nō sit dñs. nā ad id qd̄ dicitū est ad euz
om̄s fruct⁹ generalit̄ spectāt. fm̄ placē. ff.
de vsufu. l. vsufruct⁹. pal. in p̄n. in sum. C.
de vsufu. Et quō differat ab vsuario Re-
q̄re infra vsuari⁹

Frustra. no. Archid. de accu. c. j. li. vi.

De Fu

Fugitiu⁹ est q̄ ea mente recedit ne redeat ad
dñm licet postea redeat. vt. ff. de edi. edic. l.
qd̄ sit fugitiu⁹. de h̄ vide Azo. in sum. C. de
fugi. ser.

Fulminare d̄ iudex iniuste v̄l indeliberate
sn̄iam p̄ferēs sine maturitate. de sen. excō. c.
j. li. vi. Nō ḡ leuit̄ dicit̄ fulminare s. cōmu-
niter ferre sn̄iaz etiā p̄ absentē p̄mere sentē-
tiam nō cesset. C. de iudi. le. p̄ferandū. circa
mediū legis

Fullones dicūt mūdatozes z dealbatozes
vestium. z earundē decoratozes seu colora-
tozes.

Funcio ē vsus p̄suer⁹ funct⁹ ab eo q̄ funge-
bat honore aliq̄ aut officio. Hinc d̄: Qui
iā expleuit officiū vite. vñ d̄ q̄ mutue pe-
cunie maḡ functioz in genere suo recipiūt
p̄ solutioz q̄s p̄ sp̄m. i. soluedo mutuā pecu-
niam maḡ v̄rimur genere. i. rei manerie q̄s
specie. l. eodē corpe alit̄ nō est; mutuū v̄l
mutuatū. s. de meo tuū. l. cōmodatū. scz ad
cōmodū vtentis datū. ff. de re. credi. si cer.
pe. l. mutuū

Funcio publicu. Re. ff. d̄ pu. z vecti. l. j. §. h̄
titulū. sup̄ v̄bo impēdat
Funeraria actio. Re. sup̄. actio funera.

Fundat̄ intētio p̄ testes v̄l infra v̄l p̄fessio/
nē v̄l enidētia facti. v̄l p̄sumptiue. vt ē glo.
in p̄. fundauerit. c. sinē. d̄ do. z p̄tu.

Fund⁹ est mātio alicui⁹ cū accessionibus.
Aliē diffinit̄. vt in. le. qm̄. ff. de p̄. sig. Et no.
q̄ fund⁹ ē nomē homogeniū. qz q̄libz pars
fundi d̄ fund⁹ Sūt em̄ homogenia in q̄b⁹
est idē p̄dicatū in pte qd̄ i toto. vt aq̄. terra.
lignū. pann⁹. zc. Alia dicunt̄ eutrogenia. i.
quib⁹ ps nō capit eandē denoiationē cum
toto. vt dom⁹. cathedra. tunica. nauis. p̄os
vñ nō valet legatū fundi. z est deri⁹ oriū. l.
legatō. ff. d̄. l. j. nā legando spaciū palme de
fundo diceret̄ fundū legasse. S; ibi bona
glo. q̄ nō valet legatū generale legando rē
substantiā. vel animal. qz muscam dando
liberaretur

Fund⁹ dotal⁹ est q̄ matrimonio p̄tracto da-
tus est sponso.
Fund⁹ q̄si dotal⁹ d̄ q̄ tradit⁹ est sp̄sō non
dñi secuto matrimonio. p̄ q̄ z sup̄iori dicto
fac̄. l. j. ff. de fun. dota.

Fund⁹ instruct⁹ est edificat⁹ vel cultus.

Fund⁹ instruct⁹ est edificat⁹ vel cultus.

Fundus iugatus est terra que modo non aratur licet olim fuerit fertilis. alias que modo aratur licet olim fuerit sterilis.

Fundus limitatrophus alia militatrophus dicitur a trophus id est descriptio et milite. que describitur ad usum militum. que milites ipsi custodiunt. ut C. de fun. limi. l. 1. si accipit. l. 1. Alius dicitur fundus limitosus. ut ibidem de fun. limi. et pau.

Fundus agometricus. Re. azo. in sum. C. e. ti.

Fundus saltuensis est fundus in quo est saltus. C. de fun. saltu. l. 1. Re. infra saltus.

Fundus releuatus dicitur qui olim erat palustris. nunc autem factus est serenus alias terrenus. C. de fun. pau. l. 1. l. 1. c. j.

Fundus diuisus in certas regiones est ipse diuisus in determinatas partes.

Furtum est tractatio vel tractatio fraudulenta seu fraudulosa rei aliene mobilis corporalis que sit in iure domini cuius res fuit ante lucrandi. scilicet gratia rei vel possessionis vel usus. ut ff. de tit. l. 1. dicitur autem furtum secundum Azonem a furno. a nigro eo quod clausum et obscure et plerumque de nocte fiat. Et dicitur a fraude vel ab auferendo. ut l. 1. in pn. ff. de tit. et in insti. de obli. que ex delicto. nam. in pn. §. furtum autem. et §. placuit Et prohibetur in decalogo. xiiii. q. v. penale. et no. xxxii. q. vii. quod in omnibus. Et nota quod pro furto non dicitur quod mori nec membris perdere. sed fustigari. scopari. vel aliter castigari. C. de ser. fug. aut. §. nouo iure. Sed dicitur quod suspensum dicitur pro xv. solidis. §. si quibus solidos. ut in aut. de pa. te. tol. r. dic. Ja. colubi bononiensis non fuari. §. pal. §. in Salic. non est curandus.

Et dicitur Fulgo. quod ille. §. pcedit ex consuetudine que Ricardus de sal. intelligit in casu singulari. scilicet quando pro furto tale. v. solidorum par violatur. Dicitur catho dicitur quod quibus solidi sunt quibus aurei quod etiam ita capit solidus pro aureo. C. de ser. fu. l. quibus ibi. vel. xx. solidos reddat ubi glo. dicitur Tale solidum accipe que valeat unum aureum quod xxx. faciunt. §. libra auri. sic in insti. de pe. te. liti. §. si. Jure fororum fur puniebatur extraordinarie. nec moriebatur nisi famosus latro. Jure autem autem habet ne moriatur nec membris perdat. ut supra autem. §. nouo iure. postea in tit. de pa. te. p. quibus solidis. deinde in tit. de pa. iur. fir. dicitur legitime puniri. quod multipliciter intelligitur. Tandem iura municipalia puniunt aliter. Nam principes possunt statuere quod nemo moriatur. nisi ipsi dispossuerint. ut glo. in §. furtum. de pa. iur. fir. coll. r. que est magistra furto. Nam quodam sunt furta domestica non publice coercenda. l. respiciendum §. furta. ff. de pe. dicitur et doc. quod nullus famu-

lus pro furto in domo commissio mori dicitur. Alia sunt furta non domestica. et tunc fures balnearii vel secularii fustigantur. glo. est l. 1. si se alias cum te. ff. de his que non infa. Alii diurni et hi remittuntur ad iudicem. Et nota quod furti emptor dicitur ipsum restituere sine pretio. nec pro ipsum pro pretio retinere. l. 1. civile. C. de fur. imo est modum cum quod restituat ne saltem in suspitione furti cadat et sic ad furcas vadat. ut ibi.

Furtum conceptum est cum quis pro tribus testibus apud aliquem rem furtiuam querit et inuenit. ut in insti. de obli. ga. que ex delicto. nam. §. conceptum furtum

Furtum oblatum est cum quis rem furtiuam alicui obtulit. ut potest penes eum que penes se inueniret scilicet illa noia nunc non sunt visitata

Furtum prohibitu dicitur cum quis volente rem furtiuam querere prohibuit. ut dicto. ti. de obli. ex delicto. §. est etiam. ubi dicitur quod he actiones furti concepti oblati prohibiti et non exhibiti in consuetudinem abierunt

Fur est qui clausum obscure et plerumque de nocte rem alienam amouet inuito domino gratia lucrandi et subaudi sine armis. ut in aut. §. nouo iure. C. de fur. et ser. cor. Et dicitur fur a furno quod idem est quod nigri. quod ut plimium in obscuro furatur. vii. Qui male agit odit lucem. de off. dele. §. suluit

Fur manifestus dicitur qui in ipso maleficio est deprehensus vel in loco in quo commissum est furtum vel pro furto factum dum tandem de furto deprehenditur antequam deportauerit ad locum ad quem destinauerit. in insti. c. ti. §. manifestus

Fur non manifestus dicitur qui rem detulit que destinauerit. sit in pal. §. si si prulit. vel sic dicitur que cur re furtiuam in ipso actu furandi non deprehendit. sed iam deportauerat rem furtiuam in locum in quem destinauerat. nihilominus quincies postea de furto

Furti actio. Re. supra actio furti

Furti conditio. Re. supra conditio

De Ga

Alcalo est ma-

ior dominus qui habet curam exteriorum rezepepi

De Ge

Gener me est maritus filie mee. ut in l. facile. ff. de gra. affi.

General abolitio. Re. supra abolitio Et vide de hoc Azonem in sum. C. e. ti.

Generali fime persona loquens intelligitur excepta. de iure in. petitio. ubi dicitur cor. in glo. Et

intelligit regulariter. qz fallit iterdū vbi ob
 ligatio vlt pactū pcedit. qd iducit eqtatem
 qndā includentē etiā psonā loquens. vt si re
 cepissem. r. a te. z pmissem tibi dare turri
 omēs hoīes tunc teneor etiā dare z me ex
 pacto. de h in. c. d forma. xxij. q. v. qnz etiā i
 generali smōe nec familia loqntis intelligit
 General locutio generalit̄ ē intelligēda. ff. d
 of. p̄si. l. p̄ses. xix. di. c. j. ff. q. me. cau. l. metū
 aut. §. animaduertendū. licet generale ver
 bū nō sit sp̄ generalit̄ intelligendū. d iureiu
 rā. c. ad nostrā. in glo. vlt.
 Generalit̄ d̄z qd imo etiā indefinite itelligen
 dū est. d in. lepzo. c. qm̄. i glo. sup. v. indefini
 ta. z. xix. di. si romanor. ff. d pub. l. de p̄cio
 Generalia vba sūt ad ciuile modū referēda
 ff. de serui. vba. p̄di. l. si cui.
 General allegatio qū sufficiat. z qū nō. no.
 in. c. vestra. de coha. cle. nā qūqz sufficit. vt
 clij. di. c. si q̄s despici. §. hinc etiā. vbi allega
 tur Joh. euāgelista i epla sua sine q̄ta. s̄lr
 habet in. c. nra. pal. Aliē d̄z alibi legit. s̄z q
 nō sufficit general allegatio. fac cle. p̄stitu
 tionē. d elec. z. ij. q. j. i p̄mis. insti. d pe. te. liti.
 in fi. Finalit̄ d̄z q suffic generalit̄ allegare
 corā p̄ncipe qz p̄nceps cēset oīa iura h̄re in
 scrinio pectoris sui. l. oim̄ testoz. §. sic igit̄. in
 fi. C. de testa. sec̄ vo corā alijs. vlt si p̄nceps
 allegat decisina p̄mulgādo. tūc suffic ei ge
 neralit̄ allegare. de ca. poss. c. j. de no. operis
 nūci. c. j. Si aut̄ allegat sup vbo i iudiciuz
 deducto. tūc sp̄alit̄ d̄z allegare z specificā
 re lege si ē p̄grina. qz licz p̄nceps d̄tualiter
 oīa iura i mēte h̄eat. nō tū formalit̄. vt no. i
 c. j. d̄ p̄sti. li. vj. Qn̄ ei p̄stat d̄ lege suffic gene
 ral allegatio als ē necessaria sp̄alit̄. D̄z em̄
 sic allegari q iudet reddat clar. z n̄bil ob
 scuz remaneat. xxvij. q. j. sic em̄. in fi.
 General clausula significat qd ei significatuz
 pbare vlt significare. p̄bat. z tūc n̄ p̄tinet ad
 exp̄ssa noīata. ff. de p̄. sig. l. doli. Verbi gr̄a
 Testator filios instituit z iuicē substituit z
 p̄ filiū exheredauit. q̄ exheredatio l̄ clausu
 la nō reuertit ad insti. imo ad substitutiōez
 vt i. l. j. in fi. C. d lib. p̄te. z exhere. Itē ibi p̄
 vnā filiā instituit z filiā exheredauit. de in
 de aliu filiū substituit exheredatō refer̄ ad
 solū ḡdū institutiōis. vt. l. ij. §. fili. ff. e. ti.
 Gen̄ est qd p̄dicat d̄ plibz differētibz specie
 insti. de iu. na. gen. z ciui. §. p̄stat. §. plebisci
 tum. Et qū iuriscōsul̄ d̄at doctrinā tē ca
 pit̄ gen. vt logici. z ibi ponūt exēpla. no. l.

ij. §. i. ff. si cer. pe. vbi capis sp̄es p̄ genere. vñ
 vocabulū gen. nō sumit p̄ ip̄a dictōe sed p̄
 significato p̄ ip̄am z significat diuersimod̄
 put significatū ex ea sūptū. z qdlibet aliud
 mediū significare declarat. Verbi gr̄a. Te
 stator legat vlt q̄s pmittat ens subam vel rē
 sine aīal nullū est legatū vlt nullapmissio. l.
 cū post. §. generali. ff. d iur. do. z no. in. l. le
 gato generalit̄. ff. d lega. j. Rō qz ens z suba
 significat generalissime. Et h̄ dictio aīal li
 cet nō significet ita generalit̄. tū adhuc sig
 nificat multū generalit̄. z intantū q̄ dicere
 totū gen. cōp̄bendi in legato vlt p̄missiōe ē
 dicere legatū vlt p̄missionē p̄tinere ip̄osibi
 le. etiā dādo muscā vlt vermē liberaret he
 res vlt p̄missor. qd tū nullū ē validitat̄. vñ
 d̄z. Generis obligatio p̄ire nō p̄t. l. in rōe. §.
 ij. ff. ad. l. fal. S̄z tū si diues rural̄ diceret i
 testamēto vlt donatōe int̄ viuos. ego dono
 bubulco meo vnū aīal. itelligeret d̄ vno bo
 ne ad arandū vlt de vno asino. si h̄ erat q̄li
 ras plone cui donat. nā q̄liras p̄sonaz z p̄
 cipue illaz q̄b̄ relinquit dat̄ itellectū p̄bis
 z sic sumit cōis mod̄ itelligēdi vba p̄dicta
 sec̄ in genere generalissimo. qz ibi nō ē mo
 dus itelligēdi q̄ significet aliqd̄ vtile z idēz
 in alio genere subalterno. in q̄ nō esset mo
 dus cōis aliqd̄ vtile significādo. vt dīcedo
 lego rē cor̄ palē. vlt incor̄ palē. qz n̄bil cōp̄
 bendit̄. sic nec i generalissimo. Itē ibi. testa
 tor legat. vlt q̄s pmittit domuz in genere. et
 nullā h̄z domū. nō tenet legatū vlt p̄missuz
 sec̄ si h̄z in patrimonio. l. si dom. ff. d lega.
 ij. Rō p̄mi. qz gen. ita generalit̄ significat.
 q nō apparet de q̄ re voluit itelligere. Rō se
 cūdi. qz de reb̄ p̄p̄ijs q̄s soler disponere. et
 sic significatū generis restringit p̄ significa
 tū hoc qd h̄z in p̄rimonto. S̄lr si q̄s legat
 vlt pmittit fundū i genere nulla est p̄missio
 vlt legatū. l. pal. siue i p̄rimonio siue nō. p̄m
 Bar. Itē ibi testator legat rē in genere. si
 gnificat q̄ heres soluēdo faciat rē accipiē
 tes. l. si dom. §. d̄ euict̄. ff. de lega. j. Rō. q̄a
 natura legati ē q̄ res trāsserat i legatariū.
 z efficiat sua p̄p̄ia. nisi alias restringat Itē
 ibi. testator legat vnū de suis q̄ cū eo p̄mo
 rat. sunt alieni heres vnū tradit liberatur
 nec tenet de euictōe. Rō qz significatū sum
 ptū ex h̄ genere subalterno h̄z instar speciei
 le. in rōe. §. diligēter. ff. ad. l. falci. le. cū decē
 §. stichū. in fi. ff. de sol. Itē ibi. q̄s pmittit l̄
 legat boīnem. significat q̄ nullū certū est in

obligatōe. s3 hō in genere put quilibz rspi/
 cit. l. meu? s. duobz testamēt. ibi ordīs cō
 pendio. d. lega. ij. vñ iste stāt sil. pmitto tibi
 hoīem. z nullū hoīem tibi pmitto. sic z iste
 simul stant sp fuit hō. s. a tpe adā. z null? hō
 fuit sp. qz null? determinat? sp vixit. nā dicē
 do pmitto tibi hoīem. dictio hoīem suppo
 nit p fute tm. z dicēdo nullū hoīem tibi p
 mitto. supponit determinate. i. illū z illum. z
 sic d alīs nō pmitto. Finalit? g gen? dedu
 ctū i legato l i obligatōe significat nil ibi eēt
 eē put ipō genere medio vl alia quīs signi
 ficatōe pcludit. z genere deducto i obliga
 tione vl legato electio est ei? cui dat
 Berundiū sumit p eo qd p hāc dictiōz signi
 ficat. z significat p dītōem. declaratiōz. mo
 dū. vl qd suū significatū vl aliud al fū de sū
 ptū significare pbat. Verbi gfa. duo sūt in
 stituti z vñ alteri substituit. Si vñ repu
 diat pte suā adeūdo pte alteri? deficiētis ex
 substitutiōe ps p ipm repudiata sibi qrit h
 gerundiū adeūdo exponit pditionalit. s. si
 adierit. le. si tu ex pte. z ibi not. ff. de acq. vel
 vl ami. here. Itē ibi vim fac q possidentē n
 pmitit vti arbitrio suo. siue edificādo. siue
 arādo. vl ferēdo. vl qd aliud faciēdo. l.
 vim fac. ff. de vi z vi ar. significat declarati
 tionē illoz pboz. z nō p significare p ditiō
 nē. qz refert ad pbum pntis tps qd est facit
 Nec est ibi aliq dispositio q p suspēdi p bec
 gerudiā edificādo. arādo zc. S3 ibi lego
 ad monumētū faciēdū sigt modū. l. qd di
 ebz. s. si. ff. de cōdi. z demō. Et differētiā int
 p ditiōz z modū vide glo. ij. c. vez. de p diti.
 appo. Tñ scito q vt mod? e si p ditiō qz cā.
 Itē ibi lego p ducēdo tale discipulum sigt
 p ditiōz. qz mozt ē pus docere q salariū sol
 ui. l. nec sel. ff. qñ di. le. ce.

De Gi Gi

Bineciarū sunt q pānos impiales tenēt in
 serendo fericiū z aurum
 Bineciū est loc? vbi h fiūt. z d2 a gynos. qd
 est nudū. qz nudo pāno vestit auz. vt. C. d
 muri. z gynecis. li. ij.
 Blādis noīe oēs fruct? pntet. ff. de glan. le/
 gen. l. vna.
 Bleba est quedā spēs terre. generalit? m su
 mitur p solo vel p terra culta. Req. supra.
 ascriptici? gle.
 Blos d2 vxor fratris. l. nō facile. s. affinitat?
 ff. de gra.

De gn go

Bnarus. i. sapiēs vl puid? cui opponit igna
 rus. qd inde venit. i. insipiēs
 Boliardi. i. bufones ioculatores idem sunt

De Gr

Brad? fm Hof. z hosti. i sū. de p san. z affin.
 Est qdā habitudo siue distātia psonaz ad
 inuicē p sanguitate z affinitate sibi p iuncta
 rū facta collatōe ad cōem pentē. Vl est vni
 us p sone distātia ad aliā i linea p sangui
 tis. vt. l. i. cū se. s. vsq ad. s. affinitat?. z. l. nō
 facile. e. ti. ff. qz diuersimode ptingit diner
 sos esse g dūs. vt p3 i toto ti. pal. z in. s. affi
 nitat?. in. l. nō facile. pal.
 Gra duplex ē. opans z cooperās. vt est glo.
 in pbo coopante gra. cle. j. d magi. Et gra
 est habit? q fundat in voluntate in essentia
 ale. glo. in cle. j. de sum. tri.
 Granaria sūt loca i qbz grana seu fruct? cō
 ponūt. sic accipit. ff. d ac. emp. in. l. gnaria.
 Grangia habet in. c. fi. de censu.
 Grauis habet d testi. c. licz. et qdā. i glo. iij.
 Grassatores idē sūt qd dietarij. d h? ditiōis
 expositōe. vide qd no. ff. d pe. l. capitaliū. s.
 grassatores. Re. sup dietarij
 Grassari d: latrocinari vl crudelit? agere
 Brex est collectio pluriū aialū. s. r. ouū. vel
 v. por. coz. vt no. insti. de re. di. s. s3 si gregis
 Re. sup pgregatio.

De Gu

Buldagia dicunt q dant p ducatu vl cōda
 ctu p terrā alicui? vt securi? vadat. S3 ga
 belle dant de p ditiō. vt d emproe p empro
 re. Et tāgit Bal. i rubri. C. de re. cre. z est ca
 sus in. l. d3. in fi. ff. de edi. edic. Et pnt abra
 di vl deleri a ciuitate. rex. est nō alibi i. l. ea
 rū. ff. de pe. Statuit cōiter p italia q de q?
 libet p diti d3 solui gabella. S3 pone. duo
 forēses p trahūt senis an debeat soluere ga
 bellā fm statū vbi p hūr. Regla est q nō. qz
 statutū nō ligat forēses. qz extra territorij
 ius dicēti zc. v. aiaz. d p sti. li. vj. c. cum a
 nob. de sen. excō. l. si. ff. d iur. om. in. S3 cō
 trariū est vez fm bal. l. j. de p hē. emp. Rōz
 allegat. qz gabella venit i pntētia p tractū
 g sic rōe p tract? pnt pueniri i loco vbi p tra
 xerūt. Ita ad id qd i p tractu deuenit. le. he
 res absens. ff. d iudi. Et ita p seqnter ad ga
 bellā z hypotecā. glo. sing. in aut. vt pisse.

iudi. §. h. considerates. in p. hypoteca. coll. it.
 z in. l. ij. ad si. §. madata. Et dic' Lo. de ro. i
 singularibz suis. q' didicit ea a bal.
 Guardia feuda sunt q' p'stituunt aliqbz ppter
 custodia rei dñi p'stituētis
 Guardia dicitur ille cui tal' custodia est comissa.
 vel dicitur guardian' q' etiā est supior iter frēs
 minores custodiēs puentū

**De Ha
 Abere signat di**

b uersimode put suū p'riū signū l'
 signū aliō q'duis mediū signifi
 care declarat. Terbi gza. Res

tua ē penes me z p'mittis mibi stipulare eā
 dem h're licere signū q' dñiū ist' rei trāssert i
 me. l. stipulo ista. §. h're. ff. d. p. obl. Et sic rei
 possessio sine traditōe p' dñiū q'rit possidē
 ti. §. interdū. in sti. d. re. di. Item ibi res tua
 nō est penes me p'mittis h're. licere. significat
 q' dñiū trāssert p' traditōz. l. traditōibz. C.
 de pac. Itē ibi p'mittis rē alienā h're licere
 re p'seuerate aliena nulla ē stipulatō. l. stipu
 latio. §. q'litā. ff. e. ti. qz i rē aliena p'missoz nō
 p't p'stituere ius dñi. Si at' efficiat p'missio
 ris valet stipulatō. vt ibidē. qz tūc p't facere
 vt p'stituere ius dñi. Itē ibi. v'edo tibi rez
 alienā. z p'mitto tibi h're licere signū h're iure
 possessiōis. l. h're. ff. d. h. sig. z h' ex nafa z c'
 emptōis. d. cui' natura ē q' suffic' rē tradere
 qñ res aliena ē vedita. l. exempto. ff. de acti.
 empt.

Habere actionē est min' qz h're rē. Et h' est
 qd dicitur. Veli' ē pignoz in cūbere qz in glo/
 nā agere. ff. d. re iudi. l. min'

H're. tenere. possidere. qñ h' tria p'ba ponūt
 in aliq' instrō sic dñt exponi. s. q' recipiēs ha
 beat d' iure. teneat naturalit', z d' facto possi
 deat civilit' z d' iure. qz civil' possessio est cā
 q'redi dñiū. licz aliqñ possessio sit em natu
 ral nō civil'. vt illa quā bz vasall'

Habitatio est fuit' psonal' in habitādo p'si/
 stē. z p'stituūt i domo aliena. vt no. ff. d. vsu.
 z habi. in rubri. l. j. §. pe. ff. d. his q' dare aut
 seu. cū pactiōibz z stipulatōibz. vt. ff. d. vsu/
 fruc. iūcta. l. j. ff. d. vsu. z habi. v' i vltima yo
 lūate Differt tñ ab vsu. z vsufructu. qz illa
 amittit nō v'edo. v' capitis diminutione
 vt. ff. si vsufruct' l. pñl. §. sic habitatio autē
 nō nisi morte finiatur. vt. l. si habitare. ff. de
 vsu. z habi. Itē p't inhabitator alijs v'edere

vt locare ius qd bz. vt. l. qd antiq'tus. C. de
 vsufruct. sic z fructuari' z nō vsuari'. vt. ff.
 de vsu. z habi. l. sz neqz. vide sup h' azo. i sū.
 C. de vsu. z habi.

Hac qñqz denotat nō exclusionē sz inclusi
 onē. vt in. c. ego em eps. d' iureiur. z sic su
 mit in iuramētis dicendo. Ab hac hora. si
 gñificat em pñs tps cū futuro. de h' p' Jo.
 an. in. c. j. d' ordi. ab epi. q' resig. epi.

Hastarij dicūt q' rēponūt venalē hasta sup
 posita. Et dicūt a noie hasta. qd idē est qd
 veditio. vt no. C. de si. instru. z d' iure haste
 fiscalis in rubro. li. vj.

Hastari est rēponi venalē hasta supposita.
 ita olim fuit p'suetudō

Haustr' est ius hauriēdi aquā de puteo vi
 cini. cui eo inuito iure p'uitus ascribit'

De He

Hereditas ē successio in vniuersum ius qd
 defunct' habuit. vt. ff. de h. sig. l. nihil aliud
 est hereditas. z. l. bonoz. e. ti.

Hereditas adita ē illa de q' heres se itromi
 sit auctoritate p'toz. imo auctoritas p'tozis
 nō est necessaria. sz sola volūtas suffic'. vt i
 sti. de here. q' z dif. §. itē extrane'. sec' in peti
 tione bonoz possessiōis vt ibi no. Et d' adi
 tione z repudiatōe hereditat' nota. in. l. q' se
 p'ris C. vñ liberi. vbi dñs catho face' sic d'clu
 dit. Aut debēs succedere p'culit' p'ba pñtis
 t'pis idicatiui mōt. aut futuri t'pis. Si pñt'
 t'pis. aut sine infinitiū. aut cuz infinitiū.
 Si sine aut affirmatiue. vt adeo. z inducit

aditionē hereditat'. z repudio inducē repu
 diatiōem. Aut negatiue. s. nō adeo. nō sum
 beres. Et fm glo. z salice. nō inducit repu
 diatio nisi iterrogatio p'cesserit v' termin'
 p'fit' sit. tūc ei inducit. Si cum infinitiū.
 aut affirmatiue. s. volo adire. volo eē heres
 z inducit aditio. Aut negatiue. z tē aut vo
 lūtas p'ponit negatōi. vt volo nō eē heres.
 z inducit repudiatio. Silt' si dic'. nolo am
 pli' nolo vnqz adire. p'ponēdo negationem
 volūtati. aditūct' talibz aduerb'is t'pis idu
 cit' repudiatio. Sec' si dicat. nolo nūc adi
 re hereditatē. nā sic nō inducit. qz itelligit'
 fm naturā aduerb'ij. De his i glo. in. l. ij. §.
 obfuari. C. de iura. calū. l. plurimū. ff. d. ac/
 qren. here. l. p' hereditate. §. j. e. ti. z. l. j. glo. i
 le. si eā. C. q' accu. nō pos. Aut nullū aduer
 biū est. s. nolo adire. tūc si termin' est p'firus
 inducit repudiatio. l. om's. ff. ad trebel. Si

nō est p̄f̄t̄. tūc t̄m̄ cadit p̄fectura delibera
 tōis v̄l p̄sumptio p̄f̄ m̄ētis ambiguitatem
 z v̄lq̄ ad annū possit deliberare. Si futu
 ri t̄p̄is. aut negatiua. vt nō adibo. z ē rep̄u
 diatio. q̄z suba aditiōis negat̄ ern̄c. prout
 alias z sp̄ in secula secl̄oz. Aut affirmatiua
 vt adibo. z nō inducit̄ aditiō d̄ p̄nti f̄m ca
 tho. nō ob. q̄z videt̄ q̄ statim adeat. eo quia
 p̄trarioz eadē est d̄sciplīna. ff. de p̄cu. l. p̄
 ponius. §. si stipuler. nā adibo z non adibo
 nō sunt opposita v̄l p̄traria. q̄z nō adibo ne
 gat̄ totū t̄p̄s. s̄z adibo solū t̄p̄s futuz d̄ic̄. et
 excludit̄ p̄ns. Et sic est p̄l̄ in negatōe q̄z in
 affirmatōe. Et est dare mediū int̄ ista. h̄ ca
 tho. Idē ad p̄bandū hereditat̄ aditionem
 post longā d̄stinctiōz p̄clusit̄ q̄ndam no
 doct̄rinā in ista singulari questione. Pone
 agō h̄ herede d̄bitoz mei ip̄e negat̄ se here
 dem corā iudicē. Lōuico eū h̄re anulū
 signatorū defuncti. ille vidēs se d̄p̄bensū
 d̄ic̄. Furat̄ sum anulū de manibz d̄ni. dū
 esset i agone. Querit̄ an sit p̄uic̄ vt heres.
 vel an debeat puniri vt fur. Latho r̄ndet.
 Si ille erit su⁹ heres. l. fili⁹ zc. tūc p̄uic̄ est
 heres. Si erat extrane⁹. tūc vt fur. l. si fuū.
 §. p̄tor. z. l. si extraneū. ff. d̄ acq̄. here. Rō. q̄a
 ip̄o iure fili⁹ est heres. s̄z extrane⁹ nō ante q̄z
 adeat hereditatē

Hereditaria actio. Re. sup̄ Actio heredi
 taria.

**Hereditas decurionū nauticularioz coar
 taliū militū z fabricēsiū f̄m Azo. in sum. C.
 z. ti. in rubrica. z. l. v̄l. d̄z in q̄ q̄ddā speciale
 ius ob̄suat̄. de q̄ no. ibidē.**

**Heres ē ille q̄ succedit̄ i vniuersū ius defū
 cti. l. cū heres. ff. de d̄iuer. z t̄p̄a p̄scrip. vel ē
 d̄ns hereditat̄ q̄ sit aditiōe i volūtarijs. §.
 si. insti. d̄ here. q̄l. z d̄isse. S̄z i necessarijs d̄
 fert̄ ip̄o iure hereditas**

**Herede instituerē est aliquē p̄ mortē suam
 loco sui i oibz bonis d̄nm p̄stituere. Nā d̄z
 heres ab her⁹. i. d̄ns. sibi em̄. succedūt vni
 uersa bona defuncti. z ad eū cōmoda z in
 cōmoda hereditaria redeūt. Et p̄nt̄ institui
 heredes generalit̄ om̄s z accipe q̄cqd̄ a te/
 statore eis relinquit̄ sine sint filij. sine extra
 nei. siue liberi. siue sui testatorz v̄l alieni. si
 uē paterfamilias. siue ip̄uberes. siue p̄sona
 puata. siue eccia. siue vniuersitas. his exce
 ptis q̄ nō p̄nt̄ institui heredes. l. deportat̄
 p̄pter delictū in insulam. siue bānie p̄petuo
 d̄anat̄ in metallū fodiedū. vt. C. d̄ here. in**

sti. le. j. collegiū illicitū nō approbatū. vt. le.
 collegiū. ti. alle. Incestuosus nat̄ ex d̄ana
 to coitu. i. spuri⁹ testatorz. fern⁹ accusat̄ de
 adulterio cū d̄na sua cōmissō. ab illa d̄na i
 stitui nō p̄t. heretic⁹. apostata. mulier puo
 lās ad secūdas nuptias infra t̄p̄s luc⁹. i. i
 fra annū post mortē p̄mi viri. vt. C. de secl̄i.
 nup. l. j. z h̄ de iure ciuili. Qui sciēt̄ cōtra
 rit cū aliq̄ muliere ignoratē secūdas nupti
 as esse illicitas nō p̄t ab ista institui zc. z sūt
 diuersi heredes. Nā heredes alij sui z ne
 cessarij. alij necessarij t̄m̄. alij volūtarij. alij
 legitimi. alij legatarij. alij testamētarij. alij
 fideicommissarij

**Heres ab intestato ē ille q̄ succedit̄ i ius
 defuncti sine oī testamēto. vt insti. de here.
 que ab intesta. deferrunt**

**Heres fideicommissari⁹ est cui ex fideicommis
 so relicta ē hereditas dāda illi cui testator
 disposuit dicēdo sic. Fidei tue cōmitto. vt
 h̄ des illi. Et nota q̄ illa sunt desperata. s̄z
 forte p̄ t̄ato d̄z heres fideicommissari⁹. q̄a fi
 deicommissari⁹ loco heredis habet̄. vt insti.
 de fideicō. here. §. restituta. vt q̄ directe z i
 mediate ex testamēto nihil cape p̄t. q̄lis est
 spuri⁹. saltē capiat ex fideicommissō. s̄z ip̄e h̄e
 nō est heres. cū sit rogat̄ a testatore heredi
 tatē adire. z postea restituēdo. licz restitutō
 ne factā p̄ sp̄ heres maneat. vt dicto. §. resti
 tuta. Duo ḡ heredes in solidū cē nō p̄nt̄. vt
 ff. cōmo. l. si. z. l. si vt certo. §. si duobz. licet
 alij dicāt̄ d̄riū videlicz q̄ ille cui testator da
 ri v̄l restitui hereditatē disposuit. vt mani
 feste colligit̄ ex. §. s̄z etiā id. insti. d̄ fideicom
 mis. here. licz v̄ba ibi posita videāt̄ innuere
 oppositū. si inspiciāt̄**

**Heres legatari⁹ ē q̄ legatū accepit v̄l cui le
 gatū factū est. vt. l. q̄ries. C. d̄ here. insti.**

**Heres legitim⁹ ē q̄ ex lege duodecim tabu
 laz aut ex iur̄ p̄stōe etiā sine testamēto suc
 cedit̄ defuncto. vt sūt agnati. p̄ximi. insti. d̄
 legit. ag. suc. in p̄n.**

**Heres necessari⁹ ē fu⁹ heres institut⁹ i testō
 d̄ni sui ab eo q̄ facultates suas h̄z suspectas
 ne possit ex ip̄is satisfieri creditozibz q̄b̄ est
 obligat⁹ adeo q̄ n̄ credit̄ alienū hereditatē
 suā adire. si herede eū instituerit q̄ fu⁹ her
 es fact⁹. iō necessari⁹ d̄z heres. q̄z siue velit
 siue nolit cogit̄ suā hereditatē adire vt satis
 faciat creditozibz. vt insti. d̄ heres. q̄li. z d̄if
 ferē. §. j. Et h̄ vez nisi illi suo debeat̄ fidei
 commissaria libertas. l. is q̄ solyēdo. ff. de be**

re. insti. aut h eo n faciete. s. n adeute here
dicare et noie. pon qz dñi defuncti res he
reditarie vedant. ne defuncto contumelia qda
vl iniuria facta efficiat. dicedo q res et ven
derentur

Heres su^o dz fili^o q est i potestate patris tpe
mortis ipi^o patris

Heres domestic^o dz q est i potestate morien
tis tpe mortis dñi eu ali^o no pcedit. Filio ei
supstite z i prate pris existete nepos ex eo q
in potestate au^o est su^o heres no est. insti. de
here. q. li. z disse. s. sui.

Heres substitut^o dz q ali^o heredi istituto sb
stituit. Verbi gra. Si testator ita dicat Il
le heres esto q si n velit. vl no possit esse he
res. iste esto ei substitut^o. Et h siue scdo si
ue tertio vl qrtto loco alio i locu istituto de
ficiete substituat. Na secud^o dz ois p^o p^omu
sequit etia si decim^o sit. ff. d. vul. sub. in pr. p
ut no. Hosti. i sum. d. testa. s. qd si sit pfect^o
vbi dz institutio

Heredes sui z legitimi fm Azo. d. suis z le
gitimis heredib^o appellat q in prate morien
tis fuest. vt fili^o. filia. nepos. nept^o. ex nepo
te nat^o. z ex filio. pnat^o. pnata seu pnepos. p
nep^o. legitimi z naturales. vl etia legitimi
tantu. vt adoptiu

Heredes testametary^o dicunt q ex testameto
heredes scripti sunt

Heredes tutor^o lz n sint tutores tenet tñ i q
busda q i tutores inchoat. ff. l. p defectu ob
missum. vt. ff. de here. insti. l. j.

Heresco. i. diuido. inde dz familie herescu
de. i. iudiciu hereditas diuidede. Re. supra
actio familie herescude.

Heresiarcha e q falsam d fide opinionez gi
gnit. vl pmo inuenit sic arri^o vniueles. et
ali^o cosimiles

Heresis grece ab electoe dz eo q qcuqz vna
opinione heretica vl disciplina sibi eleger
it putat ea esse melioze. vt. xxiij. q. iij. here
sis. alias dz qsi diuisio

Heresic^o dz erras i fide. vn qcuqz i fide du
bitauerit frivola adhesionem heretic^o ceset. vt
j. ca. d hereti. Etia p heretico habet q sciet
hereticu no reuocat. vt. e. ti. c. ij. Et fm Au
gu. dz q certa opione noua z puerla gignit
vl sequit gra alicui^o tpal^o comodi vl alicui^o
glie vl pncipat^o. Df gignit vt aliqs heresi
archa. vt arri^o. sabell^o. zc. Df seqt q errore
illu imitat. pur h legut. xxiij. q. iij. hereticus
dz heretic^o q puerit sacra eccie sic symoni

acus. j. q. j. eos. Itē sacre scpture puerfus t
lector. xxiij. q. iij. heres. vbi dz. qcuqz scri
ptura alit itelligit qz sensus spūsci flagitat
a q scpta e. licz ab eccia n recesserit tñ here
tic^o appellari p^o zc. Itē ois excōicat^o. iij. q.
j. qd aut. Itē romane eccie public^o iunria
tor. xxiij. di. ois. Itē q alit sentit d articul^o fi
dei q romana eccia. xxiij. q. j. h est fides
Derus. vel heros grece. idē est qd domin^o
latine

De Hi

Hymn^o angelic^o e glia i excels. d cele. missa.
c. p siliu. z de elec. qd sic.

Hircosus dz cui os olet. vt. l. q clauum. s. is
cui. ff. de edi. edic.

De Ho

Homagiū est idē qd fidelitas. tñ spe. e. ti. i li
bro de feu. ponit illā differētiā q homagiū
est d his q ad t^oalia prinēt. z iō p spūalib^o
indignū est vt qd homagiū facere cōpellat
fidelitas tñ p spūalib^o pstat. qz plati bñ pre
stāt fidelitatē. vt i. c. antiq. d pui. Ut sic pōt
describi. Homagiū ē qdā astrictio fuitur^o
liberi hois scra dño suo p pactioz vl peti
tionē siue stipulatōez pmittēte libero hoie
dño suo fidelitatē z pstituēte se hoiez vl va
fallū suū z sic i aliq^o p^oib^o h mo ille q facit
homagiū corā dño suo flectit genua sua te
nēs man^o suas iunctas simplr int man^o do
mini i iurādū d fidelitate pstat z mutuo
se i signū fidelitatis osculat. Cui^o forma po
nit in li. feu. d no. fi. for. c. est z alia. s. post ru
br. illā d for. fi. Ad idē fac de iureiur. c. ego
em. z. lxiij. di. cū dño. z hosti. ponit eā in sū.
de feu. s. qd si fidelitas. z q lit sit faciēda Et
dict^o homagiū describi p^o fm formā. ē qñ
aliqs flectis genib^o iunctis manib^o int man^o
dñi posis aliqd pmitrit qd p spūalib^o fieri
nō dz. de q d ac. veniēs. d symo. et diligētī.
de excels. p. gūe. dere indi. c. fi. Est at homa
giū mltiplex fm spe. vbi sup. qdā est legi
um. qdā nō est legiū. qdā edictale. qdā
decretale. zc. de q^o infra

Homagiū decretale est. nā heres hois mei
q cū d p^osuetudine possit infendari z p^ons
in homagiū succedere dz infra certum tps
me in dñm agnoscere z fidelitatē mibi psta
re. z ego teneor eū rōe tal^o feudi i hoiem reci
pere. z i recipiēdo vidor sibi ius feudi dcer
nere. p qd dici p^o homagiū decretale. sicut

etiā bonoz possessio decretal. 7 qd ius mi
hi tribuit. sic 7 tal bonoz possessio. s. si nul
lus sit primioz. Et iō i curia frācie sp reci
piunt fidelitates 7 homagia alteri saluo iu
re. Qd aut i italia 7 alibi vocat vasallagiū
in frācia vocat homagiū 7c. etiā dicit homi
niū. ca. veritas. d. iureiu. Differūt tñ qz ho
miniū ē qñ iurat alicui fidelitas nemine ex
cepto. s. vasalliciū supiore excepto. s. impa
toze. de h optia glo. in pbo. homoqz ligius.
cle. pastorat. de re iudi. vbi etiā dicit qd qd nō
pōt esse ligi duoz. s. bñ ligi vni. 7 vasallus
alteri vlt vasall pluriū. 7 sic homagiū pōt
dici hois ligiū

Homagiū edictale ē sic bonoz possessio edi
ctalis. vñ fm spe. ibidē. Homagiū edictale
siue hereditariū ē qd aliqz hz eo ipso qd ē he
res. nā eo ipso qd adit hereditatez hois mei
psonā ei? repñtat. 7 videt hois homagiūz
subiisse. 7 tale homagiū pōt finiri tpe si dño
placebit qz si dño nō placeret nō finiret. etiā
si vasall vellent bonis feudalibz cedere. imo
ageret d ipm vt eū in dñm agnosceret. et h
ex p̄tūmelia sua. vñ puniri dicit ne inuit? p̄seq̄
tur imunitatē. qd esse nō dicit. p. q. ff. d. nego.
gest. s. hereditaria. 7 iō possuz eū cogere vt
subeat homagiū decretale. 7 etiā qd pl? tri
buat ei i effectu qz edictale

Homagiū legiū est fm spe. ibidē qd fit ipa
tori vlt regi nulli? alteri? fidelitate salua. Il
lud at qd fit alijs nō dicit legiū. qz fit vlt iurat
salua ipatoria vlt regia fidelitate. Vlt ei
putat homagiū legiū eē qñ vasallus mittit
man? suas int man? dñi 7 sibi homagiū fac
7 fidelitatē p̄mittit. 7 ab eo ad osculū recipi
tur. qd nō est vez. vt etiā ibidē dicit spe. s. vt
ipe dicit tūc aliq ponūt qd duplex ē homagiū
homagiū legiū in qd null? recipit qñtū ad h
ba. s. qñtū ad mentē Et aliq qd supmā 7 ge
neralē hñt auctoritatē 7 iurisdicciōz. puta i
p̄rator vlt rex. intelligūt excepti. 7c Itē vbi
ponit legiū s. 7 j. hñt aliq legiū

Homagiū nō legiū ē qñ aliqd excipit. puta
facio tibi homagiū excepta fidelitate quaz
dño meo tali legio teneoz vlt saluo qd possiz
eū voluero dñm legiū mibi? stituere. vlt sal
uo qz nolo tibi d talē iurare. S. dictum p̄
mū est ver? fm spe. licz h vltimū designtum
cōis vsus approbet. Et fm vltimū moduz
seq̄t p totū. 7 illo vlt spe. d homagio legio
vide sup feudū legiū

Homo legi? vlt ligi? fm spe. ibidē dicit qd dño

suo ligat? vlt legalitatē p̄tinēs. Vñ respici
lie est hō ligi? romani iudicis. vt i cle. pasto
rat. d re iudi. pal. p? mediū i. s. rursus. vbi
glo. notabil. Et ois hō ligi? est vasallus. et
nō ecōtra

Homicidiū dicit hois occisio ab hoie facta 7
dicit qñ hois cediū. ab hō 7 cedo fm gof. i sū.
e. ti. 7 hosti. 7 io. an. 7 spe. Et ē duplex. volū
tariū 7 casuale. vñ casuale nō est ipurādū. qd
ad ordinū susceptōz. 7 si omis casus nō p̄ui
dit 7 operā rei licite dedit. c. qdā. c. iohel. c.
sic. e. r. Etiā p̄mittit homicidiū factō. p̄silio
p̄cepto. 7 defensiōe. c. sic dignū. e. tit. vbi gl.
nota. 7 homicidiū cām dās 7 homicida pa
ri p̄a sūt feriēdi. e. ti. suscepim?. 7. c. tua nos
Ille ei est homicida qd p̄siliū p̄bet 7 qd frēm
odit vlt ei detrahit. d. pe. di. j. piculose. 7. ca.
homicidiōz. Fit etiā homicidiū spūale ex
qñdā iurisdicciōe spūalē octo modis. P̄tio p
detractozes 7 odiētes eos iniquitatē 7 opp̄s
sionē 7 iniusticiā faciētibz. frībz male p̄suadē
tes 7c. c. homicidiōz. pal. c. ois iniquitas. 7. c.
noli. ea. di. Et generalit ois iniqu? motus
ad nocēdū frī in homicidiū genere deputat
Itē homicida cēset qd tpe necessitatē primis
alimētā negat. lxxv. di. pasce. Corpale ho
micidiū ē hois p̄empto corpali? Et fit du
pliciter. s. lingua 7 factō Lingua triplr. p̄cep
to. p̄silio. defensiōe. l. di. si qd viduā. 7. c. pe
riculose. pal. Facto qd dupliciter. iniusticia. ne
cessitate. casu. 7 volūtate

Honestas iusticie publice. i. p̄stōes eccie sa
cte p̄t publicā honestatē. Judicant ei ec
clesia eē honestū vt vñ qz sanguine? duce
ret spōsā sanguinei sui vimi vlt mortui fm
archi. d spō. c. j. li. vj. d hac honestate vidē i. c.
audiētā 7. c. spōsā. d spō. 7 maio. vbi p doc.
Honoraria dicūt p̄mia legatoz seu aduoca
toz. l. j. s. i honorarijs. ff. de va. 7 extraord.
cog. Re. infra legat?

hortamur aliqñ importat mādātū necessi
tatē. Et sic p ipm p̄fert iurisdicciō. c. qz iu
dicāte. d rescrip. 7. c. j. d testa. 7. c. hortamur
iij. q. ii. Idē de h. rogam?. ij. q. iij. rogo.
Hostiari? olim i veteri testamēto idem erat
qd ianitor. vt. xij. di. c. cleros
Hospitaliū rectoroz qd p̄ficiēt quō se tenere
debeāt nō. bñ in cle. qz p̄tingit. d reli. do.

De Hu

Hūan? i. seculars. j. di. c. j. xij. q. ij. qd diuinis
7 humanis. de test. cū esses. Itē idē est qd

humilis. l. di. eos. xxiij. q. i. si q̄s dederit. et habet in regula sel' deo etiā. de re. iur. li. vi. Humilitas seu hūiliatio. no. archi. xxiij. q. ij. cū hūilitatis. vñ hūilitas est d̄r' q̄ hō verisfima cognitioe sibi vilescit. de q̄ glo. optia. in p̄bo hūilitat. z est glo. si. in cle. i. de relig. do. q̄ multa ppulcra ponit de hūilitate. vñ melior est in malis factis humilis cōfessio. q̄ in bonis supba gloriatio. xi. q. iij. ca. in in sum. in fine. Itē humilitas humilibz non pdesset. si p̄tmacibz nō noceret. de postu. pla. c. i. in fi. Humiliati sūt q̄dā religiosi q̄ fuerūt odēna ti ab ecclia p̄ Luciu papā. qz noluerūt iura re. z postea tpe clemēs recepti sūt ab ecclia qz se correxerūt z iurāt qm̄ expedit no. in. c. olim causam. de rescrip. spo.

De Ia

Actus. Requi

re infra Rodia de tactu
Iactura est damnū vl' piculuz qd̄ q̄s patit̄ qm̄ imminēte tēpe state p̄ficiunt bona i mare ad exonerandū naues. z ita capit̄ pprie Sed lar ge p̄t capi p̄ q̄cūqz dāno alicui p̄ violētiā illato vñ cūqz pueniat. Vel d̄r' lesio factā cū lapide vel ligno. Re. etiā infra lex rodia

De Ib

Ibrida est de scorto nar'. alia noīa illegitio rum. Re. infra māser. spur'. anser. noch'.

De Ic

Iconom' d̄r' ille cui eccliaſtica res gubernā da mādat. vt. C. de sa. san. ec. le. iubem'. cir ca p̄n. lxxix. di. qm̄ in quibusdā. z glo. iij. c. impator. de iura. calū. vbi not. differentia p̄ doctores inter iconomū syndicu z p̄cu ratorē z actorē. que ibi fm̄ glo. in lata signi ficatioe idē significāt. De quo due glo. no tabiles. vna in. c. si q̄s erga. ij. q. vij. alia i. c. qm̄. xvj. q. vij. z habet. x. q. ij. si iconom'.

De Id

Id est. est dictio expositiua. ff. ad. l. acq. l. itē mela. §. leg. z de spō. c. i.
Ideota est grecū. z est idē qd̄ impericus. fm̄ Jf̄id. li. x.
Idonei pprie dicunt̄ q̄ p̄nt z volūt in eccl'is deservire. de p̄ben. sup inordinata. Et. di

cunt idonei q̄ sūt moribz honestate z l'arū scia decorati. de insti. c. in ecclia. in glos. iij. etiā sunt puidi z circūspecti

De Je

Jerociniū. est loc' vbi alunt paupes fm̄ qd̄ accipit. C. de sa. san. ec. l. illud

De Js

Jgnar' est q̄ ignorat vl' q̄ ignorat. fm̄ Jfi. li. x. vñ ignorās ignorabit. xxxvij. dist. q̄ ea. vbi d̄r'. Qui ea q̄ dei sunt nesciūt a deo nesciuntur

Jgnauus est idē qd̄ ignar' vic. i. rōis z vite fm̄ Jfi. ibidem

Jgnorantia est cū de facto vel de iure nihil scio. nec mihi aliqd̄ suspicoz. z fm̄ Azo. in sum. C. de iur. z fac. igno.

Jgnorare pprie est nescire qd̄ aliq̄s d̄z scire. Nescire aut̄ est cōmuni' q̄ ignorare. vñ p̄ prie oīs q̄ ignorat nescit. z nō ecōtra. vt no. ff. d̄ iur. z fac. ig. sup rubri. Et ignorātia di uidit̄ ex pre materie circa quā est. qz alia est ignorātia iur'. alia facti. z haz vna pbabil' alia nō. Jgnorātia facti est vt si nesciā illū decessisse q̄ mihi cognat' est. vel aliqd̄ sile.

Et ignorātia facti alia ē facti differētis ad salutē vl' ad officiū. z h̄ excusat. vt. j. Coz. x. Omne qd̄ i macello vēdit̄ māducate nihil interrogātes ipam p̄sciam. Alia ē facti ne cessariū ad officiū. vt in p̄s bytero q̄ sit facta manuū impositio. z h̄ nō excusat. Alia est necessariū facti ad salutē. vt qd̄ xps passus est. hec etiā nō excusat in habētibz vsūm rō nis. Item ignorātia facti alia est ppriū facti alia alieni. Si ppriū aut̄ q̄ q̄s dat operaz rei illicite. z tūc nō excusat. aut rei licite. z tunc aut habuit indebitā diligentia. z sic non ex cusat a toto sz a tāto. Si hō debita habuit excusat a toto. Si hō sit facti alieni. aut est ignorātia pbabil'. s. ad quā non req̄rit̄ q̄ sit nimis diligēs aut curiosus inq̄redo. vl' eti am q̄ sit nimis negligēs. z h̄ excusat. Aut ē crassa z supia. vt cū q̄s ignorat ea q̄ sūt pu blice facta corā p̄lo. z tūc n̄ excusat. vt not. ber. in. c. req̄siuit. d̄ ordi. ab epi. q̄ resig. epif. z. c. j. de postu. de cle. excō. mis. aplice z d̄ cō sti. vt aiaz. li. vi. Itē ignorātia alia est sim plex. vt cū q̄s tenet scire qd̄ nescit. z facit ad h̄ q̄ sciat. sz nō qd̄quid potest. Vel fm̄ ali quos potest dici simplex ignorantia q̄ pri uat scientiaz. nec ponit debitū sciendi. nec

p̄temptuz sciēdi. z hec est in his q̄ nō habēt
 vsū rōis. alia ē crassa. vt cum q̄s negligit
 scire qd̄ tenet scire. nec tñ vult se scire. Alia
 est affectata. vt cū quis negligit illd̄ quod
 tenet scire. z placet ei nescire. ibi p̄ma excu-
 sat a tanto. s̄z nō a toto. sc̄da adhuc excusat
 sed min⁹ q̄ p̄ma. tertia p̄o nō excusat. s̄z ac-
 cusat. Itē ignorātia alia est vincibilis. alia
 inuincibilis. inuincibilis aut est introducta
 p̄ter omnē culpā. aut p̄ culpā p̄ambulam.
 Si p̄mo modo. aut simplr̄ puat cognitōz
 vt in his q̄ carēt omni vsu rōis. z hec excu-
 sat a toto. aut nō tollit omīno rōnis vsū.
 z tūc nō excusat a toto. vt in his q̄ non sunt
 plene furiosi. s̄z habēt aliqua lucida inter-
 ualla. z in pueris q̄ sunt capaces aliq̄ mō p̄-
 cepti. licet nō plene. Si p̄p̄iam culpā. vt
 in ebrio z furioso. quozū vterq̄ precipitan-
 se i hoc p̄ suā culpā nō excusat. qz̄ fm̄ Ari-
 sto. in eth. ebrio debet duplex pena. licet fu-
 riosus excuset saltē a tāto. Si autē sit vinci-
 bilis. tūc distinguit vt supra in crassa z su-
 pinam z affectatā S̄z q̄ duplex sit ignorā-
 tia text⁹ est optim⁹. j. q. iij. s̄. his ita r̄ndetur.
 Itē vt ait Amb. Turbatur nauticula petri
 ibi in vbo ignorātia. glo. optima oīno vidē-
 da. Alia ē ignorātia iuris. vt si nescio me
 illi posse succedere q̄ mihi cognat⁹ est et de-
 cessit. vt. ff. de iur. z fac. igno. l. j. z h̄ nō excu-
 sat. regula ignorātia in re. iur. li. vj. Est etiā
 quedā ignorātia pbabil. vt si q̄s errat in fa-
 cto alieno. z ignorātia nō pbabil. vt si quis
 errat i facto p̄prio vel rebz suis. vt. ff. p̄ solu.
 le. vlt. vel si ignorat aliqd̄ qd̄ om̄s d̄ civita-
 te sciūt. vlt̄ maior ps̄ civiū scit. le. regula. s̄.
 s̄z facti. ff. de iur. z fac. ig. Turpe em̄ est patri-
 cio z nobili viro z causas porātū ius in q̄ s̄
 fat ignorare. l. ij. s̄. ab his. ff. de ori. iur. Et
 differētiā int̄ ignorātiā. errorē. titubatio-
 nē. z nescientiā no. archi. xxxij. q. iij. Item
 ignorātia d̄ esse triplex. P̄ria negatōnis. q̄
 sc̄z scia negat. nec debitū sciēdi ponit. z sim-
 pliciter excusat. Sc̄da est ignorātia puati-
 onis. q̄ etiā scia negat. s̄z ap̄tudo sine de-
 bitū sciēdi ponit. Et hec i eis q̄ p̄tinent ad
 salutē excusat a tāto. s̄z nō a toto. Tertia est
 ignorātia dispositōis q̄ ponit errorem sine
 p̄ceptiōem p̄trariā recte scie. Et h̄ in his q̄
 p̄tinet ad salutē accusat non excusat. Et sic
 p̄z q̄ ignorātiāz qd̄a excusat. qd̄a nō. qd̄az
 maḡ. z quedā min⁹ z qd̄a oīno nil excusat
 sed inculat. vlt̄ accusat. Nā ignorātia iuris.

si aliqd̄ excusat. min⁹ tñ q̄ ignorātia facti
 Et ignorātia iuris. alia est iuris naturalis
 alia iuris diuini. alia iuris canonici. alia iu-
 ris civilis. Ignorātia iuris naturalis nul-
 lum habentē vsū rōis excusat. qz̄ h̄ ius ē
 in corde hoīs scriptū. j. q. iij. s̄. his ita d̄no-
 tandū. Ignorātia p̄o iuris diuini q̄ntū ad
 aliq̄ simplr̄ excusat laicos. z q̄ntū ad aliq̄ ex-
 cusat eos a tāto. nō a toto. Legere em̄ p̄phe-
 tias z euāgelii z doctrinā ap̄lice scie tenet
 epi z plati maiores. q̄ d̄nt d̄no oīpotētū fui-
 re. z reddere rōem d̄ ea q̄ in eis est fide z spe
 vñ ab eis req̄rit scia veter̄ z noui testam̄ti
 S̄z laici ad h̄ nō tenent nisi ad noticiā de-
 calogi z articuloz fidei. put in ap̄loz sym-
 bolo p̄tinet. Ignorātia aut iuris canonici
 aliq̄s excusat z aliq̄s n̄. Cōtinet em̄ ius ca-
 nonicū p̄stitutōes p̄ q̄s discernūt peccata.
 z has tenet scire p̄s byteri curā aīaz h̄ntes
 sc̄z p̄fessores. Nō autē ita tenet alij. z multo
 min⁹ laici. S̄z ip̄i p̄s byter̄ z alij clerici fm̄ q̄
 sunt i maiori ḡdu p̄stituti. fm̄ h̄ etiā p̄la sci-
 re tenent. Ignorātia p̄o eoz q̄ publice p̄o-
 mulgant ad laicos p̄tinetū nō excusat eo-
 rū p̄ctm̄ qd̄ p̄ ignorātiā p̄petrāt. xvj. dif. qd̄
 dicitis. Ignorātia p̄o iuris civilis aliq̄bus p̄-
 desse p̄t. vt militibz. rusticis. mulieribz. z mi-
 noribz anis z marie i d̄ano euitādo. nō autē
 in maleficijs. vñ. Leges civiles si nescit fe-
 mina miles. Cleric⁹ z cultoz p̄cet sibi iudex
 z vltor. Nā rusticitati succurrit i ignorātia
 iuris. vt in. l. q̄cūq̄. C. q̄ admit. ad bo pok. po.
 glo. j. q̄ allegat ad h̄ iura. S̄z ibi carbo d̄ fa-
 ctis p̄cludit s̄ sali. quē dicit rustice loq̄. q̄ ru-
 stico ius ignorātū n̄ d̄z succurri. qz̄ d̄z p̄sule-
 repitiores. Si ei nō p̄cit mulieribz z nobi-
 libz ad indulgētiā eūtibz cū opteat p̄sule-
 repitos. nec rustici eūti ad siluas p̄ci d̄z. s̄z
 tñ rusticitati p̄cendū ē. vt. C. d̄ test. z quem-
 ad. testa. or. l. fi. Itē ignorātia d̄z crassa z su-
 pina p̄ methaphorā hoīs crassi z supini. q̄
 nō videt etiā ea q̄ ad pedes ei⁹ sunt
 Ignominia est p̄balis lesio s̄ honorē vlt̄ etiā
 turpitudō. Et sic d̄z q̄ ignominiosū est epi-
 scopo si q̄rat ab alijs doceri. cū ip̄e alios do-
 cere debeat. vt i aut. d̄ san. epi. s̄. dam⁹. col.
 l. z. xxxvj. di. s̄. ecce. j. q. j. vilissim⁹. vij. v. s̄.
 licet. z ar. in. le. argētari⁹. s̄. p̄hibet. ff. d̄ edē.
 Itē d̄z ignominia z p̄fusio ē ip̄m crucifixū
 pauperē z esuriētē farsis p̄dicare corpibz z
 ieiunioz doctrinā rubētes buccas tument
 tiq̄z ora p̄ferre. xxxv. di. eccie p̄nceps

De Ill

Illustrius est nomē noticie eo q̄ multū clare ac splēdore generū vel sapie vel stutū quū sit obscure natū fm̄ Illi. Et no. q̄ q̄tuor sūt noīa dignitatū. i. maximū vt sūt sup̄ illustres magni vt illustres. mediū vt spectabiles. minimū vt clarissimi. i. aut. de app. s. j. z tribus. insti. in phe. s. cūq̄. vbi glo. Illustres etiā dicunt q̄ sunt d̄ p̄silio z p̄sistorio impatorū. le. q̄sq̄. C. ad. l. iul. maie.

Illico d̄r fieri qd̄ sit an̄q̄ diuertat se ad alia faciēda. l. litigatorib. C. de ap. vbi p̄ceditur illico appellare vna voce in criminalib. et ciuilib. causis etiā sine scriptis. ff. e. ti. l. j. s. fi. z. l. a snia. s. fi.

Illata. l. opposita. de p̄sump. nōne. Illusio est deceptio vl̄ derisio. cle. vnica. cū illusio. de renū. vbi p̄cor. multe i glo. Illiri. i. schlaun. s. aliq̄s d̄ schlaunonia. vide sup̄ coloni illiriciā. C. d̄ colo. illi. l. i. r.

De Im

Imbecill⁹ est fragilis z incōstans. z d̄r quā si sine baculo Impetere est accusare. vt de iure in. quēadmodum Imperitia. i. ignorātia. d̄ p̄scrip. sic h̄ue Imo stat q̄nq̄s correctiue. c. accedēs. vt lit. nō p̄test. de h̄ter. iuncta glo. xvj. q. i. p̄dicator z. l. stich⁹. imo. ff. de manum. test. Imperpetuū Impense Implementū Impossibile Impubes. Req̄. infra i In

De In

Incapacitas capis p̄ ip̄a reali incapacitate p̄t natura rei dicat. vl̄ dispositio legi adimit aut qd̄libet mediū opari vl̄ significare declarat Verbi gr̄a. p̄mittit vl̄ legat res sacra incapacitas rei h̄ opat q̄ nō valet nec i re nec i estimatōe qz n̄ est cōmertū rei sacre le. inē stipulantē. s. sacra. ff. d̄ p̄. obli. Rō. qz res d̄o dicata ē extra cōmertū hoīm. s. ibi legat colūna aurea vl̄ marmor pictū ad cōstructiōz dom⁹ de alia domo nō valet legatū in re licz valeat i estimatōe. l. cetera. s. si duob. de. l. i. qz res d̄ se est i cōmertio hoīz s. ne destruat vl̄ deteriozet nō tollit de domo. s. debet estimatio rei. Itē si legat p̄dium qd̄ est incorpatū patrimonio cesari s. significat q̄ nulla ē dispositio in re vl̄ estimatōe. l. ap̄d iulianū. s. fi. de le. i. qz res est sim

plicit̄ exempta a cōmertio hoīm nisi de licētia n̄cipis. Itē legat vl̄ p̄mittit res aliena nō p̄t solui. qz nō d̄ns vl̄ nimis magno precio vult v̄dere. l. n̄ dubiū. s. fi. d̄ le. iij. qz licet res i cōmertio sit. ē t̄n̄ difficultas i babēdo z soluēdo. Itē si legat iudeo mācipium xp̄ianū. nō valz dispositio nec debet res vl̄ estimatio rōe incapacitat. vt. l. multū iterest ff. de p̄. obli. Et sumit significatū ex re et p̄sona. nā mācipiū xp̄ianū iudeo q̄ri non p̄t C. ne xp̄i. māci. l. vnica. z. c. i. de iudeis. Igitur p̄ctus sup̄ illa re null⁹ ē ip̄o iure legatū nullū. S. si iude⁹ legat xp̄iano mācipium xp̄ianū valet dispositio i re. l. multū iterest p̄al. qz nil ipedit Et si diceret obitare qz le gās d̄z trāsserre d̄niū. l. vbi aut. s. fi. ff. d̄ p̄. obli. S. iude⁹ nō h̄z cōmertū mācipi xp̄iani. s. nō trāssert d̄niū. Rūdet licz nō habeat cōmertū vt apud se remaneat. h̄z tamen vt ad aliū trāsserat. z sic de alijs exēplis.

In capita succedere fm̄ Hosti. i. sū. de suc. ab̄inte. s. viso. s. qd̄ si factū. Est q̄n̄ filij p̄ mortuoz frat̄z succedūt i tot partiōib. q̄e sūt capita. Verbi gr̄a. Tres sunt filij ex p̄ mortuo fr̄e. z vn⁹ ex alio fr̄e. si t̄n̄ capiat filius ex vno fr̄e genit⁹ q̄rū tres ex alio genitū succedūt i stirpes suas. qz d̄libet capit certā partiōz stirpis sue. Si p̄o fr̄es tot partiōes capiat q̄e capita sūt. t̄n̄ succedūt i capita. vide infra i stirpes succedere. z Azō. i sum. C. d̄ here. insti. z Hosti. z spe. e. ti. i tractatu libelloz. s. nūc. de collateralib.

Incōcussa. i. inuiolata. s. incōcussa. i. quiete sine interruptiōe. c. illud. z. c. auditis. de p̄scrip.

Incediari⁹ est q̄ ob inimicitia aut p̄ter gr̄iam edes. arbores siue segetes incēdit. vt. ff. de pe. l. capitaliū. s. incēdiari⁹. Et incēdiari⁹ r̄ij p̄ sniam ab eccia denotati t̄n̄ a papa ab soluunt. de sen. excō. tua nos. Alias incēdens domū vel arē alteri⁹ punit. de iniu. c. si q̄s domū

Incidēs z emergēs quō differāt. no. in. ca. s. de ordi. cog. z. c. a nobis. de excep. vide de h̄ supra emergēs.

Incentor d̄r id̄ qz ip̄e alios p̄ua suggestione succēdit ad vicia. z p̄suadēdo inflāmat fm̄ Illi.

Incētūū idē est q̄ appetit⁹ vel audacia seu volūtas. de vi. z bone cle. c. vt clericoz.

Incest⁹ est abusus p̄sanguineaz vl̄ affinituz vt. s. cū ḡ. xxxvj. q. i. xxxvj. cā q̄si p̄ totū

Incestuosus dicitur qui cognata vel affinem vel etiam sanctimonialē nephario amore vel coitu violat seu maculat. siue in matrimonio siue sine matrimonio. ut in. §. pal. 2. r. r. di. §. gignes. Et de monialibus est pena capitalis. l. si quis dicat rape. C. de epi. 2. cle. 2. l. vnica. de rap. §. gi C. in pn. q. sic incipit. Raptores virginum honestarum vel ingenuarum siue iam desponsate fuerint siue non. vel quarumlibet viduarum etc. capitibus supplicio plectendos decernimus.

Incola dicitur qui in aliqua regione domiciliū obtulit vel contrahit quasi sedē ibi positur vel mansorem. ita quod transactis decem annis domiciliū retinuit. licet etiam cā studiū ibidem steterit. ut ff. de p. sig. l. pupill. 2. l. incola. vel quod proprias terrā colit. Requere supra Agricola

Incolūm dicitur a nomine colūna. quod sic colūna est erecta foris et stabilis. ita incolūm dicitur. Et ista rōne forte filius dicitur heres in bonis patris quia in colūmē. i. forte et stabilē. quod fideicommissa in legata minui non possunt. ut. l. h. cū ibi no. C. de inoffi. do.

Incuria est negligētia. clemē. quod contingit. de re. do. 2. c. q. sitū. de pe. 2. remis.

Incertitudo nihil vel minus significat. quia nihil vel minus ostendit. id est ac sub incertitudine positus effectus non habet. vel habet quā quis probabili medio incerti sit declaratio vel significatio. Verbi gratia. Testator instituit heredem et ab eo legat titio magnā partē hereditatis per modū quod. vel singulari rei. deinde legat seio certā summā. et non dicit a quo an ab herede an a legatario. intelligit ab herede. quod si significatū sumit ex cōi. modo agēdi quod heres soluit onera. et sic ex cōi. modo intelligendi videtur heres onerari. facit lex si seruus legatus. §. qui margaritā. ff. de le. 1. Item ibi. testator legat filio libertatē si dederit decem. et non dicit cui certe intelligit quod dicit heredi. l. quod pecuniā. ff. de sta. libe. quod heres habet onus. id est et recōpensatiōis.

Item ibi Testator heredem instituit et rogauit eum restituere omnem hereditatē titio. deinde testator relinquit. xv. seio. et non dicit a quo: intelligit a fideicommissario vniuersali. l. si. C. ad trebel. ibi testator heredem instituit et vult eum dare decem non dicit cui. non valet. le. Paulus rīdet. ff. de re. du. Rō quod nullū est significatum ex quo cludi possit cui debeatur. ideo nulli debetur. Item ibi. testator legauit titio. et duo sunt huiusmodi nominis amici testatoris. legatū valet et potest heres vni solvere cui voluerit nec tenetur nisi alteri nisi probet testatorē de ipso et non

de alio sensisse. Si autem heres vult non tenetur solvere vni vel alteri. nisi probet testatorē de se sensisse. Et si in herede neutro probate non valet legatū seu non habebit effectū. l. si quis suū. §. si inter duos. ff. de. l. h. Rō. quod licet nomen propriū eius cui relinquit sit expressum. tamen propter uenientiam nominis et circumstantiarum. in altero remanet incertitudo. Nec potest dici deberi vtrique. quia testator legat vni tantum. ut patet ex numero singulari. id est nisi herede certitudo declararet non debet quod non apparet cui. Item ibi testator legauit titio albo. et deinde titio nigro. et deinde dixit titio. et sibi legata adimo. non declarando de quo intellexerit non valet ademptio. nisi doceat de quo testator senserit. l. iij. §. si duobus. ff. de adi. le. Rō est eadem. ut si in legato facto titio. non declarando de quo. si ibi testator titio albo et titio nigro legat domū. deinde dicit titio adimo domū non declarando de quo. valet ademptio in vtroque. le. si fuerit. ff. de re. du. Rō quod significatū illud sumit ex domo que tota adimitur. et tota in legato facto vtrique continetur. id est legatū factus vtrique adimitur. Et si ademptioe totius legati declarate illud. Item ibi. lego pauperibus. valet. l. idem quod pauperibus. C. de epi. 2. cle. Rō quod significatū sumit ex pauperibus declarate. quibus relictus est. Et licet aliquid sint pauperes alius. declaratio tamen supplet arbitrio boni viri.

In quibus puat vel auget. no. Jo. an. de p. sue. ad nostrā. Et dat remissionē ad spe. de iur. pa. nob. aut. Sed plene no. archi. xl. dis. si papa Et quibus no. intrinsecate. quibus extrinsecates. iuxta alexandrū. In capō curro etc. et habetur in. l. sicui. in pn. ff. de. l. j. Quibus ponitur pro valde in cōpositōe. ut inuigilare. i. valde vigilare. cle. pastoral. de re iudi. c. j. de fideiuss. Spe. de disp. 2. allega. §. p. h. §. alibi in ponitur ibi etiam impersonale significat valde. in terdū ponitur pro non in cōpositōe. ut iniustus. in iquus. i. non iniustus. non equus.

Incorrigibilis secundum Bal. dicitur qui non paret iudici in extremo iurisdictionis quod est finis. Sed presumat dicitur qui non paret in primo iurisdictionis quod est citatio vel in ius vocatio secundum antonio. de butrio. dicitur incorrigibilis qui postquam penitus est condemnatus iterum refert ad idem crimen. ca. ut fame. de sen. etcō. idem patior. licet enim non faciat penitentiam non dicitur propterea incorrigibilis nisi reuertat ad simile vel ad peius delictum. nec faciat sui penitentiam iudici. c. quoniam frequenter. §. j. ut licet. non prestat. dum enim facit

sui presentia; ut iudex eum apprehendere possit non
 est corrigibilis. quia ecclesia habet adhuc quod
 ultra faciet. c. cum non ab homine. de iudi.
 Indefinita capit per orationem cui non proponitur
 signum uniuersale vel particulare. Et oratio in
 definita significat indifferenter. Quibus etiam
 uniuersaliter distributive seu collective seu
 aliter put eius significatum vel materia sub/
 iecta vel queuis circumstantia seu aliquid me/
 dium probabile concludit. verbi gratia. ibi lex lo/
 quitur indefinite dicendo venditor teneat re/
 tradere. vel teneat de euictione. vel homici/
 da. vel fur est puniendus. significat uniuers/
 saliter. quia sensus est. quod omnis homo qui est ven/
 ditor teneat tradere rem. Et omnis homo qui est ho/
 micida vel fur est puniendus. Et hoc patet ex
 omnibus legibus sic loquentibus cum earum intellectu.
 Nam natura legis est omnia in quibus est medium
 sub eadem regula concludere. Cum ubi sit eadem
 ratio ibi et idem ius esse debeat. l. illud. ff. ad
 l. acqui. Item qua ratione de ista lege detrahe/
 retur eadem et alius. et sic remaneret deluso/
 ria. et sic dicit seu idem dicit uniuersaliter. Dif/
 fert tamen indefinita ab uniuersali secundum Barto.
 quia uniuersalis omnia significat ex suo proprio
 significato. Indefinita vero non comprehendit
 omnia ex sua significatione propria. sed ex identitate
 rationis. interpretatione iuris. vel expositione
 legis. verbi gratia. lex dicit homicidam puni/
 dum morte. Non tamen sub hac lege comprehenditur
 homicida iuste occidens. sed ad sui defen/
 sionem vel per sententiam. vt in l. j. C. ad l. cor. de
 sicca. secundo si lex loqueretur uniuersaliter. tunc
 ex proprio significato contineret omnia. et non inter/
 pretatione iuris sicut indefinita. Idem cum
 profertur ab homine in materia naturali dicendo
 homo est animal significat uniuersaliter. quia sen/
 sus est quod omnis homo est animal. quia significatum
 sumptum ex natura in necessario inest omni
 homini. idem cum profertur a lege. dicendo. obli/
 gatio est iuris vinculum. vel actio est ius perse/
 quendi etc. quia cuilibet obligationi et actioni ne/
 cessario conuenit diffinitio. Item ibi in iudicio
 interrogatur de pluribus criminibus an fecerit.
 respondet quod eorum non feci. equipollent uniuersali.
 quia sensus est nihil horum feci. l. si is qui ducit
 ta. §. vtrum. ff. de re. du. quia significatur su/
 mitur ex interrogatione et responsione facta in iu/
 dicio. nam responsio facta ibi debet certiora
 re ibi interrogante. alias non dicitur ratio. modo re/
 cipiendo uniuersaliter interrogans certio/
 rat. quia respondens omnia negat. Si autem non

recipet uniuersaliter non certiorare aliquid modo.
 quia non appareret quod negaret et quid refite/
 ret. Et sumitur hic significatum ex equipollentia
 quia negatio proposita signo facit orationem equi/
 pollere suo contradictorio. Nam licet ibi ne/
 gatio postponatur in ordine scripture. pro/
 nitur tamen in ordine constructionis. dicendo. quid
 eorum non feci. i. non feci quod eorum. et sic equipollent
 isti. nihil eorum feci. iura tamen parum intendunt si/
 gnificatum equipollentiam. Item ibi. promitto pro/
 heredem meum non fieri. qui minus tibi ire agere
 liceat. hec verba pro heredem meum significant
 uniuersaliter. quia sensus est pro nullum heredem
 meum. l. ij. §. si. ff. de p. obli. quia nomen here/
 dis licet profertur in singularitate. signifi/
 cat tamen omnes heredes. aliter stipulatio non habe/
 ret hereditatem nec esset certitudo de quo in/
 telligere. et de quo non. Item ibi testator dice/
 lego seruos meos textores. et omnes sunt textor/
 res significat uniuersaliter. quia sensus est
 lego omnes seruos meos. l. seruus vrbano. §. si.
 ff. de lega. iij. quia significatum hoc sumitur
 ex accidentia facti quod omnes sunt textores. Si
 autem aliqui sunt textores et alij non. significat
 uniuersaliter omnes textores. et non uniuersali/
 ter omnes seruos. l. pall. quia verbum textores po/
 nit ad restitutionem. vt alij non contineantur in le/
 gato. Item ibi testator dicit. lego lanam. argen/
 tum. significat uniuersaliter vt omnis lana. omne
 argentum videatur legatum. l. si cui lana. ff. de lega.
 iij. quia qua ratione vnum ibi comprehendit eadem ra/
 tionem et aliud. et qua ratione vnum excludit. eadem et
 aliud. et sic nihil significat. Item ibi. obligo
 bona mea. non significat uniuersaliter. quia
 supplex. filij naturales. et cubina non conti/
 nentur. l. obligatio. ff. de pig. quia ex natu/
 ra istarum rerum que ad istas ita afficitur quod nun/
 quam vel raro obligat. ergo in obligatione eas
 noluit comprehendere. sed comprehendunt alia que
 quis solet obligare pro debito. quia signifi/
 catum sumitur ex verbis et communi modo age/
 di seu obligandi. debet enim pro bona deseruire in/
 tentioni. et non intentio verbis. Nam pro verba
 exprimitur intentio. xxij. q. v. humane aures.
 xxxvij. di. sedulo. §. q. j. marchio. de ver. sig.
 intelligentia. et c. preterea. Idem si dicit uniu/
 uersaliter. obligo omnia bona mea. quia ad/
 hac predicta non comprehendunt. Idem ibi testa/
 tor dicit. heres meus damnatus esto. da/
 re significat uniuersaliter. quia sensus est
 quod omnes heredes teneant. l. si pluribus. ff. de le/
 lega. ij. Finaliter ergo indefinita equipollent

vniversali. de pille. qz circa .xix. di. si roma
noz. ff. de serui. l. si cui. z hoc verū est de in
definita legis vl' canonis et ius tradere itē
dentis. talis em̄ indefinita eq̄ pollet vnuer/
sali. si lege vl' canone nō diffinit. xxxj. q. i. qd
si dormierit. Jo. an. no. qz si nō est eadē rō z
cōditio ppter aliqd accidēs oīm pticulari
um in vniverso p̄p̄bēsoz tūc indefinita nō
eq̄ pollet vniversali. s̄ bī gr̄a. si legat lana i/
definite nō continetur tincta in legato. l. si
cui. in princi. ff. de lega. iij. sed si legat om̄is
lana tincta etiā cedit legatio. l. pediculis. s̄
labeo. ff. de au. z ar. le. i. glo. sup̄ s̄. alioz ec/
clesiasticorū. in. c. vt circa. de elec. li. vj. vbi
s̄ h̄ plene nota.

Ineptie sunt fatuitates. c. qua traditōe. xxij
distinc.

Indulgentia no. archi. ij. q. iij. c. fi. z de pe/
nitē. z remissio. c. ij. li. vj.

Indoles est qdā imago future virtutis fm̄
Isid. pp̄rie dicēdo.

Indignari et odignari differūt. vt patz i. c.
vera iusticia. di. xlv. vñ indignari sapit vir
tutē. sed odignari arrogantia.

Indigena d̄: quasi inde genitus. vel quasi
in eo loco natus fm̄ Isi.

Inditio est numerus annoz p̄sistens ex tri
bus lustris. Est autē lustrz q̄nquennū. q̄lie
possit inueniri inditio habet in gl. inditio/
nis. c. inter dilectos. de si. instru. Sic ei fa
ciendū est. annis dñi addas tres. z diuide
totū p̄ q̄ndecim. z id qd remanet p̄pleta di
uisiōe in nūero diuidēdo h̄ ostēdit inditio/
nē in isto seu p̄ isto anno.

Inducie fm̄ glo. sum. iij. q. ij. sunt q̄ntupli/
ces. scz restitutorie. preparatorie. citatorie.
dliberatorie. indicatorie. siue executorie. z
s̄ bī ponit̄ tempus oīm. quam glo. vide sup̄
dilatio.

Index est proditor dictus ab indicādo. fm̄
Isido.

Indictū est qd indicif. i. notificat vt sciat et
fiat. ab indicēdo dictū. et sic fit indictū sup̄
iudiciū ne pcedat.

Indiciū est mediū intellectuale veritatē eli
ciēde ex aliqua singulari circūstantia isur/
gens. C. z. ff. de rei vendi. l. indicia. Et dici
tur ab indicādo. qz indicif. i. notificat.

In diē adiectio est qñ quis ita vendit rē vt
si q̄s circa certū diē meliore ptē obtulit cō/
ditionis. scz plusq̄ prior emptor res vendi
tori tradatur vt alij vendere possit cuiusq̄

velit. vt. ff. eo. ti.

Inerpiabilis d̄: eo qz nunq̄ expiet. i. purge
tur fm̄ Isido.

Inficiator. i. negator. qz nō fatet. sed p̄ vere
tatē mēdacio innit.

Inficiatio. i. negatio. l. ea q. C. de nego. gest.
Et inficiari. i. negare. Vnc est qz d̄: aliqñ
de aliq̄b actōibz qz crescūt p̄ inficiationez
qz ab initio p̄perit ad simplū. hoc est ad rē
vl' estimationē seu damnū datuz. Et si ille
h̄ negauerit z de hoc p̄uincat p̄denabit ad
duplū. vt in actiōe depositi in eo qz depōsi
tū est timore ruine in cēdij vl' naufragū. vi
de supra de actio. actio in factū.

Infans est p̄unl' circa septē annos. vt. l. si i/
fanti. C. de iure. delibe.

Infamia est fame priuatio siue diminutio.

Fama nanqz qñqz p̄sumit vt ex toto p̄ exti
cta habeat. s. cum maxima vel media capi
tis diminutio iterneuerit. vl' sic. Infamia
est cōis opinio s̄ bī p̄nunciata ex suspitōi
bus orta. Item infamia est aliud q̄ scāda
lū z pl' importat. qz hoc p̄ purgationē tolli
tur sed in illo purgatio nō indicif. s̄ homi.
ex literis i glo. Itē infamia est ille se digni
tatis stat' vita z moribz reprobat'. Per op
positū fama describit'. Re. supra Fama. et
de cōba. cle. z mu. c. vestra. in glo. notozū.

Unde duplex est infamia. s. iuris z facti. In
famia iuris est qñ ius dicit aliqñ esse infā
mē. S̄ infamia facti est qñ ap̄d bonos et
graues viros ē opinio s̄ criminē alicui'. de
h̄ le. j. de causis ex q̄b infamia erogat'. Infa
mia iuris duplex est. s. civil' z canonica. Et
infamia iur' civilis p̄trahit ex sentētia cri/
minis publici. s. diffinitiva. nō autē ex sentē
tia interlocutoria nec arbitri. Etiam qñqz
ex snia criminis priuati. vt furti vl' iuriaruz
Etia qñqz i facto absqz snia q̄s incidit i in
famiā. Infamia canonica p̄trahit ex q̄libz
pctō mortali. Et qñ infamia z q̄ repellat tes
tē a testificādo i cā criminali l' civili crimina
lit seu civilit itētata. no. i. c. testimo. s̄ testi.
Infra no. p̄ Inno. s̄ si. instru. int̄ dilectos. z
io. mona. s̄ excep. pia. super s̄. octo. li. vj. ibi
hēs qñ icludit l' excludit. zio. an. s̄ cle. p̄u.
Infinitas in mltis iur' regul' p̄hibet. de re
scrip. cū i mltis. li. vj. Et exēplificat de reli.
domi. c. vltio. z eo. ti. c. religionē. li. vj. s̄ re/
sti. cū cām. z. c. significauerūt. ff. de testi. l. j.
i si. Idē i relict' p̄ redēptiōe captiuoz. vbi
etiā restringit infinitas. Itē cū mltitudo

peccauit. Itē nō onerat heres in infinituz
fideicommissum soluere. Itē in stipulatione
damni infecti nō debet q̄s i infinitū eē ob/
ligatus. z sic de alijs. z merito reprobat in/
finitas. qz mltitudo est canonibz inimica.
de pben. quia intantū. z onerosa mltitudo
nil habet honesti. in autē. de referē. pala. §.
propterea igit. coll. ij. z de h habes ples cō/
cordantias. de erate z qua. c. pe. vide d hoc
p io. an. in glo. c. cū in multis. pal.

Infula sumit interdū p corona impiali. C.
de qua. p̄scrip. l. fi. in fine Dñq̄ p alba fas/
ciola sacerdotalis capitis fm glosam i cle.
ij. de vi. z honest. cleri. Capit etiaz p mitra
epi vl abbatis. z significat altitudinē sapi/
entie qua p̄cellere debet eps. j. q. vij. contra
uenientibz. j. q. j. viliissimus. xxv. di. §. nūc au/
tem. lxx. di. in sacerdotibz. et duo cornua ei⁹
significant duo testamēta scz vet⁹ z nouū.
que eps debet memoria r tenere. xxij. di. q̄
eps. Et due p̄dule q̄ sunt in posteriori p/
te significāt memoriā duplicē. scz mādato
rū diuinoz. xliij. dist. sit rector. Et peccato
rum suozū ad compunctionē. de pe. di. iij.
iudas. in fi.

Ingeniosus dicit quasi in hñsvim gignē
di quālibet artē fm Isido.

Ingenuus est cui ex natiuitate p̄petit liber
tas qui nō est factus liber sed nat⁹. insti. de
ingenu in prin. Vide de hoc etiā Azo. i. sū.
C. de ingenu. vel est q̄ statiz qñ nascit liber
est. de ser. non ordi. c. instituedi. in glo. j. Et
ingenuitas dicit libertas. de purga. cano.
c. j. in glosa.

Inita id est contracta. de pac. capitu. anthi
gonus.

In integrū restitutio est prioris status quē
facit p̄nceps reintegratio. vl iuris p̄oris p
quā subuenit minoribz z eccl̄ijs. vt in le. j.
C. de sen. pal. etiam est audientie reintegra
tio fm Spe. eo. ti. z. l. q̄ si minor. §. si resti/
tutio. ff. de mino.

In integrū restituere est reducere in eū sta/
tum in quo erat ante lesionē. de i. inte. resti.
ca. auditis in glo. fi. Et p hūc modū subue
nit minoribz z eccl̄ijs. C. de repudia. l. j. et
C. de in. inte. resti. l. postulata. Et qñq̄ ex le
gitima z iusta causa subuenit etiā maioribz
vt. ff. ex q̄b cau. maio. p. totū Et sic itell. gū
tur. ca. ex l̄ris. eo. ti. z. c. cū Berthold⁹. d̄ re
iudi. z. c. significāte. d̄ pigno.

Iniuria vno mō generalr dicit esse illd̄ qd̄

nō fit iure. z dicit quasi nō inre factū. Se
cundo iniuria specialiter dicit culpa. vt in
lacqui. Tertio dicit iniq̄tas vel iniusticia iu
dicantis. vt insti. eo. ti. in pn. Quarto dicit cō
tumelia. vt. ff. de iniu. l. j. in pn. z. l. apd la/
beonē. eo. ti. Dicit ergo iniuria quasi i⁹ ini/
quuz. ex eo sic dicta q̄ iure et iusticia caret.

Fit autē iniuria tribus modis. scz re. sbis.
z litteris. Re. vt cum man⁹ inferunt. vt di/
cta. l. j. §. j. Verbis. vt cū fit puiciū. vt i. §. j.
iam alle. qd̄ fit a p̄citātōne vl̄ uētū. hoc ē
a collatiōe vocū. Cū em̄ in vnū plures vo
ces cōferunt cōniciū dicit quasi cōuentuz.

Et fit puiciū nō tm̄ p̄senti. sed etiā absentē
vt vociferādo. vl̄ alios ad vociferandū cō
citando p̄ certā p̄sonā. vt. l. j. et. l. apd labeo
nē. §. puiciū. cū. §. fecisse. ff. de iū. Iniuria
l̄ris fit cū quis ad infamiā alicui⁹ libellum
vl̄ famosum carmē vl̄ historiā p̄scribit. vt.
ff. de iniu. le. lex cornelia. §. si q̄s verboruz.

Req̄. supra famosum carmē. Itē iuria tri
plex est. vna leuis. vt si modico ictu quis a
p̄re l̄ supiori p̄cutiat. alia atrox. vt si aliq̄s a
minore se fortiter vel etiam modice verbe/
retur. vel in p̄spectu iudicis. vel oculo aut
membro p̄uet. Et hic dicit plibz modis vt p̄/
missum est.

Iniuriaractio Re. supra. actio iniuriar

In ius vocare est in ius cā iur̄ expiendi vo
care apud eum q̄ ius dicitur est vt expiat
actor. an ius sibi p̄petat. an nō. vide de hoc
Azo. in sum. C. eo. ti. z habet. C. et. ff. eodē ti
tulo. l. j.

Inibi est aduerbiū p̄positū Etia qñq̄ ē no
mē libri quē p̄posuit Duidius cōtra ibim
aduersariū z corruale suū. quē vitupans
ibiz noiabat. qz ibis. i. ciconia q̄ est auis vi
tupabilis z imūda adeo q̄ eius imūdiciaz
expiere noluit. fm Jo. an. in cle. j. de re iu
di. in glo. vsi. inibi. vbi hec ponit.

Inbiatio est frequēs requisitio. C. d̄ pe. bo.
subla. l. j. li. x.

In litē iurare est suo arbitrio p̄stato iuramē
to p̄ tātō nolle carere vl̄ rei estimatiōe et su
um interesse singulare facere. z hoc infini/
ta taxatione facta p̄ iudicē. vt. l. videamus
§. iurare. ff. de i. li. iurā. z. l. arbitrio. ff. d̄ do/
lo. z ita h iuramentū fuit affirmatiōis. in q̄
opi. fuit glo. ff. de in. lit. iur. sup rubri. l. z cō/
trariū teneat dñs Jacoby d̄ rauē. i. c. ti. li.
ij. p hoc de eo no. plene vl̄ rei estimatiōe. sed
si suū singulare interesse facere.

Innoxius est qui non nocet. sicut noxius non cens dicitur

Innocuus dicitur cui nocuum non fit secundum Iulio. libro. r.

Inofficiosum testamentum dicitur quod factum est contra officium pietatis. ut. l. ij. de inoffi. te. q. sci licet extraneus heres inscribit alias instituit Idem si non extraneus. ut. l. licet is. §. j. ff. eo. tit. Filius pro proxiimo aut propter. aut iniqua exheredat. hoc est quoniam pater vel mater fecit testamentum. Idem ubi filius in testamento patrem sine causa exhereditat. etiam si fratrem frater exhereditat tribus personis institutis in duobus casibus. et dicitur testamentum inofficiosum. ut in insti. e. ti. §. j. et ij. Officium enim inter patrem et filium dicitur pietas. ff. de obse. p. stan. l. penult. inter patronum et libertum dicitur obsequium. C. de nego. ge. l. si. inter deum et hominem dicitur religio. inter hominem et hominem stat in nomine generali. ut quod debet homo homini ex natura. ff. de ser. expor. l. servus. vide Accur. p. ordinem hic notantem in glo. ff. e. ti.

Inofficiosa donatio dicitur que contra officium pietatis facta est. et fit ad similitudinem inofficiosi testamenti. ut. C. eo. ti. l. j. et p. to. titu. se. qua pena liberi vel parentes excluduntur a bonorum subsidio vel exposito donant. vel re ipsa quod se sufficit ad revocationem donationis. licet propositum vel consilium donantis non interveniat. iuxta no. in. l. si liquat. in glo. C. e. ti. vide d. B. ibidem.

In presentia. habet in. l. de etate. §. ex ca. ff. d. interroga. act.

Imperium quicquid significat donec vivo. ff. p. socio. l. j. quicquid significat per infinita secula etiam post mortem secundum glo. in p. bo. p. p. et. in. §. at si ita. in insti. d. p. obli.

Impense secundum Azo. in sum. de rescin. vendi. dicte sunt ab impendendo. Et sunt triplices. quedam necessarie. quedam utiles. quedam voluntarie. Necesse dicitur quibus non factis res erat pitura. vel que si facte non essent res longe deterior effecta fuisset. ut in. l. impense. ff. de p. bo. sig. p. bi. g. fa. L. oduci a te domum que ita ruinosa erat quod nisi relinquerem eas erat casura. he impense dicuntur necessarie. et ipsis repetam pro contraria actione producti. Utiles dicuntur quibus non factis res non erat pitura. sed ipsis factis melior efficit. utpote si faciam fenestras utiles in domo. vel similia. faciunt ergo utiles impense res deterior esse meliorem. Voluntarie dicuntur quibus non factis res non erat pitura. nec ipsis factis res efficit meliorem. sed bene amenior

utpote si facio picturas in domo mea. he non repetunt nec deducunt. quibus secus sit de necessariis et utilibus. Sed has licitum est mihi abradere sine lesione partem statim si abrase possunt mihi aliquam utilitatem afferre. alioquin non esset mihi licitum quia malicis hominum que nihil aliud querunt nisi ut noceant non est indulgentium sed obviandum. et sibi imputet que eas fecit. quia donare videtur iuris fictione. vide supra expense.

Impletum sumitur pro impleto conditionis. et hoc modo significat actum nondum esse purificatum. imo et hereditatem esse acquisitam vel legatum lege iam dubitari. ff. de here. insti. Sed ibi instituo vel lego si capitolium ascenderit impletio conditio. hoc impletum significat purificationem actus et non acquisitionem. l. an penul. ff. de condi. insti. Si autem conditio esset gravis. puta si alexandria ierit. si centum dederit. tunc impletum significat etiam acquisitionem. quod significatum sumitur ex onere magne conditionis quam nullus contra impletum nisi post deliberationem acquiritur. Item dicitur quod in legato licet impletum conditio tamen significat purificationem. Tamen pro hoc etiam importat acquisitionem commutabilem scilicet transmissionem legati si decedit. quod conditione purificata legatum transmittitur. l. unica. §. sententia. C. de cadu. tollen. Secus in hereditate. quod illa non addita non transmittitur. l. qm. C. de iure delibe. Item ibi. pupillus est institutus sub conditione si ierit alexandria que distabat per. xx. vel. xxx. dietas. licet conditione sit gravis. at tamen hoc impletum significat purificationem. quod non plus potest significare. licet enim pupillus hoc fecerat ante acquisitionem hereditatem. non tamen sibi acquirit. quod non potest adire sine tutoris auctoritate. Sed in legato secus. nam sibi acquirere. l. pupillus. ff. de conditioni. insti. iuncta. l. conditionibus. ff. de condi. et demon. Sed ibi pupillus filius familias vel servus est institutus a patre vel a domino sub conditione adimplet conditionem. hoc impletum trahit acquisitionem. quod purificata institutione non est in eius voluntate vel potestate acquirere vel non acquirere. unde necessarius est heres. ut insti. de heredi. qua. et differet. §. j. Nec obstat quod potest acquirere sine tutoris auctoritate. Sed hoc verum est ubi pro se sibi acquirit. Sed hic iure civili sibi quis etiam eo invito. et sic de alijs. Finaliter ergo impletum conditionis vel modi significat quod ipsum factum ipsa conditio vel modus seu significatum. alias vnde dicitur

sumptum significare dicat.
 Impossibile notat. l. disti. catulés ecclesie
 Uñ impossibilitas p̄rie est triplex. videli-
 cet iuris. facti. z nature. fm̄ Jo an. in regu-
 la nemo. de regu. iur. li. vi. Et nota q̄ ipossi-
 bilitas apposita actui diuersimode signifi-
 cat vt ex significato ex ea sūpto vl̄ alias vn-
 decūq; concludit disponatē voluisse. ver-
 bi gratia ibi. Uendo vel p̄mitto tibi si celū
 digito tetigeris significat derisionēz nō cō-
 sensum. l. nō solum. ff. de actio. z obligatio.
 Rato. quia significatū hoc sumit ex impos-
 sibilitate adiecta que existerē nō potest. Et
 ideo nec valet actus sub eo celebrat. Etā
 quia sic apponēs impossibilitatē et sciēter
 p̄ hoc intendit nihil agere. Itē ibi Stich⁹
 seruus meus si mille dederit liber esto. licz
 hec conditio nō sit impossibilis. sed diffici-
 lis. quia mille dari p̄ seruum possunt cum
 maxima difficultate. imo quasi impossibi-
 le est. quare nō significat cōsensum. l. cū he-
 res. §. i. ff. de sta. libe. Et sumit hoc signifi-
 catū ex quasi impossibilitate q̄ significat q̄
 nō fuit a nim⁹ libratē dare. Itē ibi si heres
 meus digito celum tangat. z si nō tetigerit
 centū Titio loco p̄ se soluat. Titio centū
 nō debent. insti. de lega. §. i. quia impossibi-
 le p̄cipit heredi. idē p̄ceptum nullū cui pa-
 reri non potest. Ideo pena apposita locum
 nō habet Itē ibi filius cōstituit seu insti-
 tuit sub conditioē impossibili. si digito ce-
 lum tetigerit institutio nulla est. l. si fili⁹. ff.
 de condi. insti. Et hoc rōne impossibilitatē
 vt supra. Itē ibi p̄mitto hodie centū da-
 re Rome. z sum Erfordie nō valet p̄missio
 insti. de p̄bo. obli. §. loca. Itē ibi existens
 Erfordie dicit. Uolo p̄stari Titio seruos
 meos quos habeo Rome infra decēdiūm
 mortis mee si testator statiz morit ita q̄m/
 possibile sit prestare infra decēdiūm. nibi/
 lomin⁹ valet legatum. l. si mibi z tibi. §. i. ff.
 de lega. i. quia licet ex euentu festine mortē te-
 statoris sic impossibilitas ab initio. tñ nō ē
 impossibile. quia dum dixit hoc viuere po-
 tuit p̄ tantū tēpus quo erat possibile suos
 illos p̄stari infra decēdiūm mortis. Debet
 ergo intelligi impossibilitas vel difficultas
 talis p̄ qua p̄cludi possit animus nō legā-
 di pbabiliter. Ideo si quis locauit vl̄ vdu-
 rit opus fieri z appositū tēpus infra qd̄ fie-
 ri impossibile sit. impossibilitas nō vitiat.
 Et intelligit tēpus infra qd̄ fieri est possi-

bile. l. infulam. §. in operis. ff. de loca. z cō-
 duc. Itē ibi cōtraho tecū matrimoniu si
 digito celū tetigeris valet m̄rimoniu. et cō-
 ditio habet p̄ nō adiecta ratioē impossibili-
 tatis. capitū finali. d̄ condi. apposit. nisi em̄
 euidenter constet de dissensu iudicandum
 ē pro m̄rimonio Nam licet impossibilitas
 significat nō cōsensum. nō tamē ita euiden-
 ter significat q̄ p̄ hoc cōtra matrimoniu su-
 dicef. sed ibi. cōtraho tecū matrimoniu si p̄-
 lem euita neris. si adulteram te p̄stiteris zc.
 nō tenet m̄rimoniu. vt in capi. palle. Rato
 est dissensus seu nō cōsensus significatus ex
 impossibilitate iuris. Nam m̄rimoniu fit
 p̄pter prolē z fornicatiōem euitandā. idē lex
 canonica ad hoc se adaptat. Sed ibi. con-
 traho tecum si furtum feceris vl̄ homicidi-
 um tenet m̄rimoniu. nisi vbi p̄ hoc euiden-
 ter apparet de dissensu. Nā vbi tenet matri-
 moniu oīs turpitudō d̄ iure reñcit. q̄a re-
 sistit. ergo in obligatiōe nullaten⁹ subsistit.
 Et valet m̄rimoniu p̄ cōsensum. z sic d̄ ali-
 is exēplis d̄ impossibilitate.
 Impubes est qui ex habitu corporis sui im-
 pubertatem ostendit. z q̄ generare vel con-
 cipere nō dum possit. sicut masculus aū de-
 cimū quartū annum. mulier ante duodeci-
 mū. z hoc in plurimū. plerūq; tamen pu-
 bertas anticipat annos. ita em̄ oīs ex habi-
 tu corporis pubertas vl̄ impubertas. vt hic ca-
 pit sicut hodie ad solos annos hic positos
 requirit. vt isti. q̄ mo. tute. in p̄n.
 Inquilinus d̄r qui conducit rē vrbana. l. er-
 rorem. in glo. iūcta. l. licz. C. locati. An autē
 detrahatur de fructib; expēsas quas fecit i re
 quam cōduxit vl̄ colit. vide plene p̄ Bart.
 ff. solu. matri. i. fructus. vbi facit bonaz di-
 stinctionē nota dignā. Uñ inquilin⁹ residet i
 ciuitate. colonus vō in villa. vt. ff. d̄ acq̄rē.
 posses. l. qui pignoris. z. l. si id qd̄. §. etiaz p̄
 colonos. e. ti. vbi glo. z. l. qui apes. ff. d̄ fur.
 Inquilinus tamē p̄rie dicitur colēs p̄diū
 vrbana. sed colonus p̄diū rusticū. Req̄.
 supra Colon⁹.
 Inquisitio est alicuius criminis per superi-
 orem respectu inferiorum suorum. Inuesti-
 gatio. vt in titulo de accu. z inquisi. z d̄nū-
 ciati.
 In rem verti est in alicuius vtilitatē p̄ci. vt
 de supra actio. de in rem verso.
 Inspector dicitur qui ad p̄dia puinciali-
 um accedere habet forte vt referat vel refor-

met si aliqua essent deserta vel male equa/ta. vt hec tollant. C. de anno. z tribu. l. fina. Et etiā dicitur discusso. C. d. cēsi. tōsi. z p. cāto. l. p. equatores. li. rj.

Inscriptio est q̄da; libellus quē accusator offert iudici sub hac forma scriptus. Ego em̄ coram vel apud A. p̄tozem vel indices refero talem reum legis iulie d̄ adulterij. de adulterio quod cōmisit cum B. dū esset cū ea mente tali in domo tali cōsule tali re/gnante. Et opatur inscriptio q̄ accusator si crimen non pbauerit quod imposuit ad tationē obligat. Dabet autē inscriptio lo/cum solum in criminib; vbi p̄ modū accu/sationis instituūtur. nō si p̄ modū exceptio/nis apponant. vel vt de eis sine accusatore p̄gnoscant. vt. l. q̄ crimē. cū ibi no. C. de his qui accusa. p̄nt. Qualiter autē talis libell⁹ debeat formari z q̄ p̄tineri. nota in lege pe/nul. C. de accusa.

Inscribere est se obligare si nō pbauerit ad eam penam quam reus debet pati. vel qm̄ accusando inferre intēdit si pbauerit accu/sator. vt in ca. super his. de accusatio. i. glo. z. ij. q. viij. quisquis. nā calūniantes ad vñ dictam poscit similitudo supplicij. vt ibi di/citur.

In stirpes succedere s̄m Dostien. d̄ suc. ab intesta. sub. §. cōtra. s̄si. in stirpes succedere. Est succedere filijs p̄mortuoz in eam partē quā eozū parētes erant habituri si viuerent. vnde si quis ex vno filio vnū nepo/tem suscepit. z ex alio decem v̄ plures. tan/tum capiet vnus ex parte vna quantū decē ex pte altera. z hoc si tractetur de successio/ne descendentiū. Collaterales nāq; sp̄ vi/riliter succedūt. et hi qui sunt in eodez gra/du succedūt viriliter. id est p̄ equis portio/nib; vt in auten. de heredi. ab intesta. §. si s̄o coll. ix. siue in capita. C. d̄ legiti. heredi. l. si. z auten. cessante. Licet q̄dam dixerunt q̄ in capita semp succedant. vide Dostie. ibi dem sub. §. viso. s̄si. q̄ si factū filij. Req. su/p̄ra in capita succedere.

Inseruire frequētiā. nota. de fide instrumē. ca. j. in glo.

Insolidū. i. in totū. z ponit in instrumētis. marie in pcuratorijs. vt in. c. si duo de pcurato. li. vj. vbi de hoc.

Insolutum. i. insolutionē.

Inscientia. i. ignorantia. xxxviij. dist. si in la/cis videt intollerabilis insciētia q̄ntoma/

gis in his qui p̄sunt.

Instituere z inuestire idem sonant. sed insti/tuere s̄m p̄prietatē vocabuli est in possessio/nē ponere. q̄ si intus statuere. Et in hoc dif/ferūt. quia institui dicitur quis p̄sentialit̄. Inuestiri autē in absentia. Dostie. s̄m ber. ver. de insti. c. auctoritate. Instituere ē spi/ritualis iuris beneficij vel dignitatis cor/poralē tradere possessionē. Inuestire autē est ius canonic v̄ dignitatis tribuere. quod pōt fieri p̄ anulū v̄ librū. indifferēter tamē vnum p̄ alio sumit. vide. c. auctoritate pal. in glo.

Institutio est p̄mus gradus omniū institu/torū. vt nota. C. de libe. p̄cre. l. j. etiā si nal/le essent s̄m leges. Sed s̄m canones insti/tutio ē ecclesie v̄ ecclesiastici beneficij col/latio quasi ius habentē ad beneficium p̄ p̄sentationē intus vel in b̄ficiū statues. Et s̄m Dostie. institutio p̄prie est p̄latorū. p̄so/narū z clericorū. collatio s̄o beneficiorū z p̄bendaz. Inuestitura autē est traditio v̄ quasi traditō quod addit. quia cōmuniter fit p̄ anulū vel librū. vnde inuestitura est in corporalē possessionē vel in quasi posses/sionem inductio seu traditio. Instituti di/cunt heredes ab aliq̄ in hereditate ducti. Et hoc in p̄mo gradu. vt. ff. d̄ vulga. substi/tu. l. j. in p̄ncipio. Substituti s̄o dicunt q̄ in locū institutorū deficientiū. id est morien/tiū ad hereditatē instituunt. vt in substitū/tiōe pupillari. institu. de pupilla. substi. in p̄ncipio. Dicit autē secūdus gradus ois q̄ sequit post p̄mum. Et in simili notat. C. de secun. nup. sup rubrica. z. ff. d̄ vulg. substi. sup Rubrica.

Institutionū dicitur quasi instructionum quia in hoc primis legum p̄ceptis instrui mur. vel quia in statum humani vel roma/ni iuris nos erigit. vt Accursius dicit l. gl. in p̄ncipio institutionū vel institutorū. v̄ de liber institutionū est collectus ex volu/mine iuris z ante autentica. z Codicē Ju/stiniani. qui nūc est in vsu s̄m Accursi. ibi dem. quia post digestū z primā cōpositiōez Codicis factus est iste liber q̄ Instituta i/titulatur. sed tñ ante cōpositiōē Codicis qui nunc est in vsu. vnde est q̄ quandoq; p̄ Codicē corrigitur quod in institutis dicit Et etiam in secunda cōpositiōē Codicis Justinianus facit mētionē d̄ institutis. vt C. de emen. insti. co. le. vni. circa mediū. ibi

nō solum institutorū vel digestoz. hec Ac
curfi. vbi supra.

Insolentia est morū incōueniētia. fatuitas
superbia. vel prauus vsus quasi contra so
litum z debituz nature cursum. de accusa.
c. qualiter z quādo. secūdo. §. verū. z de of
fi. ordi. c. j. in cle.

Instantia est tempus quo iudicium discu
titur et finiri debet. vt in capitu. venerabil
de iudi.

Institoz est ille qui tabernis vinis venden
dis. vel alicui alteri negotio est prepositus
lege. institoz prima. ff. de instit. acci. vbi di
citur. Institoz appellatus est ex eo q̄ nego
cio gerendo instat siue taberne siue aliū ne
gociationi sit prepositus. Item eodez titu
lo. in lege institoz. ij. dicitur is qui taberne
loco ve ad emendum vendēdum ve prepo
nitur quibz sine loco ad eundem actum p̄
ponitur.

Institozia actio. Require supra. Actio insti
tozia.

Impotentia coēdi est vitii vel defect⁹ na
turalis vel accidētalis q̄ q̄s impedit alteri
carnaliter p̄misceri.

Instructus hoc adiectiuuz significat adie
ctionem Et hoc dupliciter. scilicet accesso
rie z p̄cipaliter. Accessorie cum res adij
cit que cōsueuerunt accedere. Verbi gra
tia. dicēdo fundū instructū. Nā instrumē
tum fundi adijcit accessorie. P̄cipaliter
cum res adijcit que nō cōsueuerūt accede
re. Verbi gra. dicēdo. Fundū instructū i
strumēto patris familias quando non ē in
strumētū fundi. Adijcit p̄cipaliter. con
cordat. le. si cui fundus. ff. de fundo iſtruc.
vbi d̄r q̄ extincto legato fundi nō extingui
tur legatuz instrumētū. Et ad. §. si quis an
cillas. Insti. de le. vbi dicit q̄ extinguitur
dic q̄ intelligit de instrumento accessorio
fundī. z. l. si cui fundus. p̄allegat. in non ac
cessorio. Et ratio huus duplicis significa
ti est voluntas p̄ferentis declarata ex qua
litate rei adiecte. scilicet an sit accessoria vl
non. quia adiectiuū instructus vt p̄mittit
dupl̄r accipit.

Instrumētū fm Hostien. in summa. titu
lo de fide instrumē. z fm Specu. titlo de
edi. instrumē. in p̄ncipio. Est scriptura ad
asserctionem seu probationem alicuius rei
facta. Est autē instrumenti appellatio ge
neralis qua cōtinentur ea omnia in quibz

causis instrui potest. Et sic testamentum.
codicillus. testimonia. et p̄sone. testes. quibz
bus cause instrui debent. loco instrumēto
rum habentur. le. j. ff. de fide instrumē. z test
glo. in ca. cum dilectus. de fide instrumē.
Dicit autē instrumentū. quia instruit. et do
cumentum quia docet. vt le. j. p̄alleg. Ta
mē instrumētū p̄prie dicit scriptura ad me
moriam alicuius cōfecta siue carta. Et ita
sumitur in auten. de instrumen. caup. coll.
secta. Nam instrumenta fiunt ad memori
am perpetuā. ij. q. vi. saluberrimū. xxvij. q.
j. capitulo. omnes semie. Et instrumētuz est
actus voluntarie iurisdictionis. Et cōmu
niter fm doctozes potest fieri diebus feri
atis. etiaz ob honozē dei z sanctorū. licz do
minus Antho de Butri. dicat cōtrariū. q̄
tabellio sine peccato nō potest cōficere in
strumētū die sic feriato. vt dominica. vel
diebus apostolor. si tamē faciat. licet pec
cet. actus p̄pterea nō redditur null⁹. Ratio
quia pena nullitatis est odiosa. ergo restri
genda. de pe. distinct. pene. z regu. odia. de
regu. iu. li. vi. vide notata p̄ doctozes in ca.
cōquestus. de ferijs. Et per quos testes re
probetur instrumētū. notatur in. l. in exer
cendis. C. de fideiussori. et in caplo cū Jo
hānes. de fi. instrumē. vide Hoffre. de pro
batio. §. sed querit. Et dicit Lodouic⁹ de
Roma in singularibz suis q̄ hec dubitatio
cessat cum instrumēto asserit per notariuz
de spōtanea volūtate. naz tunc indistincte
pōt reprobari p̄ duos testes fm Bal. in d̄
spūratione sua allegat Innocē. in caplo su
per hoc. de renūc. et. l. obseruare. ff. de offi.
p̄cōsul. Nec instrumētū probat nisi sit in
eo dies z locus. capitulo inter dilectos. d̄ si.
instrumē. z caplo abbate sane. in glo. d̄ re
iudi. li. vi. hoc verū nisi probetur dies z lo
cus esse in originali. licet sit obmissus i in
strumento fm Specu. in titu. de instrumē.
edic. §. instrumētū. versi. quid ergo. Etiaz
instrumētū de falso suspectū reddit diuer
sitas scripturaz vel manū. casus singula
ris z vnicus. in auten. d̄ trien. z semis. §. qd̄
z sepe. fm Bal. in. l. p̄tractus. C. de fi. iſtru
men. z similis in. c. inter dilectos. de fide iſtru
mē. Et dicit glos. in auten. vt p̄ponatur
nomē impatoris. si notarius omittit h̄ ver
ba In nomine dñi in instrumēto. q̄ illd̄ in
strumentum nō valet. Que glo. potest esse
vera in arduis et p̄petuis. sed in minoribus

et breui tpe duraturis nō tenet. Et contra-
rium potest teneri s̄m Specula. in titu. de
instrumē. edi. §. j. circa prin. Sed vtz vale
at instrumentū p tabellionē excōicatu con-
fectū. videt q sic. de here. excōicam. §. cre-
dētes. vbi dicit. Si excōicatus satis facere
p̄tempserit infra annuz. tunc instrumēta p
eum p̄fecta nō tenent. ergo a p̄trario sensu
p̄us id est ante annū facta valent. licz sit ex-
cōicatus. Sed in contrarium q non vale-
ant. iij. q. iij. nullus. de sentē. excō. nouerit.
Dicit Hosti. z Buil. q̄diu eius excōicatio
est occulta valent instrumēta ab eo p̄fecta.
vel si sit manifesta nec pōt p̄bari. iij. q. vij. §.
tria. de rere iudica. ad p̄bādum. de except.
pia. §. si s̄o. li. vj. secus si notoria. c. excepti-
onē. de except. z. c. vestra. de cohabi. cleri. z
mulie. Et vtrū p instrumentū p̄betur cri-
mē. Istā questionē Jo. an. in. c. cum in po-
sitionibz de iureiuran. li. vj. in glo. vbi dicit
dicit se disputasse. quē vide ibidē. z etiā gē-
minianū Sed aliter dicit instrumētū ap-
paratū fundi quo exercet possessio. z ita ac-
cipit in. l. q̄tum. ff. de fi. instrumē. Unde i-
strumentoz q̄dam sunt agroꝝ colēdoꝝ. vt
aratrū. rastrum. traba. q̄ equādis cespitibz
trabunt. Alia colligēdoꝝ fructū. vt sar-
culus quo cardones z herbe inuiles exci-
dunt. z similia. vt falces fenarie. falces mes-
sorie. et falces putatorie. ligones. toꝝcular.
corbes. Alia vindemiatoz. quibz videmia
porat causa seruādi fructus. vt dolia. gra-
naria. caselle. in quibz fructus reponunt. s.
cellule granarioꝝ. Unde instrumentū ca-
pit tripliciter. vno mō latissime. z sic omne
vas vel susceptibile in p̄structionē domū vel
fundī v̄sitatū dicit instrumētū. Secūdo
late pro omni eo q̄d causam instruit. vt scri-
pture. testes. facit ca. puenit. j. de testi. cogē.
facit. l. notionē. §. instrumētoꝝ. ff. d̄ verbo.
signi. Tertio stricte solum p̄ scripturis vt i-
ti. de fi. instru. Et sic differunt testes ab in-
strumētis. quia probatio testiū fit viua vo-
ce. sed instrumētoꝝ voce mortua. Ex quo
sequit q̄ statutū disponēs. q̄ producēs fal-
sum instrumētū puniat in decē. non habet
locum in producente falsum testē. quia sta-
tuta sunt stricte intelligēda. facit capitu. ex
litteris de sponsa. Sunt autē instrumētoꝝ
due species. Nam aliud publicū. aliud pri-
uatum. Instrumētum publicum est solen-
nis et rite ordinata scriptura p̄ autēntice p̄

sone manuz publice facta causa memorie.
caplo. scriptura. de fi. instrumēto. Et sunt
ista d̄ solēntate que faciunt instrumētum
publicū z autēnticū regulariter. vt scz p̄-
ponat nomē imperatoris z annus imperii
nomē cōsulis z annus cōsular. Hodie nō
ponit nomē summi pontificis cum aliis se-
ptem. vt sunt annus dñi. inditio. mēsis. di-
es. locus. testes. cum nomē notariū. zc. de
quibus nota glo. in le. generali. C. de tabu-
la. li. x. Et dicit publicū instrumētū. quia in-
dicit autozitate est exemplificatū z autē-
nticatū. vt in. c. cum dilecta. de confr. vti. vt
inuti. Itē publicū instrumētū. quia autē-
ntico sigillo est sigillatum. vt. c. j. de fi. instru-
mēto. Itē dicitur publicū instrumētū q̄d
in iudicio dicit seu scribit apud acta pub-
lica. Et valet etiam per quēcunq; scriptur
sit. vt de probati. quoniā. Item dicit pub-
licum instrumētū quod habet subscriptio-
nem trium testium viuētiū. vt. ca. scripta
p̄allega. Item dicit publicum q̄d de archi-
no publico. vel de armario producit. vt li-
ber censualis in quo scribunt census. vt li-
ber annotationū. z ei creditur si habet pub-
licum testimoniū. scilicet q̄ index cōstituit
illud de archino publico esse productū. ca.
ad audientia. de prescrip. vbi dicit q̄ papa
credidit cuidā libro censuali. z cuiuslibet aliū
instrumētū fides adhibetur vt patet p̄ iam
dicta. z per multa alia iura. Instrumētum
priuatum est quod p̄ manū priuaram con-
fectum est. vel a tabellione. non tamē i for-
ma publica scriptur. vt quia nec nomē im-
peratoris. nec cōsulis. nec pape. de quibus
supra proxime dictū est apposuit. vt. C. qui
pot. in pigno. habent. l. scriptas. vt ibi nota-
tur. Et tale instrumētū debet habere trium
testium subscriptionē. vt dicta. l. fi. Et pri-
uatum instrumētū a quocunq; sit scriptum
nisi aliquo dictoz modoz sit roboratū. nō
valet. Instrumētoꝝ puatoꝝ tres sunt spe-
cies. Nam aliqñ facit scripturam tibi t̄m. z
aliqñ tibi z aliqñ aliū t̄m. Illi scriptu-
re quā quis facit sibi vt p̄ se. nulla fides ad-
hibet. vt. C. de p̄ba. l. j. Si autē facit scripu-
ram p̄tra te. puta creditori tuo de eo q̄d ac-
cepisti ab ipso credit ei cōtra te. vt. j. q. vltia
saluberrimū. Si autē tibi z aliqñ facit scrip-
turam sicut est codex rōnum tuarū ei inter-
dū credit. vt. x. q. ij. Est autē aliq̄d instrumē-
tū guarantigie. vt guarantigiatū. videlicet

quod habet executionem paratam. ut si carat aliquem esse debitorem alteri. statim eo exhibitio in iudicio iudex executionem facit. ut sunt communitate papie. De his notat in le. a diuo pio ff. de re iudi. De instrumentorum rasura vide i c. ex l. is. in glo. ij. de si. instru. zin. c. cum venereabilis. in glo. fi. de re. do. Et ca. licz. i glo. iij. de cri. fal. Nam instrumentum rasum dicitur falsitate suspectum habere. ergo dicitur ab instru. qua eo mediate cause instruunt.

Insula dicitur quasi in salo. i. in mari posita. Etiam insula domus dicitur. vide quod notat circa. s. insula. institut. de rerum diui.

Insularum serui sunt qui in insula retinentur. ut. l. in lege. ff. de pbo. sig.

Intercessor dicitur pro alio preces facit vel fundit. Item dicitur intercessor esse illum qui intercedit et interponit se inter debitorem et creditorem ad hoc quod ei pecunia mutuetur. et est quasi fideiusor et committitor.

Intercedere proprie idem est quod pro alio preces fundere. Sumitur tamen committere in iure pro interuenire.

Interemptor. i. mediator in emptioibus.

Intrusi dicuntur qui non per electionem canonicam. sed per violentiam occupant honores. officia. vel ecclesiastica beneficia.

Intentio siue capitulum in iure dicitur illud quo intendit probare per testes is qui inducit eos.

Intelligentia dictionum est ex causis assumenda dicendi. de verbo. sig. c. intelligentia. non ex opinionibus hominum. sed ex communi usu sunt intelligenda nomina. ff. de supple. lega. l. habeo.

Interrogatoria sunt que facit pars testibus producis contra se. Et dantur super articulis de quibus premissum est. et formantur per circumstantias cause et personarum. ut est glo. in. c. presentium. de testi. li. vi.

Interesse mea est mihi expedire vel me damnum vel lucrum quod facere vel capere potui non fecisse. vel non recepisse. unde hoc verbum interest impersonaliter potest poni in constructione. Et quicquid constituitur cum pronominibus possessiuis. et tunc exigit ablatiuos feminini in generis. h. modo. mea interest debitum soluere die statuto. Similiter dicitur tua. sua. nostra. vestra interest. Et illorum pronominum ablatiuos regit captum per prinet. Cum hoc constituitur cum ceteris dictionibus tunc exigit genitiuum singulari vel plurali. Verbi gratia

Illius interest rem suam non perire. regis interest regnum suum gubernare. reipublice interest ne crimina maneant impunita. litigatorum interest iustum habere iudicem vel fauorabilem. Item interesse hoc verbum cum pronomine neutrali ponitur. Et quandoque significat damnum quod euenit. quicquid lucrum amissum. damnum quod accidit. Verbi gratia. Persuasi estis familie mee quod de domo vel possessione cederet. quo facto damnum mihi euenit tu teneris ad interesse mihi prestandum. id est damnum quod passus sum restitutum. Item de lucro amisso ponitur exemplum. Deuisti mihi soluere centum aureos romae. tu soluere desideras basilice. estimandum est quantum interfuerit mea pecunia suo loco mihi solutam fuisse. id est lucrum quod ex mea negotiatione ex eo loco facere potuissim. Et hec actio per quam hoc fit dicitur arbitraria loci. Sed notandum quod si lucrum amiseris. non ideo damnum passus es. quia damnum dicitur a demendo scilicet quando ex facultatibus aliquid demitur. aut ex propria substantia diminuitur. ita quod damnum patieris quando in rebus tuis aliquid decrescit non quando accrescit rebus tuis. Unde interesse est damnum emergens vel lucrum cessans super eo quod dari vel fieri obmissum est. Verbi gratia. in papia dare mihi pecuniam promissisti tali die et non fecisti. hic damnum et lucrum ratio est habenda. Damnum. quia in mora fuisti et non soluisti die tali sicut promissisti. non habui ut soluerem quare penam incurri. et damnum quod non incurrissem si mihi loco et termino prefixis soluisses. nec damnum hoc passus essem. Lucrum etiam consideratio habenda est. quia si mihi in loco et termino debitis soluisses mercimonium commissaui et multa lucratus fuissim. Est ergo interesse extimatio damni quod taliter euenit vel lucrum quod cessat ex eo quod aliquid tibi non detur vel non fiet ut debet.

Interesse conuenit est scilicet cum non facis quod promissisti mihi. vel cum non fecero quod promisi tibi. Aliud interesse est commune scilicet extimatio communis damni vel lucrum quod euenit vel cessat. Aliud singulare scilicet extimatio que euenit ex speciali casu vel utilitate. vide de hoc Speculum. de fructu. interesse.

Interdum dicitur fieri quod fit inter diem. i. de die in diem.

Interpolari quicquid idem sonat quod interrumpi. unde dicitur quod per litteras. interpolate. i. interrupte actio.

possessio. v. l. p. scriptio. Itē intpellare id ē ē
 qd monere. vt dicēdo. dies intpellat p dno
 id est monet. c. potuit in sine. d. locatione et
 pductione.
 Interdictū olīm erat quedam formata et so
 lenis pceptio pborū qbus ptoz aliquid fie
 ri iubebat v. l. phibebat. qd tunc marie faci
 ebat cū de possessiōe v. l. quasi possessiōe in
 ter aliquos p tendebat vt insti. de interdic.
 circa pnci. et ff. eo. titu. Et dicitur interdictū qsi
 inter duos dictū v. l. redditū. vt insti. eo. tit.
 §. exhibitoria. alias. §. sunt tū in fi. Vel fm
 aliqs dicit ab interdicēdo. i. phibendo. qd
 nō placet. cum p interdicta nō semp phibe
 at. imo aliquando aliqd fieri iubeat. iudez
 vt insti. eo. ti. §. j. Differēbat aut interdictū
 ab actiōe. qz solēnitas actionū erat inducta
 de iure civili. Interdictū aut a iure ptoz
 vel fm l. 30. quia in actione verborū solē
 nitas nō formabat in singuloz psonis. sed
 erat generaliter in oībz psonis formata so
 lenniter pba. In interdictis aut quot erāt
 hoies desiderātes ea pponi tot eis potētibz
 formabant verborū solēnitates v. l. pcepti
 ones qbus ptra suos aduersarios i causis
 suis vtebant. quas interdicta vocabāt. de
 hoc nota. insti. eo. ti. in pnci. et ff. eo. sup ru
 bri. Nodie aut inter actiōes et interdicta nul
 la est differētia. vt insti. eo. ti. §. fina. Est
 ergo interdictū actio in factū pretoria. scz
 a ptoze inuēta. et aliqd nomē sortit ab inuē
 toze. vt saluianū. Aliqd a principio forme
 verborū. vt quoz bonoz. quoz legatorum
 vti possidetis. Aliud a materia d q tractat
 nomē accipit. vt ne quid in loco sacro fiat.
 de locis et itineribz publicis. vt ne qd in lo
 co publico vel itinere publico fiat. de loco
 publico fruēdo. et c. Unde interdictoz ali
 ud petitorioū. aliud possessoriū et aliud mix
 tū. de petitorio. ff. e. ti. l. interdictoz. §. qdā
 de mixto. ff. d. aqua quoti. et esti. l. j. et §. fi. d.
 possessorio. institutis eo. ti. §. sequens diui
 sio. Et huius interdicti tria sunt membra.
 Quia aliud interdictū possessoriū dat pro
 adipiscēda possessiōe. aliud p recupanda.
 et tertium p retinēda. Primū cōpetit ei q nō fu
 it ante nactū possessiōe. Et illud est triplex.
 scz quoz bonoz. quoz legatorū et saluianū
 Primū competit heredi. vel filio emanci
 pato p possessiōe hereditatis a ptoze petita.
 nam filius emancipat de iure civili nō ad
 mittebat ad hereditatē paternā. S3 quia

emancipatus ita est filius sicut in patria po
 testate existens. ideo ptozes. id est magistra
 tus a populo romano creati. gratia emēdā
 di defectus legis duodecim tabularū fm
 eqtatem. dū tamē nō tollerēt dispositiones
 iuris civilis statuerūt iure ptozio emanci
 patū ad admittēdū ad res vniuersas et cor
 porales et nō iura incorpalia. et dat directū
 de iure ptozio. vtile pō de iure civili. Et est
 effectus huius interdicti q ex eo filius eman
 cipat agere potest ptra possessore rez pat
 narū sic pcludendo. Peto talē pdenari ad
 dandū mihi talē rem cui pberes factus suz
 de iure ptozio. Secundū scz quoz legato
 rū ppetit heredi ptra legatarios q propria
 auctoritate legata apphendūt. quoz ipe de
 bet esse distributor postqz falcidiā deduxit
 Unde qz habet tres filios. et domū. et vine
 am. domū legat pmo filio secūdo vineā. et
 tertium heredē vniuersalē instituit qui ni
 hil repperit in hereditate. Debet ergo ter
 tius habere falcidiā. i. quartā ptem heredita
 tis. Et sic deducta quarta ptea domo et a
 vinea. ille tertius distribuit aliqs filiis pri
 mo et secūdo legata residua de manu sua q
 ipsi ppria auctoritate nō debet apprehēdere.
 Est ergo effectus huius interdicti q petat le
 gatarios condēnari in oībz legatis restitu
 endis. qz ipe heres est. Tertium scz saluianū
 cōpetit locatoz ptra inquilinū q deportat
 bona sua de hospitio sibi locato. nec redn
 cit ad pstinum statū. quia oīa obligata sūt
 hospiti tacite p cēsu. Secundū. scz pro re
 cuperanda cōpetit eiecto de possessiōe. Et
 hoc tripliciter. scz vnde vi de possessiōe im
 mobili. vi bonozū raptorū spoliatoze mo
 bili. Et qd vi aut clam ptra eum q in solo
 alicui edificauit. Tertium scilicet p retinen
 da possessiōe interdictū possessoriū compe
 tit cōtra molestāte aliquez in possessiōe
 Et est duplex scz vti possidetis quod cōpe
 tit inter duos qui eandē rem immobilē cō
 tendūt possidere. et vtrubi qd gratia posses
 sionis est inter duos super re mobili. d. his
 vide glosam quartam et septimā in capi. pa
 storalis. de cau. posses. et proprie. vbi plene
 Et nota optimā glosam. et magistralē. in. l.
 si quis i tāta. C. vnde vi. vbi ponunt multi
 casus in quibus quis non incidit in penas
 huius noue constitutionis. Si qz. Ad cī
 dicitur agi vñ vi. s3 ex illa cōstitutōe Interdictoz
 etiā qdā sunt publica. qdā puata. quedam

simplicia. in quibus alter e actor et alter re.
 ut sunt restitutoria vel exhibitoria. Queda
 duplicia in quibus per vtriusque litigatoris con-
 ditio est. Nec quis actor vel re proprie in-
 telligit. sed quilibet tam rei quam actoris partes su-
 stinet. insti. de interdic. §. tertia. et §. dupli-
 cia. et ff. eo. ti. l. ij. vbi de h. et in l. iij. eo. ti. bec
 et alie divisiones interdictorum plures ponuntur
 que sunt de libero homine exhibendo. ne quod
 fiat in loco sacrosanctorum religioso. in summe
 ripave. Et in summe publico. de cloacis pub-
 licis etc. ut infra de singulis dicetur in locis su-
 is. Sunt autem interdicta publica nove in uni-
 verso secundum Specu. in tractatu libelloz tit.
 de cau. possess. et p. prieta. §. q. et vo. Alia omnia
 sunt interdicta puata. quia propter utilitatem pu-
 natam inducta. Et sunt in toto. xvij. secundum
 Specu. ibidem. §. puata. Interdictum ge-
 nerale dicitur quando regnum. terra. aut villa interdicitur.
 et particulare vero quando una ecclesia interdicitur
 et hoc modo sumendo interdictum per cesura ec-
 clesiastica.

Interdictum de aqua quotidiana et estiva.
 Datur habenti ius aque quotidiane vel etiam
 estive ducende ad predia sua. Et aliis ducen-
 re prohibet. ut ff. eo. ti. l. ij. in pnci. Et quod inter-
 dictum aliquando sit prohibitorium. aliquando resti-
 tutorium ut sequitur. De hoc est casus in dicta
 l. ij. §. l. et est prohibitorium. et retinende possessio-
 nis. quandoque autem est restitutorium secundum Spe-
 cium. ibidem. §. alio modo. et §. palle. vbi subdit pro-
 tor. Quotidiana autem aqua non nisi illa est que
 quotidie ducitur. sed illa qua quis quotidie
 potest vti si vellet. Duo autem sunt genera aque
 tum que differunt. quotidiana que duci solz
 assidue. et si aliquando ducta non est et tamen ser-
 vitus intermissioe temporis dimissa est. Sed
 aqua estiva ea que estate vti expedit sicut
 dicuntur vestimenta estiva. saltus estivi. castra
 estiva. Quibus interdum hyeme plerumque tamen
 estate utimur. ut habetur in l. ij. pal. in pn.

Interdictum de aqua de castello ducenda. Da-
 tur habenti ius ducendi aquam a canali vel
 castello quod est diminutiuum a canna ad irri-
 gandum. vide Specu. vbi supra. Qui dicit hoc
 interdictum haberi et bene. ff. de aque quotidi.
 et est. l. l. et §. ait proz. ij. De quo dicitur vbi ibi. et
 in. iij. §. et se. vsq. ad fi. l. vbi dicitur hoc interd-
 ctum necessario positum est. Nam superiora iter-
 dicta ad eos pertinent qui a capite ducunt etc.
 Equissimum ei visus est quod quod ex castel-
 lo ducit interdictum dari. et ex eo receptaculo

quod aqua publica suscipit idque a pncipe co-
 cedit. alij nulli propter que gustade. vbi ibi
 pulcrum tex.

Interdictum de arboribus cedendis. datur contra
 hos qui habent arbores quarum folia pen-
 dent super edificia vicinorum vel agrum. ita que eis
 damnum inferant. et profulis eis que huiusmodi arbo-
 res succidant et ligna tollant et eos deglobent
 a terra vsq. ad. xv. pedes. Idem est si pra-
 dices minantur piculum. ut. l. j. C. de interdic.
 Et hoc interdictum prohibitorium est. Si autem
 arbores edibus alienis impendeant. vtrum to-
 tas iubeat proter adimi. an et id solum quod
 supra extiterit. Rutilius ait a stipite exciden-
 das. idque plerumque videtur verius. Et nisi ad-
 meret dominus arborem. Labeo ait pro mitti ei cui
 arbor officit si velit succidere eam. ligna que
 curtare. ut est tex. in. l. j. §. hoc interdictum
 ff. eo. ti. vbi subdit in. §. se. Arboris appella-
 tione etiam vites continentur. Ad solum autem domino
 edificii. sed etiam que usufructum habet propter hoc in-
 terdictum. ut ibidem.

Interdictum de cloacis puatis reficiendis.
 Si volens quis suam cloacam puatam vel etiam
 publicam vel fistulas vel meatus reficere vel
 purgare vel de nouo facere ab alio prohibetur
 tunc puatum ei est de interdicto de cloacis.
 quod est interdictum publice deputatum et puatum
 de puatis cloacis. et est prohibitorium. Etiam
 est aliud restitutorium. si quod datur pro mitten-
 re in cloacam meam vel publicam. vel quod immissum
 in cloacam impedit. vel quo iubetur auferris quod
 immissum est. ut ff. de cloacis. l. j. §. j. et §. de-
 inde. et §. cloace. l. si. co. ti. et Specu. ibidem. §.
 porro. vide supra Cloaca.

Interdictum de aque pluuiali arcenda vel de aque
 pluuiam. imo non est interdictum. sed actio ciu-
 lis descendens ex lege. xij. tabularum. ut ff. de
 aqua plu. arcen. l. si usufructus. tibi notatur
 super §. legitima. vbi allegatur. l. labeo. ff. de te-
 sta. lib. Et dicitur ibi tex. sed et si fructuarius o-
 portet fecerit pro quod aque pluuiam alicui noceat. erit
 quod de actio legitima cum domino proprietatis. an et
 etiam vtrum in fructuarii actio aque pluuiam arce-
 de sit danda questum est et magis est ut de
 supple dicendum. Si ergo facis aliquid opus
 in fundo tuo propter quod aqua pluuiam no-
 cere potest fundo vicini tui datur contra te
 actio pluuiam arcende per quam tuis expen-
 sis opus teneris destruere et damnus con-
 tingens emendare Si et possideas opus
 ab alio factum teneris patientiam prestare

vt destruat. argu. l. j. z. ij. §. iij. i sine. et. l. si tertius colon. §. celsus scribit. §. si qdez alius. ff. eo. ti. z. Specu. ibidē. Et dicit Ulpian. in. l. j. in. pri. ff. e. aqua pluuiar. dicim. que de celo cadit. z. q. imbre excrecit siue p se hec aqua celestis noceat siue cū alia mixta sit. Et sequit. ibi statim. Nec aut actio locum habet in damno nōdum facto ope tñ iam facto ex q. damnu. timef. toties locum habet totiens manufacto ope agro aq. no/citura est cuz quis manufecerit quo aliter flueret q. natura solet. si forte mutando eaz aut maiore fecerit. aut citiore. vel rapidio/rem aut vehemētiore. aut si pprimendo re dundare fecerit eā. nā si natura aqua nocz ea actōe nō p. tinet. z. in ea. l. d. de eo ope qd. agri colendi cā aratro sit. Quint. muti. ait nō ppetere hāc actionē.

Interdictū de fonte est qd. dat. ei q. duxit a/ quā de fonte hoc anno. nec vi. nec claz. nec p. cario de alterius fonte. vt. ff. e. ti. l. j. i. pn. vel lacu. puteo. piscina. fossa. stagno. Hoc i. terdictū pponit. ei q. fontanea aqua vti p. hibetur. siue haurire. siue pec. ad eā p. pulsare. vt. l. vnica. palle. in. pn. Et de istis oib. ser. uicibus dat. hoc interdictū. Si tñ ppetua sit cā. vt. colligit. ex. §. j. d. l. vnice. z. §. hoc i. terdictū de cisterna in ver. deniq. a cōtra. rio sensu. Nō aut. dat. scissor. actio. vt. §. h. interdictū. vbi dicit. q. de cisterna nō cōpe. tit. nā cisterna nō habet ppetuam cām. nec. vinā habet aquā. a quo apparet. i. his erigē. dum vt. vinā aqua sit. Cisterne aut. ymbri. bus p. ciunt. Cetera vide. d. l. vnica. ff. de. fonte. vbi d. in. sine. l. d. lacu. puteo. piscina. rescindū purgandū interdictū cōpetit. z. omnib. p. sonis datur quibus illd. de aqua. est. i. na.

Interdictū fraudator. i. est quo tutoris cre. ditor pupillo tenet. vt. si eū cōsilio fraudis. p. cipasse p. stabit vt. fraudaret. de hoc i. ter. dicto habet. ff. de solu. l. pupilli circa p. rici. Hoc interdicto tenet. q. fraudē p. cipando. emit a creditore q. nō sit soluēdo. meli. for. te dicere. q. debitor.

Interdictū de glāde legenda. v. l. alios fru. ctus datur ei cuius glans vel alius fruct. in fundū alienū ceciderit. vt. l. vnica. ff. eo. ti. vt. singlo. tertio die legere z. exportare li. ceat. Et glādis noie oēs fruct. cōtinent. vt. d. in. fi. eu. d. l. vnice.

Interdictū de itinere actus. p. nato restitu.

endo. p. hibitor. i. ad tuēdas tantū mō. ruffi. cas seruitutes dat. p. tra p. hibētes aliquem. vti seruitute sua. vt. ff. e. ti. l. j. §. j. z. datur. cō. fessor. i. p. tra negantē seruitutē. vt. l. si forte. §. sciendū. ff. si. ser. vendice. Et etiā aduer. sus eū qui aliū iniuste p. hibet sua vti serui. tute. imo etiā tunc dat. p. fessor. i. vt. d. §. sci. endū. l. p. allegate. vñ dat. mibi. q. in itinere. actu vel via p. nata vsus sum hoc anno tri. ginta dieb. nō vi. nō clā. nō p. cario. vt. ff. e. ti. l. j. §. hoc i. terdicto. z. hoc si fuerit iure ser. uitutis. alias sec. vt. ff. de aqua plu. arcen. l. j. in. fi. et. ido a te nō debeo p. hiberi q. min. vtar. interim. vel tāto tpe quoad usq. de ser. uitate p. stet. Bit. em. p. tor. q. itinere actus. p. nato d. quo agit. hoc anno. z. nec vi. nec clā. nec p. cario ad aduersario vsus est quo mi. nus ita vtatur vim fieri veto. vt. ff. eo. ti. l. j. in. prin.

Interdictū de libero homie exhibendo. cō. petit vniciq. de populo ad petēdū i. pub. licū hominē liberū p. tra z. aduersus eum q. liberum hominē inuitū captum dolo ma. lo detinet in seruitute. Et p. p. nit. hoc i. ter. dictū tuende libertatis cā. videlicet ne ho. mines liberi retineant a quoquā p. exhibi. tione faciēda vt. homo p. ducat. in publicū. Et tangendi z. vidēdi omnis facultas p. be. atur. Et exhibere est extra secretū habere. vt. ff. eo. ti. l. ij. §. ait. p. tor. Hoc etiā i. ter. dictū p. petit aduersus absentē. vt. l. palle. §. j. Et a quocūq. hoc interdictū p. poni potest. q. cuilibet de populo p. petit. z. cuiuslibz. in. terest. ne hoc fiat. Nemo etiam p. hibendus est libertati fauere vt. ea. l. §. hoc interdictū. j. z. nihilomin. lex facit accusari. vt. e. ti. l. in. pn. vbi. rex. inq. t. Quē libez. dolo malo. reti. nes exhibeas. et. ff. ad. l. faui. de pla. l. i. n. sta. tim. §. finali. z. C. de eden. l. si. fratrē.

Interdictū de liberis exhibendis seu dedu. cendis dat. patrib. v. l. par. trib. p. eos qui li. beros v. l. nepotes in potestate eozū existen. tes sine eoz. voluntate detinet. vñ. l. j. ff. eo. ti. ait. p. tor. Qui que ue in potestate luti. ti. tū est. Si is ea ye apud te est. Dolo ve ma. lo tuo factū est q. minus apud te esset ita eū. eam ve exhibeas. Hoc interdictū et illd. de. vxore deducēda nō soluz sunt exhibitor. i. sed etiā z. deductoria seu deductiua. quia p. ea vxor z. liberi nō tñ exhibent. sed etiā de. ducunt. vt. ff. e. ti. l. ij. §. j. Et de interdicto. de vxore postea dicit.

Interdictū de migrando datur in dīno. vt ipse libere cum rebus suis possit de habitatio-
ne migrare. si tamē locatori satis faciat. et d
pensioe totius tps. ut. ff. eo. ti. l. j. §. si pensio.
Et de damno si qd in domo cōducta dede-
rit. Sed etiā gratuito in dīno dat. colono
aut nō dat. vt. ff. eo. ti. l. j. §. j. sed alias ei iur-
ta ordinē iudicis subuenit si velit nō dico
migrare. sed colonariā post tēpus exactuz
derelinquere. Dicit em̄ ibi inter. Hoc int/
dictum pponit in dīno q̄ soluta pensioe vult
migrare. Nam colono nō ppetit. cui etiā
extra ordinē subueniri pōt. ergo infrequēs
est hoc interdictū. si tamen gratuita habet
q̄s habitatiōnē habet. hoc interdictū vtile
ei cōpetit.

Interdictū de mortuo inferēdo habet locū
vt q̄s nō phibeat mortuū inferre z sepelire
quo licet ei inferre z sepelire. vt. ff. eo. titu. l.
j. in pncipio. vt si via phibeat vel sepulchz
edificare vel lapides ad edificandū p fun-
dū ducere vt. ff. e. ti. l. j. §. p̄tor ait. z. §. si iter
mibi. §. vim habere. z. §. fina. zc.

Interdictū momentanee possessiōis ē q̄ agit
d̄ possessiōe retinēda sicut vti possidetis. vt
ff. vi. possid. l. j. §. j. et vtrubi. de quibz infra
dicet. vt quo agitur de possessiōe adipiscē-
da. vt. ff. quozū bonozū. l. j. §. j. vt est quozū
bonozū. quozū legatoz. vt quo agit de pos-
sessione recuperanda. vt vnde vi. ff. eo. tit. §. j.
Et dicunt momentanee possessiōes. quia
licet obtineat aliq̄s in possessiōe. tū conti-
nuo elapso momēto succubere poterit i iu-
dicio p̄rietatis. vt. C. si de momē. possessio.
fuerit appel. l. j. Et q̄ hec sint interdicta mo-
mentanee possessiōis. dic vt nota. C. q̄ legit.
p̄so. habet in iudicio standi. l. momentanee.
Et naturā illoz predictoz psequere. vt no-
tatur in ca. pastoralis. de cau. poss. z p̄ri. z
institu. de interdictis p totū. put etiā supra
dictū est in pncipio de interdictis. Hoc at
interdicto p̄t q̄libet minor. z si impubes sit
etiā sine tutore vti. vt. ff. vnde vi. l. j. §. si si-
lius.

Interdictū ne qd i loco sacro fiat. Et se qn/
tia om̄ia b̄mōi dant cui libet ex populo ad
exhibēdū ne fiat. p̄tra quā phibitiōne si qd
factū fuerit interdicto quod vi aut clā suis
sumptibz. vel destruere coget omne quod
factū fuerit. aut in pristinū statuz reducere
vel reddere tenet. vt. ff. ne qd in loco publi-
co. l. j. §. ait p̄tor q̄ in via. Hoc aut vtruz ē

de hoc qd ipse fecit vel fieri m̄dauit. alias
secus esset. vt. ff. qd vi aut clā. l. alios. vbi h
interdicta locū habeant significatio noim
ipsoz denotat. vt pupillaris actio est qua
ius pupilli tuet. vt. ff. d̄ pupilla. acti. l. j. Et
dic vt ibi i rubrica. Et. ff. de iurisd. om. iu.
l. si quis illd. Et dant etiā ad interesse. vt. ff.
ne qd in loco pub. l. j. §. j.

Interdictū ne quid fiat i loco sacro p̄tz. Et
qd ait p̄tor. Ne qd in loco sacro fiat nō ad
hoc p̄tinet quod ornāmēti causa sit. sed de
formitatis causa vel incōmodi est. vt. l. j. §.
qd ait p̄tor. ff. e. titu. vbi etiā. l. ij. dicit. i mu-
ris idemqz portis z alijs sacris locis aliqd
facere ex quo dānū aut incōmodū. irroget
nō pmittit.

Interdictū ne quid fiat i loco religioso. pa-
tet similr.

Interdictū ne quid fiat in loco publico vel
itinere. Hoc interdictū phibitoriū est. Et
tam publicis vtilitatibz q̄s priuatozū per h
p̄spicit. Loca em̄ publica vtiqz priuatozū
vsibz deserviūt iure scripto ciuitatis vt. l. j.
§. j. ff. eo. ti. vbi sequit publicū locū Zabeo
diffinit. vt ad areas. ad i. ulas. ad agros. vi-
as publicas. itineraqz publica.

Hoc aut interdictū ad ea loca que sunt i si-
sci patrimonio nō p̄tinet. In his em̄ neqz
facere q̄c̄qz nec phibere priuatus pōt. Res
em̄ fiscales q̄si. p̄prie z p̄uate principis sunt
Si q̄s ergo in his aliquid faciat nequa q̄s
hoc interdictū locū habet. sed in hac p̄tro-
nerfia p̄fecti eoz indices sunt. qz hoc inter-
dictū ad ea loca p̄tinet. q̄ publico vsui desti-
nata sunt. vt. l. j. p̄alle. §. ij. z. iij. De hoc vid
ibidē plura ea. l. z eo. ti.

Interdictū ne quid fiat in mari vl̄ flumine
publico ripane eius quo peius navigaret
aut in via publica quo peius eaf. hoc inter-
dictum dat p̄petuo oibz z in omnes habet
cōdemnatōez in id quod actoris intererat
vt. l. j. in fi. ff. de via publi. z itinere pub. re-
ficiēdo Et si quid in ea factū esse dicat vbi
lex secūda ponit q̄ viam publicā populus
nō vtēdo amittere nō pōt. z. l. fina. d̄. Qui
viā publicā exarauerit ad munitionē eius
solus p̄pellit. Itē flumē a riuo i magnitu-
dine est discernendū. aut existimatōe circū
colentiū. Itē fluminū quedaz sunt pennia
quedā torrentia. pennia sunt que semp flu-
unt. torrentis est qd ex hyeme fluit. z si aliq̄n
in estate. Etiā ē flumē publicū. et flumē pri-

tractū. et ripa quae omnia describunt in tex. et gl.
in l. 1. ff. de flumi. et ne aliqd in flumie ripaue
et fiat quo per nauigaref.

Interdictū ne qd fiat in flumie publico vt
aliter fluat q̄ porz estate fluxit. id ē vt aq̄ si/
at altior. dep̄ssior. rapidior. cuz incōmodo
euellētū. vt. ff. ne qd in flumi. pub. l. 1. i. p̄i.
§. nō aut omne.

Interdictū de noui opis nūciatōe datur ei
q̄ phibet edificare postq̄ sat̄ dederit. vt. ff.
eo. ti. l. p̄tor ait. §. hoc aut̄ interdictū. Nā h̄
interdictū p̄petit si in solo suo edificat. alit̄
locū habet remissio. vt. ff. eo. ti. l. nō solū. §.
sciendū. et tunc nō potest vltra edificare ni
si cōstet eū habere ius edificandi. vt in. §. p̄
alle. Hoc interdictū etiā dat̄ in eum q̄ non
satis dedit vt edificet. vt. ff. eo. ti. l. de pupil.
§. si pluriū. et §. meminisse Et tenet̄ denūci
are etiā si ius edificādi habet. vt. ea. l. §. 1. et.
§. si is cui. Et si post edificauit totum suis
sumptibz tenet̄ demoliri. vt. ff. eo. ti. l. stipu
laris. §. sine aut̄. Et interdictū de no. oper.
nūci. impator nomiat̄ edictū. l. 1. ff. eo. ti. vbi
dicit. Hoc edictū remediū q̄ opif noui nū
ciationis aduersus futura opa inductū est
nō aduersus p̄terita. hoc est aduersus ea q̄
nōdum sunt facta Nā si quid opis factum
fuerit qd fieri nō debuit cessat̄ edictum. de
no. ope. nūcia. et erit transeūdū ad interdi
ctū qd vi aut clam factuz erat vt restituat̄.
Et hec nūciatio nō habet necessariā adiri
onē p̄toris. potest eū quis nūciare nouuz
opus et si p̄torē nō adierit. Itē potest si
cri. p̄prio et alieno noie et oibz diebz. etiā ad
uersus absentes inuitos et ignorātes. et hec
clare ponit̄ tex. l. 1. post p̄n. ff. e. ti. vbi subdit̄
Opus nouū facere videt̄ p̄pter qd locū h̄
nūciatio. Qui aut̄ edificādo de nouo. aut̄
detrahēdo aliquid p̄stinā faciem opis mu
tat. et hoc interdictū nō oia opa p̄plectitur
sed ea sola q̄ solo p̄iuncta sunt. quoz edifica
tio vel demolitio videt̄ opus nouū cōtine
re. ergo nō p̄tinet ad hoc edictū. Si quis i
fundo alterius meteret. v̄l arborē succide
ret. vel vineā putaret. licet opus faceret. qz
solū ad ea opa q̄ in solo sūt p̄tinet. Nec lo
cum habet si quis v̄l edificiu3 fulciat. qz
nō opus nouū facit sed veteri sustinēdo re
mediū adhibet. vt. l. 1. p̄alle. §. opus nouuz
cū sequētibz. Subdit̄ Nūc videam̄ q̄bus
ex causis fiat hec nūciatio. et q̄ p̄sone nūci
ent et q̄bz nūciat̄ et sic q̄bus locis nūciatio

fiat. et quis sit effectus nūciatōis. que p̄ or
dinē vide ibidem in dicta. l. p̄ma.

Interdictū de loco publico fruēdo est pub
lice vtilitatis causa p̄positū. qz tunc vectiga
lia publica q̄ phibet q̄s vim facere ei socio
ue eius qui cōduxit locū publicū fruēduz
ab eo qui locandi ius habuit. quo min⁹ lo
co publico sibi frui liceat ex. l. locatōis vel
p̄ductōis. vt hec habent̄ in. l. 1. §. 1. et in p̄n.
ff. de lo. po. fru.

Interdictū de p̄cario qd restitutoriu est. vt
ff. eo. ti. l. 1. §. 1. dat̄ ei q̄ p̄cario rogauit et p̄
cario habet. imo etiā si nō rogauit dum tū
possidet. vt. ff. eo. ti. l. in rebus. §. 1. et p̄ totaz.
l. p̄cariū videt̄ rogare et habere si rogauit p̄
se et habet p̄ suo. vel si rogauit p̄curator su
us. negocioz gestoz et ipse ratū habet. vt. ff.
eo. ti. l. certe. §. 1. dū tū accipiat in p̄sonā su
am p̄tractū. aliter nō. vt. ff. de acqui. pos. l.
possessio. §. si. Dat̄ etiā p̄ eū qd dolo fecit. vt
ff. de acquiren. possessio. l. si in infinitū. §. 1.
Et illud est regulare qd dolo desinēs pos
sidere p̄ possessore habeat. vt. ff. de peti. her.
redi. l. etiā. §. item si quis dolo. et ff. de re. re.
l. qui restituere. et sic p̄ possessore habeat. de
regu. in. in rubri. li. vj. si nō sit p̄xim⁹ p̄uber
tati. quia tunc sicut q̄libet maior tenetur d̄
dolo et lata culpa. vt. ff. cōmoda. l. iij. in p̄n.
alias secus. vt. ff. de re. ven. l. q̄ in fans. et in
pupillū qui rogauit p̄cariū sine tutoris au
ctoritate. Et qd sit p̄cariū Requre loco suo.
imo dic vt legit̄. ff. de preca. l. 1. vbi stricte ac
cipit̄ fm Accur. et C. de p̄sc̄p. xxx. an. le. ij.
ubi large capif.

Interdictū qd vi aut claz dat̄ aduersus eū
qui in loco alterius aliqd op⁹ p̄struxit vel
destruxit. dū tū sit factum in solo. ff. e. titu.
l. 1. §. hoc interdictū. Et etiā si vi. id est. p̄ vi
olentiā. aut clam. id est. occulte sine notifi
catione alteri facta fecit cū timeret nisi sc̄a
ret sibi phiberef vt. ff. e. ti. l. 1. Cōpellit̄ autē
p̄ hoc interdictū qd destruxit suis sumptibz
reponere in pristinū statū. vel qd p̄struxit
deponere. idem si alteri mādass̄m op⁹ fieri
qz ego teneor ad opus destruendū et ad im
pensas. ff. eo. ti. l. aut qui aliter. §. hec p̄ba.
Si tamē alius prestādā. vt opus rollat.
ff. eo. l. si. §. alius in principio. Et est hoc in
terdictū restitutoriu p̄ qd occursum ē cal
liditati eoz qd vi aut claz qdā moliuunt et de
struunt. Iubent̄ eū restituere ea et paz re

feri. vtz ius faciendi habuerit. aut nō sū
ue em ius habuerit sine nō. tñ tenet interdi
cto hoc. qui vi aut clā fecit. Tueri em ius
sui dicit nō iniuriā pmittere. vt. l. j. §. j. ff.
qđ vi aut clam. z sequenti. §. hoc interdictū
ad ea sola opera p̄tinet q̄cūq; in solo vi aut
clā fiūt z infra vi factū. Quintus muti⁹ scrip
sit. Si qđ qđ phibet. fecerit. Et placet
hec diffinitō Ulpiano pedio. z Pōponio
vt ibidē dicit. Sed Aristotiles ait. Eū vim
facere qđ sciens se phibitū p vim molitus ē
ne phiberi possit. Et idē sentit Labeo ibi/
dē. sed. l. iij. §. si. eo. titlo. Clā facere Cassia
nus scribit Eū qui celauit aduersario. nec
ei denūciauit si mō timuit ei⁹ p̄trouersiam.
aut debuit timere. Idem Aristotiles pu
tat. eū quoq; clā facere qđ celandi animum
h̄z ei quē phibiturū nō se intellexit. z id ex
timare debet se phibiturū iri.
Interdictū quoz bonoz a p̄toze inuentuz
est. z dat filio emācipato aduersus heredē
vl̄ possessorē. vel s̄ illū qui p herede vl̄ pos
sessorē possidet ad vn̄uersa bona adipiscē
da nō ad singlas res. Et cū sit quoddā di
rectū. z quoddā vtile. Directū dat ei qui ē
bonoz possessor. Utile dat ei qui succedit
iure civili ex testamēto vl̄ ab intestato. Et
hoc interdictū restitutoriū z adipiscen
de possessionis. ff. quoz bonoz. l. j. §. h̄ter
dictū. Sūt ergo interdictozū quedā recu
perāde possessiōis. qđam retinende. z qđā
adipiscēde. vt supra in p̄ncipio p̄missum ē
z hic describunt.
Interdictū quoz legatorū p̄petit heredi ad
repetendū legata qđ sine voluntate eius lega
tarius occupauit. repetit itaq; heres vt de
ducat falcidiā. aliqn̄ si repeteret stat iz repe
titur⁹ exceptiōe doli poterit remoueri. Et
hoc interdictū vulgo sic appellat. Et ē etiā
adipiscēde possessiōis. l. j. in p̄nci. ff. quo. le
ga. Et qđ nō restituit id qđ interest debet cō
demnari. vt. l. finali. §. ex hoc interdicto. ff.
eo. ti.
Interdictū de riuis est vtilissimū. qz riuos.
spec⁹. z septa reficere z purgare p̄toz aq̄ du
cēde cā p̄mittit. dū tñ nō aliter aquā ducat
qđ p̄toze estate fluxit. vt. l. j. in p̄n. ff. de riuis.
Et sequit in. §. secūdo. Riuus ē loc⁹ p̄ lōgi
tudinez depressus quo aqua decurrat. cui
nomē est grecū. Specus autē est loc⁹ i qđ de
spicit. inde spelunce sunt dicte. Et dicit ibi
glosa. Specus est locus altus a terra edi

ficatus ex qđ ducit aqua. ff. eo. ti. l. serui⁹ autē
Sed qñq; ponit p fossa qua recipit z colli
git aqua. Et in auctorib; ponit p loco vm
broso z tenebroso fm Azo. sed fm Hugui
tionē dicit spec⁹ esse fouea habens vndiq;
locū eminentiorē vñ possit. p̄spici aqua in
fundo collecta. vt. ff. de aqua pluuiā. arcē.
l. supra iter alienū. Et caput p̄ subterraneo
meatu. l. seruius. in p̄nci. z. §. j. eo. titu. Se
pta dō qđ ad incile opponunt aq̄ deriuande
p̄pellēde lignea vl̄ lapidea siue de alia qua
libet matia. vt. ff. de riuis. l. j. §. ait p̄toz Et
subdit ter. incile ē loc⁹ exp̄sus ad lar⁹ flumi
nis ex eo dicit⁹ qđ incidat.
Interdictū de superficiebus. qđ etiā actō nū
cupat. p̄ponit duplex exēpluz interdicti vti
possidetis. Tuet itaq; p̄toz eū qui superficiē
petit z defendit veluti vti possidetis inter/
dicto. Et oīa que in vti possidetis interdi/
cto seruant. hic quoq; seruabunt. vt. le. j. §.
ponit. ff. de superficie. vbi etiā l. i. ij. dicit. sup̄si
ciarias edes appellam⁹ qđ in p̄ducto solo po
site sunt. qz p̄prietas z civili z naturali iure
eius est cui⁹ z solū.
Interdictū saluianū cōpetit dño fundi ad
uersus colonū in sua domo habitantem. z
eius heredes de reb; coloni tacite pignora
tis p̄mercedib; quas colon⁹ in fundū itru
lit. vt. l. j. ff. eo. titu. vbi ter. inq̄t. Si colon⁹
ancillaz in fundū pignoris noīe induxerit
z eā vendiderit qđ apud emptozē ex ea natū
est ei⁹ apprehēdendi gratia vtile interdictū
reddi oportet. nā vtile dat ei p̄tra extraneū
possessorē p̄ adipiscēda possessiōe que taci
te locatori sunt obligata. Differūt autē iter
dictū saluianū. z actio seruiana. quia intē
tās actionē seruianā ad rē sibi obligatā re
stituendā debet pbare hmōi rem in bonis
coloni fuisse eo tpe quo res fuit illata. Sz
hoc nō est necessariū in iterdicto saluiano
imo sufficit pbare talē rem fuisse illatā. ita
dicit glo. in. §. itē seruiana. insti. de actio. qđ
in seruiana oportet qđ creditor p̄bet d reb;
fuisse dñi tpe obligationis. sed in saluiano
sufficit qđ p̄bet eum possedisse. nam oīa ibi
ip̄osita ab ipso colono tacite sunt dño fun
di obligata.
Interdictū de sepulchro edificādo locū h̄z
vt quis nō phibeat edificare sepulchruz qđ
licet mortuū iſerre. z. ff. de sepul. edi. z mor.
infe. p̄ totum.
Interdictum d̄ tabulis exhibēdis dat oībz

quibus aliqd est ascriptū in tabulis. v'l pu
re. vel in diē. vel sub additione. siue sint here
des. siue legatarij. siue cōmissarij. Et perti
net hoc interdictū nō tm̄ ad testamēti tabu
las. verū etiā ad oīa que ad cām testamenti
p̄tinent. scz codicillos. vt. l. j. §. hoc interdi
ctū. ff. de tabu. exhi.

Interdictū de ripa munienda merito posi
tū fuit. nā ripas fluminū publicoz; refice
re z munire vtilissimū est. ne ob id omissuz
nauigatio deterior fiat. vt. in. l. vnica. §. j. d
rip. muniē. z sequit in. §. ij. Et hoc interdi
cto exp̄ssum est vt dāni infecti in annos de
cem viri boni arbitrat v'l caueat v'l satisde
tur. dabit aut̄ satis vicinis Et i sine diē ter
t. Illud notandū est q̄ ripe. lac. fosse. sta
gni muniendi. nihil p̄roz caueret. Sed idē
erit obseruandū qd̄ in ripa fluminis muni
enda.

Interdictū vt in flumine publico nauigare
liceat est q̄ p̄spicit ne q̄s in flumie publico
nauigare. nauim ratem ve agere v'l in ripa
onerare p̄bibeat. Sed vt p̄ lacū. fossaz. sta
gnū publicū nauigare liceat. vt. l. vnica. §.
j. in p̄nci. ff. eo. ti. vbi subdit Ulpian⁹ La
cus est q̄ p̄petuā habet aquaz. Stagnū est
qd̄ tpalem p̄tinet aquā ibidez stagnantē. q̄
qdē aq̄ plerūq; hyeme colligit. Fossa ē re
ceptaculū aq̄ manufactū P̄nt aut̄ hec esse
publica. z nō publica plane. q̄ lacū vel. sta
gnū p̄durit si p̄scari p̄bibeat vtile interdi
ctū p̄petere. Sabin⁹ p̄tenti z Labeo. ergo
si a municipib; p̄ductū hz. eq̄ssimū erit ob
vectigalis fauorē eū tueri. vt. l. vnica. p̄all.
ff. vt in flu. pub. nau. lice.

Interdictū vñ vi locū habet cū quis posses
sionē soli p̄ vim amisit. et dat̄ directe cōtra
deiectozē illi q̄ vi de possessione alicui⁹ rei i
mobilis deiectus est sine oī causa vt restitu
atur possessio de q̄ deiectus est z oīa ablata.
imo dato q̄ ibidē essent aliq̄ que penes vi
olētū fuerint mortua. v'l aliq̄ res q̄ casu sor
tuito p̄ierūt. nō p̄pter hoc liberabit. sed i to
tū p̄demnabit ad earū estimationē. qz nec
mortalis. nec fortuitus casus liberat deie
ctozē. Dicit em̄. l. j. C. vñ vi. Recte possiden
ti ad defendēdā possessionē quā sine vicio
supple maximo tenebat iculpare tutele mo
deratiōe illatā vim p̄pulsare licz. z ibi nota.
z. ff. d̄ vi z vi armata. l. j. §. vim vi. Quid sit
vim vi repellere. eo. ti. l. ij. §. armis deiectū
Dicit q̄ arma sunt oīa tela. fustes. lapides

gladij. haste. framee z rumphee. Et est hoc
interdictū annale. quia post annū nō tenet
nisi q̄ntū puenit ad eum. Ex constitutione
autē graui⁹ tenet qui mihi fecisse detegitur
vbi dolus p̄bibeat penniter z ignorācia ex
cusatur.

Interdictū de vi z vi armata cū interdicto
vnde vidat z p̄ponit ei q̄ deiectus est. Fuit
em̄ eq̄ssimū vi deicto subueniri. ergo ad re
cupandū possessionē hoc interdictū inuē
tum est. Ne qd̄ em̄ p̄ vim amittat in legib;
p̄spicit publicoz z puatoz. nec nō p̄stitutō
nib; p̄ncipū. vt. l. j. ff. e. tit. §. Interdictū. z. §.
seq. vbi dicit. Hoc interdictū nō ad omne
vim p̄tinet. verū ad eos tm̄ q̄ vi de possesi
onib; deiciunt. z ad solā atrocē vim. et ad
eos q̄ de solo deiciunt. vel de re solo cobe
renti. v'l de edificio. etiā si a sup̄ficiaia i su
la q̄s deiectus fuerit apparet hoc interdictū
locū habere. Sed ad res mobiles non p̄ti
net. vbi furti v'l vi bo. rap. actio p̄petit. Le
tera vide in. l. palle.

Interdictū vti possidetis locū habet in re
bus immobilib;. scz si d̄ fundi vel ediū pos
sessiōe p̄tendit. insti. eo. ti. §. sed interdictū.
Nā ibidē in. §. retinēde dicit. Et quia lōge
cōmodius est pot̄ possidere q̄s petere. idō
plerūq; et fere semp̄ ingens existit cōtentio
de ipsa possessione. Habet etiā locū in iroz
poralib; vt in quasi possessione. z dat̄ possi
denti ciuilit̄ z naturalit̄. Ul̄ etiā quasi
possidēti gratia retinēde possessiōis. z p̄o
nit quociēs inter litigatores p̄tētio est vtz
possideant. qz alteruter magis se posside
re affirmat. Est aut̄ hoc nomē vti posside
tis p̄prie ad imobilia accomodatū. qz soluz
illa dicunt p̄prie possideri. eo q̄ eis quis pe
dib; insistat. inde em̄ appellata est possessio.
vt. l. j. ff. de acq. pos.

Interdictū vtrobi. idē est cū interdicto vti
possidetis. nisi q̄ in hoc differūt. quia illud
locū habet cū questio ē de retinēda posses
sione rez mobilū. vt. ff. vtrobi. l. vnica. §. B
interdictū. Sed vti possidetis locum ha
bet cū questio est d̄ retinēda possessiōe rez
immobilū. vt supra dictū est. Et cōponit
fm̄ Azo. z Accur. in glo. j. l. palle. ex vtrūz
vbi. z ponit vbi pro apud. et vtrūz pro quē.
quasi dicat p̄roz. apud quē est res mobilis
nec vi nec clā nec p̄cario ab aduersario re
pore litis mote ei vim fieri veto. quo min⁹
cum inducatis. Rite em̄ hoc nomē vtrobi

est ad mobilia interdictū v'l attributū. Nā mobilia pprie dicunt apud vel penes nos esse. Un Accur. in glo. vbi supra. qrit. qre diuersa nomia dant his interdictis. Et respondet. quia mobilia pprie dicunt possideri. Nā possessio dicit quasi pedū positio. ergo merito dat eis vti possidet. qd ad mobilia aptari nō potest. nisi hodie qñ abusiue mobilia dicunt possideri. Vel fm alios dicit interdictū v'trobi propter verba solēnia oli in hoc a iudicio vel edicto reddita. scilicet v'trobi. id est v'truz ibi. vel ibi fuerit possessio vel alibi Et plures solēnitates circa h' que hodie nō sunt i vsu fuere Et h' interdicto p'roz iubet induci eū in possessio nē q' ex duobz potior fuerit z p' maiorē p'tez anni possederit. fm Accur. in glo. j. l. palle. ff. eo. ti.

Interdictū de vxore ducēda marito datur marito aduersus eū qui dolo eā obtinet sine voluntate mariti. licet ipsa volente. ff. e. ti. l. j. Alia interdicta patent z exponuntur suis p'bis inclusis.

Interdictū z cessatio quō differāt. patz. qd p' interdicta phibet administratio sacramentoz. paucis exceptis. qd tñ nō fit per cessationē. in qua solū cessat a diuinoruz solēnitare.

Interpretatio est multiplex. vt. c. j. d. postula. p'zela. no. Et quomō interpretatio fieri debz in obscuris. habet de sponsa. ex litterz. j. et. ff. de pac. l. veteribz. Et vide glo. bonā i regula. cōtra eū. de reg. iur. li. vj. Que declarat si obscuritas apponit in vltimis voluntatibz in quētionibz factis in iudicio. in cōfessionibz. in tractatibz. pactis vel sentētijs subdistinguedo singula. Itē interpretatō iuris progat rōne fauoris. vt si cui indultuz sit retinere bñficia vacantia in sua ecclesia. z fructus eozū p'cipe. extendit nomē beneficij p' interpretationē ad p'endas z beneficia maiora. c. tua nobis. de ver. sig. Similiter si quis legat vna interpretamur z vasa vinaria legata. ff. de vi. tri. z ole. lega. l. si cui. §. si vinū. ff. de pe. le. l. j. §. vltimo. l. qui penū. z l. nanqz. z quibz legatis vinaria debent. ff. pen. leg. l. qui pactum. §. si. Item ratiōe generalitatis cum quis obligat bona sua. futura bona intelligit obligare. C. q' res p'fig. obli. pos. l. vlti. Item aliquādo arat iur' in interpretatio. vt in p'curatōe exigēda ne subiecti grauent. vt in. c. quāto. de cēsi. Itē vt ex

actōis z auaricie nota vites. de cēsi. ex parte. Itē odij rōne. vt cū decimelaico p'ceditur in feudū. c. eū in aplica de his q' fi. a p'la. sine p'sen. capi.

Interlocutoria sentētia Requre infra sentētia. Sed v'trū sentētia interlocutoria transeat in rem iudicatā. vide ca. cū cessante. de appel. Et sufficit eā esse scriptā in actis. licet nō ferat in scriptis vt est glo. in p'bo interlocutiōes. c. quoniā o'tra. d. p'ba. Et breuiter est oē verbū iudicis faciēs ad causas. zc. vt no. in. c. cum olim. de testi. z in au. de litigio. §. ad excludēdas. coll. vij. z. l. j. ff. de re iudi.

Intestatus dicit q' oīno nō fecit testamentuz. v'l si fecit nō rite. z postea rupit ex certis causis. v'l si ex isto testamēto nemo sit heres. in sti de here. q' ab intesta. dese. i. p'n.

Intronisatio est alicuius in suā dignitatē vel suū thronū introductio v'l inuestitura.

Inuestitura est alienus in suū ius introductio Et est pprie possessio. sed abusiue dicitur inuestitura quādo dñs hastā v'l aliqd corporeū prebet vasallo. dicens se p' hoc facere inuestiturā. vt in li. seu. in titulo. qd sit inuestitu. olim aut dicebat de puissioe q' impator per vrbē romanā inuestiuit archiepiscopos z epos per anulum z baculū. Requirestura pra instituire.

In incertas regiones fundū diuidi. est i p'tes indeterminate diuidi.

Inuolare. i. furari a vola dictū. qd manū significat. Unde. In modio rendi vix ē v'la plena sciendi. id est. in modio opinionis vix est plena man' sciētie.

Inualescere. i. valō valere. z crescere z abū dare.

Inuentariū dicit libellus qdaz in quo oīa bona hereditaria q' apud aliquē inueniuntur p'scribunt. z omīa in illo libello p'tinēt vt sciat quantū eo tēpore v'l die quo scribebatur in bonis suis p'tinebat. Et tutū ē hereditatis nō potest onerari. si nō fecerit oībz legatarijs legata restituere oportet. et coget. etiaz si excedat vires z facultates hereditatis. Etiam potest fieri in alijs factis nedū in rebus hereditarijs Est etiā inuentariū quoddā genus instrumentorū. Et licet per testes possit p'bari cōtrariū eius qd in instrumento publico p'tinēt. scz. quādo testes improbātes ipm in binario numero

excedit numerū testū cum tabellione sub
scriptorū. tabellione pro duobus cōputato
Debet em̄ in tot excedere quot p se faceret
plenā pbationē. scz in duob. c. cū Joban
nes. de si. instru. tamē inuentariū nō ipro
batur per testes ppter nimīā eius solennita
tem. C. ar. tute. l. vlti. z Hoff. de pba. §. h q
rīf. cum seq. no. in. l. si. C. vñ legiti. De here
de qui nō facit inuentariū. Breuiter nota q
inuentariū est scriptura quā heres inchoa
re debet infra tres dies post mortē testato
ris. vel post q̄ scit se institutus heredē. z ibi
scribere oēs res defuncti sub testibus. eāq̄
p̄ficere infra q̄draginta dies. vñ infra añū
si res sint remote. z tūc nō tenebit credito
ribz vltra illō qd̄ inuentū fuerit in heredi
tate. Si aut̄ nō fecerit inuentariū tenet in
solidum.

De Jo

Iota neutri generis. xv. dist. c. vlti. vbi scri
pta beati August. z alioz scōz patz iubēt
teneri vsq̄ ad vnū iota.

De Ip

Ipsa. de hoc relatiuo vide Jo. an. in q̄stioe
posita sup regula p̄tra eum zc. in secundo
articulo. de re. iur. li. vi.

De Ir

Irregularitas est nota siue impedimētū ca
nonicū ex facto siue de facto pueniēs. q̄ q̄s
ad ecclīasticos ordies pmoueri z iā pmor
in eis ministrare p̄hibet. et degradari siue
deponi q̄nq̄ meref. Ul sic Est iabilitas q̄
dam canonica p̄ quas quis efficit inabilis
ad ordines suscipiendū. Et dicitur ab in. id ē
nō. mutādo n. in r. z regula. quia nō potest
exigere regulas ab apostol' z alijs summis
pontificibz.

Irrogare id est inferre. vñ d̄z. crimē vñ dā
nū irrogat infamiā vñ mortē. id est ifert. C.
ex qui. cau. infra. irzo. in rubrica.

Ironia est cum quis miora de se dicit q̄ sint
Etia est cū qd̄ p̄ derisionē. i. p̄ strariū d̄z. z
sic est figura. de q̄ z mltis alijs vide glo. bo
nā. c. for. §. s̄bo. signi.

Irrepe. i. latēter inualescere

Irenarche dicunt q̄ discipline publice z cor
rigēdis moribz p̄ficiunt. vt milites qui va
dūt p̄quirere latrones. Et dicunt q̄ si arcē
tes. Nam vñ qz ire sumēde icubitores pub

lice z pacis. z q̄ etiā gerunt monarchiā fm̄
q̄ accipit. C. de irenarch. li. x.

De It

Itaqz. no. Jo. calde. in p̄mēto decre. p̄ ces/
sionē. de pba.

Iter est ius eundi vel ambulādi hominis. si
ue homo eat solus. siue vehat sella vñ scita
vel in equo vñ in quouis animali. Scorsum
fō nō potest iumētū secum agere vel vehi
culū ducere q̄ iter tm̄ habet. Dūqz tamē it
dicitur vulgariter ipm̄ solū p̄ qd̄ iter vñ tra
mites vel calles transeunt ita q̄ qui actus
habet. habet z iter. id est cōmoditatē sine/
ris. z nō ecōuerso. vide ifra de via. vt insti.
de fūi. in p̄n.

Iterato qd̄ importat. nota. Archidya. xi. q.
iij. c. nō fō.

Iterū. nota Bern. in. c. sua nobis. de appel
la. in glo.

Item. hec dictio ex sua significatione signi
ficat adiectionē. cōiunctionē. seu p̄inatio
nē. de q̄ Bart. ff. de pub. z vecti. l. i. in p̄nci.
Est etiā repetitiua seu repetitiōis significa
tiua. repetit aūt illa q̄z repetitiōnē signifi
care p̄cludit quodlibet mediū pbabile. s̄
bi grā. testator dicit. lego Titio fundū seya
nū sub p̄ditione. Itē funduz seyanū heres
me' dānas esto. intelligit̄ sub eadē cōditio
ne. vt. l. in repetēdis. ff. de lega. iij. z sumit̄
gnificatū ex dictioe itē. z ex oratioe sequēte
que est declaratiua p̄cedentis. Et tides dic
in die vel in alia qualitate posita in oratioe
p̄cedēti. quia repetit̄ z in sequēti. Itē ibi te
stator dicit. lego Titio fundū seyanū sub cō
ditione. depost̄ ex intervallo dicit. Itē fun
dum seyanū Titio lego. hoc casu legatū va
let. z videtur primū reuocatū. nec videt̄ re
petitio cōditionis. vt. l. nō ad ea. Ibi cum
dicit si prius sub p̄ditioe. ff. de cōdi. z d̄mō.
quia hec disputatio debet addere et opera
ri. qd̄ nō fieret si cōditio repeteret. ideo te
stator videt̄ a cōditione recessisse z pure le
gare voluisse. Itē ibi. testator pluribz lega
tis factis filiū heredē instituit. z adiecit. q̄
si ipse filius absq̄ liberis decesserit. relinq̄
Titio centū. Itēz relinquo Titio domū. Itē
relinquo sempronio fundū. p̄dicta p̄ditio.
si decesserit intelligit̄ repetita in duobz se
quentibz legatis. z sic obrinet̄ i tribz p̄dictis
legatis. qz sumit̄ significatū ex legatis
pure pus factis z ex significato cōditionis

nam ex conditioe significat qd testator no vult plus grauare filiu si nuplexit. sed vult grauare in sequentibus sub illa pditoe. si de cesserit. facit. l. si ita scriptum. ff. de libe. et posth.

Itinerarhe dicunt itineres custodes. a verbo eo. is. et archos grece. i. princeps latine. B nomē trabētes. qz ad puiciāz tutelā p sin gala loca pacis et hētis faciūt stare custodi am. l. j. C. de custo. ro.

De Iu

Iudei dicunt qui moysaica legē ad litterā imitantes tenēt. circūcidēdo. et alia legalia faciēdo. Et dicunt a noīe dignioris tribu. scz iude. q̄ inter alias tribu bellicosior erat. Et in bellis p̄mā acie et regni vel regis p̄uilegiū obtinebat. cū quibz xpiani non debēt māducare nec bibere. nec balneari aut medicinā eorū p̄cipe. xxviii. q. j. nullus. z. c. se. et dicit Bart. brix. cū eis loquimur. Rō. quia maior familiaritas ē in cibis q̄ i colloquio. et facilius q̄s decipit inter epulas. q̄m. q. iiii. vnusquisqz. Dāt em̄ nobis eādē retributionē quā dat mus in pera. spēs in gremio. ignis in sinu. c. et si iude. de iude. et sarr. Ite iude. nō p̄t esse doctor neqz tabelio. l. si. C. de iude. l. generalr. §. eos q̄ iudai cā. ff. de decurio. liii. di. nulla. Sed qd de eo qui facit xpian. videt admittēdo. quia cessante cā rē. Lodo. de roma in singularibus suis dicit p̄rariū. Nā ter. est fm̄ verū intellectū glo. in. c. cōstituit. xvii. q. iiii. licet sint neophiti. i. nouiter facti xpiani. pbibēt ab officijs ecclesiasticis. ergo et a tpalibus. sed nō sequit. quia alia est ratio i vno q̄ i alio. Sed dices quare iudei puniunt. cū xps oino passus erat. Do. in. c. relegētes. xiiij. q. v. qz nō fecerūt ad finē boni. sz cā vindicte et inuidie.

Iudex dicitur quasi ius dicens p̄lo sine qd in iure disceptet. Iure autē disceptare. ē iuste iudicare. Nō est ergo iudex. i. bon. si nō est i eo iusticia. vt in. c. for. §. in oi quoqz negotio. de p̄bo. sig. Et iudex est q̄ ex iurisdictione propria aut sibi delegata et p̄missa i hz sup causas litigiorū vel litigatorū p̄gnoscenti. Et qui ex p̄pria iurisdictione illud habet dicitur iudex ordinarius. sed q̄ ex delegata dicitur delegatus extraordinarius. Iudex ordinarius ē ille q̄ hz p̄tate iudicādi a se iure suo hoc ipso q̄ est talis. vt ep̄s. bali/

uns. p̄les. pulncie. et diles. Iudex delegatus ē ille q̄ hz p̄tatem de cā aliā cognoscēdi ab aliq̄ sibi p̄missā. q̄ etiā dicitur iudex extraordinarius.

Iudex p̄petēs dicitur q̄ cause iurisdictionem hz cū exercitio dato qd p̄ exceptōez possit elidi. siue exceptio p̄tingat p̄sonā. vt qz suspectus. siue iurisdictionē. vt qz rescriptū surpriciū. vt est glo. i cle. cū lite. vt lite p̄dē.

Iudex incōpetēs est in quē licz p̄senserim. vt qz ipse nullā iurisdictionē habebat. vel qz interuenit error in adducēdo vel adēūdo ip̄m. vel quia vi p̄pulsus sum i eum cōsentire.

Iudex p̄promissari. Re. supra arbiter.

Judices pedanei dicunt illi quozū officiz ē de minoribus causis et i finis p̄gnoscere. et i utilibus vel vilibus. sz sint ordinarij. Et dicitur a pede q̄ ē extrema pars corporis. Maiores vero causas debēt et tenent maioribus referre. cū ipsi p̄ se nō p̄t t̄miare. C. de p̄da. iudi. l. ij.

Judices cartularij erāt olim q̄ ab impatore p̄uilegiati erāt. vt q̄ vellent corā eis litigare possent. sed ip̄i nō poterāt cogere aliquē ad litigādū corā eis. Et dicunt etiā hodie iudices ordinarij creati a comite palatino q̄ nō habent administratōez nisi habitū. vt no. in. l. j. ff. de iudi. z. l. si. C. vbi et ap̄d q̄s resti. agē. fit.

Judices domestici. Redire sup̄ domestici et assessores.

Judicē delegare ē vice sua aliū de cā p̄gnitū p̄stituere. Et nota q̄ iudex dicitur esse bonus et tardus. ideo qz sic m̄lier imp̄gnata est ḡuis et tarda i cūdo. sic iudex tardus passus ire dicitur morigerate et nō currere vt ribaldus. Et etiā iudex dicitur esse bonus. id est qz dicitur iudicare gratia. Nō em̄ licz v̄dere iustū iudiciū. etiā seclare. P̄t t̄m si indiget exp̄sas moderatas petere et recipere. de vi. et ho. cle. cū ab oi. z. xiiij. q. v. nō sane. Nō idō dicitur iudex v̄dere iustū iudiciū. et testes v̄z testimoniū. qz vendit aduocat̄ iustū patrociniū. et iurispit̄ v̄z consilium. Et subdit ratio ibi Illi em̄ iter v̄trāqz p̄rem ad examē adhibent. isti ex vna p̄re p̄sistunt. Nemo t̄m de suis cogitur facere beneficiū. xj. q. ij. non liceat. z. r. q. ij. p̄carie. Et sic iudex potest opas locare. et i dandis p̄silijs que sine labore p̄legendo libros allegationes querendo fieri non p̄t aliqd recipere potest vt modica exenia que inter lucra non cōputantur. vt. l. solet. §. vl. ff. de

offi. pco. Nec debet illa exenia in anno cē/
tum aureos excedere. l. ea. in fi. ff. ad. le. iul.
repetun. z hoc maxime de iudice delegato
Sed iudex ordinarius nō potest petere ex
penfas. cū sint ei certi redditus constituti. xxiij.
q. j. militare. Et iudex in causis decidendis
debet seq̄ cōmunē opinionē. nō singulare
alicuius doctoris. l. q̄ solidū. §. etiā. ff. d. lega.
ij. vbi si sequit̄ cōmunē opinionē etiā si ma
le iudicauerit excusabit̄ in iudicatu. insti.
de obliga. que ex q̄si delict. in pn. Etiā iuris
pitus ex vobis senū rusticorū argumentat̄
l. si choruz. §. i. ff. de lega. j.

Judicium Nec dicitio multiplici significat.
Primo mō idē est qd̄ casus fortuitus. vt di
citur. hoc de meo iudicio venit. Secūdo est
discretio. vt dicēdo. in pueris nō est iudici
um. facit insti. q̄. nō est pmi. face. testamen.
§. p̄crea. Tertio est actio. vt cū dicit̄. iudi
ciū familie herciscūde. ff. de iudi. l. in fami
lie. Quarto est vltima voluntas testatoris.
Quinto est iudiciū vel sentētia iudicis. l. j.
ff. de re iudi. Sexto ponit̄ p̄ examinatione
vel deliberatōe. Septimo p̄ autoritate. l. iij.
di. c. ij. Octauo qn̄q; p̄ pena. l. di. c. z pur
gabit. Nono capit̄ p̄ instantia vel ordiatio
ne cause discutiēde in iure corāz iudice. sic
sumit̄ in ti. de iudi. z in. l. p̄perandū. §. j. C. d.
iudi. z. ff. eo. titu. l. p̄ponebat̄ Et i bac signi
ficatione diffinit̄ sic. Iudiciū est actio legiti
mus triū psonaz. s. iudicis. actoris. z rei. su
p̄ eadē questione aut sup̄ eodē iudicio tra
ctus. de p̄bo. sig. foruz. in glo. Et d̄z iudi
ciū quasi iurisdicō ibidē. Et fm̄ Boffre.
describit̄ sicut arbitriū. exceptis his. P̄rio
q̄ iudiciū est de civili z criminali. sed arbi
triū est de civili tm̄. Secūdo q̄ iudicium
necessario. arbitriū nō voluntarie subit̄. z p̄
inquisitio vocabat̄. Unde fm̄ cardinalē Ju
diciū est inuestigatio quā fm̄ iuris ordinez
facit iudex p̄ varios modos ad veritatē eli
ciendā. z elicita custodiendā. vt. xxx. q. v. iu
dicantē oportet. Et q̄ d̄z actio triū psonarū
intelligit̄ vere vel fictē seu reputatiue. qz in
notorij fama reputat̄ actorē. z fingit̄ accu
sator. Itē fm̄ Bos. iudiciū finit̄ q̄truoꝝ mo
dis. Primo tpe. vt cause crimiales biēnio.
C. vt infra. cer. rē. cau. crimi. termi. p̄ totuz.
ceterē triēnio. C. d. iudi. l. p̄perandū. Secūdo
sentētia. qz iudiciū finē accipit ex re iudica
ta. c. iudiciū. de re iudi. Tertio p̄hibitione.
Et q̄rto stat̄ mutatōe. qz iudiciū soluit̄ ve

tante eo qui iudicare iussit. vt eo q̄ malim
peritū in eadē iurisdicōne habet. vel si ipse
iudex eiusdē imperij esse ceperit cuius est qui
iudicare iussit. ff. eo. ti. l. iudiciū. vide Boff.
de offi. ordi. §. finit̄. z hic in sū. de iudi. Itē
diffinit̄. Est discussio cause corā iudice. pal
le. ca. foruz. ibi dū discutit̄ iudiciū. Et no
ta q̄ pprie añ lit. p̄test. nō est iudiciū. qz nul
la cause discussio. l. j. C. eo. ti. z hoc respectu
cause. nō aut̄ respectu alioꝝ actū iudicia
liū. vt sunt examinatio p̄tū. z cōfessio rē. q̄
bū sūt añ lit. p̄test. imo qn̄q; iudiciū capit̄
p̄ eo qd̄ p̄reit seu p̄cedit sententiā. vt in ca.
in iudicis. d. reg. in. li. vj. Et nō debet clau
dicare iudiciū. z q̄liter h̄ p̄tingat. vide. c. cū
inter. de excep.

Judiciū p̄tradictorū d̄z si dicerē hoc eē cō
suetudinē. z tu aduersariū meus dicerēs nō
esse p̄suetudinē. vt in. c. abbate. in glo. si. de
p̄bo. sig. Et iudicio maioris standū ē gene
raliter. nisi in casib; in glo. sup̄ ver. plures.
c. pastoralis. de rescrip.

Judicia capitalia sūt q̄b; caput eximit̄ a ci
uitate. morte vel exilio. de his vide insti. de
publi. iudi. in. §. publicoꝝ.

Judicia publica sunt de publicis causis. et
dicunt̄ q̄si publica. qz cuiuslibet de populo
p̄missa est executio. vt d̄z crimē lese maiesta
tis in q̄ oēs de p̄lo p̄nt accusare. Qn̄q; iu
diciū publicū d̄z esse iudiciū qd̄ intendit̄ a
crimē. de h̄ insti. de publi. iudi. in pn.

Judicia priuata sunt q̄ civiliter tractant̄ si
ue intentant̄. Itē de multiplici iudicio scz
auctoritatis. ministerij. approbatōis rē. no
ta Archidy. lv. di. p̄cepta. z glo. sup̄ regula
in iudicis. de reg. iur. li. vj. z rāgit̄ aliqua
liter Archidy. ij. q. j. sicut. et fm̄ Anho. de
butrio diuidit̄ tripliciter. P̄rio ratiōe ma
terie. secūdo rōne forme. tertio rōne q̄ntita
tis. Un̄ ratiōe materie duplex est iudicium.
aut tpale. aut sp̄iale. vel aut civile aut cri
minale. Unde semp̄ dicit̄ iudiciū crimina
le qn̄ finis tendit ad p̄modū reipublice. vt
fisci rē. siue pena sit corporalis siue pecunia
ria Sz d̄z civile dū finis tendit ad cōmo
dū partis. glo. not. in. l. p̄tor. in prin. ff. de
sepul. viol. z fuit opinio Innocē. in ca. q̄li
terz quādo. ij. de accu. z doc. in ca. j. d. iudi.
Secundo ratiōe forme iterū duplex est iu
diciū. scz ordinariū. z extraordinariū. Ter
tio ratiōe quātitat̄ duplex est. scz vnuer
saler generale. q̄ etiā differūt. de hoc plene

In. c. ij. de libel. obla. Itē iudiciū triplex re-
perit. p̄mu3 inter sanguinē. secundū inter
lepram. tertiū inter cām. vt in. c. p. venera-
bile. q̄ si. sine legiti. Et iudiciū hūanū q̄tu-
or p̄uere solent. scz fauor. odiū. p̄miū. ti-
mor. vt ca. j. de re iudi. libro. vj. z. xj. q. iij. c.
quattuor.

Juramentū est affirmatio v̄ negatio sacre
rei assertionē v̄ attestatōe firmata fm̄ gos.
vel adhibita religiōe fm̄ Placen.

Juramentū assertoriū est cū iurat de p̄senti
vel de p̄terito sic esse v̄ nō esse. fuisse v̄ nō
fuisse Sed iuramentū p̄missoriū est q̄n iu-
rat de futuro aliqd daturū vel factūz. Ali-
q̄n etiā iurat p̄ execrationē. vt si hoc nō fe-
cero hoc accidat mihi v̄ filijs meis aut hu-
iusmodi. Ponit ergo triplex iuramentū. scz
p̄missoriū. assertoriū. z cōfirmatoriū fm̄
Doctiē. in sum. de iureiur. z Bar. in. l. si q̄s
eo. ff. de fideiur. z. xxij. q. ij. p̄ totū. Et habet
li. iij. senten. dis. xxxix. De p̄mo in. c. debito/
res. c. quinta uallis. z. c. veniēs. de iureiur.
De secūdo in. c. fi. eo. ti. De tertio in. c. cum
cōtingat eo. ti. Et iuramentū vergit sex mo-
dis in peiorē exitū vt no. Archi. xxij. q. iij. si
aliquē. Et debet iuramentū habere tres co-
mities. s. veritatē. iudiciū. z iusticiam. ca. z si
xps. de iureiur. Et. c. ai aduertēdū. xxij. q. ij.
Et Jeremie. iij. vbi d̄r. Et iurabit in ve-
ritate iusticia z iudicio. Et iuramentū nō ex-
tēdit ad illicitū mādātū. c. q̄nta uallis. z ca.
veniēs. e. ti. imo p̄stās z recipiēs iuramentū
p̄ canones puniūt. vt no. in glo. p̄. pena. c. ḡ/
uis. de cēsi. alias iuramentū ē seruandū nisi
fiat in dispēdiū aie vel p̄ supiorē absoluat.
c. si vo. eo. ti.

Juramentū calūnie ē cū q̄s iurat se bona fi-
de z f̄i aio calūniandi agere v̄ r̄ndere. nec
egisse vel r̄ndisse. v̄n. Illud iurē q̄ sibi lis
iusta videt. Et si queret vez nō ificiet. Nil
p̄mitteret nec falsa p̄batio det. Ut lis tarde
dilatio nulla petet. c. j. de iura. calū. i. gl. iij.
Iusiurādū qd̄ p̄petenti p̄ssz dici factū iu-
ramētū vel factū iuratū. eo q̄ sup facto iu-
rat. v̄ iusiurandū eo q̄ sup iure qd̄ iuranti
p̄petit iurat q̄uis iurandū placuit. Tū vt
factū dicat ius qz sup facto iurē iurat adū
cū iurandū. qz illd̄ debet esse iuramentū qd̄
antea fuerat iurādū relatōe facta nō ad id
qd̄ fit. sed ad id qd̄ fieri p̄uenit. l. ius aut. ff.
de iusti. z iur. v̄ vt dic̄ Azo. forte ius poni-
tur p̄ religiōe q̄i diceret iusiurandū. i. reli-

gio firmāda. v̄n iusiurandū idem est qd̄ iu-
ramētū factū. Et d̄r q̄nqz p̄uentionale q̄nqz
iudiciale z necessariū. Cōuentionale est q̄n
a te peto aliqd. z tu negas. tū d̄fers iuramē-
tū vt iurē si in b̄ casu iure vocat iusiurādū
p̄uentionale z volūtariū. qz extra iudiciū ex-
p̄uentione z volūtate p̄tū absqz aliq̄ coactōe
iudicis p̄stat. Iusiurādū iudiciale z neces-
sariū est cū in casu p̄misso iuro q̄ mihi de-
bet qd̄ peto. s. iudice i iudicio mihi p̄ferere
vt iurē. Et h̄ aut iuramēto donat actio ei
q̄ dū peteret rē suā delato sibi ab aduersa-
rio iuramēto v̄ a iudice suā esse rē illā in-
rauit. ab ipso em̄ tūc peteret rē suā in actio-
ne in factū q̄ orit̄ ex tali iuramēto. Et dicit
Hoff. q̄ duplex est iusiurandū. s. assertoriū
z p̄missoriū. Et assertoriū triplex est scz vo-
lūtariū. vt est p̄uentionale. ff. eo. ti. l. iusiurā-
dū. Necessariū qd̄ necessitate a iudice ipo-
sita defert v̄ suscipit Et nō p̄t recusari ni-
si ex iusta cā. vt. ff. de iureiurā. l. mādāte Et
iudiciale qd̄ in iudicio d̄fert v̄ refert a pte
p̄ti quod nō est necessariū subire. imo dela-
tū recusari p̄t hodie. l. z oli nō potuit recu-
sari z referri. v̄n vide glo. j. c. fi. de iureiur.
Jurisdictio est p̄ras de publico introducta
cū necessitate iurē dicendi v̄ equitatis sta-
tuende. fm̄ Azo. Et d̄r a noīb ius z d̄tio.
id est potestas. Nec aut q̄nqz ē ordinaria. ali-
quādo delegata. Itē alia ē plena. s. soli p̄n-
cipis Alia aut̄ semiplena aliorū videlicz a
p̄ncipe. De hoc vide Spe. eo. ti. z. C. eo. tit.
l. iij. Et nota q̄ q̄tuo3 dant iurisdictionez
ordinaria. Primo lex inaniata vel canō. et
hoc i dubio. secus si apparet velle dare de-
legatā. Secūdo lex animata. s. papa v̄ im-
pator z nō inferior nisi c̄ps suo vicario. Ter-
tio cōsuetudo. Quarto vniuersitas appro-
bata. vt mercatorū. cerdonū. et alioz artifi-
cū q̄ p̄t de suo corpe creare z eligere iudi-
cē ordinariū. Silt̄ vniuersitas facultatuz
artiū v̄ iuristaz. de h̄ no. circa. c. cū ab ec-
clesiarū. de offi. ordina.

Juridicus est q̄ iura dicit fm̄ Jsi. li. x. et h̄
Jurisprudencia est diuinariū z humanaruz
rerum noticia iusti atqz iniusti scientia. iu-
sti. scz ad faciendū. iniusti. ad euitandū. q̄a
nō sufficit scire quid sit iustum aut iniustū
nisi z ipsarū rerum p̄triarū vel corpora-
liuz habeat quis noticiā fm̄ quā fm̄ vari-
as p̄ditiones varia iura sunt statuēda. in/
fi. de iusti. z iur. in p̄n.

Iure proprio dicitur aliqua res vendi in instrumento venditionis quando proprietas transferatur in eumentem.

Iurgium dicitur quod si iuris garrum eo quod hi qui dicunt iure eam disceptant. c. foris. de verbo. signi. ar. quod iurgia non pertinent ad prohibitos. quia non tenent esse iurisperiti. xxxviii. distin. quia ipsi nec possunt advocare nisi in certis casibus. de postu. c. fina.

Iusticia est constans et perpetua voluntas ius suum unicuique tribuens. non quantum ad actum sed quantum ad affectum. in sti. de iusti. et iur. in Rub. et nigro. Iusticia enim est animi dispositio et mentis affectus qui quis dicitur iustus. ut a grammatica grammatica. dum sine personarum acceptatione vel distinctione velit cuilibet quantum in se est ius suum tribuere. Et quot modis dicatur iusticia nota. archi. xliii. q. i. c. ubi sana fides. Nam dicitur ibi. Iusticia est equitas tolerandi inopia et paupertatem habere in abundantia. Ite est patria et socios defendere. quia vera iusticia compassionem habet. et non ex odio sed bono zelo exercenda. et. ut ibidem. Ite iusticia sic describitur. Est habitus bonorum tribuens cuique suam dignitatem. deo religionem. parentibus obedientiam. maioribus reverentiam. paribus concordiam. minoribus disciplinam. sibi ipsi castimoniam. et pauperibus seu miseris compassionem oppositam. Dicit ergo Tullius. quod iusticia est habitus animi eorum veritate servata. suam unicuique tribuens dignitatem. Ite sic. Est animi congrua dispositio in singulis rebus recte diiudicandas causas. vide glo. in sti. ubi supra.

Ius habet multa significata. Primo. i. rigor. l. i. c. de legi. Et talis rigor iuris in ecclesiasticis negotiis non est servandus. sed sola equitas. c. interposita. de appel. Secundo. i. verborum preceptio. ut cum dicimus quod in stipulationibus habet ius. ut. l. si vnus. §. pactum ne peteret. ff. de pac. Tertio. i. rectum vel iustum. quod derivatur a iusticia. Quarto. i. aqua pinguis. Quinto. caput pro toto corpore iuris. Alia plura significata ponit Jo. an. de regu. in. in principio li. vi. Brevis ius significat quod subiecta materia vel usus eorum id recipiendi in tali loco in quo perfectum significare declarat. Unde ius est nomen generale. et lex iuris species. Et dicitur ius quasi iustum. j. dist. ius autem. Et secundum Iulio. lib. v. ethi. De autem ius legibus et moribus constituitur. secundum Iulio. ubi supra. c. ij. Et diffinitur sic. Ius est ars boni et equi. cuius merito quod nos sacerdotes appellatur. i. sua iure cuilibet ministrantes. ff. de

iusti. et iur. l. i. §. responsio. Hoc est dicere quod iusticia est collectio legitimum preceptorum que artant nos ad observandum bonum et equum. id est utilitatem et equitatem seu veritatem. Quia vis enim usurpationis contra equitatem videatur introduci. tunc subtili consideratione maxime in iusticia equitati. cum precipue equum sit quod publice utilitati deservit. Vel dicitur quod in usurpatione vel prescriptione ex causa et pro bono publico inducitur quoniam rigor non naturalis equitatem. ut dicitur glo. j. distinc. j. ius autem. ubi datur quoniam ius quod non est iustum vel equum. ut ibi exempla plura. Dicitur autem ius a iusticia. Et aliter sic diffinitur. Ius est preceptum seu ordinatio principantis seu domini circa subditos quantum ad ea que possunt subesse potestati subditorum. Talis autem vel est deus. et tunc dicitur ius divinum Vel est natura. tunc autem dicitur ius naturale. Vel est homo. et tunc dicitur ius humanum. quod regitur duobus. ut in principio. de cr. Et sic secundum triplicem gradum summorum distinctum est triplex ius. scilicet ius divinum. quod est preceptum seu ordinatio divina. et ius naturale. et civile.

Ius naturale est quod est commune omnium nationi eo quod ubique instinctu nature habetur. non aliquid constitutione facta ab homine sed ab ipso nature conditore. ut maris et semine procreatio. liberorum successio scilicet in bonis parentum. vel etiam pro carnis propagatione. non pro hereditate. quia illa successio non est naturalis. ut est glo. super ver. successio. distinc. j. c. ius autem. ubi ponitur hec diffinitio puerorum educatio. eorum omnium possessio. quia iure naturali omnia sunt communia id est concipienda tempore necessitatis. c. sicut. xlvii. dist. et omnium una libertas acquisitio eorum que in celo. terra. mari capiuntur. glo. dicitur. Nec enim et alia que in nullius bonis sunt cedunt occupanti. i. procedunt. ut est rei depositi vel pecunie commodate restitutio. violentie proximi repulsio. Nam hec et si quod huic simile est nunquam iniustum. sed naturale equumque habetur. secundum Iulio. li. v. ca. iiii. Et est textus totius ca. ius autem. distinc. j. et ibi vide glo. huius diffinitionis. Item ius naturale est quod in lege et evangelio continetur quod quis iubetur alteri facere quod sibi vult fieri. et prohibetur alteri inferre quod sibi nolit fieri. distinc. j. in principi. et l. distinc. ponderet. alias consideret. in principio. et in autem. cum dicitur ap. cog. §. ceterum. c. dilecti. de maio. et obe. unde. Quod tibi vis fieri mihi fac. quod non tibi noli. Sic potes in terris vivere iure politici. Vel aliter. Ius naturale dicitur vno modo morum. et

Instinctu nature pueniēs quo singla' ania/
 lia ad aliquid faciendū inducunt. Et enīz
 debitū quoddā qđ natura cuilibet respēn/
 dat. Et hoc debitū fm Jfido. cōmune ē oī
 nationi. eo qđ instinctu vbiqz nature vī na/
 turali pditione habet. z nō ex pstitutionē ali/
 qua facta ab hoīe. Itē ius naturale dī in/
 stinctus nature ex rōne pueniēs. z fm hoc
 ius oīa dicunt cōmunia. id est cōicāda. vt
 supra dī. Itē ius cōe dicit in dūctria boīm
 statntū. Itē ius naturale dī eq̄ssimū. Itēz
 pcepta naturalia sunt qđ in lege z in euāge/
 lio p̄tinent. vt nō furtū facies. nō mechabe/
 ris. sed qđ tibi vis zē. ca. p̄al. Ius autē aut
 naturale in glo. vbi p̄ma descriptio data ē
 fm motū sensualitatis. Alie autē fm motū
 rōnis. Itē nota qđ ius naturale fm glo. j. i
 sti. de iur. natu. gen. z ciui. pōt dīci quartu/
 or modis. Uno mō ius gentiū. insti. de re.
 di. §. singulor. Secūdo ius pactorū. ff. de
 pac. l. j. Tertio ei' p̄trariū. l. qđ rescidit pa/
 tra. vt restitutio mioris. ff. d. mīo. l. j. Quar
 to p̄ instinctu nature. vt qđ in lege moysai
 ca vī euāgelio p̄tinet. Itē ius naturale i q̄t
 tuoz differt ab alijs iuribz. scz in origine. in
 dignitate. in amplitudine. et snierigoze. vt
 dēclarat glo. j. di. v. Nā cepit ab exordio na/
 turalis creature. z nullā patit imutationē.
 z ipō oīa cōia sunt nec p̄ ipm fit dispēfatio.
 sed de alijs iuribz sec'. vt ibi.
 Ius ciuile inuenit accipi diuersimode. vt di
 stin. j. c. ius naturale. Ciuile autēz ius vno
 mō est qđ quisqz popul' vī queqz ciuitas si
 bi p̄riū diuina hūanaqz causa p̄stituit. fm
 Jfido. l. v. Secūdo dī ius ciuile lex. xij. ta
 bularū. Tertio dicit qđ ex legibz plebisci/
 tis. p̄stitutionibz. senatuscōsultis. p̄ncipuz
 decretis. vī auctoritate prudentū inuenit.
 Quarto dī ius qđ nō est p̄torium. Quinto
 dicit disputatio prudentū. q̄ fuit facta sub
 lege. xij. tabularū. Sexto q̄cquid habem'
 scriptū de iure. Septimo q̄cquid iure natu
 rali vī iure gentiū subtrahit. vel qđ nō est
 ius naturale. nec gētū. Et sic capiēdo ius
 canonicū dicit ius ciuile. Et sic sumit. j. di
 stin. Ius autē aut naturale. vt in glo. j. no. i
 sine. Et qz ita diuersimode ius ciuile inue
 nit accipi in iure. de p̄ma acceptōne habes
 insti. de iure na. §. j. De secūda habes. ff. d
 insti. z iur. l. ius ciuile. §. hec igit. De tertia
 z quinta. ff. de ori. iur. l. ij. §. disputatio. De
 q̄tra. l. ius ciuile. p̄alle. in p̄n. De sexta. ff. d

va. z extraor. cogn. l. j. §. p̄inde. De septima
 insti. de vsuca. in p̄n. vt est glo. ij. §. sed ius
 q̄dē ciuile. insti. de iur. natu. gē. z ciui. Itēz
 ius ciuile dī triplr. Primo ex eo qđ in vna
 quaqz ciuitate seruat. z sic dī i genere. Se
 cūdo in spē dicit ius p̄riū certe ciuitatē. et
 sic loquit. §. alle. insti. Tertio dī p̄ excel/
 lentiā iur' romanoz qm nō exp̄mit p̄riūm
 nomē ciuitatē. z sic in p̄. sed z q̄tiens. insti.
 ti. p̄all. z sic p̄cor. §. oēs populi. cū dicto p̄.
 in q̄. §. dī. qđ oēs ppli regunt legibz emulga
 tis ab ipatore in p̄. dī qđ vnaqueqz ciuitas
 iure suo p̄prio vtit. Sz p̄mū intelligit d̄ ge
 nerali. secūdu de p̄culari.
 Ius autē gentiū est sedū. l. hostiliū occupa/
 tio. munitio. bella. captiuitates. seruitutes
 postliminia. federa. pacis inducie. legatoz
 nō vetādozū. vel violandozū religio. p̄nu/
 bia inter alienigenas p̄hibita. Et ideo ius
 gētūm appellat. qz eo oēs fere gētes. vtunt
 c. ius gentiū. j. di.
 Ius autē aureolū anuloz fm q̄sdaz dicit qđ
 olim liberti anulos aureos ferre nō pote/
 rant Sz fm Azo. ē p̄uilegiū qđ p̄cedebat
 liberti in signū semiplene ingenuitatē. Uī
 uebant em vt ingenui. sed moriebant vt li
 berti. C. de iur. ann. aur. in Rubri.
 Ius militare est belli inferēdi solēntas. fe/
 deris faciēdi nex'. signo dato. egressio i ho/
 stes. z pugne p̄missio. Itē signo dato rece/
 ptio. Itē flagiciū militaris disciplina si loc'
 deserat. Et fm canones qđ fugit i bello pub
 lico infamis est. vi. q. i. infames. Et fm le/
 ges capite puniunt. ff. de re mili. l. cause. §.
 que in acie. Itē stipendioz mod'. dignita/
 tū grad'. p̄miorū honor veluti tali corona
 vī torq̄s dat. Itē p̄de diuisio p̄ p̄sonaz q̄li
 tatibz z laboribz iusta distributio. z p̄ncipif
 portio. vt dist. p̄ma. ius militare. Et fm yfi
 do. l. v. c. r. Et ḡ non oīa qđ in bello capiunt
 sunt p̄ncipis. q̄a dī hic p̄ncipis portio. sed
 ipse tenet ea diuidere fm nūez seu natura
 p̄sonaz. sic etiā rex est oīa. xij. q. v. dicit
 Ius p̄scēdi ē ex h̄itatōe domicilij z cōitatē.
 Ius patronat' est auctoritas siue potestas
 quā patron' bz in libertū. Aliter fm Hof.
 est auctoritas siue potestas pueniēs ex bñ/
 ficijs an p̄secrationē ecclesie collat. Et p̄/
 uenit ex tribz. scilicet fundatione. dotatiōe
 z edificatiōe. vel sola collatiōe vt. xvi. q. vij
 filijs. z. c. quicunqz. xvij. q. ij. abbatē. vno
 Patronuz faciunt dos edificatio fundus.

Competit aut patrono aliqd honoris. vt
 si ecclesia nō fuerit collegiata p̄sentet. S̄
 si fuerit collegiata tūc nō electiōi p̄lati faci
 ende. sed iam facte honestius patroni po
 stulet assensus. nec ex speciali cōcessiōe ob
 tineat. vt p̄tes suas interponere debeat ele
 ctioni tradende. c. nobis. de iu. pa. Itē ha
 bet aliquid honoris. qz p̄mus in p̄cessione
 incedit. xvi. q. vii. p̄e m̄es. Habet aliō one
 ris. qz tenet defendere ecclesiam ab oibus
 oppressiōibz. vt. xvi. q. vii. filijs. Et habz ali
 qd vtilitatis. qz si migrat seu alias p̄gat ad
 inopiā alēdus est de bonis ecclesie. vt. c. fi
 lijs. p̄allega. z. c. q̄cunqz. vñ. Patrono de
 bet honor omnis vtilitatisqz. P̄sentet p̄e
 sit. defendat. alaf z egen. Potest etiam pa
 tronus p̄ter egestatē aliquos reddit̄ mode
 ratos habere ab ecclesia cui patrono existit.
 sine p̄sentatiōe institui nō debet in ea eccle
 sia q̄ patronū habet. Et si sp̄eris patronis
 hoc factū fuerit. f̄m rigore iuris institutio
 est retractāda. eo. ti. c. illud v̄l irrita nunci
 anda. Et ad instituētis verecundiā institu
 tus amouendus est z alius quē patrono di
 gnū elegerit ordinād. vt. xvi. q. vii. decer
 nim. Sed si laic⁹ p̄sentet vnū z postea va
 riet aliū p̄sentando. videt a p̄mo discedere
 posteriorē p̄sentādo. ff. de p̄cura. l. sicut. §.
 vl. Et tūc videt arbitrio ep̄i relinquendū.
 q̄s eoz alteri p̄ferat. ij. dist. c. ecclesia. vide. c.
 quod aut. d. iure patro. vbi de hoc ca. cum
 aut aduocatus. Itē ius patronat⁹ q̄nqz ad
 uocatio. q̄nqz vicedomiā v̄l custodia. vel
 guardia. v̄l ius est frequentatiōis. vel p̄ces
 sionis. z q̄nqz gratia. vt in glo. j. c. qz cle
 rici. de iu. patrona. z f̄m Boff. in sum. eo. ti.
 tu. vbi ponit supradicta. Et nota q̄ ius pa
 tronat⁹ nō p̄dit q̄s p̄ damnationē v̄l p̄fisca
 tionē iudicis secularis. glo. est in versi. sub
 lecte. §. rursus in fine. c. pastoralis. in cle. d.
 re iudi. z est nota dignū. Tū vbi fit p̄fisca
 tio honorū n̄ p̄fiscat ius qd nō trāsit ad he
 redes extraneos. s̄ t̄m ad filios. l. j. z ibi gl.
 C. de bo. q̄ libe. idō nō p̄fiscat ius patrona
 tus libertoz. v̄l emphiteosis ecclesiastica.
 v̄l feudū. vt ibi f̄m Bal. z in. l. qui se patris
 C. vñ liberi. Item p̄sentatus ab eo q̄ ius p̄
 sentandi habet z idone⁹ nō admissus a p̄
 laro si patrono nō pariet habet ius i re. z p̄t
 agere p̄tra institutū a nemine v̄l a falso pa
 trono p̄sentatū. d. re iudi. cū Bertold. z. c.
 decernim. xvi. q. vii. Si aut ver⁹ patrono

variat p̄mus p̄sentat⁹ nō habet ius ad age
 dum cōtra secūdū p̄sentatū et institutū. sed
 potest agere cōtra p̄latū qui euz p̄sentatū z
 idoneū maliciose nō admisit. differēdo eū
 instituere z difficultates ingerēdo. vt p̄ui
 deat ei in beneficio p̄petēti. iuxta. c. pasto
 lis eo. ti. Itē ius patronat⁹ trās fert in aliū
 gratuito titulo cū sit sp̄iali annexū. nisi cū
 vniuersitate transeat. vt. c. cū seculū. eo. ti.
 vnde p̄sus. Jura patronat⁹ trāsire facit no
 u⁹ heres. Res p̄mutata donatio v̄ditioqz
 Itē plerumqz hoc nomē ecclesia p̄ iure pa
 tronatus supponit. xvi. q. iij. nemini. z. c. i. d.
 iure patro. Et ergo si q̄s v̄taf tali simplici
 tate p̄boz. dono tibi eccliam. v̄l p̄cedo in
 telligit donare ius patronat⁹ qd h̄z i ca. c.
 qd aut. eo. ti.

Ius publicū p̄stat in sacris sacerdotibus z
 magistratibz. f̄m Jfido. li. v. ethi. ff. eo. ti. l.
 j. §. publicū. z. j. dist. c. ius publicū. vbi glo.
 dicit. Qui ledit sacerdotes vel res sacras.
 ab oibz tanqz p̄ publico crimie accusari p̄t
 ij. q. j. in primis. Vel sic ius publicū est qd
 generaliter alias p̄ncipaliter ad publicam
 deseruit v̄l spectat vtilitatē. veluti ne i poz
 tis vel muris ciuitatis z alijs sacris iudi
 cibus v̄l sacerdotibz l magistratibz aliqd cō
 mittat v̄l inferat.

Ius puatum d̄z qd specialiter ad singularē
 vtilitatē p̄tinet Secundario t̄m etiā ad rem
 publicā. vt in pactis z p̄uentionibz mutu
 is puatoz specialr̄ initis p̄spicit. insti. d. in
 sti. z iur. §. ij.

Ius reipublice scilicet alteri q̄s romanoz
 qd ē ius cuiuslibet ciuitatis indubitanf̄ f̄m
 oēs. qz ciuitates regularit̄ vtunt iure puat
 roz. vt. ff. de p̄bo. signi. l. cū q̄. z. C. e. ti. i. Ru
 bri. z. l. p. in glo. p. li. vñdecimo.

Ius quasi naturale est qd d̄ns vel patrono
 h̄z in seruū z libertū.

Ius quiritū d̄z a q̄rino. id est a romulo Et
 est p̄rie romanoz. quia nulli tenent h̄ ius
 nisi quirites. id est romani. f̄m Jfido. li. v.
 ethi. z p̄ma dist. c. ius quiritū. in q̄ agit d̄ le
 gitimis heredibz. de tutelis. de curatiōibz.
 de vsucapionibz Cōstat aut ius q̄ritū ex le
 gibz z plebiscitis. z senatuscōsultis. cōstitu
 tionibz p̄ncipū. edictis senatoz. et respōsis
 prudentū. Vel f̄m Jfido. ibidē. z dist. ij. in
 p̄n. vbi de speciebus romani iuris de qui
 bus oibz. videlicz lex. plebiscitū. senatuscō
 sulum. p̄torum edicta. responsa prudentū

Et cetera que sunt require loco suo. z instit. de iur. natu. gē. z ciui. §. cōstat. et sequenti. vbi hoc ius apud romanos tm̄ repit. dist. i. ius quiritiū. Et dicunt romani oēs q̄ romano impio subsunt. put̄ d̄r. Propriū romano est habere filios in patrē. Et etiaz gentiles sunt sub romano impio. nā impator est p̄nceps totius mūdi. vt ibi glosa.

Ius sibi facere vl̄ dicere est aliqd̄ facere vel dicere qd̄ manifeste spectat ad iudicis officium. scz q̄ a iudice faciēdū sit. veluti q̄s rem suam p̄pria rapuit auctoritate. putans sibi hoc licere. in iure p̄fitef se hoc fecisse d̄ quo querit̄. vtroq̄ casu ipse facit. vnde debet sustinere p̄trariū calculū. id est p̄trariam sententiā. vt pro debito quo teneris alii cui. is pign̄ tuū capit te inuito. ius qd̄ sibi iure p̄petebat amittit.

Ius habere in re et ius habere in rem sunt diuersa. de p̄ces. p̄bē. li. vi. c. fi. z clemē. vni. ca. d̄ seq̄stratio. posses. §. z nihilomin̄.

Ius p̄torizū est qd̄ p̄tores induerunt ad iudiciū. supplēdi. vel corrigēdi iur̄ ciuil̄ gr̄a. vt. ff. de iusti. z iur. l. ius autē. Hoc etiā ius honorariū d̄r. quia q̄ honores gerūt. scilicet magistralis auctoritatē huic iur̄ dederunt. vt institū. de iur. natu. genti. z ciui. §. p̄toriz̄ edicta.

Ius succedendi habet heres. Itē patron̄ i bonis liberti.

Ius versutiū dicunt p̄stigia vestigia siue captiones p̄boz q̄b̄ obubriant delicta. z dicebant versuta s̄m̄ Azo. qz q̄s repellebat ab actiōe p̄ q̄sdā versutias. i. machinatōes p̄boz. Ut s̄m̄ Martinū d̄r̄ p̄sutiū ad exemplū vestimēti qm̄ est ill̄ d̄ int̄ qd̄ debet eē extra zc. sic etiā erat p̄sutiū ius q̄ illd̄ qd̄ erat puniendū absoluebat. Et qd̄ erat absolue dū puniebat.

Iuris auspiciū. i. exordii lit̄. vt in. c. pasto. ralis. de cau. pos. z. C. de exceptio. l. penl. et de codicill. l. vlti. j. r̄iso.

Iuris p̄cepta tria sunt. scilicet honeste viuere alterū nō ledere. z ius suū vnicuiq̄ tribuere. insti. de iusti. z iure. §. iuris p̄cepta. z cōcordat. ca. cū deuotissimā. r̄ij. q. ij. vbi dicit q̄ summū bonū in terris est iusticiā colere z vnicuiq̄ zc. Sed querit̄. vtruz seipm̄ qd̄ ledere possit. z videt q̄ sic. qz qd̄ de vno cōcedit de altero negat̄ ecōtra. r̄rv. di. qual. r̄v. q. ij. ca. ex eo. ff. de iudi. l. cū p̄tor. ff. de conditio. z demōstra. l. cū ita legatū. z glo.

In capi. nōne. de p̄sump. Sed hic dicit̄ alterū nō ledere. ergo videt̄ p̄missum seipm̄ ledere. facit ad hoc. l. z si damnū. §. si pater ff. de pecu. Et sic videt̄ q̄ cleric̄ se vulnerans auio irato nō sit excoicatus. Cuī cōtrariū tenēt doctores. p. l. omne delictū. §. z si se. ff. de re milita. Et videt̄ ex alio q̄ nō p̄mittit̄ militi armate militie. vt man̄ violentas in seipm̄ imittat. ergo nec militi spiritali. Etiā nullus est d̄ns suoz mēbroz. l. liber homo. ff. ad. l. acquiliā. Solutio. dicit̄ Johānes sabri. qz qd̄ ledēs seipm̄ nō incidit in canonē Si qd̄ suadente zc. r̄vij. q. iij. qz ille loquit̄ vbi alius est agēs z alius paties. Et sic credit talē nō esse excoicatus sed alias grauit̄ puniendū. Sed opinio doctoz dices p̄trariū est verior scz q̄ talis sit excoicatus. Itē r̄z Jo. an. in ca. cū cōtingat. d̄ sentē. excoimū. Etiā mutilans seipm̄ est irregularis sicut mutilās aliū. c. i. d̄ homici. Et si p̄bitū est ne qd̄ aliū ledat. ml̄to fortius ne seipm̄. qz charitas icipit a se ipso. c. nisi special. d̄ vsu pal. de peni. dis. iij. q̄ vult. z. c. si nō licz. r̄xij. q. v.

Ius canonicū diuidit̄ in decretū z decretales. quarū volumē dicit̄ extrauagās in q̄nq̄ libris. marie respectu iuris ciuil̄. Quoz libroz materia his habet versib̄. Pars p̄tor officia creat ecclesieq̄ ministros Altera dat testes z cetera iudicioz Tertia de rebz z vita p̄biteroz. Dans thozū quarta mulierū qui docet ea. Ultima de vitis z penis tractat eozū. Vel in vno versu. Index iudiciū clerus sponsalia crimē. Quilibet autem liber habet plures rubricas siue titulos. in q̄bus p̄mittit̄ materia in generali. d̄ qua tractat̄ in caplis sequētib̄ in speciali. Sub q̄libet aut rubrica sunt vnū aut plura capitla q̄ dicunt̄ decretales vl̄ p̄stitutiones. Et aliq̄n in caplis sunt. §. Cū qm̄ allegabis aliqd̄ ex decretalib̄ nō allegabis libz. s̄z titulū z caplm̄ in eodē. Et si sit capitulū lōgū. dices. c. tali circa p̄ncipiū. mediū vl̄ finē. Vel si sint i capitulis paragraphi. allegabis tali ca. §. j. vel. ij. Et post cōpositiones q̄nq̄ libroz dictoz p̄ magistrū Raymūdū capellanū Gregorij pape noni circa annū d̄ni. D. cccxxj. elapsis ml̄s annis. videlz anno a natiuitate vl̄ incarnatōnis d̄ni D. cccxvij. nonas martij pōtifficatus Bonifacij. vij. anno. iij. cōpilatus est liber sextus. Ad quidē sext̄ cum alijs q̄nq̄

partialibus predictis in vno volumine. Sed liber specialis continens etiam quinque partes et super plures defectus casuum emergentium in libris decretalium non comprehensorum. Deinde clementis constitutiones a Clemente papa quinto. sub anno domini. M. ccc. xi. in consilio Tiennensi quod sex mensibus tantum duravit. concepte et edite sunt. licet idem Clemens morte preuenit ad publicum non perduxerit. Sed Johannes papa vigesimus secundus deposuit et pleuit. correxit. mutauit. et executioni demandauit. Et fuerunt promulgate anno domini millesimo tricentesimo vigesimo nono. kl. nouembriis. De hoc vide glossam in phemio Clementi. super verbo nouembriis et verbo pontificatus. Et dicit Johannes. an. quod iste liber non debet allegari septimus. sed debet intulari Clementine scilicet constitutiones clementis quinti. Sed decretum quod magister Bracianus circa annum domini Millesimocentesimo et nono promulgauit diuidit in tres partes. Prima dicit distinctio. quod est distincta per centum et vnam partes. quarum quilibet habet unum vel plures canones. Que vltima subdividitur in paragraphos et fasciculos. Sed secunda pars decreti notat cause. quod continet in se triginta sex causas. a quibus nomen accipit. Que vltima subdividitur in quatuordecim partes. Et he in canones. Qui vltra in paragraphos et fasciculos subdividi possunt. Tractatus autem de penitentia imponitur in causa trigesima tertia. In questione tertia. Et habet septem distinctiones. quarum quilibet canones plures. cum paragraphis et fasciculis suis. Tertia et vltima pars decreti nuncupatur de consecratione. Et habet sub se quinque distinctiones. cum canonibus vel capitulis. paragraphis vel fasciculis. vbi Decretum dat centum distinctiones et vnam. Triginta causas et sex addit tibi mixtas. Distinguit septem penitentia. consecrat quinque. Auctorem quartum tibi declaro Bracianum. Et in dictis quattuor libris satis patet modus allegandi qui in fundamentis aliorum iuris poni consuevit. quod re hic supersedeo.

Ius vero civile diuiditur in quattuor libros principales. scilicet ff. C. Insti. Aucten. Quibus additur collatio decima. seu liber feudorum. Primus ergo liber iuris civilis est digestus. quod continet leges et statuta romanorum. Et diuiditur in tres libros principales. scilicet digestum vetus. quod habet libros principales viginti quatuor. Infortiatum. quod habet libros principales quattuordecim. Et digestum nouum. quod habet libros principales

duodecim. Quibus connumeratis erunt libri partiales quinquaginta digesti veteris Infortiatum. et digesti noui. Et vocatur digestus etiam padepta. vel liber padeptarum. vide supra de D. Secundus liber iuris civilis vocatur Codex. quod continet statuta. sanctiones et precepta imperatorum. Et fuerunt tempore Justiniani imperatoris tres codices. scilicet. codex gregorianus. hermogonianus. et theodosianus. de quibus codicibus extraneis diuisus iustinianus antimum suum ad imperiales constitutiones dirigens vnum codicem fieri fecit. quem suo felici nomine intulauit Codex iustinianus. vt in Rubrica phemio codicis. Et diuiditur iste liber in duodecim libros principales. quorum nonum primos doctores legere solent. Sed vltimi tres quod lege post primos nonum positi sunt. raro legi consueverunt. In quorum allegatibus hoc est speciale quod ad titulum et ad litteram. scilicet. additur numerus. videlicet libro. titulum. et. vt. C. de manu. et mulierum. li. xij. et C. de dignitate. l. si vt. pro. nis. li. xij. Tertius liber principalis dicitur auctoriticum. vel auctoriticorum. Et sunt quedam excerpta quasi predictorum librorum sumula. Et diuiditur iste liber in nonem collationes. Quarum quilibet subdividitur in titulos. et tituli non in leges sed in paragraphos. Et differunt auctoriticum. et auctoritica. quod auctoriticum volumine est per se. sed auctoritica est lex vna. vel paragraphus incorporatus libro codicis. et antiquum iuris super additur. Et allegatur sic. C. de episcopis et clericis. aut. generaliter. C. de sacrosancta ecclesia. aut. multo magis. Sed in auctoritico simpliciter allegatur titulus et paragraphus. vt in auctoritico vt iudices sine quibus suffi. §. tali. sufficit. vel tali. In decima collatio intulatur liber feudorum. Et habet duos libros principales. Quorum quilibet subdividitur in titulos. Et isti in capitula et paragraphos. Quartus liber principalis legum dicitur institutiones vel instituta. Et ille diuiditur in quattuor libros principales. Et est introductorius in ius civile et canonicum. maxime quod ad declarationem terminorum in vtroque iure vsuato. et tanquam ostium in domum prebet introitum in sapientiam iuris. Quare consilium omnibus quasi modo gentis iuris alumnis lac iuris percipiscendis per institutionem documenta sua primordialia capere scere et nutrimenta vt tali doctrina primario in formam securi mereant inherere sanctioni Justiniani imperatoris christianissimi. Nullus ergo presumptuose sine institutionum doctrina iuris maxime civilis sublimitates recet

ascendere. ne corruat ex alto q̄ fatagit vola
re sine penmis. Et hec de noibz diuisionibz
q̄ libroz p̄ncipaliū iuris vtriusqz sufficiat
Quoz modū allegandi in singulis cū exē/
plis suis vide in fundamēto iuris. Et no/
ta q̄ ius civile triplr se habet ad ius natu/
rale. z tres opatiōes circa ipm z eius mate/
riā exercet. Aliter tñ et aliter. Nam ius ci/
uile p̄mo addit sup naturali determinatiōi
p̄ q̄ruos modos. vt est videre in delictis
Verbi gr̄a Jus naturale eius rectitudo
dicat delicta puniri. isti. de obliga. q̄ ex de/
lic. nat. in p̄n. ff. de fur. l. j. Et ita oīa p̄cepta
decalogi sunt a iure naturali sup illis p̄nci/
pijs fundata. q̄ ponit iuriscōsulens d̄ iusti.
z iur. ff. eo. ti. l. i. iusticia. §. j. Et in p̄hemio d̄
cretaliū. scz honeste viuere. alterū nō lede/
re. ius suū cuiqz tribuere. Secūdo rectitu/
do naturalis vult nemini subtrahi qd̄ suū
est. Et ius legale distiguit actus ab illa re/
ctitudine deriuātes scz actū furandi. sene/
randi. rapiēdi zc. Et vltra hoc ostendit q̄
mō vn̄ aliozū actū plus deuiet a rectitu/
dine nature. Et fm̄ illud maiores siue mi/
nores penas statuit. Tertio declarat. Nā
iure naturali rectū est neminē cū alteri in/
iuria v̄l detrimēto locupletari. Non tñ ha/
bet de eodē iure si sit possibilis euent⁹ in q̄
qd̄ locupletari possz cū alteri iactura sine
in iuria. sic in p̄scriptōibz. z in vsucapio/
ne. De ista triplici vsucapioe loquit. l. ius
civile. ff. de iusti. z in.
Iustū est qd̄ ex p̄cepto vel superioris ordina/
tione alicui p̄cessum est. Et sic iustū est illō
qd̄ ordiat iure. l. iuste. ff. d̄ acq̄ren. possessi.
S̄ iusticia est habit⁹ seu p̄tus superioris ad
p̄cipiendū bonū subditoz. Quare zc.

De Ka

Alende sunt cer

ti dies mensiū. a kalon grece qd̄
est voco latine. notat in le. q̄ ante
kalēdas. z in. l. q̄ eum. ff. de p̄bo. obliga. q̄a
promissio talis. Promitto añ kalēdas. du/
pliciter accipi p̄t. scz ante finitas. Et i du/
bio interpretatio debet fieri cōtra stipula/
tozē. l. veteribz. ff. de pac. l. q̄cqd̄ astringen/
de. ff. de p̄bo. obliga. Ergo p̄inde est ac si p̄/
miseret añ kalēdas finitas. Et tunc bñ seq̄/
tur. q̄cquid. p̄miseret añ kalēdas sit illi simil̄
q̄ p̄miseret kalēdis. Et allegant isti tex. cū ra

tionē p̄missa in argumentū ad testes p̄coz/
dandos. quozū aliq̄ deponūt ante guerrā.
aliq̄ post. vt q̄ dixerūt post. intelligant post
inceptā. z qui ante intelligant ante guerrā
finitam. Et hoc fuit dictū Angeli z Imo/
le. l. si q̄s pemptorie. sup. j. glos. Et docto. l.
ij. §. pe. z. l. iij. §. cum qd̄. ff. si cer. pe. p̄ Bar.
in. l. j. C. de vsufruc. l. isulā. §. pe. ff. solu. ma.
p̄ Jaco. butr. in. l. sed z si possessiōi. §. itez si
iurauero. Imo. ff. de iureiurā. i. l. inf̄ stipu/
lantē. §. j. ff. de p̄bo. obli. Inno. in. c. cū cō/
tingit. de offi. dele. in ca. cum tu. et glo. ma/
gistralis in. c. in nostra. de testi. Et aliq̄ di/
ferunt q̄ testes tales ideo p̄cordant ne pu/
niant de falso nō vt p̄bent. vt p̄ doctores i
legibz allegatis Alij dicunt q̄ p̄cordantur
vt p̄bent. vt p̄ glo. in dīco. c. cū tu. Sūt er/
go kalende p̄medies in quolibet mēse. di/
cte a colo. quia antiq̄ colebant p̄imum di/
em mensis. z sic dicunt quasi colendi. Vel
dicunt a verbo greco kalo id ē voco. qz ro/
mani habebāt p̄cones quos prima die mē/
sis mittebāt p̄ terrā dicētes. Vocat vos se/
nator ad nundinas p̄parare vos De hoc ē
glo. notabilis in. l. cū sextus. ff. de p̄. sig. que
etiā declarat nonas z idus. de q̄bz vide i ff.
ne p̄mi libri p̄puti cirometral̄ z i alijs. Itē
in fi. li. vj. in glo. j. sup data libri.

De La

Libra sūt imagi

nes que distillant aquā salientē
scz aque et fistule que salientibus
pingitur.

Lanio onis. est macellarius vel beccarius.
a lanīdo sic dictus. quia dilaniat z dilace/
rat animalia. z p̄ frustra carnes incidit z v̄/
dit. Vel est ille qui lanā separat a coriis be/
stiaz z exuit siue discoriat bestias. Et sic b̄z
a lanificio fm̄ glo. i. l. cū d̄ lanionis. ff. d̄ sū.
instruc. z instru lega.

Lata culpa est nō intelligere qd̄ oēs bñ in/
telligūt. z nō facere qd̄ oēs faciūt v̄l maior
pars. v̄l id facere qd̄ nulli v̄l pauci faciunt
ff. d̄ ver. sig. l. late.

Laritare est se maliciose occultare aīo frau/
dandi creditores suos agere volentes. ff. q̄
bus cau. in possessio. ea. l. fulcimul. §. quid
sit laritare. z habetur in glo. c. p̄sultatiōibz.
ij. d̄ offi. delega.

Latini sunt v̄l dicebant olim quidam qui

ita erant a dñis manumissi vt erant in vita liberi & gauderent plenaria libertate in bonis suis. sed in morte serui erāt. q̄re p̄ obitu eorū nō poterāt succedere parētibus. & ergo bona eorū tanq̄ seruoꝝ ad dños deuoluebant. Et heredes eorū nihil post mortez eorū sequebant. s; contrariā hñt p̄ditōez de dicitū. vt sup̄ dicitū est in lsa. D. & i desuetudinē abierūt. qz pessima p̄ditio erat. vñ in sti. d. libri. p̄sus. Uita latini gaudent. dediticiū morte.

Larue sunt deformatiōes hoīm. ppter appositionē coloris.

Laudū est sentētia arbitri. Et laudare ē sententiā arbitralem ferre. Itē laudare d̄z arbitri in loco vbi p̄promissum est factū. alioq̄ nō valet laudū. l. si cū dies. §. si arbitri. ff. de arbitris. Sed quō loc⁹ accipiat. Dicit Ludo. d. roma q̄ pro ciuitate. et allegat Spe. singulariter in titu. d. arbi. versi. itez q̄rit an strictē. & §. sequit. Itē lauduz arbitroz nō p̄t rescidi p̄teritū instrumētōꝝ de nouo reptoꝝ si eq̄paras arbitramētū trāsactioni. Si autē vis equiparare reductiōi appellatiōis tunc posset sicut in appellatiōe in qua nō p̄batum p̄babo. Dicit Fridericus de senis in p̄silio suo. cc. xxxvij. qd̄ incipit Petrus testat̄.

De Le

Leuis culpa. vt in. §. p̄terea. q̄. mo. res p̄tra hi ob. insti.

Leuissima culpa nō est p̄uidere qd̄ sapiētissimus p̄uidisset. vt posui rem in capsa. & cū clauē clausi. et credebā esse clausam clauē amota nō p̄bans an esset clausa. Et similiter de leui. depositari⁹ nō obligat si res deposita p̄det. nisi p̄tes sic p̄uenerint. Sed de lata culpa semp̄ tenebit̄. Et etiā ē lata culpa nescire iura ciuilia. l. leges. C. delegib. vbi casus ad litterā. qz oēs debent scire iura ciuilia. Nō ergo excusat̄ dicēs nesciebā q̄ lex p̄hibebat. Etiā i maleficijs ignorātia crassissima et negligētia maxima lata culpa est q̄ dolo p̄pat. S; casus fortuit⁹ ē inopinatus rei euet⁹ q̄ nullo hoīm remedio p̄uideri p̄t vt. C. d. pig. acc. l. q̄ fortuit⁹. & insti. eo. tit. §. Item is cui. vide supra Culpa.

Legatus est ille cui certa patria v̄l puincia p̄mittit̄ gubernāda. vt in. c. nouit. de appel. P̄t etiā dici legatus q̄cūq̄ ab aliq̄ ad aliz quos est missus. Aliter Legatos dicimus

eosdem quos aduocatos v̄l patronos eāz q̄ in forensib; negocijs p̄minētib; litigātib; suū p̄bent patrociniū. Et nota q̄ tria sunt genera legatoꝝ. Quidaz de latere dñi pape mittunt. vt cardiales quos appellant fratres. Et tales possunt absoluere hoies sue & alterius puincie. in puincia & extra. & eq̄parant p̄cōsulib;. Alij sunt non d̄ latere sed datini. illi simplr̄ in legationē mittunt. vt plati q̄ t̄m absoluūt puinciales. & in puincia nō extra p̄stitutos. Et equipant p̄sidiibus puinciarū. Tertij sunt natini. q̄ sua rū ecclesiarū p̄teritū legationē fungunt. vt archieps cantuariensis. d. quo in. c. i. d. off. deleg. li. vj. Et tales sunt quattuor. scz archieps Eboracēsis & atuariēsis. Remensis. & Pisan⁹. vt nota. in allega. c. j. c. ti. li. vj. allega. Et legatus p̄tras d̄ sua legatiōe fide facere debet si erigat. vt. C. de māda. p̄. l. vnica. Et ei⁹ vice fungit̄ a q̄ destinat̄ & vicem alier⁹ gerit. q̄re honorād⁹ est sicut ille cuius vicē gerit. lxxix. distin. c. vlti. vbi d̄z q̄ dyacon⁹ nō debet sedere an p̄sidiarius nisi locū habuerit sui patriarche. tunc enī sicut illius locū tenēs honorabit̄. vt. cxiij. distin. c. j. Item legatus generalis p̄t cognoscere p̄ simplicē q̄relā. et p̄ appellatiōē de causis subditoꝝ suffraganeoz suoz. vt nota in glo. cause illoꝝ. ca. j. eo. titu. Et legatus a latere cōferre potest ecclias vacātes. si est cardinalis. alias non. vt nota. i. c. j. eo. titu. li. vj.

Legat⁹ p̄cōsulis est cui p̄cōsul postq̄ puincia est ingressus mādat iurisdictionē dēterminatā & assignatā. aut q̄cūq̄ in itinere mortā passus v̄l necessariā trabēs. vt in. l. c. aliz q̄n. d. offi. p̄cō. & lega.

Legatū est donatio quedā in testamento a testatore relicta. insti. d. lega. §. i. & ff. d. legat. ij. l. legatum. Vel est deliberatio hereditatis qua testator ex eo q̄ vnuerſuz hereditas foret alicui d̄d collatū velit esse. in. l. legatū ff. d. lega. j. Et relinquit̄ legatū nō v̄libere d̄. sed cui placet. vt dicendo. hoc illi d̄ lego vel relinquo. id est dandū dispono. Viget autē legatū olim pluribus modis. Dñ qz p̄ vendicationē his verbis. Ille a modo vendicat a me illam rem sibi vt suā vt dicat suam esse. et petat vt suā. Dñ qz p̄ damnationē his verbis. Heres meus damnatus esto. id est obligat̄ esto hoc illi dare. Dñ qz fm quosdam legatur p̄ damnationē q̄

a testatore aliqd relinquit in penā z in dā/
nū heredis hoc mō Si heres meus Titia
duxerit in vxorē in damnū suū z penā cen
tū lego. Quāq̄ vigeat legatū p verbū sinē
di. his p̄bis. Sino illi hāc rē. i. p̄mitto illū
habere Si hō res ap̄d illū esset aptus essz
hic modus legādī vt sineret eū habere qd̄
apud eū tūc esset. Quāq̄ p̄ceptatiōez. s. cū
duos vl̄ plures heredes instituit. z alteri eo
rū p̄legauerit aliqd̄ z hoc idēz p̄ceptaret
z p̄ alijs haberet.

Et nota q̄ legatū reglarit tradit ab herede
z fideicommissum fere idē est qd̄ legatū. Sz
est dictū fideicommissum idō. qz olim pende
bat ex fide heredū. Sed mō quid iur̄ est i
vno. idem z in alio.

Legatari⁹ est cui aliqd̄ legatū ē. z q̄ legatus
accipit. Et talis p̄t esse test̄ in testamēto. vt
insti. d̄ testam. ordi. §. legatari⁹s. Sic etiā
fideicommissari⁹. vt ibi d̄z

Legare est vltima volūtate testatoris d̄ sin
gulis rebz disponere z legatū ab herede p̄/
standū alicui relinq̄re. Etiā legare alia si/
gnificatiōe est mittere. et sic inde dicit̄ lega
tus. i. missus. sed cū significat relinq̄re. ve
nit inde legatū. Et legare oēs possunt q̄ te
stamentū facere p̄t. z legari p̄t oibz illis q̄
possunt heredes institui. Itē legari p̄t res
testatoris z heredis. etiam res extranee p/
sone. Et sic quāq̄ testator sciebat rē alienaz
esse. z tunc debet rē illā emere a dño et tra
dere legatario. z si dñs v̄dere noluerit de
bet heres legatario tradere estimationem.

Itē p̄t legari fruct⁹ futuri. Itē iura. actō
nes. z seruitutes. sed nō res q̄ nō est in rerū
natura. vt hypocētaurus. Et ea de q̄bz nō
est p̄meritiū vt forū romanū. basilica vl̄ tē.
pla. z que publico vsui destinata sunt. Idē
p̄t legatum relinq̄ quibuscūq̄ p̄bis. ap̄t
nū et idoneis. vt si dicat testator lego. dare
tūbeo. im̄po. mando. p̄cipio. z sic de alijs.
Itē relinq̄ potest legatus pure in diē z sub
p̄ditiōe. Et p̄t testator h̄mōi legatis appo
nere cōditiōē quā voluerit. qz heredis in
stitutiō ē caput et fundamentū testamēti.
Et quia sine heredū institutiōe nō valet te
stamēti Ideo mltiū interest tabellionū de
herede cōsiderare z inq̄rere. Secūdo d̄ he
reditatis diuisiōe. Tertio q̄ p̄t z debēt in
stitui. Quarto quō z qualiter fiat hereduz
institutiō.

Legitime ptes heredū bis p̄sibz p̄tinentur

Quattuor aut infra dant natis iura trien
tem Semissem p̄o dant natis quāq̄ vl̄ vl̄/
tra. Arbitriū sequit̄ substātia certa patr̄.
Quarta tibi satis est si sis extraneus heres
Tūc trebellaris cum reddere cūcta roga
ris. Tunc defalcari cū per legata grana
ris. De istis partibz vide glo. in ca. raynuci
us. de testa.

Legitimum d̄z sex modis. Primo qd̄ nō est p
hibitiū. z sic p̄ abnegationē p̄hibiti vt in cel
sio de legitima. Secūdo stricti⁹ q̄cquid est p
missuz nō p̄ abnegationē p̄hibiti. sed p̄ po
sitionē liciti. Tertio in positiuo digniori. s.
a iure ciuili p̄cessum capiēdo ius ciuile lar
gissime p̄ p̄torio z oibus partibz iuris ciuī
lis. Quarto cōcessum a iure ciuili restrin
gendo vt nō p̄phēdat p̄torio. sed oēs alias
partes. scz senatuscōsulta. p̄ncipiū placita.
z responsa prudentū. Quinto adhuc plus
restringēdo ius ciuile solū p̄ lege. xij. tabu
larz Sexto maxime restringēdo solū pro. l.
xij. tabularū. exclusis responsis prudentū
z edictis p̄torio. ita notat̄ i. le. vnica. C. qū
nō pe. par. petēti. acc. bec carbo. face⁹.

Leno est qui p̄cium pro p̄pato stupro acci
pit. vl̄ damnatā de adulterio duxit. vl̄ qui
eam adulterio subijcit. vel adulteruz se fa
cit. vel q̄stum de adulterio vxoris accipit.
vl̄ qui mācipia q̄stiarā habet. scz q̄ taber
ne vl̄ alicui negociatiōi p̄ponit meretrices
vt plus lucret. Et hic est ifamis. vel q̄ vxo
rem dep̄bensam in adulterio in matrimo
nio retinuit. vt. C. ad. l. iulii. d̄ adul. l. crimē
lenocini⁹. Et i glo. d̄ mltis modis lenocini⁹
p̄cordātie allegant. C. de specta. seui. leno
ni. l. 1. supra lenones. li. xj.

Letamē est sterquiliniū a letando dictū. qz
letas facit segetes.

Letale idem est qd̄ mortiferuz. vñ dicit̄ de
aliquo vulnerato ad mortē. q̄ letale vuln⁹
habet. Et venit a letū. i. mors. Un̄. Bole
ti leti causa fuere mei.

Lex est constitutiō populi qua maiores na
tu simul cum plebībz aliquid sanxerūt. fm̄
Istido. lib. v. z distin. j. c. lex est. Et dicit̄ glo.
q̄ olim populus statuit leges. Sed hodie
trāstulit hanc potestātē in imperatorē. isti
tu. de iur. natu. genti. z ciuili. §. sed q̄ p̄nci
pi. Vel aliter Lex est species iuris. z ponit̄
quādoq̄ stricte. scz pro eo qd̄ populus ro
manus senatorio magistratu interrogāte
veluti p̄sule p̄sticuebat. insti. de iur. natur.

gen. z. ciui. §. cōstat autē Nam cōsul est qui
 senator erat z populū p̄sulebat an eis pla-
 ceret ita statui. z popul⁹ respōdebat ita. Et
 etiam sic diffinit Lex est cōmune p̄ceptum
 viroz prudētū p̄sultatio. delictoz q̄ spon-
 te vel ignorāter p̄trabunt cōbertio. cōmu-
 nis rei publice sponsio. ff. de legi. l. j. Quāq̄
 ponit large pro omni rōnabili statuto Un-
 etiā dicit. Lex est sanctio sancta. iubēs ho-
 nestā. p̄hibēs p̄traria. que sumit ex lege gre-
 ca. ff. de legi. z senatuscō. Lex etiā quādoq̄
 dicit cōsuetudo. j. q. j. c. ij. Quādoq̄ ratō. j.
 distin. cōsuetudo. Quādoq̄ ius scriptū si-
 ut p̄stitutio quecunq̄. Quādoq̄ p̄stitutio
 ciuili tñ. Et qualis debeat esse lex habet
 in. c. cric. iij. dist. v. r. l. d. z. Erit autē lex ho-
 nestā. iusta. possibilis f̄m naturā z patrie
 p̄suerudinē. loco. t̄p̄iq̄ cōueniens. necessa-
 ria. vtilis z manifesta. ne aliqd p̄ obscurita-
 tem in captiōe cōtineat. Et ibidē in ca. seq.
 §. leges. dicit q̄ nō est iudicandū de legib⁹
 sed f̄m ipsas. Et leges instituunt cū pmul-
 gant. z firmanē cū morib⁹ vtentiū p̄probā-
 tur. Nā lege nō tota p̄specta inciuile est iu-
 dicare vel respōdere. ff. d. legi. l. inciuile. Et
 leges ipse canones sacros imitatur. in au-
 ctitico d. eccle. ti. §. j. colla. ix. de iudi. cleri.
 c. j. de iuramē calū. z. ca. j. de no. ope. nunc.
 vbi subdit. sacroz statuta canonū p̄cipū
 cōstitutiōib⁹ adiuuant. et sic ecōnfero i ma-
 teria ciuili ius canonicuz cedit z imitatur.
 Lex alia p̄inata. alia publica. Lex publi-
 ca est que a sanctis patrib⁹ scriptur⁹ est cō-
 firmata. vt lex canonū. Lex p̄inata ē que
 ex instinctu sp̄s sancti in cordib⁹ fidelīū est
 scripta. scz caritas que dignior est p̄ma. xij.
 q. ij. due sunt.
 Legū auctozes seu inuētozes ponunt dist.
 vj. ca. Moyses. z. c. fuerūt. vsq̄ in fi. disti.
 eiūsdē. vbi dicit. Moyses gentis hebreē p̄-
 m⁹ oīm diuinas leges sacris litteris expli-
 cauit. Forone⁹ rex p̄mus grecis leges iudi-
 ciaq̄ cōstituit. Mercuri⁹ trimegisti⁹ p̄m⁹
 egiptijs leges tradidit. Et dicit glo. q̄ dici-
 tur trimegisti⁹ p̄pter tres potētias. eloquen-
 tiā. sciētā. z virtutē. Solon p̄mus leges
 atheniensib⁹ edidit. Ligurgus p̄m⁹ lacede-
 monijs ex appollinis auctoritate confinxit.
 Numā pompili⁹ qui romulo successit p̄-
 mus in regno leges romanis edidit. Dein-
 de cum popul⁹ sediciofus magistratus fer-
 re nō posset. decē viros legib⁹ scribēdis cre-

auit. qui leges ex libris Solonis & greco-
 in latinū sermonē trāstatas dno decim ta-
 bulas exposuerūt. Fuerūt autē hi decē viri
 Apian. Claudian. Benician. Veteri⁹ Ju-
 lian. Danil⁹. Sulpiti⁹. Ser⁹ v. Ser-
 tigin. Curacian. Rumelinus postumian.
 Hi decē sunt electi ad scribēdas leges f̄m
 Isido. lib. v. et bimo. Leges autē in libris p̄-
 mus cōsul Pōpēius redigere voluit. sed nō
 p̄seneravit obtrectatorū metu. Deinde ce-
 sar scz Jul⁹ cepit idem facere. sed an̄ inter-
 sectus. Paulatim autē antiq̄ leges vetusta-
 te atq̄ incuria oboleuerūt. quaz et si iā nul-
 lus vsus sit. noticia tñ necessaria videt f̄m
 Isid. li. v. et b. i. z. c. ij. distin. vij. vbi glo. dicit
 causam q̄re noticia illaz legum est necessa-
 ria. Et est vt sciat causa q̄re tollant. C. d. ca-
 du. tollē. l. vnica. q̄a papa arguit etiā ex ab-
 rogato iure. c. nouit. d. iudi. Vel iō noticia
 taliū est necessaria vt reprobet maledicta.
 xxxvj. dist. legim⁹ z. c. q̄ de mēsa.
 Leges noue. z legū codices. z a quib⁹ cepe-
 runt. habet. c. fuerūt. palle. dū dicit Isido.
 vbi supra. Noue autē leges a Cōstāntino ce-
 sare ceperūt. z reliq̄s succedētib⁹. Erantq̄
 pmixte z inordinate. Postea s̄o Theodo-
 sius mior august⁹ ad similitudinē gregorianā
 z hermogentianī codicē factū p̄stitutionū
 a cōstāntini t̄p̄ib⁹ sub p̄prio cuiusq̄ ipatorū
 tulo disposuit. quē libzū a suo noīe theodo-
 sianū vocauit.
 Leges quib⁹ non vtimur quō fuerint facte
 Redre. ff. z insti. de exhereda. libe. per totū.
 z in multis passib⁹. Nam vt dicit distin. ij.
 ca. quedā Leges quedā dicunt ab his qui
 cōdiderūt. vt p̄sulares. Tribunicie. Julie
 Acquilie. Corneliē. Et p̄cipue lex pōpēia.
 lex papia. a Papio. al̄s papiniana a Papi-
 niano. lex falcidia. z q̄plures alie de q̄bus
 infra. Quedā etiā dicunt a locis. vt lex ro-
 dia. z p̄siles.
 Lex acquilia loquit in eo casu cū quis cul-
 pa sua alicui damnū dederit. veluti equū
 seruū. vel aliud aīal occiderit. vt vulnera-
 nerit. seu vestē suā sciderit. aut in illis reb⁹
 dānū dederit Et in hac lege venit culpa le-
 uissima. vt si q̄s ex alto se p̄cipitanerit. su-
 p̄ aliū ceciderit tenet lege acquilia Casus p̄-
 etiā occidentē excusat. insti. de le. ac. §. in iu-
 ria. Et si p̄rator ramū deiecerit z nō p̄cla-
 mauerit. z sic aliquē occiderit tenet ea. l. h.
 nō tenet lege cornelia d. sicca. in q̄ venit tñ

Dolus. ff. ad. l. acquil. rad. l. cornel. s. sicca.

Requi. supra Actio legis ac dlie.

*Lex commissoria ppe nō ē lex neq; senatuscō-
sultū. sed poti⁹ pactū. z habet locū cū ita vē-
ditor puenit cū emptore. vt si nō fuerit so-
lutū pciū totum vl ps cū qdā pciō statū so-
luta est. vt in tali die vel tēpore sit res inem-
pra vel inuendita si dicitū sit vt redeat pos-
sessio vel dominiū ad vēditore. Tale autē
pactū nō habet locū in pignozibz. sed i em-
pionibz. vt. ff. de. l. pms. l. vlti. z. l. si fund⁹.*

*Et q; res d; inempta ita accipit. Si vēdi-
tor inemptā esse velit cuius causa id cauēt
als fraudare vēditore si exusta villa in po-
testate emptorū esset. nō dādo pecuniā inē-
ptū facere fundū. ter. est in. l. ij. ff. eo. ti.*

*Lex cornelia s falsis. penā irrogat bis qui
falsum testimoniu dixerūt vl falsū testamē-
tū. vl aliū qdlibet instrumētū scripserunt.
aut sigillauerūt. aut als falsum pmiserunt
puta in moneta vl mēsurā. Et est dicta lex
cornelia a Cornelio inuētoze Dicit etiā te-
stamentaria. z ei⁹ pena i fuos ē vltimū suppli-
ciū. in liberos s; deportatio. isti. s. pub. iu-
di. s. itē lex cornelia. de fal.*

*Lex cornelia de sicarijs loquit de his qui
dolo malo interficiūt. scz telo vl iactu sur-
tine z hmoi. Vel etiā d; lex cornelia de ve-
nificijs. a veneno. puta qn q; aliū interfe-
cit veneno. aut magicis susurrjs vl incā-
tationibz. vel q; mala medicamēta publice
vendidit. Et d; s; sicarijs a sicca acuta vl
cultello. eo q; scat ferrū vl cultrū. vt isti. s.
pub. iudi. s. sicarij aut. Un dic glo. ibidē.
q; sicca est cultell⁹ vtriq; incidēs quē poz-
tāt pegrini qnq; in baculo qdam. ita q; nō
patet. vñ s; sus. Est sicca mucro latēs sicca
r; inde vocat.*

*Lex duodecim tabularū fuit origo tot⁹ iur⁹
ciuilis s; m glo. insti. de iur. natu. gen. z ciui.
s; ex nō scripto. in ver. origo. ff. de ori. iur. l.
ij. s. i. Et d; lex scripta in. xij. tabulas. Qua-
rū decē a ciuitatibz atheniēsiū z lacedemo-
niorū a decē viris fuerūt allate. Et due ad
illaz declaratoz p cosidē decē viros postea
addite. vt dicit glo. i s. decē viros. s. deide.
ca. Moyses. dist. vij. Cū em leges ppe di-
scordia plebeioz cū nobilibz fere p. xxx. an-
nos in desuetudinē abijissent creati fuerūt
decem viri. qui trāstulerūt leges grecozuz
in latinū. z eas in decem tabulis eburneis
scripserūt. Et hi decem viri postea viden-*

*tes in illis decē tabulis multas leges deef-
se. accepta potestate corrigēdi. diminuen-
di. interpretādi. addēdi. z supplēdi. duas ali-
as tabulas addiderūt. Et deinde dicta est
lex duodecim tabularū. Postea cum pdicti
viri sibi magistratū vsurparūt a ppo sunt
creati. z sic cōsules sunt facti. q; senatuscon-
sulta cōposuere. postea ptozes cōstituti sūt
qui edicta ptoz fecerūt. Et lex duodecim
tabularū sic dicit. z hoc nomen olim acce-
pit cū romani iura penes se nō habuerunt
sed essent penes grecos. Ipsi leges scptas
desiderātes a grecis. miserunt nuncios ad
grecos. q; supplicarēt eis vt iura traderent
romanis. Nō greci rēnuerūt. Virientes
greci ex eis sapientē quendā. vt exploraret
an digni essent romani legibz. qui cū romā
venisset. romani extogitātes qd fieri pote-
rat. quendā stultuz ad disputandū cū gre-
co posuerunt. vt si pderet derisio esset. Gre-
cus nutu disputare incepit z leuauit digi-
tū vnū. significans q; vn⁹ esset deus. Sed
stultus credēs q; velle eū vno oculo ceca-
re. duos eleuauit digitos. scz indicē et me-
diū. qui etiā ad iuramētū necessariū leuan-
tur. z cū eis etiā pollicē sicut naturalit̄ ene-
nit quasi grecū cecare velle vtroq; oculo.
Grecus aut credidit q; trinitatē ostēderet.
Item grec⁹ aptam manū extēdit. vt osten-
deret oīa nuda deo. Stult⁹ aut timēs ala-
pam seu maxillatā sibi dari. pugnū clausū
quasi repulsurū leuauit. Grec⁹ intellexit q;
deus oīa clauderet palma. Et sic credens
romanos dignos legibz abijt et decē viris
discretis a romanis electis. quos greci di-
gnos indicauerūt. leges impetrauerūt Et
sic greci tradiderūt ipsis decē tablas ebur-
neas in qbus ptimebat tam ius scriptū qd
in ciuitate athenaz frequētabat. q; nō scri-
ptū qd in altera ciuitate scz lacedemonio/
rū erat in vsu. Postq; s; isti decē viri fue-
rūt sic cum decē tabulis reuersi ab ipso po-
pulo romano habuerūt pates sup illas. r.
tabulas examinādi. addēdi zē. vt supra de
h in glo. l. ij. ff. de origi. iur.*

*Lex falcidia. dist. ij. capi. quedā in si. pbibet
ne quis in testamēto plus extraneis legare
possit q; vt qrtā ps sit heredibus data. Di-
citur autē falcidia a Falcidio tribuno au-
ctore. Vel s; m Azo. dicta est a fabri falce. s.
a diminutōe. q; iam in pmo singularibz re-
lictis resecat legata. vt falce resecat segetes*

Nam olim licuit cuilibet totā hereditates suā alteri relinquere. Sed postea falcidia statuit q̄ quarta ps hereditatis deberet relinqui heredibz legitimis. zc. vt supra d̄. **F** Triplex est falcidia. vna debita iure nature. alia iure institutōis. tertia d̄. quarta trebellianica q̄ p̄petit heredi instituto q̄ roga t̄ est hereditatē alij restituere. dif. ij. c. respōsa. de testa. c. rainuci. z. c. reynaldus.

Lex fauā de plagiarijs eos psequitur q̄ liberos aut seruos vel filios alienos ab vrbe. vel de vna puincia ad aliā subducūt et eos vendūt fraudulēter iscijs dñis z p̄ribz suis. vt. ff. ad le. fal. d̄ pla. l. j. z. l. lega. z. l. eū.

Lex fusia alias fusia. vl' suffia canina non p̄ mittebat in testamēto manumissioēs fieri. nisi vsq; ad certū modū vl' numez seruoꝝ. licet inter viuos sit. sed hodie ista sublata ē z mltō magis hoc liceret i vltia voluntate. Et d̄ canina forte a q̄daz inducta q̄ canis vocabat. nā canis naturā suabat q̄ stat in palea quā nec sibi h̄re p̄t. nec alij fauet. vt sit p̄sonas rei nomē. isti. d̄ dona. §. ē z alid. Talis q̄ moriebat tanq̄ canis. qz n̄ potat tenere suos. nec libertatē patiebat eis da/ri. in sti. de. l. fusi. c. tol. in glo. j.

Lex helyascētia deditioꝝ est de lata libertate. de q̄ in sti. q̄ z q̄. mo. manumit. nō pos. §. eadē lege helyascētia. q̄ dño mioꝝ. xx. añhis nō alit̄ manumittere p̄mittit. quā si v̄dicta. i. l. p̄toꝝis ap̄ d̄ silii. i. ap̄ d̄ locum p̄silij sup̄ h̄ iusta cā manumissioēs approbata fuerit manumissi. vt ibidē tex. in d̄.

Lex iulia d̄ adulterijs z stupro psequit̄ adulteros. z eos q̄ sine vi p̄gics. viduas. aut honestas. aut honeste viuētes corūpunt aut violant. Et nō solū temeratores aliaz nuptiaz gladio punit. sz etiā eos q̄ cū mascul' nephandā libidinez exercere audent sine n̄ verent. in sti. de publi. iudi. §. itē lex iulia. d̄ adulterijs. z ibi p̄ totū de legibz hic positis. qz publica iudicia sunt.

Lex iulia de ambitu punit eos q̄ p̄ ambitū seu ambitionez muneribz datz ad honores ad officia publica accedūt seu succedūt. de q̄ in sti. d̄ publi. iudi. in. §. sunt p̄terea. i. glo. z in. l. j. ff. ad. l. iul. de ambi.

Lex iulia lese maiestatis eos punit q̄ in p̄ncipe. aut in rē publicā aliqd̄ p̄mittūt z machinant. Et est d̄ tales statuta pena capitalis. Itē q̄ vsq; ad quartā p̄geniē nō succedūt nati ab eis nisi p̄ p̄ncipē dispēset cū eis.

z sic pena eius aīe amissionē sustinet. vt. C. ad. l. iul. ma. l. quisquā. z in sti. de pub. iudi. §. publica aut.

Lex iulia repetūdaz loq̄t̄ de his plectēdis q̄ tpe admistratōis aliqd̄ accepint vt iudicaret vl' nō iudicaret. vl' aliquē in vincula dēherent vl' nō. Ad hoc em̄ p̄petit vt d̄atū reseruet. z q̄ alter puniat. Ultra h̄ etiā p̄petit p̄tra eosdē illis q̄ ab ipsis aliquā v̄olētā passi sunt. vt si coactus fuerit q̄s a tali libo v̄edere rē suā mioꝝ p̄cio q̄ valebat. z i silibz casibz. ff. ad. l. iul. repe. l. j. iij. iij. z. v.

Lex iulia de residuis. punit eos q̄ officium publicū aut admistratōez habuerūt. Et tpe admistratōis sue publicā pecuniā qm̄ acceperūt in qd̄cūq; negociū erogandā retinuerūt. z nō erogauerūt. Vel q̄ rem publicā quā acceperūt tradendā in cōi erario nō reposuerūt ibidē. sed penes se furtiue et dolose retinuerūt. vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. ij. z l. iij. §. lege.

Lex iulia d̄ vi publica punit eos q̄ vim cuz armis fecerūt vl' itulerūt. Et ē pena de portationū. vt isti. d̄ pub. iudi. §. itē lex iulia.

Lex iulia de vi puata p̄uit eos q̄ sine armis vim inferūt in publicatōe tertie p̄s bonoz. Si aut̄ vi rapē p̄ginis. vidue. vl' sanctimoniais. aut alias fiat. faciētes z opē flagicio dātes pena capitis puniunt. isti. d̄ publi. iudi. §. itē lex iulia. de vi puata.

Lex iulia noꝝ. loquit̄ d̄ latina libertate. vt in sti. d̄ libe. §. libertinoꝝ aut.

Lex iulia de annona. p̄petit p̄tra illū qui facit vl' p̄curat annonā fieri carioꝝ. qz ibi h̄ ledit̄ respublica. vt ff. ad. l. iul. de anno. l. ij.

Lex iulia peculiat̄. p̄petit p̄tra illos q̄ pecuniā. vel rē publicā. vl' sacra vel religiosam furat. pena vt. s. vt isti. d̄ pub. iudi. §. lex iulia.

Lex iulia mistellia. alias vistellia h̄z locum qm̄ marit̄ relinqt̄ vxorī i testamēto aliquid sub certa p̄ditōe si alteri nō nupserit. Et cōditione nō fuata n̄ tenet heres dare relicta p̄ istā legē. Et qualē facit cautioēz vid̄ i autē. cui relicta. C. d̄ indiet. viduitate. z. l. iulia mistel. tol. z. l. j. ibidem.

Lex ortētia lata. i. facta. z a rege nomē sortita est q̄ eā statuit z fecit. q̄ p̄cordauit int̄ plebem z pplm̄ z p̄ncipē. q̄ p̄stituit vt nō min⁹ aut plus valeant plebiscita q̄ lex ppli. de q̄ in sti. de iur. natu. gen. z civili. §. ied z plebiscita.

Lex papia patz p̄tinet p̄mia p̄ suscipiendā

liber. Et dicitur a Papio auctore. Alias pa-
pintana a papiniano auctore. vide de h in
sti. per quas pso. no. ius acqui. in. §. sancti
tam eteni.

Lex pompeya de patrocidijs. alias parici/
dhs. punit eos q patri. aut matri. aut auo.
pano. aut alteri de sanguineis aut parci-
bus suis morte infligunt. Et statuit illa lex
pena accerrimaz. q tales in culleo. i. coreo
bulito psuant. i q ponat vipa cu symea ca/
ne z gallo gallinatio z in mari vicino sic p-
hiciant. vl in flumie pinq si mare nimis re-
mote fuerit. De his oib nota insti. d pub/
li. iudi. §. alia deinde.

Lex populi anthomastici. dicitur lex per excel-
lentiam.

Lex publiciana dicta est a publiciano pro-
re auctore. Req. supra. Actio publiciana.

Lex rodia de iactu. subuenit his qz merces
ca cois piculi euitadi eiecte sunt. z ppter ia-
ctum nauis salua facta est. Quibz dat actio
ptra magistrū nauis. vl eos quoz merces
sunt salue. Et dz rodia ab insula rodo. ali-
as rodissis i q antiqz pluriū fuit vsus mer-
catoz. Et dicit glo. hec iniqissima e. s. q pa-
tientib naufragiū oia auferunt inhabita-
tores. vt. l. modestin. ff. e. ti. Dodie aut ex-
coicari sunt hac lege vtentes. vt dist. ij. c. q/
dam. z sequen.

Lex satyra est q d plib siml loquit rebz. di-
cta sic a copia rez z qsi a saturitate. Und z
satira scribere. est poemata varia pdere. vt
Dracū. inuenal. psij. zc. dist. ij. ca. satira. Et
fm Jsi. li. v. d q. C. d lat. lib. tol. l. vnic. i pn.
Lex acilia loquit de pmissione tutele in pu-
ris z psidib eaz rome pcaro vrbani z ma-
iori pre tribunoz plebis. d quo vide insti.
d atilia tu. p torū.

Lex vitelia loquit de liberto appetete ea q i
genus tm ppetunt. puta honores et digni-
tates asseredo se igenuū esse. De q. ff. d sta.
ho. l. ingenuū.

Lex viay dz solitaria excellētia.

Lex municipalis dz quā aliq ciuitas pstitui-
t sibi. Et est ius civile. insti. de iur. nat. gē.
z ciui. §. j. in tex. et in glo.

Lex canonica appellat diuina. c. nimis. d iu-
reiu. z. c. j. de iure calū. Et lex civilis dz lex
humana. c. ij. d pscip. li. vj. Pōt tū ius ca-
nonicū etiā dici lex hūana. qz sunt i eo ml-
ta ab hoib statuta. lz respectu alioz iurū
civilū dicat lex diuina Sitr lex civilis pōt

dici diuina aliq respectu. imo sacra dz. z p-
ipsaz qz religiosus efficit. vt. C. de legi. z cō-
sti. l. leges. Quare ipator dz religiosissim⁹
in prohemio institutionū. vid. c. q iure. dis.
vij. z. l. fi. C. d pscip. lō. tē. Et Archi. i hbo
hūane. c. si. d pscip. li. vj. vbi dz q leges di-
uini⁹ p ora pncipū sunt pmlgate. xvj. q. iij.
nemo. ij. q. iij. impatores. Et aliqñ vocant
leges publice. iij. q. v. c. de accusatoibz. Ali-
qñ leges exteroz l leges secli. vt ibidē. Sz
canonice diuine dicunt. iij. q. v. qz suspecti
Et in iure canonico z legibz qlibet studere
deberet. quia nō pmittūt queqz in eis pitū
in paupate viuere. vl in anxietate mori. vt
inquit in riscōsule⁹ in autē. de here. z fal. §.
fi. coll. j. Et in phemio. ff. vbi dicitur. legū
oratores ditissimi efficiunt. §. nos §o. z gl.
i h. ditissimi. ponit p̄sus. Dat galien⁹ opes
z sanctio iustiniana Ex alijs paleas. vt sup
d A. in dictōe ars.

Legi⁹. Req. supra homagiū legiū.

De Li

Libell⁹ pluribz modis accipit. vt notat spe-
cu. in tractatu libelloz. Qñqz em dz pu⁹ li-
ber vl codicill⁹. vl cedula in q actor cam et
actionē exprimit Et ē duplex. qdā est accusa-
tionis. z ille in criminalibz locū hz Et qdaz
pūctiois. z ille i civilibz. vt est glo. vnica in
pn. c. j. de libe. obla. Et debet pla cōneri i
libello. vt in his psibz p̄tinet. Qñs. qd. co/
rā quo. q iure petat. z a q. Recte p̄posit⁹ qz
qz libell⁹ habet. Nā libell⁹ pūctiois debet
p̄tinere nomē actoris. s. qz sit q pūctiat. Et
qd petat. scz rem q petit. Et nomē iudicis. s.
corā q agit Et ius q res petit. z sic cam pe-
tendi. Et nomē rei. scz a q res petit. Etiam
tempus z dies in quo libellus dat. Sed i
libello accusatois p̄tinere debet nomen ac-
cusatoris. nomē rei z iudicis. et crimē de q
agitur. Et quādoqz p̄sona cum qua crimē
dicit cōmissum. Et locus in quo. z dies ac-
cusationis. p̄fessio accusatiois corā iudice
z mēsis in quo crimē est cōmissum. Sz di-
em z horā ibi ponere nō ē necesse fm Hof-
fre. Quādoqz z secūdo pōt p pane azimo.
seu succineritio. vt. C. de epif. audien. l. iu-
dices. pbi tex. inquit. qz incarcerationis debet
victualis substantia ministrari vel tradi li-
bellis duobus aut tribus diurnis. Et dicit
ibi glo. id est panibus. a libuz libi. vl a liba-
libe. quod est panis albus vel succineritio.

Et sic libellus est diminutivum. Unde dicitur. puer noluit libellum a sacerdote accipere in autem. ibi allega. Quandoque et tertio capitur per precibus principi oblati. C. quando libellus principi oblat. fac. lit. cõesta. Quarto per iudice delegato. ff. de offi. cõsul. l. nec quis. Quinto per scriptura demãdatoris. Sexto per scriptura recusationis. Septimo per scriptura quã vir dat vxori quã repudiat. et illa dicitur libellus repudiij. Octavo per scriptura appellatoris. ff. de appellatio. l. j. Nono per scriptura quã iudex dat appellanti. scz apostolus. de appel. c. cordi. li. vj. Decimo per scriptura infamatoria. que dicitur libellus famosus. quã nullus scribere debet nec dictare sub pena capitis. fm leges. Proprie tñ libellus est scriptura agētis q̄stionē p̄tinentis et futura actionē depromēs. Et dicitur Ly. q̄ est breuis scriptura intentionē actoris vel accusatoris p̄tra reū clare depromens. Et sic libellus nō debet esse p̄boscus vel vtres supfluis. nec obscurus. vel alternatiu. qz alternatiua ponit obscuritatē. vt no. in glo. iij. l. si in rem. ff. de rei v̄di. Est tñ libellus incertus admittend⁹ vbi incertitudo puenit ex facto aduersarij. iuxta nota. in. c. significatiu. de libel. obla. Et qz quicquid libellus alter natiuus admittat. nota ibidē videlz de cõsuetudine. nunquā tñ de rigore iuris instit. de act. §. sunt et alij. alias. §. sed iste q̄dem et ea que sunt cõsuetudinis obseruant. ff. de edili. edice. le. qd. si fugitiuus. §. apud labeonē. et meli⁹ eo. ri. qd si nolit. §. q̄ m̄cipia. et glo. in c. abbate sane. de re iudi. li. vj. i glo. ver. dñi vel quasi. q̄ est elegatissima et aurea dicēda. **U**t sic. Libellus est breuis mēbrana actoris petitionē et cām p̄tinentis et actionē cõplectens. Dicitur autē libellus a libro diminutiue ppter sui breuitatē. sic codicill⁹ a codice. fm Spe. i. ti. de libel. p̄cep. i. p̄n. **U**t dicitur a libra. id ē iusticia. vñ iudex dicitur staterā eiq̄ lāce ministrare. rlv. dist. ois. xxiij. q. j. nō offeram⁹ et c. abbate sane. de re iudi. li. vj. i. §. p̄fat⁹. ier go. z. c. j. co. ri. li. vj.

Libellus repudiij. Requere repudiū.

Liberalis cā. est quā p̄ncipalr mota q̄stione ab aliquo dicitur aliq̄s seu alius suus seru⁹ esse ipse s̄o p̄tendit se esse libez. Si s̄o p̄fiteat se esse seruū nō actoris sed alteri⁹. nō ē cā liberalis. sed est cā dominij. Et cā hic ponit per iudicio.

Liberi sunt qui ex ingenuis nascuntur. Fiunt

autē liberi q̄ manumittunt. Et dicuntur a libertate. Et sunt filij et filie et ceteri omnes in recta linea descendentes vsqz ad trinepotes. Et vltim⁹ dicuntur inferiores seu posteriores. Si r̄ parētes dicuntur oēs ascendētes per paternā seu maternā p̄gnationē nob̄ p̄iuncti vsqz ad tritauiā. Et vltim⁹ dicuntur superiores seu maiores. Appellatōe ergo liberorum intelliguntur nepotes et filij et alij descendētes. ff. de ver. sig. l. liberorum. Et h̄ ex masculis. Sz appellatōe filiorū regulariter nō cõprehēduntur nepotes. in sti. q̄ da. tuto. pos. in fi. zē glo. sup̄ s̄. liberi. i. ele. vnica. d̄ bapti. facit glo. j. i. c. i. p̄ntia. de p̄ba.

Libera. Hec dicitio significat posse fieri liberē qd mādāt. Nō tñ significat vltra mādātū generale. Et sic nō viderentur p̄cessa q̄ requirūt mādātū speciale. et hoc de vsu cõi. li. cet sec⁹ ex significato attēto de iure scripto. Tūc em̄ significat posse fieri qd sine mādātō speciali nō fieret excepta denotatiōe. l. p̄curator. cui generalr. ff. de p̄cura. iusticia. l. si lins. ff. de dona. Significat ergo qz posset alienare qd nō possit p̄curator cui ē p̄cessa generalis administratio non exp̄sso s̄o libera. cui⁹ significatū addit et opat. Nō autē significat donationē. qz donatō ex natura est gratuita. **U**n nota fm Bar. i. l. q̄ rome. §. calimach⁹. ff. de s̄o. obli. **U**erbū libera in illo tñ opat ad qd refert. verbi gr̄a. dicendo. **L**õstituo te p̄curatorem ad agēdū et defendendū litē p̄testandā dans et concedēs liberā potestatē zc. nō videt p̄cessa ad ministratio causę. sed solū instātie. qz h̄ verba importāt. Et de causa nō possunt trāsigrere. sed solum de instāntia. Item ibi. **L**õstitui procuratōrē ad recipiendā solutiōez dans ei liberam potestatē qz potest prorogare terminū. facit de p̄curato. q̄ ad agēdū. li. vj. z. le. duo. ff. de administra. tuto. Item de verbo plena. l. si p̄curator. §. qz si plenam. C. de p̄curato. Item si domin⁹ cõcessit qz procurator possit qd ipse domin⁹. licet nō exp̄ressit verbū libera. vel plena potestate. l. creditor. §. lucius. ff. mādāt. Idē si dñs promisit se ratum habiurū quicquid per suum procuratōrē actum fuerit. l. j. ff. de p̄curato.

Liberatio sumit pro dispositione liberatoria. et significat diuersimode. Nā ibi testator legat debitori suo qd sol⁹ est liberatōem significat qz debitor agere possit s̄ heredes

ut cum liberet p acceptilationē. l. iij. §. nūc
 de effectu. ff. de libe. lega. Quia qñ testator
 dicit. volo liberari. vel lego liberationē. si/
 gnificat q vult ab herede liberari ex comu
 ni mō intelligendi. Itē ibi. Duo sunt rei p
 mittēdi q tenent ad idē debitū quilibet illo
 lidū. testator legat vni liberationē. signifi/
 cat q ille possit agere ptra heredē vt libere
 tur p pactū. Sed alter non liberat nisi ille
 vnus liberaret ex maiori vi. videlicet acce/
 ptilatione. nā tūc etiā alter liberat. sicut ac/
 ceptilatio capit p tali solutiōe q vno soluē
 te alter liberat. sec^o in pacto. Sed certe pa/
 ctū liberatiōis in simplici ratōne valet tātū
 sicut acceptilatio. Itē duo sunt rei p mittē
 di socij vni legata ē liberatio. significat q il
 le cuius nomē ascriptū nō est habet p lega/
 tario. Et sic agere pōt vt liberet sicut ille q
 noia^o est. Et hoc si testator ei puidere vo/
 luit qd pbat ex similibz pcuris sufficien/
 ter. qz in ptabēdo socij sunt. Et itelligē so/
 cios fm Bar. qb oē lucrū z dānū est p mu/
 ne in illo debito. Itē ibi duo sunt rei pmit/
 tendi nō socij facti debitores ex pecunia q
 puenit ad vtrūqz. vel cōuersa est in comu/
 nem vtilitatē. testator legat liberationē vni
 nō liberabit p acceptilatiōez sed p pactum.
 Et istud pactū pfaciet etiam alteri in parte
 seu medietate dicit. Et sic intellige qd nō.
 glo. in. §. nūc de effectu. pall. Cōclude er/
 go aut sunt socij z liberatio fit p acceptila/
 tiōē Et sic facta vni pdest etiā alteri. Sz
 itē alter nō legatari^o nō potest agere nisi vbi
 testator ei puidere voluit. Aut non sunt so/
 cij. z tūc liberatio fit p pactū de nō petēdo
 z pdest alteri imediate vt in altera medie/
 tate tūc pueniat. Itē nota q pactū factum
 vni pdest alteri. put actū est. z nō alias. nā
 si est actū ius ex eo queri tātū illi cui fit illi
 querit tūc. Si vō actum est ius qri vtrūqz.
 tūc qri vtrūqz. In dubio vō pactū factū
 reo pdest fideiussori. Sed nō pactū factū
 fideiussori ecōtra pdest reo. nisi vbi fide/
 iussori fit acceptilatio. z pncipalis obliga/
 tus est re. Quia tūc hec acceptilatio respe/
 ctu pncipalis pnet pactū. qd sibi pdest
 lege z p iusu. §. z si fideiussori. ff. de accept.
 Posset tūc dici q pncipalis liberat ipso iu/
 re. qz hoc fit p psequentiā. vtrūqz nota. In
 acceptilatione aut si fit pncipali pdest fide/
 iussori. Facta aut fideiussori pdest ei tūc si
 hoc est actū. In dubio pdest pncipali licet

nō semp. put nō. in le. si quis reum. de libe.
 lega. z finaliter cōcluditur q liberatio vni
 psonē in vna re vel in vno debito ad aliam
 psonam. aliam re. vel aliud debitū extēdit
 Si hoc disponere quis pbabili medio vo/
 luisse significat. Et liberatio generalis nō
 pphēdit que ibi non pnterit aliqd mediuz
 cōcludit. Et liberatio cōcessa specialit ge/
 neraliter inter viuos z vltima voluntate si/
 gnificat quod significare quoduis mediū
 pbabile declarat.

Libertas est res spūalis. z ideo potest vent
 re in pmutationē cū alio spūali. d re. pmu.
 ca. ad qstiones. z de ser. nō ordi. c. null^o. in
 glo. vlti. Itē libertas est natural^{is} facultas
 ei^o qd cuiqz facere libet nisi qd vi aut iure
 phibet. isti. de iur. pso. in pn. Et hec facul/
 tas qñis late pateat. tū ei quādoqz resistit
 de facto. vt qñ non possumus qd desidera/
 mus. vl^o de iure. vt qñ non facere furtū auc/
 rapinā phibemur.

Libertas latina fuit libertas que habebat
 q si moreret ille cui dabat libertas. tūc te/
 nuit. sed si supuirit tūc nō tenuit. sed hodie
 est correctā per legē pmam. C. de la. lib. tol.
 Require supra latini. Et dicebat latina p
 similitudinē. Nam vt romani nomiati sūt
 quia romanis subijciebant et incolumes
 mittebant. licet fm rem latini vel romani
 nō essent Et illa libertas latina dicitur cū nō es/
 set vera libertas.

Libertas dedititia. Req. sup^o dedititia.

Libertas fideicommissoria ē quā testator di/
 recte hō voluit competere. sed p manumif/
 sionē alteri^o cui^o fidei hoc pmissit. l. vt ma/
 numitteret

Libertas testamētaria est que ex ipso testa/
 mento directe cōperit. vt. C. de testa. ma. in
 pn. in glo.

Libertas vindicte est que fit p vindictā. C.
 de vin. liber. in pn. glo.

Liberti sine libertini sunt q ex iusta cā a ser/
 uitate manumissi sunt. Nec est int^o eos dif/
 ferētia. licet qdām minus prudenter dicūt
 libertinū esse filiū liberti. vñ liberr^o me^o vl^o
 libertin^o dicitur ille q fu^o me^o fuit sed manumif/
 si eū. Et ego ipsi dicoz patron^o. de q sup^o b.
 in seruitute. insti. de liberti.

Libertus abortiuus est qui in testamento
 eius qui abortus est. id est mortuus manu/
 mittitur.

Libertus assignatus est que patron^o ei^o ex

liberis suis esse velit ipm assignavit.

Librari est q̄ i libra apponēdo pōdera cau/
sas rerū determinat. vel est libros vendens
z custodiens.

Libripens idem est q̄s librari. de q̄ glo. in
sti. de testa. oz. in pn.

Liberatio sumit p̄ dispositione liberatoria
z significat diuersimode. vt supra habetur
DD.

Licere vel licitari est rē app̄ciare. vñ d̄r non
curo cētū grecos vno obulo liceri. S̄z li/
cere actiū significat rē p̄cio mēsurabilem
estimare q̄nto p̄cio valeat. vñ s̄. Diues i. oz
belicet. paupem s̄z nemo licet.

Liceo em̄ est actiū in significatione z pas
siuū in voce. Sed liceo contra. Und. Nō
licet asse mihi. qui me non asse licetur. In
licitare est frequēter estimare valorē rei vē
dibilis. Et licitator. i. suator vel puocator.
seu p̄seneta.

Licitatio est venditio p̄posita. vt cum aliq̄s
empto in rē ab altero volente emere p̄ciūz
auget. Unde q̄n aliqua res publice vena/
lis exponit. z vn̄ offert decē z alter q̄ndecē.
q̄n p̄clamatū est q̄ q̄ plus offert eā habebit
ille q̄ plus offert dicit aliū vincere licitatio
ne. vñ cum alter sic intēdit sup̄are plus of
ferēdo in quacūq̄ negociatiōe licitatio est
vt q̄ licitatioe vincit rē feret. C. de sacrosan.
eccle. autē. q̄ res. z. C. de fi. instrumē. et iure
baste fiscalis. l. q̄cunq̄. li. r. Est ergo licita
tio subastatio. vel oblatio ad subastationē
vt in. l. licitatio. ff. de publi. iudi.

Licitarij dicunt q̄ emēdo vendēdo vñ odu
cēdo rē aliquā. vñ negociādo aliq̄d p̄ offe
rendo. alter alter p̄tēdit sup̄are.

Licētia mltiplex est vt notat archidy. xxiiij.
q. ij. si abstineret.

Lima est instrumentū fabrile z ferreū q̄ me
talla rodunt. poliunt. minuunt. z purgant
vñ. q. i. s̄. cū ergo vbi ferrū. z est glo. i. c. pa
storalis. de re iudi. in cle.

Limites sunt fines vel termini regionum.
Inde limitare. terminare d̄r. vñ restringere.
vñ limes ē termin⁹ agr̄i posit⁹ vel p̄ act̄ seu
cāpis. vñ etiā d̄r meta. S̄z limē est itroitus
dom⁹. dictū a limite. Nā limia sunt ediu. z
limites s̄o regionū vñ finiu de q̄ isti. q. mo.
lus pa. po. soluit. s̄. dictū est aut.

Limitarij dicunt q̄ p̄stituti sunt int̄ castra z
ciuitates. vñ p̄ finia opida vt limites defen
dant z colāt. vt. C. de fun. limi. l. vlt. in fi. li

bro. xi. Et dicit Accur. sup rubri. ibides q̄
quidā habēt p̄ limitosis limitrophis. a tro
phos. i. descriptio. z limites. i. descripti ad
vsum limitū. alias militū qui imperiū cu
stodiunt.

Liminarche dicunt p̄cipes locorū in q̄b⁹
sunt diuersaz p̄uinciaz aut regnoz diuer
sorū limites z t̄mini In etiā dicunt coll
minarche qui p̄ finia opida vñ ciuitates re
nent trāslimitē locorū.

Linea ē collectio p̄sonaz ab eodē stipite de
scendentū diuersos ḡdus p̄ncēs z nume
ros distinguens. vide nota. Jo. an. sup ar
bozē z sanguinitatis.

Linthea nō dubitat vclū vocari.

Lintbearij sunt q̄ lintbeas nauis vñ nauis
vñ lintbearioz negociatoez exercēt zc.

Lintbearia d̄r talis negociatio.

Lintbeariosa vel lintbeariū est negociatio
lintbearioz.

Litem pendere est litis p̄testationē esse. vel
litem in certo esse. cū tñ ambigu⁹ sit ei⁹ cri
tus z euent⁹. Nā litis z iudiciorū euentus
est incert⁹. ff. de pecu. l. q̄d debet. Pendere
aut dicit lis p̄ appellationē recusationē. cō
sultationē. vñ relationē. vel quādiu diffini
tiua sentētia nō est lata. de q̄ p̄ docto. vt lit.
penden. p̄ turū.

Litem cōtestari dicit q̄ actor p̄ponit inten
tionē suā z actionē corā iudice p̄tra aliquē
z ille statim negat. tunc est lis p̄testata. Et
dicit p̄dere. Nā in suspēso sunt oia donec
lis sopiat. i. terminet. vñ ad supiorē negoci
um trāsmittat. Et d̄r lis pendere q̄ ad hoc
vt nihil innouet quattuor z currētib⁹. Pri
mo q̄ citatio emanauerit. Sc̄do q̄ a iudi
ce p̄petēte. Tertio q̄ ad p̄tē puenērit. vel p̄tē
impediente quo minus peruenerit. Quar
to q̄ in ea talia sint expressa p̄ que ps instru
atur sup̄ q̄bus pueniat. vt in cle. fi. vt li. p̄
den. Et p̄t addi q̄ntum. vt ibi nota. q̄ ema
net z pueniat debito tpe.

Litis contestatio est negocij principalis ab
actorēz reo hinc inde facta narratio. Quā
narrationē p̄cedere debet libellus. nisi for
te de p̄sensu p̄rium remittat. Fit autē lis cō
testatio corā iudice p̄ narrationē actoris z
p̄tradictoriā respōsionē rei. vt qz negat. vñ
p̄ aliquā exceptionē opponit ato p̄testandi
litem. id est ea mente vt in causa p̄cedat vñ
desistat. Est ergo litis p̄testatio t̄m Hoffr.
bincinde apud iudicē negocij principalis

facta narratio p̄ncipales p̄sonas. nō per
aduocatos. nisi forte p̄ncipales adeo fue
rint indiscreti vt eoz defectus de licētia iu
dicis p̄ alios suppleat. vt in. c. pastoralis. d̄
indi. Et litis p̄testatio est initiū actōis z cō
fictus in cā. de hoc vide glo. bonā in. c. du
dum. ij. in ver. p̄positā de elect. quō z q̄n si
at litis p̄testatio.

Litigiosa res ē mobilis vel imobilis res vt
se mouēs de cui⁹ dominio cā mouet int̄ pe
titorē z possessorē p̄uēione iudiciaria p̄ci
bus vel p̄ncipi oblati z iudicib⁹ insinuat⁹
z p̄ eum futuro reo cognit⁹. C. de litigi. aut.
litigiosa. Fit aut̄ res litigiosa in cōtinenti
oblato libello. Alij dicūt rē litigiosā n̄ esse
aū litis p̄testationē. de hoc glo. in. c. i. vt lite
pendē. li. vj.

Lis a cōtentione limit⁹ pus nomē sumpsit.
de q̄ Uirgili⁹. Limes erat positus lites vt
discerneret agri. c. for⁹. d̄ p̄. sig. ad medium
Et lis d̄z mora cū fuerit cōtestata. c. ex pte.
ij. de p̄. sig. z aduersario de excep.

Litis quasi p̄testatio est q̄n alijs p̄uēt⁹ i in
dicio sup reb⁹ mobilib⁹ q̄s possidet nomē
alieno noiat dñm in iudicio z accipit indu
cias ad denūciandū domio. vt ad iudices
veniat vel mittat. si ipse dñs nō cōparet in
termino sibi dato. tūc lis q̄si cōtestata ē cō/
tra dñm siue habet p̄ p̄testata ad interrum
pendū longi t̄pis p̄scriptionē. vt in ca. qm̄
frequēter. §. in alijs. ver. qd̄ si super. vt li. n̄
p̄testa.

Litteris d̄z obligatio p̄trahi q̄n quis confi
tet aliquā in aliquo instrumēto se recepisse
pecuniā quā nōdū recepit sub spe numera
tionis future sibi faciēde. put a creditore ei
dem. p̄missum extitit. Illi cōpetit actio nō
numerate pecunie si erigit ab eo debitū an
teq̄ recepit.

Littere de rato dicunt p̄curatorie. qz cōsti
tuēs p̄curatorē semp adijcit i sine q̄ q̄qd
p̄curator fecerit sup causa ad quā dat⁹ est
ratū gratū zc. habebit. vt. c. cū dilectus de
religi. domi. in glo.

Litigatoris noie nō solū actor s̄z etiā re⁹ in
telligit. vt. c. i. d̄ li. p̄test. li. vj.

De lo

Locatio est p̄sone vel rei ad vsū facta cō/
cessio vt mercede vt pecūia numerāda cō/
uenta. alioquin d̄ alia re erit d̄c̄ noiat⁹. d̄
q̄ vide no. p̄ doc. de loca. z p̄duc. sup Rub.

Loculus est bursa vt marsubiū. In. c. i. d̄ de
posi. in glo. dñs loculos habuit vt indigē/
tibus subueniret. xij. q. i. habebat domin⁹
loculos.

Locator est ille qui rem aliquā p̄ certo p̄e/
cio vt certa mercede alicui vtēdam p̄cedit
vel aliū re sua mercede sibi p̄uēta vti p̄mit
tit. vt cū loco tibi domū meā ad habitādū
in ea ego dicor locator. Tu s̄o q̄ sic vteris
seu ad vsū recipis p̄ductor nūcupar⁹. vt
in. c. j. de loca. z p̄duc.

Locati actio. Re. supra Actio locati

Locuples. Re. supra. Bona liberoz.

Locus religiosus. Re. infra Religio.

Locus sanct⁹ d̄z q̄ firm⁹ est z p̄tutibus mu
nitus. dñō qd̄ qd̄ sanctū est. s. a sanguib⁹.
id est a peccat⁹ imolari d̄z. de q̄ in sti. d̄ rerū
diuisi. §. sancte quoqz res.

Locus insignis fm̄ Jo. an. in. c. statutū. de
rescrip. li. vj. est ciuitas. licet ibi nō sint peri
ti. Et de hoc dat ibi rōez. Sed fm̄ Inno.
Hostien. Abba. nō sufficit esse ciuitatē ni
si sit ibi copia p̄itoz. Lōpo. dicit. sufficit si
de vicino p̄nt loco haberi p̄iti. Paul⁹ de li
zarijs. in cle. vnica. de fo. p̄pe. dicit insignē
locū in quo potest copia haberi necessari⁹
ozū p̄ ep̄o. familia. z equitib⁹ suis. licz non
sit copia p̄itoz.

Loci adiectō significat diuersimode dispo
ni. Verbiḡra. Testator dic. titio lego cētū
que sibi volo solui de pecunia quā habeo
in tali loco. puta tali castro. tali domo. tali
archa Et si in illo loco nihil est. tunc nihil
d̄bet. si minus est nihilomin⁹ tota pecunia
debet. l. qdam testamēto. ff. de leg. j. l. luci⁹.
ff. de ali. z ciba. le. vbi testator legauit alimē
ta libertis. postea scripsit q̄ ex certis fūdīs
p̄cipient⁹ si nō p̄nt p̄cipi ex illis fūdīs ali
unde d̄bet suppleri. facit. l. paulo calima
cho. §. si. ff. de leg. iij. Ratio. qz loc⁹ hic ap
ponit ad demonstratōez vñ solutio fieri pos
sit. vt nō ad taxationē seu restrictiōez legati
quare legatū nō restringit Etiā. quia lega
tum fuit factū in genere. z sic remanet i ge
nere. z adiectio loci refert ad designatōem
fiende solutiōis. Et qd̄ de legato d̄z. idē in
tractu intelligit paritate rōnis. vt si dica
tur. p̄mitto tibi centuz soluēda de pecunia
quā habeo in tali loco. Et ibi lego vel pro
mitto. x. que habeo in archa. si nihil ē nihil
debet Si minus est. illud tm̄ debet. l. si ser
uus. §. qui quinqz. ff. de leg. j. Quia locus

adhuc summe immediate. Et p hoc signifi-
cat. q illa summa q ibi e debebat 7 no alia
Unde testator vl pmissor se refert ad illud
corp^o pecunie qd ibi est. Et ideo si nihil est
nihil debet. vl quaten^o est eaten^o tm debet
Cetera multa exēpla ponit Petrus Bur-
gūdi. in. §. sacramēta. l. inter stipulantes. ff.
de pbo. obl. Et finaliter loci adiectio opaf
qd ratio dicat vl lege disponit. vl purvo-
lūtas disponētis dicat. quā qd uis mediū
pbabile declarat. vt. l. cū certus. ff. d. vi. tri.
7 ole. lega. l. si debitor. §. i. ff. d. p. r. ab. emp.
7 ven. l. cū q kalēdis. ff. de p. obli. l. legatus.
§. vim. ff. de annu. lega. l. ex eo. ff. de vi. tri. 7
ole. leg. cū similib.

Zogograph^o. i. scriptor publiceratiōis. Et
dicit a logos sermo vl lexis ratio. 7 gphos
kriptura. Et fm Accur. in rubri. C. de ta-
bell. scri. 7 logo. l. r.

Zōga p̄suetudo est q̄ decē vl viginti annis i-
ducit. 7 multo magis lōgiori tpe. vt si. xxx.
vel. xl. annis pdurat.

De Lu

Zucrifacere. i. acquirere
Luere. i. liberare. vñ dicit. pign^o luif. i. libe-
rat Alio mō accipit p puniri. vñ d. luo pe-
nas. i. pūioz. vñ. Ere luo pign^o. penas cru-
ce. luce tenebras. Dicit et luere qd salit vt
ouis. De primo significato vide insti. d. le-
ga. §. sed 7 si rem.

Lugubrare. i. vigilare. 7 nocti pprie attribu-
tur Sic d. luna hz radios lugubres. 7 sol
claros. vide isti. de lega. §. nra. i. rex. 7 glo.
Lustrū est spaciū qnqz annozū. Un d. In-
dicio p̄stat ex tribu lustris. i. durat ad q̄nde-
cim annos. vt de si. instru. iter dilectos. vi
de supra Indicio.

Luxuria nota Archi. de p̄sue. c. fi. li. vi.

De Ra

Abiatio Mide

supra dolus. Et est quasi astutū
ingeniū. Quid em̄ est q̄ homo se
mel deditus malicie nō adinueniat. in au-
ten. vt bi q̄ ob se habere pbi. res mio. p^o pn.
coll. vi.

Ragister nauis. Re. supra Actio exercito-
ria. Ceo. ti. l. vnica. li. xij.

Ragistri scrineoz dicebant qui scrineis
sacri impij p̄positi erant. Vel sunt pragma-

ticarij sic dicti. quia pragmaticas sanctio-
nes illas scz quas p̄ncipes faciebāt 7 statu-
ebāt consilio p̄cerū suozū scribebāt. 7 exē-
pla eozū in scrineis reposita ad memoriaz
custodiebant.

Raior d̄r ille q̄. xxx. annoz impleuit etate.
de quo no. insti. de cu. p totū. 7 p docto. de
restitu. in integr. c. i.

Raiuma est ludus q̄ vigeat in maio. Et
dicunt a maio. vel maiuma grece. latine in
gressus scz estatis qn̄ herbe frondeiqz virē-
tes letificant. Inde venit mai^o. C. de maia
ma in rubri. li. xj.

Raior pars attendit q̄ ad numerū. 7 sani-
or q̄ ad zelū iudiciū. Ul̄ p̄t dici maior ps
q̄ maiori inicit ratōi. vt. ix. dist. sana. 7. xvij.
di. ca. multis.

Ragones siue ventilarij sunt qui in suis
emēdis vl v̄dēdis mercatōem exercent.

Ragi sunt q̄ vulgo malefici ob facinorūz
magnitudinē nuncupant. Di sunt q̄ p̄mis-
su dei. maleficio elemēta p̄cutiūt. Turbāt
mentes hoim̄ min^o p̄fidentiaz 7c. xxv. q. v.
Nec mirū. Et ibi q̄ sunt nigromāfici. idro-
māfici. 7 de augurijs. et auruspicijs. que
oia ibi reprobanf. Dicit em̄ Aug^o. ex libro
de ciuitate dei ibi ad finez. Q̄ ideo q̄ q̄ nō
debet eis credere. quia al̄ qn̄ eneniūt q̄ p̄e-
dicunt. aut sanare vident infirmos. aut le-
dere sanos. quia hoc p̄missu dei fit vt ipi q̄
hoc audiūt vl vident p̄benf Et appareat q̄
li fide vel deuotiōe sint in gratia erga deū.
Nec ibi.

Racellare est mactare vl trucidare Inde
dicunt macellarij. q̄ pecora vel q̄ drupedia
mactant. vt est glo. v. in clemē. j. de vi. 7 ho-
nesta. clerico.

Ragister d̄r qui p̄ ceteris alicuius rei siue
negocij curaz gerit. Et iter p̄rat sillabali-
ter q̄si in maiori statu existens. Sed litterali-
ter sic. q̄si manū gerē gerēs int̄ scolares tenēs
eos rigide. Scdm̄ glo. fo. c. j. de magi. d̄r
a monēdo. siue a mōstrando. vt. ff. de p. sig.
l. q̄b vim.

Raledic^o est q̄ obloquit de hoīe detrabe-
do. 7 em̄ obloquijs deprimēdo. vt. c. j. d. cle.
male. Sūma aut̄ iniquitas est detrabere.
Et ois q̄ detrabit fratri suo homicida est.
vl. q. j. c. summa. Et detractores fratrū ho-
micide sunt. de pe. dis. j. homicidior. Non
tm̄ semp peccant maledicētes. vt. xxij. dist.
ca. in noīe dñi. in si. vbi ponit lōga maledi-

ctio. Quia maledicorū duo sunt genera. c. cum sancti. xliij. q. iij. Omnis em̄ blasphemus dei et sc̄torū maledicus est. c. statum̄. eo. titu.

Malleatores adulterine monete sunt q̄ saltem monetā malleant.

Mancipiū est seruus v̄ ancilla. et ē neutri generis in voce. sed cōis generis in significacione. et d̄r q̄si manucapiū. Et d̄r mancipiū omne qd̄ manu capi p̄t. sicut hō equus et hoc generaliter. sed specialiter t̄m̄ significat hoīes. quia tales erāt serui capientium eos in bello iusto.

Mancus est defectuosus. Et s̄m̄ catholi. d̄r q̄si manu carēs. vt cui man⁹ abscisa ē. v̄ is ē q̄ ibecillitate dextra facili⁹ v̄t̄ sinistra. ff. d̄ edil. edic. l. q̄ clauū. §. penul.

Mandatū s̄m̄ Azo. est officiū ab eo q̄ gratuitū gratis suscipit exhibendū. Et d̄r mandatū q̄si manu datū. Nō em̄ aliq̄s p̄ se factur⁹ erat aliq̄ gerendū mittit. Et strabit solo p̄sensu. Et nota q̄ mandatū posterius factuz nō derogat p̄uilegio nisi de h̄ faciat m̄tionē. c. graue. de offi. ordi. Itē p̄ mandatū generale nō phibent nisi illicita. c. sup̄ q̄ busdā. de ver. sig. Itē tantū valz mandatū generale q̄ ad oīa. q̄ntum speciale ad q̄daz. de vo. et vo. redem. c. magne. §. rei. Itē rei turpis mandatū nullū est. ff. man. l. iij. Itē q̄nū mandatū v̄ pactū vnū p̄inet in se duo quoz vnū est possibile et alterū impossibile nō obligat in p̄tractibz. vt si ego existens rōme p̄mitto tibi hodie dare. et exordie. s̄ q̄nq̄ obligat in iudicijs. vt si iudex mandat alicui q̄ p̄pareat corā eo die ip̄sibili. tūc tenet p̄pere die possibili s̄m̄ Hosti. c. dilecti. de do. et tu. Itē q̄ exequit mandatū nō d̄r excedere fines m̄dati. insti. manda. §. si is q̄. Itē mandatū speciale d̄rogat generalis. Et si de eo nō facit m̄tionē. c. pastoralis. d̄ rescrip. s̄m̄ Bern. in q̄stionibz. et h̄ fallit in q̄tuor casibz. Primo in m̄datiis generalibz q̄ sunt effectu specialia. c. ex pte. de offi. deleg. Secūdo in p̄uilegijs. de rescrip. cū ordinē. Tertio. q̄n res nō est itēg. Quarto i legat. ff. de suppl. leg. l. iij. Et differūt mandatū. iussio. et p̄ceptū. q̄ iussio imponit necessitatē nec finit̄ morte iubēt. q̄r successor id facere tenet Mandatū s̄o imponit liberā obsequēdi voluntatē et finit̄ morte. v̄n̄ p̄ceptū nō p̄cipitat mors p̄cipiētis. Mandatū mandatore cadente cadit. vt

no. de rescrip. eaz te. et ca. in his. de p̄bo. sig. Quidā t̄m̄ dicūt q̄ tā p̄ceptū q̄ m̄datū finit̄ morte. si noībz exp̄ssis scribant s̄m̄ Jo. an. xliij. q. j. qd̄ p̄cipit.

Madator dicit ille qui aliquid m̄dat alicui vt sibi vel aliq̄ aliquid faciat. Requre supra Fideiussor.

Mandatario est q̄ mandatū suscipit ad implendū et q̄n mandatario accusatus de crimine p̄ueniri possit ex sua p̄sona vide. l. nō ideo minus. C. de accu. et no. in. c. mulieres et. c. vt fame. d̄ sentē. extō. Et inter istas oritur actōes hincide. q̄r illi cui sic m̄dat alicui p̄tra illū qui m̄datū suscipit ad implendū cū p̄mo cogi nō posset q̄ recipet m̄datū. p̄petit actio m̄dati directā. in q̄ntuz eis interfuit factū fuisse qd̄ m̄dabat. Rursus ipsi m̄datario q̄ mandatū suscipit cōpetit actio m̄dati cōtraria si quas exp̄sas fecit v̄ imp̄sas rōne m̄dati suscepti in q̄ntuz nō excessit fines m̄dati. Si s̄o m̄datū excessit imp̄sis factis ipsas nō repetet p̄ actōez m̄dati cōtraria. Sed in q̄ntum vtiliter expendit per actionē negociorū gestorū repetet.

Manifestū est publica v̄ famosa p̄clamatio ex certa sciētia v̄ certis auctoritatibz p̄ueniēt. Et potest manifestū p̄bari p̄ multos testes v̄ auctores. nō t̄m̄ p̄ tot q̄ fiat notorium. vide glo. in ca. p̄stitutionū. d̄ ver. signi. li. vj. Et. vj. q. ij. c. placuit. Spe. ti. d̄ noto. crimi. §. sequit̄ d̄ m̄ifesto. circa p̄n. vbi d̄r. Manifestū est qd̄ patet p̄libz. sed non oībz. Sed notorium oībz publice patz. Et no. i. l. ciues. C. d̄ appel. p̄ Bulg. et Butrigariū.

Manifeste v̄ palā testari d̄r q̄ nō in publicū heredē noīat. sed corā testibz q̄ ad solentatē sufficiūt testat.

Manet. i. tenet v̄ astringit. c. cū laicis d̄ re. eccle. nō alie. Ubi d̄r q̄ laicis q̄nis religiosi disponēdi de rebz eccle. nō est data potestas apud quos obsequēdi manet necessitas nō auctoritas impetrādi. de cōsti. ca. eccle. sancte marie.

Manser est illegitim⁹ p̄rie de scortu nate. s̄m̄ Hosti. quasi vulgo q̄situs. v̄n̄ s̄m̄ abba. Manseribz scortū nochis mech⁹ dedit ortū. Ut leges a spica sic spuri⁹ fit ab amica. Dant naturales que nobis sunt specialia. ca. nisi cum p̄ide. de renūc. in. §. p̄sone in fi. vbi glo.

Mansus s̄m̄ vulgare ytalicozū dicit quā-

titas terre que duob; bob; sufficit in anno ad laborandū.

Manumissio est datio libertatis. i. detecto ff. de acqui. re domi. l. adeo. §. cū quis in si. Sed fm Pla. Jo. z Azo. dat seruo libras quā pus nō habuit. alias n̄ diceret dari si/ bi. ff. de acti. §. sic itaq;. l. j. z glo. in insti. d. li ber. in §. datio. vbi vide vtruz quis det qd nō hz. z. c. j. d. sup. neg. pl. vbi p. z. tra d. do mino dāte vsufructū formale z de credito re trans ferēte dominiū pignoz;. Et manu missus dicit qui est liberatus a manu z po testate dñi. Nā qd diu i seruitute est sub ma nu et potestate dñi sui ē Sz postq; manu/ missus est ab illo liberabit. ergo dicit q si ex tra manū. i. p̄tatez dñi sui missus. Et talis dicitur libert^{us} dñi sui. z dñs patron^{us} ei^{us}.

Manumissio testamētaria dici pōt oē illd qd cūq; ex cā testamēti p̄stat. v̄l p̄ter testa mentū p̄tingit. Et nota d hoc q fiat manu missio inter amicos requirunt quinque testes C. de lati. liber. tol. l. vnica. §. sancim^{us}. Uerz est in vltima voluntate. Sz ad manumittē dū inter viuos sufficiūt duo testes. vt no. i. glo. z. §. z. l. pal.

Manuglis obediētia no. d. maio. zobe. his q. z. de resti. spo. olim cāz. quā subditi tenē tur p̄lati suis sine sc̄ptura z iuramēto. vt no ta. in. c. legebat. de maio. z obediētia.

Mappa est ornamētū eq. z sunt lintheami/ na alba q; coopiuunt eq; cardinaliū cū fa ciunt p̄cessionē.

Manipula est qd dā ornamētū qd impator Costantin^{us} cardinalib; cōcessit. Alij dicūt manipulā esse mitrā epālez. vide Spec. in rōnali diuinoz. li. iij. sub Rubrica d mani pulo. z videbis pulcerrima.

Massaricia est idē qd suppellex videlz omne vtētile dom^{us}. cui^{us} appellatiōe vestis nō con tinef. vt. l. si q; in fūdi vocablo. ff. d. lega. j.

Masticoniū est domus vbi leprosi congre gantur.

Masculinū p̄cipit femininū. ff. de leg. iij. l. q duos. z. c. generali. d. elec. li. vj. z. l. qd cūq;. C. de ser. fug. z significat p̄ dictōez masculi ni generis. vbi gra ibi Filij meis do tuto res etiam filie significant. ff. de testa. l. si ita. Ratio est voluntas ex eq̄li affectiōe puidē di eis vt tueant z bona sua p̄seruent. Sed ibi Filios meos exheredo. masculinuz nō p̄cipit femininuz. qz filia nō p̄hēdit. l. j. §. qrit. ff. de ven. in pos. mutē. qz masculinū d

se platū non significat femininū. nec est ibi aliq; p̄iectura pbabilis q hoc cludat. sed est odiū exheredatiōis qd dicitur significat tū p̄bi nō extēdi vt in regula odia. d. reg. iij. li. vj. Itē ibi. Quicūq; it vel p̄icit de nocte p fenestrā nocēs soluit decē. significat etiā femia. l. qeūq; palle. Et sumit significatuz ex paritate delicti. Silt ibi. Virū sangui nū z dolosum abominabit dñs. p̄hēdit etiā femia rōne delicti qd odit etiā dent in mulierib;. licet ceteris parib; magis peccet mascul^{us} qz femia. qz rō naturalr in eo plus dñat. Et ergo in crimie lese maiestatis cri minosus punit. z filij sui. vbi etiā filie p̄p̄ bendunt. Viti^{us} tū puniunt feie. l. q; quis. C. ad. l. iul. maie. Itē ibi. Si mihi fili^{us} nat^{us} erit ex bese. heres esto. z ex triete vxor. Si p̄o filia nascef ex triete heres esto. z ex bese vxor z filius z filia nascunt. hereditas diut dit in septē pres. vt fil^{us} q̄tuo. vxor duas. z filia vnam habeat. z sic videt voluisse testa tor. Nā appellatiōe filij nō p̄tinebat filia. l. si ita. ff. d. liber. z posthu. Nec ibi significat feia. dicēdo. Quis potest esse aduocatus i etate. xvij. annoz. patet ex edicto de postu lādo q; p̄hibent feie postulare saltē p alijs. l. j. §. serū. ff. de posthu. Et idē de pcurato re q; ad esse pcuratorē in iudicio. l. femie. ff. de pcura. Idē etiā in teste ad testamētū iu re civili romanoz. vt in. §. testis. insti. d. tes ta. imo qd pl^{us} est si exp̄mat nomen cōis ge neris vbi aut numer^{us} testiū nō adhibetur duo sufficiūt. l. vbi numer^{us} ff. de testi. z p̄ti net etiā mlier. Idē in oī materia in q ratio ne v̄l lege. statuto vel vsu. nō sit differentia inter virū z mlierē. qz tūc ad paria indicat Aut em est adiectiū ipm masculinū. vt q cunq;. q; q; qdem zē. z p̄cipit femininū. qz intelligit hō vel p̄sona. vt. l. metū. §. aniad. uertenduz. ff. qd me. cau. z. l. vnica. in. fi. C. de rapt. p̄gi. Aut est nomē appellatiūz. vt filij. z tūc si de fauore p̄trahit cōcipit. si de odio nō cōcipit. vt no. i. l. quicūq;. C. de ser. fugi. pal. z in. l. j. ff. d. ver. sig. vbi glos. ponit exceptōes. Sed ecouerso femininū nō cō cipit masculinū. qz appellatiōe feminini nō significat intelligi masculinū. nisi euidentis sime appareat. sic sub vno noie appellatiuo aliud significat. l. si q; in fundi vocabulo. ff. d. lega. j. cū ibi no. Et hec dicta intelligū tur de masculino. i. de dictōe masculini ge neris. Sed masculinū quādoq; significat

masculum. sibi gra. Testator legat ancille libertate si pmo pareret filiū. pepit filiū z si liā ex eodē vtero. z incertū est q̄s pmo nat⁹ sit. dicit tex. q̄ fili⁹ cēfē pus edit⁹. l. si fuerit s. fi. ff. de re. dub. Rō. qz de natura masculus fortior est femella eiusdē etat⁹.

Masculinū est dign⁹ feminino. qd̄ cōcipit ad mētez legislatoris. nō q̄ntū ad sba. vt. l. j. ff. d. sbo. sig. vbi bona glo.

Mathematici sunt q̄ dicūt se scire aliquas arte diuinādi. z dicunt a matef media longa qd̄ est diuinatio. z pferē penltia pducta sine aspiratiōe. Sed mathesis penultima correpta cū aspiratiōe significat quadruū um. vnde. Scire facit mathesis. sed diuina re mathesis.

Materfamilias est q̄ in honestate viuit. vñ nec nuptie. nec natales faciūt matrēfamilias. sed boni mores.

Matricula est cartula in qua scribit aliqd̄ z p̄cipue liber vniuersitat⁹ in q̄ noia suppositoꝝ scribunt z imatriculant. z est diminiutiū a matre.

Matertera est matr⁹ soroz. vt insti. d. gradi. cog. in glo. s. patruus.

Matertera magna ē auie soroz. sicut pma/tertera pauie soroz.

Matriculari⁹ d̄z hñs officiū pulsandi campanas. vt q̄ hz matriculare studētes.

Matric ecclesia pōit p maiori baptisimali q̄ generat baptisimū sic m̄. vt est glo. i. s. matric. in cle. j. d. sentē. excō.

Maturare q̄nq̄ fcat festinare. q̄nq̄ est per solē digerere. vt fruct⁹ maturent.

Matrimoniu idē sonat qd̄ nuptie. z ē legitima maris z femie p̄uicio indiuiduā vite p̄suetudinē retinēs. xxvij. q. ij. s. j. de p̄sum. c. illud. d. puer. i. fi. ex l̄ris. z subaudi hoc. s. ad. p̄positū in q̄ debēt esse tpe q̄ nubūt l̄ matrimoniu p̄trahūt. insti. d. pa. po. in pn. Et matrimoniu est duplex. s. vez. z p̄sumptuz.

Terū qd̄ cōtrahit inter p̄sonas legitimas p̄ verba apta nullo ipedimento subistente

p̄sumptū d̄z q̄n inter p̄sonas legitimas in

teruenit tractat⁹ de p̄trahēdo vel sba apta

in euentū tñ conditiōis vñ arbitriū alieni et

succedit copula carnalis. vt in q̄t Hoff. Et

nō d̄z p̄rimoniu. licet a digniori debeat fieri

denotiatio. z tantū votū habeat vir i liberos

sicut mater. l. liberoꝝ. ff. de s. sig. Ideo qz mater ma⁹ exercitiū vñ officiū exercz cir

ca liberos q̄ p̄. c. si. de cōuer. cōiu. qz ante

partū onerosa. in ptu dolorosa. z post ptuz laboriosa. Ideo ad honorē ei⁹ d̄z m̄rimoniū. vt etiā de cōuer. infi. c. ex l̄ris. Et nota q̄ matrimonij tria sunt substācialia q̄ dicūtur bona eius. vt d̄ p̄di. app. c. vlti. z. xxvij. q. ij. Omne itaq̄. s. fides. ples. z sacramētum Et apponit⁹ additio p̄tra aliqd̄ bonū matrimonij vñ ei⁹ substācia nullū est m̄rimoniū. Exēplū de pmo. si dico. p̄traho tecum si te. p̄ q̄stu adulterandā exposueris non est matrimoniu. qz est s̄ bonū fidei. qd̄ cōstitit in eo q̄ alter p̄ingū suū corp⁹ qd̄ suū nō est sed p̄sortis sui nō exponat vñ det alteri. als est adulter. fur. z fidei fractoz. Exēplū d̄ secūdo. vt si dico Cōtraho tecū si genera/ tionē plis euites. Si venenū sterilitat⁹ accipias. nō est m̄rimoniū. qz p̄tra secūdū bonū eius. s. bonū plis. p̄t quā mltiplicādā fuit m̄rimoniū a deo institutū. Exēplū tertij. si dico. Cōtraho tecū donec ditiorē vel pulcriorē habebo. nō t̄z m̄rimoniū. qz ē s̄ sacramētū indiuiduat⁹. qz nullū debet cē diuortiu inter p̄ingel. Sic eodē mō dic q̄ p̄fessio religiōis nō t̄z. dūmō fit p̄tra bona vñ substācialia religiōis. q̄ sunt etiā tria. s. castitas. obediētia. z abdicatō p̄rietat⁹. Et de his pone exēpla suo mō. vt supra. Itē si dico. Cōtraho tecū si furtū feceris. si digi/ to celū tetigeris. ē m̄rimoniū. quia turpis z impossibilis p̄ditio q̄ nō est s̄ substācia matrimonij habet. p̄ nō adiecta. c. j. z vl. de cō/ di. ap. Et nota q̄n p̄trahat m̄rimoniū z q̄n sp̄salia de futuro. declarat ex significato s̄boꝝ. platoꝝ z actū sequentiū. Un sba formalia m̄rimoniū sunt illa q̄n vir dic. accipio te in meaz mulierē. z mulier accipio te in meū viz. c. licz. d. spon. duo. z. c. si inf. de spon. Silt̄ est m̄rimoniū. si q̄s iuraret q̄ aliqm̄ ab hoc tpe. p̄ p̄inge teneret. z ei sicut vxori fidē fuaret. z ipsa eidē iuraret se illuz p̄ marito habiturā z sibi fidē tanq̄ viro. p̄ prio fuaturā. vt in. c. ex pte de sp̄s. Nā licet ibi nō exp̄mant verba formalia. tñ idē est si de eq̄pollētib⁹ fiāt vt. l. certū. ff. si cer. pe. Di cūt etiā qdā doct. q̄ s̄bū habituz hic significat p̄teritū nō futurū Silt̄ dicēdo. p̄mitto tibi q̄ nunq̄ habebo aliā in vxorem nisi te. vñ volo te z nō aliā in vxorē. vñ p̄sentio i te sic i meā vxorē. vñ p̄mitto q̄ volo te habere in vxorē. vel placet mihi te habere i vxorē. vñ p̄mitto q̄ tibi seruabo fidez sic vxorē mee. vñ volo q̄ ab hac hora i antea sis mea

vxor. vel iuro q habebo te p legitima vxor/
 re. de hoc vide. xxij. q. iij. §. vlti. §. est etiaz.
 Itē si dixerit. iuro vlt pmitto tibi tanq vxor
 ri dū mō sba mlieris scqnt p trahit mrimo
 niū p quēlibet p dīctorz modoz. vt no. ibi
 Spe. eo. ti. §. i. §. j. itē ibi. Et dicat vir iuro
 q tu es vxor. z mlier ecōtra iuro q tu es vir
 me. dicit qdā q nō sit mrimoniū de pnti.
 sed spōsalia de futuro. capiēdo es peris. ff.
 de s. sig. l. s. b. erit. Hā z si sint sba pntē tē/
 poris. nō tñ ad mrimoniū apta. g alij dicūt
 q nec spōsalia p trahant. S; ibi pmitto q
 te ducā i vxorē. z de cetero tenebo te vt vxor
 rē sunt spōsalia. qz sensus ē ego te ducā z ex
 q te duxero de cetero te tenebo. ar. c. ex lris
 ij. de spon. Sec^o si nō addito sbo ducā di/
 cat. pmitto q tenebo te de cetero in vxorēz
 Etia dimisso sbo de cetero. qz tūc ē mri
 moniū. vt. c. ex pte. d spon. p. all. Itē si dicat
 pmitto q te tenebo i vxorē donec terra po
 nat sup oculos meos. z mulier eode mō re
 spōdeat. z vir intelligit deceptorie. i. donec
 sibi placeat. qz dū nō placebit ponet fraz
 sup oculos. si ibi appareret d dissensu nō est
 mrimoniū. al's sic. qz ista sba donec fra zē.
 significant tps mortis. Silt donec oculi
 z os mihi claudunt. c. ex lris. j. de spō. Itēz
 si vir p trahit cū vna sub cōditōe. z cū alia
 pure. z p dīctio sub q cū pma cōtraxit existit
 iudicandū est p mrimonio secūdo p tracto
 ca. sup eo. c. de illis. z. c. p tuas. d p dī. appo.
 fm Hosti. qz mrimoniū puz pferē suspen
 so z p dīctio. Alij dicūt iudicandū p p/
 mo. qz p p mū ptes ligant se sub p dīctio.
 nec hnt i p rāte se soluere donec eueniat cō
 dīctio. z p pns nō cū alio p trahere. l. potior.
 C. q po. in pi. ba. Et dicūt q dictuz pcedēs
 est poti^o ex rōne ciuili inductū p mli^o bo
 nū mrimoniū pntē z certū. qz futuri z icer
 ti. Alia exēpla vide sup d p dī. Itē nota de
 mrimonio bte sginis q ipsa p sentit i copu
 lā carnalē cū ioseph. nec illā p mittēdo. nec
 appetēdo. s; diuine spīratōi in vtroq obe/
 diēdo. xxvij. q. ij. §. cū ergo. nā pposuit se ser
 uaturā sginitatē i corde. s; votū virginitatis
 nō expōsit ore. subiecit se ctm dispōni diuine
 pponēs se p seueraturā i sginitate nisi de^o ei
 alie reuelaret. fm Hoff. de spon.
Matrona d; q iam nupsit qli q in mrimo/
 niō cōuenit.
Marie qnq; d; ppatine. Aliq p rātū. d si.
 pl bite. c. ad abolēdā. Aliq legūt maxie pro

magis. z sic tenet prie fm bern. ibidē. Itē
 maxime supponit idēz in alio casu. s; maio
 rē esse rātōēz i expōsso. C. vñ libe. l. si. Aliqñ
 subandit. vt. l. vep i pn. ff. p so. Ad p mū fa
 cit ff. de pba. cū deide in pn. ibi. z maxie de
 peni. et re. e. officio. in fi. de spon. c. spōsam.
 vide hic no. c. pal. ad abolēdā. in addi. gl.
 iij. z p Jo. an. sup ea. etiā no. d s i. c. cū p m
 gat. d so. ppe. in glo. j. d elec. cū int. et. c. qm
 frequēter. §. porro. vt lit. nō p test. z prie im
 plicat idēz in p rario sensu.

De Re

Medographia. i. littera. In medograph^o.
 id est medicine scriptoz. sic accipit. C. d ca
 bu. scriben. li. r.
Mediū d; hec vita. xxij. q. iij. hec autē vita
 z nota Jo. an. in pbemio cle.
Vendaciū Requē sup. dol^o. vñ Aug^o. dīc.
 Vendaciū est falsa vocē significatio cum
 intēōe fallēdi. qd sic d; itelligi. cū intēōe
 fallēdi. q tūc ibi est vt postea aduenit. qñq;
 ei aliq; aliqd p mittit. n tñ volūtate fallē/
 di actu h; sed postea acqrit
Vedicātes dicunt q; in publicū qstū in/
 tura medicitas vocauit. z illi resticiebantur
 publicis annonis. Validi autē z robusti n
 debēt medicare. ne miser; z debilib; panes
 auferāt. C. d vali. medicā. l. vnica. li. r. et in
 auc. d qsto. coll. vi. Lōcedit tñ aliq; a pa
 pa occupatis circa doctrinā fidei. vt de cle
 mosynis fidelīū vināt. sic z apli vixerunt q
 seminātes spūalia spalia metere poterāt q
 si de iure naturali. vt dīc Aplūs
Veniū vt mentariū idē est qd vestibulū. a
 menib; sumptū. Et d; id sic. qz mēib; adbe
 ret fm Hug. Alij ponunt maneriū.
Vesoz est q metit agros. colūnas vt signa
 vt hoies. vt frumētū. vt menia iuxta castz.
 vt hospitia. vt etiā qz oia officia assignant
 fm Accur. C. de mē. in Ru. li. rñ.
Venia dicunt prie edificia muroz ciuita
 t; sic dca. qz mūit ciuitatē. Et inēdū dīc
 tur menia abusive oia edificia. vt dīcunt a
 mene grece. i. defect^o latine. qz deficit mur^o
 vbi sunt menia.
Vera donatio. Re. supra Donatio.
Veretrix d; q mltroz libidini paret. i. obe
 dit. xxij. q. di. vidue. vt^o turpundo publi/
 ce venal est. xxij. q. iij. meretrices. z i gl. ij.
 c. int opa. de spō. Dīc ei Aug. i qōib; de ut.
 meretrices esse. z meretrices accedere p b;

bet dñs qz publice venal e turpitud. In
 decalogo at mechie noie n videt h pbibuit
 se apte. qm mechia n nisi adulteriu ee solet
 seu intelligi solet. z etiã i. c. pal. meretrices.
Mer est instar vel futuri piculi cã mentis
 trepidatio. vt. ff. eo. ti. l. j. Et nota q licz nõ
 sit necessariũ piculũ esse pñs. tñ exigif me/
 tũ esse pãtẽ saltẽ p futuro piclo. ff. e. ti. l. me/
 tũ. ij. Nã p metũ nõ quelibet timorẽ accipi
 mus. sed maiorĩ mali. vt in. l. metũ. pal. Et
 dicitur mer. qz metẽ tenet vl terret seu ipedit. q
 em timet nõ sp gerit in corde qd hz in ore.
 de h vide glo. ij. c. ad audientia. de his q vi
 me. ve cau. fi. In meticulousus. i. meru ple.
 scz q metuit timẽdaz n timẽda Et sic dicitur in
 rametũ meticulous. z vtz h obliget ipso iu
 re. q sic videt d iureiu. c. si po. z. c. vez. q n.
 patz. qz votũ factũ p metũ est nullũ ipso iu
 re. cũ volũtas in vouẽdo dbeat esse libera.
 c. integritas. xxxij. q. ij. ergo z iuramẽtũ. pa
 ri rone Inno. pcludit. si iuramẽtũ est ipo/
 sitũ turpiter z sup re turpi. s. occidere inno
 centẽ. vl nõ ministrare alimẽta pentibus zc.
 tũc nullũ est ipso iure. nec obligat iurante
 z licz ptrauenire ppria auctoritate. c. int ce
 tera. z in male. pmissis. xxxij. q. iij. S; si iu/
 ramentuz sit turpiter emissum nõ tñ sup re
 turpi. s. dolo vl metu. sic obligat ipso iure.
 S; absolutio põt ipetrari ex superior vl in
 dicis officio. c. si po. z. c. vez. pal. Addit idẽ
 si iurãs metu põt sibi puidere p aliã viã qz
 p viã absolutois a iuramẽto. meli. e q sol/
 uat qd iurauit. z deide repetet. Nã q sũt p
 metũ tenet ipso iure fm Boff. s; rescidunt
 p actionẽ qd mer. cã si sunt pfecta. Si po
 ipsecta. tũc p exceptõez. ff. eo. ti. l. metũ. s; s;
 proz. Exceptões sex q p metũ nõ tenet ipso iu
 re. vt ptract. matrimonij. pmissio dotũ. adi
 tio iudicũ. pstatio auctoritatis. alienatio rei
 eccliaſtice. et pnuñciatio sentẽtie. Et dic io.
 an. q venit iuramentũ meticulousuz n pec
 cat mortãl. licz peccet venialr. vt in. c. ve
 rũ. ad fi. de iureiu. de h vide glo. pleniozez
 in. l. extrat. ff. eo. ti. Et distigue mer. qz ali. e
 pbabil. q cadit i pstantẽ viz z aiosnm. z h
 excusat. vt e mer. pene mortũ. z cruciat. cor
 poris. mer. stupri z fuitur. Ali. e nõ pba/
 bil. s. q nõ cadit nisi in hoiez pusillanime et
 formidolosuz. z hic n excusat. vt i. c. cũ di/
 lecti. e. ti. Et regularit vt pdictũ est ea q sũt
 p metũ valẽt z obligãt. vt dem. e. seu vt no.
 ff. q. vj. auctoritatez. z. c. abbas. e. ti. Fallit

tñ in casibz ibi notatis. ad qd adde casuz. c.
 vnici. e. ti. l. ij. Etiã fm coactioez absolutã
 vl pditionalẽ distinguit excusatõ mer. De
 hoc vide supra Coactio. S; vtz mer. ex
 coicatiois sit iust. mer. Q sic videt. qz pti/
 net corpis z aie detrimẽtũ. vij. q. j. d mani/
 festa. ij. q. ij. audi. vbi dicit q p excõicatioem
 mutat stat. d corpe ecclie in pãtẽ diaboli
 Timẽda est q qsi mors etna. ij. q. ij. nemo
 z. c. j. Q nõ. patz. qz e medicinal nõ mortu
 lis. vt. c. j. de sen. excõ. li. vj. z. ij. q. j. multi Et
 si est iniusta vacua e. nec curãda. qz n ligat
 q ad deũ. Si est iusta imputet sibi q merẽt
 excõicari Igif nõ est iust. mer. nec excusat
 excõicatio ei. l. si mlier. ff. eo. ti. Et no. gof.
 in sum. de his q vi me. ve cau. fi.
Meroria dicunt diuersoria vel diuerticla
 id e secreta edificia. alias mtoria.
Meres nomẽ ad mobilia tñ pñnet. ff. de h.
 sig. l. merces.
Metallũ z es sunt noia generalia mineras
 significãtia. Et dñt metallũ z op. metallũ
 Un ille dñat in metallũ q ligat cũ ferro z
 onere z labore gnat. vt n liceat ei facile abi
 re. S; ille dñat in op. metallicũ q ibidez
 liberas hz habenas. z alijs metallũ fodien
 tibz ministrat z illi leuioz est pena. alterius
 aut guloz. d q gl. no. insti. q. mo. ius. pa. po.
 sol. in. s. pene feru.
Metallarij sunt q affluẽtia exercitiũ metal/
 loz hnt. vt. C. de metal. z metal. et pcur. me
 ta. fm Accur. s. Rubrica. l. ij.
Metalli. als dicũt metharij purpurij. C. q
 res ven. nõ pos. l. j. Ul est color qdam
Metrocomia est vil mẽsura q dat trãslatis
 iussu pncipis. vt. C. de iure fis. l. ptra. vnde
 metros grece mẽsura latine dicitur. z comos vil
 la. inde metrocomia. qsi mẽsura ville. In d
 etiã comedia. i. villana vl rustica laus. fm
 Accur. C. ne lice. habita. metro. coloca. sua
 ad extra trãl fer. sup Rub. li. ij. Etiaz me/
 trocomie sunt parrochie vl dyoces.
Metropolitani a mẽsura ciuitatũ dicũt qz
 decẽ vl vndeciz debet sub se hẽre ciuitates.
 vij. q. ij. Ul dicit a metros. i. m. qz metropo
 lis e m. aliaz eccliaz fm glos. ibide. Etiaz
 metropolitani singul pũnciũs pminet. q
 rũ auctoritati et doctrine ceti sacerdotẽs
 subiecti sunt. sine qbz reliqs epis nihil age
 re licz d his q spectant ad totã pũnciã fm
 glo. xij. dist. clerics. s. metropolitani.
Merũ impiũ est habere gladij potestatem

ad puniendū facinorosos. Un̄ meꝝ impiū
 ē q̄dā p̄as summa p̄ quaz ea q̄ sunt iuris/
 dictionis maxie explicant. Et meꝝ d̄r. qz se/
 paratū a p̄gnitōe pecuniaria. eo q̄ ide nul
 lū sequit̄ comodū pecuniar. vt isti. d̄ publ.
 iud. in p̄n. Nec autē sunt meꝝ ip̄q̄. facino/
 rosos punire. delinq̄ntes icarcerare. mem
 bra mutilare. penā capitalē ip̄onere. et hec
 pena est triplex. vt dicit Hosti. de iureiur.
 c. veniēs. s. mors. exiliū. ⁊ relegatio. ff. d̄ pu.
 iudi. l. ij.

De Bi

Dixitū impiū est p̄as media p̄ quā ea que
 sunt in iurisdictione media explicant. Et d̄r
 mixtū q̄si ex iurisdictione ⁊ mero impio. eo q̄
 h̄z comodū pecuniar. ⁊ p̄tinet ad ip̄m bo/
 noꝝ possessionē dare in possessionē mitte
 re. iubere. cauere p̄ pillis. tutoꝝ dare. Et
 oēs alie pene graues p̄ter penā capitalē et
 mutilat. onē. vt est relegatio. fustigatio. vel
 grauis correctio. ff. d̄ iurisd. om. iudi. l. ij. in
 glo. ⁊ in tex. Aliter distiguit̄ put̄ recitari so
 let circa. c. qd̄ sedē. in glo. j. de of. ordi. Ve
 rū impiū est q̄dā sūma p̄as ⁊ alta ex publi
 co inducta. vt gladū p̄as aīaduertiēdi i fa
 cinorosos. ⁊ est ap̄d p̄ncipes p̄ncipalr. s. pa
 pā ⁊ ip̄atoꝝ. Et in sp̄ualibz meꝝ ip̄iū est vt
 depositio. trāslatio sedii episcopaliū. ⁊ di
 uisio duaz eccliar. cathedraū. vl̄ diuisio
 vni⁹ in duas. vt in. c. qd̄ trāslationē. de off.
 le. vbi vide plura in glos. S̄z i secl̄aribz me
 rū ip̄iuz est pena capit̄ vt sup̄. q̄ p̄ncipalr ē
 ap̄d p̄ncipes secl̄ares. s. reges. duces. mar
 chiones. comites ⁊c. Et etiā ap̄d archiepi
 scopos. p̄riarchas. ⁊ epos. tanq̄ apud mis
 sos. vt in. c. solite. §. subditi. de maio. ⁊ obe.
 cū suis ⁊ cor. Dixitū s̄o ip̄iū est q̄dā bassa
 vel media p̄as ex publico iuducta. p̄tē capi
 ens ex mero ip̄io. ⁊ p̄tē a iurisdictione. vt ē in
 sp̄ualibz dedicare ecclias. vl̄ altaria p̄scra
 re. ⁊ h̄gines velare. Et talia p̄nt cōmitti nō
 habēti iurisdictione. vt i gl. p̄all. Et ea q̄ sūt
 meri imp̄q̄ expediunt̄ iudicis officio nobi
 li. ⁊ p̄ncipalr tendūt ad bonū publicū.

Dixitū ip̄iū etiā expediunt̄ iudices ex officio
 nobili. s̄z p̄ncipalr tēdūt ad bonū p̄natum
 S̄z ea q̄ sunt simplic̄ iurisdictionis expedi
 unt̄ iudic̄ officio mercenario. ⁊ tēdūt etiā
 ad bonū cōe. Venit ergo ab ip̄io impialū
 id ē p̄nū impiū qd̄ h̄nt iudices iferiores. d̄
 hoc no. in. c. si diligēti. de fo. p̄pe.

Biles est q̄ iurat se nō enstatuz mortē p̄
 reipublice salutē. Ul̄ q̄ iurauit a signis nō
 recedere. C. q̄ cau. maio. l. pe. Et scriptus i
 matricula vbi alij milites scripti sunt. ff. e.
 ti. l. j. p̄ to. Etiā d̄r a malo. qd̄ fustiet p̄ alijs
 Ud̄ fm̄ 330. miles d̄r a militia. i. duritia.
 Ul̄ a mille. qz de mille forte solū vn⁹ elige
 bat in milite. ⁊ sic d̄r q̄si millesim⁹. Et nota
 ad h̄ q̄ q̄s dicat̄ verus miles ser sunt neces
 saria. Primo vt nō sit negociator. C. ne mi
 li. nego. l. j. li. xij. Secundo vt examiet. C. q̄
 mili. nō pos. l. j. Tertio q̄ ei ensis cingat. ff.
 d̄ testa. mi. l. ij. Quarto stigma. i. nota pub
 lica d̄z suo brachio inscribi vl̄ ip̄oni. C. de
 fabri. cē. l. ij. li. xj. Quinto in nūero alioꝝ
 d̄z poni ⁊ scribi. ff. d̄ testa. mili. l. ex eo. Ser
 to q̄ tal̄ h̄eat p̄uilegiū legis p̄cesse militibz
 vn̄. Stigma. mucro. scriptū. gen⁹. examē.
 sacramētū. Nec ser q̄ dixi p̄nt in milite q̄ri
 vt no. isti. de testa. mili. in p̄n. circa glo.

Bimi sunt ioculatoꝝ. vel d̄noꝝ seruitō/
 res scip̄os inuitates. iuxta illud. Busca.
 canis. mimi. sunt ad cōiuitia p̄mi. Non in
 uitati veniūt p̄adere parati. De q̄bz dic̄ lo
 do. d̄ Roma. Si tales ducūt aialia fera p̄
 ut cōiter sit. videlicet. leones. v̄sōs. s̄ymeas
 ⁊c. ⁊ ab his alijs occidit̄ puniri debet̄ pe/
 na ducētoꝝ solidoz. t̄c. ē singl̄ar̄ s̄ i. l. d̄ vul
 go. ff. d̄ edil. edi. iūct̄ legibz p̄cedētibz. ⁊ nō
 debet̄ eis p̄ea mortē q̄uis q̄ occasiōez mor
 tis dat occidisse videat̄. t̄n hoc est p̄t̄ tacti
 tū cōsensum ciuiū q̄ illos cū aialibz ciuita
 tem intrare ⁊ i ea manere p̄miserūt. Nec il
 le in singl̄aribz suis.

Binoꝝ est q̄ nodū impleuit. xv. annū. ⁊ ta
 lis restituit in integū vsq̄ ad q̄driēniū nō
 in delictis atrocibz. s̄z q̄ten⁹ miseratio etat̄
 ad miōꝝ penā iudicē iduxerit. Als̄ miōꝝ
 sumit̄ generalr p̄ q̄libet iferiori dū d̄r Bi
 noꝝ assurgat maiori. nec sedeat̄ stāte maio
 re. xciij. di. opoz. fm̄ gof. i. sū. d̄ mai. ⁊ obe.
 maioꝝ p̄cedat. miōꝝ seq̄t̄ i sedēdoꝝ subscri
 bēdo. xvij. di. §. vl̄. In icedēdo t̄n romana
 cōsuetudo f̄uat̄ p̄riū. qz miōꝝ p̄cedit. vt ibi
 dēin sum.

Binima cā est cā duoz aureoz. qz p̄ ea nō
 dat̄ actio de dolo. vl̄ decē aureoz. alias de
 cē solidoz vl̄ q̄ ad sumpt̄ iudiciales nō suf
 ficit. ij. q. vj. anterior. §. illd̄. de hoc ē glosa
 vnica in. c. d̄ appel. tit. d̄ app.

Bisteriarū dicebant̄ forte a mistrādo. q̄a
 p̄erat̄ castr̄ p̄ncipū. C. d̄ castr̄. ⁊ mist. li. xij.

Mysteriū dicitur illud quod secretū et reconditū habet dispensationē. sicut est occultū et inuisibile virtutē et gratiā a deo dispensatā et collatā. i. q. i. m. l. i. vbi dicitur differentia inter mysteriū sacri. et sacramentū.

Miserabiles dicuntur omnes illi quibus nos ex natura mouemur ad miserandū. propter fornicationē iniuriā. puta senes. decrepiti. debiles. in diurno morbo fatigati. etiā sic sunt diuites videlicet due. etiā religiosi inter personas miserabiles reputantur.

Missalia. alias missalia dicuntur donaria vel quodammodo p̄tationes quas non pretor creat mittit in vulgus. vt quod quisque apphenderet et sic ferret. vt in coronatione pape vel impatoris fieri solet vt per p̄ssura minuat. de quibus in glo. s. p̄ amplius. in l. i. de re. diui.

Mittere in possessionē est possessorē facere aut in possessionē ducere vt rem custodiat. Verbigra. Cōcedisti mecum fundū castellanū esse tuū. et p̄basti. iudex per executorē mittit te in possessionē. i. fac te possessorē. Tercio lūi agere cū Titio quod citatur noluit venire ad iudiciū. iudex me mittere dicit in possessionē fundi quē petebā. nō vt possideā. sicut vt custodia re. et maneat in fundo. vt ipse titius tandem tediō affectus veniat et litē suscipiat donec p̄bano illā re esse meā. vide gl. fi. i. c. p̄tigit d. do. et p̄ru. quod operi missio in possessionē in actōe reali et p̄sonali. ex. i. et. ij. d. cre. Et nota quod p̄or missionē in possessionē ex secundo decreto sibi sp̄aliter reseruat. et sic legatis aut subdelegatis nō est processum dare vel confirmare missionē in possessionē vt nō. i. gl. fi. c. quod translationē. d. offi. d. le. De hac materia vide i. c. quoniam frequenter. vt l. i. n. p̄test. circa mediū vel post. et gl. i. c. p̄tingat p̄al.

Mittere in possessionē nomine vester est mittere in possessionē nomine eius qui est in vester. vt cū mulier p̄gnas mittit in possessionē nomine filij vel filie heredis quē vel quā habet in vtero et marito p̄mortuo Et nota ad hoc quod iudex actorē mittat in possessionē. vel bona redat vel curat soluat requirunt quatuor necessario. Primo quod citat reū absentē trina citatione vel vna p̄emptoria ad domū. Si nō reperit citent amici vel affines generali iudicio. et si nō p̄per alius quod p̄curator vel defensor ex primo decreto. i. mandato mittit actor in possessionē cā rei seruandē. quod missio nō tribuit nisi solū detentōez. vt re tediō affectus veniat r̄sur. Quare dicitur possessio tediā ex primo d. cre. Secundo requiritur

gruū ipsius inter primā et secundā missioez quod est arbitrariū postquam in iure nō inuenit determinatū vel annale etc. Tertio quod absens maliciose noluit p̄pere et aīo fraudādi creditores. Secus si maliciose t̄m. vici. propter maleficiū aliq̄d nō t̄m aīo fraudādi. Quarto quod p̄ster de debito legitime per veras et plures p̄bationes. nec sufficit iuramentū calūnie cū agit de magno p̄iudicio rei absentis. quibus omnibus habitis mittit actor in possessionē vere ex. ij. decreto. Et sic missus in possessionē habebit omne ius dominij vel quicquid habuit in re. imo re postea nō est audiendus nisi non fuisset propter contumaciā absens. vt in. c. p̄sultationib. de offi. d. le. Cuius est hec materia. et ibi glo. bona.

De Bo

Modus est moderatē dispositōis per appositionē oneris tanquam cause finalis vt patet ex legibus d̄ ipso loquentibus. Et dicitur moderatio ad differentia p̄ditōis quod nō est moderatio sicut super sp̄sio. Dicitur tanquam cause finalis. verbigra. Promitto vel lego vt illud facias. Nā si dico. promitto et illud facias. tūc nō esset illud per modū cause. sed alterius dispositōis. Et hoc capiēdo modū specialiter. Sed generaliter est omnis dispositō vel qualitas adiecta dispositōi. l. obligatōez. s. modus. ff. de ac. et ob. Fit autē modus per illas dictiones vt dūmō ne. i. vt nō ad etc. Sed quod facit cām. et si p̄ditionē. vt sicut de p̄di. nā modus significat per omnes dictiones vel orationes ex suo proprio significato vel alias moderationē importatē. sicut per gra. Dono vel lego equū vt des illi equus. C. de his qui submo. lega. reli. l. ij. et cū ab eo. ff. d. p̄rab. em. ibi veluti. seu hoc modo vbi dicitur quod si emēdo fūdū pignori obligatū a te hoc modo dicā vt libereris. tūc liberare teneris. Et sic modus fit per dictionē. et etiā in dictione. dūmō eadem est significatio. vt dicā. l. cū ab eo. Idē in aduerbio ne. vt dicēdo Titij herede instituo ne fideicommissa ex testamento sempromij retineat. quod dicitio ne expōit per ut nō. et sensus ē vt nō retineat. l. cū p̄r. s. titio. d. plane. ff. de leg. ij. Idē in p̄pōne ad. vt dicēdo. Lego illi mille ad monumētū meum edificādū. quod sensus ē vt edificet monumētū. l. quibus diebus. s. fi. ff. d. p̄di. et demō. Idē in dictione p. vt lego decē per cura corpis mei sustinēda. l. luti. s. fi. ff. de lega. ij. Idē in p̄positōe i. vt dicēdo i cura corpis mei. i monumēto faciēdo etc.

Sed si diceret. lego uxori mee in tempus liberorum. tunc faceret conditionem. Idem in dictione nomine. ut dicendo. nomine dotis puellarum pauperum. vel redemptione captivorum lego etc. Ubi non significat conditio. sed modus. l. mille C. de epi. et cleri. Ratio quia captivi spiritus sunt captivi. et puellae spiritus sunt pauperes. Secus si relinquitur nomine dotis certe persone. vel redemptionis certe persone. quia tunc faceret conditionem Et idem dicitur in omni alia parte orationis que ad hoc significatum potest adaptari ex se vel subiecta materia.

Moduli dicunt quedam forme et mensure cementariorum per quos modi et quantitates lapidum comprehenduntur

Monachus est unus aie custos. a monos quod est unum. et ycos custos Et dicitur fieri de regula. c. j. lib. vj. Dicitur etiam creari. c. vlti. eo. ti. Et dicitur recipi. c. idem titulis. §. si homo dicitur elec. eodem lib. Item dicitur ordinari. xvj. q. vl. c. fi. Et est mundo mortuus. deo vivens. extra claustrum sicut piscis extra aquam in vita spirituali subsistere non potest. xvj. q. j. placuit. j. Et non potest habere proprium. de statu mon. c. ij. et ca. cum ad monasterium. ubi habes proprium in morte sepeliri debet in sterquilino. Item non potest esse advocatus in causa. c. j. rj. de postu. Nec percurator nisi consentiente abbate et in utilitatem monasterii. quod duo debet currere. xvj. q. j. monachi. et c. religiosus. de pecu. in cle. Et non. Lo. d. Ro. quod etiam nec per amico sui monasterii. nec layco secundum Inno. in ca. cu. j. et a. de re iudi. nisi habita licentia. ut supra. Item non potest deserere portatum vel administrationem sine licentia abbatis. c. porrecta. de confirm. vti. vel inuti. et c. ij. de statu mo. Sed potest se transferre ad strictiorem regulam. petita licentia. licet non obtenta. c. licet. et c. non est. de regu. et l. quod per terti. C. de sa. san. ec. ubi glo. Sed ad laxiorem regulam non potest ire sine licentia pape. imo secundum Lo. de ro. ad parum est multum dubium cuius licentia tunc requiritur. Inno. in. c. si. de renuci. Archidia. xix. q. ij. statuimus. Jo. an. in ca. si religiosus. de elec. li. vj. et c. ij. de testam. eo. li. in nouella. Pau. de Liaga. in cle. fi. de elec. lopus abbas allegatorem. lxx. et c. xxx. variat. Lodo. de ro. dicit suo videri quod requiritur licentia abbatum. non enim sufficit habere a portu ventuali. quia per totum ordinis est abbas. Dubium tamen facit. c. fi. de pac. li. vj. a simili rone et glo. i. c. cu. singula. de pb. li. vj. Nec Lo. de ro. in singularibus suis. Item in refectorio car-

nes edere non debet. c. cu. ad monasterium. per all. Quidam tamen monachi secundum quosdam ar. a contrario sensu. Extra refectorium possunt. quod non est verum nisi ex causa. ut propter infirmitatem vel debilitatem. ut no. Fran. zabar. in dicto. c. cum ad monasterium. pal. Adhuc quidam instat per ca. regule. xxix. de. ubi dicitur quod a carnibus quadrupedum debeant se abstinere. et sic permitti videtur de bipedibus et pedibus. gallinacibus etc. Host. dicit quod huic intellectui tradit ratio naturalis. ut prohibitio de quadrupedibus foris intelligitur de bipedibus in quibus maior ratio secundum hoc dicitur de quadrupedibus propter maiorem frequentiam talium. Alii dicunt quod propter minutionem concedi potest quibusdam monachis usus carnis. Et dicit Vincens. reuelatum per angelum quod minuit. xij. februarium non morietur illo anno ex febrili distemperantia.

Monogamus est vir unus uxoris. sic bigamus duarum uxorum. Re. supra Bigamus.

Monomachia. Requ. supra Duellum

Monopolium est aliquid negociationis aut officij superioris unica exercitatio cum prerogativa et singulari inuito pacto. sibi gratia. Quia negociationis aliquid inter se paciscunt ne possessio aliquid proprio maiori vendat quod ipsi inter se constituerunt. vel venditores panis. vel cuiusque negociationis inter se pacti sunt ut re aliqua venale vitale et necessariam reipublice non debet per maiori proprio quod conveniunt vendere. vel ne aliquid instruant in arte sua nisi filios vel nepotes. ut ipsi solam modum artis vel negociationis faciant et habeant. Isti enim dicunt monopolium exercere. Et gravissime puniendi sunt. quia directe huiusmodi conventus sunt principum. Et dicitur secundum Azo. a monos quod est unum. et polis. i. civitas. quod una negociatio in civitate. Et inde dicitur monopolium pluraliter. et monopolium. et est quod vult esse solus in civitate venditor. scilicet is qui impetrat quod sibi soli liceat in civitate aliquid specialia vendere. emere. vel facere. Vel monopolium sunt qui impetrant quod ipsis solis liceat huiusmodi facere etiam in vendendis rebus certum precium statuere. sed quod nemini licet vendere. et dicitur a monos. i. unum. et polis civitas. quod unum tamen in civitate. vel societas una ex pacto Vel dicitur monopolium a monos et palatium. i. venditio quasi uno modo facienda venditio. et talia conventus sunt prohibita. C. de mono. et illi. de nego. l. unica. Eodem modo binopolium dicitur a binopolis. et binopola quasi bino modo facienda emptio.

Monumentum est illud depositorium in quo mortui

reponunt. s. sepulchz sine corpe. z dicitur a mo-
neo. qz extat ad memoriã defuncti. l. monu-
mentu. ff. de relig. z sumpt. fu.

Dorus est habitus cuiuscũqz corpis cõtra
naturã qui vsuz ei ad illud faciat deteriorẽ.
Cuius causa nobis natura sanitatẽ dedit
siue in toto corpe vt febris. siue in pte. vt ce-
citas. ff. de edi. l. j. §. sed sciẽdũ. ff. de re iudi.
l. i. §. sed q̄sitũ.

Dores dicuntur frẽquentes ac p̄ hoim fm Jo.
theo. in pn. decr. i glo. z. j. dist. mos.

Dorus sumptus alias fontic⁹ est qui cuiqz
rei nocet. ff. de p̄. sig. l. morbo. Et dicitur glo.
ibi cuiqz rei agẽde. vt. ff. de edil. edic. l. si. ff.
de re iudi. l. questũ.

Dortuus est rebz bñanis exempt⁹. de offi.
dele. q̄nis. z. c. si delegat⁹. eo. ti. li. vi. Vel ẽ
viã vniuerse carnis ingressus. c. si subdele-
gato. eo. ti. z. li. Vel de medio sublat⁹. c. licz
c. ti. nã mediũ dicitur hec vita. Et quare sic di-
cat no. xxiij. q. iij. ca. hec aut̄ vita. vt supra.

Dicitur aut̄ quis mortuus sex modis. P̄io
sp̄ualiter Et sic dupliciter. scz bene z male

Bene dupliciter. p̄ baptismũ. d̄ p̄secra. di.
iij. ostẽdit. xv. q. j. nec is zc. Dale triplici-
ter. P̄mo baptizatus. ab ecclesie tñ vnita-
te diuisus. de p̄secra. dist. ij. tps. Secundo

baptizat⁹ in ecclie vnitate p̄stites tñ crimi-
nosus. iij. q. iij. hi q̄. vbi dicitur. Nolo mortem
peccatoris zc. z. c. canonica. ca. cau. q. v. Tertio
baptizat⁹ z eternalr dñatus. de p̄sec. dist.
iij. fili⁹. Secũdo civiliter. vt ab hostibz ca-

ptus. seruus effect⁹. libert⁹ in seruitutẽ obi-
gratitudinẽ reuocat⁹. Et dicitur econtrario
vnuere. qz inaniter occisus est p̄pter fidẽ xp̄i
Quare mors sanctorz frẽq̄nter dicitur ab eccle-
sia naturalis eoz. q̄si ad vitã nati sint. Tertio
seculariter vt monach⁹. vt supra. z. xvj. q. j.

placuit. Quarto effectualit̄. vt paul⁹ mor-
tu⁹ fuit vt ait. Vbi mūd⁹ crucifix⁹ z ego
mundo. xxvij. q. j. q̄ christo. Quinto carna-
liter. z sexto corporaliter. Qui duo modi po-
ni possunt p̄ eodẽ. z sic Lazarus mortuus
erat. xxij. q. j. si quẽ forte.

Doris cã donatio. Req̄. supra donatio.
Dormariũ dicitur qd quis relinqt i morte. vt
no. in. c. q̄rẽte. d̄ offi. in oz.

Doliri est conari. c. qz ex eo. d̄ pac. li. vi.

Dinus no. Pau. in cõmento decretal̄ et si
vnanimit̄. de postu. pla.

Dos est lãgeua cõsuetudo. de moribz tra-
ctat. c. mos aut̄. dist. j.

Dotu p̄rio grã fieri cõsest qm̄ h̄ exp̄sse can-
tũ est i eadẽ. nec sufficit si p̄bet qz papa mo-
tu p̄rio fecerit nisi cõtineat in l̄ris. c. si mo-
tu p̄rio. de p̄bẽ. li. vj. et ibi deoz. in glo. fi.

Doretenus. i. ad mortẽ. xxxij. q. v. notifica-
sti te moreten⁹ infirmatũ.

Dor qualiter capiãt est glo. in ca. quia p̄-
pter. de electio. super verbo mor. z in. l. j. ff.
si cer. pe.

De Ru

Rucor est viciũ panis. vñ dicitur. Panis mu-
cescit vñ mucidus fit.

Rucro est ensis. de hoc vide archi. in. c. fi.
de excep. lib. vj. z sumit quãdoqz p̄ excõmu-
nicatiõẽ. vt xvj. q. j. c. visis. vbi in fi. dicitur. Fe-
lici mucrone ep̄scopi sacerdotũ piacta re-
secent. id est salubri excõmunicatiõẽ ep̄sco-
pi sacerdotũ crimia p̄uianf. xxij. q. iij. cor-
ripiant.

Rulcta est ania duersio vel pena pecunia-
ria arbitrio iudicis inflicta ad correctionẽ
maloz morz. Pena est aut̄ certa imposta a
lege quã q̄sqz euitare p̄t. vt no. in. l. q̄ncũ-
qz. in glo. sup ver. vel tertio. C. de ser. fug. et
in. l. mulcta. ff. de vdi. z demõ. vbi glo. dicitur.
qz sit pena extraordinaria p̄ arbitrio. et ibi
a testatore iponit. Dicitur aut̄ multa illa pe-
na que nõ est a lege statuta vñ exp̄ssa. Nam

iudices in pluribz casibz legibz nõ scriptis
sic mulctare p̄nt litigãtes. Et hoc patz dif-
ferẽtia inter mulctã z penã. Nam pena ge-
neraliter sumit̄ taz p̄ pena pecuniaria q̄ p̄
pena corporali seu capitali. Sz mulcta p̄ pe-
na pecuniaria. et p̄ sententiã a iudice irroga-
ta. vñ bene appellat̄ a mulcta nõ aut̄ a pena
l. si q̄ pena. ff. d̄ ver. signi. Itẽ mulcta nõ in-
ducit nisi a maioribz magistratibz. sz pena
a quilibet iudice

Rulctare est punire p̄ pecunia. z aliqñ po-
nit p̄ abbreviare. C. d̄ mō mulcta. l. j.
Rulio est custos muloz. vñ. **Rulio** mu-
lozũ. agazo ducit a sellos. l. idẽz iuris. ff. ad
lacquil.

Rulcere est lenire placare vñ blãdiri.

Runicipiũ est opidũ in italia vñ in p̄ncipia
aliq̄ p̄stitutũ in q̄ pacis obseruãde cã mili-
tes p̄stituti erãt. si aut̄ in municipio nati sũt
nõ minus dicuntur municipales. vt. l. muni-
ceps. ff. de ver. sig.

Runicipes dicuntur qui cuiuscũqz muni-
cipiũ manentes loci retinent custodiã. Et

dicif a munere z capio. nō obstante q̄ mu-
nus nō capiat. Et tñ municipales dicunt q̄
in eodē municipio nati sunt vt. l. mūicipes
palle. vel dicunt q̄ in municipio faciūt mu-
nera. sed abusiue

Municipiū est ciuitas. et municipes cuius
cūq; ciuitatis ciues appellant. ff. ad. l. int. de
an. l. j.

Municipalis honor est administratio res/
publice cū gradu dignitatis siue cum sum-
ptu. siue cū erogatione p̄tinēs. ff. de mune.
z hono. l. honoz.

Municipalis magister dicif ille qui p̄est
municipib;.

Municeps originari; dicif ab origine pa-
tris n̄ sua cā vt in. l. fili;. C. d. muni. origi. li. x.

Multoties z toties no. Archi. ix. q. ij. n̄ est.

Multiplicatio ē qñ dispositio iteratur seu
multiplicat. Verbigra. Testator p̄lib; he-
redib; instituit legat ab vno. x. titio ab alio
p̄. z sic de alijs a quolibet herede. x. solidū
debenf. l. si p̄lib;. §. j. ff. de le. ij. quia signifi-
catū sumif ex multiplicatiōe dispositionis
iūcto q̄ qualitas est multiplicabilis. iō ex
qualibet dispositiōe debet quelibet q̄litas
adiecta. Itē ibi testator ab herede instituto
legat. x. titio. z si heres n̄ erit substituit se yū
z ab eodē legat. x. eidē titio. institutus nō ē
heres. z substituit tenebit tñ ad. x. ab eo re-
licta. v̄ ab instituto qd̄ idē est ar. l. licz. ff. d.
legi. z. l. seruo. si q̄s apud. eo. ni. Rō. qz sub-
stitutio significat substitutū esse apposituz
loco instituti Itē ibi testator legat. x. titio i
testamēto. z eidē titio legat. x. in codicillis.
singula debent. qz multiplicatiō significat. l.
quingenta. ff. de p̄ba. Sed ibi testator le-
gat. x. titio in testamēto. post i eodē testamē-
to legat titio. x. semel tñ debent vt. l. plane
§. sed si nō. ff. de le. j. Quia ex eodē testamē-
to z eadē quātitate p̄cludit testatorē q̄nti-
tate nō voluisse multiplicare nisi euident p̄-
baref p̄trariū. Sz ibi. testator legat. x. titio
postea i eodē testamēto legat titio. xv. vtra
qz quātitas debet. l. plane. p̄al. Et a p̄trario
sensu cū dicat eadem. et est rō ex diuersitate
q̄ntitatis. Secus si diceret Titio cui lega-
ui decē volo p̄stari q̄ndecim. tūc em̄ quide-
cim tñ debent. Idē dic i p̄tractib; put qd̄
libet p̄babile mediū p̄cludit. Ita multipli-
catio deberi significat. §. bigra. Numerauit
tibi decē. z in p̄tinenti stipulor viginti. illa
debenf. l. si ua. ff. de noua. z dele. qz signifi-

catū sumif ex stipulatiōe facti in eodē tēti
post numerationē. Itē ibi. p̄mitto tibi de-
cē. tibi p̄mitto decē. bis tenent. qz si intelli-
gent de eisdē decē. p̄missio secūda esset fru-
stratoria. quod nō est dicēduz. argu. l. si qñ
ff. de lega. j.

Munus est duplex. aliud publicū. aliud p̄-
uatum. Publicū est qd̄ in administrāda re
publica cū sumptu sine dignitatis titlo sub
ministrat. vt. ff. de mune. z bon. in p̄nci. Et
differūt munus z donū. qz munus est cū ali-
quid dat cā p̄cedere. donū s̄o sine cā. vt. ff.
d. p̄bo. sig. l. inter donū. z. c. peccatū. d. reg-
tur. li. vj. Et in q̄t paul; in. l. mun;. ff. d. p̄bo.
sig. **Munus** trib; modis d̄r. Uno mō donū
altero mō onus. inde imunitas appellatur
Tertio officii. yñ munera militaria. Itē
municeps q̄ munera ciuilia capit. yñ dicif
Dat meritū munus sed p̄fert gratia donū.
Munus cū causa dat. donū sine cā. d. hoc
etiā p̄ Jo. an. in glo. in ca. accusat; de bere.
libro. vj.

Munera patrimonialia z mixta. Req. spe.
d. celi. z exac. in tractatu libelloz. §. nūc au-
tem dicēdū. §. si. q̄ aut sunt mūera. Itē mu-
nera alia sunt sordida. vt arene fodiede. cal-
cis coq̄nde. que in dignitatib; p̄stitui non
cōsueuerūt. Alia sunt sordida p̄trario mō
se habētia.

Murex est qd̄dā gen; p̄scis. in d̄ murileg;
q̄si legēs mureces. sunt aut mureces p̄sces
ex quoz sanguine fit atramentū impiale. i
q̄ purpura tingebat. Et fm̄ accur. in. l. j. C.
que res ven. nō poss. etiā coq̄liū est animal si-
mile. Et vtrūq; d̄z sit cōburi. z. l. m̄l. tert. vt
ex eis fiant signa.

Murileg; d̄r seru; auctoritate iudicis ma-
numissus quē d̄ns liberos grauan do ma-
numitti disposuit. liberi tñ mortuo p̄re ser-
uū istū nō manumittūt. et sic tanq̄ mus p̄
foramina liberat. i. libertate p̄sequit. qz in
re potestate manumittit. C. d. murile. in ru-
bz. li. ij. fm̄ Accur. vbi dicunt murileguli
serui q̄ capiūt p̄sces q̄ dicunt mureces. vt
supra. Et in illis suis ptus nō sequit ma-
trē. sed succedit p̄ri in officio. z in hoc ē ipe-
ciale. vt. l. q̄ aut p̄rem. z. l. hi qui lib. z. ti. p̄al.
le. z hoc d̄ iure romano. sec; aut de iure lō-
gobardo. qz semp in deteriorē trahit sta-
tū vt sit m̄rimoniū. Si aut p̄cubinat; ser-
uaf ius romanoz qd̄ sequit ventrē. isti de-
inge. in glo. ij.

Rufio. i. fatuus.

Runimenta dicuntur pbatōnes et instrumēta q̄ cām muniūt. vide de elec. c. quis. i. gl. fi. li. vi. Alia monimēta dicuntur. eo q̄ monēt et informāt iudices qd̄ facere dñt.

Rutoria dicitur vulgo diuersoria. vel fulonica. q̄si secreta edificia. Et ponit etiaz p vestimētis pl̄ib̄ mutationē hñtib̄.

Rutatio capit p̄ variatōe in facto. vbi gr̄a Testator legat ciphū vel poculū. et sit mas sa. v̄ ecōtra. legatū nō p̄mit. imo debetur. massa poculo legato. vel ecōtra. l. seruū si. l. j. si pocula. ff. de lega. j. q̄ nō significat voluntas testatoris mutata. Et q̄ poculi ad massam. et masse ad poculū facilis ē re ductio. et sic nō magna imutatio. etiā nec ī estimatiōe est magna distinctio. Item ibi.

Testator lanā legat. et inde facit vestimen tū. legatū p̄mit. l. lana. ff. de leg. iij. q̄ ex mu tatione rei significat volūtatis mutatio. Et sumit significatū ex hoc. q̄ lane ad vestimē tū nō est facilis reductio. Etiā q̄ quo ad estimatiōes magna est distinctio. sicut q̄ ad adaptiōe. q̄ vestimētū vni aptū alteri vix adaptat. et si adaptat hoc sicut magna di minutiōe sui. sed ibi testator lanam legauit heres de illa vestimētū fecit legatū nō p̄ mit. l. seruū. §. itē si lana. ff. de lega. j. §. in tellectū glo. ibidē. Rō. q̄ mutatiō facta per heredē nullaten⁹ significat volūtatis testa toris mutationē. Et idem dic in aliena la na legata ponēdo q̄ dñs ex ea vestimētum fecit. nā ex hoc nō significat mutatio volū tatis testatoris. nisi alias appareat Non est tū dicendū q̄ debet vestimētū. sed estima tio lane. Itē ibi. Testator legauit areā. de inde domū desup edificauit. dom⁹ debet. l. seruū si. §. aree. ff. de lega. j. q̄ area est fun damentū et ps̄ potissima. Etiaz q̄ testator mutado videt in eadem remanere volūta te. Nec īpositio edificij sufficit ad mutatio nē volūtatis. imo q̄ volūtas remanet ī le gato et edificij sequit suū significatū q̄ te stator legat domū. Itē ibi. Testator legat domū. dom⁹ ad aliā areā reducif. area obe tur. q̄ legatū tenet in tota re et q̄libet sui p te. §. et si ī pte rei p̄mit. tenet tū in pte. rema nente. hoc addito q̄ ex mutatiōe rei nulla si gnificat volūtatis mutatio. Sz si testator legat domū q̄ ad areā reducif. deinde aree edificij imponit nihil debet. l. si ita. §. si do mus. in fi. ff. de le. j. Ratio. quia alia dom⁹ ē

et nō illa quā testator legauit. Itē ibi. testa tor legauit nauē. destruit nauis. et ex eiusde tabulis reficif. debet. l. si res. §. arcam. ff. de solu. Rō. quia est eadem nauis ex eiusde ta bulis refecta.

Rutilare est aliqd̄ mēbzū amputare. l. ali qd̄ integrū detrūcare. vt hoi manū vel pe dem v̄ aliqd̄ mēbzū auferre.

Rutuū est qd̄ alicui p̄ntat vt tpe suo red dat. Et dicit q̄si de meo tuū. vñ est nomē cō positū ex corrupto et integro. q̄ qd̄ meum fuerat mutuado tuū facio. Un̄ res q̄ pōde rat vt argētū et silia q̄ nūerant vt pecunia. et q̄ mēsurant vt frumētū mutuari p̄nt. vt. l. ij. ff. si certum pe. §. mutui datio. vbi dicit q̄ mutui datio p̄sistit ī his rebz q̄ pōdere mē sura nūero ve p̄sistit. insti. q̄. mo. recontra. obli. in pn. veluti oleo. frumēto. pecūla nu merata et c. Et lz vsura sit q̄qd̄ accidit for ti in mutuo ex pacto v̄ intentiōe. p̄ncipalr tū in alijs rebz puta vestibz v̄ alijs nō ī mu tuo p̄sistentibz etiā vsura cōmittit. vt. xiiij. q. iij. c. pleriqz. et c. se. Usura est vbi āplius requirit q̄ dat. Pro q̄ distingue duplicē vsu rā. vt infra de lra. U. Sed nunqd̄ erit mu tuū si q̄s oues ad numerū dederit. Rūdet q̄ nō. q̄ ī mutuo inspiciēda est natura et cō suctudo rei mutuate. Nā pecunie cōsuetu do natura et aptitudo est vt ad nūez det. l. j. ff. de p̄trabē. emp. et v̄. et sic d̄ frumēto. Sz libri. eq. oues. et silia nō dan̄ ad nūez. nec fic ad pōd̄ v̄ mēsurā. eo q̄ res mutuata nō est eadē. sed p̄silis reddi debeat. Et ī hmoi rebz n̄ p̄t oimoda similitudo iueniri ita q̄ res sp̄ oino silis vendat.

Rutuū em̄ dantes et nihil inde sperantes et c. d̄ vsu. c. p̄suluat. et c. nauigati. e. ti. i. glo.

De Ra Ancisci est aliqd̄

n̄ acquirere et seq̄ v̄ adipisci Unde dicitur nact⁹ sum illam. i. adept⁹ sum l̄ acquisiui eam.

Natura dicitur multis modis. Nā q̄ vis insita rebz similia d̄ silibz p̄creans. Secundo sti mul⁹ v̄ instinet⁹ nature ex sensualitate pue niens ad appetendū. p̄creandū. v̄ educan dū. Tertio instinet⁹ nature ex rōne pueni ens. vt est glo. j. dist. j. ius aut̄ nafale. Naturalis dicitur filius ex p̄cubina q̄ in domo p̄pria tenet vnica q̄si loco vxoris. Et talis

In bonis patris ab intestato succedit in duabus
 asuncias p[ro]ne substatie s[ic] alij filij legitimi
 nec uxoris ext[er]i. in bonis aut[em] matris cum si
 lijs legitimis succedit.

Natale dicitur scriptura cum anis d[omi]ni et p[ro]niza
 ta q[ue] dicebat Luciu[m] esse natu[m] ingenuu[m]. Et
 sic in legedis sanctor[um] intitulat natale san
 cti Johis q[ui] morit[ur] q[ui]si tunc nascat[ur] nanq[ue]
 moritur[us] v[el] d[icitur] p[ri]ma natiuitas q[ue] est d[omi]ni iure
 naturali. Et o[mn]i[um] ho[m]i[n]u[m] dicitur lib[er]u[m]. v[er]u[m] co
 stitutu[m] est no[n] efficere manumissionem natali
 bus. i. i. genuitati. i. i. d[omi]ni. i. i. si. It[em] dicitur
 seru[us] iste restituit[ur] natalib[us]. i. lib[er]ati q[ui]a h[ab]et
 ex iure naturali. ff. de nata. l. ij.

Naulu[m] e[st] vectura sine p[er]icu[m] q[uo]d p[ro]stat p[ro] eade[m]
 facta collatide inf[er] vectores vehetes p[ro] mer
 cede nauigatiois illis q[ui] nauigiu[m] exercet v[el]
 ducit. Un[de] Lo. d[icitur] Ro. in singularib[us] suis di
 cit ad q[ue]nem tale naua p[ro]duci. vel mulio
 ne. aut galea ad portandu[m] familia[m] meam
 Quid si moriant[ur] aliq[ui] in nau[is] v[el] pill nau
 ta debeat nauu[m] v[el] p[er]sone h[ab]ere. Sub disti
 ctio[n]e si sit p[ro]u[er]tio de illis ducedis v[el] ad ta
 le locu[m] deportadis. t[er]c[io] p[ro] mortuis no[n] d[icitur] sol
 ui nauu[m]. Si ho[m]o sit de illis p[ro]u[er]tu[m] i[n] nau[is] po
 nendis. t[er]c[io] sec[un]do. Tertio si dubitat[ur] d[icitur] ver[um] bis
 t[er]c[io] etia[m] debet nauu[m] rex. est sing. i. l. si veh[er]
 da. in p[ri]n. ff. ad. l. ro. d[icitur] iac. Si le dicit[ur] d[icitur] ifan
 te nato i[n] nau[is]. ff. locati. l. si adest. §. si q[ui]s mu
 lier[is].

Nauta est q[ui] m[an]istrat nau[is] v[el] ducit nanq[ue] eaz
 gubernas. et ea q[ue] ad vsum et p[ro]u[er]t facies
 ff. nau. cau. sta. l. j. §. ij. ff. fur. aduer. na.

Nautic[us] tiberin[us] est q[ui] nauigat i[n] flumie rome
 vehedo in roma v[el] extra vehedo ad castra.
 vt. C. d[icitur] nau. tibe. l. ad castra. li. xj.

Nauticu[m] sen[us] est q[uo]d p[ro]pter nautica pecunia[m]
 v[el] q[ui]si nautica exigit. ff. de nau. sen. p[ro] totu[m]. et
 C. eo. ti. l. cu[m] p[ro]ponas.

Nautica pecunia est q[ui] p[ro] p[er]iculo creditoris i[n] na
 uigio suscepto dat[ur] frabeda Sed q[ui]si nauti
 ca est cu[m] p[er]icul[u] mutuate pecunie i[n] me reci
 pio si aliq[ui] p[ro]dito non exijit puta si piscator
 no[n] capiat pisces b[er]m[us]. vide glo. C. d[icitur] nau.
 sen. in Rubrica.

Naufragiu[m] est nauis fracta submersio reru[m]
 siue cor[por]u[m]. et d[icitur] q[ui]si nauis fragiu[m]. i. fractu
 ra. C. d[icitur] nau. li. xj.

Nauicularij seu naucleri sunt q[ui] trasportat
 publicas spes p[ro]m Accur. C. de nau. publi.
 spe. tras. li. xj. sup Rubrica. Et dicunt etia[m]
 illi q[ui] ante nauarias spes a susceptoib[us] i[n] p[ro]p[ri]a

nuncia accipe et roma vel i[n] castra vbi erant
 milites deferre debebant.

Nausochoniu[m] est dom[us] i[n] q[ui] iuuenes educat[ur]

De De

Necessitudo e[st] paratela v[el] p[ro]gnatio. l. n[on] e[st] sin
 gulis. ff. d[icitur] reg. iur. vbi glo. sic exponit.

Ne. p[ro] vt no[n] capis. ff. de acq. posse. l. q[ui] absen
 ti. §. j. De hac dicitio[n]e vide. C. de iudic. vi. col.
 in aut. cui relictu[m].

Nec implicat sensum p[ro]rariu[m] exp[er]isse. vt no[n]
 ta. in. l. iur[is] ignoratia. C. q[ui] admittit ad bono.
 possessio. poss.

Negociu[m] est triplex. s. co[m]m[un]e. publicu[m]. et p[ro]u[er]tu[m].
 Co[m]m[un]e q[uo]d p[ro]tinet ad dispositione[m] alie[us] regio
 nis. Publicu[m] q[uo]d p[ro]tinet ad regim[en] alie[us] ci
 uitatis. S[ed] p[ro]u[er]tu[m] q[uo]d p[ro]tinet ad p[ro]u[er]tu[m] p[ro]
 na. Et istis trib[us] negocijs correspondet tri
 plex disp[er]satio. s. politica. q[ue] p[ro]sistit i[n] p[ro]u[er]sio[n]e
 pluriu[m] seu tot[us] co[m]m[un]itatis. Et h[oc] docet in octo
 libris politico[rum] Aresto. Economica. q[ue] co[m]m[un]e
 sistit in disp[er]sio[n]e familie. et habet in duob[us]
 libris iconomico[rum] Aresto. Et monastica
 vel ethica. q[ue] p[ro]sistit i[n] regim[en]e sui p[ro]p[ri]i. et il
 la tractat in. x. libris ethico[rum] eiusde[m].

Negotiatio est i[n] co[m]m[er]tys sicut negociu[m]
 i[n] disp[er]sio[n]e. v[er]u[m] ta[m] negotiatio q[ue] negociu[m]
 aliq[ui] significat actio[n]e[m] alie[us] rei. cui p[ro]rariu[m]
 um est o[mn]iu[m]. Aliq[ui] actione[m] esse id e[st] q[uo]d iur
 giu[m] litis. Et d[icitur] q[ui]si negas o[mn]iu[m]. c. for[is]. §. ne
 gociu[m]. d[icitur] ver. sig.

Negligentia est eius quod fieri debet v[el] po
 test obmissio

Negativa apud iuristas e[st] improbabilis. vt. v[el]
 q. v. actor. C. d[icitur] proba. l. actor. de elec. bone
 memorie. vbi dicit. Negatiu[m] factu[m] nulla est
 p[ro]batio. subaudi directa. q[ui] q[uo]d nihil est no[n]
 cadit i[n] sensu[m]. Un[de] sciendu[m] q[uo]d m[ul]tiplex est
 negativa. scz facti. dicit. iuris et q[ui] litas. et q[ui]
 dam pura. Un[de] negativa facti duplex est. s.
 pura. q[ue] h[ab]et d[er]minatione[m] t[em]p[or]is. loci. vel alte
 ri[us] rei. puta q[ui] est coartata ad certas perso
 nas. de q[ui] est casus in. c. tertio loco. de p[ro]ba.
 vbi coartat ad p[er]sonas capti. Et illa p[ro]u[er]tu[m]
 pot[est] indirecte. vbi g[ra]tia. Si i[n]strum[en]tu[m] exhi
 beat p[ro]tines stipulatione[m] facta[m] tali die l[oc]o
 co. arg. c. ex tenore. d[icitur] test. Aut no[n] h[ab]et aliq[ui]m
 taliu[m] d[er]minatione[m]. et t[un]c p[ro]u[er]tu[m] no[n] pot[est] di
 recte v[el] indirecte. v[er]u[m] o[mn]i[um] p[ro]u[er]tu[m] d[icitur] tras[fer]ri in
 aduersariu[m]. et hoc id e[st]. q[ui] negationu[m] no[n] sunt
 cause. nec circ[um]stantie. q[ue] sunt necessarie i[n]
 p[ro]u[er]tu[m] d[icitur]. vt si q[ui]s dicit se nunq[ue] p[ro]u[er]tu[m] esse

berta. vel nō pgnouisse Bertā q̄ dicit negatiua explicata. d. fri. 2. malef. c. 1. Ubi dicit negatiua positio. Est enim positio negatiua implicita. ut pono q̄ in electioe t̄m̄ q̄ttuor canonicis p̄sentes fuerint. ut in ca. cū ecclesia. de cau. possessio. 7. p̄rie. Quas positioes negatiuas iuris rigor repellit. s̄ equitas eas admittit si iudici videbit. ut in ca. c. de p̄fessio. li. vi. Etiā ibi. si aliq̄s dicat se esse nō citatū 7. negatiua facti. mixta dicit q̄ cū affirmatiua 7. negatiua misceat. ut illa q̄ habet affirmatiua implicita misceat. Ego nō renūciaui sponse. q̄ si dicat. renūciaui coactus. ut inuictus. Et hoc dicit p̄bati ab eo q̄ negat. c. sup. h. de renū. S̄ negatiua iuris p̄bati p̄t. ut si dicat q̄s alicui. nō potes esse testis. dicit h. p̄bati. S̄ si si neget emancipatio rite facta. 7. negans aliq̄s iuste factū. dicit h. p̄bare q̄ nō sit factū de iure. sed p̄ ius. ut in. l. ab ea pte. §. ff. de p̄ba. ubi dicit ab ea pte q̄ dicit aduersariū suū ab aliq̄ iure p̄hibitu esse specialiter lege vlt̄ p̄stitutiōe p̄bati oportere. Idē r̄ndet si q̄s negat emancipationē recte factā p̄batiōnem ipsam p̄stare deberet.

Negatiua p̄o qualitas duplex est. sc̄z aut q̄ litatis intrinsece. aut q̄ litatis extrinsece. De q̄ litate intrinseca. ut cū hō nascit. 7. tūc p̄sumit negatiua nisi p̄bet affirmatiua. ut si negat sciētia p̄bandū est hoc examinatiōe iudicis. d. p̄bati. cū p̄m aplm. Si etas p̄ aspectū corporis. si legitimitas. aut ergo is cui legitimitas opponit est de hoc infamat. 7. tūc cogit se purgare. c. bone. p̄alle. Dicendo ergo Ille nō est idoneus. nō est legitimus. nō est solus. dicit p̄bati dicit ab eo q̄ dicit. q̄ q̄libet p̄sumit idoneus. bonus. 7. c. nisi p̄trariū p̄betur de p̄sump. dudū. d. serui. i. o. fa. c. v. nico. et nisi ius p̄sumat in p̄trariū. ff. d. dona. inter vi. 7. vro. q̄nt. ff. d. p̄ba. si pactū. 7. l. si cyrog p̄bū. Etiā iudex q̄ h̄z ex officio suo. cū c̄ctarimari. c. iudicatē. xxx. q. v. 7. c. xii. q. viii. oc. cidit. de offi. dle. sup. q̄stionū. §. incētōis. p̄t 7. dicit si viderit expedire. 7. interrogare super negatiua. ar. ff. d. interro. act. l. vbi cūq̄. 7. c. cū Joannes. de fi. instru. vbi iudex facit i/terrogationē quā etiā p̄s facere nō poterit cū esset in cā conclusus. faciūt nota. p. Hosti. 7. Inno. in. ca. sup. his. de accu. 7. marie sup. negatiua. vbi agit de salute vlt̄ p̄iculo anie. arg. de re iudi. c. latoz. ad finē. Exp̄dict̄ e/licit̄ q̄ q̄s in iudicio excusat a r̄ndendo positioe negatiue. ideo q̄ dicit negat nō ponit sed

remouet. siue sit negatiua implicita siue explicata quā faciūt h̄dictioes. t̄m̄. solū. 7. c. 7. Spe. ti. de depo. §. octauo. Sic p̄bat nētra p̄dictaz poni posse. Nā positioes succedunt in locū p̄batiōnū. ut in aut. de his q̄ i/ gredi. ad ap. §. fi. Ubi id solū veniet in positioe q̄d in p̄batiōe. S̄ negatiue ut p̄dictatur nulla est directa p̄batiō. ergo nec positio. 7. dat Bal. rōnem. q̄ r̄nsio ad positioes sit ad releuandū ab onere p̄bati. S̄ positioes negatiuas nō h̄z necesse p̄bare. ergo nō est ei r̄ndendū. Et ita dicit sentire glo. i. le. ij. in. §. q̄d obseruari. C. de iur. ca. Si hō h̄ret necesse p̄bare. tūc deberet r̄nderi. ut. c. j. de p̄fess. li. vi. Idē dicit negatiua positioes esse in q̄ ponit dicitio absq̄. ut no. Ly. in. l. actor. C. d. p̄ba. in. iij. q̄onc. h̄ v̄z q̄n̄ ista dicitio absq̄ venit ad exclusionē alicuius affirmatiue. 7. ita ex se nō implicat affirmationē. Secus si implicaret illā. p̄bigra. Pono q̄ res fuit absq̄ eo q̄ Tiriū tali die p̄cuteret. q̄ tota die sui absens alibi. Nā talis positio nō dicit mera negatiua q̄ orit̄ ex affirmatiua. s̄ sui alibi. Et h̄ tenet Spe. in. ti. d. positio. §. videndū. h̄. viij. fa. no. insti. de iuri. sti. §. itē p̄boz. Itē q̄ ponēs illud q̄d ponit si negat necesse h̄z p̄bare. l. actor. p̄al. q̄ est canonizata. vi. q. vi. actor. in. q̄ dicit actor q̄d assueuerat p̄bare se nō posse p̄fēdo reū necessitati mōstradi p̄trariū nō astringit. Cū p̄ rerū naturā factū negat. p̄batiō nulla sit. Et sicut p̄posito negatiua. ut p̄dictum est. sic etiā positio negatiua. est triplex. s̄. facti. in. ris. 7. q̄ litatis. Et facti duplex. s̄. simplex 7. pura q̄ nō h̄z d̄terminationē loci. t̄pis vlt̄ rei cōsiliis. ut illa. Pono me nō pgnouisse bertā c. j. de frig. 7. male. 7. c. De tali etiā in. c. cū ecclesia sutrina. d. cā poss. 7. p̄rie. Et alia ipura vel mixta. v̄z q̄ est certo loco coartata. ut in. c. p̄posuisti. de p̄ba. vbi p̄ loci inspectioe p̄bat nō pgnita. Et h̄z in se sensum affirmatiuū implicitū ut nō cognita. i. virgo. Et dicit Bar. de sax. in. l. q̄cūq̄. p̄real. se sp̄ defendisse. q̄ d̄ponit negatiua dicit eā p̄bare etiā si nō sit coartata loco vlt̄ t̄pe. q̄ inteligit coartata p̄sona p̄ponētis p̄ ca. pleriq̄. ij. q. viij. vbi boni viri sufferūt peccata aliena 7. tacēt. q̄ q̄ sciūt iudicibz p̄bare nō p̄nt. Et hoc ipse idē p̄cludit. C. d. ser. fugi. l. p̄all. Ponat actor q̄cūq̄ velit affirmatiue vlt̄ negatiue p̄ intentionē suā fundāda. hoc p̄bare debet. Et nota q̄ antiq̄ doc. negatiua p̄ba

ri nō posse intellexere p testes. Sed hodie iudex potest admittere positōes negatiuas q̄ nō p̄nt p̄bari nisi p̄ p̄fessionē aduersarij. si saltē h̄ videat ei equū et expediēs. De h̄ d̄ tēpo. or. dilect̄ de eta. 2 q̄li. c. vl. 2 ē gl. an̄pe nul. in. c. j. d̄ p̄fel. li. vj.

Nepos est fili⁹ filij vl̄ filie. s; nept̄ filia eorū dē. Et̄ nepos capis p̄ filio fris. c. ij. d̄ arbi. c. fundamēta. de electio. li. vj.

Nepos posthum⁹ est q̄ post mortē aui nat⁹ ē sup̄stite suo patre

Acophitus d̄r nou⁹ in fide. vt. xlviij. di. qm̄. a neos qd̄ est nouuz. 2 p̄bitos qd̄ est fides. Itē d̄r nou⁹ in religiōe. ea. dist. sicut oli. Et p̄hibet talis ordinari duab; de caus. vt po nit Hof. in sum. de tēpo. or. di. §. sequit̄.

De Rj

Nisi quot modis capiat. vide p̄ Dy. in regu la peccati. li. vj. 2. l. actiōe. C. de trasacti. Nā qm̄ dicitio nisi sequit̄ negationē tūc stat in clusine. et sic ponit respectū excipiēdi. vt. c. postulasti. 2 in. c. sedes. de rescrip. c. roma na. s. ij. de ap. li. vj. Si h̄o p̄cedit affirmati ue. 2 hoc respectū excipiēdi tūc puat. c. j. de app. c. si h̄o. de sen. excō. cū silib; Itē si adij c̄it oratōi affirmatiue puat. de testi. c. de te stib; i si. Dñs nec p̄dit nec puat. ij. q. ij. hec est rō. Nā oratio p̄cedens nō p̄plectebat il lū casum. Interdū ponit p̄ sed. xxviij. dist. si deinde. Dñs p̄ si nō. vt. c. p̄terea. ij. d̄ ap. 2 ca. q̄cūq; de sen. excō. li. vj. Un̄ qm̄ ponit nisi in sentētijs 2 in vltimis voluntarijs vi det inducere p̄ditionē. secus in p̄tractib; De hoc vide p̄ dñm Dy. vbi sup̄. Et dicitio nisi p̄ponit exni. i. nō 2 si. q̄li nō si. Et sumi tur tripl̄r. Primo p̄ditionalr. Secūdo ex ceptiue. Tertio his modis sil. Itē p̄ditio naliter dupl̄r. vel quo ad resolutionē. vel q̄ ad dispositionē. Quo ad resolutionē ibi. Uēdo tibi fundū p̄ decē nisi ali⁹ infra men sem attulerit meliorē p̄ditionē Nā veditio est pura. solutio p̄ditionalis. qz resoluit vl̄ rescindit si alius infra menses attulerit ma ius p̄ciū. s; nō stabit veditio. l. ij. §. si in diē ff. p̄ emp. Itē ibi. Lego decez nisi nauis ex Asia venerit infra mēsem dispositio ē p̄di tionalis. qz sensus est. si nō venerit legatus valeat 2 p̄ficiat. Silr̄ ibi. Lego nisi nolue rit. dispositio p̄ditional 2 legatū p̄ditōe. Et est sensus. lego si beres nō p̄traxerit seu p̄ bauerit sicut appositā p̄ditione. si capitōlū

nō ascenderit. l. si. ff. de p̄di. insti. Item ibi. Lego decē adimo nisi nauis ex asia vene rit. ademptio est p̄ditional. 2 est sensus. ad imo legatū 2 nolo tenere ip̄m si nauis vene rit. 2 qz ademptio est sub p̄ditōe. videt da tū sub p̄traria p̄ditōe. l. q̄b; dieb;. §. q̄ Ti tio. ff. de p̄di. 2 demō. Significat etiā exce ptione qm̄ erimit seu tollit aliqd̄ qd̄ est i ora tione p̄cedēti. vt nō sit idē ius vl̄ idē effect⁹ Et hoc dupl̄r. vt p̄missum est. scz affirma tine post oratōez negatiuā. 2 negatiue post oratiōez affirmatiuā. vt null⁹ h̄o currit nisi socrates. ois h̄o mouet nisi Plato. facit. l. j. C. de transac. 2. l. si eū. i. si. ff. si h̄s cautio. cū ibi no. Itē in p̄dictis vbi referat ad resolu tionē 2 adēptionē fac̄ p̄ditōez. Et feat etiā aliq̄liter exceptiue. 2 sic p̄ditionalr̄ signifi cat. 2 exceptiue simul

Nihilomin⁹ 2 nihilomag; differūt. qz p̄mū includit affirmationē. secūdū negatōez. vt vt insti. q̄. nō est p̄mis. fa. re. §. j. in glo.

De Ro

Noiator. i. elector officialiū. vt. C. d̄ pi. noia to. l. j. 2. ij. li. ij.

Nomē qm̄q; idē est qd̄ ius debitoris. ut in. l. a diuo pio. §. in pl̄ib;. vbi d̄r q̄ p̄mo debet venire. i. vēdi mobilia. sc̄do imobilia. tertio noia. i. iura debitorū p̄denaroz. 2 sp̄caliter in. §. sic q̄q; 2 seq. Itē qm̄q; nomē idē ē qd̄ fama. vt dicēdo Veli⁹ ē nomē bonū q̄ vn genta p̄ciosa. Ecc̄s. vj. Et̄ qm̄q; capis p̄ noie rei. p̄prio vl̄ appellatiuo. 2 sic d̄r. Nomē p̄sonans debet esse rei. xij. dis. clericos. de p̄ bē. cū fm̄ apl̄m. isti. de dona. §. est 2 aliis ge n̄. xvij. q. j. si cupis. De noie p̄prio d̄r q̄ filii tudo nois iducit affectōez. ff. d̄ lega. ij. l. cū fili⁹. §. p̄. iūcta glo. 2. ff. de lega. j. si q̄s i fun di vocabulo. vbi d̄r q̄ de noie p̄prio non est cura. vl̄ de cognoie. dū in substantia nō er ref. qz noia hoim̄ mutabilia sunt. rex autē imobilia.

Nobilitas fm̄ Bart. de Saxofer. in tracta tu de nobilitate quē p̄posuit circa. l. si vt p̄ ponis. C. de dig. li. xij. post q̄rtuor opiniōes de nobilitate q̄s reprobat. Nobilitas ē q̄l̄ tas illata p̄ p̄ncipatū tenētē q̄ q̄s vltra bo nestos plebeos accep̄t ostēdit. Primo dici tur q̄l̄itas. qz p̄t adesse vl̄ abesse p̄ter subie cti corruptionē. nā mulier plebeia nubens nobili nobilis efficit. l. mulieres. C. d̄ digni. 2. l. femie. ff. de sena. 2 hi q̄b; impator; d̄ noz

no pcedit dignitatē. vt in to. ti. palle. Ita
 mulier nobilis nubēs plebeio efficit igno-
 bilis. sicut ille q̄ ppter delictū pdit dignita-
 tē. l. q̄nēs. z. l. iudices. C. eo. ti. Et sic in aliq̄
 tpe q̄s est nobilis. in alio ignobilis. imo in
 vno loco z nō in alio. vt sarracen⁹ nobil ca-
 ptus a christiano ē ignobilis z seru⁹. z ecō/
 uerso. Dicit illata. qz nullus a seipso p̄ ha-
 bere dignitatē v̄ nobilitatē. sed oportet qz
 per alterū p̄ferat. imo q̄ sua auctoritate as-
 sumeret in crimē falsi incidere. vt i. l. iulia
 ne malestatis. ff. de fal. z in reg. iur. ca. j. lib.
 vj. vide no. p̄ Bar. i. l. veda. C. d. p̄fel. z mo.
 z in. l. j. C. vt di. dig. ordi. seruet. z Bal. in. l.
 data opa. in. xvij. coll. C. q̄ accu. n̄ poss. vbi
 ponit de nominatē se comitē q̄ non est. z de
 cātate nos. cū n̄ hūit nos. Etia qz dignitas
 inferi in aliū ex mera gratia pcedēt. s. p̄nci-
 pis q̄ nō recognoscit supiorē. als em̄ superi-
 or cogeret inferiorē vt daret dignitates. sic
 esset ex debito Possunt tñ pcedere aliq̄ cāe
 ex p̄gruo impellētes pcedentē. vt sunt p̄tu-
 tes. ac p̄tuosi. ff. de ori. iur. l. ij. in penl. z vl.
 colūna zc. Dicit p̄ncipatū tenentē Sed
 p̄ncipatū oim̄ t̄z deus. q̄ q̄nqz nobilitates z
 dignitates t̄pales imediate instituit. Q̄nqz
 alius p̄nceps nō recognoscēs supiorē t̄pa-
 le. Nā baro q̄ nō ē miles pōt certo casu fa-
 cere militē. licz p̄trariū notat Ly. in. l. ij. C.
 de here. tu. z bar. in. l. si. L. vñ liberi. vbi di-
 cūt qz q̄ nō est doctor nō pōt facere doctorē
 nec militē q̄ nō est miles. Possunt tñ reges
 v̄ duces extra regnū suū in alienis p̄tibus
 facere milites. qz ea q̄ sunt volūtarie iuris/
 dictionis. vt est facere militē. p̄nt exerceri ex-
 tra territorii. l. j. z. ij. ff. de of. p̄cōsul. z lega.
 Dicit qua q̄s vltra honestos plebeios. q̄a
 plebeioz q̄dā sunt honesti. q̄dā viles. l. mu-
 lier. C. eo. tit. Licet ergo honesti plebei sint
 magis accepti. nō tñ sunt nobiles qz nobil
 est accept⁹ vltra honestos plebeios. Et d̄z
 acceptus. qz nobilitas p̄sistit in hoc qz p̄n-
 cept⁹ facit quē gratū z acceptū. licz in ciui/
 taribz q̄ regunt p̄ pplm̄. nobiles sint int̄duz
 min⁹ accepti. z plus puniant in penaz ipo-
 sitione. Dicit vltimo oñdit. qz si q̄s p̄ mille
 annos vineret cū oibz p̄tibus z p̄nceps eū
 summe diligeret z acceptū haberet. tñ ple-
 bei remaneret donec in eū inferi dignitas
 nobilitat⁹ p̄ncipē. q̄ ostēdit accept⁹ vltra
 plebeios. Et p̄t ostētio fieri p̄bis expressis
 b̄ p̄ncipibz. l. ille aut. §. cū verbo. ff. de lega.

lij. Q̄nqz etiā nō exp̄mit p̄bis. z tūc debet fl-
 eri aliq̄ actu h̄ q̄si de necessitate importate.
 l. p̄ herede. §. p̄ponius. ff. de acq. hered. vt
 si pcedit alicui officiū qd̄ habet dignitates
 v̄ nobilitatē annexā. vt comitatū. ducatu.
 zc. Letera de nobilitate. videlz. q̄ttuoz opi-
 niones. et tres nobilitates. Et q̄liter aliq̄s
 debeat pbare nobilitatē. vide in tractatu p̄
 alle. Et vtrū nobilis p̄pter ingressum reli-
 gionis pdat nobilitatē. vide Lo. de Ro. in
 singlaribz suis. Bal. in. l. deo nob. C. d̄ epif.
 z cle. z qd̄ nō facit. ff. de re. iur. l. iura. q̄ dic-
 iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi pos-
 sunt. Et nobilitas est quoddā ius sangui-
 nis qd̄ est incōmutabile. vt in. l. ius agnati-
 onis. ff. de pac. vide glo. ordi. xvij. q. ij. scri-
 psit. xx. q. iij. p̄ns cleric⁹. q̄ volūt q̄ sic. quas
 approbat Spe. in. ti. de statu mon. §. j. h. q.
 Etia dñi de Ro. int̄ q̄s tal qd̄ de facto fuit
 nota allegabāt duas glo. apte volētes mo-
 nachū nobilitatē pdere. Primā i. c. j. d̄ pur-
 ga. ca. sup. p̄ ingenu⁹ n̄ est. Scd̄az i. c. ea q̄.
 d̄ sta. regu. sup. p̄ p̄sonaz. d̄ lectu. Quibz tñ
 nō obstātibz dñi de rota cōtrariū determi-
 narūt p̄ rōem. vt supra.

Nō obtpare. i. nō obedire. vt q̄ sciēs non pa-
 ret vocat⁹ a dño. vel iudice. ff. si q̄s ius di. n̄
 obtēper. in rubro z i nigro. Non significat
 negatiue cōiter. qz aduerbiū negādi Q̄nqz
 tñ etiā significat affirmatiue vt ibi Promit-
 tis mihi. x. z r̄ndes. q̄re nō. l. j. §. j. ff. de ver.
 obli. Nā sensus est qz p̄mittis z p̄sentis sig-
 nificato sumpro ex dictōe q̄re iuncta dictōi
 nō. q̄si dicerēs. Nō est rō negādi. l. assentio.
 Et idē ibi si int̄rogat⁹ an velim adire here-
 ditatē mihi delatā. r̄nde am. cur nō. videoz
 adire hereditatē. Sec⁹ si dicerē. hec here-
 ditas nō displicet. nā tūc non videoz adire
 qz nō sequit nō displicet. ergo placet. qz est
 mediū inter nō displiceret placere. scz non
 placere. sicut est mediū int̄ velle z nolle. scz
 nō velle. Nec obstat. l. cū antea. C. de arbit.
 vbi tex. dicit. nō displicet. Et p̄tes sn̄iaz ab
 arbitro latā vident approbare. qz ibi nō di-
 splicere capit p̄ placere. z hoc ex approbatō-
 ne arbitri. Etia q̄nqz duplicat dictio nō. tē-
 fcat affirmatiue. l. duobz. ff. d̄ p̄bo. sig. Nā
 due negatōes faciūt vnā affirmatōez qz ne-
 gatio d̄struit negationē nisi pbabili medio
 p̄ferēt⁹ iferat volūtas. vt. l. j. C. d̄ ser. fu. z. ff.
 d̄ offi. p̄fec. v. l. pmulgar. z. ff. d̄ sena. l. feie
 z de iureiur. z si x̄ps. in p̄ncipio

Notabilis id est notatus vltimis. c. ex pte
 ade. de testi.
 Admitti ad pte capis p ipso qd est no ad
 mitti facta distributone ad pres. qn ps cui
 facta est no admittit. Vel ideo. qz i rez na/
 tura no est. vl qz als admitti no pt. h bigra.
 Legatu relictu est mihi z posthumo. Post
 humo existes in vtero licet no admittat ad
 pte. significat tm me tm admittendu ad pte
 l. si duob. in pn. ff. de. l. j. Ratio. qz mihi ps
 tm relicta est. Et si dicat deficit coiuncto. qd
 no admittit. ergo ps ei mihi accrescit ex di
 spositioe legatis. vt pater in materia diu/
 ctionu. z sic admittat ego ad totu Rndet q
 no deficit diuict in casu pmissio. qd est spes
 eu nasci z admitti. Itē ibi Testator mihi z
 ei q cape no pt legat. r. ego ad. v. tm admit/
 tar. l. si Titio. ff. de leg. ij. z intelligit Bart.
 q cape no pt. qz auferi ei res a testamēto tā
 qz indigno. z si no admittit. loco ei admit/
 tit fise. z sic ps ei no deficit. nec mihi acce/
 scit. Itē ibi. testator legat mihi z suo suo p
 prio. ego admittor tm ad ptem. l. ptes. §. si
 diuictu. ff. de leg. j. qz ex pte tm mihi relictu
 est. z ps diuicta no oino deficit. qz naturali
 ter seu de eqtate sibi debet. Sz ibi legatur
 mihi z illi q no est in rez natura nec eē spe/
 rat. admittor ego ad totu. l. si duob. palle.
 §. si. ff. de. l. j. Rō. quia ps diuicta oino de/
 ficit. Idē ergo in oi casu i quo ps totalr de/
 ficit. vel qz diuictus morit ante testatorem.
 vel relictu est posthumo q nascit abortiu.
 vel si diuictus repudiat. qz tūc ps diuicti oi
 no deficit. z ideo ppter diuictionē alteri par/
 ti accrescit. licz de puetudine qrundā par/
 tiu. vt francie. diuictio no significat ius ac/
 crescendi. Ideo qntūcūqz deficit ps vni.
 alter tm ad ptez admittit. s. sibi relicta. Si
 gnicat ergo no admitti ad pte ipm diu/
 ctu ad pte tm vl ad totu admittēduz. put h
 qdlibet mediū pbabile declarat.
 Nolle et no velle differūt. qz nolo importat
 paise resistētiā. pemptū. z oimodā ptrad/
 ctionē vl repudiationē. et no solū absentia
 voluntatis. Sed no volo tm aliquale et nō
 oimodā importat ptradictionē. vt no. Jo.
 an. de offi. dele. c. prudentiā. §. feta. sup h.
 no velit. Et qnqz capis nolo vt etiā no im/
 portat paise resistētiā p no volo. vt in. c. fi/
 nē litib. de do. z ptu. ibi nolit aut nequeat.
 fm Jo. an. et sequit Vin. Silr dormiens
 no vult legere tūc. z tm expisse se legere no ne

gat. vt no. de spon. c. ij. Et dictio nolle po
 nit de no velle. Alij tm tale ponūt differen/
 tiā. dicētes. qz no velle significat pnatine. i.
 no esse voluntatē seu motū voluntatis. Sz
 nolle significat positine. i. esse motū no fie/
 ri. vl no obtinere illud de quo qrit. Et p h
 dicūt doc. qz si beres deliberādo de adēun/
 do dicit se no velle adire. hec pba no signi/
 ficat repudiationē. qd no velle adire est no
 habere motū animi ad adēndū. no aut p
 h sequit qz repudiet. sec si dicat. nolo adire
 qz sensus est qz hz motū animi ad no habē/
 dā hereditatē. z id pcat repudiationē. facit.
 l. filij. §. j. ff. ad tercu. pper hoc dicit lex qz
 ter velle z nolle est mediū. scz no velle z no
 nolle. l. j. §. scientiā. ff. de tribu. ac. z hoc d p
 prio significato pbi. Sz ex circūstātis pnt
 recipi alia significata.
 Nota est idem qd infamia. l. j. ff. de bis q no
 ta. infra.
 Notare qnqz est reprehendere. c. fi. d. sortit. qm
 qz infamare. c. accedēs. d. purgat. cano. qm
 qz p sizerare. c. cū olim. ij. de offi. dele.
 Notari est publica psona. qz ei officiu ad
 publicā vtilitatē inuentū est. z dō a notādo
 qd est negocia hois publice z auctērice in
 publicā z auctēricā formā redigere. Et idē
 dō scriba a scribēdo. z tabellio seu tabellari
 us a tabula. Re. supra locis suis
 Notū dō illegitimū z ppter de adulterio na/
 tū. sic dō nocha febris q affligit vt qrtana. nō
 tm est vera qrtana vt no. glo. in. §. psona pō
 in si. ca. nisi cū pdem. de renunci. Etiā dō a
 nota. i. infamia. qz talis infamiā incurrit.
 Notoriū est triplex. Quoddā est notoriū p
 sumptōis. scz qd est de euidētia iurū veber/
 mētis psumptū. vt pñitas. filiatio. vbi no
 requirit alia pbatio. c. qm. de si. pbi. Mas
 de hoc qz qd sit alicui filius no pōt vere p
 bari. l. luci. ff. de cōdi. z demōstra. vñ filiū
 quē nuptie demōstrāt. ff. de in ius vo. le. qd
 sp. in si. Nam z vir z vxor aliqū infantem
 nutriunt z dicūt eum filiū eoz esse. tūc psta
 mit eoz filiū. Est ergo notoriū psumptōis
 euidētia rei euidēter a iure psumpta. Aliū
 est notoriū iuris. z est clara indicialis cōfes/
 sio. incōuincibilis pbatio. z irretactabilis
 diffinitio. de q scz notorio qd dānat est. vt
 in iure p fessus. Et sic illd est duplex. vide/
 licet p p fessionē factā in iure. z p sniam in
 dicit. vt in. c. vestra. de cobabi. cle. z mulier.
 Tertiu est notoriū facti. scz qd pmissū vt

factū nō dubitat a p̄lo vel maiori p̄li pte.
 z p euidentiā rei nulla p̄t tergiversatiōe ce
 lari. nec oportet q̄ oēs circūstātie facti sint
 nota. vt. c. vlti. de coha. cle. z mul. c. cū dile
 ctus de purgat. cano. i. si. ij. q. j. manifesta. z
 c. se. Et illud notariū est triplex. s. fm tripli
 cem distinctionē facti Quoddā est facti p/
 manētis z p̄tinui. vt q̄ de solis stat in pala
 cio papinēsi p̄tinue. c. dilecto. de appel. z il
 lud nō indiget p̄batiōe. Aliū est facti trāse
 untis. vt q̄ q̄dam in publico palacio. occi
 dit corā populo. Tertiū est notoriū facti i/
 terpolati. vt qz vsurari⁹ vna die tenet men
 sam paratā. alia nō Et illud sic d̄scribitur.
 Est quoddā intellectuale z notū. sic q̄ nōn
 p̄t aliq̄ tergiversatiōe celari. vt q̄ p̄s byter
 p̄gnoscat z cubinā cū qua bz aialia gradie
 tia circa focū panē poscētia De h̄ pleni⁹ no
 ta. p. doc. in. c. vestra. pal. vbi tractat mate
 ria notoriū que est adeo intricata q̄ dicit Jo.
 de ligna. et dñs Antho de Butri. q̄ multi
 loquunt de notorio. qd sit notoriū ignorā
 tes. Et in concilio Basiliēsi in sessione. xx.
 additus est quart⁹ mod⁹ vltra tres cōmu
 nes notozietatis. s. qñ sacerdos mulierē de
 incontinētia suspectā z infamatā tenet. z p
 suū supiorē admonit⁹ ipam cū effectu n̄ di
 mittit. vt in decre. qd̄ incipit. Quicūqz cie
 rit. in q̄ etiā notoriū z cubinariū a p̄ceptiōe
 fructuū oīm beneficiorz suoz triū mēsum
 spacio ipso facto suspendunt. q̄s fruct⁹ su
 p̄ior p̄uertat in fabricā v̄l in aliā euidētez
 vilitatē eccl̄iaz. ex q̄b̄ isti fruct⁹ p̄cipiunt.
 z nisi monit⁹ z cubinā dimittat. aut aliā nō
 resumat oīb̄ b̄nificijs p̄uet. Et nota q̄ mo
 derni ponūt nouē genera p̄bationū. q̄ i tu
 re formalr differunt. vt sunt argumentuz.
 p̄sumptio. iudiciū. fama. rumor. occultum
 p̄ne. occultū oīno. manifestū. z notorium
 Unde argumentū est rō rei dubie faciēs si
 dem. de bere. cum ex iniūcto. de s̄bo. signi
 ca. forus. Presumptō est quoddā medium
 intellectuale veritatis eliciēde ex circūstan
 tijs insurgēs. de p̄sump. ex studijs. De illa
 q̄ sint iuris tm̄. z q̄ iuris. z de iure. no. in. c.
 is q̄ fidem. de spon. vbi glo. no. de q̄ntupli
 ci p̄sumptiōe. Iudiciū est mediū intellectu
 ale ex aliq̄ singlarī circūstātia insurgēs. C.
 z. ff. de rei v̄di. l. iudicia Fama est ille se d̄
 gnitatis stat⁹ vitarz moribz p̄probatuz. hoc
 verū defama hoīs. sicut infamia est lese d̄
 gnitatz stat⁹ vitarz moribz reprobaz. Sed

fama de aliq̄ negotio est mediū veritatz est
 ciende. z cōmunis z clamorosa insinuatio
 insurgēs apud totā v̄l maiorē partē popu
 li ex incerto auctore p̄ueniēs. Rumor ē p̄ti
 cularis insinuatio clamorosa q̄ incerto au
 ctore surgens. Pene occultū quod p̄ba
 ri potest. sed differēter. Occultū oīno ē qd̄
 nullatenus p̄bati potest. z subijcitur iuri di
 uino. d̄ simo. sicut. vi. q. j. si oīa. Manifestū
 dicit quod de facili p̄bati potest. z notoriū
 supra descriptū est De quo etiā daf̄ exem
 plum de statua z percussioe vt no. in capi
 tulo super eo. de testi. cogē. z in le. ciues. C.
 de appella.

Novatio est poris debiti a poris debiti z po
 ris obligōnis p̄tibz h̄ volētibz exp̄sse i aliaz
 obligatiōe trāsfusio v̄l trāsfactio. s̄bigra.
 Debui tibi centū aureos. sub p̄ditōne si na
 uis venerit ex asia. placuit inter nos noua
 re obligatiōez. vt illud qd̄ debui tibi sub
 p̄ditōe. pure z sine p̄ditōe debeā. Nec est
 nouatio ita q̄ por obligatio p̄ditional trā
 sit in posteriorē purā p̄ nouatiōe. Eodem
 modo pone exēpla in silibz. vt. ff. de noua.
 z. C. eo. ti. p̄ totum.

Novale est terra p̄cisa alias p̄termiffa q̄ per
 annū cessat. Alij dicunt q̄ ex silua q̄ arbo
 ribz extirpatis ad cultū redigif̄ fieri noua/
 le dicit. Et vtraqz illaz interpretatiōnū col
 ligif̄ ex legibz ciuilibz. Sed apud notarios
 romani p̄tificis nou⁹ vsus obtinuit. q̄ no
 uale etiā dicit̄ ager de nouo ad agricul
 turā redactus. de quo nō extat memoria q̄
 aliq̄ cultus erat. vt in capitulo qd̄ p̄ noua/
 le. de ver. sig. vbi de hoc.

Novū op⁹ facit q̄ aut edificādo aut destrue
 do. aut foueā faciēdo p̄stinā faciē opis im
 mutat. Sec⁹ si vet⁹ reficiat v̄l incremētū i
 ponat. qz tūc non videt̄ nouū op⁹ facere. ff.
 eo. ti. l. j. §. nouū. z. §. si q̄s edificif̄.

Novū opis nunciatio fm Hostiē. ē ille qui
 de nouo edificat in p̄iudiciū alterius facta
 legaliter. l. j. ff. d̄ no. ope. nunc. Et pertinet
 ad ea tm̄ que sunt solo coniuncta. vt in. l. j.
 p̄allega. Fit autē tripliciter. Primo solo
 verbo dicēdo. Nuncio nouū opus. z hoc i
 loco edificij ipsi dño noui operis. Secū
 do per iactum lapidis v̄l lapilli. Tercio p̄
 iudicis prohibitionem. Primo modo nū
 cians p̄dit possessionē. et facit aduersariū
 possessorem. s̄bi ḡra. voluisti domū edifi
 care in fundū meum. z nunciaui tibi q̄ nō

faceres dicēdo. nouū op^o nūcio. i. phibeo. nūcians p^o secūdo z tertio mō retinet pos/ sessionē fm Ber. in ca. ex pte. de p. sig.

Nouū opus nūciare est phibere ne edificū fiat. vt qñ nuncio tibi ne edifices in fundo meo vl' p iactū lapilli p̄sentibz testibz. Dec nūciatio hz talē effectū q̄ si edifices ibi spre ta nūciatione mea absqz hoc caueas de o/ pere demoliedo seu destruēdo. Si te appa ruerit iniuste edificare. quicqd̄ postea edifi caueris siue iuste siue iniuste. totū debet destrui. vt. l. j. palle. §. opus nouū. z. §. nūci amus. Et si aliquid in publico fiat. omnes ciues opus nouū nūciare possunt. Nā rei publice interest q̄ plurimos ad defenden/ dū suam cām admittere. l. iij. in si. ff. de no. op. nūci. Et dicit in. §. opus nouuz palle. q̄ hoc edictū nō cōplectit oīa opera. vt sup de interdicitis.

Noxa d̄r qd̄ nocet vel nocuit. vt seru^o z cer/ uis. aut aliud animal nocens. vt. ff. de noxa. ac. in Rubrica.

Noxia d̄r ipm delictū maleficiū vl' damnū datū. vñ Noxia delictū delinqns noxa vo ca. vt insti. de nox. ac. in glo.

De Qu

Nullaten^o. vide in cle. vni. de seq̄stra. i glo. p ordinariū.

Nullitatis snie sunt mlti modi. vt no. Joā. an. de re iudi. c. j. vbi remittit ad Spe. d̄ se. pla. §. iusta. z snia nulla n̄ meret h̄re nomē snie. d̄ re iudi. c. si. li. vj. ff. e. ti. l. iij. §. p̄dēna tū. Et e gl. fi. i cle. vni de seq̄stra. palle.

Numerata pecuniā duobz modis d̄r. Uno mō respectu creditoris q̄ pprie dicit nūme rare pecunias d̄bitori vt sibi reddat. Alio mō respectu debitoris q̄ pprie dicit soluere creditori z iproprie d̄r numerare cum sol/ uit qd̄ debet. Datur aut̄ exceptio nō nume rate pecunie a creditore principali debito ri vel fideiussori. Sed numeratio pecunie large ponit̄ bic p oī re quaz q̄s numerauit vel soluit.

Nūmisma fm q̄sdaz est idē qd̄ moneta cur res z spēat. vl' est idē qd̄ nūm^o. Sz oliz nū misma z aure^o z solid^o auri idē erāt. vt. C. d̄ vete. l. j. li. ij. z. C. de spor. l. ij. Et in euāgelio Mathei. Et dicit p̄hs li. v. ethi. q̄ nūmis ma factū est nō ex natura rei sed ex lege

Nūmulari^o est nūmoz nūerator vl' mallea/ tor. Qm̄ z ipse accipit pecuniā z erogat sic

campsoz. z inde facit scripturam ad quam frequenter recurrit in dubio. vt p eam da/ taz accepta p̄bent. hic etiaz argētar^o d̄r. vt supra d̄ lra A.

Nūm^o. i. denari^o. d̄ q̄ dicit p̄hs. v. ethi. q̄ est mēsurā oīm rez. qz est fideiussor nob in oī necessitate p̄ qlibet re q̄ indigem^o

Nūci^o est q̄ vice gerit ep̄le z q̄ sine mādato li ter^o mittit q̄ est velut pica z organum z vor dñi mittēt^o ipm. z large qlibet nūci^o p̄r dicit pcurator. sed nō ecōuerso

Nūcupatio est quā in cereis tabulis recitat testator dices q̄ hoc vult i his cereis tabu lis q̄ scripte sunt. ita dico. ita lego. ita q̄ vos ciues mihi testimoniū phibeatis

Nūcupare est palā noiare vl' vocare z p̄fir/ mare. fm Isido. li. v. Re. infra testamentus nūcupatiū.

Nūqz qñqz idē est qd̄ raro. j. q. j. nunqz.

Nūdine sunt generale forz ad qd̄ vndiqz ho mines p̄fluunt z p̄curzr. C. d̄ nūdi. l. vna. l. clam. §. q̄ ad nundinas. ff. d̄ acquir. poss. Aliqñ etiā nūdine dicunt epule. l. cū socie tas. ff. p̄ socio.

Nuptie sunt m̄rimoniū. vel viri z mlier^o cō iunctio indiuiduā vite p̄suetudinē retinens diuini z hūani iuris cōicatio. xxx. q. v. nul/ lum. Et dicunt nuptie ex eo. qz nubētū ca pita in solēni b̄ndictione velabant. et q̄i nu be coopiebaf. ea. q. nostrates. z. c. feie. Et il lud. indiuiduā vite p̄suetudinē. tantū valz sicut p̄fortium oīs vite. et hoc q̄ntum ad p̄ positū qz hāc itētiōez h̄re debēt vt p̄petuo sil' manere debeāt. q̄uis p̄ p̄tractū m̄rimo niū añ carnalē copulā possit alter altero in uito religionē itrare. Et qñ nuptie sunt p̄ hibite celebrari. habet in. c. capellan^o. d̄ fe/ rijs. z in his versibz. Aspiciēs veterē circū q̄si q̄s benedicta. Nō licet hic. licet hic. hic nō licz. licet hic. hic nō.

Nuptie secūde dicunt omnes q̄ sequunt p̄ mas. licet sint tertie. q̄rte. vel q̄nte. zc. vt qñ aliqz nubit alicui p̄ p̄mas nuptias. C. e. ti. l. si q̄s. §. tale.

Nur^o est vxor filij. z ei^o appellatiōe pnur^o. et deinceps p̄ponit̄. ff. d̄ p̄. sig. l. nur^o. l. ij. §. ij. nurū. ff. q̄ satisda. cog. z etiā spōsa. ff. d̄ q̄di. cog. l. labeo. l. seruus. p̄trariū videt̄ insti. d̄ nup. §. z si qua.

Nuncno. Archi. lxxij. dis. ego. z glo. xxxij. q. v. si audieris. Et silr Uincē. d̄ offi. delega. ca. prudentiā. §. sexta.

De Db
Obligatio est in

Oris vinculum. q̄ necessitate astringi
mur alicui? soluēde rei fm nostre
ciuitatis iura. insti. de obli. in pn. Et̄ du/
plex. s. civilis z p̄toria. Civilis q̄ aut legibz
p̄stituta. aut certo iure civili cōprobata est.
S; p̄toria est quā p̄tor ex sua iurisdicōne
p̄stituit. q̄ etiā oneraria vocat̄
Obt̄pare est obseq̄ v̄l obedire. v̄l iussu indi
cis p̄parere. ff. si q̄s ius dic. nō obt̄pe. i ru
bi. z in nigro.
Obaudire est quasi de mente deducere. fm
Jo. an. de elec. li. vi. c. fundamēta.
Obscuritas est illa q̄ fit in dicitōe. S; am/
biguitas q̄ fit in oratōe. vt no. glo. iij. i. l. ve/
teribz. ff. de pac. p̄bigra. Uēdidisti mihi fū
dum. z dicitū est accedere sticho. nō apparet
de q̄ sticho. ergo nō fit p̄denatio in actione
p̄tracte. nisi ostēdat de q̄ sticho venditor i/
tellexerit. l. si in emptore. i p̄nci. ff. d̄ p̄trabē.
emp. z ven. qz rō dicitat actores p̄bare. z qz
emptor agit z p̄bat de sticho sed nō de quo
stat reo declarati obscuritatē. Leter. ei pa
ribz reo fauēdū est pot̄ q̄ zc. vt in regulis
cum sint. de reg. iur. li. vi. Item ibi. Uēdi
di tibi domū locatā p̄ me cuidā. z dixi q̄ p̄
sionē p̄mi anni haberē. z sequentiū anno
rū tu haberēs. z dixi ius pignoz vtrūqz se/
cutuz. Dicit ter. q̄ ius pignozū p̄mo perti
net ad me pro p̄sionē p̄mi anni. z si qd sup
est. tūc p̄tinet ad te. z sic fit interpretatio p̄ p̄
ferētē. l. insulas. ff. de pig. qz in p̄ncipali ego
mibi p̄uidi pus retinēdo p̄sionē p̄orem.
er q̄ colligit̄ z declarat obscuritas. que est
in accessiōe. z significat q̄ p̄ illa p̄siōe vo/
lū etiā pus ius pignozis retinere. Itē ibi.
Si q̄s stipulat. x. kalēdas. intelligit̄ de po
ribz. l. enī q̄ ka. ff. de p̄bo. obli. Rō. qz q̄ ratōe
itelligerent̄ de secūdis. eadē rōne de tertijs
zē. z sic stipulatio redderet̄ inutilis Itē ibi
Actor petit stichū i iudicio. si reus dicit se
intellexisse de nigro. z actor de albo. stat̄ dī
cto actoris. l. inter stipulantē. §. i. ff. de p̄. ob
li. qz ibi actor ostēdit de q̄ intellexerit. z q̄ si
bi debet. ideo p̄ eo debet ferri snia. nec de/
bet reus audiri. q̄ de alio intellexit. qz non
est oneris ip̄edi p̄cessum iudicij et insti/
cie. nec interest rei q̄ stat̄ dicto actorz. cū p̄
bat sibi deberi. z sic de alijs.

Obrepe est q̄si latēter subintrare. lxx. dī. nat
lus inuit. de cele. mis. cū creatura. et. c. ne i
agro. in pn. de sta. monacho.

Obrepticū rescriptū. z obreptio. Re. infra
rescriptū

De Dc

Occasio differt a cā. vt in. c. solite. de maio/
rita. z obedi.

Ociū philosophicū est studiū. qz p̄hus ocia
tur qn̄ studet Sed ociū vulgare qn̄ vacat̄
ab ope seruili. Et nota q̄ ociū est triplex
s. destitutiū. qd̄ est ribaldoz q̄ apud Athe/
nas suspendebant. Et de hoc dicit̄ q̄ ocio
sitas z voluptas arma sunt hostis antiqui
ad miserias anias capiendas. de renūci. ni
si cum pridem. §. verū si p̄pter. Ergo dicit̄
Diero. ad rusticū monachū in. c. nunq̄. d̄
conse. distin. v. Semp aliqd̄ operis facito
vt te diabolus inueniat occupatū. Secū
dum est restitutiū qn̄ quis cessauit a la
bore. z itez accedit ad opus. Tertiu retri
butiū. qd̄ dat̄ emeritis z senibz.

Ocul̄ est q̄druplex. vt not. Archidya. xxxij
q. v. nec solo.

Occupare capit̄ quandoqz in mala. et qn̄qz
in bona significatōe. Et proprie mobilia
occupant̄. z immobilia inuadunt. vt i glo.
super hoc verbo. in ca. generali. de elect. li.
vi. vbi p̄cor.

Ocultum oīno vt p̄missum est d̄z qz nulla
rōne p̄bari p̄t. z tale vocat̄ secretū vel la
tens. vide infra p̄batio.

Ocultū pene est qd̄ per paucos p̄bari p̄t z
qd̄ pauci sciūt. vide supra. notoriū i gene
ribz p̄bationū zc.

De Df

Officiū d̄z multis modis. Primo ministe
riū. Scdo obsequiū. Tertio actus p̄sone
corrigētis. xxi. q. i. monachus. Quarto ple
bania. de sta. mo. qd̄ dei. Itē aliqñ sumit̄ p̄
dignitate v̄l p̄sonatu de p̄bē. ad hec. de cle.
nō res. qz de p̄ces. p̄bē. ca. ij. §. i. Aliqñ pli/
tigio. xxi. q. i. de p̄sentū. in fi. vbi litigantes
dicunt̄ officium exercere. Itē is cui cōmis
sa est dispensatio hz officii. Item d̄z p̄
testatē secularē z tabellionatū. Item d̄z p̄
posita. Sed p̄prie est aliud a dignitate z a
p̄sonatu. Et d̄z simplex officii qn̄ q̄s habz
administrationē aliquaz rerū sine aliq̄ p̄
rogatiua in choro v̄l caplo v̄tra alios sui

ordinis rōne hōi officij. Et sic hz on^o an
 nexū sine honore vel prerogatiua honoris
 vt iudici. pcuratores. gascaldi. j. q. iij. salua
 tor. p. in noie. Itē vicedōs qbz epatum dī
 sponere dō habere officij. r. dist. s. offici
 um. j. q. j. si qd ep̄s. j. r̄so. Nec 7 plura vide
 p Archi. de p̄sue. c. j. in glo. Et hoc erat cō
 tra iura. vbi tractat de dignitate p̄sonali 7
 officio. vt hic dictū est. Itē officij fm Lar
 di. est p̄tās existens in iudice exercēdi om̄ia
 ea q̄ p̄tinent ad eius iurisdictionē. Et capi
 tur hic iurisdictione generaliter vt includat
 oīa p̄tinetia ad merū 7 mixtū impiū. Et lo
 quit de officio iudicis. cui⁹ iurisdictione officio
 iudicis m̄ est sicut obligatio actōis. Nec
 est vera opi. pe. de bellapri. q̄ offi. iudicis sit
 exercitiū vl̄ executio iudicis. qz magis stat
 in habitu q̄ in actu. Nec fm opi. Marti.
 appellari dō actio cū differūt surrogatus 7
 cui surrogat. isti. d̄ actio. in p̄n. i. gl. iij. Itē
 officij p̄rie dō qd hō dō hōi et nata. vt i. c.
 cū in officijs. de testa.

Officiū iudicis fm Hof. est p̄tās iudicis a iu
 re sūpta. Et hz locū tā i his q̄ an iudiciū fi
 unt q̄ in his q̄ in iudicio occurrūt faciēda
 Et iplorat loco p̄ncipal̄ actōis cū alia or
 dinaria actio deficit. vt i. c. si. de off. iudi.

Officiū iudicis est duplex. s. nobile 7 mer
 cenariū. Nobile ideo appellat. qz a seipso i
 terponit. nec iure actōis seu obligatōis vt
 puta. si minor petit se restitui in integrū. h̄
 nō petit iure obligatōis. qz iudex n̄ fuit ob
 ligat. nec iure actōis. sed iudicis officij mi
 sericordit̄ imploret rē. Mercenariū iudi
 cis officij est seu sic appellat. qz defuit actōi
 intērate. puta peto a te viginti actōne mutui
 iudicis officij d̄seruit mihi hac actōe. qz cō
 dēnat te vt restituas mihi. r.

Officiosa dicūt q̄ p̄tinet pietatē q̄ nulli ob
 sunt 7 alicui p̄sunt. Sicut a p̄trario testa
 mētū dō iofficiolū qd ē p̄ officij pietatis. dī.
 ix. si ad septuras. in glo. j.

Officiales iudices. Re. s. assessor.
 Officina est q̄si tuguriū vl̄ tegmē. qm̄ videli
 cet palee. i. stramina ponunt sup arbores.
 vt pastores sub⁹ existentes ab hymbribz p
 tegant.

De **Di**

Dlober⁹ ē vestis totaliter deaurata. 7 dō ab
 olon. i. totū. Et differt a vestibz dauratis. qz
 illa sūt i auro optio qd i vulgari dō sulyū.

in legibz obzistiati. illa de qlibet auro. licet
 hec d̄ auro toto silr in totū est. et alia vestis
 q̄ hz auz t̄m in pangadis. vt. C. d̄ vesti. olo
 be. 7 aurea. li. rj. in Rub. fm Accur.

Olfacere est nasuz ad culū ponere. ita expo
 nit glo. i. p̄. olfacit. i. l. agazo. ff. si q̄ dru. pan
 se. di. Ubi agazo duxit equū ad tabnā. qui
 mule olfecit. q̄ calcitrauit 7 agazoni c̄⁹ fre
 git. 7 dō q̄ ibi d̄ns mule tenet d̄ paupie. als
 generalr olfacere ē odorē odorare. 7 olfa
 ctus odoratus. Et ab oratoribz ponit pro
 scire. vt dicēdo. Tāta sunt in me tua b̄n̄fi
 cia. vt q̄ his pacto cor̄respōdeā neutiq̄ ol
 facere possum.

De **Om.**

Oino tāgit Archi. de p̄bē. c. si b̄n̄ficia. li. vi.
 7 pleni⁹ in. c. l. canō. de elec. 7 gl. i. cle. j. d̄ vi.
 7 ho. cle. 7 etiā gl. i. c. 7 si r̄ps. de iure in.

Oia p̄phendit singla. Nā si ep̄s dicat Do ti
 bi talē villā 7 oīa iura q̄ habeo. ibi singula
 iura p̄prehēdunt. S3 nō itelligit dare de
 cimas 7 aliq̄ iura q̄ sunt mere spūalia. quia
 dictio oīa. h̄ se extēdat ad singla. non t̄m ad
 ea q̄ sunt penit⁹ nature alteri⁹ 7 iur⁹ q̄ ius
 ad ea q̄ p̄ncipalit̄ trāsferunt. Sed qm̄ dat
 aliqd qd hz spalia 7 spūalia iura cū oībz p
 tinentijs suis. vt p̄bēda h̄ns possessiōes 7 de
 cimas. t̄m oīa trāsferunt sil fm Hosti. i. c.
 l̄ras. de iure pa.

Omologare est idē qd p̄firmare vl̄ ratifica
 re. Et sic dō arbitriū sit omologatum. Ali
 dicūt omologare. idē qd p̄secrare.

De **Op**

Opera est diurnū officij scz qd q̄s exhibet
 alicui p̄ diē artificialē 7 nō naturalē. sic dō
 Benef. j. c. Uesper 7 mane dies vnus. Ali
 qm̄ ponit p̄ breuis t̄pis obseq̄o. vl̄ ē idē qd
 obsequiū Dicit̄ g. ope officij t̄pe limitari
 vt. l. j. ff. de ope. liberto. Limitatio aut̄ stat i
 disponētū volūtate. qz p̄ trahētes pōt li
 mitari maiori vl̄ miori t̄pe. puta q̄ dies ca
 piat ad integrā. vl̄ ad mediā noctem. vl̄ ad
 vespam t̄m. qz disponat̄ p̄hentes 7 erit lex.
 Idē in testatore 7 qm̄ aliō nō apparet d̄ diē
 artificiali intelligit. qz ad hūc cōiter sit re
 latio. S3 imprope opa accipit̄ p̄ reueren
 tia. vl̄ obseq̄o. vt no. in. s. libert. l. nō forte
 ff. eo. ti. 7 sic de alijs

Opinio fm Spe. est dubia p̄ticulari arbi
 tratio. q̄ a doctoribz alicui⁹ scie auctoritate

habet. Hec tñ nō est pponēda vitati. Sed
fm Bēsi. est pbabilis arbitratio doctoruz
nō nisi ob instructionē studentū in scrip-
redigenda. Et dicit q hñs p se opi. doc. in
aliq casu. licet succubat. tñ auctoritate illi
opinionis releuat z excusat a pdenatiōe ex
pensaz. Rō. qz a iure doctor hz auctoritate
interpretandi p suo videre.

Opinio cōis est aliud q̄ fama. Nam opinio
cōis facit ius. C. d. re iudi. l. j. Fama pō nō
facit ius. Itē opinio cōis pbat. fama pō nō.
Item opinio cōis differt a notorio. qz opi-
nio cōis est de lōge pteritū q̄ pbari nō pnt
de facili. s. p testimoniiū vīsus zc. S; noto-
riū est de p̄sentibz. vī p̄teritū. q̄ de fa-
cili pbari pnt p testes diuisz. Et q̄ opinio
p̄tati p̄ferat est glo. cū p̄cor. p z cōtra abū-
dans in iuribz in ca. nup. d. biga. sup. p. tan-
q̄. Cōcludit tñ ibi q̄ casuali vt opinioi po-
tēst q̄ veritati in fauore trahētū testa-
mentoz. sentētiarū vī plis. Alias regularit̄
veritas p̄ferat opinioni fm Bērū. in glo. in
in. c. ad audientia. de spon. Etia veritas p̄-
ferat auctoritati. l. nemo iudex. C. de sen. z in
terlo. om. iudi. Itē p̄suetudini. c. si p̄suetu-
dine. cū sex caplis seq̄ntibz. dist. viij. vbi di-
cit. Veritas valet z inualescit in eternuz. z
vīuit z obtinet in secula seculoz.

Op̄tates sunt quasi meliores z ditiores de
plo. ab opibz dicti.

Op̄ortz aliqñ dicit necessitatē. iij. q. ix. non
oportet. Aliqñ honestatē. Itē oportebit si
gnificat tā p̄ns q̄ futuz de p. sig. verbuz. z
no. glo. xxv. q. i. z glo. iij. c. j. de p̄scrip. lib. vj
sup. ver. oportet

Opus nouū. Require supra. Nouū opus
z opus laudat magistz. C. de vete. iur. enu.
l. ij. s. contra aucten. sic in aut. de mona. s.
sanam. coll. j.

De**Dz**

Dz dicit q̄ sine liberis est. vī sine m̄rimonio
vt supra. Celebs.

Dz aculū. i. responsū. qz p̄cādo ipetrat. c.
p̄uas. de maio. z obe.

Dz sine aspiratiōe significat finē vī extre-
mitatē rez. p̄cipue regionū vel vestīū. j. Re-
gū. xxiiij. David p̄scidit clamidis saul.
ij. q. vij. s. de bis. Bēsi. xlij. ad hebre. xi. fm
Jo. an. in cle. ij. de vi. z hone. cleri.

Dz orphanotrophus. est orphanoz z pupillo-
rū tutor. z adolefcētū curator. qui eos fa-

cultatibus z parentibz q̄si destitutos susci-
pit alendos.

Dzphanotrophū est loc⁹ in quo talibz ali-
menta administrant. xxiij. q. viij. tributū. s.
q̄uis. z Spe. in ti. de bis q̄ alie. no. in iudi.
interue. vbi ponit quid sit pcurator cōiun-
cta p̄sona. defensor. excusator. iudicus. ico-
nomus. actor. vicedomin⁹. vicecomes. ga-
staldus. tutor. curator zc. Et de orphano-
tropho remittit ad. l. orphanotrophos. C.
de epis. z cleri.

Dz tus olerari⁹ est or⁹ in q̄ olus crescit.

Ordinari⁹ est qui iure suo vī p̄ncipis bene-
ficio vniuersalr iurisdictionē exercere pōt
vlibet. Itē est is cui vniuersitas cāz cō-
missa est. Tñ fm Spe. officiales ep̄oz or-
dinarij vocant. Itē fm Hoff. ordinarius
iudex est q̄ a collegio eligit. z a supiore p̄fir-
mat. vt electus in rectorē. q̄ p̄firmationē
fortit iurisdictionē. sicut et ep̄s in oibz p̄ter
ea q̄ maiorē discussionē erigunt. Item fm
Spec. ordinari⁹ est legat⁹ in p̄vincia super
decretū. Et sunt duplices. Quidā habent
administratiōez. vt ep̄i habentes ep̄at⁹ quos
actu regūt. z isti habent restituere i integz
Alij sunt ordinarij nō habētes administra-
tionē sed tñ facultatē iudicandi. vt fm iu-
ra ciuilia q̄ honorē tñ z dignitatē hñt. rō-
ne cul⁹ iudicare pnt si q̄ in eos cōsenserint.
l. j. ff. de iudi. fm iura canonica sunt episco-
pi renūciantes loco episcopali nō dignita-
ti retinētes honorē sine administratiōe de re-
nūci. nisi cū pdē. d. ordi. ab ep̄is. q̄ re. ep̄i. c. j.
Item episcopus cui⁹ episcopat⁹ omnino de-
structus esset qui esset episcop⁹ nullius tñ
ep̄at⁹. fm Hof. in sum. de in integr. resti.

Origenari⁹. Require supra. Colonus. Nam
origenarius colon⁹ z ascripticius idē sunt
in re. scilicet eiusdem p̄ditionis homo S;
ratione differunt. Nam ascriptitius dicit.
quia sic ascriptus est terris colendis q̄ nō
pōt a culta recedere sine voluntate dñi sui
S; colon⁹ quia tenet colere terrā. z orige-
narius. quia ex origine sua adberet glebe.
vt supra.

Ordinarij locoz sunt non tñ ep̄i sed etiā q̄
cunqz inferiorē q̄ habēs institutiōez z de-
stitutiōz. c. cū eccliaz. de off. or. z. c. iij. s. i cō-
ferēdis. eo. ti. li. vj.

Ordinaria onera sunt illa q̄ ex p̄stitutiōe vī
p̄suetudine p̄stant. vt q̄ q̄libet talis fund⁹
vel dom⁹ q̄libet anno tantū debeat p̄stare

dño suo vel principi. Sed extraordinaria onera sunt q̄ extra cursum et morē ex inopi nato euentu vel casu seu necessitate emergēt inducunt. vt si dñs velit maritare filia suā vl̄ guerre imineat. et ideo a suis subdit̄ expi gatur aliqd̄.

Diuidus de ciuitate vl̄ loco zc. d̄ is q̄ vl̄ ibi vel in vico ciuitat̄ illi⁹ or̄ est. ff. ad mu/ nicip. l. q̄ ex vico. Vl̄ si p̄ ei⁹ inde duxit ori ginē. C. e. ti. l. assumptio. §. fili⁹. z. C. d̄ mū/ cip. z. orig. l. j. z. filios. li. x. Et no. i. c. vsura/ rū. de vsu. in §. alienigenas. li. vi.

De Pa

Actū uel pactio

p d̄ a verbo pacifcor. z sic describi tur Est consensus duoz vl̄ pluriuz in idē placitū. scz ad dandū vl̄ faciendū ali qd̄ alteri ab altero eoz. ff. de pac. l. j. §. j. Et d̄ quasi de pace factū vel pacis actū. z po/ nit̄ ibi in idē placitū. Nā non fit in eodē ve ro vel falso. qz si duo vel plures consentiāt in hoc vero Titius est hō. vel in hoc falso. ti/ tius est asin⁹. nō erit pactū. qz nō esset obli/ gatorū. talis em̄ cōsensus neutrū obligat alteri. Itē fm̄ q̄sdam. pactū est p̄tract⁹. q̄a pacifcēdo diuersas in idē p̄trahim⁹ volun tates. Et capif̄ q̄iqz late. p̄ eo qd̄ nō trāsit i p̄tractū notatū vt veditio zc. Et sic oē pa/ ctū p̄t̄ dici p̄tractus innotat. vt trāfactio do vt des zc. Qñqz stricte p̄ simplici pacto gratis factō. vt p̄mitto tibi decē zc. Et sic a trāfactioe z pollicitatioe differt. qz pollici/ tatio est solius offerētis. Et assignat̄ diffe/ rentia inter pactū z trāfactionē. qz pactum est d̄ re certa z nō litigiosa z gratuita. Trā/ actio p̄o de re incerta z litigiosa z nō gratu ita. Et quid sit pactū habes etiā de §. sig. c. pactū. vbi d̄ pactū est iter p̄tes ex pace cō ueniēs scriptura. legibz ac moribz cōproba ta Nam sepe ad p̄bationē pacti interponit̄ fm̄ glo. ibidem.

Pactoz diuersa sunt genera. Nā pactū cō/ uentū d̄ qd̄ sub certis verbis et forma fa/ ctū exp̄ssum vl̄ redactū est. verbi gr̄a. Haz clarū est pactū in §bis. qz si p̄ba sunt obli/ gatoria pactū est obligatorū. si sunt libera toria est liberatorū. si exceptōis inductina tūc est exceptōis inductinū. vt si creditor tradit instrumentū debitori ex hoc signifi/ cat̄ pactū libertozū factum a creditore de

bitori. vt. l. labeo. ff. de pac. Rō. qz vt reddi/ tio instrumentū aliqd̄ opes. s. voluntatē cre/ ditoris liberare volētis debitorē. Sed ibi creditor pign⁹ reddit debitori. nō significa tur liberatio. vt. l. seq. ff. eo. ti. qz hec reddi/ tio p̄t̄ aliqd̄ opari. s. cōferre vtilitatē debi tori in vsu pignozis. Sec⁹ in casu precedē ti in q̄ nō opat̄ aliud nisi vt dictum est. ex q̄ patet qd̄ redditiō pignozis nō significat̄ re/ missionē eoz. Itē si instrumentū debiti repi tur penes debitorē et hoc significat̄ reddi/ tio creditoris nisi p̄riū p̄bet. l. si cyrogphū. ff. d̄ pig. qz instrumentū p̄sumit̄ p̄uenisse ad debitorē p̄ redditiōe z voluntatē credito ris. z h̄ si debitor est extrane⁹. Si p̄o fami/ liaris in domo creditoris cōuersans. tunc secus. qz p̄sumit̄ qd̄ faciliter potuit haberi i scio creditore. l. vnica. §. ille. C. d̄ lati. li. rol. Itē si aliq̄ bona p̄ductoris sunt p̄ eū inue cta illata vl̄ reducta zc. Ex hoc p̄cludit̄ pa ctum q̄ pign⁹ p̄stituit̄ locatori. vt. l. certi in ris. C. d̄ lo. z p̄duc. z h̄ ex cōi mō agēdi q̄ in uecta atqz illata sunt locatori tacite obliga ta. qz p̄trahētēs vident̄ se referre ad cōmu nē modū seu morē. Et iā h̄ vey simplr̄ n̄ so lū in p̄dio vrbano s̄ in rustico. s̄ tūc demū sunt obligata. cū dñs scit̄ inuecta z illata eē bona p̄ductoris.

Pactū tacitū d̄ qd̄ in veritate nō est exp̄sse factū s̄ ex aliq̄ lege sp̄ali. ac si fieret statutū ex casu h̄re inbet. §. bigra. Cōduri domū a Seio z res meas ituli. i h̄ casu res mee il late p̄ mercede dom⁹ debent̄ seio iure h̄ sta tuēte vl̄ inbēte lege pignozī ita esse obliga te ac si sp̄aliter et exp̄sse int̄ nos p̄cordatus esset z p̄uentū dato in q̄ nō p̄ueniem⁹ z sup̄ h̄ dixerim⁹ Vl̄ sic Pactū tacitū d̄ qd̄ non est factū exp̄sse. vt cū p̄duri domū nō pan/ gēdo de p̄cio dādo iā fm̄ leges adhuc vēt̄ p̄ciū dādū ac si pacifcēdo ita fuiss̄ exp̄ssū. Pactū adiectōis i diē talē est. vt vendo tibi domū. z si p̄o h̄re mai⁹ p̄ciū ad vsqz mē sem ego repetā ipsam domū Pactū legi p̄missorie ē. vt vēdo tibi domū. z si nō solueris infra mēsem volo qd̄ sit iem pta. vt. C. de pac. inter emp. z ven. Itēz ibi. Creditor pacifcē cū debitorē q̄ a debito/ re nō petat. tali casu intelligit̄ qd̄ etiā nō pe/ tat ab herede. q̄a pactū q̄ quis tibi p̄uideat solet̄ extēdi ad heredē. qz p̄ hoc videt̄ etiam heredi suo p̄uidere. z p̄ hoc p̄tractus cōdi/ tionalis trāsit ad heredē. insti. de ver. obli.

§. et aditiona. Si ho creditor dicat debi-
tori paciscendo. nō petā a te. significat perso-
nā tm fieri. vtz q a te tm nō petam. sed nō
min^o ab herede petere possum. z hoc faciūt
sba a te. q sic restringūt. vt. l. q in furtis. dff.
pac. Sz si p pactū vn^o obligat se alteri fa-
cere domū trāsīt ad heredes. l. oēs. C. d cō/
traben. z cōmittē. stipul.

Pactū psonale est qd nō generalr sit. sz tm
p vna psona vel duabz. Et dicit p tantō pso-
nale. qz sit psonē soli. sic q tali z nō alteri p-
desse possit. vt si paciscor pecuniā a te mihi
debitā nō petiturz a te sz a tuo herede. tūc il-
lō pactū tm psonā tuā tuet. z nō heredē tuū.

Pactū reale vlt in rē est generale. z nō p̄tinet
spēalr vnā duas vl ples psonas. sed gene-
raliter p̄lectif oēs ad q̄s illa res pertinet.
vt p̄tinere p̄t. vt cū debitū meū oīno remit-
to tā tibi qz heredibz tuis. ita vt oēs libere-
mini. tu z heredes z fideiussores. z null^o mi-
hi reseruet regressus ad pecuniā. vl ad rez
petendā. Itē pactoz aliud nuduz. aliud ve-
stitū. Et q̄ plene vellet hoc examinare tra-
beret magnā caudā z trouersiā inter do-
cto. hic tm cū paucz sufficiat.

Pactū ergo nudū dici pōt qd ab oibz iuris-
solēnitatibz destitutū est. i. tā solēnitāte ver-
boz q̄ solet cedi z attēdi in stipulatōibz qz
etiā p̄tēptōez l̄faz. scz qn cyrogaphuz n̄
interuenit. nec aliud instrumētū sup b̄ con-
fectū. quo nudū pactū p̄firmaret. Et dicit
nudū a causa. q̄ sufficere p̄ ad p̄fectā obli-
gationē. vt do vt facias. facio. vt des. zc. cu-
iusmodi quētiōes dicunt p̄tract^o in nomia-
ti. Itē dicit nudū a foro negocij. vt qn nego-
ciū nō incidit i certū nomē p̄tract^o. vt i no-
mine emptiōis. veditōis. locatōis. z filijuz.
Itē nudū dicit a rei interuētū. vt tali nō iter-
cedat res q̄ posset suo interuētū p̄fectā red-
dere cām obligatōis. sicut in mutui datōe
Itē dicit nudū a cōtinentia. qm si in cōtineti
post p̄tractū adijciat pactū ex p̄cedenti ob-
ligatiōe vires p̄trahit vt videat inesse p̄tra-
ctui z cām vestire. vt pactū qn semel factuz
est. z post traditionē intercedit res. sic vesti-
tur interuētū rei. Itēz plibz alijs modis dicit
fm diuersas opi. doct.

Pactū vestiturz dicitur sex modis. fm q̄ sex mo-
dis vestit. scz rē. verbis. l̄ris. p̄sensu. cōtra-
ctus. coherētia. z rei interuētū. vt fm Hof.
insti. de p̄. ob. Et dicit Hoff. q̄ pactū in rez
est. qn generalr paciscor. ne petā. z in psonā

ne a psona petā. ff. eo. ti. l. idēz. §. pac. et non
minus ex verbis qz ex mēte. p̄trahētium est
estimādū an pactū in rē vl i psonā sit. Itē
rūqz em in psonā pactū inferit nō vt psonā
le sit pactū. sed vt demōstret cū quo sit pa-
ctū. ff. eo. ti. l. j. §. p̄ctoz.

Pactoz aliud vtile. aliud inuētile. scz ratiōe
p̄sonaz. vt furiosi q̄ nec tacite. nec exp̄sse cō-
sentire p̄nt. q̄re m̄fūmoniū p̄trahere n̄ p̄nt.
nec ad religionem se obligare. z hoc de p̄ri-
nuo. sec^o si hz lncida interualla. vt. vij. qd. j.
q̄uis. Quō em re^o p̄stituit qui nescit qd fa-
cit. xv. q. j. aliq̄ntos. Itē pupill^o q̄ nōdū est
dolicapaz vbi vult obligari. sec^o si vellz ali-
um obligare. qd p̄t. Itē in p̄digo. Itē mo-
nachi z reglāres p̄fessi z p̄uerli nisi p̄tēpla-
tione monasterij paciscant cui p̄tales acq̄-
rif. Itē viri z vxores q̄ sibi donare nō p̄nt.
sed vēdere. Itē rōne p̄tāt. Itē in legat^o dū
legatiōe fungunt. Itē inter patrē z filiū. ni-
si in castrēsi peculio vl q̄si. Itē si res in pa-
ctū deducta nō sit in rez natura nisi mora
p̄cesserit. Itē si homo. res sacra vl religio-
sa deducat in pactū. Itē cessat pactū i col-
latiōe rez sp̄nialiū. j. q. j. q̄ pio. z in rebz p̄hi-
bitis. etiā si iuramētū fuerit apposituz vt in
aie detrimētū vergētibz. Itē pactuz turpe.
aut rei turpis. aut impossibil. de iure vl d̄ fa-
cto nullā obligatōem inducit. c. vl. e. ti. fm
Hoff. in sum. Dicit aut pactū a pactōne. ff.
eo. ti. l. j. pactio ho a pace z actu. nā q̄ paci-
scunt ex diuersis z p̄trarijs moribus aiorū
post multa variāqz certamīa in vnā psonā
tēqz iniaz cōuenire dicunt. C. de rescin. vē.
l. si volūtate. ff. e. ti. l. j. §. quētiōis. Et b̄ pa-
ctū generale est ad oīa q̄ cōtrahūt vl agūt
int partes cā p̄trahēde vl tollēde obligatō-
nis. sz nomē cōuentōis generalissimuz est.
Itē z scolares i scol. clerici i caplo. p̄p̄s in
foro cōuenire dicunt vt in. §. p̄al. cōuētōis
Itē dicit pactū a p̄cussioe palmarz. Ueteres
em cū se obligabāt palmas p̄cutiebāt. in si-
gnū inuolāde fidei. vñ dicit pactū q̄si palme-
ice. Itē pactū puatoz iure publico mini-
me derogat. z qn q̄s posset renunciare iuri
publico. vide in. c. si diligētī. de fo. cōpe. z e-
glo. no. i aut. vt sine p̄hi. matres. coll. vij. q̄
erponit hūc articulū satis clare.

Pactū p̄ donatōez. Re. infra Transactio.
Pagani dicunt i iure qnqz increduli seu he-
retici. Itē qnqz dicunt puati hoīes vt vil-
lani. z oēs q̄ neqz milites neqz mgrī sunt. a

pagos grece qd est villa latie. vt isti. d. mili.
 testa. §. illis aut tpi. in fi. vbi glo.
 Paganicū aduēticiū est peculiu qd ex ppe
 ra fortuna aduenit veluti ex testō cognato
 rum vel etiam agnatoz.
 Palliū est insigne ornamentū archiepi vel
 epi si ex pūlegio sibi pcedat sumptū d cor
 pore beati Petri in signū plenitudinis pō/
 tificat officij. vt d elec. significasti. z d auto
 ritate et vsupalliū pall. c. ij. vñ añ pallij rece
 ptionē ecclia d̄r viduata. vt. c. di. qm̄. in pa
 pa s̄o designat plenitudinē p̄tatis.
 Palatini alit̄ dicunt vicarij. q̄a qdāmō ge
 runt vicem p̄ncipis fm̄ Accur. in Rubric.
 C. de pala. sacra. largi. li. xij.
 Palatin⁹ comes d̄r q̄ curā gerebat p̄cipuaz
 vt missis notarijs suis negligētiā iudicum
 argueret. C. d. of. recto. l. nullā. Re. s. comel
 Palla d̄r vestis q̄ altare coopit̄ vicz line⁹ p̄a
 nus p̄secrat⁹ q̄ sup altare ponit̄ sup quē ex
 tēdit corpale. Sumit̄ etiaz q̄nq; p̄ cortina
 vl̄ p̄ano serico. Un̄ Leticie cā cib est non
 serica palla.
 Papa idēz est qd̄ admirabilis. Et d̄r a pape
 interiectionē admirātis. qz vices dei gesti in
 terris. Et vicarius illi⁹ est cuius est terra z
 plenitudo ei⁹. c. tua. ij. de deci. z. ix. q. ij. cū
 ra p̄ mundū. hō est vicari⁹ xpi. cle. romani
 de iureiu. c. p̄ humani. de homi. li. vi. c. ij. et
 ij. de trāsla. Et q̄nq; d̄r vicarius Petri. vt
 xij. di. ego Lodo. tūc est ip̄propria locutio.
 vl̄ exponit̄. i. gerit̄ vicariā quā gessit̄ Peti⁹
 Nā vicari⁹ nō dat vicariū de offi. vic. cleri
 cos. Un̄ poeta anglic⁹ Goffred⁹ in poetria
 noua incipit. Papa stupor mūdi si dixerō
 papa nocenti. Acephalū nomē tribuā tibi
 si caput addam hostis erit. Et in fine subdit
 Nec deus est nec hō. sed neuter es int̄ vtrū
 qz. Vel d̄r papa quasi pater patrū fm̄ Jo.
 an. sup s̄. papa. in p̄hemio cle. Et illud qd̄
 fit auctoritate pape d̄r fieri auctoritate dei.
 z hoc est verū si fiet iusta de causa. de trans
 la. inter corporalia. Nā papa nō subiactz legi
 b. C. de legi. l. digna vox. z. ff. e. ti. l. p̄nceps.
 z dat auctoritatē canonib; q̄ ab eo vigore
 sumūt. z nō ecōuerso. c. significasti. d. electi.
 in glo. j. c. si aliqñ. d. sen. excō. z ei⁹ p̄ntia sup
 plet oēm solēnitatē. C. d. testi. l. oi. Etia; pa
 pa sol⁹ est idone⁹ testis. c. cū a nob. de testi.
 Sed an locū habeat in his q̄ papa viderit
 anteq; venit ad papam apicis p̄motionem
 dicit Lodo. de Ro. p̄ eugenijū q̄rtū q̄situz

fuisse a quatuor auditorib; qz ip̄e vn⁹ erat
 z subdit qd̄ certe multi mltū musicauerūt si
 naliter repit̄ ip̄e duas glo. Jo. an. singula/
 res tenētes qd̄ sic. de q̄ multū gauisus accē
 sit d̄m aplicuz sibi dices. vna est in. c. j. de
 renūc. li. vj. alia in. c. ad aplicē. de re iudi. e.
 l. z ita fuit iudicatū. Itē ponit̄ pape in nūe
 ro p̄fali. c. si a romanoz. §. decretales. in fi.
 xix. di. vbi d̄r. q̄s beatissimi pape diuersi se
 porib; ab vber romana dederūt. Itē papa
 p̄prie nō hz dominiū rez eccliaz. licet h̄ dic
 glo. in. c. cum venissent. de iudi. z Postien
 dicit qd̄ papa mutat dū viuūt q̄drata rotū/
 dis. z in oib; p̄tatem hz p̄terq; in fide vio/
 landa. Dicūt ergo doc. dicit̄ glo. dānādo.
 qd̄ papa solū est administrator z disp̄sator re
 rū ecclie. neq; p̄t alienare sine cā rōnabili
 igit̄ nō d̄ns. imo fm̄ Archi. xij. q. ij. nō licz.
 Papa peccat mortalit̄ si alienat res ecclie.
 qd̄ est valde notādūz fm̄ d̄m Pan. Quid
 ḡ de inferiorib; plat̄ alienatib; zc. Itē pa/
 pa fm̄ eōdem opinionē hz vtrāq; iurisdicō
 nē. s. tpalem z spūalē q̄ntū ad habitū. nō tū
 debet q̄ntū ad actū vl̄ exercitiū mittere fal
 cē in messē impatoris in gladio tpali. ca.
 duo sunt. z. c. si impator. xvi. dist. c. licet ex
 suscepto. z. c. ex trāsmis̄sa. de fo. cōpe. Nam
 exercitiū iurisdicōis secl̄aris de volunta
 te cōmissit̄ impatori. c. solite. d. maio. z obe.
 Pater p̄mū. qz vtrūq; gladiū habuit xp̄us
 iuxta illd̄. Ecce duo gladij. sed xp̄s suā po
 testatem dedit pape Petro suo vicario. vt.
 xij. di. c. j. quā suis successorib; trāsmisit.
 xl. dist. c. j. Secundū patet. qz dixit Couer
 te gladiū in vaginā. nō dixit p̄p̄ce. quasi di
 ceret tene gladiū tpalē in habitu. non tū co
 vtere in exercitiū. q̄re papa vti nō debz gla
 dio tpali nisi in defectū vl̄ p̄ncipis negligē
 tiam secl̄ar. z tūc habitū deducit ad actū.
 vide bo. glo. in ver. discernit. in. c. qm̄. di. f.
 et glo. ij. c. nouit. de iudi. Et rō quare papa
 nō debet habere gladium tpalē in exercitiū
 vel i actu. qz sacramētū altar̄ rep̄ntat vni
 onē xpi ad ecclēsiā z aie ad corp⁹. sed min⁹
 ster xpi z ecclie q̄lis est papa q̄ se scribit ser
 uū seruoꝝ dei. c. relatū. defen. excō. z in p̄n.
 decre. talis nō debet habere gladiū q̄ ania
 diuidit̄ a corpore. Sūt ḡ duo p̄ncipia i ec
 clesia. z. c. solite. p̄al. p̄ soler luna designata.
 Nā impator p̄tatem hz a deo approbatiue.
 sed nō immediate. qz p̄ mediū ordinatus a
 deo vicz p̄ papā a quo hz p̄tatem collatiue

Dicitur q̄ impio vacante iurisdicção fratrū
 impū p̄petit pape. c. licet ex suscepto. de fo.
 cōpe. sed nō ecōtra. vicz q̄ vacante papatu i/
 pator succedat in spūalibz. c. qualiter. d̄ in/
 di. fm Lodo. de Ro. q̄ etiā querit qd̄ in le/
 gato sedis aplice an̄ eidē etiā p̄petat tal̄ iu/
 risdicção vacante impio. et videt q̄ sic. qz de
 gremio pape. c. sub militibz. ij. q. vj. z ei⁹ vi/
 ce fungunt. Dicit idem q̄ p̄trariū est verū
 fm Spe. in ri. de lega. §. nūc ostendenduz
 p̄. rix. Ratio. qz nemo debet ponere manus
 auctoritate general̄ ommissionis in his que
 speciali p̄rogatiua pape p̄petit. c. qd̄ trāsla/
 tionē. de offi. dele. sed h̄ pape est sp̄alr̄ p̄cel/
 sum in signū p̄minentie singulari. ergoz.
 Nec Lodo. in singularibz suis. Et vbi pa/
 pa nō h̄z r̄palem iurisdiccionē. ibi nō p̄r tol/
 lere legē q̄ ad forū ciuilez. nisi in his in q̄bz
 vertit piculū an̄ie. vbi tollere pōt legē q̄ ad
 vtrūqz forū. c. nouit. de iudi. c. vlti. de p̄sch.
 z. c. si. de fo. p̄e. li. vj. Sūt em̄ p̄tates disti/
 cte. dist. x. qm̄. vbi de hoc. z dist. xvj. cū ad/
 verā. z. c. causam. ij. q̄ si. sint legi. Et z Jo.
 an. in regula possessor. de reg. iu. li. vj. Licz
 alij dicant q̄ indistincte q̄ ad vtrūqz forūz
 papa possit legem tollere. x. di. p̄stirucōes.
 z. c. cū esles. de testa. Et quis papa sit dñs
 mūdi. z etiā impator dñs mūdi dicat. ff. ad
 l. rod. de iac. in. l. dep̄catio. z. vj. q. j. in api/
 bus. z in cle. pastoralis. de re iudi. fm Jo.
 an. Differēt̄ tñ sunt dñi mūdi. qz ipator
 sicut luna sub sole ita sub aplice dñs ē. q̄a
 est filius ecclie et inclināt caput suū ep̄is a
 quibz erēdicari pōt. vt dist. xvj. ca. si ipator
 catholic⁹ ē. z. c. certū. di. x. in glo. iij.
 Pandecta. Req. sup. digestū.
 Parabolani sunt medici q̄ ad curādū egra/
 mebza v̄l corpa debiliū depurant. dicti pa/
 rabolani. a pabola qz plā p̄mittūt hoibz q̄s
 faciāt. z quia sep̄ius parabolis vtunt. vt. C.
 de ep̄i. z cle. l. parabolani. vbi tex. Parabo/
 lani qui ad debiliū zc. z ibi sexcētos p̄cipi/
 mus p̄sticui.
 Parafernalia bona v̄l res parafernales di/
 cunt̄ res q̄s mulieres iuxta dotē inserūt in
 domū viri. a para. i. iuxta. z ferna qd̄ ē dos
 v̄l donatio. inde parafernale dicit̄ quicqd̄
 mulier h̄z v̄ltra dotē v̄ndecūqz Et si est cō/
 suetudo pōt talia retinere p̄ se. nec marit⁹
 debet se de his intromittere muliere iuua.
 fm Hostien. de do. z do. p̄pter nup. z muli/
 er̄ p̄pter fornicationē nō solū p̄dit dotē. sed

etiā dotaliciū. i. parafernalia. vt est glo. sin/
 gularis. in p̄bo dotaliciuz. in. c. plerūqz. de
 dona. inter vi. z vxo.

Parentes sunt illi q̄ nobis cognatōne sunt
 iūcti p̄ cuiuscūqz etiā lineā sex⁹ h̄ fiat. Se/
 cundū etiā interpretationē iuris dicunt̄ oēs
 ascēdentes siue descēdētes in sup̄mū siue i/
 simū p̄ paternā siue maternā cognationez.
 Sz fm Azō. p̄rie dicunt̄ parētes v̄sqz ad
 tritauū. Et v̄ltra dicunt̄ maiores. et idē est
 de liberis in descendendo.

Pares curie dicunt̄ vasalli qui habēt p̄silia
 feuda a dño illius feudi. d̄ q̄ agit. put nota.
 in. c. ceter. de iudi.

P̄craciū est colluctatio cū fustibz v̄l loc⁹ li/
 gnis circūdat⁹ in q̄ certo ordie stāt pugnā/
 tes. vt in pugilibz videm⁹. glo. est i. l. q̄ actio/
 ne. §. si q̄s in colluctatiōe. ff. ad. l. acq̄l. Re/
 q̄re supra colluctatio.

Paranimph⁹. v̄l pha. v̄z parās v̄l pcurans
 sp̄salia. Req̄re infra P̄roseneta.

Paraferede indecliable d̄z a para. i. iuxta. z
 ferede eq̄ ducēte redā. a v̄ho is. ere. z reda.
 fm Hugui. z bubulci et aurige domi para/
 ferede dicunt̄ fm Accur. C. de cursu publ.
 l. j. li. xij.

Parasidicus p̄ponit̄ a para. v̄l parū z fidus
 id est fidelis. z icos custos. q̄si parū fidel̄ ad
 custodiendū z obseruandū q̄ obseruare d̄z
 vt colligit̄. C. eo. ti. et libro.

Paripus d̄z a parū z pus pur⁹ qd̄ est custo/
 dia. q̄si parū custodiēs mādada. vt in. l. pa/
 ripum. C. eo. ti. z li. palle.

Participiū p̄cat put̄ tps̄ ei⁹ v̄l aliud mediū
 significare declarat. p̄bi gr̄a. ibi. Lego sti/
 chū seruū meū fugitiuū. h̄ p̄ticipiū fugiti/
 uū significat p̄ditionē. quia sensus ē. seruū
 qui meus est si erit fugitiu⁹. l. itaqz. ff. si cer.
 peta. z. l. stichū. ff. de lega. j. Sed ibi. Lego
 stichū seruū meū p̄sentem vel receptū ex te/
 testamēto Titij. v̄l factū artificē. z sic de a/
 līs. nō facit cōditionē. qz hec p̄ticipia sunt
 p̄ntis z p̄teriti t̄pis. ideo nō pōt p̄phendi si/
 gnificatū p̄ditōis. Itē ibi. Lego heredi vt
 acceptis centū a Titio restituat heredita/
 tē. significat p̄ditionē. l. attestatos. ff. de cō/
 di. z demō. qz p̄ticipiū accept⁹ ablatiui ca/
 sus etiā significat futurū. licz sit p̄teriti tem/
 poris. qz sensus est. si accepit centū in futu/
 rū zc. Itē ibi. vendo tibi certa vina zc. hoc
 pacto q̄erūt degustāda ifra certū diez. hoc
 p̄ticipiū degustāda nō significat p̄ditōem

qz venditio est pura z si stare p emptorem qz nō degustaret. tūc die tali pterita piculū esset suū. l. si qvina. in pn. ff. de pi. z cōmo. rei vēdi. Rō fm Bar. licet hoc picipuz sit futuri tps. non tñ fuit adiectū dispōni sed exactōi. Etā habuit limitationē certi temporis. Alij nitunt dicere qz ibi significetur p dicio resolutoria. scz sic degustādo repro/bent v'l approbent vna.

Participatio cū excōicatio duplex est. qdaz inducit maiorē excōicationē. s. q sit i crimine. de sen. excō. ff. de cubine. z. c. nup. alia inducit minorē. s. que sit in locutiōe. osculo. salutatione. mēsa. thoro. z siliō. ff. q. iij. ipso iure cū excōicatio. z q cōicauerit. z a qb repel lent be excōicationē habes. iij. q. iij. engel/drudā. z de excep. c. a nobis. de cle. excō. mi ni. c. si celebrat. Sūt aut quedā psonē exce pte q sine hac pena excōicatio participāt. s. vxor. filij. seru. colon. zc. xj. q. iij. qm mul tos. de sen. excō. qd in dubijs. z. c. inter alia fm Spe. z Bar. s. mittēdo nunciū v'l lite ram excōicatio icurrit minorē. qā qsi loq vi det. ff. de psti. pecu. l. licz. z est glo. in. c. statu imus. z. c. pstitutiōes. de sen. excō. li. vj.

Pater est ille quē nuptie dsignāt. i. psumū esse vt dic Azō. in sum. C. d in ius vo.

Pffamilias dicitur is q est sui iuris z ptiat. pzie cū iuscūq sit etat. sed filius familias econ uerso. Re. loco suo.

Patres etiā dicti sunt qz plebs sibi creauit vt ipsi plebē excederent.

Patres pscripti dicebant quoz noia i tabu lis aureis scribebant.

Patria ptiat fm Azō. i sum. C. e. ti. est i qd dā qd hnt hi q sunt d ipio romano i libzof naturales et legitios. qd ius alij nō hnt. vt insti. de pa. po. p totū.

Patricij dicuntur i dō. qz ptozie ptiati presunt fm Jsid. li. ix. c. iij. Etā patricij est is quez ipator sibi elegit in patrē vt insti. q mo. ius pa. po. sol. s. filius familias. z. C. d pfor. eiuf dē. li. l. fi. Itē in alia significatiōe dicti sunt patricij quidam nobiles de ciuitate. z oliz dicebant patres pncipum. scz ad cōsilia p/ standā.

Patricida est qui patres occidit. als in iure ciuili ponit parricida. C. de his q pa. vel li be. occi. l. vnica.

Patricidiū als parricidiū est homicidiū nephādū qd cōmittit in parētes. i. liberos. in pncipos. collaterales. z affines. Re. s. ad

l. pompeiam.

Parochia est loc' in q degit plus allicuius ecclie deputat' fm Hoff. in sum. e. ti. Et p/ rochiarū diuisio incepit a Dyoniso. xij. q. j. c. j. cōsistit aut ius prochiāle in h fm gōf. in sum. eo. ti. q oēs parochiani in diebus dāicis z festiuis missam audiāt in ecclēsijs in quaz parochijs habitāt vt. c. j. eo. ti. de cō. di. j. si qz. etiam pssistit in decimis psona lib' q ecclēsie parochiali debent. xvj. q. j. si quis laicus. z in oblatōib' q dande sunt sa cerdoti prochiāli. q p ppo orare d'z. r. qd. s. qz sacerdotes.

Patrin' vel patrina dicitur filius v'l filia spū alis cōpatrū v'l cōmatrū matr' l' patr' que vel quā qz d fonte baptis matis leuauit. v'l ad sacramentū cōfirmatiōis tenuit.

Patru' dicitur frat' patris. quasi p' alius

Patruus magn' est frater aui.

Patruales dicitur sunt qz patres inter se ger mani v'l fratres fuerunt.

Patruales sorores sunt duoz fratru filie. s. vtrū appellatiōe patru' pntineat patru' ma gnus. videt q nō. vt in. s. patruus magn' in. l. iuris cōsultus. ff. de gradi. sed in opposi tū q sic aliq defendere nitunt. qz differētia addita generi p'trahit ipum ad spēm sub il lo genere. vt aiā rōnale spēs est aiālis. sic z patruus magn' spēs patru' esse pbat. simi le. ff. de adop. l. j. vbi adoptio filij q sui iuris est spēs est adoptiōis.

Patruus est frat' pau' z ab patruus est frat' ab aui.

Patruus fm canon. dicitur ille q habz ius pferri tandi aliq ad bñficiū ecclēsticū. sed fm leges est q manumisit seruū suū spōte a do mino. q seruus dicitur libere' eius a quo sic ma numissus ē. Etā patron' qñqz dicitur aduo catus. v'l ecōuerio aduocat' patruus cāz. qz patrocinij prestat v'l patrocinat. et in p mo significato tria faciūt patronū. vñ. Pa tronū faciūt dos. edificatio. fundus. Re q re supra patronatus

Passim. i. indifferēter de ap. cū sit roma. z. c. pastoralis. de offi. dele. in glo. iij. in. c. in p/ tractandū. de iura. calū.

Pauperies est damnus sine iniuria faciens ipm dātū vt ab aniali qd sensu caret factū vt si equus tu' segetē meā pauit. v'l alit' dā num mibi dedit. Non em pōt dici iniuria fecisse cum sensu caret. insti. si qua. pau. fe. di. s. paupies. vbi dicit glo. qest mirabilia

expositio et legalis. Differunt autem damnum, maleficiū, et paupies. Nam damnum fit cum alio iniuriādi, vel ab habere alim iniuriādi, l. 3. non videtur. Alia patet locis suis De paupiei actio ne Requ. supra. Actio.

Paulina actio. Require ibidem.

Par em Boffre. est discordie finis. vt. c. j. de treu. et pa. in glo. j. Item par est vinculum charitatis. vt. in. c. nouit. §. sed forsan. de iudic.

Et sunt sex cause propter quas non est par inter homines. Prima quod non puniunt maleficia.

Secunda abundantia temporalium Tertia quod non pugnamus contra demones. Quarta quod non consideramus damna litis ubi diuitias corpus et animam perdimus. Quinta dubius euentus belli quod non considerat. Sexta quod non seruamus precepta dei nec soluimus decimas. et sic quod non capit christus tollit fiscus. xvij. q. vij. maiores.

Hec est glo. no. de re iudi. li. vi. ad aplice.

De Pec

Peculium est pusilla substantia, vel pecunia separata a rebus et ratiocinijs propriis vel domini data vel permessa filio vel seruo. ff. de pe. l. depositi. §. peculium. et est multiplex. scilicet castrense vel quasi castrense. puencticiū. aduenticiū. paganiciū. non paganiciū. C. de bo. q. libe. l. cum oportet. l. cum multa. l. cum non. Item peculium dicitur res parafernal. ff. de iu. do. l. si ego. §. dot. Item peculium ponitur per hereditatem. vel primonio. C. de epis. et cle. l. si quis presbiter. ff. ad trebel. l. cogi.

Peculium castrense est quod miles acquirit domini militat in castris. et illud est filij pleno iure tamen quod ad proprietatem quod ad usufructum.

Peculium palatinorum dicitur etiam castrense. scilicet militum palatij quod principem sequuntur. fm Accur. C. e. ti. li. xij. in Rubrica.

Peculium quasi castrense dicitur illud quod aduocat acquirat postado clientulis suis patrocinium in causis. vel quod magister grammatice. loic. vel rethoric. in scolis suo lucratur exercitio. i. l. si. C. de inoffi. testa.

Peculium aduenticiū est quod filio aduenit ab auro paterno. vel materno. vel ab altero. vt ex prospera fortuna. et ex testamento agnatorum vel cognatorum. et quod sic filio aduenit ipsius est quod ad proprietatem. patris vero quod ad usufructum Et dicitur alio nomine paganiciū aduenticiū. Item aduenticiū si ab impatore vel augusto datum fuerit contra partem castrensem peculio. in. l. cum multa. C. de bon. q. liber.

Peculium profecticiū dicitur illud quod de rebus propriis vel dominicis profecticiis et filio vel suo datur vt. in eo negociet. et illud est patris quod ad proprietatem. sed filij vel serui quod ad usufructum. Et etiam alius dicitur paganiciū profecticiū.

Peculium clericorum est primoniū clericorum. nam peculium patrimonium appellatur. ff. ad trebel. l. cogi. in pn. vñ illud quod a clerico vel ut proprium possidet eius peculium dicitur. secundo modo tamen et vsualiter peculium dicitur solet filiorum et seruorum patrimonium quod eis a domino vel pre datur. vt. ff. eo. ti. per totum

Peculium clericorum profecticiū est quod de bonis ecclesie pcedit. vel quod ecclesie preplatone acquiritur.

Peculium aduenticiū eorum dicitur est quod acquiritur ex opera eorum. vel alias puenit ex intuitu persone. et hoc no. Boff. in sum. eo. ti. Et dicitur peculium a pecunia.

Pecunia appellatur totum quod homines habent. et dicitur a pecoribus. quod quicquid antiqui habebant totum in pecoribus consistebat. vt. j. q. iij. totum. et sic sumitur cōiter. Quibus tamen capit proprie et stricte solum per numerata pecunia vt. ruij. q. iij. c. putant quidam. et ibi glo. Alias appellatio pecunie omnes res continent. C. de testi. pecu. l. ij. etiam peculus aut. nois pecunie appellatio rem significari. ff. de ver. sig. l. etiam. verbi gratia. De res factus hereditate adita vendit eam et emptori per stipulationem permittit quanta pecunia ex hereditate ad ipsum puenit. et appellatio pecunie omnes res significat. quod sensus est. omnes res que ex hereditate ad me puenit. et capit significatum ex dispoſione pcedenti. scilicet yeditione hereditatis que omnes res significat. Item ibi late significat. dicens. heres mi volo te restituere titio pecuniam meam. i. hereditatem meam. vñ p inde est ac si dicat hereditatem. bona vel res meas. vt. l. namque. §. si. ff. ad trebel. sed ibi fecit stricteissime duos filios familias. prohibet mutuari pecuniam. quod significat pecuniam numeratam. l. j. ff. ad senat. cō. mace. iuncta. l. s. et si. §. pecunie. e. ti. Rō vtriusque. quod in priori casus subiectus fuit ex favore. §. ampliand. s. h. casus subiectus est ex odio. §. restringed. vt in regla odia. de reg. iu. li. vij.

Pedanei iudices. Re. s. iudex pedanei

Pedagia dicuntur que datur a trāseuntibus in locum constitutum a principe. et capiens pedagium debet dare saluum conductum. et territorium eius tenere securum adeo quod si aliquis drobet. i. spoliat. et est vulgare gallicorum. tenet ei dominus terre rapinam

resartire fm Bal. in vli. feu. de pa. iura. fir. in. §. Duenticulas. facit. l. ne qd. ff. de incen. rui. naufr. z no. archi. xxxij. q. v. si qd pegri noz. sed guidagia. Re. s.

Pecoris noie pntinent boues.

Pecorū ad aquā appulsus est ius adducēdi vlt appellēdi pecus ad aquā fontis alieni in/ referuitutis.

Pediculi dicunt qdam argentea sustenta/ cula qbz vasa vlt res qlibet velut pedibz su/ stentat. ita ponit in. l. pediculis argēteis. ff. de au. z argē. le.

Pedetentim vide i glo. j. in cle.

Pedagogus est ille q ab initio instruit pueros z dicit a pedos. i. puer. z gogus ducere. qd du/ ctor siue gubernator puerorū. institu. q. ex/ cau. manu. nō poss. §. eodē. l. elyascētia. vbi gl. p. em. maior. xx. annis. maior tñ. xvij. ma/ numittere pedagogū suū vt ibi dicit.

Pedamenta dicunt sustentamēta pedū. vi/ neaz. z dicunt gallice parilli.

Pena z suppliciu differū. vt no. Archi. ij. q. iij. nemo p totum.

Pene. i. qsi. z no. iij. q. vij. c. q sine.

Penes notat plene Jo. cal. in cōmēto dcre. postulatistis. de pcc. pben. Et differentiaz inter penes z apd. vide p Jo. Linconie. in l. si qd in tantā. C. vii. vbi dicit q illd ē pe/ nes aliquē cui possessionē bz. s. illd ē apd/ aliquē. cuius solā detentionē habet. vt de/ positarius z comodatus. z dicit q idcā l. apud sumit improprie vt in. l. penes. ff. de ver. signi.

Penis notat Pau. in cōmēto. c. in lris. d re/ sti. spo.

Penitus no. Jo. an. c. j. de sup. neg. pla.

Pena est delictorū debita coherctio vlt satisfi/ ctio. q lege vlt a ministris legis iponit.

Penā cōmitti est penam debere.

Penitētia fm Amb. est pterita pctā plange/ re z plāgenda iterū nō pmittere. vel sic fm August. Est qdam dolētis vīdicia puni/ ens i se qd cōmississe dolet. de quo pla vide in tractatu. de pe. dist. j. ij. z. iij.

Penula est qdam vestis q non vtebant nisi/ ciues romani. q fuit data patri pauli. qz so/ cietate ptraerat cū romanis. z etiaz beat/ paulus aduersus iniustos romanū ciuem/ se appellauit. c. si in adiutoriu. dist. x.

Pensio est idē qd cēsus vel tributū.

Pensitationes publice fm Azo. in sum. C. si/ ppter pub. pen. ven. dicunt annue exactōes

tributoz vlt vestiu auri vlt argenti. q a certis/ psonis pstabant fisco. s. pētiōes publice dī/ cunt q ad vias vel pontiū refectionē pstan/ da sunt a possidentibz vt sic fiat oīm datoz/ qdam collatio z sic pensitatio est qsi peni/ onis solutio.

Pētathecū est volumē pntinēs qnqz libz of/ Hoysi. a penta. i. quinqz. z thecū māda/ tū qsi zc. vt in. c. j. de deci.

Perangaria est fuit psonaz z rez. z dicit q p/ secta z magna angaria. Est autez angaria/ seruit psonaz z nō rez. Itē pangarie dicit/ tur exactōes z pstatōes pmonioz. s. onc/ ra qdam q predio incūbūt vlt imponunt z/ erāt forte exactōes equoz vel vecturaz ad/ portandū annonā militibz. vt colligit. C. d/ cursu. pub. an. in Rubrica. li. xij.

Perangada est vestis de auro vulgari qd a/ gaydis vestimētoz vel clamidū poni solet/ vlt vestis q bz aurū tñ in superficie. Req. sup/ olober. z. C. de vesti. olo. z de auro. li. ij.

Peregrinātes large dicunt oēs q a loco suū/ domiciliū pificunt. C. d. icol. l. ciues. Pro/ prie aut dicit romipete aploz z alioz san/ ctioz limina z oratoria visitantes. xxij. q. iij. si qd romipetas. z. c. paternaz. et. c. illi qui/ Etia dicunt illi q accedunt ad pntiam dñi/ pape. vt eo. ti. e. vnico. z. ij. q. vj. arguta.

Peregrini dicunt oēs q nō sunt de epatu or/ dinantis siue sint clerici siue laici fm Bos/ in sum. de cle. pegri. qz tales recipi non de/ bent ab epō alieno ad ordines vel dignita/ tes. aut ecclīastica sacramēta. vt lxx. dist. p/ totū. z in ti. de cle. pegri. Und cleric/ pegri/ nus est q in aliena puincia ordinat

Peremptoriū dicit a pimedō eo q oīno pimat/ vt termin/ pemptori/ vltra quē nō dent vlt/ teriores dilatiōes. Silt exceptio pempto/ ria dicit q pimit actionē. Etia dicit citatio pempto/ ria qz oēs alias citatiōes debēt fieri an/ teqz aliqd tanqz ptumar puniat. in dexti p/ emptoria citationē vlt pemptoriū dicitū ex/ tate cā statū mittere p. z idē opabit qd alie/ tres citationes pnt opari.

Peremptoriū soluit id est possibilitas ferē/ di sententiā.

Per no. Archi. xij. q. ij. c. ebron. z Paul/ de/ Liaza. plene i cle. j. d summa trini. z si. cat. z Jo. an. de elec. dudū in si. ff. de p. sig. l. v. bana. §. pnoctare. vbi dicitio p notat pfecti/ onē. vt habet in. l. si. tu. ff. de le. j.

Pergula est rugurū vel obūbratio frondo

fa: z ponit in glo. §. Strabates. c. j. de fo. cō/
 pe. li. vj.
 Perequator est q̄ hoies z territoria pequat
 id est valde eqt. vñ q̄ pdiū ppter defectuz cō
 pensioe vt p̄us assignat nouo possessori. vt
 C. de sum. p̄mo. l. fundi. li. xj.
 Perduelliones Re. s. crimē lese maiestatis
 Peripsima est purgatiū vñ cortex pomi vñ
 piri. vñ. Tolle p̄psimā ede pulpā spernes
 arullam
 Permitti d̄r aliqd̄ tribz modis. Primo qd̄
 nullo iure pbibet. Secūdo qd̄ cōtra hūa
 nas p̄stitutiones indulget. Tertio illicituz
 vt magis illicitū vitet. vt est glo. cū exēplis
 in. c. oēs. dist. iij.
 Permutatio fm̄ Hoff. est vñ rei p̄ alia vi
 caria p̄statio. vel vicaria p̄statiōe mutatio.
 Et h̄ic sic plerisqz placz qñ inf̄ aliqz due
 rit vt certa spēs p̄ certa def. C. e. ti. qm̄. asse
 rit. Si em̄ cōueniret vt certa spēs daret p̄
 incerta. vñ ecōuerso n̄ essz p̄mutatio s̄z h̄ic
 inoia. f. do vt des. zc. Et p̄mutatiōis p̄tra
 ce iō fuit inuēt. qz sepe poterat aliqz h̄re
 aliqd̄ inuicē sibi. vñ p̄ui cōmodi qd̄ alt. ml̄
 tū valere potat z ecōuerso. Et p̄us ignora
 bat q̄lit res vñ alteri fieri poterat. ad qd̄
 inuēt est ille p̄tractus p̄mutationis.
 Perpetuū qñqz idē est qd̄ generale. d̄ elect.
 c. massana. et. c. vt circa. eo. ti. li. vj. vt dicen
 do. edicto p̄petuo. i. generali pbibem.
 Perplexitas est p̄stringēs z inenitabilis ne
 cessitas peccādi q̄ puenit ex erronea volū
 tate. vt. c. j. in sū. dist. xij. vbi gl. bona Etiaz
 de differētia inf̄ mortalita z venialia. ponit
 ibidē exēplū de iudeis crucifigētibz xp̄m. z
 si q̄s r̄ndet q̄rēt inimicū si sit in loco. Itēz
 si vir denegat vñ reddat vxori debitū petē
 ti. z declarat ibi q̄ nullū pōt esse p̄plex iter
 duo mala. et sic p̄plexio est solū ad stultam
 opinionē alicui. de h̄vide i. c. nerui testicu
 loz. xij. dist. vsqz ad finē distinctiōis
 Perpessus. i. p̄fecte p̄sarat z d̄liberat. d̄ pac.
 c. vñ. circa me. li. vj. Et sic d̄r in p̄hemio cle.
 iuris sanctio p̄p̄sa. digesta p̄silio.
 Personē qd̄ dicunt p̄uate ip̄sope. vñ ille q̄
 sūe exēpre a iure cōi. vt dist. iij. p̄uilegio. vbi
 d̄r q̄ p̄uilegia sunt leges p̄uatorū Quedaz
 h̄o dicunt p̄p̄e p̄uate. vt ille q̄ nō h̄nt digni
 tate. iij. q. v. q̄ d̄. vñ clericū nō dicunt p̄uate
 p̄sone. cū habeāt dignitatē. i. ordīnē eccl̄ia
 sticū. vt in. c. p̄uilegio. pal. z dist. iij. q̄qz. fm̄
 Jo. Itē fm̄ alanū qd̄ sunt p̄sone publice

q̄ sunt i officio publico. vt tabellio iudex ba
 liu. Alie p̄uate. q̄ n̄ sunt i officio publico.
 Periuriū p̄p̄e d̄r qñ aliqz iurat̄ canonica
 statuta vñ temerarie. Et dicunt m̄ultipliciter
 Primo. i. falsa iuratio. q̄ si ignorāter adhi
 bita oī diligētia facta fuerit sic nullū p̄ctm̄
 est. xxij. q. ij. hoies. Secūdo d̄r trāsgressio lici
 ti iuramētū. z sic est mortale. vñ q. j. q̄cunqz.
 Illicitū autē sciēter iurās peccat. s̄z nō cō
 trauiens. Tertio d̄r indiscretū iuramētū
 z est veniale. xxvj. dist. §. crimis. i. st. Quar
 to d̄r mēdaciū iuramēto firmatū. z est semp
 mortale. xxij. q. ij. quod ait. z est crimē adeo
 magnū q̄ clericū p̄iur̄ ab officio et b̄nficio
 suspēdit d̄z. c. puenit. de fideiuf. c. inter dile
 ctos. de exces. pla. z. c. q̄relā. d̄ iure iuran.
 Personalitas significat p̄ has dictiōes. tu
 mihi. ego tibi. cuz alio significato. qd̄ p̄ba/
 biliter p̄cludit. et si nullo mō p̄cludit. tūc ē
 ip̄sonalitas. quia actū viciat put ratio di
 ciat. p̄bi gr̄a. Ego q̄ p̄stituas te mihi solu
 tuz debitū a Titio. r̄ndis imp̄sonalr̄ dice
 do. satis fiet tibi ab illo. vñ simplr̄ satisfaci
 et. hec imp̄sonalitas significat te nō p̄stitu
 ere mihi. et q̄ nulla sit obligatio. aut si qñ.
 C. de p̄sti. pe. Rō. qz hec p̄ba nō significant
 aliū obligari. nā alī aliū obligari n̄ potest.
 nec verisimile est quē iactare suū. l. cū de ide
 bito. ff. d̄ p̄ba. facit. l. arrian. ff. de act. z ob
 li. vbi nō sit facil̄ interpretatio p̄ obligatiōe. z
 l. stipulatio ista. §. si q̄s ita. ff. de p̄. obli. Hā
 cōiter q̄s sibi acq̄rere cupit. ideo verisiml̄r̄ stī
 pulas vult acq̄rere sibi. q̄re licet q̄s dicen
 do. p̄mittis decē. nō exp̄met p̄bū mihi vñ tū
 bi. z alter r̄ndet nō dicendo tibi. tū illa p̄ba
 mihi z tibi supplēt z sufficiēter intelligunt.
 p̄pter causam dictā. vt in. l. stiplo. p̄allega.
 Item si q̄s stipulat̄ decē dare. sibi alter re
 spōdet dari. s̄z nō dic̄ a me. valet stipulatio
 l. si. §. si. ff. si cer. peta. et. l. illa stipulatio. ff. d̄
 p̄. ob. z est sensus q̄ dabit p̄ ip̄m p̄mittentē
 vñ p̄ aliū. qz h̄ significat illd̄ verbū ip̄sona
 le passiuū dari Ex q̄ sequit̄ q̄ n̄ est obliga
 tus ad dare. sed tenet ad factū p̄ qd̄ def. se
 cus in illo q̄ p̄mittit dare. qz tenet rem accē
 pientis facere. qz p̄bum hoc ip̄portat q̄ ip̄se
 dabit. Et si diceret heres q̄ iussit facere q̄
 tit. cētū habeat tenet p̄ se dare. l. si heres. ff.
 de lege. j. ita ip̄posito q̄ p̄mittēs dari debe
 at p̄ se dare. R̄ndet q̄ hoc verbum habeat
 soluit h̄ p̄trariū qd̄ significat iure d̄nū. sed
 ex p̄missione non transfert d̄nū ergozē.

Item testator legauit titio seruos q̄s ip̄e te-
stator manumittere n̄ poterat vt manumit-
terent manumitti n̄ p̄nt. hec ip̄sonalitas
significat q̄ legatarius seruos n̄ habebit.
sed remanebūt penes heredes. vt. l. si q̄s .ff.
de lega. iij. Sec̄ si diceret vt manumitte-
ret. qz tūc remanerēt penes legatariū in. l.
si q̄s eū que. ff. de cōdi. z demō. Rō. qz ex si/
gnificato s̄bi ip̄sonalis imponit on̄ legata-
rio. z si n̄ t̄z onus emolimētuz penes eum
tū remanebit. z sic de alijs.

Pertinere ad nos dicunt̄ q̄ spectāt aliq̄ titu-
lo n̄ cā pignoz. z q̄ n̄ra n̄ iunt. sed eē p̄nt
l. verbū p̄nere. ff. de s̄. sig.

Pertinacia in malo. p̄seuerātia in s̄tute d̄z.
Nā p̄inar d̄z valde tenēs vl̄ ip̄udent̄ du-
rus. z irrenocabil. idocibil. z obstinat̄ s̄m
Jo. an. in cle. j. de sum. tri.

Petitio hereditatis oib̄ illis cōpetit q̄ iure
veteri vl̄ nouo heredes sunt vel fiunt p̄tra
possessores vl̄ p̄heredes q̄ possidēt nec pos-
sunt dicere quare possident veteri iure ve-
luti. xij. tabulaz vel ex testamēto nouo iure
velut ex senatuscōsulto q̄ vero cū t̄t̄o pos-
sident hereditatē n̄ tenent̄ petitione here-
ditatis nisi in trib̄ casib̄. vt si venditor n̄
apparet vl̄ modico distrahit vl̄ de p̄cio non
est factus locupletior. q̄b̄ casib̄ vtilis peti-
tio hereditatis liberis cōpetit contra testa-
mentū parentū z penitib̄ s̄ testamētū libe-
roz. z fri s̄ testamētū frat̄. q̄ turp̄ p̄sonaz
institunt herede. h̄ aut̄ de iofficioso vtil̄ est.
qz p̄petit a tpe adite hereditat̄ vsqz ad qui
quēsiū exheredato n̄ d̄no s̄ scriptū here-
dem aditione iā factū d̄m.

Petitio hereditatis fideicommissaria cōpetit
ei cui fideicommissaria hereditas restituitur
ex sena. cōsul. trebelliano.

Petitio hereditat̄ possessoria q̄ d̄z bonozuz
possessio infra annū vtilis dat̄ emancipat̄
vel suis heredib̄ infra centum dies ceteris
vsqz ad. xxx. annos pdurat. insti. de bo. pos.
j. s̄. liberis.

De Sh

Philantrophū. idē est qd̄ salariū
Philateria dicunt̄ carte in q̄b̄ cōtinent̄ in/
cantatiōes. xxvj. q. v.

Phitones sūt icātatores vl̄ diuinatores. di-
cti a phitone q̄ fuit auctor diuinādi.

Phisis idem intelligit̄ in s̄bo oimodā vt in
cle. j. de so. p̄pe. sed an possidēs ecclesia ple-

no iure possit eius bona p̄uere in vsum
p̄riū. et d̄z q̄ n̄ in glo. verbi ad mēsam. in
cle. j. s̄ excel. plato.

De Si

Pignus est res mobilis vel se mouēs apud
creditorē a debitorē tradita z collata ad p̄-
standū securitatē de soluēdo debito. vl̄ ad
plendo p̄missio. Ut sic. Pign̄ ē res obliga-
ta p̄ debito ad securitatē creditoris. z dicit̄
a noīe pugno. qz pugno vl̄ manu tradit̄.
z s̄stitit in re mobili p̄rie. q̄uis hypotheca
sit p̄rie obligatio rei immobilis. Et d̄z h̄y/
poteba ab hypos qd̄ est sub z thelis posu-
tio q̄si sup̄o Itē pign̄ s̄m Pa. est qd̄ datur
p̄rē creditā q̄ dū redd̄t statiz pign̄ aufer-
tur cui p̄ possessionē ad t̄ps solū p̄sequit̄ cre-
ditor. ceterz d̄niuz penes debitorē est z por-
nit idē differentiā dicēdo. Pignera natozū
dicunt̄ pignora rez. subdēs. sed vtraqz cō-
fundit̄ auctoritatē lectoris.

Pign̄ p̄torizū d̄z illud qd̄ alicui a iudice da-
tur p̄ maiori securitate rei petite et ad iudic-
cate vide. l. si decreto. C. q̄ po. in pig. ba. z l.
j. C. de p̄. pig.

Pignus cōmitti est in eū statum puenire vt
d̄bitoz d̄niū pignoz amittat. s̄bigra. Tra-
didi vl̄ mutuaui tibi pecuniā sub pignozū
p̄ditōe. et nisi statuto die pign̄ luas vl̄ redi-
mas d̄bitū soluēdo q̄ ip̄m cōmittat. i. amit-
tatur.

Pign̄ est duplex p̄torizū z iudiciale. P̄torizū
est q̄n mittit̄ actor in possessionē p̄rē cō-
tumaciā rei in nō p̄endo añ li. p̄est. vl̄ p̄.
S̄z pign̄ iudiciale p̄stituit̄ q̄n p̄ s̄niaz mit-
tit̄ actor in possessionē ob victi cōtumacias
in nō soluēdo. tūc em̄ victoz statiz acq̄rit na-
turalē z civilē possessionē. de h̄ notat̄ p̄o
ctozes i. c. cōtingit. de do. z p̄tu.

Pignozare est rē aliquaz p̄ debito obligare
creditori vt securior sit de soluēdo debiti.
vl̄ est facere p̄tractū sic dictum.

Pignozaticia actio Re. sup̄ Actio pignoz.
Pistozes olim dicebant̄ faciētes panē pal-
lach̄ q̄ suberant comiti bozreoz vt. C. s̄ p̄
sto. li. ij. s̄m Accur.

Piscina locus d̄z p̄ nutriciōis et p̄seruādis
piscibus deputatus vt q̄n placuerit d̄no s̄
ipsis capiat.

Pile d̄z a pilis. qz pilos capitis regit̄ s̄rin-
git s̄m Jo. an. in cle. ij. s̄ vi. z bo. cle. p̄ctiā
dici a pilis. qz de pil̄ fact̄ ē

De

Pl

Placere. i. arbitrari fm voluntate rone re/
 gulara. z est actū ponere in placetia vt ilar/
 bitrio. vt in. l. thays ancilla. §. sorore. ff. d. si
 deicomis. lib. vbi relicta libertate si heredi
 placeret inspici qd bono viro placeret. et p
 hoc decidit qd. pone. C. duri famulū vsqz
 ad annū pacto apposito qd si mihi displice/
 ret infra annū possim ipm expellere qd non
 possim expellere nisi ex ca ex qua vir bono
 expelleret. sed ex vsu coi intelligedi signifi/
 cat mera volūtatē. z forte idem de iure scri/
 pto p. l. explicito. C. d. rex pmuta. Rō. quia
 certū est qd placitū significat ibi voluntatē
 faciēdi. §. penul. insti. de p. trahē. empr. vbi
 recipit p. mera volūtatē. sed nō obstat. §. so
 roze. p. alle. qz ibi significat arbitriū rōe sub
 iecte materie. l. libertatē. vt facilius valeat.
 Itē paria sunt actū ponere in alteri libito
 vel voluntate. l. fidei p. sensus. p. p. n. ff. d. si
 deicomis. libe. in p. si. sed ita scriptuz. vbi est
 idē dicere. lego libertatez si heres voluerit.
 vel si ei libuerit.
 Plagiarij sunt illi qd liberos homies sedu/
 cut. vt seruos alienos surripiūt z vendūt a/
 plaga mar. C. ad. l. fal. de pla. l. si.
 Plagiū est plaga vl' dolor qd pentibz vl' dñis
 infer' de surreptioe filioz vl' seruoꝝ ab ipf
 plagarijs. aufer' em' dñis vl' p. ribz p. tales
 facultas filioꝝ vl' seruoꝝ. et d. a plaga. qz ē
 magna plaga p. ri vl' dño. fm glo. in Rubz.
 C. ad. l. faui. de plagarijs.
 Plagiar' als plegiar' etiā est idē qd fideiuf
 sor. vt in. c. venietes. de iureiur.
 Placet licet videat' iportare oiodā volūta/
 tem pferētis. tñ includit arbitriū boni viri
 l. thays. §. sorore. p. al. nā licet dicā faciā q/
 cūqz tibi placēt. intelligit' tñ iuxta arbitriū
 boni viri. l. si sic. ff. d. lega. j. vbi p. Bar. z no
 ta. in. c. de quulideo. de ind. i.
 Pleno iure exponit' id est qd ad tpalē z spūa/
 le iurisdicōez. c. p. qst. de fo. cōpe. z h. si cō/
 cedēs hz p. tatez vl' iurisdicōez vtrāqz. idē
 in. c. qm. de pui. z. xvj. q. ij.
 Plebiscitū ē qd plebeo magistratu. i. tribu/
 no interrogate an oibz placeat. plebs insti/
 tuit dictū qd si statutū. orta em' int' plebem z
 maiores ciuitatis romane discordia plebs
 sibi leges pstituit qd dicte sunt plebiscita. vt
 ff. de ori. iur. l. ij. §. h. idē. reliqu' p. p. l. s. cū
 senatoribz z patricijs ius sibi pstituit qd d. z

lex p. l. anthonomice. i. p. excellētā. fm Jsi
 do. li. vj. z d. z plebiscituz. eo qd plebs sciat et
 sciscitet vl' cogat vt fiat. di. ij. plebiscita
 Plus petitio est solius offerētis pmissio. ff.
 eo. ti. l. iij. vl' est pl' z alit' qz pactū sit exactō.
 z sit qtuoz modis. vñ. Pl' petit' cā. tpe. re.
 qz loco. vt no. in. c. j. de plus peti.
 Pleriqz. i. reglarit. isti. de le. patro. tute. i. si.
 cū gl. ipropriat. ff. cōmodati. l. si is q. §. si.
 Plebs differt a p. lo vt spēs a genere. qz po/
 pul' p. tinet miores z maiores nobiles z ig/
 nobiles. plebs p. o tñ miores. z inde plebi/
 scitū. i. p. plebē statutū. insti. de iur. na. gen.
 z ciui. §. plebs afit.
 Pl' sub se min' p. tinet. p. bi g. ra. Licz p. ri vel
 marito occidere adulterū cū filia vl' vxore
 dep. hsum. p. h significat qd etiā licz vulne
 rare. vl' iniurijs afficere. l. ne mea. §. ius oc
 cidendi. ff. ad. l. iul. de adul. qz plus est occi
 dere qz vulnerare. vl' iniurijs afficere. qz illi
 p. tinet et significant sub p. bo occidere. Itē
 iudex defert iuramentū in litē et tarat vsqz
 ad certā qntitatē. tñ licet ei cui defert iura
 re in minori qntitate. l. videam'. §. penl. ff.
 de in lit. iur. Itē vēdidi vinū qd est i dolio
 apposita est dies in q vinū tollere d. bes. nō
 tollis. vl' die nō apposita te in p. ellato et ex/
 pectato sufficiēter nō tollis indigeo doleo
 qz sunt vindemie. Dicit tex. qd licet mihi to
 tū vinū effundere. et tñ nō licet tñ p. tē vini
 effundere. l. j. §. licet. ff. de picul. z cōmo. rei
 vē. qz effundēdo tñ p. tē de dolio ita paruz
 me inuare posset ac si nihil effunderē. et iō
 rō nō dicitat tñ p. tē effundendā. §. si p. tē tñ
 effudero obligoz emptori. et si torum effun
 dā non tenebo. licz rogat' possim bñ dimit
 tere p. tem. z sic de alijs.
 Pluralis locutō plura fcat. duoz tñ nume
 ro p. tenta est. c. plural. li. vj. de reg. iur. Qñ
 qz aut plura fcat geminatiue i suas singu/
 lares sic qd qlibet singularis in vno solo ve
 rificat. Qñqz autē non geminatiue si q vna
 singularis p se nō attrēditur. sed ipsa plura
 litas simul. put singularē p. cludit. vel qd li/
 bet aliud p. babile mediū. verbi g. ra. Testa
 tor dicit. Lego stichū et titiū si mei erūt cū
 moriar. tūc altero alienato z altero nō. iste
 nō alienatus potest peti a legatario. l. z em'
 sermo pluralis sit. oportet tamen accipi ac
 si separatim dixisset. si stichus meus erit cum
 moriar. et si titius meus erit zc. vt. l. fal. §.
 si. ff. de condit. et demō. Ratio Bar. qd bec

sepatlo respicit diuersos effectus et sepatos. id est dominiū legatarij in quolibet. et quia sunt duo serui distincti. ita duo dñia distincta et sepatata. et sic sepati effectus. Etia ideo quod legauit quilibet noiatim. et sic refert ad quem liber distincte. et hoc ex fauore legati et testa menti. S; ibi. Testator duob; ipuberib; instituit filijs suis dicit. si uterq; ipubes decesserit Titium substituo. tunc si vnus morietur. ipubes substituitur non admittit. imo ut admittat redit utriusq; decedere in ipuberi etate l. pen. C. de ipube. et ali. substi. Rō Bar. ē ex dictione uterq; q̄ est collectina Alij tñ dicitur q̄ fauore institutōis dicitio collectiua sumitur distributiue. l. hargu. ff. de here. isti. modo oīs substitutio est cōditional institutio § 2c. et sic Bar. in. l. beres. §. cū ita. ff. ad trebel. dicit q̄ in dca. l. pe. vno filio moriente ipubere remanet alij filij testatoris q̄ ex pre sumpta voluntate excludit extraneū substitutū. ar. l. cū acutissimi. de fideius. ideo vno moriente ipubere non existit dicitio substituti onis. et sic de alijs exemplis.

De Po

Pondus differt ab onere. quod pondus dicitur quoddam leue et quoddam graue. vñ dicitur pondus meū. i. corpus ego fero quicquid venero. sed onus dicitur. quod semper onerat et depmit.

Ponctio dicitur quod daz nauis. Vñ dicitur Si ponctio ibi trahit iat. i. mare trahit freta vel nauibus transeat.

Pontifices olim dicebantur ipatores. xxj. dist. clericos. dist. xj. de capitulis.

Pontificale est ornamentum episcopale. et f. m. Hosti. est aucteritium iste liber. ut dicitur ser. no. or. c. psuluit. ut no. Jo. an. i. cle. vnica. dicitur iureiur.

Porcarii. i. suarius. Re. infra Suarii. et dicebantur olim hi qui custodiebant porcos ciuium vrbis romane in pascuis. et excusabatur a muneribus sordidis. ut. C. de sua. susce. l. i. li. xj. f. m. Accur.

Portorium dicitur quod dā p̄statio quod datur p̄ nauium applicatione seu statione et mercatione quocunq; facta in portu. Vñ differunt pedagia et guida gia et saluaria. Re. quodlibet loco suo. Et ista oīa dicuntur portaria. C. de vectiga. et cōmis. l. iij. et c. sup. d. h. sig. in glo. vj.

Positio f. m. Boffre. est dicitur quod loco interrogatiōis ponebat olim. hodie de plano ponit et positio fit sicut olim interrogatiue fiebat. s; bi gra. Si volebam te puenire here

ditario iure tunc sic dicebā. Dñe iudex iter roget; hūc an ipse sit heres tal. et ex q̄ parte sit heres. hodie vō sic dicitur. Pono te esse here de tal. Itē pono ipm ex asse heredē. s. exi tisse. sed quod hodie simplr fiebat seu fiat iter rogatiōes sup positionib;. igit alr dicitur a Spe. eo. ti. sic. Positio est breuis p̄borū formula mentē ponēt; p̄tinēs ad veritates eliciendā p̄cepta. et habuit h; p̄bū ortū nō solū ex vsu hoim diu in causā molito. s; ex antiqua lege. ff. de le. iij. l. offendimus. §. ex diuerso. ibi pone ergo. Positio igit nihil aliud est q̄ dicitur d̄ credulitate asserta i vim p̄stati iuramenti faciēs ad p̄bationē aut ipaz amminiculans hñs annexā interrogatiōē. aut iudicis suppletionē. ar. in auct. de his q̄ in gre. ad app. §. si. coll. v. sic dicitur ex cōi cōsent su. nō tñ sine rōne. ff. d̄ suppel. lega. l. labeo. innēte ut p̄tes exponerent p̄batiōib;. et ne fatigent laborib; et expēsis. ut. §. si. p̄all. Uel positio dicitur dicitur facti nondum p̄bati p̄ articulos distinctū rite loco p̄batiōis p̄positū spectans directe v̄l indirecte simplr v̄l amminiculatiue ad intētiōē ponēt; qd̄ intēdit p̄bare ponēs p̄ p̄fessionē aduersarij sui vel ei; p̄curatoris. ar. d̄ elec. dudū. ij. d̄ testibus p̄ntium d̄ p̄fess. statum. li. vj. nec debet poni nisi h; qd̄ est facti. ff. d̄ dote p̄lega. l. j. C. de le. l. leges. Unde q̄ vocantur positio nes in curia ecclesiastica dicuntur articuli in curia seculari. et differunt a rōnib;. quia rati ones sunt iuris. sed positio nes vel articuli sunt facti. Itē positio nes differunt ab interrogatiōib;. licet tā p̄ntifices q̄ interrogatiō nes fiant ut p̄ p̄fessionē aduersarij releuet ponēs ab onere p̄bandi. quia positio nes fiunt assertiue et apte. sed interrogatiōes fiunt interrogatiue et a iudice. et ad positio nes debet r̄nderi ps. nō aduocat. et quā cūq; sūt faciende p̄batiōes fieri p̄nt positio nes siue ante li. p̄test. siue p̄. de h; vide glo. i. c. j. d̄ p̄fess. li. vj. q̄ plures ponit p̄cor. et alle. cum exemplis de positio ne an li. p̄test. et etiam post. l. d̄ exceptiōe q̄ actor sit excōnicatus ponit re us h; mō. Pono q̄ p̄cussisti talē in tali parte corpis. tali loco. tali die. talib; p̄sentibus Itē turbatus ex tali causa animo iniurian di illum qui tūc erat clericus et erat in p̄fessione clericat. et sciebas eum clericū esse Item vidisti eum ferentē coronā habitum et tonsurā clericalem deferentē quibus p̄ actorē confessatis p̄bata ē excōnicatio ante

licita test. sed post li. test. Pone q petā ali/
 quē ab ecclia quā s iura retinet remoneri
 dicā pono iuramento qd hz z possidet ecclie
 siā sancti D. Itē q hz et possidet eccliam
 scī p. Itē q libet eaz hz curam aiaz. z eas
 p^o p^o ciliū acq̄siuit. h̄ p^o fessato succūbit re^o ni
 si dispensationē vl̄ instā cam ostēdat Itē de
 bēt fieri positōes sup̄ p̄tes i libello. Et no/
 ta q̄ mltiplices sunt positōes. Una d̄r po/
 sitio p̄tinēs. z tali coget iudex r̄ndere. vt in
 c. p̄ticiuz. d̄ testi. li. vi. z si dubiū est an perti/
 nēs sit vl̄ ne inclinabit se iudex ad id qd ve/
 risimil^o est z in dubio tuti^o est q̄ facit r̄nde/
 re vt de p̄fes. l. statuiū^o. li. vi. ff. de interroga.
 ac. l. de etate. §. ex cā. z. l. vbi cūq̄. e. tit. Alia
 est positio i p̄tinēs cui non cogit q̄s r̄ndere
 Itē qdam est negatiua positio. z tal̄ nō d̄z
 admitti. qz p̄bis affirmatiuis ponēda ē. nā
 negatiua nō p̄bat. z id qd ponit si negatur
 ponēs ip̄m p̄bare hz. ff. d̄ p̄ba. l. ij. C. eo. ti. l.
 accoz. z d̄ p̄ba. qm̄ s̄ falsaz. Fallit qm̄ als q̄s
 p̄ talē positioē p̄bati nō p̄t. c. statuiū^o.
 p̄alle. vl̄ sup̄ facto p̄gnāti. vbi indirecte p̄/
 bat. c. ex tenore. de test. z. C. d̄ cōtrahē. z cō/
 mit. l. optimā. Itē positio q̄ nō reuelat po/
 nentē. vel ei nō p̄dest. nō debet admitti. q̄a
 nō debet q̄s ad p̄bandū id admitti qd p̄ba
 tū ei nō p̄deset. l. ad p̄bationē. C. de p̄ba. c.
 dilecti. de excep. Itē positio q̄ non fac̄ ad
 cam. vel q̄ nō est sup̄ re de qua agit in libel/
 lo. vel sup̄ eo q̄ repellat agentes si p̄ponit ex
 p̄te rei dicit imp̄tinens. z nō est admittēda
 Itē positio q̄ dependet ex alia q̄ fuit nega/
 ta vl̄ p̄cessa. nō est admittēda. qz sup̄ eo nō
 est ampl^o q̄rendū. ar. ff. nau. cau. sta. l. licet.
 ne r̄tioni sit p̄trarius sicut nauta vent̄ cō/
 trarijs nauigās. vt in auten. d̄ his q̄ ingre.
 ad ap. §. j. coll. v. z. c. p̄ tuas. de p̄ba. l. gene/
 raliter. C. de nō nu. pecu. Itē positio impli/
 cita nō debet admitti p̄pter piculū periurij
 Et ideo debet diuidi vt certū z vez r̄ndeat
 ar. ff. de intro. act. l. de etate. §. qd̄ autē. z. §.
 nihil. qz etiā iudex cauere d̄bet ne sit āceps
 piurij. C. si aduersus vēditō. l. j. c. si p̄o. d̄ iur/
 reiu. C. de iudi. vidui. col. l. j. Itē nota q̄ ef/
 fec^o positio nū est. q̄ eas p̄fiter̄ habet. p̄ cui
 eto. C. de p̄fes. l. vnica. §. j. z positioibz nō re/
 spōdes habet p̄ p̄fesso. c. si. de iura. calū. d̄
 p̄fes. si post p̄stitū. li. vi. Itē positioibz vbi
 iuramentū est de veritate non p̄t r̄nderi p̄
 p̄curatozē nisi sit cā vniuersitatis vl̄ p̄uēt^o
 c. p̄titiū. de testi. p̄all. c. pastoralis. cū sua gl.

de iudi. Itē positio nū utilitas est. qz aliq̄n
 qd̄ directe negat. indirecte cōcedit in toto
 vel in pre. vt de iureiur. c. cū impositionibz
 li. vi.
 Pollicitatio est solius offerentis p̄missio. ff.
 de polli. l. ij. Et differt a stipulatioē. z a pa
 cto. qd̄ est duoz cōsensus atqz p̄uētio.
 Possessio fm̄ d̄zo. C. de acq̄. z reti. pos. ē cor
 palis rei detētio corp̄is z animi et iur̄sāmi
 niculo cōcurrēte. Vel sic. est ius qd̄ dā q̄ ali
 q̄s rē corp̄alem vere in p̄ate hz. z d̄r corp̄a
 lis rei ideo. qz sola corp̄alia possident. In
 corp̄alia aut̄ dicunt̄ q̄si possideri et q̄si tra/
 di p̄ patientiā z vsūm. Nā incorp̄alia nō pos
 sunt corp̄alr̄ app̄hēdi sic iura et seruitutes
 z ideo nō possident. c. p̄quest^o. de fo. cōpe.
 in glo. ff. de vsucap. l. sequit̄. §. si vina. ff. de
 acqui. pos. l. ij. in p̄n. et tū p̄scribunt. c. cū
 ecclesia. de cau. pos. Ideo regula i sexto di/
 cit sine possessioē p̄scriptio nō p̄cedit. et de
 bet itelligi etiā de q̄si pos. z ibi hoc no. Itē
 impossibile est plures eandē ecclesiā vl̄ bñ
 ficiū insolidū possidere. ca. licet. de p̄ba. de
 elec. vt q̄s dual. li. vi. cle. si duobz. vt lite p̄.
 vbi glo. vide etiā in. c. cū venissent. d̄ p̄cur.
 z iō bñ d̄r detentio. qz res naturaliter tene
 tur ab eo q̄ corp̄alr̄ insittit ei. Itē d̄r corpo
 ris z animi z iur̄s. qz hec tria vt q̄s vere dia
 cat possidere cōcurrere debēt. l. act^o corp̄is
 affect^o animi. z am̄niculuz iur̄s. Nā op^o ē
 vt q̄s corpe adipiscat. vl̄ saltē ocul^o. Suffi
 cit em̄ plerūqz visus oclōz. et animi affect^o
 cū voluntate tradētis qz ipse animi affectus
 necessari^o est. nō aut̄ p̄ se corpe aut p̄ se anio
 possidet. qz certū est possessionē solo aīo a/
 mitti puta si q̄s se posse repellit suspicet Itē
 oportz q̄ ius approbet. Nā licz q̄s sacre rei
 vl̄ religiose corpe z anio insittat. nō tū d̄ iur̄
 re possidet. qz res sacra vl̄ religiosa nec ab
 ignorāte. nec a sciēte possidet. z dicitur pos
 sessio. q̄si pedū positio.
 Possessionuz alia est iuris tm̄. alia facti tm̄.
 alia facti z iuris simul. z hec interdū habet
 plus iuris. minus facti. interdum ecōuer/
 so. vt no. de p̄ces. p̄ben. cum nostr̄. et. C. d̄
 acqui. pos. l. j. Itē Du. de porta rauennata
 differentia posuit inter possessionē vacuaz
 et vacantē. vt in glo. ij. C. vñ vi. l. si. Et Jo.
 ibi reprobat. z si. glo. c̄cludit q̄ nō differūt
 Sed vacua siue vacans est q̄ a nemie pos/
 sident animo vel corpe p̄pter longū tēp^o vel
 p̄pter obliuionē ex lōgo tēpore. z nota q̄ si q̄s

pro auctoritate possit ingredi possessionē alicuius rei. et accedēdo iudicē ab eo ipetrat licētā ingrediēdi. tal' p' statutū si opposituz caueat nō puni. qz potuit sine auctoritate iudicis. q' mltō magis cū eius auctoritate ingredit'. hoc colligit ex glo. h. in transitu. §. multis modis. insti. de lib. Itē possessio civilis quāq' requiescit sup' naturali vt si tu possides noie meo. vel p'cario a me. Quāq' non req'escit. vt in usufructuario meo q' naturalē hz possessionē ex iure. s; ego dñs habeo civilē rōne dominij nō req'escitē i naturali usufructuarij.

Possessor bonoz Req. sup' bonoz possessor vt fili' emancipat'. vl' agnat' q' dicunt' bonorū possessores ex bonoz edictali z decreta/ li. Nā statim vt habēt edictā et decretā possessionē ex h' hnt interdictū decretū ad hoc vt cōsequant' hereditatis possessionē. Differūt heres z bonoz possessor. vt supra bonoz possessio. vñ aditis hereditarij heres nō desiderat auctoritatē iudicis. sed bonoz possessor req'rit auctoritatē z patientiā iudicis. insti. d' bo. pos. §. q's aut.

Possessorij iudiciū ē triplex. s. possessioe ad piscēda. retinēda. recupanda. vt i. c. pastor. de cau. pos. i. gl. iij. z vide. s. interdictū Possidere natural' d' q's cū est in re vel ei' pte. vl' saltē cū res est in cōspectu ei' vt ipaz videat vl' ptem eius fm Azo. in sum. C. de acq. z certi pos.

Possidere civilit' d' q's cū nec est i re nec res in cōspectu ei'. sed possessioez solo aīo hz z rē de iure retinet. scz q' tal' sit psona in quā cadere possit hmoi possessio. vt no. Jo. an. in reglā sine possessioe. li. vj. et allegat' ibi iura Nā laici quāq' de facto possident decias z spūalia. vt no. bar. brix. ruij. q. j. i. pñ. et gl. magna. i. fi. Nā aliud est possidere. z aliud legitie possidere. d' resti. spo. ad decias. li. vj. Et nota q' possessio civil' z naturalis sil'. vl' civilis tm req'rit ad p'scriptioez. s; natural' tm non sufficit nisi als civilit' possideret. vt tractat plire Dy. in reglā sine possessioe. li. vj. z est rō. qz hñs naturalē tm acq'rit eā clā p' introitū quā dñs est absens quē credit' si/ bi q'stionē mortuoz. z sic male fide hz naturalē q' nō p'scribit. §. q' ad nūdinas. l. clam. possidere. ff. de acq. pos.

Possidere claz est absente dño z fructuario excluso clāculo possessionē ingredi. vt dominij possessione p'net.

Possidere vi est violenter possidere. Possidere p'cario est rē ad petitiōes vl' p'ces meas mihi cōcessam ad vsum possidere q'diu patit' is q' cōcessit.

Possidere p' indiuiso est aliquā rē ita possidere. vt nullā pte in ea habeat ab alijs diuisam. vl' vt nulla sit ps quā possideat sepa tam siue diuisam.

Possidere p' herede est ita possidere q' putat se heredē verū cum nō sit.

Possidere p' possessore d' ille q' ita possidet q' scit se nullā cām iustā possidēdi h're. vt si interrogat' fuerit q're possideat vl' quō nullā rōem p'tēdit q're possideat. sed dic' possideo

Possidere p'prie dicunt' mobilia eo q' eis pedibus quis insistit. vñ d' planta venit illa possessio.

Possidet autē h' iure qd' iuste. h' iuste qd' bñ qd' aut male possidet alienū est. Male aut' possidet q' male suis vit' vl' aliena p'sumit. de h. sig. ius dictū est.

Possessorē facere causa rei seruande. aut in possessionē mittere est. sibi grā. Lōrendū talē fundū esse tuū et p'basti. iudex p' executorē suū mittit te in possessionē z facit verū possessorē. Itē volui agere cōtra B. z cum vocari feci ad iudiciū z cōtemnit venire. z iudex mittit me in possessionē illi' rei quāz petebā. nō vt fecit me possessorē. s; vt in fūdo maneā cā rei seruade et custodiēde. z rē illā tenebo donec p'bauero meā esse. z si ad uersarius meus tādē redio affect' moueat. z de sua cōtumacia resipiscat. z mecū litē si velit aliqd' dicere habebit. de hoc sup' mittere in possessionē.

Posse. i. debere. ff. de libe. z posthu. l. placet reglarit' tm p' ti. ff. d' offi. p's. l. sepe. cū sequenti de re indi. nō quicqd. z. C. quō z qu. iu. l. et. Et multis modis dicimur posse Un' Possesse quidē rebz dant ius natura p'as. Officiū meritū qntum diuina voluntas. De h' vide gl. in. c. sciscitatus. de rescrip. z ibi cōcor. Nam posse dicimur etiā illud qd' licite z sine incōmodo nostro possum'. ff. de f. sig. l. nepos. p'culo. in fi. simile de cōdi. insti. l. fili'. q' in fi. ff. vbi tex. vt generaliter dixerit q' cōtra bonos mores fiunt. nec facere nos posse credendū est vt. xxij. q. ij. faciat homo vbi etiā de mltiplici possessione. z Innoc. de cōces. p'ben. accedēs. et. ff. de re. iur. l. i. cōdemnatiōe. vbi glo. z. iij. q. vj. h' apppe. C. de legibz. l. nō dubiū.

Post quādoq; etiā notat statim post inchoationem. vt. l. ij. §. itē mutuū. ff. si cer. pe.

Potest necessitate imponat interdum. ff. de offi. p̄si. l. sepe. z. l. sequēti. de hoc. ff. de iudi. l. nō potest. vbi plene. z. est glo. in p̄bo non potest. in regula beneficium. de regu. iur. lib. 2o. vj.

Postliminiū est ius amisse rei recuperande ab extraneo z in statu p̄stinum reducende. quā quis p̄pter captiuitatē vel p̄ seruitutes amisit. morib; z legib; institutū. vt colligit ff. de cap. z postli. reuer. l. postliminiū. §. r̄n̄. sio. Unde p̄ hoc ius recuperat quis cū a captiuitate reuertit iura que amiserat et ipso reuerso fingit hoc ius ipm semp in ciuitate fuisse. Unde breuiter postliminiū est ius q̄ restituit res vsucapta vel p̄scripta ab aliq̄ alicui quā p̄ captiuitatē amiserat. xvj. q. iij. p̄teaa. Dicit aut a limen z post. l. i. iuxta. q̄ si iuxta limen dom⁹ sue semp fuisse z posse disse. vel qz captus ab hostib; z vltra limina meriū imperij deduct⁹ postea intra limina reuertit. Nam sicut limina sunt i domo que sine quendā faciūt. ita z imperij limina veteres voluerūt esse. fm̄ 230. C. de cap. z postli. reuer. z instit. q. mo. ius pa. po. sol. §. dictū aut est postliminiū. Et dicit lex q̄ oibus eque postliminiū est. nō solū his q̄ pugnare possunt. s; oib; q̄ ei⁹ nature sūt. vt cōsilio vel alijs modis viles esse possint. vt ff. de capti. z postli. reuer. z. de voto. ex multa in glo. vj.

Posterior lex vel posteri⁹ statutū. rescriptuz vel pactū derogat priori quādo cōcurrunt. Verbi gr̄a. Lex p̄cedit z lex p̄traria sequit̄ tūc p̄or tollit. etiā de ea nō facta mentione. l. nō est nouū. z. l. sed z pastores. ff. de legi. dū dicit lex. Licet p̄trarie sint. de h. ca. j. de p̄si. li. vj. Rō est volūtas p̄dentis legem Et sumit significatū ex scientia prioris legi. z cōtrarietate posterioris. nā p̄dens posteriorē scit etiā p̄orem. qz p̄nceps habet omia iura in scrinio pectoris sui. c. j. pal. z. l. omniū testamētoz. C. de testa. Ideo p̄dendo posteriorē p̄trariā. videt tollere priorē. qz si vult valere illā. vult valere nō istam illi p̄trariā alias esset incōpossibilitas. Et hoc colligitur rō cur tam varie rescriptū posteri⁹ non reuocat p̄us. nisi exp̄sse fiat de p̄ore mētis. z tamē institutio posterior etiā nō faciēs mentionem de priori. tū derogat ei vt hic dicitur qz p̄nceps ex certa scia prioris p̄stitutōis ha-

bens iura in pectore suo reclusa p̄sumitur scire p̄orem. z facere posteriorē. Sed quia rescripta cōtinent facta que nō sunt in pectore p̄ncipis reclusa. qz factorū omniū habere memoriā. z in nullo deficere diuinitatis est pot⁹ q̄s humanitatis. C. de vete. iur. enucle. l. j. §. j. si quidē ergo p̄nceps nō p̄sumitur p̄cius p̄mi rescripti p̄dēdo scōrum. vt dicit Boff. in sum. §. derogat. de p̄sti. S; vbi p̄suetudo in aliquo loco v̄l statutū municipale p̄cedit. z lex p̄ncipalis general sequitur. p̄traria certe p̄us nō tollit. c. j. in secundo dicto. de p̄sti. li. vj. quia non apparet p̄ncipē scire illā p̄suetudinē vel statutū illō imo verisimile est eū ignorare cū ex alieno facto inducat. Ideo nō potest p̄cludi ipm tollere voluisse. qd̄ verisimile ignorabat. obtinebat ḡ lex illa locū tantū in nō cōtrarijs p̄ori p̄suetudini vel statuto. vt. c. j. pal. Sed si in lege tali posteriori cauet q̄ valeat generalit̄ z sp̄ealiter: nō obstante q̄cūq; statuto p̄trario vel p̄suetudine. tūc tollit p̄or p̄suetudo vel statutū. ar. l. si q̄s i dubio. ff. de lega. iij. iuncta. l. quorū. z. le. resc̄pta C. de p̄ci. impa. offe. Et est rō ex tenore posterioris legis. qz clare patet in posteriorē tollere velle p̄orē p̄suetudinē vel statutum licet ignoret

Posthumus vel posthuma dicunt q̄ v̄l que post humanitatem. i. postq̄ pater dat⁹ est humio nascit. Improp̄e autē quilibet d̄r posthumus. q̄ nascit post testamētū fm̄ 230. C. eo. ti. Posthumus etiā d̄r nepos q̄ posthumationē animat⁹ est p̄prio patre sup̄stite. et ille p̄rie d̄r neposthumus. q̄ si nepos posthumus

Postulatio. est alicui⁹ p̄sone ad dignitatem vel societate fraternā canonica facta vocatio. vel p̄sone ad eligendū petitio. que eligi nō potest. Vel sic fm̄ Boff. Est ḡfe petitio vt cū ex gratia petit̄ aliq̄ ineligibilem licenter eligi. Et est duplex postulatio. scz solennis. que est alicui⁹ inabilis aliter q̄s propter crimē a sup̄iore ad b̄nficiū vocatō. z admissiois petitio. vt in. c. vnico. d̄ postu. pla. li. vj. Et h̄ p̄firmata h; vim electionis Alia nō solēnis est petitio facta a superiore vt tollat obstaculū aliq̄ eligi z ad b̄nficiū acceptādi illā p̄supponit electiōem aut vel post fieri. vt monach⁹ elect⁹ nō p̄t consentire sine licētia sui abbatis. z sic postulatio licētie ab abbate nō d̄r solennis. ergo

postulatio solū est inuēta ppter incapaces. vt illegitimos z nō sufficiētis etatis. vel p^o bñficiatos. Nā q̄ capax est dignitatē nō debet postulari s; eligi q̄re postulatio nō multum differt ab electōe. Et nota q̄ postulari debet z nō eligi sextuplices p̄sone. P̄mo archieps ad aliū ep̄atū. de postu. pla. bone Secūdo eps ad ep̄atū v̄l aliū archiepatū c. z si vnanimis. c. ii. Tertio laic^o ad dignitates. l. ij. dis. h. ius. Quarto cleric^o in minorib; ordinib; p̄stituit^o. c. p̄te rea. de eta. z q̄li. Quinto illegitime nat^o. de elect. innotuit. Sexto q̄ nō est i etate legitima p̄stituit^o. de elec. cū in cūctis. z. c. cū nobis

Postulare v̄l aduocare est aliquē desiderium suū. vel amici sui corā iudice. v̄l apud eū q̄ iurisdictioni p̄est in iure exponere. vel alterius desiderio p̄dicere. ff. e. ti. l. postulare. z. ij. q. vii. §. tria. p̄. est aut. z. C. de p̄cul. l. j. z. C. de postu. l. ij. z. c. cū sacerdotis. de postu. in glo. ij. v̄l p̄tor inq̄t q̄ nō habet aduocātū ei dabo. ff. de postu. l. j. §. ait p̄tor. z intelligit si habere nō p̄t. Dabit em̄ feminis pupillis debilib; z his q̄ sane mētis nō sunt. vel ppter potentiā aduersarioz aduocatos inuenire nō p̄t. ff. de offi. p̄cō. l. nec q̄cō. §. v̄l. z hoc p̄ salario uento a pte vel statuto a iudice iuxta facundiam aduocati modū litis z fori p̄suetudinē quātitatē nō excedēte. v̄l aduocare z salariū recipe p̄ aduocādo bñ licet. ij. q. ij. nō licet. xij. q. v. n̄ sane. vbi Bug^o ad macedoniū inq̄t. Nō d̄z ideo iudex v̄dere iustū iudiciū. aut test̄ verum testimoniū. qz v̄dit aduocāt^o iustum patrociniū z iuris perit^o verum p̄siliū. licet Bui. dixerit p̄tra q̄ nihil possit recipi p̄ iusto patrociniū. vt no. in. c. nō licet. p̄all. Itē aliqui p̄hibent postulare p̄ edictū p̄toris Un̄ versus. Nō cuiusq̄; dat̄ vt postulet. id est. aduocet. imo vetat. Addict^o pene. f. nuf puer. actor arene. Luminib; cassus mulier muliebr̄ia passus. Laueāt aduocati postulatēs ne causas desperatas assumāt. z si forte a p̄ncipio assumpserint ignorāter cū de vicio cause patuerit cessent z salariā iaz recepta restituāt. C. de iudi. l. rē nō nouā. Et nota q̄ quattuor sunt obseruāda aduocāt^o Primo vt cause qualitātē examinēt. z iustā si voluerint assumāt. iniustā v̄o repudient Secūdo vt modestiā veritatē z legalitatē seruet in aduocādo. Tertio vt salariū pueniēs petāt. Quarto vt nec p̄ncipio pueni-

ant de certa pte litis v̄l cū grant dāno litigatoz. nec post ceptā litē vllū pactū inēat cū eo quē in p̄ria fide receperūt. fm Boff. in summa

Potestas q̄ncq; modis accipit. ff. de p̄. sign. l. potestas. Itē potestas q̄ncq; capit in feminino genere. vt. c. fi. d̄ iudi. z sic capit substantiue in abstracto z addit ei adiectiuū. vt ibi florētina potestas. q̄ncq; i masculino genere vt. c. tua. de homi. z sic sumit^o p̄cretiue significās officialē ciuitatē habentē iurisdictionē vel potestatē p̄mo mō dictā. z sic itez addit sibi p̄nomē possessiuū dicēdo noster vel vester potestas.

De Pr

Pragma grece d̄z latine causa. v̄n pragmata negocia dicūt. inde pragmatic^o. i. causidicus. v̄l actor negotioz z causarū fm Jfi. li. v. z. r. q. ij. h̄ius porrectū. in fi.

Pragmatica sanctio d̄z causa i p̄storio p̄ncipis v̄tilata corā p̄cerib; sacri palatij. et p̄stitutio quā impator p̄silio p̄cerū statuit seu sancit. Q̄ncq; etiā d̄z cōfirmatio in scriptura facta ab impatore cū cause cognitione sup̄tractu p̄mutatōis. vt. c. j. de re. p̄mu. in glo. z pragmaticū sacrum est p̄ncipis rescriptū. vt in. ca. fundamena. de elec. libro. vj.

Pragmaticarij sūt q̄ scribunt pragmaticas sanctiōes. z alio mō dicūt seriniarij. v̄l magistri scrinioz v̄l scrinioz memoriales. eo q̄ adeptā scripturā sanctionē in scrinio posita custodiebāt ad memoriā

Prebenda est ius p̄cipiendi puentus in ecclesia collegiata ex actione proueniens cōpetēs alicui tanq̄ vni de collegio qd̄ ius eccanonia descendit. nō debet em̄ canonic^o sine p̄benda esse. vt in. c. relatū. e. tit. z p̄cedit ex institutiōe z officio. qz ex h̄ q̄ facit q̄s officium d̄z p̄cipe p̄bendā z bñficiū. sed canonia q̄re sup̄ de L. vt in. c. cū. m. ferrariens. de p̄sti. in glo. vj. Itē p̄benda q̄ncq; capitur large p̄ iure qd̄ alicui nō tanq̄ de collegio sed rōe ministerij officij paupertatē v̄tilitatē p̄cedit vtendo z fruēdo in vita sua certis rebus eccie vt redditib; q̄s canonici recipiūt vel aliq. de tali habetur in. c. quia nōnullis de magistris. xvj. q. j. possessiones. z. §. illō. Et laici marie nobiles h̄nt tales p̄bendas fm Lōpo. in. c. cū. m. ferrariens. pal. Precariū fm Azo. eo. ti. in sum. est id quod

precibus utendū pcedit petēti tamdiu q̄dū
 patitur q̄ pcessit. s̄ fm Hoff. in sum. e. ti. est
 illud pign^o obligatū creditori. 2a credito-
 re ipi debitori pcessum 7 utendū q̄dū pa-
 titur 7 pmittit q̄ pcessit. vt est text^o in. l. j. d̄ p
 ca. ff. vbi dicit Ulpian^o. q̄ hoc gen^o liber-
 tatis ex iure gentiū descēdit. Et subdit ibi-
 dem. Differt autē p̄cariū a donatōe. quia q̄
 donat sic dat vt nō recipiat illud qd̄ dat. s̄
 qui p̄cariū pcedit p̄mo sic pcedit vt reci-
 piat q̄ncūq; placebit. Vel p̄cariū est factus
 inter dñm 7 colonū. 7 est tract^o gratuitus
 7 similis cōmodato intantū vt quidā dice-
 rent hos cōtract^o nō differre nisi v̄bis. q̄ tñ
 etiā differūt re. Nam licet in multis ueni-
 ant p̄cariū 7 cōmodatū. differt tñ p̄cariū
 a cōmodato. nā cōmodatū fit ad certū vsū
 nec potest reuocari vsu expleto. p̄cariū v̄o
 quādo cūq; placuerit potest reuocari. Itē
 p̄cariū quādoq; d̄ tract^o de q̄nquēnio
 in q̄nquēniū reuocāditur. Et si quinquē-
 nio elapso sub taciturnitate p̄tereat tunc
 reuocari intelligit talis cōtractus. d̄ autē
 p̄cariū ideo quia est cōtractus ad p̄ces
 factus

P̄cariā p̄ba sunt hec. rogo. volo. mando.
 fido. cōmitto. iubeo autē p̄ceptiū est. C. cō-
 munita delega. l. ij. in p̄n. mādō q̄ncq; ē v̄bū
 p̄cariū. ar. ij. q. iij. mādastis. vbi ep̄ns man-
 dat pape. q̄ncq; tñ mādō ponit p̄ceptiue. sic
 etiā rogo. vt. ij. q. iij. rogo q̄ncq; mandatiue
 vt. ff. de neg. ge. l. si mei rogatu. i. mandato
 suscepistis. Itē q̄ncq; d̄ p̄cariue. 7 sic vt fre-
 quētius ponit

P̄cariā d̄ donatio ad p̄ces facta vsq; ad
 mortē recipiētis. xij. q. ij. sepe. xvj. q. iij. cleri-
 ci. 7 est tract^o ille affinis emphiteosi. Itē
 p̄cariē dicunt quedā p̄statōes seu p̄cessiōes
 vsufruct^o ad p̄ces facte in recōpensationez
 p̄prietatis q̄ dat eccie: cui^o forma habet
 r. q. ij. p̄cariē

P̄ceptū. Require supra Mandatū

P̄eco est q̄ apud acta aut i ciuitate publice
 p̄clamat vel p̄nūciat aliqd̄ faciendū vel di-
 mittendū p̄ quē plerūq; fiebat edictor nar-
 ratio. i. recitatio 7 publica in ius vocatio 7
 citatio alicui^o matrimonij v̄l rei vendende
 nūciatio 7 subsistatio

P̄ces fm cardinalē in rescriptis tantū va-
 let sicut absolute 7 sine cause cognitōe. vt
 de heret. c. d̄ xpianos. li. vj. Et dic cardinal^o
 si ponit in statuto opat vt ipm non tollat p̄

sequēs statutū in causa in quo sublatū fuit
 set si nō apponeret. Et dat simile de iuramē-
 to apposito in. le. si q̄s. in p̄nci. ff. de lega. iij.
 Bal. aut dicit q̄ nō valeat p̄cise. i. sine cau-
 se cognitōe. q̄ sic text^o esset supflu^o. in. ca. ij.
 de rescrip. vbi ponit exp̄sse p̄cise 7 etiā sine
 cause cognitōe. Saluādo tñ p̄mū dictum
 d̄ q̄ ille tex. ponit declaratiue v̄l expositi-
 ue. 7 p̄ id est. qd̄ dictū magis placet doc.
 P̄cipiciū fit sine modo. 7 cū periculo. d̄ se-
 pul. ex p̄te. 7 fm Jo. an. in cle. pastoralis. d̄
 re iudi.

P̄dictū d̄ fund^o v̄l ager. Re. s̄. Ager
 P̄dictū v̄banū 7 p̄diū rusticū Require ibi-
 dem. 7 etiā actio finitū regūdoz

P̄dictū dotale ē q̄n ista duo p̄currūt scz q̄
 matrimoniū tractū est. 7 traditio p̄dij in-
 teruenit fm Azo. d̄ fun. dota. C. in sum.

P̄dictū canatū fm Jo. 7 Accur. C. e. ti. i ru-
 b̄ri. fuit p̄diū in q̄ fuerūt cellule. v̄n canat^o
 id est. cella. nam cana grece cella d̄ latine.
 Vel aliter erāt tūc p̄dia scripta vt redderēt
 inter cellulas fm Azo. ibidē li. ij. 7 eoz co-
 loni dicūt canati. v̄l dñici coloni. q̄ dicta
 p̄dia erāt in p̄zatis

P̄fect^o august^o. v̄l augustal^o d̄ p̄fect^o egypti.
 vt. ff. d̄ offi. p̄fec. augusta. l. vna. C. e. ti. l.
 q̄ impator. nā impator marum^o august^o in
 egypto p̄mo p̄fecti potestātē introduxit.

P̄fect^o p̄torio ab initio magister eq̄rū cre-
 at^o est cū dictatores sibi antiq̄t^o magistrōs
 militū eligerēt q̄ p̄ncipali sollicitudini asso-
 ciati summā p̄ dictatores gerebāt p̄ratem
 p̄ exēplo p̄ncipes ad q̄s gubernaculum rei
 publice puenit postea elegerūt p̄fectos p̄re-
 torio q̄b^o publice discipline emēdatio con-
 cessa est. q̄z auctoritas ita est āpliata 7 ado-
 approbata vt nec ab eoz sentētis appellari.
 nec in integz restitutio facite possz postula-
 ri. Et erāt q̄tuor. i. p̄fect^o p̄torio oriētis. p̄-
 fect^o p̄torio affrice. cui^o sedes ē in carthagi-
 ne. p̄fect^o p̄torio illustri. 7 p̄fect^o v̄rbis. ff. d̄
 offi. p̄fec. p̄to. l. j. 7 ibi no.

P̄fect^o vigilū idē est q̄ p̄fect^o nocturnus
 Noz aut officij est d̄ nocte facere excubi-
 as. p̄fuerūtq; incēdijs arcēdis. q̄ etiā caue-
 bant inq̄rebāt. 7 puniebāt incēdiarios. fu-
 res. grassatores. effractoies. nisi delinq̄us
 esset tā famosa p̄sona vt ad p̄fectū v̄rbis de-
 beret mitti puniēda. poterant etiā iudicare
 de captarijs. q̄ in balneis vestimēta custo-
 dienda suscipiūt si aliqd̄ dolo fecerūt. vt. ff.

de offi. p̄fec. v̄igi l. ij. §. cognoscit
 Prefect⁹ annone dicebat q̄ de annona. i. de
 blado curā habebat. Re. supra Edil' ceral.
 Prefect⁹ vrbis dicebat cui ab impatore cō/
 cessa est vrbis admīstratio. q̄ ceteris magi/
 stratib⁹ ex quacūq; cā ab vrbē pficiscētib⁹ z
 recedētib⁹ in vrbē relicta ius dicebat z oī
 bus dignitatib⁹ in ciuitate aŋcedebat sua
 dignitate. q̄ cū ab vrbē p̄grediebāt nō hūit
 iurisdicōnē. quā p̄bere tñ potuit i ciuitate
 Sz fm azo. C. e. t. etiā extra vrbē intra cēte
 simū miliare hz iurisdicōnem. vide d̄ offi.
 p̄fec. v. p̄ totū
 Preiudiciū est q̄si quedā platio vel p̄positō
 siue p̄locutio vni⁹ rei respectu alteri⁹. Haz
 aliqd̄ p̄iudicari alteri⁹ est illud illi p̄ferri. tñ
 h̄ verbū p̄iudicare alteri⁹ modi cōstrucōz
 z ampliorē significatiōz hz q̄ h̄ p̄bū p̄ferre
 D̄ em̄ p̄sonalit' exp̄ria cōfessione. i. iudicio
 mibi p̄iudicauit. i. cōfiteōdo mibi ip̄i i iudicio
 p̄iudiciū feci. Hoc em̄ p̄iudiciū nō signifi
 cat cōmodū meū esse factū. sz incōmodum
 vt si iudex nō sequat' veritatē. sz meā cōfessi
 onē. ita d̄ res iudicata p̄itati facere p̄iudi
 cium nō vt p̄itas rei iudicate p̄iudicet. i. p̄
 ponat. sz res iudicata p̄itati. p̄iudicare igif
 est alicui aliqd̄ p̄poni. z sic dicim⁹ rē iudica
 tā veritati facere p̄iudiciū. i. ei qd̄ p̄iudica
 dū est dato qd̄ nō sit vez. nā dato q̄ ita nō
 sit sic iudicatū est. tñ p̄ponit' p̄itati.
 Preiudiciales actōnes p̄ tāto dici p̄nt q̄ in
 ip̄is tractat' de magno p̄iudicio. vel qz q̄sti
 oni mote p̄iudicāt. Verbi gr̄a. Agis p̄ me
 z aliqd̄ peti. oppono tibi q̄stionē stat⁹. dicē/
 do q̄ tu es fili⁹ me⁹ vl' fr̄ me⁹ in p̄tate mea
 p̄stitut⁹. aut libert⁹. z sic de p̄silib⁹
 Preposit⁹ p̄t dici q̄libz q̄ alijs p̄est. vsus ta
 men obtinuit vt p̄positus dicat' q̄ q̄ndam
 p̄orat' curā sup̄ alios gessit. v. sig. q̄uis
 Prepositi labaz als laboz vl' fm alijs la/
 bioz a labijs dicūt. qz forte corrigebāt eos
 q̄ male de p̄ncipe loq̄bant. dicūt aut' laba/
 rū a signo bellico qd̄ fec' fieri Cōstātī⁹ ex
 auro z lapidib⁹ p̄ciosis inf' alia sig' bellica.
 z deriuat' a labor. q̄ g' talib⁹ faciēdis p̄pone
 bant. dicebant' p̄positi. vt sup̄
 Prepositi sacroz scrinioz erāt illi q̄ p̄eerāt
 scrinij⁹ ip̄erialib⁹ q̄ alias dicebāt' p̄rimi eo
 q̄ magi p̄ncipi app̄ximabāt q̄ alijs. Tria
 aut' erāt scrinia siue camere. de q̄b⁹ tractat'
 C. e. t. li. iij. Primū scriniū erat camera epi
 stolaz q̄ p̄ncipi mittebāt' vl' ab eo mittebāt'

Secundū fuit libelloz p̄uēntialiu⁹ z p̄uen
 tionaliu⁹ z cognitiōnū vel p̄uēntionū. Ter
 tiū erat dispositiōnū. z ē registz fm Accus.
 in rubri. e. ti. l. j. pal.

Prerogatiua idē est qd̄ p̄uilegiū. de q̄ infra
 dicitur

Precentores dicunt' cātores q̄ in choro icī/
 piūt in eccia collegiata. in. c. cū olim. de cō
 sue. Et dicūt' duo genera cantoz i arte mu
 sica. i. p̄centoz q̄ vocē in cātando p̄mittit. et
 succētoz q̄ subsequēter canēdo r̄ndet. z ad/
 ditur cōcentoz q̄ p̄sonat p̄dictio. vt. r̄j. dis.
 cleror. p̄. finem

Preses est nomē generale ad oēs p̄cōsules
 z legatos cesar⁹ z oīm puinciaz rectores si
 ue moderatores. vt. ff. d̄ offi. p̄si. l. j.

Preses puincie d̄z q̄ in puincijs p̄ p̄ncipes
 summā gerebat p̄tate. Nam regna redacta
 erāt i puincias qz rectores dicebāt' p̄sides
 z sūt clarissimi vrbalini. z sic p̄prie capit' si/
 ue stricte. sz generalit' sumit' vt sup̄

Presentes dicūt' q̄ in eadē sunt puincia. l. si.
 C. de p̄scrip. xxx. annoz

Presertim ponit' aliq̄n in iure p̄ maxie. vt. c.
 ex l̄ris. ij. de homi. aliq̄n p̄ tm. vt ibidem in
 glo. de pe. di. r̄j. c. illud. vbi bo. glo.

Prelati noie itelligit' eccia z mīsteriū p̄li. z
 eccia est in ep̄o. z nō ecōuerso. nō tñ noie p̄
 lati sp̄ itelligit' eccia. vt in. c. edoceri. de re
 scrip. in glo.

Propere p̄prie. i. nimis cito

Presbyter grece iter p̄rat' senior latine. et est
 nomē dignitat⁹ nō erat' tñ. licet alicubi dica
 tur nomē erat⁹. r̄cū. di. legim⁹. nā p̄t' hono
 rē z dignitatē quā accepit p̄sbyter noiat'. et
 d̄z q̄si p̄bēs iter. z nō vt qd̄ā inter p̄etant'
 quali p̄e socijs bibēs ter. de h̄. r̄j. dist. cle
 ros. post mediū

Prescriptio fm Hof. C. e. ti. Est qd̄dam ius
 ex tpe substatia captēs. i. firmitatē. Et habz
 locū in reb⁹ imobilib⁹. z h̄ diffinitio impu
 gnat' ab alijs. nā ex p̄scriptōe nō cōpetit' inf'
 sz exceptio. Tñ sic diffinit'. Prescriptio est
 exceptio rei ex tpe subam captēs. q̄ diffini
 tio etiā ab alijs impugnat'. qz p̄scriptio nō ca
 pit' subam ex tpe. sz ex auctoritate legū. Iō
 prescriptio ab alijs sic diffinit'. Est exceptio
 rei ex tpe p̄gruēs ab auctoritate legū vim
 captēs negligētib⁹ penā infligēs. z sine liti
 bus ip̄onēs q̄ oīno magi videt' cōpleta. Ju
 ducit' aut' prescriptōz. bona fides. ius q̄ actu
 lus. p̄tinua possessio. z sine rei vicio. sz q̄n

res sit p̄scrip̄ibilis fm̄ Sof. Et nota bona glo. vlt. in. c. illud. de p̄scrip̄. vbi habes q̄t modis fiat interruptio p̄scrip̄tōis naturali ter z ciuili. vñ habem̄ dormitōem. p̄petu ationē z interruptiōem p̄scrip̄tōis. Et req̄ runt sex ad p̄scrip̄tōem si valere d̄z. s. titu lus. possessio. bona fides. res p̄scribēda. p̄ sona p̄scribēs. z p̄sona p̄tra quā p̄scribit̄ inter que possessio z bona fides sunt mari me substantiaalia vt no. in. c. illud p̄al. Et sūt xxx. casus in q̄b̄ nō currit p̄scrip̄tio q̄s ha bes in glo. si. c. cū nō liceat. d̄ p̄scri. vide eti am glo. sūmē. xvi. q. iij. de vsu. z p̄scrip̄. Itē p̄scrip̄tio est lōgi t̄pis p̄tinuata possessio in ter p̄ntes. x. annoz. int̄ absentes. xx. annoz C. de p̄scrip̄. x. vel. xx. an. l. vlt. Alia ē p̄scrip tio lōgissimi t̄pis. s. xxx. vel. xl. annoz. et illa d̄z lōgissimi t̄pis. Un̄ cū aliq̄s rē aliquā tā to t̄pe possederit ip̄am possessiōis diutur nitatē z t̄pis p̄tinuatiōz p̄scribit̄ z actorem remouet siue p̄ viz siue alit̄ siue titulo na ctus est post sessionē vel alio d̄cū q̄ in iusto p̄ncipio S̄z diceret̄ ex h̄ videt̄ q̄ decime a laicis p̄scribātur diuturnitate possessionis z p̄tinuatiōe t̄pis. Rñ. notādo q̄ seruitutes z alia iura incorpalia hñ p̄scribūt̄ spacio. xl. ānoz. dū tñ talia sint q̄ ius cōe n̄ verat̄ pos sidere. alias q̄ possideri nō p̄nt̄ de iure non p̄scribunt̄. vt sic decime p̄ laicos. vt. c. phi bemus. de deci. ex q̄ colligit̄ ar. d̄ laicos vo lētes se tueri p̄scrip̄tōe t̄pis. vt p̄nt̄ decimas possidere. vide. c. puenit. de censi. vbi glosa ecclia d̄ eccliam gaudet p̄scrip̄tōe. xxx. an noz si sine interruptiōe possideat̄ monaste riū gaudet p̄scrip̄tōe. xl. annoz. nec minoz exceptio religionis domibz opponi p̄t cū ef fectu z romana ecclia centū annoz gaudet p̄scrip̄tōe. Itē p̄scrip̄tio. xxx. annoz fm̄ an tiqua iura. s. mō. xl. annoz tollit omnē acti onem. z om̄e ius. c. audis. de p̄scrip̄. sed nō currit t̄pe scismat̄. eo. ti. cū nobis. nec sede vacāte. c. d̄ q̄rta. z. c. decie. z audis. e. ti. nec etiā t̄pe hostilitat̄. c. ex trāsmis̄sa. e. ti. Etiaz nec currit d̄ visitatiōz ep̄oz z p̄curatiōem debitā. c. cū ex officij. z. c. cū accedēs. e. ti. et est introductū p̄pter desidiā ius suū negli gentiū. z qui possunt p̄scribere z qui non z etiam que res nō possunt p̄scribi no. in. ca. cū nō liceat. e. ti.

Prescriptis p̄bis d̄z p̄tract̄ innominatus. z fallit qñ est factū inestimabile vt manumif sio. qz libertas iestimabil̄ est. z tūc dat̄ actō

de dolo. vt in. l. dedi tibi. ff. de p̄dit. ob cau. da. z. le. natural. §. qd si facio. ff. d̄ p̄scri. nec inde nascit̄ ciuil̄ actio. q̄ p̄scrip̄t̄ p̄bis d̄z. d̄ qua sup̄ Actio p̄scrip̄.

Prestigiū est qd̄ p̄stigit̄. al̄s p̄stringit̄ aciem oculoꝝ. s. obumbratio q̄dā. videlicz cū vi detur alicui se aliud videre q̄ videt. vt i in cantatiōibz. z sic p̄z vt legit̄ in vitasparz de quodā iugato nolēte accedere p̄p̄riā vxorē qz videbat̄ sibi eq̄. q̄usqz p̄ quēdā beatū ta le prestigiū fuit sublatū. Dicebat̄ etiā p̄sti gia captiōes p̄boꝝ q̄b̄ obumbrant̄. z ideo dicebat̄ p̄stigia p̄suti iur̄. vt sup̄ ins p̄suti Nec Azo. C. de le. l. adult. z de h̄. xxvi. q. v. nec mix post vnā colūnā vbi d̄z d̄ magozū prestigijs. q̄ nō sunt h̄z fantastica eē p̄bat̄ z prestigiū d̄z inuenisse Mercurius. vt ibi dem̄ textus.

Presumptio fm̄ Spe. e. ti. est argumētum ad credendū vnū factū surgēs ex p̄batione alterius vt ex coexistētia vel cōiacentia per sonaz suspectaz p̄sumit̄ coit̄. c. lris. e. t. vbi solus cū sola. nudus cū nuda in eodē lecto ex p̄sumptōe violēta p̄bant̄ copulari car naliter. S̄z fm̄ Hoff. diffinit̄ sic. Est alicu ius facti dubij. aliquōtiēs plena. aliq̄tiens semiplena inuestigatio seu p̄batio. Itē pre sumptio est qd̄dā mediū intellectuale p̄ita tis eliciēde ex circūstantijs insurgēs. exem plum pone in. c. studijs. e. ti. Illa tñ p̄batio nō infert̄ de necessario. qz alit̄ p̄t̄ se res ha bere nisi sit p̄sumptio iur̄ z de iure. Unde tres sunt spēs p̄sumptiōis. Una ē temera ria. q̄ surgit̄ a mal̄ hoibz. z ex caus̄ p̄libz. al̄s puerilibz z suspicionibz leuibz. z hec re pellit̄ z reprobabilis est. vt. ij. q. i. p̄mo. vi. q. i. oues. de sen. excō. in q̄sitioni. Alia est p̄ba bilis siue verisimilis. q̄ surgit̄ ex ml̄tis cau sis z suspitiōibz. z hec admittit̄ ad p̄batiōez semiplenā. vt de p̄sum. in mult̄ capitulis. z in. c. solite. de resti. spol. vñ coadiunat̄ ad p̄bationē si sint alia coadminicula. c. a nob q̄ matri. accu. pos. vbi glo. admittit̄ etiā ad purgationē indicendā. c. si q̄s. de purga. ca no. ij. q. iij. p̄sbyter. Tertia est violēta. q̄ ad p̄nunciandū vel p̄demnandū sufficiēs reputat̄. xxxij. q. i. dixit̄ dñs. ff. de his q̄ sui l̄ alie. iu. sunt. l. filium. z. c. lris. de p̄sumptio. Diffinitiōes p̄sumptionū vide plene in. c. is qui. de sponsa. in glo. ij. vbi de q̄ntuplici p̄sumptōe. Et vide no. p̄ Jo. theoto. l. di. ca. ferz. vbi de diuersis p̄sumptionibus

Nam p̄sumptio violēta subdistinguit. q̄a
 alia iur̄. alia iur̄. z de iure. Iur̄ est cū ius
 p̄sumit aliqd. s̄z nō statuit sup̄ p̄sumpto z
 illa recipit p̄trariā p̄batiōem. xxxv. q. iij. ex
 traordinaria. xxv. q. j. nec aliq̄ iuris. z d̄ iu
 re est cū ius fingit z statuit de ficto. p̄ quas
 fictiōem nō admittit p̄ria p̄batio. c. ad id. z
 c. is q̄. de sp̄o. z de p̄di. appo. c. p̄ tuas. vbi vi
 de p̄cor. multas. Et q̄liter ius fingit. vide
 Bos. in sum. e. ti. Nā differunt p̄sumptio z
 fictio iuris. de q̄ sup̄ fictio. Et vna p̄sumptio
 tollit aliā. c. cū inter R. de elec. vide glo. op
 timā in. l. nō est verisile. ff. q̄ me. cau. Et no
 tant doc. regulā q̄ p̄sumptio cōis trāsfert ī
 aliū on̄ p̄bādi. l. generalit. §. si petitiū. p̄. sed
 cū ex p̄sumptiōe. ff. de fideicom̄. libe. Itēz
 p̄sumptio ex necessitudine sanguis vincit
 om̄s alias p̄sumptiōes. vt ē glo. in ca. si. de
 testa. vt si lego Ludouico. z sunt duo eius
 dem nois p̄rij. z cognois p̄sumit p̄ illo q̄
 mibi necessitudine p̄iungit. z q̄ p̄sumptio
 surgit ex q̄litate. scidū q̄ q̄dā sunt q̄lita
 tes intrinsecer naturalit̄ hoī inherētes. Et
 haz q̄dā adherēt aīe. z quedā corpi. exēplū
 de p̄mis. vt bonitas. malicia. z in dubio p̄
 sumit ad bonā ptē. q̄z naturalit̄ nascimur
 sine malicia. ar. c. ad mēsam. ij. q. iij. z tal̄ p̄
 sumptio trāsfert on̄ p̄bādi in aduersariūz
 z sic intelligit. c. vnicū. de scruti. nisi semel
 esset p̄uic̄ de malicia. tal̄ em̄ sp̄ mal̄ p̄su
 mit. ij. q. v. p. to. z. c. semel. de reg. iu. li. vj. v̄
 si esset infamat̄. sic em̄ ad eū transfer̄ on̄
 p̄bandi. de secūdis. vt sanitas. infirmitas.
 z itēz in dubio p̄sumit in melī z negans p̄
 babit. vt. l. nec codicillus. C. de p̄di. nisi q̄s
 fuisset infirmus infirmitate aliq̄ desui na
 tura p̄petua. vt epiletia v̄l appoplexia. c. cū
 inter. de elec. v̄l vbi dubitarē de p̄petuita
 te infirmitat̄. vt in furioso. iō q̄ allegat cō
 trariū d̄z p̄bati. iij. q. ix. iudicas. Silt̄ si ne
 get̄ q̄s legitim̄ p̄bet negas. c. trāsmilla. q̄ si
 l̄j sint legit. Secūdo aliq̄ sunt q̄litates ex
 trinsece z accidētales. vt esse diuicē iuriscō
 sulcū. musicū. medicū. coraulā zc. q̄ nō na
 turalit̄ adueniūt. nā natura nō facit artem
 s̄z bñ p̄parat fm̄ Sal. z in his on̄ p̄bādi in
 cūbit cuiūq̄ legat̄ ad fundandā intētiōz
 suā siue affirmatiue siue negatiue. allegat
 maxie cū ps aduersa fundauit intētiōz suā
 nō tñ sp̄ succūbit nō potens p̄bare sic q̄ alē
 p̄pter ist̄ nō p̄batiōē admittat̄ ad intētiū
 suū. nā adhuq̄ iudex ex officio p̄t illū refu

tare si sibi p̄stiterit eū indignū. z B̄ in causa
 in q̄ vltra allegatiōes p̄tiū iudex p̄t imp̄iri
 officii suū. sec̄ i causa vbi de B̄ nō poss̄z ut
 si petitus
 P̄ter q̄n capis exclusiue q̄n inclusiue. vi
 de. c. lras. in fi. de p̄sump. etiā vide Inno. i
 c. dudū. ij. de elec. z in cle. j. de sum. tri. z fid.
 cathol. p̄ glo. z Archid. in. c. ebron. xij. q. j.
 Itē Bar. in. l. j. in fi. ff. de pig. act. z p̄ alios ī
 le. actiōe. C. de transac. z in regula peccatū
 de regu. iu. li. vj. Stat ei inclusiue z augmē
 tatiue q̄n cadit inter res penit̄ sepatas. vt
 dicēdo. Lego tibi om̄s vineas meas p̄ter
 domū. S̄z stat exclusiue q̄n cadit inter di
 ctiones significātes res sibi inuicē p̄ctas.
 vt lego tibi om̄s libros meos p̄ter salicetos
 ambos. Rich. z Bar. vide de hoc Albriciū
 in alphabeto suo. z no. in. l. medico. §. vroz
 ff. de le. j. Itē ibi capis exclusiue. Lego om̄
 nes suos meos p̄ter Semproniu. Rō. q̄a
 semproniu exim̄ de orōe p̄cedēti. vt ibi nō
 includat̄. l. nāq̄. §. si. d̄ penn. lega. ff. Et su
 mit rō ex hoc. q̄z est volūtas. p̄ferētis decla
 rata eo q̄ alias hec p̄ba p̄ter semproniu
 nihil oparentur. S̄z ibi sumitur inclusiue
 Lego om̄s libros meos tali p̄ter ciphū ar
 genteū que apud eū deposui. Rō. q̄z h̄ vo
 luntas p̄ferētis z p̄ba p̄ter ciphū zc. alit̄ ni
 hil oparent. nisi inclusiue exponerent. Itē
 ponit̄ q̄nq̄ p̄iunctiue nō inclusiue. vt ibi d̄
 his seruis q̄ sunt in patrimonio p̄ter decēz
 quos legauit titio lego decē seyo. q̄z sensus
 est. z decē legauit titio. z sic p̄ legatū factum
 seyo nō reuoco factū titio. z sic intellige hic
 p̄iunctiue. i. p̄iunctiue sicut fit p̄iunctio
 p̄ dictionē z q̄n cōtinuat orōes. Nā in p̄di
 ctis legatis z titius z seius nō sunt p̄iuncti
 p̄iunctiue que facit vnū corpus. de qua ī
 te. re p̄iuncti. ff. de le. ij. z ideo si in patrimo
 nio essent tantū. xv. serui. z titius habet̄ de
 cem. seyo tantū. v. l. si ita legatū. ff. d̄ leg. j.
 Et est rō quare significat sic ip̄a volūtas p̄
 ferentis declarata ex p̄iectura q̄d testator
 vult renouare nisi expressius appareret. Si
 em̄ hoc casu poneret inclusiue tunc seyo
 haberet decē legata titio. z cū hoc alia sibi
 legata. sezo seruis in patrimonio existētis.
 z p̄ h̄ esset renocatū legatū titij. q̄d nō est di
 cendū. Itē ibi cū papa dicit disp̄so tecū vt
 alia bñficia p̄ter obrenta possis obtinere.
 ponit̄ etiā p̄iunctiue siue p̄iunctiue. Nam
 sensus est. talia obtineas cū obtētis. et sup̄

istis tentis dispēso ita q̄ obtenta nō inclu-
dunt in dispēsatione. vt in. c. dudū. d̄ elect.
qz hoc nō videt̄ de volūtate p̄ferētis nisi ex
p̄ssius declarēt eo q̄ dispēsatio in casib⁹
odiosa semp̄ restringit̄. Itē exclusiue nō ex-
ceptiue ponit̄ p̄ sine. vt ibi p̄ter spem. i. sine
spe. z sic d̄r. dilatio dāda est illi q̄ p̄ter spem
trahit̄ ad alienū iudicem. l. si q̄n. C. de dila.
ibi em̄ nō ponit̄ exceptiue nec inclusiue. q̄a
oratio illa h̄ nō patit̄. z sic tm̄ ponit̄ exclusi-
ue. z sic de alijs

Preterire est testatorē obmittere aliquē qui
su⁹ heres est eo nō instituto sine eo exhere-
dato vt habuistis. sup̄ de heredib⁹.

Preteritio d̄r talis omissio vel exheredatio
fm̄ Azo. in sum. C. de libe. p̄te. vl̄ exhereda.
insti. de here. que ab intesta. defer. s. eadez.
vt supra

Pretor est q̄ in vrbe romana iudicio senatus
ad dissipandū vel disceptādū dubios act⁹
z causas ordinabat Et erat eius officiū an-
nuū vel annale. qz solo anno durabat. Et
anteq̄ a p̄lo romano ad p̄ncipē translata
fuisset potestas vel añq̄ romana potestas
sub impatore veniret habuit potestātē ple-
nam faciēdi ius z statuta z edicta. cui⁹ edi-
cta iuris onerarij noīe censet̄. qz hmōi ho-
noze z auctoritate pollebāt. vt. C. de offi. p̄-
to. l. i. z insti. de iur. na. gē. z ciui. s. p̄toz q̄s
edicta. z no. in. l. certum. C. vñ legit. q̄ p̄toz
vnius potius debet seq̄ p̄toze mortuum q̄
ius civile

Pretor fideicommissarius dicebat̄ ille q̄ de fi-
deicommissis relictis cognoscebat z ius di-
cebat z reddebat dicēs. ius dabo. ff. de ori.
iur. l. necessarium

Pretor pegrinus dicebat̄ ille q̄ inter pegri-
nos q̄ in ciuitate affluebāt vel p̄fluebāt ius
reddebat

Pretor vrbano dicebat̄ q̄ cū p̄sules ad bella
finitima alias vicina vocarent ius necessa-
rium in ciuitate reddebat. ff. de ori. iur. l. ij.
prealle.

Pretoriū est loc⁹ in q̄ ius ex more reddit̄. etl
am d̄r loc⁹ in q̄ q̄s p̄fecturā exercet cū suis
officialib⁹. z cam tractare solz. Itē ē dom⁹
p̄sidi puincie assignata. vt loc⁹ deputat⁹ in
dicib⁹ ad cognoscēdū z deputandū vel ad
sentētiandū de causis.

Pretoriū. vt in ti. de offi. p̄to. ff.

Pretoriū pign⁹ d̄r ill⁹ qd̄ alicui dat⁹ a iudice

Preuign⁹ d̄r q̄ ex marito mulier⁹ nat⁹ est añ

q̄ fuisset maritus e⁹. z ecōtra.

Preuigna d̄r pprie q̄ ex vrozē viri nata fuit
añq̄ esset vroz sua. est ḡ filia vrozis ab alio
viro p̄ori genita. z p̄uign⁹ fili⁹ talit̄ genitus
quoz p̄ vitric⁹ eius appellat̄.

Preuaricatores sūt q̄ p̄a crimia fraudulēt
occultāt. d̄r añt p̄uaricator q̄i variaator z
varica cuice qz aduersā p̄tē adiuuat pdita
sua cā ppria dū huic instat corpe ex vna p̄te
et illi mentez corde ex altera parte. vt. ff. de
p̄uarica. p̄ totū.

Primates pprie loquendo sunt patriarche.
dis. xcix. ca. i. z. ij. Etia ponit̄ p̄mas p̄ archi-
epo. c. sane. de fo. cō. Nā nō est differētia int̄
p̄matē z archiep̄m q̄tū ad effectū. vt in ca.
duo. de offi. or. nā ius canonicū nō curat d̄
noib⁹. c. petiti. de p̄cu. dis. xij. clericos. z. c. p̄-
ce. vbi est nisi diuisio noīm. cū d̄r archipri-
mates. siue p̄mates siue p̄iarche. **P**rima-
tes officioz sūt q̄ officijs p̄sunt

Primiceri⁹ d̄r ille q̄ p̄mo loco scrip̄t̄ ē i ma-
tricula notarioz. z primū locū obtinet. fm̄
le. vt. C. de p̄mice. li. xij. i rubric. Sz fm̄ ca-
hones est nomē dignitat⁹ q̄ subest archidi-
acono. vt. c. vnico. de offi. p̄mice. D̄r em̄ p̄-
mus in cātu. vl̄ in choro q̄ in aliq̄b⁹ eccl̄ijs
d̄r cantoz siue succētoz

Primipularij dicunt̄ p̄mi admīstrātes qui
scz p̄mo actioz sui officij admīstrāt vel fm̄
Dug. q̄ p̄mipulū portāt. z vtroq̄ mō acci-
pit̄ fm̄ accur. C. e. ti. in rubri. li. xij.

Primogenitū vocat scriptura. nō quē frēs
sequunt̄. sed q̄ primo natus fuit. vt d̄ p̄. sig.
ca. Joseph

Primitie sunt p̄me ptes fructuū d̄o offeren-
de. Hinc est q̄ sacerdos p̄mā missaz cātās
d̄r celebrare p̄mitias

Priniceps q̄s dicat̄. habet̄ Isa. ix. ibi. Deus
fortis p̄ futuri seculi p̄nceps pacis. Inter-
dūm d̄r angel⁹. Josue. ix. Ego sum p̄nceps
exercit⁹ zc. Interdū papa. d̄ se. di. i. cor. pa
Interdum ep̄us. de maio. z obe. si quis. vl̄
alius iuder ecclesiastic⁹. xvij. q. iij. diffinit.
in fi. Itē d̄r impator. de re iudi. ad aplice. i
p̄n. li. vi. Et appellatōe p̄ncipis intelligitur
rex. cle. vnica. de baprisino. vbi bona glo. z
in vsu seu. fm̄ Bal. Itē princeps d̄r dyabo-
lus. vt Luc. xi. c. In p̄ncipe demonioz eij-
cit demonia. Sile. xxiij. q. viij. s. ecce. v. l. s.
notandū. ibi. Venit p̄nceps. Jo. xiiij. Itēz
d̄r quilibet secularis dñs. vt. xxiij. q. v. p̄n-
cipel. Itē d̄r p̄ncipal⁹ ps in quolibz iudicio

vt. ff. de for. cor. l. i. §. in h iudicio. Etia prin
ceps dicitur quilibet prelat' eccie. vt. dis. xxxv. c. ec
ce pnci. z. c. corpa. pal.

Privata psona est psona carēs funcōe pu
blica. vide sup' psona.

Privatū ius est illud qd pncipalit' ad singu
loz utilitatē ptinet. vt i pactz z cōuētiōibus
singulariū psonaz. Require sup' Jus pub.

Privata delicta dicūt q' ciuilit' tractant. vt
si mihi furat' sis. r. et ego rebabeā ago non
vt corpaliter puniars. S; publica delicta
sunt qz psecutio ē pmissa cuilibet de p'lo.
quale ē crimen lese maiestatis. v' accusatō
de suspecto tutore vel curatore. in q' b' oēs
accusare pnt

Privati dicūt p'rie q' nō sunt pstituti i aliq'
dignitate. xxiij. q. i. q. d. Itē dicūt oēs exem
pti a iure cōi siue sit collegiū. siue aliq' spēal'
psona. vij. q. i. petisti. z di. iij. p'ilegia

Privilegiū est pncipis bñficiū s' ius cōe in
dultū. Nō ē est p'ilegiū nisi aliqd indul
geat spēale. c. abbatē. de p. sig. z. c. i bis. de p
uile. z dicit q' si p'uant legē. vel est lex puata. i.
vni' an' alios honoz v' dignitas aut immu
nitas q' sibi puenit corz q' alijs incumbūt.
vel que de iure cōi allegant' Nā p'ilegiū
fm Jfi. li. vi. inde dictū est q' in puato pce
ditur. de h di. iij. p'ilegia. Jus em cōe ad
vna psonā directū ad omēs extēdit. lxi. dist.
miramur. de re iudi. in caus. dicunt' q' p'ui
legia puatoz leges. i. a iure cōi exceptozuz.
vt in c. p'ilegia. pal. Et nota q' p'ilegiū
nō tollit p ius cōe nisi de ipso mentio fiat.
de rescrip. cū ordinē. Nec tollit vni' p aliō
nisi in scdo fiat mētio de pmo. c. veniēs. de
p'crip. vide glo. vl. in. c. i. d. rescrip. Et p'ui
legiū est duplex. psonale z reale. c. mādata.
de p'sump. psonale extinguit cū psona. imo
quāq' an' psonā extinguit. vt cū eo male ab
utit'. z sequit' psonā. z h' vez de p'cesso inde
terminare. qz cū determinatōe loci v' t'pis
p'cessum nō sequit' psonā extra locū. vt est p'
uilegiū vsus pallij. c. ex tuaz. de auc. et vsu
pallij. Etia extincta re extinguit' p'ilegiū
reale. xvij. q. vij. z h' dixim'. in. c. abbatē. in fi
ne. de p. sig. z glo. in regula p'ilegiū. de re.
iur. li. vi. Itē p'ilegiū p'dit' ppter sex. vt in
glo. vnica. in fi. in. c. renouātes. dis. xxiij. Et
est duplex p'ilegiū. s. generale z spēale. Ge
nerale est qd cōi corpi v' collegio pceditur
vt in. c. cūz plātare. e. i. v' vniuersitati. xvij
q. iij. si q's suadēte. Et qd p'cessum est mio

ribus z ecclesijs circa ptract' vel q' si et cir
ca iudicia. Itē qd p'cessum est mulieribus
circa fideiussores. Speciale est qd p'sone
pceditur z illud extinguit' cū psona. vij. q. i.
petisti. z regula p'ilegia zc. Et pone exem
plūz de p'ilegio. Verbi grā. Princeps cō
cedit de portato v' alij nō valēti testari fm
ius cōe romanoz ciuile liberā testamti fa
ctionē h' p'ilegiū significat q' possit testari
seruādo solennitatē. q' de iure ciuili requit'
in testamēto. vt. le. si qñ. C. de inoffi. test. Et
sumit' significatū ex solennitate. q' multū vi
gilijs est excogitata q're nō est verisilē pnci
pem tā facilliter illā tollere velle. z ex p'ui
gio siue natura ei' est qz puat' ius cōe. z sic h'
ba debet recipi in suo significato strictiori.
Itē ibi pnceps volēti testari pcedit' liberā
testamēti factiōem. itelligit' q' possit testari.
nō puata solennitate iur' cōis ciuilis. duz cū
cōstet sic de milite. dicit' q' significatū sumitur
vt p'ilegiū valeat z aliqd pcedat. nisi ei sic
intelligeret nullū esset p'ilegiū. Item p'ri
ceps p'cessit alicui edificare licere i loco pu
blico intelligit' sine alter' iniuria vel incō
modo. vt. l. ij. §. si q's a pncipe. ff. ne qd i lo.
pub. si. Rō. qz omēs tues ab iniurijs. verisilē
milie non vult aliū ledere nec pnceps vult
valere suū p'ilegiū. qd est i alter' detrimē
tuz v' qd tollit ius cōe. vt. l. q'tiēs. z. l. rescri
pta. C. de p. impe. of. z h' vez nisi i p'ilegio
fieret renocatio legi' derogatōe. s. dicēdo nō
obstāte. l. tali vel tali. vt. l. si q's. in pn. ff. d. le.
ij. idē in quis casu q' euidēt' apparet pnci
pem velle tollere legē derogantē p'ilegio.
qz volūtas sua ē lex nisi p'riet' legi euāgelij.
qz hāc tollere nō pōt

Probatio fm Bzo. ē rei dubie p argumēta
oñsio. sed bec diffinitio fm Hoff. locum so
lum hz in his q' pbant' p instātiā disputatō
nis. nō aut' in iudicio vbi pbatio fit p testef.
z infra. z plerūqz p iudicia z p'sumptiones
z dicit' pbatio ab aduerbio pbe. naz pbe facit
q' pbat qd intēdit. qz p h' penas nō pbanti
um euadit. vel pbatio est rei dubie in iudi
cio legitime facta declaratio. Quāuis bec
diffinitio moderet' p'rarijs z dicit' etiā pbatio
quasi pbata actio ratōe qua sup'. Et nota.
q' pbatio fit multipl'r. Primo p aspectū vt
in notorio. quod pbatur p facti euidētiā
c. euidētiā. de accu. c. p'posuisti. de pbati. ff.
de ven. inspi. l. i. in pnci. xvij. q. iij. inter me
moratos. Nec obstat q' oculus plerūqz

fallit. c. cam. e. ti. xvij. q. j. nec aliq. q. frequen-
 tius no fallit. de h. vide Hof. de pba. in su. s.
 insinuata nob. Etia fit pbatio p aspectu in
 atroci iniuria. ff. de iniur. l. ij. Itē in erate vt
 le. minor. ff. d. mino. Secdo fit p testes ples
 vel etia p vnu cu alijs psumptioibz vebem-
 tibz. Tertio p instra. Quarto p pessionem
 Et hi qtuor modi ponut in. c. cu ad sedez.
 de testi. spo. Quinto fit p scriptura antiqz
 libroz. c. cu causam. e. ti. Sexto p violenta
 psumptione. xxxij. q. j. dixit dñs. Septimo
 p fama cu alijs psumptioibz. c. tertio loco. e.
 ti. Ha vicini fama facit pbatiōem. c. vlt. de
 frigi. z male. etia p fama cu vno teste. ca. si.
 de pba. z si iudex dubitat de fama querata
 vicinis. ff. de magistr. pueni. l. j. pot autē fa-
 ma pbari p duos testes. c. in lris. de testi. et
 magis pbat fama q vn⁹ testis. vt dicit in. c. su-
 per eo. de p sang. z affi. iij. q. iij. s. sepe. Sz
 nuqd p fama et vnu testē dz qd dēnari de
 crimine. Ber. in glo. c. veniēs. de testi. dicit
 q nō. Rō. qz in crimine debēt esse pbatōes
 apertissime z meridiana luce clariores. secus
 in causa civili. C. de pba. l. vlt. Octauo per
 iuramentū. Et nota soli sacramēto creditur
 qn de pscia alicui⁹ qrit siue dubitat. d. sen.
 excō. c. si vo aliqs. Itē pbatio testibz z fide
 tabularz pstat. c. for. de p. sig. vide Hof. e. t.
 s. spēs pbationū

Probatoria vlpbatorie officioz sunt docu-
 menta ad pbandū aliquē esse pūilegiatū
 ad officii aliq⁹ auctoritate impiali. vt po-
 test colligi. C. d. apparito. z diuer. officio. l. p-
 batoris. l. iij.

Proconsul dz iudex ordinari⁹. z est iudex a
 ppo pstituit⁹ nō a pncipe delegatus nec ab
 alio. sz aū impatoriā dignitatē creat⁹ cuius
 officii erat in puincia dirigē. s. i regno tri-
 butarijs vt p eū puinciales sua negocia ex-
 pedirēt. hic vo pluries nō pōt vti fastibz qz
 series. nemo em septimo est creat⁹ pconsul
 z nisi semel pconsular⁹ fungebat insignijs. z
 in puincia ad eū ptebatur. vt ad qscūqz ma-
 gistratus respiceret. ff. de offi. pconsul. l. pro-
 consules.

Proconsul legat⁹ est cui pconsul puinciam in-
 gressus mādatur iurisdictionem

Procurator est q aliena negocia mādato si-
 bia dño facto gerēda gratuite suscipit plu-
 ra vel vnu. ff. de neg. gest. l. iij. s. negociū. et
 ff. vi bo. rap. l. ij. s. qd ait. z dz gratuite. qd si
 interuenit merces nō est pcurator. sz loca-

tor opaz. dz mādato dñi ad excludendū tu-
 torē curatorē collegia z platos ecciaz q p-
 curatores pstituere nō pnt sz syndicum vl
 actorē. z q sic differētia inter pcuratorem z
 sindicū actorē z vicedñm. notat de sin. c. j.
 de offi. or. cū vos. z pstituit mādato gene-
 rali vel spēali. ff. e. ti. l. j. z. ff. man. l. si remu-
 neradi. s. j. Ul sic. Procurator dz is q i iu-
 dicio vl mādato dñi negocia administrat
 agēdo vl defendēdo. l. j. s. j. ff. e. ti. int quē z
 aduocatū h est differētia. qz pcurator cam
 absentz tractat. aduocat⁹ vo cam pnt. vter
 qz tñ postulare dz. vel fm cano. Omnis ad-
 ministratoz rite dz seu vocat pcurator. vt. j.
 q. iij. saluator. Ha pcurator ē nom genera-
 le ad quēlibet administratozē. z p sequētia
 que tradunt in pstitutione restringit ad id
 de quo agit. oportet etia officii pcuratoris
 esse gratuitum. qz si qd recipit facit bonos
 mores. z h intelligit qn pacific⁹ vt habeat
 certā pte ei⁹ de quo est qstio qd nō licet. pē-
 tñ licite suscipere salariū p labore suo. Et no-
 ta q duplex est pcurator. s. ad iudicia et ad
 negocia. q differūt in tribz. qz pmo pcura-
 tor ad iudicia nō pstituit pcuratorē aliū
 nisi post litis ptest. cū iā est dñs litis. z ante
 litis ptesta. aliū pcuratorē dare nō pōt nec
 tutorē nisi sit pcurator in rem suā q ante et
 post litis ptest. pstituere p. Sz pcurator ad
 negocia pstituere potest libere aliū pcura-
 torē quēcūqz vult. c. j. de pecu. l. vj. Secun-
 da differētia habet in. c. q generalit. in fi. d.
 procur. l. vj. qz pm⁹ nō dat nisi maior. xv.
 annoz. secūdus vo post. xvij annos. Ter-
 tia differētia habet de rescrip. c. et pte. dca-
 ni. Et nota optimā rōnem pme differentie
 istoz procuratoz. qz negociū extra iudiciū
 sumit originē a ministro. z postea transit i
 dñm. l. quēcūqz gerim⁹. ff. de ac. z ob. s. j. i iu-
 dicio negociū originalit est i dño z postea
 transfundit in pcuratorē. l. si pcurator me-
 us. ff. de nego. ge. Et dicit Lodo. de ro. in
 singularibz suis. q pcurator constituit⁹ ad
 agendū censet etia pstituit⁹ ad defendēdū
 vt. l. vnic⁹. s. penā. ff. de procu. Et h verus
 est in procuratore actoris. secus in pcura-
 tore rei. qz licet sit pstitutus ad defendēdū
 nō tamē ad agendū. Et dicit idē q de h est
 casus vnicus in. c. constitutus. de procu. le-
 gis penitus incognitus. etia nonnullis
 canonistis. z dicit esse mirabilez textū bene-
 menti tenendū

Procuratoriu z mandatu differunt. si etiam est differentia inter lras pcuratorias. z lras de rato. de h vide de reli. do. c. cu dilect^o in glo. j. de offi. dele. c. cora. Et nota. pcuratorium madatu dz fieri legalit. Ad qd qutu or exigunt. Primuz vt dirigat aduersario cui etia madati reuocatio est insinuada vl saltē iudici cui fides est faciēda. Secūduz vt ptimeat noia institutis z instituti. Tertiu nomē iudicis corā q pcurator dz expiri. Quartū cam in q dū corā iudice eodē plures causas habet institutēs qd notarijs bñ est notandū

Prodig^o est q neq tps neq sinē expēfaz aduertit. neq modū. ff. de cur. furi. l. j. sed bona sua dilapidado z dissipado pfūdīt. cui interdicit bonoz administratio a iudice p legē. xij. tabulaz. vl alias a lege. vt qz i. l. iuli. maiesta. cōmisit. vt. C. ad. l. iul. maie. l. fi.

Prodigiū neutri generis est cū infra prios dies ipis pdigis cū interdicit eis bonozuz administratio plerūqz a fisco pstat. vt. ff. de offi. pto. l. plebiscit^o. z accur. i glo. iij. l. qcum qz p reliqz pdigoz. C. d. fi. instru. li. r.

Probate castitatis dz q nō manifeste apparet incōtinēs. c. a multis. d. era. z qli.

Programa fm qsdā dz pcedēs scriptura q p plures puincias siue loca destinat. Sz fm Azo. in sum. c. ti. ē scriptura publice pposita. vt ibi dz in. §. mutatioes.

Proberes est q putat se heredē esse cū nō sit le. pberede. ff. de peti. here.

Probemiu est fmo general pambulans in pncipijs libroz. oñdēs in generali q postea ptimeat in spēali. interdūqz alia pluraqz cōplectēs. vt no. Jo. an. in exordio cle. sup pbo. quoniam

Prohibita intelligunt oia q nō sūt cōcessa. vt in. c. inter corporalia. de trāsla. licet videat ar. §. q oia intelligant pcessa q non sunt expresse phibita Jo nota q vbi aliqua pstitutio pmulgat affirmatiue. sp intelligit pcessum qd nō inuenit phibitū. exempluz. xxxj. q. j. c. vlt. vbi dz. qd si dormierit vir ei^o. cui vult nubat i dño. Ad dz duobz vel tribus. vñ pōt ptrahere cū his oibz. vbi fo pmulgat negatiue sp intelligit phibitū nisi inueniat pcessum. maxime vbi fuit eadem ratō vt cū dz. Ad occides. h nulli licet nisi inueniat expsum. vt in iudice cui lex h cōcedit. fm Bern. in glo. inter corporalia. pal. Potest etiā dici fm q no. ibi. q hec regula scz q nō

est cōcessum. intelligit phibitū. habeat locū in iudicis z ptractibz stricti iuris z in arbitris z puilegijs z in rescriptis licitis. Hec aut regula q nō est expresse phibitū intellicitur pcessum. locū habet in iudicis z contractibz bone fidei in bñficijs absolutiōibz z in edictis phibitorijs. In illis em qlibet admittit q nō phibet. vt i edicto de pcur. te/ sti. z matri.

Proditor est q secreta sibi cōmissa reuelat. de pe. dis. vi. sacerdos. z d. pe. z remis. omis vtriusqz. Et de mltiplici specie pditorz no. in. c. cleric^o. xlvi. dis.

Proiectū dz qddā gen^o edificij qd nulla colūna supposita ita edibz appendet vl menibz vt terrā nō tāgat. z alio mō dz appendit

Promulgare legē est eā pdere. z pditā recitare. pferre. pnūciare. patefacere. pdere vl manifestare

Promissionē cōmitti dicim^o qñ pueniri eū casum vt ea aliqd peti possit. Verbi gra. p milti tibi equū. z si nō darē euz eo die pmilti mer tibi datuz centū aureos. si mō eo die nō darē tibi equū cōmittit pmissio vel stipulatio centū aureoz

Promissio z repromissio sic differūt. qz promittendo negociū inchoamus. sz repromittendo adimplerū p solidam. Et est repromissio quasi iterata pmissio. vt res magis sit in securo. sicut fit in facto vbi fideiussio interuenit. nam debitor pmittit. z fideiussioz repromittit. vl potius z melius debitor promittit. sed debitor viceuersa qz pluries repromittit

Pronepos est fili^o nepotis sicut pneptis est filia nepis

Proprietari^o idē est qd dñs. s. q cuiusqz rei p prietatem habet

Prozogare est plongare. pducere vel pmus tempus extendere. ff. de iudi. l. j. de offi. de/ le. p. z g.

Prozogatio fit de tpe ad temp^o. c. de causis de offi. dele. z fit etiam de re ad rem. ff. d. iud. di. l. de qua re. §. j. z. c. cū olim. de offi. dele. versus si. Itē de psona ad psonā. etiā altera pte inuita. c. j. d. alie. mn. iu. cau. fac. Itē fit de iudice ad iudicē. ff. de iudi. l. j. vbi no. q fundamentū prozogationis est iurisdictione ergo in iudicē non habentē iurisdictione nō potest fieri prozogatio. quia nō ens nō sunt qualitates. le. eius q i puincia. ff. si cer. pe. z. c. ad audientiā. ij. in fi. de ec. edi. aliud

fundamentū est p̄sensu p̄tū. nā si esset er
ror v̄l titubatio nō fieret. pro gatio. l. fi. C. d
p̄di. inde. mer̄ em̄ z error excludūt pro ga
tionē. l. j. ff. d̄ iudi. qz error excludit p̄sensu
q̄ est causa pro gationis

Pro seneta est paranymp̄. i. media p̄sona
p̄ quā aliq̄s tract̄ celebrādus aut in eun
dus p̄curat. z tal̄ p̄curator i sp̄salibus d̄z
paranymp̄ q̄ explozat volūtatem hoīm.
q̄ z cū quibz velint p̄here. z q̄ sit facultas p̄
hentium v̄l p̄trahere volentiū. cui r̄mu/
heratio vel merces d̄z p̄seneticū. Et cōsistit
heratio ei circa amicicias cōplendas. z cir
ca affeſores p̄quirēdos ordinarijs iudici
bus. vide. c. j. d̄ h̄ in glo. ij. de testi. li. vj. S̄z
v̄z p̄seneta vel mediator tal̄ possit adduci
in testimoniū z cōpelli in d̄ctu in q̄ fuit me
diator. Rūdet̄ q̄ sic. v̄traqz p̄te p̄sentēte. et
regulare est q̄ in ciuilibz de p̄sensu partiuz
admittit. alias nō. in aut. de testi. §. qm̄ p̄o.
col. v̄j. s̄z v̄traqz p̄te p̄tradictēte nō admittit
Quid aut̄ altera p̄te volēte z altera non. d̄z
q̄ hoc casu cōpelli nō potest. s̄z volēs testifi
catur. vide glo. in p̄. ciuilibz. c. j. de testi. li. vj.
z ad p̄n. glo. in. c. dilectorz. de testi. cogēdis
Ite v̄z p̄seneta ex tractu vsurario teneat
ad restitutionē vsuraz. d̄z q̄ sic fm̄ glo. sin
gularē. l. si sciēte. ff. ad. l. p̄p̄e. d̄ parzi. z bar.
facit intētionem in. l. j. §. incidit. ff. ad turp.
Bal. in. c. j. §. si mulier. in pe. colū. de cōtro
uersia inuesti. Feu. p̄trariū ponit. rationē
assignās optimā. z dicit Lodo. d̄ ro. q̄ ipsi
ambo nesciūt quid dicunt sicut muscipula
sup̄ prunas. z allegat In. z Jo. an. in. c. mi
chael. de vsur. z Archi. latius in. xliij. dis. si
cut non suo. z Lapus de castiliano in alle
gationibus suis. xcij. plenius oibz discursit
Proscriptio est aduersus absentē iudicialis
p̄nunciatio vt in postez procul agat. i. ma
neat ab imperio. z talis p̄tra quē fit p̄nun
ciatio tal̄ z cui bona palā z apte scribunt.
d̄z p̄scrip̄. z debēt oia bona scribi z d̄ ip̄is
inuentariū fieri p̄tinēs tā mobiliū z se mo
uentiū diuersas spēs z q̄litates q̄s immobi
lia vt mans̄ agroz z numez vineaz q̄stum
sit in vineis oliuez arbustis aratorijs z pa
scuis. hāc p̄scriptionē greco vocabulo di
cim̄ pragmaticā q̄stionē licet aliq̄ signifi
catōe q̄stio tormentū dicat. qz tormentz cō
munis vitas inq̄rif. q̄re tortozes dicunt q̄
stionarij. vt infra de questionibz
Prolocer d̄z mariti auus. prolocrus est v̄z

oris aula

Protector est q̄ stat armat̄ cū p̄ncipe. Und̄
Olliui z Bellisan̄ erāt domestici p̄ecto
res Justiniani fm̄ Accur. in rubri. C. d̄ do
mesti. z p̄tec. p̄ to. li. xij.

Proteruita est crudelitas v̄l terribilitas. fm̄
Jo. an. in cle. vnica. de fo. cōpe. vbi allegat
Brecismū dicentē. Improb̄ est aliq̄s p̄bis
factisqz p̄teruus.

Pro tutore se gerere d̄z q̄ munimine tutoris
fungit̄ de iure siue putet se tutore siue sciat
se nō esse fingit tū se esse

Prouisio electio postulatio differūt. d̄ elec.
c. j. li. vj. z p̄uisio est latū p̄bū qd̄ cōphēdere
potest nominationē postulationē p̄ntatōz
z collationē. vt est glo. in cle. si. de elec. que
allegat iura p̄cor.

Prouincia diuersimode p̄siderat̄ distingui.
nā in materia p̄scriptionū diuerse ciuita
tes in quibz habent̄ z exercent̄ diuerse iur̄s
dictiōes segate dicunt̄ puincie. q̄nqz diuer
sitas archiep̄oz facit aliā puincia. z sic pro
uincie q̄nqz modicū distāt. vt p̄ysana. z flo
rentia. q̄nqz distinguuntur puincie medio
freto. vt hyspania. gallia. sicilia. z sic sumit̄
distinctio puinciaz. ij. q. ij. §. spaciuz. vbi
d̄z q̄ ad p̄ducenduz testes de eadē puincia
dant̄ tres mēses. d̄ p̄tigua. vi. z de trāsmari
nis nouē mēses. de h̄ in. c. v̄tra tertiā. de te
sta. fm̄ Inno.

Prudentia est carnalis cōcupiscentia. xxxij.
q. j. non em̄ alibi appellatur malicia. d̄ sp̄o.
impu. c. de illis. ij. sic etiā in delictis. de de
lic. pue. ca. pueris. de spon. impu. ca. tue. in
glo. ij.

De Pu

Pubertas. Re. supra impubes

Publicani dicunt̄ q̄ publico vectigali ad
ministrāt vñ eoz nomē descendit siue ad h̄
p̄stituti vt publica vectigalia exigāt siue tri
buta p̄ducūt. ff. de publi. z vecti. l. j. nā etiā
dicunt̄ vectigaliū cōductores fisci vel rez
publicaz. z q̄ lucra v̄l publica negocia se
culi sectāt. vt ibidē. l. ij. Alij publicani di
cunt̄ q̄ publice peccāt. vt i euāgelio Luce.
xvij. c. de phariseo z publicano
Publicarij dicunt̄ q̄ ab aliq̄ delictū sic enoz
me in publicū erariū deuoluūt
Publicaria dicūt̄ ea q̄ ob aliq̄ delictū sic
enoz me in publicū erariū deuoluunt. z in
de d̄z publicatio bonoz

Publice honestatis iusticia .est p̄nq̄tas ex sponſalibꝫ pueniēs robur trabēs ab ecclie institutione p̄pter honestatē. Nō em̄ est honestū vt quis eā ducat quā suꝫ sanguineꝫ despōsavit. c. ad audientia. 2. ca. spōsam. de sponſa. vñ h̄mōi. phibitio nō surgit ex cōsanguinitate nec affinitate tracta ex nuptiis summatis. sꝫ ex quadā publica eq̄tate inductū est hoc ius phibēs matrimoniū trahi. 2. tractū dirimēs. Et nota qꝫ iō dꝫ publice honestatis iusticia. quia in matrimoniis nō solū qđ liceat sꝫ qđ honestū est p̄siderat. ff. de ritu nup. l. semp. Et or̄if etiā ex sponſalibꝫ que d̄ iure nō for̄tunt effectū vt in. c. ad audientia. p̄al. secus in matrimonio. q̄a affinitas nō cōtrahit ex nuptiis interdicitis. vide Boff. in sum. de spō. vbi dīc qꝫ fm̄ quosdā in nullo casu locū habet hodie publice honestatis iusticia. nisi in sponſa fratris. de qua. in veteri 2. nouo testamēto phibitū esse videtur. qꝫ sponſam fratris frater habere nō potest. d. c. ad audientiam. cū concordant̄s in glo. Et rōem dicunt. q̄a sublata est in eo casu in quo de maiori eq̄tate locū habuit. s. in sobole suscepta ex secundis nuptiis cognationi viri nō copulanda potis de sanguine. 2. affini. nō dꝫ. iō 2. in alijs reuocata videt. qꝫ de similibꝫ idē est iudicium. vt ibi.

Publica iudicia sunt dicta q̄si publica. qꝫ cuilibꝫ de p̄lo p̄missa ē eozꝫ p̄secutio. vt s̄. puata delicta

Publicum ius est quod principalit̄ spectat ad publicā vtilitatem. Require sup̄. Jus publicum

Publiciana actio. Require supra Actio publiciana

Puberes a pube. i. a pudicitia corpis sūt dicti. Et dꝫ eē pubes q̄ tā cōpleuit. xiiij. annū si est masculꝫ. 2. generare p̄t. 2. xij. si ē femia. c. puberes. e. ti.

Puerpera est que parit in annis puerilibꝫ vt inquit textus. in ca. puberes. de despon. impu.

Pueri dicunt filij nō filie. Secūdo dicunt etiā om̄s serui pueri etiā sexagenarij. Tertio dicuntur omnes qui sunt in etate puerili. s. mares a septēnio vsqꝫ ad. xiiij. annum 2. puelle vsqꝫ ad. xij. annū. ff. de s̄. sig. pueri. 2. de eta. 2. quali. ex rōe. in glo. j. de regularibus. ad nostrā. xij. q. j. c. j. Dñ tñ legat̄ pueris alimēta pueri 2. puelle dicūt vsqꝫ ad. xxx

annū. ff. de ciba. 2. ali. lega.

Pullare differt a verberare. qꝫ pullamus sine dolore. sꝫ verberamꝫ cū dolore

Pupillus dꝫ q̄ cū impubes ē defijt esse i potestate patris. aut morte patris. aut emāciatione p̄ris. sic 2. pupillus dꝫ etiā si habet patrē. l. si fuus. s̄. pupillꝫ. ff. de s̄. sig. vbi dꝫ

Si est defectus etatis patris auctoritas nō sufficit ad obligandū. nec obligare potest si est in p̄ris potestate etiā p̄re auctore. qđ est singulariter notandū. s̄. p̄al. qꝫ nō est alibi nisi in. s̄. pupillus. in fi. insti. de iur. stipu.

Pupilla sitr dꝫ infra annū pubertatꝫ emāciata. vt morte patris desinēs esse i potestate eiꝫ. s̄. xij. annoꝫ. sicut pupillus infra. xiiij. annum

Pupillaris substitutio dꝫ q̄ fit impuberi in euentu mortis eiꝫ in etate pupillari. siue s̄ba sint exp̄ssa siue tacite intellecta. insti. e. ti. s̄. j.

Propriū em̄ significatū s̄boꝫ significat vltimū tacitā vulgare. vt. l. iam h̄ in re. ff. e. ti. et ecōtra vulgariꝫ n̄ significat pupillare. Alia vide infra Substitutio

Purgatio est de obiecto crimie innocente ostensio. Et est duplex. s. canonica que fit p̄ iuramentū. 2. hec approbat. et vulgaris. sꝫ quā sibi vulgꝫ inuenit. 2. hec fit p̄ ferrū candens p̄ duellū. p̄ aquā frigidā siue bullientem. 2. hec reprobat. vt eo. ti. c. ex tuaꝫ. 2. per totū ti. eo. ij. q. iij. mēnam. Forma aut̄ purgationis est hec. qꝫ infamatꝫ iurabit se immunem esse a crimie. quo infamat. 2. cōpurgatores iurabūt illū vez se credere iurasse. c. quotiēs. 2. c. vl. eo. ti. aliter aut̄ deponere n̄ debēt ne subeāt anceps piuriū. ff. de in lit. iuran. l. videamꝫ. 2. numerꝫ cōpurgatorū habet. ij. q. iij. omnibꝫ si legitimi. 2. c. p̄s byter si a plebe. vñ. Pontificē pariū manꝫ excusat duodena. Sexta sacerdote leuitam tertia purgat. Quē plebs infamat purgabitur in manifesto. Quē chorꝫ ante chorū sua sit purgatio p̄sto. Nam vbi stringit malū ibi moriat. ij. q. j. si peccauerit Hodie numerꝫ cōpurgatoꝫ arbitrariꝫ est inspecta p̄ sone qualitate 2. infamie quāritate. c. cum i iunēnt. e. ti. Ideo alij dan̄ versus. Hoc hodie restat arbitrio iudicis extat. Maior maiori minor imponēda minori. Nā in penis imponēdis sicut 2. in purgatoe iudicēda quattuor sunt p̄siderāda p̄ iudicē. sꝫ p̄ sona. causa. locus. 2. tps. vt i. c. si. d̄ transac.

vbi ter. z glo. cor. Et hec de forma purgationis canonice. Sed de purgatione vulgaris patet in eo. ti. p totu. z. ij. q. liij. monomachiam mennam z psulvisti. Et est triplex ratio quare hmoi purgatio pbibet. Prio qa bec facta sunt invidia fabricate. vt in mena. pal. Secudo qz de in ea ceptari videt vt in eo. ti. c. vl. Tertio qz vt plurimum innocens demnat. vt in. c. significantib. eo dem ti. deus aut ceptari no debet. xij. q. ij. queritur

Puteal est illud quo pute operit. Et tantu de p.

De Qu Madras est quar

9 ta ps assis qua pficiunt tres vncie
Alia noia Require sup As
Quanis hec dictio bz ampliare ad maiora
expssis in cle. j. dere indi.
Quasi qng e expssiuu pitar. vt Jo. j. Quasi
si vnigeniti a pre. c. parochianos. de deci.
vbi glo. z. ff. ex qui. cau. ma. le. ait pzetoz. s.
item ei.

Quasi sententia est si qs in iudicio cofiteatur
se fure. see si extra. vel est cum qs pmissis
actioibz q nascunt ex delicto no est danatus
sz ipe dedit vel dare debet pecunia ne sive
niatur illis actioibz. z psumit q illud facit
ex psciencia delicti. excusat in vbi cu iussu p
tozis cu eo transigit

Quanti minoris actio. Re. s. actio
Quacitius h tpe est arbitriu boni viri cum
lege vel canone no terminet

Quartay tres sunt spes. Una est debita iu
re nature q dz bonoz subsidiu. q hodie est
aucta ad triente z semissem fm numez fili
orum. Un. Quattuoz aut infra dant natis
tura triente. Semissem po dant natis qngs
vel vltra. Alia est trebellianica. Tercia sal
cidia. de quibz in. ca. Raynunci. d testa. in
glo. sup pbo. qrtā prē. z in. c. si pr. eo. ti. li. vj

Et differunt trebellianica z falcidia in h qa
testatoz pr auferre falcidia z gware herede.
q ipm no detrahbat. trebellianica po no pr
interdicere sibi

Querela est ius qddā rescindēdi testamētu
vel donationē vel dotē in totū ceptā. z cō
petebat reo ex his q acta sunt vel in prē. no
em est pzie actio. qz no agit vt qd det vel p
stetur nec est pzie accusatio. qz no accusat

qs vt puniat in corpe. sz obtinet mediā viā
z aperit viā succedēdi fm Azo. in sum. C. d
de inoffi. testa.

Querela inofficiose donationis. inducitur
ad instar inofficiosi testamēti z cōpetit libe
ris vel parentibz a dño debito bonozū pos
sessori subsidio iniquo excluso z datur con
tra illos quibz datum est in vsum fm Azo
nem. C. e. ti.

Querela inofficiose dotis inducit ad instar
donationis inofficiose. z ppetit filijs cū ma
tre cū omnia vel pene omnia in filioz frau
dez dedit. p sevl p filia vel muliere alia fm
Azo. eo. ti.

Querela inofficiosi testamēti dat oibz q tpe
moris imminētis ab itestato pnt succedere
etheredatis vel pteritis p scriptos heredes
vel fideicommissarios

Questio est in dicio pītatis p tormenta. fm
Azo. in sum. C. eo. ti. vel est orō interrogari
ua. alia significatōe idē est q tormentuz. qz
tormentis veritas inquirit. vt cū seruus tor
quet p crimine fraudati census aut lese ma
iestatis. vt de dño dicat que nonit. itā capi
tur p tortura in. le. si seru. s. si qs an qstio
nem. ff. de vsufruc. inde questionarij. z di
cuntur tortozes

Questio incidens dz illa que ante litem cep
tam cōpetebat reo ex his q acta sunt inter
reum z actorē. vt pactum de no petendo re
iudi.

Questio emergens dicit ea que preponit ex
his que emergunt in lite. vt si queritur an
iste possit testari vel an danda sit dilato vl
consimilia

Questio prietatis est in qua de sola prop
etate h est de dominio vel qsi dñio est que
stio. de cau. poss. z pzie. cū dilectus. z dico
qsi dñio ppter res incorpales q no possidet
vt in spūalibz. insti. de re. cor. z incor. s. icor
poralia.

Questio possessionis est in q de sola posses
sione controuersia ventilat. de ordi. cogni.
sup spol.

Questio stat⁹ mouet cū qs vendicat in suū
C. de assen. tol. l. vnica. in pn. z. liij. dist. fre
quens. Itē questio debet esse de dubio. c.
cum in iure. de elec. c. de muliere. de spō. et
Lancille. C. de sur. Itē dz esse de difficili. ff.
ad carbo. l. idem

Questozes illustres sic dicitur sunt eo q pecu
nie publice qrende p mundū z conseruade

siue pgregade curā z sollicitudinē haberēt.
z ad h creati erāt. z dicebāt q̄stores. erarij.
ab ere. i. pecunia dicti. ff. de ori. iur. l. ij. §. ex
actis deinde regib. post pn. le.

Questores sacri palatij dicūt q̄ i palatio pn
cipis libris pncipalibz legendis vacabant.
Nō dico sentētis. qz illustres tm̄ illas lege
bant. Vel dicebant q̄ idem officiū gerebāt
in domo impatoris. talis etiā candidatus
pncipis dicebat. z sic capif in p̄hemio insti
tu. z. ff. de offi. q̄sto. l. j. in fi. z. ff. de origi. iur.
l. ij. §. deinde. vide Accur. in glo. iij. in. §. cū
qz. insti. vbi sup̄

Questores patricij dicunt q̄ causis capi
talibz p̄fecti vel p̄positi erāt. ff. de ori. iur. l.
ij. §. pal. Inde exquestor. i. extra questuras
positus

Quincuns est ps assis p̄stās ex q̄nqz vncijs
z nō dz respectu totū assis. qz nec mltipli
cat nec duplicat reddie suū totū. insti. de
heredi. insti. §. hereditas. in glo.

Quirites. sunt romani sic dicti a Quirino.
id est. Romulo eoz rege sic dicto. a quiris.
id est. hasta

Quisquillie dicunt sordes dom⁹ mundate:
que scobis cūiunt. scz lapides. folia. stra
menta. pulueres. ossa.

Quis v̄l qui restringit p̄cedentia. etiā q̄nqz
declarat. vt no. in. l. j. C. de sum. tri. z si. ca
tho. Et refert aliq̄n āncedēs in genere. C. d
iniur. l. dñm. sic z ali⁹. Juxta illud. Et ali⁹
duo nequā. z q̄ est relatiuū substantie. C. de
sum. tri. z si. catho. l. j. in glo.

Quilibet est distributiū. vt not. ff. d duobz
reis. l. duos reos. Et aliq̄n ponit p̄ aliq̄s. vt
in. c. de hoie. de cele. mil.

Quod iussu actio. Redre sup̄ Actio

Quod metus causa. Re. supra Actio

Quod vi aut clam.

Quoz bonoz. Re. sup̄ de interdictis

Quoz legatorum

Quo. est idem qz prout. C. de pe. l. si q̄s in me
tallo.

Quondā pōt significare tria tpa. p̄ns. p̄teri
tum z futurz. vt no. p glo. l. nec emptio. §. si.
ff. de p̄trabē. emp. z. c. cū olim. in pn. d offi.
dele. c. ex pte. de fo. cōpe. vbi dz. Quondam
regina. z fm̄ veriorē viā significat p̄ns tpa
in. c. ex pte pal. qz regina dicef donec nubit
inferiori. vt ibidē in glo. si. in fi. Item dicit
Bar. in. l. j. ff. de no. ope. nūci. si tabellio po
nat in instrumēto. D. quondā fili⁹ p. licet

pruat. tamē instrm p verbū quondā nō vi
ciatur. de quo p Spe. in ti. de instru. edi. §
restat. ad finem. vñ Olim iam dudū q̄nda z
tria tpa seruat. Temp⁹ p̄teritū p̄ns signat
qz futurum

De Ra Actio fm̄ 30. de

r. eden. est scriptura causa negociati
onis mutua edita de dantis z acce
ptis. secus si ibi p̄tinet de pignore tantum
vel de mādato tm̄. vel de p̄stituta pecunia
tantū. Aliter accipit rō dū dz rōez esse red
dendā de omnibz. ar. de rescrip. si q̄n. in §.
rationabilē causaz qz testi nō valet nisi cau
sam sui dicti reddat si querat ab eo. ij. q. j. l.
p̄mis. tūc em̄ ratio sumit p̄ causa. similiter
ibi. Nō rōne caret extirpare necesse est. vt
lxvij. dis. corep̄i. etiā p̄lat⁹ dz esse paratus
rōem reddere oī poscēt. §. ecce. in fi. xxxvj.
dis. z in. l. si q̄s. §. 3. interdū. ff. de reli. z sum
pti. fu. Et intelligit illud dictū si p̄. qz p̄ i
potentiā q̄nqz nō est oīm reddēda rō. ff. de
le. l. nō oīm. z p̄cipue i arbitrarijs. vt qd spe.
intitular de teste i singulari. § Bre. ix. de te
sti. fm̄ Jo. an. § dz. Sic volo sic iubeo sit
p̄ rōe volūtas

Ratiocinia. sunt rationū redditiōes ad q̄s
aliq̄s obligat ex administratōe reipublice
vel puate quā gessit. vñ publica sic illa q̄bz
obligant̄ officiales curie ex administratōe
aliqua ad rēpublicā p̄tinēte. vt in. l. officia
lis. C. de epi. z cle. Priuata aut̄ sunt illa q̄
bus obligant̄ aliq̄ ex administratōe rez p̄t
nentiū ad puatos. vt tutores curatores p̄t
pcuratores. gastaldiones z baiuli aliq̄ruz.
vñ obligat⁹ ad ratiocinia est ad rōem red
dendā alicui astric⁹

Rancor est viciū carnis sicut mucor panis.
z acor vini. vnde dicit caro rancescit v̄l rā
cida est

Raptor rez dz ille q̄ bona aliena vi rapit et
aperte. ff. ne q̄s eū qui in ius. l. sed crimēdi.
z sic etiā est raptor hoim. marie muliez.

Raptor z fur ex aīo dicunt. insti. vi. bo. rap.
in glo. iij

Raptus. tus. tui. dicunt rez. vt. ff. de incen
rui. naufrau. p totū. z hoim. C. de rap. §. gi.
vel vidu. l. vnica. licet qdā teneat d̄ p̄mū. z
loquit solū de mulieribz raptis a viris. nō
de mulieribz rapiētibz viros. ff. de leg. l. ita

scriptū. in pn. qz nō est eadē rō viri z mulie
ris. nā maior castitas reqrit in femina q̄ i
viro. C. de nup. l. a caligato. z probatur. ff. d
ritu nupr. l. palam. §. que in adultri. z quod
ibi not.

Rapina est violēta receptio rez. vt in. le. j. C.
vi bo. rapr. s. rapr. pprie est violēta receptio
muliez. fm Boff. ar. l. j. §. sciendū. z. §. se. ff.
de sepa. z. l. filiussfamilias. ff. ad mace. z. C. d
iu. domi. ipe. l. iij. z. ff. de eo qd cer. lo. l. j.

Ratihabitio retrahit zc. c. ratihabitōem
de re. iur. li. vj. z h est vez si sit tale factuz qd
ab initio mādan potuit z is pcedere qui ra
tum habuit. aliter nō. vt in. c. significauit. d
regula. z trans. ad reli. z. c. cuz viz. Et ē du
plex ratihabitio. quedā tacita. z qdā exp̄ssa
in. l. vero. in fi. ff. de solu. C. ad mace. le. fi. z.
ff. de iudi. l. j.

Rationalis cesars idē est qd pcurator cesars
a rationibz gerendis sic dicit. vide pstituti.
Bre. C. de rati. op. pub.

De Re

Receptatores dicunt q aliquos receptāt et
vt frequētī sonat in malū. sunt em̄ illi q̄ su
res raptōres z ceteros malefactores recipi
unt. vt. C. de his q̄ latrō. l. j. z. ff. de recep. l. j.
sine qb̄ latere nō p̄nt. vt in. c. sic ait. d here.
vbi hereticōz receptores anathematizant
s. receptores fm In. dicunt aduocati. i. c.
et pre. de postu.

Recusatio fm spe. e. ti. est iurisdicōis vt au
dientie cā suspiciōis pposita declinatio. vt
C. de iudi. l. ap̄tissimi z dic. vt no. ibi. z. ff. de
libe. cau. in. l. fi. z. C. de iu. doti. l. que etiā. d
fo. cōpe. si q̄s. z meli. de apel. c. ij. in glo. ij.
z sit vsq̄ ad. xx. dies fm leges. vt. C. d li. cō.
aut. offeratur

Recta linea ascēdens sunt p̄. auus. pauius
abauius. atau. tritau. sic in feminis lineā
dicim. matrē auīā. pauīā. abauīā

Recta linea descēdēs sunt fili. filia. nepos
nep̄tis. p̄nepos. p̄nep̄tis. abnepos.

Recisus. id est breuius. c. cū sit romana. de
appel.

Rescisoria actio. Require sup̄ Actio rescis
Recte notat iusticiā sicut ritē solennitatem.

ff. de inoff. test. l. ij. in glo. z sic stat aliquid
actum esse rite videlicet fm ordinē vel solē
nitatē iuris qd tamē nō est actū recte. s. fm
iusticie equitatē. vt not. Jo. an. in cle. fi. de
appel. z no. in. c. qm̄. de pba. z est glo. in. l.

iuste possidet. ff. de acq. pos.

Rectoz eccie parochialis habet tantū ius
in eccia sua q̄ntū habet p̄lat. in eccia colle
giata. vt in. c. vlt. de loca. z p̄duct. in glo. s.
expelli potuiss. que est singularis. z dñs an
thoni. de butri. dic̄ eā alibi nō repire i toto
corpe iuris

Rectoz vniversitatis. in italia est cōpetens i
declarando capitaneū ciuitatis periurum
fm Lodo. de ro. in singularibz. licet qdam
ignorātes de h dubitet fm etundē. s. dubi
tare nō debēt. qz lex punit p̄iuz. ergo iudex
secularis potest declarare periurū. l. j. ff. ad
t̄nrpil.

Retrahit obligatio p traditionē rei ab al
tera pte certo pacto. insti. q. mo. re p̄tra. ob
liga. p totum

Recōuentio vt fiat in criminalibz distingui
tur. aut re. accusat. subiecit crimē s̄ suum
accusatorē in modū exceptōis. aut i modū
accusatōis. si in modū exceptōis tūc excipi
ens audiet. c. cū dilect. de or. cog. si in mo
dum accusatōis obijcit vel recōuentionis.
tūc aut nomē rei delati est scriptū in matri
cula reoz aut nō. Primo casu p̄t reaccusa
re suū accusatorē nisi suā vel suoz p̄sq̄ret
iniuriā. Secūdo ho casu. Aut re. vult suū
accusatorē recōuentre d̄ maiori crimine. et
p̄t. Aut de pari crimie vel minori. z nō p̄t
vt. p̄bas. ij. q. ij. negāda. z. c. seq. z nota in. c.
at si clerici. de iudi.

Reda est qdā vehiculū ad eundū z redēū
dum abile. z est quattuor rotaz.

Redibitio est emptiōis resolutio. vt. ff. de ac
qui. pos. l. pomponi. §. p̄terea. in fi.

Redibere est aliquē facere rehabere itez qd
pus habuit. vt. ff. de edi. edic. z redibi. act. l.
redibere. in pn.

Redibitoria actio. Re. s. Actio redibitoria.

Refragari est nocere vel impedire siue con
tradicere

Referre q̄nq̄ est idē qd accusare aliquē
Referendarij sunt aduocati q̄ referūt hoim
negocia

Regula fm Azo. est pluriū rez narratione
facta cōpendiosa traditio. vel est compēdi
osa diffinitio rez vniversitatē complectēs.
Itē regula q̄nq̄ d̄ sp̄ealis norma vel mo
dus viuendi monachoz vt canonicoz. qz
talis norma recte viuēdi p̄bet. de sta. mon.
p totū. z inde d̄ regulars. Itē q̄nq̄ regula
d̄ p̄stitutio canonica. p̄. dif. h v̄tē iudicim

charitati. Itē regula fm Hof. 7 legistas est
 querē q̄ est breuit̄ enarrat. non vt ex ea ius
 sumat. s; ex iure qd̄ est regulare fiat. vt. ff. d̄
 regu. iur. l. regula. Nā ex regula nō fit ius.
 s; ex iure qd̄ est regulare fit regula. alias ei
 dici deberet ius regulaz. 7 nō regula iur̄.
 Et d̄ regula iō. qz recte ducit nec alioz suz
 trahit quasi a rego eo q̄ recte regat. 7 debet
 regula fieri signo vniversalī vl̄ indiffiniti-
 uo. Aliter in grāmatica. Regula ē multoz
 similiū collectio vel iunctio. Quid sit regu-
 la vel potestas ei q̄s effect⁹ qd̄ officiū eius
 7 qualiter pdit officiū suū. dic vt. ff. de reg.
 iur. l. i. eo. ti. in rubri. lib. vi. S; vtz regula
 cōprehēdat in se exceptiōes. fuerūt opinio-
 nes q̄ notant. ff. e. ti. l. i. 7 facit qd̄ no. in. c. re-
 gula. iij. dif. Sol. quo ad potestātē p̄boz q̄
 in ea p̄ferunt vniversaliter vl̄ indefinite af-
 firmatiue vel negatiue. tūc cōprehēdit exce-
 ptione. alias nō diceret exceptio. vt omis-
 bō currit p̄ter equū. nō est exceptio qz equ⁹
 nō p̄prehēdit ibi. s; quo ad materiā de q̄ fit
 mētio quo ad iur̄ determinationē exceptō
 nō cōprehēdit sub regula. qz p̄traria ratio 7
 ius est in exceptiōe q̄ in regula. de hoc vi-
 de glo. in rubri. de reg. iur. l. i. Et qd̄ sit of-
 ficiū 7 potestas regule an ius nouū p̄stitu-
 at. an antiquū recitet dat. distinctio ibidez
 Nā doctores dicūt tres casus vl̄ spēs ca-
 suum esse. Quidā determinati sūt. Alij sūt
 excepti a leḡs determinatōe. 7 in illis regla
 nō p̄stituit ius. qz in p̄mis inuenit iā p̄stitu-
 tum. 7 secūdi nō claudunt sub regule deter-
 minatōe. Tertij sunt in q̄b̄ est eadē equas.
 que etiā est in casib; a iure determinat̄. nec
 tū repiunt a iure positi. 7 in illis facit regu-
 la ius p̄pter idēitatē rōis nō patiētis ius si-
 miliū casuū esse diuersum. Cur⁹ ibi datur
 aptior distinctio. Aut p̄stitutio iuris p̄ce-
 dit traditionē regule vt locū habeat distin-
 ctio p̄dictoz casuū. S; vbi nō est p̄stitutō
 an regule dispositionē. s; inuenit sola sim-
 plex traditio regule. tunc ip̄a regula est ius
 S; 7 finaliter Jo. an. dic q̄ p̄ regulā nō sta-
 tuit ius. s; ex iure sumit regula. 7 ideo dicit
 regula iuris q̄s ex iure sumpta. qz necesse ē
 ius. qd̄ est materia p̄cedere regule disposi-
 tionē. Ius em̄ idē est q̄ ratio. s. dif. p̄suetu-
 do. ix. dif. sane q̄ppe. 7 ab exordio rationalis
 creature p̄cessit. v. di. in p̄n. Et h̄ est v̄a rō q̄
 re regule ponunt in fine decretal. 7 sexti vt
 oñderet ius nō sumi ex regula. sed regulaz

exiure. vt. ff. e. ti. l. i. vbi d̄. Nō vt ex regula
 ius sumat. s; ex iure qd̄ est regula fiat. Licet
 alij reddāt coloratā rōem illā scz q̄ vltimo
 dicunt melius memorie cōmendant. de cō-
 se. dif. ij. liquido. vide etiā glosaz in. c. regu-
 la. dif. iij.

Regula cathomana dicit q̄ legatū qd̄ fuerat
 inutile. si testator morit. licet ex interuallo
 moriat nō p̄ualescit. vt. ff. e. ti. l. i. in p̄n. 7. ff.
 de le. l. cetera. §. j. Et nō p̄prie d̄ regula. nec
 inter eas ponit.

Regulares fm Hoff. sunt q̄ ad viuendū se
 regularit̄ astringūt. sine sint monachi q̄ de-
 bēt vacare diuini. vt. C. de epi. 7 cle. l. gene-
 raliter. §. j. siue sint canonici regulares. nā
 idē est iudiciū de ambob; vt. in. c. ex p̄te de
 postu. 7. c. nō magno. ne clef. vel mo. 7 h̄ est
 vtz q̄ ad rē nō quo ad regulā latiorē. vt iū-
 tulo de statu mo. Tū monach⁹ d̄ a monof-
 id est. vnū. 7 ycos custos. vl̄ achos. i. tristis
 qz sol⁹ d̄ stare tristis. vt no. C. de epi. 7 cle. i
 rubri. xvj. q. j. c. placuit. ij. vbi d̄. Qz mun-
 do mortu⁹ est. deo aut̄ viuūt. Et interpretat̄
 vn⁹ tristis. vt ea. q. si cupis. vbi d̄. Dona-
 ebun quē fensers crebro de nūmis tibi lo-
 quentē. institorē poti⁹ habeto. ibi tū excipit̄
 elemosyna. q̄ omnib; est indifferēs. S; ca-
 nonic⁹ d̄ a canon. i. regula. 7 ycos custos.
 qz semp d̄ esse sub regula. q̄re d̄ regularis
 Nam regular⁹ est q̄ p̄ p̄fessionē imperio p̄-
 lati se subijcit

Rei vindicatio fm Azo. C. e. ti. est actio qd̄ā
 q̄ dat sola rōe dñij 7 possessiōis vl̄ q̄si. vt. l.
 si in rē. ff. de rei v̄. l. j. 7 ij. C. vbi in rem act.
 7 d̄ vel q̄si p̄pter iurisdictionem. q̄ rōe quasi
 dñij dat. vt no. insti. de act.

Relatio fm Spe. C. e. ti. est iudic⁹ dubitan-
 tis de iure ad p̄ncipem missa p̄sultatio. Et
 quō debeat fieri relatio. no. C. de relati. l. j.
 Et vtz respiciat ius vel factū. est casus l. l.
 quacūq; §. j. ff. de iudi.

Relegare est aliquē in insulā vel in aliūz lo-
 cum mittere vt ibi p̄pter delictum aliq̄d qd̄
 cōmisit morā ad tps faciat scz p̄ q̄nquēniū
 7 est q̄si bānire. 7 d̄ se in loco tali a delictis
 abstinere. alioq̄n pena augmētā vl̄ p̄pens
 atur. vt. ff. de pe. l. relega. in p̄n. 7 tacite non
 adimunt bona nisi exp̄mant in snia. vt. ff. d̄
 interdic. 7 relega. l. relegatoz. §. ad tempus
 7 si adimat p̄s bonoz in sum. C. de re. ali.
 cau. mor. l. i. q̄s. §. si accipit. qd̄ nō d̄ fieri.
 Si tū lata fuerit snia. vt. d. l. relegatoz. um

etiā ad tps deportat⁹ nudus exulat. vt. ff. d. capi. dimi. l. tute. §. j. z de re iudi. l. ea sola. z C. de pe. deportatoz.

Relegatio est deportatio. Quis p⁹rie capient do differat. qz relegatio fit ad tps. deportatio in ppetuū. vide de ff. de interd. z re. l. l. relegatoz.

Religiosi sunt q⁹ vitā regularem p⁹fessi sunt. Et large dicunt⁹ religiosi q⁹ in p⁹rijs domibus religiose viuūt. Quis nō sint p⁹fessi. vñ tria substācialia vite regulār⁹ p⁹fiteri debet religiosus. s. obedientiā. castitatē. custodiā z p⁹rietatē abdicatiōem. vt. rj. q. j. nō dicatis. rj. q. iij. q⁹ ingredientibz. nec in his dispensandū est. in. c. ad monasteriū. d. sta. monach. in fi. nā p⁹fessio est solēnis p⁹missio religionis in q⁹ p⁹dicta tria p⁹currūt. z religio si sic z alijs p⁹lati p⁹hiscā z leges nō legāt neqz audiāt. z si p⁹tra fecerint ipō iure sunt exco⁹municati. c. non magno. z. ca. sup specu. ne cle. vel mo.

Religio p⁹ncipaliter ordinata est ad opa vite p⁹templatine que in orōe z studio p⁹sistūt. z secundario est annexū opus manuum. fm Joh. an. in. ca. sane. de regu. in nouella. Et que religio sit maior. subdit idē Jo. an. dicens. D⁹portet p⁹ncipaliter maioritatē ordinum attēdi ex p⁹te finis. secundario aut⁹ p⁹pter exercitiū. nā sine querim⁹ p⁹pter se. z exercitiū nō p⁹pter se. s. p⁹pter finē. Ex quo sequitur illā religionē maiore que est ordinata ad finem absolute potiore. vel qz illud est mai⁹ bonū ad qd⁹ ordinat⁹ vel qz ordinat⁹ ad plura bona. si vero vtriusq⁹ religionis sit idē finis attēdit⁹ p⁹minētia secundario: non fm quantitatē exercitiū. s. fm p⁹portionem eius ad finē intentū. Un⁹ beat⁹ Anthoni⁹ i col⁹lationibz patrū p⁹tulit discretione p⁹ quā qd⁹ omnia moderat in ieiunijs. vigilijs. nuditatibz. elemosynis zc. Nā illa q⁹ sine discretione fierēt facile annexū haberēt deficienti periculū. de quo in. c. nō mediocriter. de cō. dif. v. quia nō sunt religiones potiores. s. qz observatiōe sūt ordinate cū maiori discretione ad suū finē. Hoc declarat abbas moyses in collatiōe pat⁹ dicēs. Ieiunia. vigiliē. meditatiōes scripturaz. nuditas ac p⁹uatio oīm facultatū nō sunt p⁹fectio. sed p⁹fectiōis instrumēta deseruētia ad essentia lia religionis q⁹ tria sunt vt dictū est. Nam m⁹l⁹ p⁹hi. vt socrates zc. diuitias p⁹ceptē.

nō tñ p⁹fecti fuerūt nisi secuti fuissent dñm sed est p⁹rium ap⁹loz fm beatū Hierony. i omelia sup euāgelio. Ecce nos reliquim⁹ omnia

Religiose dom⁹ sunt dom⁹ z monasteria p⁹riane fidei. z alia silia pia loca ad pios vsus religionis deputata quocūqz noie censeāt. Et fm Bos. religiose dom⁹ dicunt⁹ mōasteria. tēpla. hospitalia. z alia loca. vt s. in. c. d. cenodocheis. e. ti. z. C. de epi. z cle. in le. or. phanotrophos. z. l. oia oratoria. etiā illa q⁹ aliqui ex detortōe in p⁹rijs domibz epi autoritate p⁹stituunt loca religiosa sunt. vt. rj. dif. oratorium.

Religiosus loc⁹ est in quo mortu⁹ sepult⁹ est vel etiam caput ei⁹. vt. ff. de reli. z sumpt. fu. p totum. vnde mortuo illato in p⁹diaz ipm religiosum p⁹ficit z pignori obligari nō potest. C. que res pig. ob. poss. l. j. potest tñ ius vel vsufructus tal⁹ p⁹dij pignori obligari vt ven. z no. ibi. fa. l. quid ergo. §. s. si mortuū. ff. de le. j.

Remissio est cause cōmissē ad p⁹mittētem facta missio. Item quādoqz significat idē qd⁹ indulgentia fm Specu. z sic sumitur in ti. de pe. z re.

Remuneratio nō fit fm opa. s. q⁹ ad intentōnes. nā de⁹ nō remunerat bonū qd⁹ fit. s. bonum qd⁹ bñ fit. Jo. d⁹ q⁹ de⁹ nō est remunerator nominū. s. aducrioz. vt de collu. c. j. vbi glo. neqz ad accus de⁹ respicit. sed ad cor. z ad spontaneas volūtates. rj. q. vj. c. i in fine

Renūciare est remittere vt negare. Re. sup. lex acquilia. vñ d⁹ liberuz est vnicuiqz iuri suo renūciare. i. remittere ius suū z negare eo se velle vti. vt in. c. ad apostolica. d. regu. la. z. vñ. q. j. q⁹ periculosum. de fo. compe. si diligēti. nō potest tñ qd⁹ renūciare iuri suo. cū ex sua renūciatione etiā iuri alteri⁹ p⁹uidiciū generet. ne his p⁹ que deo z hoī obligatur vt votis pollicitationibz. iuramentis p⁹uentionibz. compromissis z matrimonijs quis iuri exigēdi debitū bñ renūciare possit. c. qdam. de puer. p⁹inga. Item renūciās beneficio nō potest illud repetere. c. sup h. de renuci. nisi vi vel metu renūciauerit tñc ipm nō amittit. vt. c. p⁹ri. palle. z. ca. accepta. de resti. spoli. z potest quis renūciare beneficio psonali nō illi qd⁹ est collegio indultum de pacto nō facto. vt de h. in. c. si diligēti. pal.

Renunciatio proprie. est rei vel iuris spōta
nea refutatio. 7 pōt fieri p̄ illū ad quem p̄ti
net illud cui renūciat. alias generaliter re
nūciatio pōt fieri p̄ quēlibz de re sua v̄ iu
re suo p̄prio. vt. vñ. q. j. q̄ piculosum. C. de
pac. l. si q̄s in p̄scribēdo. c. ad aplicā. 7. ca. si
diligēti. p̄alle.

**Repetitio capit in iure p̄ reacceptōe in testa
mēto vel substitutiōe herednz.** vt dū querit
de receptiōe emolimēti. oneris. cōditōis.
modi vel alterius qualitatis 7 significatur
eodē modo quo. p̄babiliter significari con
ducitur. Verbi gr̄a Testator herede insti
tuit q̄ legata ab eo reliquit 7 vulgariter ei
substituit. ibi repetitio facta censet a substi
tuto. vt in. le. licet. ff. de lega. j. 7 ratio sumit
ex volūtate in substitutiōe. Item ibi testa
tor herede instituit tūto 7 ab eo noīe prope
legata reliq̄t vulgariterq̄ ei substituit: ibi
nō cōsetur repetitio facta a substituto. vt. l. j.
§. ad quid ibi nominatim. ff. ad. l. fal. d̄ hoc
vide no. in. l. licet. p̄alle. p̄ Bar. vbi multos
ponit casus

**Replicatio fm̄ Spe. eo. ti. de excep. §. mul
tum.** est exceptiōis facte exclusio. 7 sic est q̄
dam exceptio cōpetens actori p̄tra exceptō
nem rei. 7 istā sp̄ opponit actor. 7 p̄tra repli
caciōem actoris dat̄ duplicatio reo. 7 iterū
p̄tra duplicatiōem rei dat̄ actori triplicatiō
7 sic in infinitū extēdere licet. insti. e. ti. i. p̄n.
de replicatiōe. vide Jo. an. p̄ modū summe
in. c. nobis. de excep.

Repromissio. est p̄missiōis iā facte p̄firma
tio. vide sup̄ p̄missio

Repressalia est potestas pignozādi q̄ quem
liber de terra debitoris data creditori. p̄ in
iurijs 7 damnis. De his repressalijs d̄ de
iur. 7 dam. da. 7. c. si pignozationes. lib. vj
vbi prohibent̄ extēdi p̄tra p̄sonas ecclesi
sticas sub pena excomunicatiōis vel inter
dicti. Cū breuiter repressalia dicunt̄ quā
do aliq̄s oriūdo de vna terra spoliat̄ vel
damnificat̄ ab alio oriūdo ab alia terra v̄
etiam si debitū non soluerit ei. tunc em̄ da
tur potestas isti spoliato q̄ ei satisfaciāt cō
tra quēlibet in terra illa. vnde est spoliator
vel debitor

Repudiū est renūciatio ab vxore missa ma
rito vel ecōtra. quia mittēs cōditioni alte
rius perit renūciari. Item dici pōt repudi
um qd̄ sub testimonio triū testiū. vel a p̄
ti remittit̄ Etiam repudiū est residencium

discordantia. Inde dicit̄ libellus repudiū
scriptura in qua alter alterius p̄ditioni re
nūciat. in libello aut̄ repudiū scribebātur
hec verba. l. Res tuas tibi habeto. vel res
tuas tibi agito. nec tñ p̄t mulier mittere re
pudiū nisi causa approbata. vt si forte ma
ritus. p̄pter naturalē imbecillitatē minime
cōtre possit. in libello s̄o discutiendoz sp̄o
salium hec s̄ba erāt in vsu. p̄ditōe nō vtōz
ff. de diuoz. 7 repu. l. j. Que aut̄ sit differen
tia inter diuoztiū 7 repudiū. no. ff. eo. tit. in
rubrica.

Repudiare est spernere. respuere. vel dedi
gnari.

Reputatio fm̄ Placcē. est cōpensatio. vt. l. j.
ff. de solutio.

Res est verbū generale. vt. ff. si cer. pe. l. j. 7 i
re sua quibet est moderator 7 arbiter. C. mā
da. l. in re māda. 7. C. de his q̄ vt̄ indi. l. pol
la. in p̄n. Itē res deterior reddita nō videt̄.
ff. cōmoda. l. iij. §. j. 7 ff. deposit. l. j. §. res. et
am res sua nemini seruit. l. in re cōi. ff. de f
ui. vba. p̄dio.

**Res iudicata fm̄ Azo. eo. ti. d̄ sn̄ia q̄ finem
p̄trouersiaz p̄nunciatiōe iudicis accipit.**
vt. ff. e. ti. l. j. Cel est qd̄ p̄demnatiōe vel ab
solutione cōtingit. Et addunt quidā si nul
lo iuris remedio sentētia possit attemprari
aut lapsis decē diebz possit reformari. S̄
hoc nō placet Azo. Itē res iudicata est a
iudice 7 in iudicio eius quod deductuz est
ratione p̄ eū adiudicatio. vt di. l. j. cum ibi
nota. Nam ibi notat̄ q̄ res iudicata nō est
sn̄ia. sed id qd̄ ē decisum p̄nunciatiōe iudicis
Sentētia vero est dispositio vel pronūcia
tio iudicis legaliter declarata. licz ergo ibi
glosa videatur hoc ignorasse. Ex hoc seq̄t̄
q̄ interlocutoria nō potest appellari res iu
dicata. qz nō capit finē p̄trouersiaruz. licet
quōq̄ ex interlocutoria causa diffiniat̄. nec
sentētie arbitroz dicunt̄ res iudicate. qz n̄
imponūt finem. nā p̄ solutiōem pene potest
resiliari

Res cōmunes naturali iure dicunt̄ quarū
v̄sus omnibz animalibz est cōmunis. vt aer
aqua p̄fluēs. 7 mare. 7 c̄ littoza fm̄ Azo.
7 insti. de rez diui. §. flumina autē. 7 ff. de
acq̄. re. do. l. j.

Res publice dicunt̄ que sunt omnīū popu
lorum 7 hominū tantū. vt sunt flumina. et
portus. 7 q̄ sunt dedicata vsibz ppli. vt forū
stadium

RE

Res sancte dicuntur que ab omni lesione munite sunt. vt muri z porte ciuitatis que ideo sancte dicuntur quia pena sanguinis constituta est. extra eos seu aduersus eos qui aliqd in his delinquant violando. vel aliud committendo. vel tales res transcendo scalis admoris. vel etiā aliquid in eoz lesione auferendo. vel qualibet alia ratione occupando. vt in insti. de re. diu. §. si quis vero. Nam ciues romanos alias q̄ p portas egredi n̄ decet. cum istud hostile z abominandū sit nam z Remus frater Romuli occisus traditur ob id q̄ murz transcendere voluit. vñ Lucan⁹. Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Res sacre dicuntur que rite deo p pontifices consecrate sunt. vt edes sacre. z alia dona pia que ad diuina ministeria cōseruanda uocata sunt. vt cruces z thuribula. que etiam alienari prohibentur. excepta causa redemptionis captiuoz. vt. C. d. postli. reuer. l. ab hostibz. z. l. si. de h̄ vide. c. i. d. pigno. z ibi glo.

Res religiose sepulcra sunt i q̄b hoies sepe liunt. vt in insti. de re. diu. §. religiosum

Res soli est res immobilis. vt. ff. de diuers. et temp. p̄scrip. l. quibusdā.

Res emphiteotica est res emphiteotice cōditiōe subiecta. s. illa quā eccia vt aliquis dñs dñio z proprietate retēta cōcessit emphiteote q̄rū ad solā possessionē. vñ si h̄ emphiteota rē illā in aliā psonā transponere vult nō potest tradere eā. i. dñuz trāsserre. eo q̄ ip̄e nec habet nec habuit illd. z id alteri dare nō potest. qz nemo in aliū pl⁹ iur⁹ trāsserre potest q̄ ip̄e habet. vt i regula. nemo pl⁹ de reg. iu. li. vi.

Resartire est restaurare. vnde dicitur. Tu cōpelles me mibi damnum resartire. id est. restituere.

Restitutio in integz. Requiritur in integruz restitutio. z dat tā eccie q̄ minoribz ratioe etatis. quare est p̄oris status vel iuris reintegratio. qz succurrit p̄ restitutōis auxiliuz minoribz. xxv. an. z etiā ecclesijs q̄ minoruz iure fungi censent. semp em̄ eccia debet iure minoris illesa seruari. vt in. c. i. eo. ti. z restituit minor vel eccia sine leda f̄ sine decipiatur ip̄e minor siue tutor siue procurator eius. vel si plar⁹ syndicus vel yconom⁹ ecclesie decipiat. Nā delictū p̄sone nō debet in detrimentū eccie redū dare. in reglā delictū. de reg. iur. li. vi. z si restitutio fit iure

minoris. differt ab ea restitutōe q̄ fit iure maioris. qz p̄ma dat officio iudicis. deficiēte actione. Secūda h̄o habet actionē suo iure. s. vtilē officio iudicis accedere vt in. c. cū venissent. de in. inte. resti. in glo. b. restituiimus. etiā restitutio q̄nq̄ petit vbi nulla possessio p̄esse. vt cū petit restitutio cōsanguinei. c. cū venissent. e. ti. in glo. in. c. l. f. d. resti. spol.

Restituere in integz. Re. sup. de J. Res dicitur in tractu uēditionis adhuc esse integra q̄n res nō est in toto vt p̄e tradita z p̄cium in toto vel in pte nō solutū. licet dicitur sit fact⁹. aliter etiā dicitur res integra respectu iudicij q̄n lis nondū sup tali re accepta est videlicet an̄ lit. p̄est. vt in. c. ex insinuatōe. de p̄cu.

Rescriptū fm Hof. est mandatū p̄ncipis q̄d ad instantiā alicui⁹ vel aliquoz siue p̄p̄o motu vel ex relationibz absentiu. vt ex suggestionibz p̄ntium. vel ad alicui⁹ p̄sultationem facit. vel cū alicui vel aliquibz corpori collegio vniuersitati vel ciuitati aliqd mā datur vel indulget. talia em̄ ius faciūt nō generale s̄ speciale in negocijs z inter p̄sonas in q̄b z inter quas p̄mulgata sunt. vt C. de legi. z p̄sti. l. ij. Et nota q̄ rescriptū capitur tripliciter p̄mo generaliter z sic q̄libet scriptura p̄tinens aliquā dispositiōz superioris dicitur rescriptū. z sic idē est q̄d scriptuz z fm hoc si papa respōdeat etiā de iure dicitur rescriptū. Secūdo min⁹ generaliter. vt p̄cernit ti. de rescrip. z sic est scriptuz sup negotio vel negocijs p̄ticularibz alicuius vel aliquoz siue singuloz siue vniuersitat⁹ siue motu p̄prio siue ad instantiā siue causa cognita siue nō cognita a superiore emanās siue aliqd iuris tribuat siue tribuat solum exercitiū iuris alicui competētis. z ita comprehendit rescriptū ad lites. de quo d̄ rescrip. c. i. z. ij. Si autē sup lris plerūqz similibus z dicitur rescriptum ad beneficia. de quo. e. ti. c. super lris. palle. z comprehendit etiā annotationem z pragmaticā sanctionē. Tertio capitur specialiter z stricte. p̄ scriptura p̄tinēte dispositiōne p̄ quam datur iudex ne aliqd aliis p̄cedatur. nisi coram illo iudice ius tibi competēs cōsequaris. z h̄ dicitur rescriptū ad lites quod datur alicui ad cōfirmatiōz sui iuris. de quo in. c. sup litteris. eo. ti. z sic est sp̄s distincta a p̄uilegio quod p̄cedit aliqd ius p̄ticolare cōtra ius cōmune. et a

rescripto ad bñficia. qđ magis p̄rie cōpa/
ratur p̄uilegio. Verbi gr̄a. Jure sc̄pro ali/
cui cōcesso cauet q̄ iudices adire potest. Ex
his verbis nō imponit necessitas iudici su/
sciende cognitōis. vt. l. sepe. ff. de offi. p̄si.
Ratio. quia v̄ba ista significāt in potestate
eius esse cui cōceditur iudicē adire. nō autē
in necessitate iudicis cognoscere. S̄lt̄ in
rescripto cauet q̄ adire debes iudicē. vt nō
tatur in. l. sepe. pal. q̄ de iure cōmuni non
imponit alicui necessitas agēdi. nec illa s̄/
ba significāt necessitatez imponi iudici su/
sciende cognitōis. Item p̄nceps alicui
cōcedit iudicē extraordinariū q̄ iste cui cō/
ceditur asserbat ordinariū suspectum vel
impeditū multis negocijs sine inuitū. z sic
intelligit̄ obtinere cōcessionē si p̄ces verita/
ti innitant̄. vt. l. si. C. de diuer. rescript. Rō.
quia cōcedit tanq̄ ex vera causa. igitur si n̄
est vera nō cōceditur. ex quo patet q̄ si cōce/
ditur illo expresso mēdacter vel p̄ ignorā/
tiam q̄ nō exp̄sso vel tacito illo q̄ exp̄sso nō
cōcederet. tūc nō censet̄ cōcessum. de hoc vi/
de. c. sup. l̄ris. e. ti. Item vbi p̄nceps cōcedit
alicui q̄ possit vti frui reb̄ suis non valz. l.
vnica. de iherosau. li. r. Rō. q̄ nihil p̄t opari
eo q̄ illud qđ cōceditur iure cōmuni habe/
tur. Nam frustra p̄cib̄ impetrat qđ iure cō/
muni cōcedit. l. vnica. p̄alle. z. ff. de mi. l. in
cause. ij. l. cū sup. C. de rei vendi. Et p̄dicta
vera sunt de vnico rescripto. Si v̄o plura
sunt p̄traria vel diuersa. siue vnū alteri de/
rogans. vel vtrūq̄ valet. vel altez tantum
Verbi gr̄a. Quidā impetrant gr̄am ad be/
nificia vn̄ collatiōis. impetrat secūdo ali/
am ad bñficia alteri collatiōis. si secūduz
facit mentionē de p̄mo valet vtrūq̄. vt. c. i
nostra. de rescrip. z rescriptū in ecclesiasti/
cis potest cōcedere papa. z in secularib̄ im/
perator. Vñ etiā rescriptuz d̄r qđ impator
vel alter p̄cibus z supplicationib̄ alicuius
respondēs rescribit ei fieri vel nō fieri de/
bere quod postulat. Et nota q̄ i rescripto
semp̄ intelligi debet si p̄ces veritati innitāt
vt si ita est. c. ij. eo. ti. in textu z in glo. z quā/
do ponitur ibi hec clausula. si ita est. debet
referri ad oīa p̄cedentia s̄m Bern̄. in. c. oliz
eo. ti. Ponunt̄ tñ ibi op̄i. in glo. Itē h̄ clau/
sula. z quidam alij talis dyoces. nō exten/
dit se ad illos de ciuitate. nisi dica. z qđaz
alij de ciuitate vel dyocesi. secus si diceret̄
talis ep̄iscopatus. vt in. c. Rudolphus. eo.

ti. in glo. Item hec clausula. si pro alio non
scripserimus. semp̄ debet intelligi in rescri/
pto. q̄ndo papa scribit q̄ p̄uideatur alicui
de beneficio in ecclesia aliqua etiā si non ap/
ponatur. Si vero papa velit alicui facere
gr̄am plenam tūc scribat. nō obstāte q̄ ali/
as direxerimus scripta nostra. c. mandatiū
eo. ti. in glo. Item p̄ hāc clausulā generalē
quidā alij non possunt plures q̄ quattuor
citari. quoz etiā noīa debet in p̄mo citato/
rio nominari vel exprimi. in. c. cū in m̄tris
eo. ti. li. vj. in tex. z in glo. olim traherant. cl
ar. de testi. cū causam. z. c. significauerūt. d̄
cle. excō. mi. c. latores. Et ratio quare restri/
cta sit citatio ad quattuor est arbitraria. le.
nō oīm. ff. de leg. potuit em̄ plus vel minus
restringi. vel reddere rōem similitudinari/
am quā habes de p̄san. z affi. c. non debet.
Tamē s̄m Bern̄. sup. re indiuisibili scz in/
dicio cōmuni diui. famul. possunt p̄ genera/
lem clausulā vltra quattuor euocari ad in/
diciū. Itē omnes vltra illos quattuor q̄
ius habet in re p̄nt agere vel defendere p̄
iure suo coram illo iudice. ar. d̄ re iudic. cū
sup. de offi. dele. sup. eo. de elec. c. j. Itē Ho/
stien. z archi. Sz pone q̄ttuor expressit. po/
stea aliuoz puenit. nihil excipit. an valeat in/
diciū. vide ibidē in glo. Itē in rescriptis
debet seruari ordo scripture. ca. cū dilecta.
eo. ti. in glo. v̄. trāspōnētes. Et Jo. an. sup.
hoc plures alias snias insert. de hoc vide d̄
elect. c. generali. li. vj. z tandem dicit q̄ ma/
sculinum subiectū a canone comprehendat
feminas. quod p̄batur. xvij. q. ij. si q̄s sua/
dente. inuncto. c. mulieres. de sen. excom. qđ
est verum. nisi eadem p̄stitutione femia ex/
cipiatur. vide. c. indēnitatibus. §. sed cas. d̄
elec. li. vj.
Residere in eccia s̄m Hof. est in eccia deser/
uire bñficiū. z eccie curā habere. c. que/
rente. de cle. nō resi. paz em̄ est residere nisi
residēs curā habeat ecclesie in qua bñficiū
habet vel p̄sonatū. vt i. c. q̄ nōnulli. de cle.
nō resi. debet autē residere p̄ seipm̄ nō p̄ vi/
carium. c. quia nō. pal. nam p̄ vicarium de/
seruire nō licet nisi in casib̄. vt cū ex indul/
gentia speciali cōpetit alicui nō residere. l.
cū p̄suetudo excusat nō residentē. vel cū ec/
clesia dependet ex p̄benda. vel cum p̄sona
sine culpa sua icidit debilitate. de formati/
tē v̄l morib̄. vt p̄ se desuare nō possit. vt cū
necessaria p̄fectio iminet. v̄l etiā volūntaria

villis tñ z honesta. vt studioz. vl pegrina/ tionis causa cū licētia tñ plati. vel cū p/ sen/ su capli. vt no. Boff. in sum. de offi. vica. §. nūc videndū. Sunt g̃ clerici nō residētes: q̃ in eccl̃is in q̃b̃o intitulati sunt nō faciunt r̃sidentia. z si p̃sonalit̃ residēt. nō tñ deser/ uūt b̃ñficiū. nec eccl̃ie curā habēt. et q̃uis vicari⁹ nō det vicariū. c. clericos. de offi. vi/ ca. cū illud sit satis absonū z absurdū. Tñ Jo. an. in cle. vnica. de offi. vica. in glo. sup̃ p̃bo sacerdotiū. putat p̃trariū. p. c. cū ex eo de elec. li. vj. vbi ep̃i generalit̃ cū his q̃ obti/ nent eccl̃ias dispēsant. zibi rō cōis. ibi idēz ius. c. translatō. de p̃sti. z sic cū p̃ septenni/ um dispēsāt cū vicario. vicari⁹ nō dat vica/ rium. sed ep̃us dispēsans dat eū. fm̃ Joh. an. ibidem

Responsa prudentū sunt q̃ iuriscōsulti r̃n/ dere dicunt p̃sulentibz. §. cōstat. z. ca. r̃ñsa. dis. ij. vñ etiā r̃ñsa pauli dicta sūt. Fuerūt em̃ quidam prudentes z arbitri eq̃tatis qui institutōes iur̃s ciuillis ediderūt. q̃b̃o disti/ dentū lites z p̃tiones sopirent. fm̃ Jsid. li. v. ethi.

Reus est q̃ defendit z p̃pulsat actionē vel ac/ culationē nō a reatu dicit. s̃z a re q̃ petit ab eo p̃standa. vel sup̃ q̃ ip̃e impetit. qz quāuis p̃sci sceler⁹ nō sit. re⁹ tñ d̃r q̃s diu i iudiciū p̃re alia qua petit. vt. c. for⁹. de h̃. sig. ad si. xv. q. ij. c. vl. ij. q. xj. c. nō est. Etiā q̃nq̃ reus a reatu d̃r ille videlicz q̃ quincif̃ criminoful c. j. de re iudi. li. vj. Uel sic. Re⁹ est ille q̃ ne/ cessario se habet defendere. c. dilecti filij. d̃ excep. z sic dicit a re quam ip̃e defendit. ca. forus. palle.

Reus p̃mittēdi d̃r ille q̃ stipulat z d̃r a re vl̃ firmitate. qz firmiter z oino vez est. cū sti/ pulatū vl̃ obligatū. nā re⁹ significat firmi/ tatē. vt dicit Virgili⁹ z Azo. C. de duo. re. sti/ tu. in sum.

Reuocare domū. est allegare z dicere se nō posse cōpelli eo loco quo cōuenit ad litem suscipiendā. sed remitti ad locū quo domi/ ciliū habet. Inde dicūt legatos q̃ romā mittunt nō debere cōueniri ipsis inuis. s̃z habēt ius reuocādi domū. de h̃ vide. c. fi. d̃ fo. compe.

De Ri

Rigor iuris obseruāndus est in duobz casibz scz cū p̃plus inde scandalizat⁹ est. c. cū tene/ amur. de p̃ben. c. cū nobis. de p̃scrip. Se

cundo q̃n multis grassantibz op⁹ est. c. cle/ ricoz. de vi. z ho. cle. Et nota q̃ rigor iur̃s q̃nq̃ ponit p̃ solēnitare z ordine iur̃s cōis: habito respectu ad rescriptū pape. c. super/ lris. de rescrip. Secūdo ponit p̃ austerita/ te p̃traria dispositioni. alias dispēsationi z misericōrdie. z ad alioz terrorem inducta. Tertio p̃ stricto ordine iur̃s cōis. z sic su/ mtur in. c. si cleric⁹. de fo. cō. z no. glo. in. c. vt p̃stitueret. l. dū.

De Ro

Rodes insula est in qua antiquit⁹ vsus mer/ catoz fuit. z inde dicunt leges rodie. vt no. ff. ad. l. ro. de iac.

Rodius est gen⁹ piscis cui⁹ sanguis valz ad/ tingendū vestes. vt. C. de vesti. ole. z au. li/ bro. xj.

Rogo capif q̃nq̃ p̃ p̃cipio. xj. q. ij. rogo q̃/ uis q̃ exortat mādator⁹ opa nō fungat. ff. de his q̃ no. infa. l. ob hec p̃ba.

Rogus vide. xxij. q. vij. puenior. sup̃ p̃. bu/ sto. vbi glo. q̃ bustū d̃r cū res est exusta. ro/ gus cū cōburit. p̃ira est p̃geries lignoz ad cōburendū. ibi vide Archi.

Romana est cōis patria. l. roma. ff. ad muni/ cipa. z in. c. exposuit. de dilat. fm̃ Inno. et c. vl. de fo. cōpe. vbi d̃r. Roma mater z ma/ gistra oim̃ eccl̃iaz. c. basilicas. de p̃se. dist. j. Et q̃ d̃r. Ubi papa ibi roma. fm̃ In. in. c. ego em̃. de iureiur. dicit lodo. d̃ ro. p̃ h̃ nō eē in mūdo aliquē ter. licet multi multos alle/ gēt. z de p̃eminētis pape vide p̃ Bal. in. l. rescripta. C. de p̃ci. impa. offer. bñ dicit glo.

Roma caput auaricie cūctos pueros doli/ capaces generat. vt in. l. sequit̃ dicere. ff. de vsuca. glo. sup̃ p̃. aim possidēdi

Rostrū d̃r forus causaz. vbi cause tenētur vel tractantur

De Ru

Rudera sunt ea q̃ cūciunt de menibz discus/ sis. vel a domo mūdada cū scopis. vt frag/ menta lapidū. vel demolimēta cementozū vel folia fauille pulueres

Rumor fm̃ spe. de norozio crimie est p̃ticy/ laris assertio. vl̃ insinuatio ex sola suspitōe z incerto auctore pueniēs. c. sup̃ eo. de eo q̃ cog. p̃san. vr. sue. z h̃ min⁹ pbat q̃ fama. qz fama ē cōis assertio. rumor p̃o cū pauci ali/ qd. nō tñ publice dicunt. z tō ñ pbat. s̃z solā suspitōne z p̃sumptionē inducit

Rusticant sunt idē qđ rustici. C. de rusti. li. ij. r. rusticitati p̄cendū est. C. de testa. l. si. i. p̄n. r. l. ex quacuncq. ff. si qđ in ins. vo. nō ie. Et dicit dñs Latho circa. l. p̄alle. qđ p̄suetudo rusticorū ē vt nō eq̄tent. ḡ exp̄se in facti. ali cuius p̄q̄tatu nō debēt eis refici. vt ē glo. in. l. idēq. §. idē labeo. ff. mādati. Item in. l. seru. ij. ff. de lega. iij. vbi glo. qđ rustici non vtunt panibz albis s; grosso r. alijs caseo r. cepis r. fabis r. nō pullis vel alijs cibarijs delicatis fm Accur. ibidē. C. de epi. audi. l. indices

Rustica p̄dia. Re. sup̄ p̄dia rustica.

Rura cesa sunt que cedunt vel eruunt. ff. d. acc. emp. l. si fund. §. si rupta

Rursus. id est. itez vel quotienscūq. r. significat prout significatū p̄rium. vel aliō mediū significare declarat. Verbi gr̄a. Testator reliquit alicui decē. r. si p̄diderit rursus ei reliquit. dicit textus. qđ nō amplius q̄ semel postq̄ p̄diderit est iunādus Et sic dicitio rursus aliquādo verificat in vna vice. le. fideicomissa. §. si quis. ff. de lega. iij. Rō. quia nisi sic significaret heres grauaret se pius nouam quantitatē p̄stando quod nō est verisimile testatorē voluisse rē. Et tantum de R.

De Sa Seculari dicuntur

tur q̄ vetitas artes exercentes ex sacculo partim subducūt et partim subtrahūt vel distrabūt. vt. ff. de extra. or. cri. in rubri.

Sacra que sint. Re. sup̄. res sacre

Sacrariū est loc⁹ in q̄ sacra ponunt.

Sacer loc⁹ dicitur q̄ manet sacer etiam dirupto edificio

Sacrum oraculū dicitur rescriptū imperatoris quod orādo quis ipetrauit. vel est idem qđ rescriptū. vt sup̄ de littera R. in verbo rescriptum

Sacramentū est sacre rei signū. r. qualiter differant sacramentū. signū. sacrificium. r. mysteriū. p̄bat. j. q. j. multi. de p̄sec. dis. ij. sacrificium. r. c. signū. Et nota qđ sacramentorum veritatē quidā dicūt nō esse apđ hereticos. xliij. q. j. scisma. j. q. j. extra ecclesiam. Dugo tñ dicit qđ heretici habēt veritates sacramentorū. s; nō executionē eorū. de p̄se. di. iij. sicut in sacramētis. r. no. j. q. j. qđ p̄fectio

nem. r. c. dñs. r. xij. dis. c. ij. Itē ad sacramentum dignitatis scz ordinis. tantū digni. sine crimine. sine infamia r. irregularitate admittunt. Rō. qđ illud sacramentū nō solus p̄pter se. sed etiā propter alios suscipit. j. q. j. §. apparet. Alia autē liberius p̄ferunt. quia p̄pter se tantū recipiunt. r. effectus eorū est vt talia sint accipientibz qualia corde r. cōsciētia sumunt. vt in. §. p̄al. r. q̄lia sint sacramenta reiterabilia. r. q̄ nō nota. de sacra. rei. sup̄ rubri.

Sacra annotatio dicitur rescriptū qđ impator p̄prio mentis motu alicui indulget p̄stituens fm p̄ces illi⁹ aliqd fieri. vide supra Rescriptum

Sacrificiū dicitur qđ si sacrum factū. qđ p̄ce mystica p̄secratur p̄ nobis in memoria domice passionis. j. q. j. multi.

Sacerdos hoc noie intelligunt quōq; inferiores. r. noie clericorū superiores. r. cōponit ex dictionibz. greca dyos. id est. dario. r. latina sacer. vt. xij. dist. clericos. sicut em̄ rex a regēdo. sic sacerdos a sacrificādo dicitur est. Et sacerdotes gentiliū dicebant flamines quasi filamines. a filo qđ gerebāt i capite i signū sacerdotij. r. aliqui fuerūt p̄thoflaminēs. vt in. c. clericos. p̄alle. Et nota qđ sacerdos debet esse prudēs triplici pericia. s. sacra scriptura ad subditoz aīmas informādas. xxxij. dis. ij. c. ecce. c. si quis. r. p̄ totum. ergo in ecclesia metropolitana tenent doctores theologie. Secūdo in seculari sciētia. vt sciat discernere verū a falso. et viam habeat ad sciētias pietatis. maxime ad triuuium. nō ad delectatiōem vel ad voluptatem. s. ad quadruuiū. vt. xxxvij. dis. §. cur §. r. §. sed ecōtra. r. c. turbat. Et ergo i cathedra libalibus ecclesijs haberi debent magistrartiū liberaliū magis ad triuuiū q̄ quadruuium docendū. cur ratio patet supra. r. xxxvij. dis. si quis gr̄maticam. vbi dicit i fine Grammaticorū autē doctrina potest etiā proficere ad vitā dum fuerint meliores in vsu assumpte. Et sic etiam auctores gentiles legi possunt dū bonū ibi reperit ad bonos vsus cōuertatur. quia bonum est. non quia illi dixerunt. c. turbat. p̄al. Et sic paulus sepius in suis epistolis inserit aliquid ex poetis. vt in epla ad Tytum. Illud epimenidis. Certentes male bestie pigri corōdis. Et ad Corinth. Sepe bonos mores corūpūt colloq̄a praua. Et Hiero. inserit

versus virgilij. c. nuncq. de ple. di. v. et auctoritates Bal. et Iocra. ea. dist. ne tales. Etia Augusti. v. c. versibus Lucani. c. nec mirum. circa pnc. xxvj. q. v. s. de leg. et phisica vide ca. sup. spe. ne cle. vel mo. Tertio in secularibus negociis. qz etia temporalia dz subditis ministrare. et necessitate patientibus. vt xxxij. di. p. totu. et lxxvj. di. c. fratre. et ca. nisi de renuci.

Sacerdotes in diuinis eloquijs aliquado diu aliqñ angeli vocant. et a regibus sunt honorandi non iudicandi. dicente Constantino impatore. Dignu non est vt nos iudicemus deos. ij. q. i. sacerdotibus. Etiam sumitur sacerdos quandoqz in malo. C. de male. et mathe. l. nullus auruspex. vbi ponitur pro in cantatore

Sacrilegium dz quasi sacru ledens vel sacru legens. id est. furans. de quo. xvij. q. iij. per totu. et maxime in. c. quisqz. ad finem. Et est crimen mixtum. vt supra dictu est de crimine. vide bonaz glo. in. c. sunt q. opes. xvij. q. iij. vbi dant descriptiones sacrilegij. et pena committetis ipm. et meli in. c. sacrilegus. et. q. in glo. j.

Sanguinis minutio necessaria est ad morbum euicandū in multu repletis. fm Iocra. de ple. di. v. ne tales. vbi Hiero. recō mendat cibi parcitatē. et rephēdit gulositatē ondens comoda parcitas. et incomoda gulositatis. Et de sanguis minutioe dz in ca. cu ad monasteriu. de sta. mo. vbi pt cōcedi carniū efus monacho minuēti. Et ibi Frānciscus de la. alle. v. c. dicentē reuelatur p angelū. q. q. minuit. xij. februarij non morietur illo anno ex febrili distēperācia. et dicit q. ppter h aliq faciūt se minui etia non idigētes. q. nihil stulti esse pōt. qz minutioe vita decurtat. et sensus visus marie offenditur. Nec Sabarellus ibi.

Sagina sūt qdā herbe qz legati ppli romani portabāt interlocutores pacis. qz nemo illas herbas portātes ledebat. sic delegati grecorū q. solebāt ea q. vocāt celicia ferre. ff. de rez diui. in rubri.

Salariū est vectigal domiciliorū. dictū qsi salariū. a noie solū. eo q. reddit et impendit p solo noie pensionis. Alias ponit p pmo. vel p mercede laboris. p remuneratōe. vt salarium aduocatoz

Salubris dz qsi salus vber. fm glo. in cle. dudum. de sepul.

Saluaria dicūt ea q. dant p sale. Etiam dicunt portoria. Re. sup. portorium

Saltus tus. cui. est densitas altaz arboruz et dz nemus raras hñs arbores vbi fere canes et venatores salūt. Cui. Est nemus saltus. salietis dz actus. Et dz a salio. lis. eo q. erili ar in altū et in sublime psurgat. fm Isidorus li. xij. c. vj. et inde venit fundus saltuenis. C. de sun. pas. et saltuen. li. xj. etiam dicūtur talia loca vinaria et foreste. vt in clemē. ne i agro. de sta. mo. et est duplex saltus. s. hybernus et estiuus.

Salgamū fm Hug. est idem quod cultura dictum a saluo vel salice. et gamus nuptie. vel gama mulier. qz ppter talia sūt cultu. re. s. marie ppter mulieres. vt in rubrica. C. eo. ti. li. xij.

Sanctio dz pzie illa pstitutio vel lex cōtra quā si factū fuerit pena irrogat et imponit. vt no. iij. dis. in sum. et capit qñqz late. vt in p. he. cle. no. Jo. an. in h. sanctio.

Sanctio imperatoris est cui pena sanguis additur

Sanctio pragmatica. Re. sup. p.

Sanctio quōqz dz qlibet imperial pstitutō vel institutio. quōqz dz totius iuris collectio. et sumit etia stricte p pstitutōe penali. vt not. iij. dis. in sum.

Sanctiores. Re. sup. Res sancte

Sanctū dicit quod defensum et munitum est ab iniuria hominū. vt. ff. de rez diui. le. sacru. vñ Justinianus dicitur est vir sanctus. id est. firmus et virtutibus munitus. Marcianus aut vñ ex auctoribus legis ait q. sancti dicunt a sanguine quasi imolado se ad effusionē sanguis deo. alias a sanguinibus sanctus dz qd nomē herbas significat qz solebant portare legati ppli romani: ne qz eos violaret. ff. de rez diui. l. sanctū. sic scētā dicunt q. neqz sacra neqz pphana sūt. sic leges dicūt sancte

Samaritanus et sarracenus differūt. vñ Sarraceni fm Hof. dicunt illi q. nec ver nec nouū recipiūt testamētū. q. se nō ab Agar ancilla Abrae de q. fuit eoz origo vocari volunt agarenos. s. potius a sara vxore eius vt libera se sarracenos vocāt. sunt tñ qdam inter sarracenos samaritani vocati a samaria ciuitate. qui receperūt quōqz libros moysi. sed p prophetas respuerunt. et qz illos respuerūt ideo dicit q. non contant iudei samaritani

Sacerdos aliqui vocant dz alijs angelij

Sapientia est de diuinis s; scia de mundanis
 z ponunt qnq; habitus intellectuales apd
 phm. vj. ethicoz. Prim^o sapia. z est assensus
 alicui⁹ positionis cui⁹ termini supponunt p
 pncipijs essendi. vt sunt de⁹ z intelligētie. z
 sic theologia z methaphisica dicunt sapia
Secūdus habit⁹ est intellect⁹ z ē assensus
 alicui⁹ positionis p se note ad experientiam
 vt illius. ois ignis est calid⁹. vel illi⁹. quod
 libet est vel nō est. z generaliter cuiuslibet
 pncipiū. Tertio⁹ dicitur scia. z est assensus ali
 cui⁹ positionis cui⁹ termini supponūt pro
 effectibz secūdis naturalibz. z sic phia natu
 ralis est scia. Quart^o ars. z est habit⁹ assen
 siuus inclinās intellectū ad recte opanduz
 Et dicitur habit⁹ recta rōe factiū⁹. qz ibi debet
 apparere bonitas facti vel opati. nō curan
 do de bonitate opantis. vt est ars grāmari
 calis z fabriliis zc. Quint^o habit⁹ est prudē
 tia que inclināt intellectū ad debite eligen
 dum z obtinendū. vt philosophia moralis
 sub qua comprehendit ius ciuile z canonicū.
 Et hec notant ex. vj. li. ethi. Aristo.

Sapienter presumptio. est sapientē nō errare. ff.
 de offi. psec. pro. l. j. C. de legi. l. humanū Re
 quire sup diligēs presumptio

Sarcinator vel sartoz est ille q nouit artem
 sartiedi z suendi vestimēta. z dicitur a sartio. et
 differūt sarcinator z fullo. vt no. inst. māda
 ti. in fi. §. in glo.

Sartophag⁹ est loc⁹ vt tumba in q sepelit⁹
 defuner⁹. z dicitur a sartos qd est caroz phagin
 grece. i. comedere latine. qz ibi caro bomis
 comedit a vermibz

Sarcul⁹ est instrūm cū q ram⁹ abscindit vel
 aliqd aliud vt cardones z herbe inutiles
 excidunt z euellunt q nascunt inter bonas
 Isa. c. viij. Omīs mōtes in sarculo sarrien
 tur. z i. Re. xij. in fi. fm Jo. an. in pbe. cle. i
 verbo sarculum

Sartatecta dicunt edificia que reparatōe
 indigent.

Satisfactio est cautio fideiussozia. vel etiaz
 iuratoria si fideiussozē qd dare non possit.

Require supra cautio
Satisfacere est securitatē p fideiussozes da
 re. ff. q satisfda. cogū. l. j. Ul^o fm Azo. est ali
 cui⁹ implere voluntatē

Satisfacere qd sit pater in. l. j. pal. z ff. de pi
 gno. acc. l. si in rē alienā. §. ois. z satisfactuz
 intelligit qualitercūq; satisfiat. ff. q. mo. pig.
 vel bypo. fol. l. itē liberat. in pn. z ff. de pig.

acc. l. si in rē. pal. §. si satisfactum. Et notat
 Dy. in regula pactū. de re. inf. li. vj. z sic cui
 remittit restitutio regularit⁹ intelligit resti
 tuisse vel satisfecisse. vt ibidē nisi in casibus
 vbi remissio nō liberat. vt. c. statutū. §. si q
 dem. de rescrip. li. vj.

Sausicus morbo est ille q ppetuo nocet nisi
 si sit curatus

De Sc

Scena fm vnā significatiōem est obūbra
 tio vel velatio in teatro. vel alio loco in q
 histriones. mimi. vl ioculatores. sine come
 di ludos suos exercēt. z sic videt accipi. C. d
 spec. seni. z leno. li. xj. Idē sbū habes. ff. de
 his q no. in fa. l. ij. §. pzo. z. xxiij. di. mariū
 ibi exponit archi. Vel fm aliā significatiōz
 dicitur scena q pmpriorē habet leuā. al^o s scenā
 expeditiozē. ff. de edil. edic. l. q clara. §. item
 sciendum

Scisma fm Hof. est illicita dissensio. diuis
 sio. vel discessio eoz inter quos vnitas esse
 deberet. Vel sic. Est illicit⁹ ab vnitate ec
 cleisie. vl ab vniversitate discessus. Et dicit
 tura scissura. qz p scisma fit ab vnitate scis
 sura. xxiij. q. j. scissura. Et differt ab heresi.
 quia heresis in pncipio sui habet puersum
 dogma. sed scisma in fine fingit aliquā he
 resim vt recte ab ecclia videat recessisse. vt
 dicit Hieron. xxiij. q. iij. heresis. Et sic illa
 differūt sicut genus z species. quia omnis
 hereticus est scismaticus. z nō ecouerio. ni
 si durauerit

Scita sūt ea q plebs tm cōstituit. Et vocat
 scita eo q plebs ea scit. z sciscitat seu rogat
 vt fiat. fm Jsi. li. v.

Scribetabularij fm qsdā olim creabatur
 ad tps triennij ad scribendū publica ratio
 cinia puinciaz seu ciuitatū. fm Accurs. C.
 eo. ii. in rubri. li. x. Et pprie sūt illi q scribūt
 noiatos ad munera z honores z tributa so
 luta. z sunt tabularij. qz publicis instrumē
 tis p sunt in signū ciuitatibz. z hi appellant
 libzarij. vt. ff. de reg. in. l. si libzarij. z tabel
 liones. vt in aut. de tabel. col. ij. z sic potest
 accipi. C. de bo. liber. l. si qd post. §. j. licet z
 aliter ibi exponat. Alias scribe dicunt qui
 circa pncipes vl alios magnos iudices sūt
 deputati p actis z gest⁹ pncipiēdis. Di qz vo
 cant scriptozes notarij. libelleses. pragms
 ticales. epistolares. et qstozes. vt. C. de app
 le. pncipim⁹. z. l. in offerēdis.

Scribe logographi sicut Accursi dicunt quod publicis rationibus scribendis deputati sunt. nam logos grece rationes publicas dicimus latine. et graphos scriptura. Unde etiam noster apud pellant. vt. C. de suscepto prepositi. et archa. l. duos. li. r.

Scribe censuales sunt qui scribunt censum C. de tabu. rubri. li. rii.

Schola dicitur societas scholarium. vt locus in quo discunt aliquid vt scholares scientiam et prudentiam aliquid militiam. vt thirones. vt. C. de pui. schola. l. rii. Nam schola grece est vacatio latine.

Scholaris est persona vacans ab humanis negotiis scholasticis dedicata disciplinis. et discipula scholae grece. i. vacatio latine et ares virtus. quasi virtutibus vacans. Et scholaris profice re cupiens debet habere quatuor conditiones. Primo singula consideret diligenter. quia si certa sunt a significatio verborum non est recedendum. ff. de exerci. act. l. j. §. si is qui nauem. et l. non alte ff. de lega. iij. si dubia sunt non maligne. sed benignè interpretanda. de re. iu. c. ij. et. c. ad audientiam. de deci. Secundo quod de probabili dubio non reddat se certum. sed dubium. et interroget certiores vel peritiores. C. de inge. ma. l. si durat. ipse solus excusat quod diceret non inuenit. Tertio quod habeat sensum capacitatem. vt in. c. vnico. de offi. p. non innites prudentie sue. et vera intentione sententie non perueres. c. ne innitars. de pstiti. Quarto studium continuat. quia doctrine profectus usus. doctri-
ne mater est scholaris. vñ Intercisa pertrine mater est scholaris. vñ Intercisa pertrine. corinuaata viget. etiam Deficit ambobus qui vult seruire duobus. Quinto quod non dedit gnet a queque instrui cui magisterij officium sit iniunctum. vt in. c. vnico. palle. de offi. p. mi. riiij. q. iij. Si habes contra quosdam exsupbia et verecundia interrogare nolentes quod nesciunt. et minorum dicta ex quadam indignatione supbie despicientes. vt dicit Hostie. in. c. vnico palle.

Scriuarij. truciarij. et aratorij. idem sunt. Scriuarij et scriuioz memoriales idem sunt et magistri scriuioz etiam scriuarij appellantur tabelliones. vt in. c. ad audientiam de p. scrip. in glo.

De Se

Secunditerius. olim dicebat quod secundum locum cum obtinens scriptus erat secundo loco in matricula notariorum. vt. C. de primice. et

secundite. l. j. et ij. li. rii.

Secunde nuptie dicuntur cum alijs cum alia qua secundo nubit. et sunt omnes nuptie que sequuntur sepulturam. vel primas nuptias siue sint terciæ siue quarte. et sic de alijs. de h. C. de secun. nup. in Rubri.

Semestre est tempus sex mensium. et duo semestra faciunt annum. vide insti. de excusat. tuto. §. item diuus. in glo.

Semis ex sex colligitur vncijs. et est dimidia pars assis. et dicitur quasi semias. C. de merca. l. hac lege. li. rii.

Seminecis est semimortui. vt in. l. q. indignum C. de testa. vbi dicitur Non sunt necessaria obseruari momenta hereditatis que seminecis et balbutient lingua profundit.

Secundum constat ex vncia et dimidia. et octo uia pars assis. et debet eius littera terciæ scribi. et non x. vt insti. de here. insti. §. hereditas sicut Accur.

Sextas est sexta pars assis ex duobus vncijs constans. sed capit quatuor aduersatiue et aduersatur in iure. quam autem est adiuncta copula aduersatur etiam in facto. ff. de peti. here. l. sed et si in p. cum glo. improprie tamen. vt in. l. ij. in fi. ff. si quis cau. vbi quoniam cum copula ponitur. vt dicitur. sed et si aduersatur ad factum non ad ius. imo significat identitatem iuris. et sumitur illud significatum ex copula que copulat nomina. et non factus sequens cum precedenti. quia non potest cum sit factum diuersum. copulat ergo que ad ius quoniam autem sine copula ponitur cum conditio si vel sine ea. tunc simpliciter significat aduersatiue que ad factum et que ad ius. vt in. l. sed et si. palle. similiter in. l. ij. in glo. super verbo fori. ff. ne quis eum qui i. vo. vi. exi. scaturit dicitur sed aduersatiue simpliciter vel tamen ad factum put significatum suum vel aliud declarat et concludit.

Senatores dicuntur magistratus populi qui sententias. nam sicut Azo. leges plus fiebata populo et quibus interuentu. sed quia aucto populo cepit difficile uenire in lege pendendo. ideo elegit populus centum senatores. vt. C. de petiti. here. l. vlti. vt ipsi vice populi consulerent et quicquid statueret lex esset. Senatores autem sunt que a patricijs et consulibus usque ad viros illustres descendunt. et hi soli solebant dicere sententiam in senatu. que etiam consulibus romanum vocamus senatorum magistratus. vt. ff. de senatori. l. vl. et insti. de iur. na. gen. et ciuili. §. lex est. Senatores etiam dicitur debent senatorum filij et nepotes ex filiis nati. non autem nati ex filiabus. vt. l. liberos. ff.

de senato.

Senatus est, cet^o iste honestissimus senatorū q̄ centū erant nūcro. vt dicit Azo. C. de senat. con. z nomen cōsulis parificat sena/ sui p̄ncipis. vtputa cū habeat vice populi z ante impatorē p̄ pplm. z post impatorē p̄ p̄ncipem cōstitutus fuit senatus. vt. ff. de or. iur. l. ij.

Senatuscōsultū est qd̄ tantūmō senatores habito cōsilio pplis cōsulendo decreuerunt fm Isido. li. v. Et nota q̄ mltiplex est senatuscōsultus. vt infra patet.

Senatuscōsultū romanū al̄s seprinianū oibus ciuitatibz fideicōmissariā hereditatem iubet restitui z in eam et ad eā oēs actōnes trans ferri.

Senatuscōsultū artificianū. alias artificianū q̄ cauet vt p̄sides puinciarū agnoscant in puincijs de libertate. licz heres nō sit illius puincie.

Senatuscōsultū claudianū tollēdū statuerat q̄ mulier libera fūili amore capta si ei denunciatur essz a dño ne cōmiseret seruo suo. z iudex sup ea cā amonuit. nec ipse acquiesceret. subaz suā z libertatē amittebat. et fiebat serua vel ancilla dñi denunciatis. qd̄ qz visū est misabile z indignū sublatū est.

Senatuscōsultū leboneanū eum cohercet q̄ obstruendā actionē vl̄ testamentū publicā pecuniā accepit pact^o ve fuerit. Itē q̄ p̄fecto instrumēto legatū sibi ascribit. Itē heredē q̄ ex hereditatē aut in alicuius cōdemnationē legatū ascribit.

Senatuscōsultū macedonianū hz locū qñ aliqs filiofamilias in p̄ate patris existenti mutuo pecuniā tradidit. qz hoc senatuscōsultū p̄hibuit mutua pecuniā dari filiis familias ne onere debitorū p̄grauati essent occasio machinandi mortem patri. si autē p̄tra senatuscōsultū istud q̄s filijs familias nūmos tradiderit. traditos amittat. nisi ipse filius familias habeat castreſe peculium vl̄ quasi castreſe. eo em̄ vt̄ vt p̄familias. est aut̄ dictū macedonianū fm Azo. C. co. ti. a macedone pessimo feneratorē q̄ tradēdo pecuniā. z si nō exp̄sse tamē tacite z velatis verbis suadebat de occisione patris. Et nota q̄ auxilio senatuscōsulti velleyo renūciat. vt. i. l. vl. ff. ad velley. z. C. qñ mulier tute. off. sū. pos. i. auc. m̄ri. s̄z macedoniano renūciare n̄ p̄t. vñ p̄ sniaz dat̄ exceptō ex co. ff. ad mace. l. j. Et rō est. qz p̄mū senatuscō-

sultū est fauorabile tm̄ in fauorē mulierūz inductū. s̄z scdm̄ in fauorē filiorūz familias z in odiū creditorū. ff. de p̄di. inde. l. q̄ exceptiōnem. Nec Boffre. de renuncia. §. renūciatur.

Senatuscōsultū orphitianū ad successiōnē matris intestate filias vl̄ filios legitimos siue vulgo q̄sitos vocat. nisi mater sic illustris. cui^o filii noiare spurii satis est ascerbū. vocatqz ex testamēto nepotes et nepres q̄ oīno p̄ferunt^o sanguineis z cognatis siue agnatis.

Senatuscō. pagazianū statuit vt qñ scriptus heres rogat^o est totā hereditatē vl̄ p̄ q̄ dodrantē restituere alicui liceat scripto heredi totius hereditatē quartā prem̄ retinere q̄ casu onera hereditaria sustineat sine se z illū cui hereditas restituit inter quez z ipm̄ cui hereditatē restituit stipulatiōes solabant interponi vt cōicent p̄ rata p̄re lucz z damnū.

Senatuscō. pisanianū vt si pene obnoxi^o siue seru^o venisset qñ amia duerſum sit in eius p̄ciū venditor p̄stet emptori.

Senatuscō. plancianū de liberz agnoscentis loquit. q̄ post diuortii educant. p̄ h̄ p̄mittit mulieri si putet se p̄gnantē denūciare marito suo infra. xxv. dies. vl̄. xxx. p̄ diuortii. ita q̄ nisi maritus custodes miserit. aut p̄trariū nūciauerit ex se eam esse p̄gnatam cogat partū agnoscere tanq̄ suū. si rō vi ipsa oppressa fuerit nullū hoc partū generat p̄iudicium.

Senatuscō. iulianū d̄z q̄ directā sibi serui accipiunt libertatez cū illi a q̄bz libertates erant relicte a p̄tore vocati nolūt adesse.

Senatuscō. silleyanū z claudianū p̄uit seruos capite. q̄ dñis suis cū vocarent oīodā opē vl̄ auxiliū in q̄ntū potuerūt nō tulerūt vl̄ ipenderūt cū ipi h̄ viderēt et audirent.

Senatuscō. terculianū q̄ cauet matri nō auie de testi successione desceda. vt m̄ in genua triū liberorū ius habens si libertina q̄ro filio succedit defuncto nō existētibz vl̄ timis liberis vel emācipatis. nec a p̄re nec a m̄re defuncti. sed nouo iure. z si solū vnū pepisset siue sit ingenua siue libertina idē ius versat Vel senatuscō. terculianū dicit cum matres vocant ad hereditates filiorū p̄ senatuscō. tercu. vt inſti. de testa. per tot. z no. ff. de except. rei iudi. l. si iure. in prin. z maxime in. l. j. ff. co. ti.

Senatuscō. trayanū. a s̄ caruiantum statu/
tuit si inter plures heredes infans sit q̄ fa/
ri nō possit et ipsi rogent seruū manumitte
re. nō iō liberas incidat. qz dari nō p̄t infans
nec seruū p̄t v̄dere. sed estimat p̄tibus ser
uū manumittat salua portione infantis.

Senatuscō. damasianū d̄z. q̄ cautū est si ab
est ille iusta cā q̄ libertatē d̄z. et h̄ pnūciatū
sit q̄ p̄inde libertas ei p̄petit vt si ab ip̄o di
recte data esset.

Senatuscō. trebel. a nouo iure incremētū
z formā hāc accepit vt excluso senatuscon.
pagaziano liceat hereditatē restituētī q̄rtā
partē retinere inf̄ ip̄m z fideicommissariuz p
rata portioe dimissis actionibz p̄tra cōem
stipulationē. z si totā hereditatē volens re/
stituerit ad eū. z in eum oēs transfert stipu
lationes.

Senatuscō. turpilianū q̄ statuit ne q̄s pub
lici iudicij crimen intentās ab accusatione
publici criminis cā ordinata. i. post inscri/
ptionē z fideiussione datā desistat abolitio
ne nō imperrata.

Senatuscō. velleyanū inductū est in fauo
rē mulierū scz illaz q̄ leuitate sua z ser̄tra/
gilitate se z sua obligāt p̄ alijs fideiubendo
vt obligationē in se recipiēdo. p̄ hoc senat̄
con. eis subuenit z cōcedit vt ipse indēnes
seruent. z si p̄ueniant p̄ tali obligatōne p̄nt
opponere exceptōes senatuscōsulci velleya.
cessat autē h̄ senatuscon. cū mulier renūcia/
uit velleya. z oī auxilio. ff. eo. ti. l. vi. Et di
ctū est a velleyano p̄sule. q̄ fuit auctor illi
statuti. Et nota q̄ mulier p̄t renūciare vel
leyano absqz alia certioratōe. vt no. i. l. iu/
ris ignorātia. C. q̄ admit. ad bono. poss. Et
Bal. ibi distinguit tria mēbra. aut mulier
intercessio vel fideiussio est f̄m leges. aut p̄
ter leges. aut p̄. Primo casu nō est querēda
certificatio. cū nō sit op̄ renūciatōne. ex q̄
lege p̄mittēte fideiussit Et sunt q̄nqz casus
Prim⁹ si intercedēdo aliquā pecuniā reci
pit. z sic se obligat. l. antiq̄. i. p̄n. ff. ad velley.
Secūdo si secūdo intercessit l. si mulier p̄
fecte etatis. ff. e. ti. Tertio si p̄ dote fideiube
at. l. si. eo. ti. Quare si p̄ libertate alicui⁹ z i
cā pia. Quint⁹ si apud minores intercedat.
ff. de mino. l. si ap̄d. Secūdo casu aut ē cer
tificata aut nō. si p̄mū. valet renūciatio ser
uata solennitate. videlicet cū instru. pub. z te
stij subceptōe. Si secūdū. nō valet. Fal
lit tñ in duobz casibz Primo qñ sit renūci

elatio in iudicio valet colore z fauore iudi
cij. Secūdo si interuenit iuramentū valet
f̄m Bar. in. l. sciendū. ff. de h. ob. et f̄m bal.
in auc. sacramēta pubez. C. si aduer. vend.
Tercio casu p̄tingit p̄ legē fideiubere duo
bus modis. Primo p̄ marito nō in sui vt/
litate sed mariti. Secūdo omitta solennitate
instrumētī z testiū. Nec addit Bal. sup̄ ad
ditōibz Jo. an. in spe. ti. de dispu. z alle.

Senatuscō. iunianū post vocationē ad lib
tatē p̄ducit p̄riū heredē seruū vel emprūz
siue dñs ex iusta cā absit siue latitet. sine nō
vult manumittere sit p̄uil p̄ditōis scitis p̄/
natis pactis suā velit mutare sniaz siue cō
ditionē pena p̄ colluzorē p̄missa. z detegen
ti p̄mia taliter donando vt d̄ iure patrona
tus nanciscat.

Senatuscō. sultū volufianū statuit q̄ q̄ ip̄o
be in litē coeunt aut q̄cqd ex cōdemnatōe
in rem ip̄i reddidit siue relatū sit. l. iulia d̄
puata vi tenet.

Senatuscō. fauia. in disuetudinē abijt itro
ducēs adoptionē fieri p̄ tres mares adop
tates. z tres intercedētes emancipatōes.

Senatuscon. largitianū merito est abroga
tū latinā inducēs libertatē q̄ q̄s morte sua
recipiebat extra libertatē.

Sentētia f̄m Bzo. i. sum. C. quō z qñ iudex
sen. p̄fer. d̄z. Qñqz p̄t dici cui⁹ cūqz orōis si
gnificatio. qñqz ponit p̄ optōe mgroz. qñ/
qz d̄z q̄cqd alicui de re aliq̄ placet. qñqz est
deportatio. qñqz excoicatio vel interdictū.
sed imprope. qz excoicatio vt̄ interdictum
p̄nt punit q̄ sine cause iponit Jo potius
p̄t pena dici q̄ snia vt̄ diffinitio. Qñqz sen
tētia d̄z qd̄cūqz iudicātis p̄ceptū nō natu
re. nō iuri. n̄ bonis moribz p̄trariuz Et f̄m
hāc significatōes distinguit. Quia sniaruz
alia ē diffinitiuā. alia interlocutoria. alia cō/
uentionalis. alia q̄ d̄z p̄ceptū. alia mulcta.
alia dispensatōnis. Et p̄t sic describi snia
diffinitiuā. Est diffinitio iudicial̄ p̄trouer
sie finem iponēs. ff. e. ti. l. i. Et addūt qdam
ad diffinitionē indubitata. et q̄ nullo reme
dio attērari possit p̄. l. elegāter. §. si p̄ rē iu/
dicatā. ff. de trasac. Vel sic describit sentē
tia diffinitiuā. Est diffinitio iudicialis cō/
trouer sie sine iponēs ex pnūciatōe iudicis
dānationē vt̄ absolutionē p̄tinēs. Et h̄ p̄n
cipale diffinit q̄stionē vt̄ qñ auditis v̄rius
qz pris allegatōibz cā terminat et finis p̄n
cipali negocio iponit quā semel latā iudex

renocare nō potest et iudex esse desinit et officio suo fungit. l. 3. retineat iurisdictionem ad exequendū de offi. dele. c. i. l. r. s. z. c. qren. ti. Sed an corrigere possit si dicat absoluo p. dēno. vidē Boff. i. sum. d. sentē. z. re iud. Sentētia interlocutoria est snia semiplena q̄ p̄fert int̄ p̄ncipiū z. finē cause nō sup̄ p̄ncipali. sed emergētibz z. incidētibz q̄stionibz pura sup̄ libello offerēdo v̄l p̄cipiēdo. vel danda dilatiōe aut denegāda. z. sil. l. p̄ncipali cā durante. vt q̄n iudex nō residens p̄ tribunali interlocuēdo int̄ p̄tes sine solēnitate sc̄pture aliqd̄ p̄nūciat de plano v̄l sup̄ aliq̄ incidenti v̄l emergēti extra p̄mū int̄tū p̄ncipale. z. hanc renocare p̄t iudex si ne sit ordiari⁹ siue delegat⁹. siue arbiter. de bet. tñ cū cause p̄gnitiōe ferri et iudice cōcedente nō p̄cedēte. iij. q. iij. §. spaciū. fm̄ gōf. z. sniam interlocutoriā fert iudex r̄ reū cōtenuacē. q̄n citato reo z. nō veniēte p̄nūciat actorē fore mittendū in possessionē rei aut bonoz. p̄ mēsurā debiti d̄clarati. v̄l rei p̄tite de emergēti q̄stione vt q̄n est q̄stio inter p̄tes v̄l aduocatos v̄trū aliqd̄ sit recipiend⁹ in testimoniū zc. vt supra Et illa sententia trāsit in rem iudicatam q̄ ad duo. scz vt remedio appellatōis attēptari nō possit. z. vt excipiat ex ea. c. cū dilectus. d. elec. i. si. nō aut vt ex ea agat actōne in factū sicut ex diffinitina. A quolibet em̄ tali p̄t appellari fm̄ canones. nō aut fm̄ leges. generalr̄ fallit in casibz. l. ij. C. vt li. pen. v̄l d̄r si interlocutoria sit talis q̄ absorbebat totū ius alienius. z. istar habeat diffinitine. ita vt post interlocutoriā non sit loc⁹ ad appellandū a diffinitina. sic ab ea appellat. secus si p̄ter locutoriā saluū sit beneficiū appellatōis a diffinitina. Boff. t. 3. p̄mū in sū. e. ti. d. sen. z. re iudi. Itē interlocutoria fm̄ eundē est d̄claratio iudicial̄ sup̄ aliq̄ articulo summarie ius tribuēs int̄ p̄tes. Et finalr̄ oē p̄bū a iudice in iudicio platū iudicialiter faciēs ad cām est snia interlocutoria. vt in auc. de liti. gio. §. oē. coll. vij. zc. Et notandū q̄ aliud est sentētia. z. aliud statutū. Nā statutū fert p̄ futuris delictis d̄cedo. Statuim⁹ vt nulus hoc faciat. z. faciens sit excōicat⁹ ip̄o facto vt no. in. c. si. de p̄sti. li. vj. Snia h̄o plata sic. Excōico te si furtū feceris. p̄hibetur furtū. qz tract⁹ futuri t̄pis nō spectat ad iudicē. d̄ B glo. optima. d̄ sen. excō. c. romana. li. vj. p̄ hoc ad. c. a nobis de sen. excō. Item

differt snia a canone in hoc qz canō archiep̄i in puinciali p̄cilio ligat subditos totius puincie. xvij. dist. c. vl. sententia aut archiep̄i p̄scopi. d̄cedo. Quicunqz furtū fecerit sit excōicat⁹ nō p̄phēdit subditos totius puincie sed soli⁹ diocesis sue. vt est glo. in. c. romana p̄al. Itē snia excōicatōis siue iusta sit siue iniusta. tenet. ij. q. iij. e. j. nisi in duobz casibz. scz post appellatiōne legitimā. z. intolerabile errore in forma. c. p̄ tuas. de sent. excō. solet. z. c. venerabilibus. eo. ti. li. vj. Et quō snia tribz modis d̄r iniusta. scz. ex causa. ex aīo. z. ex ordine. est glo. iij. in. c. sacro. de sen. excō. z. illd̄ iterū verū est in snia excōicatōnis in q̄ est speciale qz teneat nō seruato iuris ordine. alias autē snia lata iuris ordine nō seruato. n̄ t. 3. C. de sen. z. interlo. om. iij. l. plata. Itē de diffinitina z. interlo. est gl. in ele. vnica. sup̄ p̄bo interlocutoria diffinitina de seq̄stra. pos. Et nota qz snia lata super p̄bo possessorio d̄r diffinitina fm̄ glo. in. c. si. de iudi. z. intelligit q̄n cā possessiōis ē deducta p̄ncipaliter in iudiciū. v̄l h̄z annexū p̄torū. sec⁹ si p̄ accidēs veniret in iudiciū. etiā diffinitina put̄ ip̄ōt finē cāe nūqz d̄r sup̄ possessione. nisi sit p̄prietas annexa. vt ibi no.

Snia uentional̄ est amicabile⁹ p̄positio. vt q̄n iudex cōuenit aliquē zcōmonet eum ne faciat d̄cōuentiōne. Al̄o snias. scz. p̄ceptū mulctā. disp̄sationē. Req̄. in locis suis. Snia p̄ errore lata. a q̄ non est appellatū. reuocari si error p̄babilis postea detegat. vt i. c. fraternitat. de frigi. z. male. Sepcūs septē h̄z vnclas. z. non d̄r ad respectū totius p̄tis assis Req̄. supra As. Sepulchrū est loc⁹ in q̄ mortu⁹ cōtinet vel sepult⁹ est. S̄z monumētū d̄r idē loc⁹ sine corpe. Re. supra B. Sepultura fm̄ Boff. q̄nqz d̄r officii qd̄ impendit sepeliēdis. Q̄nqz ipsa terra ad vsuz sepulture d̄putata. Q̄nqz tūba marmorea v̄l lapidea. v̄l loc⁹ p̄cau⁹ i eccl̄iastico cimiterio fact⁹ in q̄ corpe catholici d̄fiscit. Item sepultura est ius funerādi in eccl̄ie cimiterio. Et nota qz in triginta casibz p̄hibet eccl̄iastica sepultura. Primo i mortali peccato publice decedēti. xij. q. ij. n̄ estimem⁹. Secdo latroni z. furi. c. fures. de fur. Tertio in adultio occiso. xij. quest. v. placuit. Quarto i torneamēto occiso. vt de tornea. ca. j. Quinto raptorio occiso. c. sup̄ eo d̄ raptorio

Sexto heretico. xxiiij. q. ij. sane pferf. z. ca. sacris. d. sepul. Septio seipm interficienti c. placuit. pall. Octauo excoicato etiā mio ri. de sen. excō. a nobis. z. c. sacrs. pal. Nonno inrredicto. de peni. z. remis. qd in te. Decio publico vsurario. d. vsur. qā in oib. Unde cimo tēnēti pferi z cōicare. c. oēs. de pe. z remis. Duodecimo i taberna occiso. xxij. q. v. placuit. Tredecimo prietario mona/ cho vl regulari. c. monachi. de sta. mo. z. c. cū ad monasteriū. cū si. eo. ti. Sz si clerici vl boni laici ab hostibz occidūt vl submer gunt vl p parietes opprimunt. debēt habe re ecclesiasticas sepulturas. c. sicut dignū. d. homici. c. ex pte parentū. de sepul. xxiiij. q. v. qd ergo. Est aut ius funeradi prās sepe liendi in cimiterio pueniēs ecclīas ex ccessi one pōtificis. Et sepultura eligēda est apd loca magis religiosa. c. fraternitatē d. sepul. nam sepulture electio in loco nō religioso fieri nō debet. Sz qris. qd legauit pdicato ribz. xxx. p sepultura efficit vsurari. z sic ca rebic sepultura. an adiunat p legatū. Rūdet Flo. q. nō. Similiter si legat p celebratōe misse. z inuenit inēdictū ecclīe t3 legatum in pmo casu. Rō. qz frēs non sunt in culpa vl cā. Sitr i secūdo casu. vt no. do. catho. de sax. C. de insti. vl substi. l. j.

Sepe notat regulā i rtrariū. vt in. §. i. frau dem. institu. qui z ex q. cau. manumit. non licet.

Septa sunt clausure. z dicāa sepio. vt est i glo. in cle. ne in agro. d. statu mo.

Seq̄la dicitur id qd naturaliter sequit ad aliō. vt iumentū. vitul. vacca. z sic aliq. phibēt nō qz ex se mala. sed qz ex his mala sequunt xxij. dist. deniqz. z. xxij. q. j. in nouo.

Sequester est is apud quē res litigiosa de/ ponit a plibz z sequestrat vt ei q in cā vice/ rit reddat. dictus ab eo q occurrenti aut q si sequēti eos q pcedūt pmittit res. d. h. sig. l. seq̄ster. vide de iudi. examiata Est em fm Hoff. depositarius rei in iudiciū deducte. vt. ff. depo. l. pprie.

Sequestrū est illud scriptū qd d sequestra/ tione pficit. z si sit ex causa volūtaria trans fert possessionē in sequestrū. sec. si causa ne cessaria. l. interesse puto. ff. d. acqui. poss. vt nota. i. c. examiata. d. iudi. i glo. z in glo. cle. j. de seq̄stra. possel.

Seq̄stratio est rei de q agūt vel cōtrouersia vel sepatio vl dispositio vl possessionē int/

dictio. Interim em q res apud seq̄strū est nec actor. nec reus possidet. vt. ff. de sta. ho mi. l. libert. Nō pōt aut illa dispositio q se/ q̄stratio dicitur fieri nisi a plibz. q̄uis als ē vn? z plēs deponere possint. vt. l. licet. ff. depo/ siti. nā plures rē litigiosam deponūt qn de volūtate partiū sit. etiā vn? deponere p̄t de mādato iudicis. vt in glo. c. examinata. de iudi. zibi p doc. Et nota qm Hof. seq̄stra tio fit aliqñ cā obmittēde possessionis. z tūc neuter litigantiū possidet. sz seq̄ster. Aliqñ cā custodie z tunc possessio remanet penes possidentē. z generalr phibita est seq̄stratō C. de phi. seq̄s. l. vnica. pmissa sō casualiter Primo volūtate p̄tium. vt lite finita res vi ctozi def. Secdo ex necessitate ne psona su specta cū re mobili aufugiat. Tertio ne pso na suspecta circa rem imobilē fruct? depo/ pulet vl dissipet. Quarto ppter ptumaciā nō cauētis de collatiōe bonorum faciēda. Quinto si seruus de possessione seruit? pro clamat i libertatē. Sexto cū appellat ab ex ecutore. Septimo cū timet de senitiā viri nec pōt sufficienter vxori cauere seq̄stratur vxor. Octauo ne pdat vedēdi cōmoditas. Nonno cū aliqz de comitibz p̄sidis furtum patit. Nā res seq̄strat vsqz in tēp? successo ris p̄sidis. merito em seq̄stratio fieri nō de bet nisi tūc demū cū timet ne possessor? vel appellans fruct? depopulet fm Hof. i sum. alios casus in cle. vnica. eo. ti. z. l. j. ff. d. col/ la. bo. z fm Archi. in. c. qz res. x. q. j. vbi la te d hac materia. Et p Jo. monac. z io. an. i regla locupletari. de re. in. li. vj. vide etiā glo. si. in. c. dilect. d. seq̄stra. pos. cū ibi not. Sz ponam? q ecclīa est apd aliquē seque strata. vtrū ille seq̄ster lite pēdente sup iure patronat? possit p̄ntare ad illā. Inno. t3 q sic. q̄talis h3 fruct?. c. p̄sultatiōibz. d. iu. pa. Imo p̄sentit ibidez rōne tali mor? ponēdo diuersitatē inter creditorē cui ipignoraturz est ius patronat?. z seq̄strum. nā creditor n̄ p̄t p̄sentare aliqñ. qz sup est ver? dñs q pre sentare h3. sed seq̄ster pēdēte lite p̄t ne eccle sia diu vacet. qz neutra p̄t p̄sentare p̄t an litē sopitā. facit bona glo. in sbo bñficiū in cle. vnica. d. seq̄stra. pos. q dic seq̄stz pos sidere iura bñficij et beneficiati. et remittit ibi ad no. in. c. examiata. de iudi. p Jo. an. Hostien. t3 p̄tū q sequester apud quē ius/ patronat? sequestratū est lite pēdēte nō pos sit p̄sentare. nā nō h3 possessionē iuspatro.

arguit a fortiori cū creditor cui impigno-
ratū est in patronatū non possit q̄ tñ bz pos-
sionē eiusdē pignoris. igit̄ zc. Et h̄ tenē/
do d̄: ad motū Jo. de imo. q̄ non diu va-
cabit ecclia. Nā p̄ q̄ttuor mēses illic ep̄s
p̄uidebit. c. cū p̄pter. z. c. ea aut̄. d̄ in. patro.
z videt̄ melior bec op̄. qz seq̄ster solū custo-
dire debet fruct̄. vt isti restituat eos q̄ sen-
tentia p̄ se reportabit q̄ est natura seq̄stri. sz
si p̄ntet aliquē quō fructū illū restituat. se-
cus vbi nulla deberet fieri restitutio. c. ex li-
teris. de in repa. z. c. cū venissent de in inte.
fess. hic articulo satis disputabil̄ est. z. no. i
c. examinata. de iudi. vide cle. pal. d̄ seque-
stra. pos. p̄cipue glo. in v. restituat. vbi d̄: qz
seq̄ster limitatā bz p̄atez d̄ restituēdis fru-
ctibz q̄ supportat̄ oneribz adhuc sup̄sunt qz
nō possit illos in emptionē p̄diorz p̄ benefi-
cio v̄l als in vtilitatē bñficij p̄uertere. ḡ mi-
nus videt̄ posse p̄ntare.

Sensus sapientis nō arbitrat̄. p̄tra iura. vñ
qñ alter p̄trahētū pacificū aliqd̄ facere ad
sensum sapientis alter p̄trahētū tenet̄ ea
facere q̄ de iure fieri debēt sup̄ illo p̄tractu
qz sapiens arbitrari p̄ iura nō p̄t. als sapi-
ens nō esset.

Seruit̄ est p̄stitutio iuris gentiū q̄ quis s̄
ius naturale alieno subijcit dñio. z. qñ ser-
uitus inducta sit. vid̄ glo. sup̄ verbo seruū
de iude. z. sarrā. c. ita q̄rū dā. optimā glo. su-
per verbo seruitutes. dist. i. ius gentiū. vbi
d̄: inducta p̄ ebrietatē vel p̄scripta septen-
nio. simile habet̄. c. sexto die. xxxv. disti. vbi
d̄: nemo sciebat a cōsorte nature sue obse-
q̄a seruitus̄ etigere. qz manebat anteq̄ vi-
pū inueniret̄ oibz incōcussa libertas. z. non
ess̄z hodie fuit̄ si ebrietas nō fuisset̄ zc. sunt
autē duplices seruitutes scz p̄diales z. p̄so-
nales

Seruit̄ p̄dialis est q̄dam p̄stitutio q̄ p̄diū
predio subingat̄. z. seruitutes prediales. lex
reales appellat̄ q̄ sequunt̄ predia z. earz p̄sti-
tutio eaten̄ tenet̄ q̄ten̄ expedit̄ p̄dīs. i. ad
fruct̄ eoz p̄cipiendos.

Seruiturū aut̄ p̄dialium alie sunt vrbane.
alie sunt rustice. sz has q̄dē fuitutes lex dic̄
esse iura cōia q̄ librat̄ sunt. Und̄ no. qz fm
Azo. in sū. C. d̄ fuit. z. aq̄duc. h̄ p̄bū ius i ea-
de lege z. i eadē voce supponit̄ p̄ fuitute. Di-
ctio em̄ semel posita duas q̄qz ip̄ortat sig-
nificatōes. s. p̄riā l̄ ip̄ropriā. l̄ vtrāqz. Pro-
p̄rie aut̄ fm diuersa dicunt̄ seruitutes. Nā

si nō possem ex edibz meis exire i agros meos
v̄l puenire ad viā publicā nisi p̄ agros tu-
os v̄l ortos emi a te licētia eūdi. bec licētia
d̄: fuit̄ itineris. qz p̄diuz tuū in h̄ mibi fuit.
Seruitutes rustice sunt q̄ p̄dīs rusticis de-
benf. veluti iter. act̄. via. aqueduc̄. aque-
haus̄. pecoz appulsus ad aquā. ius pasce-
di. calcs coq̄nde. arene fodiēde. q̄ tria v̄l tria
p̄nt̄ dici noitate fuitutes rustice. sz sup̄iora
p̄rijs noibz carēt. q̄ oia req̄re loci suis. Nā
iter est ius q̄ ex ede mea p̄ agros tuos pos-
sum in vicos publicos exire v̄l itrare. Sz
aq̄haus̄ est vt aq̄m haurire possim de pu-
teo tuo.

Seruitutes vrbane sūt q̄ p̄dīs vrbanis de-
benf. s. iuritu alic̄ edificij. Nā edificijs ibe-
rent velut alti tollēdi aut nō tollēdi. ne de-
ficiat luminibz. v̄l p̄spectui domus vicini
Itē stillicidiū aduertēdi v̄l nō aduertēdi i
tectū vel in aream vicini. vt stillicidiū tecti
mei cadat in areā v̄l fundū eius. Itē vt li-
ceat imittere v̄l p̄ncere tignū in parietē vi-
cini. Et nota qz an seruit̄ sit vrbana vel ru-
stica colligit̄ ex q̄litate predij cui debet̄ ip̄a
seruit̄. z. nō ex q̄litate seruitutis. qd̄ p̄z. nā
talis est seruit̄ q̄le est p̄diū cui debet̄. si em̄
stillicidia dom̄ mee q̄ est vrbaniū predium
puerto in areā tuā q̄ est rusticū prediū di-
cet̄ vrbana seruit̄. z. ecōtra si tignū edificij
mei cā ip̄onendoz fructū facti qd̄ est pre-
diū rusticū imitto in parietē dom̄ tue di-
cet̄ rustica fuit̄. etiā si domus tua sit vrbana
nū prediū. Itē nota iuxta p̄mā acceptiōez
seruitutis qz mlt̄s modis q̄s redigit̄ i fuitute
tē. de q̄b̄ ist̄. d̄ iure p̄sona. i. tex. z. i glo. Un̄
vt liber fuit̄ fiat sunt ista necessaria. Annis
viginti iuuenē q̄ vedit̄ esse. Rursus eū ser-
uū cui vendit̄ esse putare. Et iuuenē p̄ciuz
qd̄ velit p̄cipare Et qz sit liber sciat̄ h̄ qui
vedit̄ iste. Que si defuerint seruū nō cogit̄
esse. Patet̄ ḡ ad h̄ q̄ttuor req̄sita. Primo qz
sit annoz viginti. Secōdo qz vedit̄ ignoran-
ti p̄ditionē libertatis. Tertio qz eo antio vt p̄-
cū p̄tem habeat. Quarto qz sciat̄ se liberuz
De hoc vide glo. s. penul. insti. xi. p̄real.
Seruus est q̄ de iure gentiū vel civili dñio
alieno subijcit̄. In hac pte z. ius gētium et
ius civile detraxerunt iuri naturali. Et di-
cunt̄ serui nō a seruitudo. sz a fuitudo. Impa-
tor em̄ vel p̄nceps captos ab hostibz q̄ fuit
sunt capiētū vendere iubet. z. p̄ h̄ saluare z.
nō occidere. hostibz ei captis z. sic i fuitutes

redactis seruadū est qd vtile et benigni?
visū est. s. eos oēs suari. z n̄ occidi. s. ei beni
gnitas est. s. occidi crudelitas. Jō etiā di
cta sunt mācipia. qz ab hostibz manu capi
unt. vt isti. d. iure psona. z. ff. de sta. ho. l. li/
berē. Sunt etiā fui s̄ne q̄ sunt ex ancillis
manētibz ī domo. l. ritie textores. ff. d. lega. j.
Alij sūt fui lecticarij q̄ faciūt lecticas e. ti.
Seru^o ordinari^o d̄r q̄ alijs suis est preposi/
tus. scz q̄ hz alios seruos sub se q̄bz preest z
precipit eis qd vult.

Seruus vicarius est q̄ seruo ordinaro sub/
ministrat.

Seru^o mediastin^o v̄l median^o est q̄ medius
gerit actū. scz q̄ nec est ordinarius nec vica
rius. sed medi^o inter hos z illos connume
randus.

Seru^o librari^o a libra dicit^o est. s. q̄ pōderibz
preest. z libze nūmoz z pmutatoz custodi
am hz in domo dñi sui.

Seru^o insulari. a s̄ insularij. sunt q̄ retinē
tur ī insula. i. in domo. nec mittunt ī agros
nec in villā. dom^o aut insula d̄r eo q̄ insunt
ei habitatores. Licet insula qñq̄ dicat ī sa
lo. i. in mari sita.

Seru^o villici sunt q̄ ad villā mittunt.

Seru^o victores sunt q̄s q̄s victos habz pre
parandi cā.

Seru^o cubicularij dicunt^o q̄ lectum z cubi
culū dñi sui pcurāt. q̄ vulgo camerarij vo
cant. a camera.

Seru^o dediticij dicunt^o q̄ in morte liberi z ī
vita sua serui sunt. qz libras sublata est. vt
insti. de libe. s. libertinoz

Seru^o latini sunt q̄ a dñis erāt manumissi.
vt in vita essent liberi z in morte serui. z eo
rū bona tanq̄ seruoꝝ ad dños deuoluebā
tur. vt in. s. prealle. insti. de liberti.

Seru^o atriarij v̄l atrieses sunt illi q̄ atrij cu
stodia faciunt.

Seru^o corrupt^o d̄r seru^o q̄ p̄ alicui^o inducti
onē factus est d̄ bono mal^o. v̄l de malo de
terior. scz in aīa z corpe.

Seru^o corrupti actio. Re. supra Actio.

Seru^o ianua z q̄si seruiana actio. Re. supra
Actio.

Seru^o public^o d̄r tabellio. nō qz fu^o s̄ qz quia
publicū exercet officij. ff. de adop. l. n̄ alit.

Seru^o heres. Re. sup̄ D.

Seru^o artharij Re. supra Artharij.

Seru^o ordinar^o postea restituit^o dño gaudet.
c. si q̄s suadete. xvij. q. iij. Nec m̄imonijz

z trahere pōt post votū. de puer. diuga. qd
qdā. z h̄ no. glo. liij. di. c. ij. nec iudicabit
a dño. sed ab episcopo. xcvj. di. si impator.
Sericopulate dicunt^o vestimēta q̄ inserunt
z texunt serico. vt in. l. si q̄s. C. de muneribz
li. ij. fm Accur.

Sen est dicno distūctina. C. d̄ sacrosan. ec
cle. l. generali. Et aliqñ ampliat. ff. d̄ aur. z
argē. lega. l. si q̄s ita. z fm Bar. i. d. l. genera
li. z no. lxxij. di. ego Lodo. z. lxxv. di. c. vl. in
fi. z p̄ Archi. d̄ fo. cōpe. in. c. j. li. vj.

De Si

Sicarij dicunt^o homicide z iterfectores. di
cti a sicca ferro v̄l cultro. insti. de pub. iud.
s. sicarij. Etiaz dici pōt sicarij q̄ alie^o vite
armis insidiant. de pe. dist. j. si q̄s cū telo. z
de homici. c. sic dignū. in glo.

Sicca est ferrū v̄l cultell^o breuis ex vtraqz
pte scindens z acut^o q̄ maxie vtunt^o q̄ apud
italicos latrocinia exercēt. sed ei^o interpre
tatio est larga vt cōtineat telū. lapidē. lignū
z qdlibet ferrū. vt insti. de pub. iud. s. item
lex. z. s. sicarij. preal.

Signum qd sit z quō signū differt a sacri
ficio. de p̄. di. ij. sacrificij. z. c. signuz. z quō
m̄plex sit signū. vide de p̄. c. ij. in glo.
Et signū pditiōis religiosi est qñ p̄ p̄peta
tē sepelit in sterquilinio. vt de sta. mo. cum
ad monasterij.

Sillabe error nō nocet. vt nota. de fide in
stru. ex parte. in glo.

Signare est aliquā formā v̄l signuz alicui
imp̄mere. v̄l notā iponere. vñ testamētū sig
re. i. notare d̄z q̄s vt notū sit illō qd in testa
mēto scriptū est. fm ysi. li. v. ethi. s. sub sig
re est subscribere. vt si testes vocati z roga
ti a testatore subscribant.

Sigillatim. i. singlarit. ita exponit Hosti. i.
c. venerabili. de testi. et Archi. i. c. p̄ntiū. s.
testes. e. ti. li. vj. facit ad h̄ de prebē. c. ad h̄ li
cet. lxxix. di. c. singla. in pn. Itē in simbolo
athanasij. Quicūqz vult salu^o esse.

Significatio fm Azo. d̄ h̄. sig. p̄p̄e ē demō
stratio facta p̄p̄o noīe rei de q̄ q̄rit attribu
to. s. large ponit si p̄p̄iū nomē nō int̄ueni
at. sed tñ res p̄ aliō s̄bū qd aliq̄ mō accede
re posset ad ostensionē rei notificet.

Silentiarij sunt idē qd p̄siliarij v̄l secreta
rij p̄ncipis qui silere debent occulta et p̄n
cipis p̄silia. vt. ff. d̄ mino. l. verū. glo. iij. l. il
lud. C. de coll.

Silua cedua est q̄ ad hoc vt cedat deputa
ta est. 7 d̄r apta cedi qz facile succrescit.

Silua pascua dicit̄ q̄ pascuis pecudū ē as/
signata.

Silua palaris ex qua paliz podimenta su/
munt.

Similitudo est rerū differentiū cōparatio
fm̄ Boe. Et q̄ similitudo ad sp̄m v̄l gen̄ re/
ferat̄ est glo. natabil̄ i p̄bo curā aiaz. in. ca.
nō potest. de p̄ben. li. vi.

Simile dicit̄ nō p̄t vbi dissimilitudo subest
xxvii. q. i. sic em̄. 2. l. iij. ff. de iusto rup. test.
7 q̄liter interpret̄ h̄ verbū simile. vide. c. oli.
de ver. sig.

Simonia fm̄ Boff. est studiosa cupiditas
v̄l volūtas emēdi v̄l vendendi sp̄uale vel
sp̄uali annexū qd̄ sp̄uale cēset. ius ei p̄cipie
di p̄uēt̄ p̄bēdales scz p̄bēde. v̄l rōne platu
re sp̄uale nō est s̄ annexū sp̄uali. scanonie
p̄t res p̄ales q̄ illo iure p̄ueniūt scz vt fru
ctus. j. q. iij. si q̄s obiecerit. sic et ius patro
nat̄ d̄r annexū sp̄uali. p̄pter q̄ndam p̄fede
rationē. qz cadit in laicuz a q̄ possidet. vt. c.
de iure. co. ti. Et d̄r a simone mago q̄ fuit p̄
mus auctor h̄ sceler̄ in nouo testamento.
Ipse em̄ voluit emere gr̄az sp̄s sancti a b.
Petro. Sic 7 ḡez i veti testamēto voluit
gr̄az sanitar̄ naama syrovendere vt. iij. re
gū. v. Un̄ simoniac̄ d̄r p̄prie emptor sp̄na/
liū. s̄ ḡezitic̄ v̄ditor eorū dē. j. q. j. q̄ studet
Et ē simonia p̄ctm̄ enorme respectu ei⁹ q̄
p̄ simonia b̄n̄ficiū acq̄siuit q̄ p̄ntaz agere n̄
p̄ōt b̄n̄ficio retēto. v̄l d̄r enorme. i. indispen
sabile. qz dispensari nō p̄t cū simoniaco ni
si b̄n̄ficio resignato. sic in simoniaco i ordi
ne p̄rigit. vt. xij. dist. nerui. 7 simoniac̄ etiā
becul̄ in ordie suscepto q̄ viciosum h̄z ca
racterē. vt. j. q. iij. in q̄buldā. suspēsus ē quo
ad se 7 q̄ ad alios. j. q. j. rep̄it etiā simonia so
la intentiōe absqz pacto v̄l facto p̄mitti. vt
in. c. q̄ studet. pal.

Symbolū ē q̄druplex. qd̄ d̄r ap̄loz. qd̄ fm̄
q̄sdā theologos p̄tinet. xij. articulos fidei p̄
pter. xij. ap̄los xp̄i q̄ vna et eadē bora instin
ctu sp̄s sc̄i ip̄m p̄posuerūt. v̄n̄ d̄r symbolū
ā sin. qd̄ est sil. 7 bol⁹ morfell⁹. qz q̄sqz ap̄lo
rū suū bolū. i. p̄tē apposuit. fm̄ alios theolo
gos verū est q̄ p̄ncipales articuli fidei no
stre sunt tm̄. v̄n̄. fm̄ q̄ tm̄ septez sunt dona
sp̄s sc̄i. q̄s q̄libet xp̄ian⁹ scire tenet. clericū
explicite. laici implicite. vt patz de sū. tri. c. fir
miter in tex. 7 glo. Aliud est symbolū maius

qd̄ canis in missa. factū in sinodo niceno p̄
pter grecos q̄ nō credebāt q̄ sp̄s sanct⁹ p̄ce
deret ab vtroqz. sed a p̄re tm̄. vt d̄ p̄se. di. v.
c. vi. 7 penul. Tertiu symbolū est arbanalū
scz. Quicūqz vult salu⁹ esse. qd̄ canis i p̄ma
Quartū symbolū ē iur̄. scz p̄mus ritul⁹ de
sum. tri. 7 si. ca. vt ait Jsi. v̄n̄. li. ethi. c. v̄n̄. in
q̄ id qd̄ de fide catholica et sūma trinitate
i p̄dict̄ symbol⁹ p̄tinet p̄firmat̄ 7 repetit̄.

Simplex p̄ceptū est cū p̄ter li. p̄tel. iudex
p̄fessione p̄tū accedēte aliqd̄ p̄cipit. verbi
gr̄a. si q̄s a reo in iudicio absqz libello cū i
strumēto debiti perat decē 7 reus p̄sticat d̄
plano. tūc iudex sine alia cause p̄gnitiōe v̄l
cōmissione sibi p̄cipiet vt certo termino sol
uar. 7 h̄ d̄r p̄ceptū 7 nō snia. qz snia nō d̄r ni
si q̄n̄ ordo iudiciari⁹ est seruat⁹.

Siliq̄ est species monete. 7 q̄rta ps assis. in
mit̄ etiā p̄ sup̄fluitatibz relictis vino exp̄el
so de vuis. v̄n̄. Dilcēs se siliq̄s cibo vult fi
eri scroffis.

Sindic⁹ est p̄curator vniuersitatis v̄l col
legij p̄ certo salario ad iudicia p̄stitut⁹. scz
q̄ cām vniuersitat̄ agit v̄l defen dit. 2d̄ d̄r
singloz causas dicens. Est em̄ sindic⁹ gre
ce defensor latine. nam officū eius ē agere
v̄l defendere noie vniuersitatis causas p̄
sentes v̄l emergētes. vt. ff. q̄ q̄sqz iur. in ru
bri. 7 in glo. j. 2 in. ca. vnico. co. ti. 7 q̄n̄ d̄r cā
vniuersitatis agi p̄ p̄curatorē d̄z exponi. i.
sindicū v̄l actorē. vt de p̄cur. c. qz i caub. et
de iura. calū. c. cum cām.

Sinod⁹ ex greco interpret̄at̄ comitat⁹ v̄l cō
7 inter cetera p̄cilia q̄ntuoz venerabiles su
erūt sinodi q̄ totā fidē p̄lectunt q̄si quoz
euāgelia 7 q̄ntuoz symbola 7 rotidē parad
si flumia. Prima nicena tricētoz. xvij. epo
rū a p̄stātino ip̄atore pacta q̄ damnata est
blasphemia arriane p̄fidie d̄ ineq̄litate san
cte trinitat̄. Hā fm̄ glo. dicebat p̄rem ma
iorē filio. 7 filiū maiorē sp̄s sancto. Secda
centuz q̄nq̄ginta patrū sub Theodosio se
niore p̄stantinopolim cōdemnās macedo
niū negantē sp̄m sc̄m esse deū 7 cōsubstan
tialē patri. sed fm̄ glo. fuū patr̄ 7 filiū. j. q. i
eos q̄. Tertia ephesina centū epoz sub the
odosio iuniore. q̄ damnauit Nestorū asse
rentē duas p̄sonas in xp̄o. 7 brām s̄ginem
non dei sed hois tm̄ genitricē Et hec offe
dit in duabus naturis vnam christi p̄sonā
7 dicit̄ p̄ma ad differentiā sinodi ephesine
secunde. q̄ fuit reprobatā. disti. xvj. q̄niam

sancte. Quarta calcedonensis quingentorum ce-
 rum et triginta sacerdotum sub Verceano
 principe danans Eubice constantinopolita-
 na abbatem. verbi dei et carnis una naturam
 pronunciantem. scilicet diuinam post resurrectionem.
 dist. xv. c. sexta. et Dioscorum eius defensorem
 quondam Alexandrinum episcopum. et Nestorium episcopum
 cum reliquis hereticis. De his est textus ad li-
 teram. dist. xv. c. canones. et §. harum priorum. et
 §. in Grego. in. c. sequenti. Et de eisdem Belasi-
 us papa i. c. se. De his etiam vide textus §. susci-
 pimus. in epistola inter claros. C. de sum. tri. et
 fide catholica.

Si de proprio significato importat conditiones
 non in tempore ea significat. Unum quicquid facit di-
 positionem conditionalem. quicquid executionem tem-
 poris significat causam incertam. quandoque
 quicquid significat eventum incertum non conditionalem.
 certam. quicquid eventum incertum non conditionalem.
 quicquid non suspendentem. quicquid accelerationem. Et
 quicquid nihil significat. Exemplum primum ibi. p-
 mitto. vel lego si navis ex asia venerit. ut i. l.
 itaque. ff. si cer. petra. Secundum ibi iudex dicit.
 do tutor si satisfecerit. quicquid sensus est quod pu-
 re datur. et immediate sit tutor. sed admistra-
 re non debet nisi prius satisfecerit. ut i. l. mutuo
 §. hanc autem. ff. de tutel. vbi dicitur. Hanc autem con-
 ditionem si satisfecerit conditionem non facere
 ratio est voluntas preferens. nam tutor a iudice non
 potest dari sub conditione. c. actus legitimi. de re. in.
 l. vj. etiam quod inuitus datur tutor. ergo non stabit
 in voluntate sua per conditionem. nec iudices inde
 eernedo solent facere iudicia sua conditiona-
 lia. Exemplum tertium. Lego Titio si negocia
 mea gesserit. Et est aliud exprimere causam per quam
 et aliud per se. Nam per quam exprimedo falsa causa non
 viciat. sed per se viciat. l. demonstratio. ff. de con-
 diti. et dem. nisi aliud appareret ex volunta-
 te disponentis. Etiam quicquid si capis per quam. ut
 ibi. Si de e. quod si subiecta materia. et fides
 catholica habet quod deus creator est omnium cer-
 tudinaliter. Quartum. quoniam ille euertus est de pre-
 senti vel de preterito. ut ibi. pmitto vel lego si
 rex est parisius. vel fuit tali die. vbi euertus est
 disponentibus. vel disponenti incertus. non tamen
 conditionalis. quia non suspendit. nam actus purus
 statim valet. vel non valet. ut §. si. in. d. ver.
 obli. et sic accelerationem significat. Etiam quicquid
 quod nihil significat. ut ibi. pmitto si talis mo-
 rietur. ar. l. pupillus. §. quod sub conditione. ff. de no-
 ua. et delega. quod non potest significare condi-
 tionem quod est de eventu futuro incerto. Sed
 quod nihil certum morte. ergo materia subiecta

non patitur. Dicit tamen Bar. quod in ultimis volun-
 tatis operatur conditionem dicendo. Lego si heres
 morietur. vel si sempromus morietur. non ex eo quod
 mors sit incerta. sed an legatarius morietur an-
 tequam heres. vel sempromus. allegat. l. quibus di-
 bus. §. cuidam titio. ff. de condi. et dem. vbi
 dicitur quod legatum tale si mater tua morietur
 est conditionale. Petrus dicit contra quod est purus
 Et si in textu allegato debet sumi per cum quod
 significat principaliter tempus. et per sequens con-
 ditionem. Item nihil significat. ut ibi. pmitto
 si volueris. lego si heres voluerit. l. sub hoc
 ff. de act. et obli. quod actus in voluntate ob-
 ligandi est. et sic nulla dispositio vel restrictio
 fit nisi disponens videatur decidere. l. si ita ex-
 pressis. ff. de condi. et dem.

Si non dederis. hoc complexum sic applicatum du-
 obus ab eodem stipulantibus. vel per actum sibi ac-
 quiritibus. dicendo. Tu pmitte mihi petro si
 non dederis Verico. et henrico similiter dicat
 Tu pmitte mihi henrico si non dederis pe-
 tro capam tuam. Sensus huius dictionis est
 quod altero lit. potest deficere conditio per alterum
 apposita. et existit conditio per ipsum apposita
 super re sibi data. ut in. l. si titi. ff. de ver. obli.
 Ratio est voluntas preferens sumpta ex hoc
 quod ille non vult rem habere in casu in quo iste
 habebit. Item ibi. pmitte mihi stichum et si
 eum non dederis pmitte mihi. et note pene
 vel loco eius significat quod si non deficiat cum
 potest dari. sic quod est in mora dandi existat con-
 ditio et stipulatio siue conuentio penalis. quod
 per dationem. et committit siue purificat. ut. l.
 stipular. §. si. ff. de p. obli. Ratio est. volun-
 tas preferens sumpta ex hoc quod stichus est in
 obligatione primo deductus pure. Et per hoc agi-
 tur eum dari cum poterit. et pmissor interpella-
 bitur dare. et sic de alijs. Finaliter autem sem-
 per ad mentem disponentis recurrendum est
 quod sepe contingit quod una dictio vel oratio per unum
 capitulum in uno significato. et per alium in alio.
 Sunt ergo circumstantie attendende per quas
 mens preferens declaratur. ut sunt qualitates
 persone etc.

Si capitolium non ascenderit. si Titio non nu-
 pseris. si navis ex asia non venerit. Hec con-
 ditio per cautionem implet. putat testatorem vo-
 luisse concludi sicut conditio per illum modum
 deficit vel existit. per quem deficere vel existere
 preferens intelligit. putat ex conditiōis significato
 proprio vel alio personali. medio concludit ex euen-
 tu vel defectu.

Si nō valet hoc iure valet illo. si non valet iure testamētū valet iure codicilloz ꝛc. De clausule significat si nō pōt valere ex defectū solēnitatis vt testamētū scz q nō sunt. vij. testes. vel nō sigillauerūt eodē p̄textu valet iure codicilloz. si sint qnqz testes. qz disponēs h̄ voluit et lex admittit. significat ḡ dicitio si apposita his ꝑbis vl̄ alijs q voluntas disponētis declarata ex ꝑborū significato vl̄ als̄ quis mō dicitur.

Si pepit. hec dicitio si applicata ꝑbis diuersimode significat. put diuersimode applicatur. ꝑbigra. dicēdo. si tres pepit lib̄ esto. si significat q qrt̄ p̄ sit liber. vt. l. aretusa. ff. d. sta. ho. si ḡ ynū p̄mo pepit ꝛ secūdo tres. ex eodē vtero. vl̄ p̄mo duos ꝛ secūdo duos ex eodem vtero. tūc q̄ qrt̄ nascit̄ est liber. nec p̄t dici q duo sil̄ nascunt̄. qz natura h̄ n̄ pat̄. vt. l. aretusa. p̄alle. alij dicūt si nascitur mascul̄ ꝛ femella. mascul̄ p̄sumit̄ p̄mo nate. qz fortior. sed h̄ est in ꝑtrariū. qz femia citius pubescit et p̄ficiat̄. alij dicūt q oēs erūt liberi. l. cum mater. §. si. ff. de fideicom̄. li. ber. sed hec nō fuit mēs testatoris. ḡ p̄muz dicitū melius.

Siue euenerit siue nō euenerit he oratiōes de se sunt ꝑtrarioz casuū. ꝛ tñ ꝑiūcte significat puritate scz q act̄ q̄ disponit̄ his verbis sit pur̄. Et sumit̄ significatū ex h̄ q̄ certū est alterū casuū euentuz. ꝛ sic dispositio reddit̄ pura. facit lex q si petente. §. vlt. vbi habet̄ q̄ veditio facta h̄ mō. siue nauis ex a sia venerit siue nō est pura. vt. le. pupill̄. §. q̄ sub ꝑditiōe. ff. de noua. vbi habet̄ q̄ q̄ stipulat̄ sub ꝑditiōe oīno exitura pure stipulat̄. vt. l. itaqz. ff. si cer. pe. vbi ꝑditio d̄z cum incertū ꝑfert̄. Et sic patz q̄ hec cōditio nō reddit̄ actū ꝑditionales de p̄ se. sed h̄ oratiō applicata dispositioni vlt̄ie voluntatis eam reddet̄ ꝑditionalē. vt. le. hmōi. ff. quā di. le. cē. vbi d̄z q̄ legatū hoc mō factū siue ill̄ factū fuerit siue nō est ꝑditionale. ꝛ itellige siue nō fuerit infra certū diē ne in īfinitū expectet̄. Et licet certū sit alterū casuū euenturū. tñ incertū est an viuēt̄ legatar̄o vl̄ nō. ꝛ hec incertitudo facit ꝑditionē in vlt̄imis voluntatibus. fa. lex j. ff. de cōdi. ꝛ demon. secus si in ꝑtractu q̄ cure trāsmittit̄ siue factū existat siue nō. ergo ꝑtract̄ fact̄ cū ille moriet̄ non est ꝑditionalis sed in diēz. l. nā ꝛ si moriar. ff. de condi. ꝛ demonstra. ꝛ sumitur in his significatū ex cōi mō intelligēdi.

nisi aliud certe apparet ex voluntate testatoris vl̄ ꝑtrahentiū.

De

So

Sobrini ꝛ sobrine dicunt̄ q̄ vl̄ q̄ ex patre/ lib̄ fratribz vl̄ sorozibz. ꝑsobrinis vl̄ amicis ꝑgeniti vl̄ ꝑgenite sunt

Sobrin̄ ꝑprior ꝛ sobrina ꝑprior. sunt patrui magni vl̄ amite magne filij filie ve. ꝛ sobrinus nascit̄ ex sorore.

Socer est pater mariti vxorz in. l. sic aut̄. ff. de re iudi. etiā est p̄ vxoris mariti. vt. e. l. Socer̄ est m̄r mariti vxoris. ꝑsocer pauus. ꝛ ꝑsocer̄ pauia mariti

Societas Re. s. Actio ꝑ socio. Nam ꝑa societas fraternitatē inducit. vt in. l. verū. ff. ꝑ socio.

Solutio ꝑm Hoff. est rei q̄ debet̄ redditio. insti. q̄bz mo. tolli. obli. in ꝑn. vel large ē ab obligatiōe liberatio. et alia est natural̄ siue vera q̄ sit ꝑ redditiōe eius qd̄ debet̄. alia civilis siue imagiaria. Et fit mlt̄ipl̄ ꝑ nouationē. delegationē. acceptilationē. vl̄ cōpensationē. d̄ q̄bz in locis suis.

Soluēdo esse. ē h̄c vñ soluat vel vñ soluet̄ repossit̄ insolidū ꝑ se vl̄ ꝑ aliū. ff. d̄ ꝑ. signi. l. soluēdo. et sic d̄z q̄s esse soluendo. ecōtra. nō soluendo d̄z ille q̄ soluere nō pōt.

Solēnitas. sumit̄ ꝑ actu reali. vt solēnitas stipulatiōis dū q̄s fideiubēdo se obligat̄ ꝛ interrogatiōe ꝑcedente ꝛ respōsione sequēte. insti. de fideiuf. §. si. Et h̄ est notandū ꝑ intellectū huius si scriptū reperiret̄ aliquē si de iussisse sub h̄ ꝑbo significat̄ solēnitas stipulationis nisi fieret in patria tali in q̄ efficit̄ est simplex ꝑmissio. similis in auctētico instrumēto si repit̄ ibi scriptū aliquē ꝑmississe sub h̄ verbo includit̄ solēnitas stipulationis. l. j. C. de vsur. ꝛ. §. si ita scriptū. insti. d̄ vti. stipu. Et sumit̄ significatū ex solēnitate instrumēti qd̄ significat̄ actū ibi ꝑtentū solēniter factū. etiā ex pte notariar̄. quia notarij nō redigunt̄ instrumēta in scriptis publicis. nisi de actibz corā eis solēniter celebratis. als̄ ꝑmissio nō facit̄ de se solēnitate stipulatiōis. sec̄ de fideiussioe. dū salcē apparet in q̄ntū. ꝑ q̄. ꝛ penes quē. als̄ etiam nulla esset fideiussio. l. cū de indebito. ff. de ꝑba. §. si. iūcta. l. j. de fideiuss. ꝛ sic de alijs q̄bz includit̄ solēnitas vl̄ nō.

Sol̄ est cui nullus est ꝑtrarius. dist. vij. ff. sol̄ ꝑps audiēd̄ est nō debem̄ attendere q̄

aliq̄s antenos faciēdū putauerit. z. viij. q. sciendum. in fi.

Sola est q̄ fidei possidet meritū obediētia. Solū idē est qd̄ tra. viij. Sic tibi terra solū duo p̄nt vincere solū. vbi p̄mū est substanti/ uū neutri generis. secundū adiectiuū ma/ sculini gener. viij. d. Quicqd̄ plantat serit̄ vel edificat De solo cedit radices si tamen egit. in sti. de re. diuisio. §. cū in suo

Solidū. i. firmū. Et p̄ponit cū in. vt in soli dū. i. q̄libet eoz p̄ se solū. vñ locū hz i p̄mis sionibz stipulatiōe vallatis. q̄ stipulatio ac cipit p̄ verba futura. vt inserit in soliduz se daturōs vñ seruaturōs.

Sors est ars diuinadi. Diuiniatio aut̄ p̄p̄t̄ malo sumit̄. Itē etiā sors idē est qd̄ sortile/ giū. vt extra d̄ sorti. Itē sors ē portio here ditat̄. eo qd̄ p̄ sortes solēt distigui heredita tū portioēs. de p̄bē. cū fm aplm. xxi. dis. cle ros. Sumit̄ etiā p̄ fortūa vñ euētū. xxvi. q. ij. sors. Itē p̄ capitali capit. vt d̄ vsur. c. j. z ij. de b̄ vide glo. in p̄hemio. cle. i. vbo sorti.

Sortilegiū est qū aliqd̄ p̄ creaturā diuinat̄. Et species diuinatiōis numerant̄. xxvi. q. ij. c. i. q. v. epi. z. c. nec mirū. etiā ois diuinatio q̄cūqz mō fiat. z q̄licūqz vocet̄ ē p̄hibita z d̄anata. vt. xxvi. q. v. p̄ totū.

Sortilegi vñ sortilegiste. sunt diuinatores l̄ isti q̄ sub noīe fite religioīs p̄ q̄dā q̄s san ctoz vñ ap̄toz vocant̄ sortes. vñ diuinatio nes. sententiā. vñ sc̄i am p̄fitent̄. sine diuina tiōis. aut̄ q̄rūcūqz sc̄pturarū inspectōe su/ tura. p̄mittunt. vt. xxvi. q. i. c. j.

Sortales dicunt̄ q̄i subtales. a sub z ta lo. Et aliud sunt bori. gen. calciamēti. vt i cle. ne in agro. de sta. mo.

De Sp

Spectacula sunt que sūt in loco vbi lude bant tragedi. z comedi. vt dicūt greci. z ha bet̄ in auc. de p̄sulibz. Et spectaculū p̄hibi tū est pur̄ importat̄ effusiōē sanguinis. C. de gladi. l. j. libro. xi. z. l. legatus. ff. de vsu. et vsufruc. Sed ludi p̄mittēbant̄ ad letifica tiōē p̄li. vt comedie. z silia. l. j. ij. z. iij. C. de specta. li. xi.

Spec̄ est altus loc̄ sup̄ terras p̄ quē ducit̄ aq̄. ff. d̄ riuis. l. j. §. spec̄ Itē ponit̄ p̄ fossa q̄ colligit̄ aq̄. z est ampla z rotūda. ff. de aqua plu. arcē. l. sup̄ iter. Ibi glo. ponit̄ differen tiā int̄ spec̄ z cuniculū. vide s̄. L.

Species significat terminū significatiuuz

pluriū differentiū nūero. vt homo. ille ter min⁹ significat oēs hoīes inter se differētes nūero. q̄ termin⁹ hō significat p̄ hoc nomē spēs put est vnū de q̄nqz p̄dicabilibz Sed fm legistas sumit̄ spēs q̄nqz p̄ idiuīduo. vt Seius. stich⁹. fundus. cornelian⁹. d̄: spēs put ex significato vñ quis alio medio p̄clu dit p̄ferentē significare voluisse. vt si dicat testator. Titio lego oēs seruos. seio lego sti chū. ibi seius in sticho p̄fert. l. vxozē. §. feli/ cissime. ff. de lega. iij. nā spēs exp̄ssi⁹ legat̄ q̄ genus. z legatū speciei p̄ualet. z aliqd̄ signi ficat et opaf. Sitr̄ ibi. Lego Titio vnū d̄ seruis meis. seio lego stichū. seius in stichū p̄fert. l. cū ita. §. j. ff. de op. z elec. lega. nō ob stan. l. si heres. §. j. eo. ti. qz ibi optauit de fa cto. Sed ibi. Lego Titio fundū semprom nianū. seio eiusdē fundi vsufructū. seius in vsufructu nō p̄fert. imo iter vtrūqz cōicat. l. si aliq̄. ff. de vsufu. lega. S3 si iuder diui dendo dic. Titio assigno fundū sempromi anū. seio ei⁹ vsufructū. solus seius habebit vsufructū. l. et puto. §. j. ff. famil. hercil. Ra tio est volūtas iudicis sumpta ex natura di uisionis q̄ agit̄ recedā cōione. Nam si vsu fruct⁹ remaneret cōis nō fieret diuisio. nec recederet a cōmuniōe. Et hec diuisio z sen tentia iudicis esset euidenter iniq̄ qua i fū/ do eque vni ad iudicaref tota p̄rietas. z cū b̄ ps vsufruct⁹. idco sumit̄ intellect⁹ talis q̄ vni⁹ sit p̄rietas. z alius vsufructus. q̄a hic nulla apparet ineq̄litas. Itē ibi Testator le gat oēs seruos cuidā nō capaci. puta d̄por tato. z stichū seruu; titio capaci. titi⁹ habe bit stichū. nec derogaf legato generis p̄ le gatū speciei. qz legatū generis nullū est ip so iure. z sic non ei derogaf. vt. l. nam z si. ff. de iniur. rup. zirri. test. vbi. Qd̄ nullū ē rū/ pi nō pōt. Item ibi. Papa p̄cedit gratiam alicui ad primū beneficiū vacaturū in pro uincia. alij ad primū vacaturū in dyocesi. etiā por p̄fertur ad p̄mū vacaturū i dyocesi p̄pter ius prius acquisitū priori cui papa p̄ secundam gr̄am nō vult derogare. nā papa specificē noiat dyocesim ad ipsi⁹ gr̄e restri/ ctionez. vt in illa dyocesi gratia tm̄ habeat effectū. Etiā qz hec gratia potest habere ef fectū absqz hoc qd̄ deroget gr̄e generali. se/ cus in legatis vbi oēs serui vni legant̄. z al teri stich⁹ legat̄. qz nisi deroget legato gene ris legatum speciei nō habebit effectum. z nihil opabit.

Sperant. i. putāt. insti. q̄ z a q̄b. manumit. nō lice. §. in fraudē. §. sepe.

Spoliatio est a possessiōe rei immobilis violenta z iniuriōsa deiectio. vel rei mobil' ablatio d̄r violēta. qz si q̄s spōte possessionez suā renūciauerit v' abiurauerit locū n̄ habebit spoliatio z p̄sequens restitutio. naz restitutio spoliatoz est ablatoz ī iudicio re integratio. z qz credendū canones loq̄ sa. no intellectu spoliat' intelligit in casu q̄ criminaliter accusat q̄ tota sua substantia vel maiori parte ipsi se per violentiā destitutū affirmat. qz nec nudi p̄tendere. nec iermes inimicis nos opponere debem'. habet enī spoliat' p̄uilegiū vt non possit exui iaz nudatus vt est tex. in. c. frequens. de resti. spo. li. vj. vnde. Cantabit vacuus coram latrone viator. Uide Hoff. in sum. de resti. spol. vbi p̄dictā diffinitōez spoliationis subtilit' declarat

Spōsus z sponsa sunt q̄ int' se d̄ futuris nuptijs p̄mittūt p̄ p̄ba de futuro. a spōdeo sic dicti. i. p̄mitto. vt. l. iij. ff. de spon.

Spōsa d̄r etiā quā p̄ spōdet alicui futuraz sponsam seu vxorē. vt. l. ij. ff. e. rit.

Spōsalia sunt futuraz nuptiaz p̄uentio z repromissio. ff. e. ti. le. j. z. xxx. q. v. nostrates. z ita iste consensus est d̄ futuro m̄rimonio. Consensus hō nuptiaz est de p̄senti m̄rimonio. Sed dic' Placen. eundē esse cōsensuz sponsaliū z nuptiarū. Spōsalia aut' dicta sunt a spondeo. Hā mozis fuit veterib' stipulariz spondere sibi vxores futuras. vt. l. ij. ff. eo. ti. Inde sponsa q̄ a p̄lo facta est. et certa stipulatio p̄t interuenire sed non est necessaria. Et nota q̄ spōsalia dissolui possunt pluribus modis fm̄ Jo. an. in tractatulo suo sup̄ quarto decre. et no. sup̄ Rub. de spon.

Sponsalitia largitas d̄r qd̄ dat spōsus spōse. sine aīo tñ recōpensandi. sed oīno gratis vel ecōuerso. z ita donatio d̄r p̄tractus iure civili. Et illoz sunt quattuor scz stipulatio litteraz. obligatio. p̄tractus emphitheotic'. z spōsalia largitas. vt in. §. ius autē gentiū. insti. de iu. na. gen. z ciui. in glo. sup̄ p̄bo pone

Sportule sunt salaria apparitorum. v' fm̄ Azo. C. eo. ti. forte apparitores ista non sibi sed p̄ fisco recipiebāt. et illa reponēbant in sporta vel in aliquo simili vase vt corbe ī q̄ p̄sueuerūt aliqua portari. et ita sub tuta cu

stodia fisco p̄seruabant. z sic cōtinentia p̄nuntur p̄ contētis. vt. C. de spor. z sup̄. l. iij. in Rubri.

Spuri' ē fili' ex incestuosis nuptijs nat'. z d̄r a greca voce sporas qd̄ ē vulgo p̄ceptus v' sine p̄fe nomē sumpsisse. vt. ff. de sta. ho. l. vulgo p̄cepti. v' est nat' d̄r cubina. vt de renūc. ca. nisi cū p̄dem. §. p̄bone hō. in glo. que distinguit nocū. spurium. manserem z naturalem.

De

St

Stabularij dicunt' q̄ aduocat' hospitiū et stabularijs p̄ponunt a stabul' sic dicti. Qui hō sic receperunt hospites z sine equis vocant' caupones

Stationarij dicunt' milites qui vt alicui neant stationē sunt p̄stituti. possunt etiam dici libroz venditores. qz stationē faciunt p̄ libris vendendis. Itē dicunt' elemosinariū questores in. c. cum ex eo. de pe. z remiss. vbi p̄hibet talib' p̄dicare. z ponit ibi forma de p̄bo ad verbū eorum q̄ tales dicere debent populo.

Stadiū est octaua ps miliar' italici. qd̄ vt historice refertur Hercules vno anhelitu currebat z postea stabat. rest' spacium centū z triginta passū fm̄ Azo. isti. de re. diui. §. vniuersitatis. in glo. §. stadia.

Stat' est p̄ditio hoīs in qua vt plurimū p̄t vt ait Plato.

Status liber. est libertas p̄cessa sub conditioe. vt dicendo. lego seruo meo libertatē si nauis ex asia venerit. l. j. de verbo. oblig. ff. zc.

Statuim' bñ significat sniam diffinitiuaz vt. c. in his. de §. sig. Et importat cōiter nouum ius scē decernim' z inouam' vt in. c. decernim'. d̄ indi. z. c. inouam'. de treu. et pace. Hā decernim' discussionē dubij. inouam' antiq̄ iur' renouatōez. z statuim' no. iuris p̄mulgationē importat.

Statutū est ius ab hoīe positū. v' dispositio ex qua ius p̄ducit. insti. de iur. na. gen. z ciui. z significat ius statuti ex p̄bis in statuto positis q̄ significāt qd̄ sonāt aut stricti' aut extensius. v' aliter put' obscuritas eoz declarat. seu quis medio pbabili cōcludit. Hā in q̄busdam statutis p̄ba clare sumunt in suis p̄p̄is significat' nō restringēdo nec extendēdo vt ibi statutū impatoris dicit' q̄ iudex q̄ dimittit ab admīstratiōe nō soluat

pecunias vsure ab eo debite nec ab eo eri/
gant. nec a fideiussoze. l. institutionib. ff. ad
municipa zc. Quis aut restringunt verba
statuti. vt ibi. statutum est q vir si manumise
rit seruū doctle de voluntate mulieris tenea
tur mulieri soluto mrimonio restituere qe
qd puenerit ad ipm a liberto. z etiaz heres
et si ad ipm puenerit. in q statuto solū cō/
prehendit vir z heres eius. sed nō socer pa
ter viri. l. si vir. §. de viro. ff. solu. ma. Quis
significat extensius. sibi gra. Statutum ē q
pductozes domoz habitet in illis. z nō con
ducāt alijs. nec alios secū i domo pducta
p pōio vl grat teneat. vir pducit domū ta
liter. certe extēdit q pōt inhabitare cū vxo
re z familia sua tota. nec facit s statutū. vt
l. si ita stipulat. ff. de p. obli. Bar. hic
decidit hāc qōnez. statuto cauet q qcunqz
fecerit effundi sanguinez in palatio capite
plectat. barbitosoz fleubotomat aliqne. an
incidat penā. Et dic q nō. qz statutū intel/
ligit qcunqz iniuriose zc. Etia pena nō de
bet imponi nisi p delicto. sed barbitosoz in
tali casu nō committit delictū. igit zc. nisi ap/
pareret de mēte statuētis q velle pbibere
de felicitū. pura effundere sanguine etiā li/
cite p fleubotomiā ppter loci honestatē. nā
tūc bñ staret verbis statuti. z sic ptrafacies
incurreret penā dāni vl nō lucri apposita
si statutū velit pbibere de felicitū in dubio
nō est tenendū. nisi clare hoc pateat. Et p/
dicta intelligunt de extēsiōne vl restrictō
ne vltra quā sba significant de se. Si autē
pbum bz plures significatōnes tūc illa eli
git quā eligendā significatū verbi dclarat.
vt quā lex dicit naturales filios esse in prāte
pīs. intelligit de naturalibz legitimis. qz
alijs legitibz dclarat q filij naturales nō
sunt in patris prāte. Et nota q significatō
ppria verbi dicit illa in q cōter caput ipm ver
bum. vt in. l. labeo. ff. de suppel. lega. Itē sta
tutū imponens penā pecuniariā p adulte
rio vl homicidio. p qbz est pena mortis de
iure cōi. vtz valeat. Archidv. in. c. duo ista
hoīa. xxiij. q. iij. z in. c. si. ne cleri. vl. mona.
li. vi. Et Hosti. z Jo. an. in. c. si. de p. sue. de
cidit q nō valz. qz pstitutio debet eē iusta
eq. et vniuersalis. iij. dist. c. erit aut lex. sed
ista est iniq. qz p eā dā occasio facile delin
quēdi. l. si vnus. §. illud sō. ff. de pac. c. quē
admodū. z. c. si pps. vers. quedā em. de iu/
re iur. nil em magis appetimus qz saturare

voluntatē nostrā cū possumus. Cum g qd
scit se p homicidio nō moriturū. citi facit.
nec suā culpā ptimefcit cū sperat posse re/
dimere eā. Bal. solus apud legistas in. c. j.
§. iniuria. de pa. iur. fir. in vli. seu. dicit sine
aliqua allegatione hoc statutū inuālidum
esse quādo imponit penā pecuniariā quaz
z sic nō ptemptibile. als secus. z nihil alle/
gar. Sed Lodo. de roma pbat p tex. in. §.
pena. instit. de iur. vbi dicit q valida erat
lex. xij. tabulaz dōlz q ppter delictū impone
bat penā pecuniariā. z hoc ppter magnā ve
terū paupratē. Item allegat glo. dicentēz.
Qui rustico aufert porcū aufert sibi oclm
l. illicitas. ff. de offi. pfi. Item rustici nō au
dent optare pecunias in comitatu florenti
no. vt. l. dñi pdioz. C. de ag. et celi. li. xj. Itē
statuta cōter sunt q qui steterit in ciuita/
te p tot annos efficit ciuis. q si non steterit
p tūe s. p maiori pte tpis an locū habeat
statutū. tex est singulari in. l. cū d lamonis.
§. sabinus. ff. de fun. instruc. instru. qz lega.
Statutū siue lex puniens vnū delictū z p/
supponēs aliud nō valet in illū in q nō ve
rificat delictū p suppositū. glo. vnica. in le.
mancipia. in sbo aduocandū. C. de ser. fu.
sbigra. Statutū dicit turbās aliquem in
possessionē puniat pena centuz. z restituat
possessionē. punit em turbantē. z p supponit
possessionē iniustam. si ergo qd nō abstulit
possessionē nō punit pena statuti. p b dicit
Lodo. de roma q lucrat. fuit lex florenos
Itē rome erat statutū q qd cū nō exequē/
ret dispositioez defuncti infra annū priua
ret oibz bñficijs suis. excōicare. z statiz re/
stitueret bona testatoris. iuxta. c. si heredes
de testamen. qdā relict. executor ex testa/
mento nunqz habuit bona in posse suo sed
erant penes heredē nō fuit execut. infra an
nū. z cū fuisset bñficijs puatus z excōicat.
Dicit Lodo. de roma se determinasse q ma
le fuerat excōicat. qz p suppositū statuti sci
licet q habuerit bona in posse suo. nō veri
ficabat in eo. vt dicit. hoc bene notandum
Itē statuti causa p promitti nō pōt. casus ē
in. l. nō distinguim. §. deliberati. ff. d arbi.
z capitulo. causa. de in tegr. restitut. potest
de ea incidenter cognosci casus singulari
i gl. cum pponas. C. de re. credi. qz idem est
in arbitrio qd in indice. de quo in. l. qtiens
C. de iudi. Item statutū pbibet habentem
vnū officii acceptare aliud. si acceptat pe/
t

nā habet vt careat acceptato. 7 priuatur of
ficijs seu bñficijs. et salario pmi. rex. singu/
laris est in. l. q̄squis. ff. de cohar. pñ. libz. xij
z ibi p̄ Bar. Item statutū est q̄ credat testi
bus deponentibz de credulitate an valeat.
Dicit Hosti. 7 dñs Antho. de butri. in. c. j.
de appel. q̄ non valeat. De hoc fm lodo. de
ro. in. l. j. ff. de ven. in spi. 7 in. l. q̄d tamē. ff. d̄
ar. 7 pla. p̄ dñm Antho. in. c. quotiēs. d̄ te/
sta. vbi nō valet dictū testiū p̄ verbū credo
Itē statuta ciuitatis iudex seruare iurat. q̄
rit an iudicans p̄tra statutū cōtinēs id q̄d
ius cōmune sit piur. et recedit in h̄ an sta/
tutū p̄tinens id q̄d ius cōe sit ius cōmune
municipale. Bal. l. ij. ff. de p̄sti. pe. dicit esse
cām singularē. l. magistratus. ff. ad munici.
Et dicit Lodo. d̄ ro. hoc nescio extendere.
Itē statutū p̄hibet aliquādo ne doc. sala/
riati vadant ad allegandū seu aduocandū
7 si faciūt debēt deponi a matricula aduo
catorz. 7 priuant salario illi. anni fm Bal.
singulariter in. l. placet. in fi. C. d̄ ep̄is 7 cle.
imo dantes licentiā doctoribz stipēdiarijs
reipub. aut armigerz cum nō possint. quia
eorū officium ad hoc nō extendit vt vadāt
ad balnea naturalia vel alia loca silia. Sa
lariū illius t̄pis quo licentiā dederunt ipi
officiales de p̄rio soluere tenent. casus est
singularis in. l. p̄ banc. C. de ero. milita. an.
li. xij. fm Lodo. d̄ ro. Item no. q̄ in statu/
tis cōster locum habet ar. a cōtrario sensu
hoc tamē est limitandū nisi ar. illud sumat
q̄ statuentes in penā inciderēt. tunc em̄ nō
valet. vt est glo. in cle. j. sup̄ verbo facere. et
exq̄sit. de vsuris.

Stellio d̄r qui anio incōstās 7 vari. est ver
bo vel facto. vel qui rem aliquā obligauit
alicui 7 deinde ip̄ignorat aliq̄. nō facta mē/
tione de p̄mo. 7 generaliter q̄ in his crimi/
nalibus causis d̄r dolus in civilibz d̄r stel/
lionat. Stellio em̄ p̄rie est animal varijs
maculis plenū 7 venenatuz simile lacerte.
7 est corpe picū lucentibz guttis. vi. d̄ hoc
supra. Crimē stellionat.

Stichus est p̄riū nomen.

Stigma est signū v̄l instrumētū q̄ brachia
fabzicentiu figurabant. cui erat imp̄sum
nomen impatoris. facies p̄o eorū nō figu/
rabant. vt. l. si quis. C. de pe. fm Jo. an. c. si
iudex laicus. d̄ senten. excō. li. vj. in glo. s̄bi
agnoscit.

Stipes est p̄sona a q̄ aliq̄ originē ducūt.

Stipulatio est firma verborū d̄ceptio qua
quis aliq̄d se facturū daturū v̄p̄mittit al
teri sup̄ hoc ip̄m interrogātū. et d̄r a stipulō.
grece q̄d est firmū latine. denoiat etiā a sti/
p̄ite. Constat autē stipulatio ex interrogāt
one p̄missa 7 respōsione subsequēti. que
admodū p̄radictio ex affirmatiōe 7 nega/
tione. hoc modo. p̄mittis v̄l dabis mibi. r.
p̄mitto v̄l dabo tibi. q̄nq̄ dicit stipulatus
ille qui promittit per stipulationē passiuē.
Vel sic. stipulatio est solennis p̄missio sa/
cta interrogatiōe p̄cedēte et respōsione
sequente.

Stipulationū alia est pura. alia p̄ditional.
7 alia in diem.

Stipulatio pura est q̄ nec fit sub p̄ditione.
nec in diē s̄ pure. vt dicēdo dabis h̄ dabo.

Stipulatio p̄ditional. h̄z fieri sub cōditōe
hoc mō. p̄mittis mibi dare centuz si nauis
ex alia venerit. 7 r̄ides. p̄mitto

Stipulatio in diē fit h̄ mō. dabis mibi. r. i.
kalēdis iulij. 7 r̄ides dabo

Stipulatio acq̄liana est q̄ nouat oēm con/
tractū. vt sic. q̄cqd mibi debes ex quacūq̄
causa idem mibi p̄mittis. si em̄ ex mutui da/
tione mibi debitor sis velimq̄ acceptū fer
re. id est per acceptilationē remittere si po
terit res expedire nisi p̄ obligationem que
in rem contrabit. Req̄re supra Aquiliana
actio.

Stipat. i. vallas. falcit. fm Jo. an. in cle.
pastoralis. s̄si. notoriū. de re iudi.

Steinarij dicunt amatores. idē dicunt car
nearij.

Stratū d̄r generalr oē gan. v̄l offiē
indumentū. vt. ff. de p̄. sig. sed maḡ. p̄pe ve
stes cubiculares dicim. stratū a sternendo
v̄n etiā via publica strata d̄r.

Stratores etiā a sternēdo dicunt. qz custo
dientes in carcere reos cōdēnatos punier
bant. v̄l stratores dicunt esse isti q̄ stabulis
vel eq̄s stātibz in eis p̄sunt. et d̄r a stratario
fm Azo. C. de strato. li. xij. in Rub.

Studium vt dicit Azo. est vehemēs 7 assi/
dua ad aliquā rem agendā cū summa vol
luntate occupatio. ex q̄ voluntate labor in
op. d̄fer. 7 p̄dit laboris rediū versus in ob
lectamentū.

Studiū liberale 7 latinū olim im̄ erat Ro/
me et Cōstantinopol. in alijs aut locis nō
nisi ex p̄uilegijs. vt. C. de stu. li. i. 7 in rubro et
nigro. li. ij. 7 in p̄hemio. ff. h̄ aut tria hodie

Impio scisso studiū in multis locis fit z ma-
 time Bononie. q̄ legal' studij obtinet mo-
 narchia. sed vtrū in festis z dieb' dñicis li-
 ceat studere. Jo. an. dic' q̄ sic dū studiū fi-
 at sine solēnitate nō ppter lucrum cū nō sit
 opus seruile. sed cū solēnitate puta in pub-
 licis scolis non lz. Anrtho. de But. dicit q̄
 cā cōsiliū dādi vbi necessitas suadet. scz q̄ a
 cā est tpe peritura v' de loco longinq̄ tunc
 licz studere etiā ad lucrū al's nō. nec i scien-
 tijs positiuus q̄ ad lucrū v' honores tēdūt
 sed in theologia et speculatiuis sic. et addit
 Panoz. etiā in iure canonico cū sit theolo-
 gia practica. qz talis laborat in vinea dñi z
 efficit p' h' speculatiu' et abstrahit a vicijs.
 nō aut' cūle' diuinus v' officiū p' h' p'termit-
 taf. sani' em̄ est maiorib' studere et mentes
 occupare q̄ ocūū in seq̄ vel in laruis vaga-
 ri. imo mel' esset domi manere q̄ festa ec-
 clesiariū ppter dñas v'sitare. vt no. c. j. d' fer-
 z. c. odi z pieci festiuita. v' as. xliij. q. j. vbi
 etiā vidua q̄ in corbonā duo minuta posu-
 erat a saluatore oib' p'feri. qz dñs non ea q̄
 offerunt sed voluntatē offerentiū respicit.
 Studeat g' diligēs scolaris dieb' feriat' et
 alijs. qz nō sufficit diu fuisse in studijs. sed
 bene z laudabilē vixisse cōmendandū est.
 p'ij. q. ij. gl'ia epi. in fi. Nec aliq̄s repente fit
 summus. de peni. dist. ij. §. hec que de cari-
 tate. z glo. in. c. tum ex l'ris. de in integr. re-
 stitu. Et non p' q̄s modico tpe multū ad-
 discere. lxxvij. dist. §. j. Quis ingenius in bñ
 studentib' interdū suppleat tēp'. lxxvij. dis-
 monachus. vbi d'z. Quantū de tpe decer-
 pit mox hoc docet habere pbitas qd' pl'xi-
 or consuetudo nō contulit. aduertat etiaz
 dictū iur' cōsul. ff. de fideicomiss. liber. in. l.
 apud iulianū. vbi dicit Si vnū pedē tene-
 re in sepuchro adhuc discere.

De **Su**
 Stuprū est illicita virgīs defloratio. Quis
 in vidua cōmittit dicat. nisi sit meretrix vel
 illicita cōcubina. fm leg. ff. d' cōcubi. l. i. cō-
 cubinatu. in fi. Itē cōmittit in pueris. ff. ad
 l. iul. de adult. l. stuprū.

De **Su**
 Suarij. Req. supra Porcarij.
 Suasio accipit in bona pte v' in mala. ff. d'
 seruo corrupto. l. j. §. psuadere. z. C. de sur.
 z ser. corri. l. i. §. q̄s.
 Subgrūda est vna ps tecci vnicuiusq̄ do-
 mus q̄ incūbit extremis capitib' signoz te

ctualiū. vt. ff. de his q̄ deie. v' effude. l. si p'o
 §. si pretor ait. Et al's dicit subgrūda v'
 subgrūdia.

Subrogare est aliquē in locū alteri' substi-
 tuere v' cōstituere. vt officiales. v' iudices
 alios subrogāt. Et pōt scribi. r. p b. cōmu/
 tando. vt surrogare.

Subornatio est informatio facta p' aliquē
 de veritate tacenda z falsitate dicenda. fm
 Builel. de mon. lau. in clemen. testibus. de
 testibus.

Subsignare est subscribere vt testes in cy-
 rographo solent signare. z quasdam nota-
 las subscribere Et qñ subscribēs se cōsen-
 tire dicat. z qñ nō est bona glo. in. c. p' bite-
 teroz. in verbo subscripserit. de reb. eccles.
 non alie.

Substitutio est secunda conditionalis in-
 stitutio. qz institutio dicit prim' gradus. et
 substitutio secund'. Et licet substitutōnes
 in infinitū de vno in alium pñt pcedere. tñ
 ois institutio q̄ fit post p'mā dicit substitu-
 tio. z secund' gradus sicut secūde nuptie di-
 cunt oēs q̄ sequunt' primas Et diuidit. qz
 substitutiōnū alia est directa. alia obliqua.
 Et nota differentiā inter p'bum directum.
 obliquū. z cōmune. Unde directuz est qd'
 significat vt ille cui relinquit. vel in quē di-
 sponit sua manu recipiat. vt est verbū isti-
 tuo. vt patet. ff. de here. isti. Item illud. he-
 res esto. vt ibidem. Item accrescat. similiē
 verbū capiat v' accipiat. Sed verbū obli-
 quū est qd' significat vt ille in quem dispo-
 nit vel cui relinquit de manu alterius ac-
 cipiat. vt est verbum restituo. facit. l. istitu-
 ta. ff. de trebel. z p to. ti. Item volo vt qñ p'
 fideicomissum ps hereditatis est restituen-
 da. l. pater filiū. §. si. ff. de lega. iij. Item ver-
 bum rogo zc. Sed verbuz cōmune est qd'
 vtrāq̄ significatiōē. siue d' manu sua siue
 de alteri' recipiat. vt est verbū substituo. si-
 cut in. l. ceturio. ff. de vul. substi. Habet em̄
 qñqz directam significatiōē. quādoqz ob-
 liquā. Substitutio directa d'z cum nullo
 mediante q̄s capit hereditatē deficient'. z di-
 recte efficit heres ipsi testatori q̄ instituit eū.
 in sti. de vul. substi. §. q̄ casu. Et hec subdi-
 uidit. qz alia ē vulgar'. alia pupillaris. alia
 exēplars. alia b'reuiloqua siue reciproca. a/
 lia cōpendiosa.

Substitutio vulgar' d'z q̄ de vulgo z a q̄li-
 bet fieri pōt. dū tñ h' testamētū facere. z ille

ex testamento cape possit. Et hec subdividit
 qz qdam est vulgaris expressa. z qdaz tacita
Substitutio vulgaris expressa est q fit sbis
 negatiuis expressis h mo. **Tit^o** heres esto. et
 si heres ille no fit vl erit. seius heres esto. i.
 sit. sic em instituo te mihi titiu heredes et si
 te noluerit vl no potuerit esse heres. sit be/
 res seius. **Substitutio vulgaris tacita** fit p
 sba affirmatiua. veluti cu sbo miles pube
 re z ipuberē heredes instituit. z coi verbo
 eos substituit. h mo sei ipubes. z meu pu
 bes heredes estote. vel sunt. qz vnanimie
 inuice substituo. vl sic. z i idē redibit. pube
 rē serū. z ipuberē heredes facio. z eos sibi i
 nicem substituo. q substitutio colligo qz si
 vn^o no fuerit heres. vl si vn^o no moriat ali^o
 isolidū sit. Et dicit vulgaris qz fit a qlibet de
 vulgo. siue sit in ptate. siue no. Et dicit tacita
 qz puberē tacite vulgarit ipuberi substitu/
 it. q substitutio magis est pupillaris nisi ppe
 adiuncta psona. Sz i milite tal substitutio
 pupillaris est ppe privilegiū militis. q sub/
 stitutio qstum ad puberē vulgaris est. qz tuz
 ad ipuberē pupillaris est. qm si pubes here
 ditatē adeat p pre sua no euanescit institu/
 tio pua facta. sz si ipubes hereditatē adeat
 pua expleuerit pbatē. vn sub expressa pu
 pillari pntet tacita vulgaris. ff. eo. ti. l. hā
 hoc iure.

Substitutio pupillaris est q soli pupillo z i
 puberi fit. Et est etiā duplex. alia expressa.
 alia tacita. **Substitutio pupillaris expressa**
 fit h mo. iste filius me^o ipubes heres esto. z
 si heres no erit aut si heres erit z infra pupil
 larē etatē decesserit ille heres esto. vl sic in/
 stituo mihi in heredē. **T.** filiū meū pupillū
 z si no erit z si erit heres z infra annos pu
 bertatē vel in pupillari etate decesserit sub
 stituo z seiu. hec dicit expressa substitutio. qz in
 ea oia sba expmunt q expmi oportet.

Substitutio pupillaris tacita est hec. fili^o
 meus ipubes heres esto et si ille no erit iste
 heres esto. vel sic qsqz mihi heres erit sit
 heres filio meo. **Hec dicit tacita.** qz sba qdā
 no expressa hic tacite subintelligunt q expri
 munt in expressa substitutio pupillari. nā
 p hāc tacite intelligit q si fili^o decesserit in
 pupillari etate ille q erit heres pfi erit he
 res filio. Et obent ille pupillares substitu
 tiones sol pupillis in ptate pentū existi
 bus z ab ipsis parētibz fiūt. p qd euidenter
 patz. q no a mre sz a solo pre fiūt. cū mē fili

os no habeat in ptate. Sed nūq substitua
 tus ex pupillari expressa repellit a mre pupil
 li. z substituit^o ex tacita repellit a matre pu
 pilli z succedit ipsi pupillo mē **Ite** qui est
 substituit^o ex pupillari substitutio fit heres
 ipsi pupillo. Ille pō q est substituit^o ex vul
 gari sic heres ipsi testatori. **Ite** pupillaris ta
 cita intelligit esse vulgaris expressa q mē sub
 stituit pupillo. Et h ppe privilegiū matris.
Ite eodē mō qn qd pupillo vl aliq substitui
 tur ppe adiuncta psona.

Substitutio pupillaris ppendiosa est que
 fit sborū ppendio q sba i pupillari expressa
 sunt plitiora. Et ex h dicit ppendiosa. z hz si
 eri hoc mō. **Instituo** titiū filiū meū mihi i
 heredē z qncūqz decesserit sine filiis substi
 tuo ei seiu. vl sic **Ite** fili^o ipubes heres esto
 z qncūqz tpe decesserit ille heres esto. q sub/
 stitutio tm locū hz i milite. de h in l. pabo.
 C. de impub. z ali. substi.

Substitutio breuiloq siue reciproca ē q cō
 tinet duas vulgares z duas pupillares sub
 stituciones. vt cū duo ipuberes instituti a pa
 rēte q hz eos in ptate inuice substitunt h
 mō. **S. z T.** filios meos ipuberes mihi i
 stituo heredes z eos inuice substituo. **Uā**
 qz pntet expressaz pupillare si aliq p dicit^o
 rā decesserit i impuberi etate. mē ipuberis
 decesserit oino repellit et succedit substitui
 tus. Et hanc substitutionē lex appellat reci
 proca z oēs qtuor expse sunt.

Substitutio exemplaris vl exemplaria est q
 fit a parētibz vtriusqz sexus filio furioso vl
 mente capto. Et dicit exemplaris qz fit ad exem
 plū pupillaris substitutiois. qz sicut p pnt
 det filio pupillo q testari no pōt de heredē.
 ita puidet filio mente capto vl furioso. Et
 fit hoc mō. **T.** filiū meū furiosum vl mēte
 captū mihi heredē instituo. Et si decesserit
 furiosus vl mēte capto anteq ad sanā mē
 tē puenerit substituo ei talē filiū suū vl fra
 trē. vl aliquē alienū si deficiat fili^o vl frat.

Substitutio obliq siue no directa est fidei
 comissaria. z est illa q fit p fideicommissaz vt
 hic. qncūqz vestrū sine liberis decesserit ro
 go vt ei^o portio ad supstite pueniat. Et qn
 qd instituit heredē et eius fidei comittit vt
 q cito possit eius hereditatē adeat. z eaz al
 teri certe persone cui z qn testator voluerit
 restituat. vicz tali vl tali die. vl sub tali cō/
 ditione si decesserit sine filiis. vl si forte i ca
 pditione fuerit q testator magis diligit eū

et ex testamēto ei⁹ directo nihil cape possit.
 puta q⁹ directe z immediate capax nō ē. q⁹lis
 est spuri⁹. saltē hoc mō aliqd capiat z cōse/
 quat ex hereditate v^l totā ipsam heredita/
 tem. C. ad trebel. p. tot. q⁹si. z. ff. e. si. in multis
 lo. z in. c. Raynūci⁹. z. c. Raynald⁹. d. testa.
 Et nota q⁹ i substitutōib⁹ fideicommissarijs
 locū habet quartarū deductio. in directis
 aut nō. c. Si pater. de testa. li. vi. vbi est ca/
 sus. z ibi vide glo. de his substitutōnib⁹ est
 glo. in. c. Raynūci⁹. p. al. z insti. de vulga. et
 pupil. substi. per totū.

Substitutus heres. Req⁹. s. Heres substi/
 tue⁹. Et nota q⁹ in oib⁹ substitutionib⁹ pri/
 mo pcedere debet institutio sicut p⁹m gra/
 dus. et postea poni debet substitutio v^l se/
 cū dus. Dinc est q⁹ d⁹ institutus p⁹mus he/
 res z substitutus secū dus. l. cū pponas. C.
 de here. insti.

Subhastari est rē venalē pponi hasta sup/
 posita qd frēqns est circa p⁹dia q⁹ nūciatur
 v^l censent⁹ fisco vacare. z sic p subhastatio/
 nē plus offerenti debet.

Subsidiaria actio. Requi. supra Actō sub/
 sidiaria.

Subpūctare l⁹ram est eam dānare punctis
 suppositis. vt quādo littera supflua inferi⁹
 punctat⁹ vt habet supra de littera L. in p⁹bo
 cancellare.

Successio q⁹q⁹ sit de capite in caput. z q⁹n/
 q⁹ de gradu in gradū. fm Azo. i sum. d. suc/
 ces. edic. C. z. ff. eo. ti. l. j.

Successio de capite in caput. est cū deficiē
 te p⁹mo capite liberoz. orit⁹ secunduz caput
 agnatoz. z isto deficiēte succedit tertiu⁹ ca/
 put agnatoz. z agnats⁹ deficiētib⁹ succedit
 q⁹rto p ordinē v^l vir z mulier v^l vxor. vt. C.
 in ti. v^l vir z vxor. auc. p⁹terea.

Successio de gradu in gradū est q⁹n plures
 p⁹sone sunt in eodē capite in diuersis gradi/
 bus. vna p⁹z. altera posterior. Hā p⁹zore re/
 pulsa spe v^l repudiatione sequēs succedit
 vt. ff. de succes. edi. l. j. z. C. eo. ti. p. Azo. i sū.
 Et ad pleniorē scz doctrinā successionum
 ab intestato sic est distinguēdū. Aut dubi/
 tat⁹ q⁹liter descēdente s succedāt ascēdētib⁹.
 Aut q⁹liter ascēdentes descēdētib⁹. Aut
 qualiter collateralibus. Primo
 casu aut supsunt legitimi et naturales. aut
 legitimi tm. aut adoptiui. aut naturales tm.
 aut nati ex illicito coitu vt spurij. zc. Si le/
 gitimi z naturales. aut supsunt tm filij pri/
 mi gradus. Aut vltiores. Primo casu aut
 oēs emācipati. aut oēs in p⁹ate sunt. z tunc
 iure veteri z nouo succedūt equalit⁹ subla/
 ta differentia sex⁹. vt. l. xij. tabu. z insti. d. he/
 re. q⁹ ab intesta. defe. s. emācipati. C. de suis
 z legi. here. l. vlti. z auc. in successiōe. ibidē.
 Aut supsunt q⁹dam emācipati z q⁹dam i po/
 testate. z tūc iure veteri digestoz vocabant⁹
 emācipati de iure p⁹torio existētes in p⁹ate.
 z de iure ciuili oēs eq⁹liter. licz diuers⁹ iuri/
 bus vocarent⁹. C. de legi. here. l. meminim⁹
 ibi. Cū igit⁹ pretore filij emācipatū zc. ff. d.
 bo. poss. l. sed cū patrono. s. bonoz. In iu/
 re hō auctēticoz vocabant⁹ etiā emācipati
 cū suis eq⁹liter. vt in auc. de here. q⁹ ab inte.
 defer. s. reliquū. ibi. In illa zc. Si hō sup/
 sunt vltiores. aut erant p⁹cepti viuenti eo
 de cui⁹ hereditate agit⁹. aut eo mortuo. si eo
 viuente. aut nascunt⁹ eo supstite p⁹ que p⁹u/
 gunt. aut p⁹stat eos excludi si velit ille adi/
 re hereditatē. q⁹ pcedit eos in gradu. sed si
 nolūt. v^l non possunt. q⁹ morit⁹ anteq⁹z ade/
 ant vocant⁹ vltiores p⁹ eū p⁹uncti. z si soli
 z eodē gradu vocant⁹ equaliter si cū patru/
 is vocant⁹ i stirpes iure veteri z nouo. Idē
 si nascunt⁹ mortuo patre. q⁹ paria sunt cum
 nō esse mortuū. z repudiare. zeū mori ante
 q⁹z repudiat. si nō erāt p⁹cepti mortuo eo de
 cui⁹ hereditate agit⁹ nec p⁹torio nec ciuili iu/
 re vocant⁹. nec excludunt seq⁹ntes. vt hō oia
 euidēt⁹ pban⁹. C. de suis z legi. heredi. l. ne
 potes. z in auc. in successiōe ibidē p⁹al. z in/
 sti. d. here. q⁹ ab ite. defe. s. cū fili⁹. z i autē. d.
 here. que ab intest. defe. s. reliquum. p⁹alle.
 coll. ix. z. ff. de iniust. rup. irri. te. l. si q⁹ filio
 Sane tū hec intelligant⁹ esse vera nō ex q⁹/
 litate titli. C. de his q⁹ añ app. ra. l. vnica. z d.
 cadu. toll. l. j. s. in notissimo eo casu q⁹n ius
 p⁹petebat adulto filio vt. C. ad sena. p⁹sul. or/
 phi. l. vl. p⁹dicta pcedūt si nascunt⁹ eo existē
 te in p⁹ate p⁹ que p⁹ungunt. Si hō sit emā/
 cipat⁹ z nepotes reponant⁹. i. remaneāt i po/
 testate ei⁹ de e⁹ successiōe tractat⁹. Cōsidera/
 to iure ciuili antiq⁹ p⁹ferunt⁹ nepotes. s. per/
 edictū de p⁹ugēdis cū emācipato libez⁹ ei⁹
 vocant⁹ fil. z tātū p⁹sequit⁹ fili⁹ q⁹ntū oēs ne/
 potes ex eo nati. vt apparet. ff. d. p⁹ugē. cum
 emāci. l. ei⁹. s. inter ipm. z. ff. de p⁹tra. tabu.
 l. j. s. q⁹ habeāt. z. l. q⁹ hz. z. l. cū emācipat⁹. s.
 si p⁹. Sz iure nouo auctēticoz p⁹ferunt⁹ fi/
 lij. q⁹ p⁹zes in gradu cū sublata sit differē/
 tia p⁹ie p⁹at⁹. Et sic est correct⁹ ille titl⁹ d.

Diingen. cū emāci. vt notat eo. n. li. j. in pn. z
 C. de suis z legit. here. l. fi. z auc. in successi/
 one ibidē. qđ intellige vt ibi dī. nā titul' il/
 le adhuc bodie manet fm Jaco. de rauefi.
 als de rauani. scz qđ ad successiones ex testa/
 mēto. Si aut mortuo ascēdēte supsunt de/
 scēdētes legitimi tm̄. vt adoptiui. tūc si dā/
 tur in adoptionē descēdentibz p lineā ma/
 sculinā vl' femininā succedūt eis ex testamē/
 to z ab intestato eheredari habent qrelam
 Si dant extraneis in adoptionē. aut mo/
 rit' p' adoptiu' testat'. aut intestat'. si testa/
 tus regularit' nihil relinqre cogit. Fallit i
 casu si arrogat' sit ipubes cui cogit qrtam
 relinqre ex p'stitutiōe diui pū. vt. l. papinia
 nus. §. si qđ. ff. de offi. testa. ita simplr dixit
 Dy. Sz qđ si erat fact' pubes an debeat si
 bi qrtā die vt nota. C. de adop. l. ij. Si autē
 mort' p' adoptiuus itestat'. aut sine legiti/
 mis z nafalibz. z tūc fm oēs succedūt ado/
 ptiui. aut extātibz legitimis z naturalibz. et
 tūc reprobata qrundā opinione q dixerūt
 p'raritū vocant etiā cū legitimis z natura/
 libz eq'liter. si tpe mortis repiant in p'ate. h
 pbant. C. de suis et legi. here. l. fi. Tertio ca/
 su qñ mortuo ascēdente naturales tm̄ sup/
 sunt. aut extātibz legitimis. aut nō extātibz
 pmo casu aut decedit pater testat' aut inte/
 stat'. Si decedit testat' tūc p' eos istituere
 in vnciā. vt in. l. z. z in auc. ibi posita. C. de
 natu. libe. si intestat' in nihilū succedūt. sed
 alunt. vt in au. de natu. libe. §. Si fo. z. C.
 de natura. libe. auc. licz. Scdo casu qñ nō
 extātibz legitimis filijs naturales supsunt
 extātibz parētibz aut nō extātibz Si extāte.
 aut decedit testat' z tūc p' naturales istitu
 ere insolidū parētibz relinqndo legitimaz.
 aut intestat' z nō supsit p'it' legitima. z tūc
 succedūt in duas vncias. vt i auc. licz. pal.
 Quarto casu qñ supsunt spurij. aut tracta/
 tur de successione lineae patne aut materne
 Si paterne spurij ex illicito coitu nati nul/
 li succedūt in auc. Qui mo. na. eff. fi. §. vl.
 Si materne. aut tractat' de successiōe ma/
 tris. aut successiōe cōiunctoz p matrē. Si
 matris. aut non. est illustris. aut illustris.
 Si p'mū vicz nō illustris. aut supsunt spu/
 rij vulgo q'siti. aut supsunt spurij incestuo/
 si vel nepharij. Si sunt vulgo q'siti. succe/
 dūt matri indistincte. vt ff. ad turpilia. l. j. §.
 j. Et insti. e. ti. §. Nouissimo. Si sunt succe/
 pti ex dānabili coitu nō succedūt. vt i auc.

qmo. na. ef. fi. sui. §. fi. Si fo mater est ista/
 stris tūc aut extantibz instis filijs aut non.
 Et dic. vi. C. ad sena. cōsul. orphi. l. si quis.
 Si fo de successiōe p'it' p matrē indā/
 stincte succedūt. z eis succedit. vt. ff. vñ eo/
 gna. l. si spurij. z. l. in hac pte. Secūdo ca/
 su pncipali scz qñ agit qualic' ascēdētes suc/
 cedāt. aut supest p' z m' vl' m' tm̄. aut vt q'
 sil' cū frizo vtriqz p'it' aut cū p'unctis ex
 altera pte tm̄. aut supsunt au' vl' aua vna
 cum frizo p'imo casu iure veteri p'erebat
 p' matri si filius fuit in potestate. qz oli oc/
 cupabat iure peculij. z qz erat agnat'. mat'
 fo cognata. vt. ff. ad turpilia. vlci. Itē hec
 erant tunc vera in naturali z legitimo p'ce.
 sec' in naturali tm̄ quē nō hz in p'ate. et sic
 nō hz bñficiū manumissorij. Itē sec' in le/
 gitimo. vt. ff. ad turpilia. l. si patres. bodie fo
 fili' babz heredē z nō occupat iur. pecu. vt
 in auc. de here. q ab intest. dese. §. j. Itē sub/
 lata est differētia agnatiōis z pgnatiōis. vt
 eo. ti. §. nulla. z ideo p' z m' pariter vocan/
 tur. vt. C. ad turpilia. in auc. defuncto. secun/
 do casu locū hz insti. ad sena. cōsul. orphi. §.
 j. qz bodie sil' vocant' in portiones viriles. vt
 in auc. de here. q ab intesta. ve. §. de sequēs. et
 in auctetico defuncto. palle. Tertio casu p'
 fert p' z m' frizo p'unctis ex altera pte tm̄
 vt in auc. pal. defuncto. zc. Quarto casu ē
 opinio inter Bulgarū ex vna pte. z marti/
 nū z Jobānē p'it' ex altera. vt in iam alle.
 aut. defuncto. Tertio casu pncipali cū tra/
 ctat' de successiōe collateralij aut sunt fra/
 tres vtrinqz p'uncti tm̄ z succedunt. vt. ff.
 de suis z legi. here. l. j. §. vl. aut supsunt cō/
 iuncti ex altera pte tm̄. vt vterini tm̄ vl' con/
 sanguinei tm̄. tunc aut supsunt ex legitimo
 nati m'imonio. aut nō. Si p'mū tūc succe/
 dunt. vt. C. de suis z legit. here. auten. post
 fratres. Si secundū aut sunt p'uncti p pa/
 trē tm̄ z nō succedūt. vt in auten. q mo. na.
 ef. sui. §. filliū. Si p matrē succedūt etiam
 spurij. vl' ex vulgo q'siti. vt. ff. vñ cogna. l. ij.
 aut supsunt vterini tm̄ et panguinei tm̄. et
 tūc parit' succedūt in bonis a se q'sit'. qz co/
 gnatio bodie ab agnatōe nō differt. vt i au/
 ten. post frēs pal. Sz in bonis q'sit' a p'ce p'
 ferunt panguinei z i q'sit' a m'ie p'ferunt
 vterini. vt. C. de suis z legi. here. l. de emāci/
 pat'. Et in h nō remanet illa lex incoorrecta
 aut supsunt vtrinqz p'uncti cū panguine
 is tm̄ vl' vterinis tm̄. z p'ferunt vndecunqz

q̄lis. vt in auten. Itaq. C. cōmunia. d̄ suc
 ces. Nā duplici iure vtunt. vt in corpe vno
 sumunt aut supsunt fratres z filij fratris. et
 tūc succedūt eadē distictiōe seruata vtriq̄
 diunctoz z nō diūctoz. vt in auten. cessan
 te. C. de suis z legit. bere. dic vt ibi. vel sup/
 sunt etiā nepotes fratru v̄l vteriores. et tē
 q̄ prior est in ḡdu postior erit in iure auten.
 post fratres pal. fm Dy. cui⁹ fuit hec distin
 ctio pauc⁹ p̄ Ly. additis q̄ hāc ponit ad li
 terā. C. cōia. de success. in auten. itaq. palle.
 Et dat sup. c. auctoritate. de cess. p̄bē. lib.
 vj. Et dicitis de successiōe hereditaria talis
 orit q̄stio Utrū q̄ pferant in successiōe inf
 pueros fratris ex m̄re tm̄ ex vna. z inter pue
 ros filie sororis patris v̄l pueros filie fris
 pris. aut pueros filij sororis patris p̄b̄ ex
 alia. In hac q̄stione incidens casus est tal
 q̄dam b. fuit frater ex pte matris tm̄ cuius
 dā g. v̄toris b. idē b. cū quadā k. famla sua
 generauit duas filias in statu soluto. de p̄
 p̄ratit h. cū k. matrimoniū. z ipsa. k. i cele
 bratōne matrimoniū suas tenuit filias sub
 mātello. surgit ex h̄ q̄stio an ille filie sint le
 gitimate. z possint succedere vel ne. Et re/
 spōdet q̄ sic. videlicet q̄ sint legitime z suc
 cedunt ac si fuissent legitime a p̄ncipio ge
 neratiōis. fa. s. dubitatū in auten. d̄ incest.
 nup. col. ij. Quia legitime p̄ subsequens
 m̄rimoniū h̄nt oēs successiōes q̄s habēt il
 li q̄ sunt ab initio legitimi z naturales ita dicit
 Bar. in. s. dubitatū. pal. facit etiā. s. tribo.
 in auc. q̄ mo. na. ef. sui. p̄li. reliquū. coll. vj
 vbi dicit Bar. q̄ tales sic legitime efficiū
 tur p̄mogeniti. siue postea aliq̄ liberi nascā
 tur ex eodē m̄rimonio siue nō. z succedunt
 illis p̄sonis q̄b̄ succedūt illi q̄ ab initio le
 gitimi nati fuerūt. facit ad h. l. cum q̄s. C. d̄
 naty. li. z insti. d̄ nup. s. fi. vbi glo. sup. s̄bo
 interdicitū cū glo. pe. Itē in. c. tanto. in p̄n.
 q̄ si. sint legit. Et ad q̄stionē p̄ncipalē. q̄a in
 casu p̄nti pueri filie sororis pris pueri filij
 fratris pris. z pueri filij sororis pris sunt in
 eodē gradu. tūc filia fris ex vna pte p̄fert i
 successiōe pueri sup̄dictis. p̄tz h. C. de legit.
 bere. aut p̄ fr̄es. cū si. vbi d̄r. Quā defunct⁹
 nō relinq̄t fratrē v̄l sororē ex vtroq̄ paren
 te. nec eorū dē fratrē z sororis liberos extūc
 p̄ferunt i successiōe fr̄es et sorores ex vna
 pte. z eorū dē liberi. z sunt in gradu vicini
 ori q̄ pueri sup̄dicti. scz filie sororis patris
 z pueri filie fratris pris. z filie sororis patris

vt in anc. de here. ab itesta. veni. s. reliquū.
 z. s. illud palā. Idē dicit Bar. de salice. in
 auc. post fr̄es. pal. z p̄bat. C. de legit. here. i
 auten. p̄ fr̄es. ij. vbi habet q̄ p̄ fr̄es z soro
 res z eoz liberos succedent p̄mo. aliq̄ fm ḡ
 dus suos. Nā puer fratris ex vno parēte ē
 in tertio gradu p̄sanguinitat̄. sed sup̄radī
 cti pueri sunt in q̄rto gradu. z q̄ viciniōr ē
 in gradu p̄feret in successiōe. ergo zc.

Suffragiū est p̄prie patrociniū qd̄ p̄stat ad
 uocat⁹. aut p̄siliū. v̄l seruitiū. xij. q. ij. suffra
 gia. Quāq̄ ponit p̄ salario qd̄ debet aduo
 cato fm Azō. C. d̄ suffra. Quāq̄ est p̄sensu
 i scriptis redact⁹. scz cum d̄r. ego. b. noīe p. i
 platū. z sic sumit d̄ elec. c. p̄petuo. li. vj. Est
 etiā auxiliū d̄p̄caciōis p̄ aialib̄ factū. z sic
 sunt q̄tuor modi suffragadi p̄ aialib̄. ad q̄s
 oēs aliq̄ ducunt. s. orō b̄roz hoīm. siue ami
 cor. ieiuniū. elemosina. z sacramētū altar̄
 v̄n Bissa. p̄ces. dona. ieiunia. q̄tuor ista.
 Absoluūt aias. q̄s purgās detinet ignis. d̄
 B vide glo. in. c. eū creatura. de cele. mis.

Sup̄ hec p̄positio de suo significato signi
 ficat in iure ypothecationē. z p̄ h̄ si testator
 legat. Annuo decē sup̄ tali fundo. sensus ē
 q̄ ipm̄ fundū ypothecat p̄ illo legato. z idē
 in p̄missiōe. nā ypotheca d̄r ab ypos. i. sub.
 z thesis positio. q̄i suppositio. Itē dicitio su
 per q̄nq̄ nō p̄cat ypothecationez q̄n aliqd̄
 ipedit. s. gra. Cōcedo tibi decē annua sup̄
 tali re tras̄ferēs in te d̄niuz ex hac cā p̄ tras
 lationē dominij ipedit ypotheca. vt in. l. p̄
 gn⁹. ff. de re iudi. Itē dicitio sup̄ q̄nq̄ ponit
 tur p̄ de. vt in. c. sup̄ spoliatiōne. d̄ ordi. cog.
 c. sup̄ l̄ris. d̄ rescp. c. sup̄ eo. de elec. z sic dicit
 Alexander Lū sup̄ est. p̄ de zc. Quāq̄ ponit
 p̄ p̄ter. vt nota. in dicit̄ iurib̄.

Suffragari. i. auxiliari. In d̄ dicunt suffra
 ganei. i. auxiliarij diocesanor̄ epoz. d̄ elec.
 c. suffraganeis vbi cpi diocelani dicuntur
 archiepi metropolitani. z p̄nt eo tātū p̄fir
 mato nōdū p̄secrato. nec palliato de man
 dato ep̄ p̄secrari. vt ibi d̄r.

Supinū habet duos casus tm̄. accusatiū
 z ablatiū. in ablatiū significat terminū
 a quo. vt minor natu. vt in. l. iij. s. minores.
 ff. d̄ mino. nā t̄pus legis cōputat a t̄pe nati
 uitatis. vt a termino a q̄. Sed in accusatio
 significat t̄minū ad quē. rō. qz volūtas de
 functi. scz ei obtēperari ē termin⁹ ad quē. z
 nec isto casu nec p̄cedēri p̄cat conditiōez
 qz nihil qd̄ suspēdi possit subest. Supinū

ergo in vtroque casu scilicet accusatio et ablatio sumptuum de se solo non importat conditionem nisi addat ei verbum vel principium futuri temporis: ut venturum vel iturus. tunc enim ex adiuncto quod continet eventum, conditionem significabit, sed non ex suo proprio significato quod tamen significat terminum a quo vel ad quem.

Suppliciales edes sunt que in solo conducto vel empto sunt posite, quarum proprietates seu proprietates civili et naturali iure esse est. cum est solus vel ff. de supplicie. l. ij. vel edificia super soli facta em facta, puta quia dominus soli ex locatione concessit super solis sui edificia fieri.

Supplicie. de supplicie in re actio. Req. sup. de Actionibus.

Suppeller est domesticum primum familias instrumentum in quo continentur mese, cippi, scephalia, subrellia, cultra, ipiria, vasa, oraria, aquaria, pelues, aquaria, traha, vasa, estuaria, vulgaria, id est ad certum officium attributa, et instrumenta domus, ut scribitur proponitur. Dicitur autem esse suppeller ut Labeo ait, quia huiusmodi in legato ne mittebantur secum suppellectiles deportabatur, ut in l. labeo. ff. de suppelle. lega. Que autem prebentur sub vocabulo suppellectilis de terminat Bal. in l. in legati, C. de lega.

Supplicarij dicuntur que ob aliquod delictum enormem in publicum devoluntur erarium, que devolutio dicitur bonorum publicatio.

Supplicatio est petitio venie propter errorem vel est quedam benignitatis ipsius superiorum imploratio. Et ponuntur tres differentie iter supplicationem et appellacionem, ut in glo. iij. c. ex lris. de in inter. resti. Et sumitur supplicatio stricte per ea que porrigit aduersus sententiam que petit reuocari. Quis alius capiat large per quolibet preceptum porrectionem. Et ponit Butri. quarta differentiaz, quia non licet tertio appellare, sed bene licet tertio supplicare, quia differentiam Jo. an. que sequitur Bar. reprobat, dicens But. errasse, quia si intelligitur que post duas supplicationes tertia admittitur, tunc est casus, id est si aduersus, C. de precepti. impe. offe. si secundo intelligitur post duas sententias latas in causa appellacionis liceat postea loco tertia sententie facere supplicationem. Item falsum est, quia quando non licet tertia vice appellare, nec licebit supplicare. Alia differentia habet in appellacione a sententia diffinitiva secundo tamen in interlocutoria non sit necesse exprimi causas aliquas, tamen in supplicatione necessario apponitur causa saltem colorata alias superior non debet admittere supplicationem. Item differet

quia solus princeps superior concedere habet supplicationem, sed appellatio etiam fit ab inferiori.

Surreptio est repentina et festina alicuius falsitatis suggestio. Et dicitur a sub et repo, de hoc notatur in c. super lris de rescriptis.

Suspensio excoicatio et exilium differunt, quia suspensus sine peccato coiccare alijs hominibus et alij sibi, secundo in excoicatione et exilio, que tamen differunt inter se, quia excoicatus potest manere in ciuitate licet puer hominum coicione, sed in exilium missus expellitur tam a ciuitate quam a coicione hominum, ut suspensus celebras perpetuo deponitur dicitur, ca. ut clericorum, d. vi. et hoc. cle. et c. clerici, et latores de cle. excoimu. missran.

Suspensum dicitur id quod excedit domos vel ultra eas extendit. Quod si ceciderit et alicui nocuerit vel damnum intulerit in via publica eum non tenebit dominus domus illius, sed quod damnum illatum est, ut ff. de his que deiecit, vel effu. p. totus.

Suspectus dicitur qui non ex se admistrat, ut in l. de suspec. tuto. §. suspectus.

Suus quis dicatur. Cum dicitur quis postquam iniuria suorum, vide in c. de cetero, de test. et in l. si scia. C. ad turpil. Nam dicitur ille qui etiam admittit ad successionem ab intestato siue iure agnationis siue cognationis, de qua etiam in l. neganda. C. que accu. non pos. canonizata. in q. r. c. neganda.

Bal. et moderni dicunt illum esse suum, qui potest agere sine mandato cum sola cautione dicitur ratio, ut sunt omnes agnati, cognati, filij, liberi, patroni et cetera. Contra quos non potest quis appellari testificari in causa criminali, ut notatur in ca. de cetero pal. Item aliter capitur cum quis dicitur esse suus, id est siue mentis, vel apud se, ut in l. fulcini. §. adeo autem latitatio. ff. que ex cau. i. pos. Et est ibi pulcher modus loquendi que furiosus, ebrius, dormiens, pupillus et cetera, dicitur non esse suus nec patitur venditionem alius vendicionem, de qua ibi. Nam non se occupat que suus non est, ut in §. adeo, pall. Item suum est verbum ambiguum. Ideo dicens suum non esse adhibere debet nec sibi coe. ff. de verbo. sig. l. pupillus. in fi. et c. et sic quod communi non est meum dici potest, ut in l. serui electiones. §. adeo. ff. de lega. i.

De

Ta

Abellarus siue

tabellio est publica persona sacra, astricta in ciuitate ut rationes et acta in forma publica redigat a principe ad

hoc officium deputat? et confirmat? Ut sic est
 persona publica habens officium scribendi in/
 strumenta super tractibus vel alijs rebus ad faci-
 endam fidem super eisdem. et tabellionatus officium
 per beneficium subtractionem appellatione post/
 posita interdici debet clericis in sacris ordi-
 nibus constitutis. c. sicut. T. ne cle. vel mo. Et
 dat ibi glo. rationem quod generaliter negociationis est.
 Et finaliter tunc glo. quod in causa ecclesiastica vel spi-
 rituali potest exercere officium. vt. c. qm. d. pba.
 et xxxv. q. ii. Bultruzi. Item tabellio dicitur esse
 requisitus et rogatus. vt in Spe. d. instru. edi.
 §. ii. ff. Si pone. et §. iij. in prima columna
 vt est glo. in pbo requisitis. in cle. romana. d.
 iur. iur. Item tabellio compellitur officere instru-
 menta si rogetur. Sed pone mandato superioris
 non vult officere quod erit. Rndet quod puat offi-
 cio tabellionatus per Bal. in l. puidendum
 C. de postulat. Et est ratio quod est seruus publi-
 cus. hoc tamen limitatur nisi vna cum officio nota-
 riarum habeat aliud officium annexum. et illud per
 antiquum exercuerit. tunc enim inuitur roga-
 ri non potest. Casus est vnicus et singularis vt
 ibi notat Angelus. in l. j. C. de tabulis. li. x.
 Sed quod vtrum tabellio quicumque vult possit
 renunciare officio tabellionatus. Rndet quod
 non. ratio. quod nemo potest renunciare suo officio ni-
 si in mandato superioris procedentis. l. legantis. ff.
 de offi. p. si. c. admonet. de renunci. et c. quod in
 dubijs. e. tit. Bal. ad hoc inducit. l. filijs. ff.
 de fur. Item quod dicitur an tabellioni cui tempo-
 re rogatus fuit solutus de mercede perfectionis
 instrumenti debeatur iterum solui quod per se velit
 habere copia instrumenti. Rndet quod sic. glo.
 est no. in l. si. §. exemplaria. C. de principi. agē.
 in re. li. xij. quod est menti tenendum per Lodo.
 de ro. quia quotidianum. Cetera quae plura vide
 supra de J. et A. Et quot personis equalcat
 tabellio in fide scriptis adhibenda est glo.
 in verbo duos viros. in. c. qm. contra falsam
 de pbat. Et nota licet sacerdos non debe-
 at exercere officium tabellionatus. c. sicut te.
 palle. tamen si officium valet. per Bar. in l. vniuer-
 sis. C. de eden. Sed pone. sacerdos scribit
 legatum suae ecclesiae vt tabellio. an talis scri-
 ptura valeat et pbat. respondet quod sic. c. cum
 inter nos. de re iudi. vbi determinat Jo. an.
 et pbat quod potest esse testis. c. Rainuci. d. te-
 sti. non ob. quod pater non potest officere instru-
 mentum per filio. vt est glo. singularis. in l. im-
 puberis. §. j. ff. de fals. quod non est eadem ratio in
 pre et sacerdote. Item puniatur tabellio qui ac-

cipit aliquid etiam a sponte solvente ultra
 proprium salarii per Bal. in auct. ad hodie. C.
 de epis. et cle. Item scribens falsum instrumē-
 tum inunitatis dicitur puniri pena ignis. Casus
 est in l. j. C. de mu. et ces. li. x. Et describens il-
 licitum instrumentum perdit manum. c. impialem.
 §. scriba. de p. b. alie. per Fredericum. Item
 scribens instrumentum usurarium est punitus. et non
 potest amplius officere. et potest pronunciari infamis
 per Hostien. in sum. de usur. l. si. §. si. verif.
 quod de notario. et Archidi. d. hoc. xxxvii. di.
 c. sicut.

Tabularij etiam per Accur. sunt qui faciendis
 publicis instrumentis publice presunt in sin-
 gulis ciuitatibus. Require supra Scribe
 et xxxvi. q. iij. §. potest. ad si. et C. d. tabula. li. x.
 Tabernarius dicitur qui tabernam exercet. vinum
 vendens.

Tabule testamenti in devocate sunt. quia ante
 cartarum usum in tabulis tam testimonia quam
 epistole scribebant. quorum portitores tabularij
 vocabantur per Jsi. li. v. Et tabule testamen-
 tarije sunt testamentum editum in scriptis signa-
 tum et perfectum. Sed abusive etiam illa testame-
 ta vel tabulas appellamus que falsa sunt
 et illicita. per Azo. in sum. C. d. tabu. exbi.

Taciturnitas est quandoque habenda pro con-
 fessione. Etiam quandoque tacitum habet per
 expresso. ff. si cer. pcta. l. cum quod. et c. grati.
 de offi. dele.

Tacere hoc verbum de se nec fecit consensum
 nec dissentium. sed tunc medium. vbi non. quod est da-
 re consensum. dissentium. et medium. quod non est con-
 sensus. nec dissentium. vel aliter. Nam habemus
 velle et nolle. et medium. quod non est velle. nec
 nolle. nam velle est consentire. nolle est dissentire
 siue resistere per motum animi. vbi in vtrisque
 scilicet velle et nolle est motus animi ad hoc quod vult
 non vult. i. resistit. Sed non velle siue non nol-
 le est cum nullus est motus animi ad vnum vel ad
 aliud. per vel contra. facit. l. j. in. §. scientiaz. ff. de
 tributa. act. vbi dicit Ulpianus. Sciam hic causa
 accipimus quod habet voluntatem. Sed vt ego puto
 non voluntatem. sed patientiam. non enim velle de-
 bet dominus. sed non nolle. si enim scierit. et non per-
 testat. et non contradicit. tenet tributaria actio-
 ne. si ipse dissentit. non tenet illa actione. tene-
 tur autem si consentit. etiam si non consentit. si tamen non
 dissentit. vt ibi dicit Sequitur quod tacere de se
 nec consensum nec dissentium fecit. Quibus au-
 tem sic. quod significat alius de sumpto quis per
 habili medio concludit tacere consentire vel dis-

sentire. verbi gr̃a. Facta locatōe p̃dij rusti
ci vsq; ad annū. finito anno tacete locato/
re p̃ductor remanet in fundo. p̃cludit rem
reducitur p̃o alio anno. z si p̃ma locatio
erat ad maius tēp̃. puta q̃nquennij. secū
da videt facta t̃m̃ p̃ illo āno. In p̃dij etia
vrb̃anis videt facta noua locatō. sed aliter
q̃ in rusticis. q̃a t̃m̃ p̃ tpe quo ibi habitat.
nisi p̃ma locatio esset facta in scriptis. q̃a
tunc secūda nō videt fieri. eo q̃ nulla scrip
tura interuenit q̃ videt req̃ri sic in p̃ma. le.
itē querit. §. si. ff. de loca. z cōduc. Patet er
go ex h̃ q̃ tacēs habet p̃ cōsentiente. rō sumi
tur ex sciētia z patiētia inhabitatiōis Sed
ibi facta locatiōe ad annū. si in fine anni lo
cator efficit furiosus. z eo existente furioso
anno finito cōductor remanet. dicitur ter. q̃
cōductio nō renouat. z sic tacere nō signifi
cat cōsensum. l. cū ad certa. ff. locati. q̃a nō
pōt p̃cludi in furioso p̃sensu. certū est enī
q̃ nō habet p̃sensum saltē validū ad dispo
nendū minus ex patiētia sua p̃cludit. Et li
cet ex p̃te p̃ductoris remanētis bñ p̃cluda
tur p̃sensu. nō t̃m̃ sufficit ad p̃tractum nisi
p̃currēte p̃sensu p̃oris locatoris. q̃ nō con
currit p̃pter fauorē. Item p̃r p̃dote dotali
cio noie filie pōt agere si filia non dissentit.
Et si filia est furiosa pōt agere. quia t̃m̃ nō
dissentit. licet etia nō p̃sentiat. l. ij. §. volūta
te. ff. solu. ma. Nec ob. ter. ibi dicēs q̃ credi
tur p̃sentire. q̃z debet intelligi q̃ verisimile est
q̃ p̃sentiret si furiosa nō esset. ṽl cēset p̃sen
tire q̃ ad effectū. q̃z q̃ ad materiā illi. §. idē
est effect. f. liā nō dissentire. et eā cōsentire.
cū ṽtroq; casu p̃r agere possit. licet q̃ ad rei
veritate nō p̃sentiat nec dissentiat. Itē res
aīo furadi surripit tacēti. z pone absentī h̃
tacere. nō significat cōsensum nec dissensū
q̃z nihil mouet animū ad cōsensum ṽl dis
sensum. z t̃m̃ hoc nō impedit furtū cōmitti.
licet furtū dicat p̃tractio rei aliene dñō iui
to. sed subaudi. ṽl nō volenti. patz. q̃z furio
so dñō fieri pōt furtū. licet vere iuit non sit
sed vere nō volēs est. Nec ob. §. vetare. i. l.
q̃ p̃has. ff. de fur. vbi d̃r. Vetare d̃r q̃ nō cō
sentit. ṽt s̃ d̃ filia furiosa. q̃z vetare videt q̃
ad effectū. vel d̃r q̃ reuera dissentit. dissen
su generali. q̃ q̃libet vult res suas retinere.
z n̄ surripit. z dissentit sibi eas auferri. z iste
dissensus q̃ semel fuit i anio sp̃ videt p̃sue
rare. Et §. absens. dormiēs. ignorās. furio
sus. dissentire videt dissensu generali. z ve

niēte casu p̃ticulari habet p̃ p̃ticularit̃ dis
sentiente. z sic in furto necessario nō req̃rit
voluntas ṽl dissensus. sed sufficit nō p̃sen
sus. ṽt p̃z in sp̃ furioso z in infante q̃ nūq̃
habuerūt motū animi in dissensu. Itē si
frater ṽn̄ rē cōem cū alio fratre suo ipso p̃
sente z tacente donat vxori sue scz donans
alter frater tacēs videt p̃sentire Et sic valz
donatio p̃ p̃te illi tacētis z nō p̃ p̃te donā
tis. q̃z inē virū z vxorē ē. ṽt i. l. si seru. cōis.
ff. d̃ do. int̃ vi. z vx. Itē si sciēte creditore et
tacete debitor vedit pign. nō ido videt cre
ditor pign. remittere. le. sic. §. nō videt. ff. q̃
mo. pig. ṽl p̃othe. sol. q̃z ex illo actu n̄ p̃t i
ferri p̃sensu creditor. i iure pignoris. nec
ex illo actu ius creditor ledit Idē si vedit
fūdū i q̃ habeo ius futurus paritate rōnis.
Tacite intellectū diuersimode capis in iure
scz p̃ modū dispositōis. cōditiōis. ṽl aliter
put ex diuersificatiōe significati ṽl cā p̃clu
dit. §. bigra. in p̃ctu societatis scā cōuētiōe
q̃ ṽn̄ socior̃ habet duas p̃tes lucri. itell
git etia tacite q̃ habet duas p̃tes dāni Et
hoc tacite intellectū capis p̃ modū disposi
tionis seu cōuētiōis. ṽt in. §. illd̃. insti. d̃ so
cie. et sumit significatū ex eq̃li mēte paciscē
tiū in tacito z exp̃sso. Itē ibi cōcedendo aq̃
haustū intelligit cōcedi iter ad illū Et h̃
cite intellectū sumit etia p̃ modū dispositōis
sed nō p̃ncipalr. sed accessorie seu cōsecuti
ue. ṽt i. l. iij. ff. de fut. ru. p̃. Rō. q̃z in itinere
nulla est vtilitas nisi inq̃ntum deseruit ad
aq̃haustū. Itē ibi p̃mitto partū filie ṽl fra
ctū fundi intelligit si nascant. l. interdus. ff.
de p̃. obli. q̃z nisi nascant nihil est in legato
ṽl cōuētiōe et sic ṽtil esse non pōt. Itē ibi
debitū sub cōditiōe acceptū fert simpliciter
itelligit tacite si conditio d̃biti extiterit
q̃ ad effectū acceptilatiōis nō q̃ ad dispositō
onē ṽt. l. sub cōditiōe. ff. d̃ accepti. Itē ibi
p̃mitto tibi. x. intelligit si petierit n̄ p̃ modū
cōditiōis s̃z p̃ modū amonitiōis z int̃pel
latōis ṽt añ nō sim i mora postea sic. l. Si
cū petierit. ff. d̃ p̃. ob. Iūcta. l. mora. ff. d̃ ṽlu.
Rō. q̃z debitor nō est i mora resinēdo debi
tū volēte creditore sed eo iuito q̃n sit int̃pel
latio. Item ibi patron. opas stipulatā lib
to simpliciter intelligit cū fuerint idēte q̃
adiectio requirit in opis sic in alia stipula
tione intelligit cū petierit. z est rō. q̃z patro
nus stipulat opas ad vtilitate suā.
Tacite inesse multipliciter cōingit. §. bigra

Conuenio cū depositario ppter amissionē rei
 depositae nō agā p̄ ipm. In ista conuentione tacite
 est vlt̄ p̄tinet remissio. qz si p̄ dolum pdi
 dit agere nō possum depositi. S3 pono. fa
 cio conuentionē q̄ nō agā d̄ dolo dic̄ ter. q̄ nō
 valet conuētio. z sic valet tacita remissio z ex
 p̄ssa no. l. si vn̄. §. illd̄. ff. de pac. z sic expres
 sio cor̄ q̄ tacite insunt nihil ibi opat̄. Rō qz
 exp̄ssum alit̄ p̄cat. qz in p̄mo casu significat̄
 remissio doli nō simplr. sed put̄ p̄tinet i ob
 ligatiōe siue actōe depositi. Ideo p̄ dolo si
 p̄t̄ agi actōe depositi. s3 alia actōe. s. rei v̄
 dicatiōe. qz dolo desunt possidere vlt̄ actōe
 de dolo. S3 in secūdo casu dolo simplr re
 mittit̄. Et sic si conuētio teneret nō posset pro
 dolo agi aliq̄ actōe. z sic remaneret ipuni
 ta. Iō nō remanet conuētio. qz daret̄ occasio
 delinq̄ndi. vt. l. puenire. ff. de pac. do. Itēz
 ibi. p̄cedo rē p̄cario simplr tacite intelligit̄
 q̄ durat donec voluero siue reuocauero. l.
 i. de p̄cario. ff. etiā morte mea nō finit̄. l. iij.
 ff. locati. qz in p̄cario simplr p̄cesso intelli
 git̄ volūtas. s3 qz p̄ voluntatē p̄traria siue
 reuocatiōe non p̄seueret. z qz p̄seueret do
 nec reuocet̄. sed morte nō reuocat̄. igit̄ p̄se
 uerat. Sed q̄n p̄cedit q̄s diu p̄cedens volu
 erit tūc significat q̄ durat q̄s diu voluntas
 adest. S3 morte q̄s desinit velle. Iō tūc si
 nif̄ p̄cariū. Itē ibi iudex p̄demnat quē pe
 na capitis siue deportatiōis ad quaz tacite
 sequit̄ pena adēptōis bonoz. Pone. condē
 natus appellat pendēte appellatiōe moritur
 ipsa pena p̄ncipalis tollit̄ et etiā accessoria
 s3 adēptōis bonoz. Tūc morte illi p̄
 na p̄ncipalis s3 deportatiōis tollit̄. z etiāz
 accessoria. s3 adēptio bonoz. vt in. l. iij. C.
 Si pen. app. mors interue. Rō. qz tacitū in
 telligit̄ accessorie et cōsecutiue mō sublato
 p̄ncipali exp̄ssio aufert̄ z accessoriū. S3 dū
 duo exp̄munt̄ q̄ abo p̄ncipalia sunt. Et ad
 sublatiōe vni nō aufert̄ aliud. sic dum pe
 na imponit̄ in duobz factis vtrūqz est eq̄ p̄n
 cipale. Alij dicūt qz etiā in isto casu pena
 adēptōis tollat̄. qz exp̄ssio vt dicis nō fit ni
 si ad maiore declaratiōe. Etiā pene in du
 bio sunt moliende. de pe. dist. j. §. pene. licz
 forte sec̄ i vsur̄. Est tñ in arbitrio iudicis
 cui mēs attēdi debet. qz fm̄ ei⁹ mentē vlt̄ ar
 bitriū morte finit̄ vlt̄ nō. Itē ibi lego alicui
 simplr intelligit̄ p̄nti die. z si exp̄mo in pre
 senti die. tūc significat qd̄ p̄ba sonant. s3 qz
 p̄nti dies isti legato apponit̄. z hec exp̄ssio si

illud nō esset nihil oparet̄ aliud q̄ tacitus.
 nec aliud tacitū q̄ exp̄ssum. S3 ex clausu
 la postea apposita s3 legata q̄bus dies nō
 est apposit̄ volo solui annua bina trina die
 aliud significat̄ in tacito. aliud in exp̄ssio.
 qz ex tacito cui clausula apposita nō est. vlt̄
 dies ex clausula secuta debētur annua bi
 na. In exp̄ssio vbi dies est appositus dice
 do presenti die ad ip̄m legatū p̄dicta clau
 sula nō refert̄. quia isti legato dies est appo
 situs. vbi aut̄ tacite intelligit̄ nō est apposi
 tus. licet idem oparet̄ si aliud nō sequeret̄.
 Sed si dicat̄ legata q̄bus apposui verbus
 pure volo solui post annū tūc operatur qz
 legatū relictū pure hoc verbo exp̄ssio debe
 atur post annū. vt legatū simplr relictū de
 bet̄ statim. quia hec est mēs testatoris signi
 ficata ex verbis. Itē ibi lego tibi pure intel
 ligit̄ si volueris. hoc tñ nō facit legatū con
 ditionale. nec impedit̄ trāsmisiones legati
 si legatarius ante morit̄. z tamē expr̄mēdo
 hoc in legato. dicendo. lego tibi pure si vo
 lueris. legatum est conditionale. l. si ita expres
 sum. ff. de cōdi. z demon. Item ibi. filiū me
 um exheredo. intelligit̄ tacite conditione. si he
 res adierit. Sed pone qz hec cōditio expr̄
 mat̄. dicit̄ ter. qz exhereditatio viciat̄. l. si q̄s.
 ff. de here. insti. Ratio fm̄ doc. qz aliter in
 telligit̄. z aliter expr̄mit̄. Nam intelligit̄ q̄ ad
 effectū. s3. vt exhereditatio habeat effectum
 si heres adierit. nō autē intelligit̄ qz exbere
 dario sit conditionalis sed q̄n expr̄mit̄ tunc re
 fert̄ ad dispositiōe. z sic exhereditatio est cō
 ditionalis. ideo viciat̄. quia est act⁹ qui nō
 recipit̄ conditionē. p. c. act⁹ legitimi. de regu.
 iur. li. vj. Et est rō diuersitatis in legato. et
 in exhereditatiōe. qz verisiml̄ nō videt̄ testato
 rē legatū velle facere conditionale p̄ exp̄ssio
 onē illi⁹ conditionis. si heres adierit. si appon
 tur illa. sec̄ in exhereditatiōe quā testator vi
 det̄ velle facere conditionale dū apponit̄ con
 ditionē talē vt magis restringat̄. Sed per
 appellatiōe conditionis viciat̄ lege positua.
 iō nō valet cōditio. ergo exp̄ssa ad disposi
 tiōe viciat̄. s3 tacite intellecta ad effectū nō
 viciat̄. etiā q̄n apparet̄ de mēte expr̄mēt̄ qz p̄
 exp̄ssio vult̄ aliud significare s3 facere ac
 tū conditionale q̄ nō est cōditional ex tacito
 intellectu. tūc act⁹ ē conditionale. q̄a expr̄mēs
 h̄ vult̄ q̄ ad h̄ conditionē expr̄mit̄. et sic tunc le
 gatū relictū si heres adierit est cōditionale
 z. verisimile est qz conditione expr̄mat̄ sic intelligit̄

ad maiore declaratione. Et licet actus non recipiat conditionem. et per illam in expressione non debet viciari. quia solum quod tacite inest exprimitur. et lex positiva non admittens conditionem. videtur intelligi de conditione extranea. et non de illa que inest que exprimitur ex abundantia. Sic etiam exheredatio potest esse conditionalis quam testator sic voluit. sed quia non recipit conditionem viciatur. etiam acceptilatio erit conditionalis propter voluntatem acceptum ferentis. sed quia etiam non recipit conditionem viciatur. Et ita in his debet attendi mens disponentis. et servari quod vult. et putat vult. nisi ubi lex positiva hoc impedit. Item ibi. iudex dat tutorem pupillo simpliciter intelligitur tacite que ministrat si satisfecerit. Sed pono que iudex in dando tutorem hoc exprimat. dicitur textus. que valet datio. et eo modo intelligitur quo exprimitur. le. tuto. §. hanc autem. ff. de tuto. Et hec. l. facit per predictum. Et est ratio. huius legis. quia verisimiliter exprimitur sicut intelligitur in dubio hoc iuncto. que si faceret conditionem actus viciaretur. quod non est dicendum in dubio. maxime in hoc casu. propter periculum quod pupillo imineret si tutoris datio non teneret. Item ibi. promitto. x. simpliciter intelligitur tacite que soluta cum petieris. dicitur textus. que idem significat nec aliud operatur. ut. l. si cum petieris. ff. de verbo. obli. quia etiam intelligitur sic exprimitur. nec habet aliud significatum quam exprimitur ex eodem modo intelligendi. Sed ibi. le. go illi si capitolium ascenderit. hec conditio tacite continetur si voluerit. quia volens ascendit. et tamen exprimitur hanc conditionem aliud operatur quia legatum viciatur. quod non viciaretur tacite intellecta. l. nonnunquam. ff. de condi. et demon. Et est ratio. quia aliud significat conditio si ascendit. et si voluerit. Nam legando sub conditioe expressa si voluerit legatum ponitur in sua libera et mera voluntate. ideo viciatur per legem positivam statuentem que legatum non possit poni in libera voluntate. secus in illa conditione si ascendit. quia si ascendit. sine libere volens sine non. tamen conditio impletur. et sic de aliis exemplis.

Tacitum proprie et vere dicitur quod nullatenus est expressum. et hoc in iure nihil significat. eo quod non est significatum eius. nec apparet. Dicitur autem in iure expressum quod aliter quam verbis expressum est. Nam inter modos significandi perba obtinent principatum. ideo verbis expressum dicitur vere expressum. et quod dico verbis idem dico scripsit. quia illa continent perba. Aliter autem expressum quam

verbis dicitur tacitum ad differentiam expressi verbis. Et hoc est tacitum iuris quod non est expressum verbis. verbigra. Dicitur autem dolium vini. non exprimitur que reddat vinum eiusdem bonitatis. hoc tamen tacite intelligitur. l. cum quod. ff. si cer. pe. et sumitur ratio ex natura mutui. cuius est que res reddat que eadem valore cum mutuat esse censetur. hoc est si est eiusdem nature et bonitatis. hoc tacite intellectu idem significat et operatur aucti esset verbis expressum. l. cum quod. pal.

Tarare est idem quod estimare.

Tanquam est nota similitudinis. c. solite. de matrimonio. et obe. aliquando nota veritatis. c. ex parte. de sponsa.

Talis id est ille. C. de sum. crimi. et si. caboli. ca. l. j.

De

Te

Theatrum est locus in civitate communis et publicus ad spectacula. dicitur a theozado. id est inspiciendo. ut in foro vel palatio communi.

Regule sunt lateres. differunt tamen. quia tegule dicitur a tegeo. quasi tegentes et non sunt coctes ligna sub lateribus posita pro eorum sustentatione. Sed lateres funduntur ex lapidibus et argilla et coquuntur.

Telum non dicitur tamen quod ab arcu mittitur. sed etiam quod a manu. eo quod in longum mittatur. ergo lapis lignum. ferrum. nomine teli continentur. textus est in fine. de publico. iudi. §. telum autem. secundum Bery. in interpretatione legis. xij. tabu.

Telum grece tributum dicitur latine. Inde theologium idem est quod tributum. Et etiam dicitur locus in quo erigitur.

Teolonarius dicitur qui erigit teolonium. Temulentia est ebrietas. l. unica. C. si quis imper. male.

Templarii sunt preceptores vel commendatarii et persone religiose. ut cle. de reli. domi. et cle. cum ex eo. de sen. excō. per Jo. an. in Ru. de regula. et c. Ecclesia sancte marie. de preb. tales deputantur ad administrationem ecclesiasticam. et sic possunt agere et defendere iura ecclesie. ut cle. §. de rescrip. Et possunt etiam esse persone incognite et de longinquis partibus. Cum deputati. de iudi. et quibus eliguntur et habent ecclesias parrochiales. et sic auctoritas diocessani debet intervenire. fa. c. vnicum de capel. mona. li. vj. Et nota in dicta cle. de rescrip. quibus non habent ecclesias parrochiales et sui maiores habent eos deputare in

sticuerit p̄ter p̄sensuz diocelani. Et fm̄ In
no. in dignitate p̄pant̄ in stitoribz. c. qd̄ qui
bus d̄. de fidei iusso. qz̄ instant̄ negocijs sibi
cōmissis. v̄l etiā p̄pant̄ visitatoribz siue vi/
carijs missis a superioribz ad aliq̄ officia exer/
cēda. z sic q̄rit̄ quis debz p̄ferri in agēdo p̄
ecclia int̄ replariū v̄l p̄ceptorē z deputato/
rē eius. sic est distinguēdū. aut agit̄ de sub/
iectione ecclie. sic ad maiorē p̄tinet defen/
sio. p̄t̄ tñ inferior assistere iudicio. c. expo/
sue. de dila. vbi p̄ Inno. aut agit̄ de iuribz
z bonis ecclie. hoc dupl̄r. aut ecclia est sub/
iecta q̄ ad bona z ad p̄ceptores ipsi superiori
q̄ p̄libito p̄t̄ inferiorē remouere. sic iternz
superior p̄ferendus est. aut nō est ei subiecta q̄
ad p̄latū. vicz qz̄ p̄petuus est. nec ad libitū
remouibilis. sic inferior i agēdo p̄ferēd̄ est
maiori. qz̄ cōmodū ad ip̄m p̄ncipalr̄ spe/
ctat. ar. §. biduū. §. palā aut̄. ij. q. vij. z. l. j. §.
in p̄ria cā. ff. qñ̄ appe. sit. z h̄ si inferior talē
idoneus ad defendēdū. als̄ superior agit. c. li
cet. c. ex trāsmissa. de fo. p̄pe. hoc no. do. in
dicto. c. Lū deputati.

Tēpus continuū est qd̄ cōtinue currit die/
bus feriat̄ z non feriat̄ siue in p̄sentia z
absentia sit copia iudicis vel non. C. de p̄/
scrip. lō. tēp. l. si.

Tempus p̄o vtile nō currit diebz feriat̄ z
absentie z diebz quibz nō est agendi copia.
Et istud est multiplex. scz̄ cōtinue z vtile q̄
ad sui p̄ncipiuz tñ. nō quo ad p̄gressuz z c.
v̄t in glo. cle. vnice. d̄ in integzū restitū. vbi
glo. remittit. de p̄ces. p̄bē. c. ij. z. c. qz̄ diuer/
sitate in si. vnde tēpus dat̄ ad eligēdū vtile
qz̄ nō currit impeditis de elec. ne p̄ defectū.
de hoc vide Hoff. in sum. de elec. §. hoc tē/
pus. vbi p̄cor.

Tenor literaz est idē qd̄ sn̄ia l̄raz. Req̄. sup̄
sn̄ia l̄raz. sed tñ tenorē l̄raz dicim̄ recte
tenorē text̄ q̄uis titellis scribat̄. vnd̄ tenor
d̄ ipsa sn̄ia l̄ralis. licet rhetorice plurima
scribant̄.

Tepidariū est idē qd̄ balneū. a tepore aque
nomē trahēs.

Tergiuersator d̄ q̄ i vniuerso ab actiōe re/
cedit q̄i tergū p̄tes. v̄t in. c. vl. d̄ collu. d̄teg.
in glo. iij. z ibi nota. Et differūt tergiuersa/
tor. p̄uaricator. z calumniator. vñ nota bo
nos versus. Tergiuersator desistit p̄uena/
ricator veruz Occultat. profert calumnia
falsum.

Tergiuersari est in totum ab actiōe desiste

re z dorsum p̄tere. ff. de aboli. z in glo. pal.
in. c. vlti. de collusi. detegē. Et h̄ cū sit inoz/
dinate h̄a si sit ordinate est absqz̄ vicio. pri
mo si in accusatiōe p̄cessum agnouit eē fal
sum in q̄ accusabat. z sic pari p̄sensu se ab/
soluūt accusator z re. secūdo si p̄nceps ad
quē p̄tinet cura boni cōis qd̄ p̄ accusatōez
intendit̄ abolerit.

Tergiuersatio qñqz̄ ē p̄sucia v̄l calliditas q̄
qd̄ inducit aliū v̄t desistat ab ei⁹ ind̄sitōe. z
sic capit̄ in. c. vl. in glo. pal. Qñqz̄ etiā ē fru
stratio. delusio. v̄l colludiū.

Termin⁹ p̄p̄tor⁹ obtinere debet tātz̄ t̄pis
q̄ntū tria edicta. nisi aliud exigeret iusticia
v̄t in. c. dilecti. de dilati. in glo.

Terminos primi aliqz̄ trāsgredi qñqz̄ mo/
dis potest. Primo cū parrochianū alteri⁹
ad sepulturā admittit. Secūdo cū alteri⁹
subditū excoīcat v̄l interdicit Tertio cū al
terius parrochianū ad penitentiā recipit.
Quarto cum fidei cōtrariuz p̄dicat. Qui
to cum terminos p̄cessionū euellit. c. j. d̄ se/
pul. in glo.

Territoriū est vniuersitas agroz. iurta. i. in
tra fines cuiuscūqz̄ ciuitatis. ab eo dictum
q̄ magistrat⁹ eiusdē loci int̄ eos fines terre
di. i. amouēdi vel submouēdi ius hz̄. ff. d̄ p̄.
sig. l. pupill⁹. §. territoriū. Alibi ponit̄ p̄ dy
ocesi. xvj. q. ij. c. j. de p̄sti. c. ij. li. vj. glo. in cle.
ne romani. de elec.

Testes sunt q̄s aū iudiciū d̄sqz̄ sibi placitat̄
z allegat. ne possit liberū aut dissimulare
aut subtrahere se. Unde etiā legati appellā
tur. Itē testis est rei geste p̄bator. Sed te
stis cogendus est q̄ ad testimoniū faciēdū
cogit̄. Dicunt̄ ergo testes qz̄ testimoniū ad
hibere solēt. sic signatores q̄ testamētum si
gnant fm̄ Jfi. li. v. Itē antiq̄ sup̄stitēs di
cebant̄. eoqz̄ sup̄ statu cause p̄ferebant̄. nūc
pte noīs ablata p̄ auferesim testes dicunt̄.
z cōsiderant̄ p̄ditiōe. natura. z vita. v̄t i. c.
for⁹. de p̄. sig. ad si. Et est dignitas ferre te/
stimoniū. xxxij. q. v. p̄ceptū. h̄a test⁹ falsus
trib⁹ est obnori⁹. d̄o mentiēdo. iudici decī/
piēdo. z demū innocēti quē falso ledit testi
monio. de cri. fal. c. j. Et debēt testes secre/
to z sigillatim examiari. v̄t nor. de testi. c. in
noīe dñi. z. c. licz̄ vniuersis. De p̄trarietate
testiū est gl. bona. iij. q. iij. si testes. p̄si. si p̄o
er his qd̄ē. Testes etiā p̄tinent̄ sub noīe in
strumētōz. ca. puenit. de testi. cogē. Et test⁹
familiaris nō admittit̄. c. in l̄ris. d̄ testi. Et

aliter testis absens examiat. vide. c. disti/
tus. de fidei iusso. Nec testis p̄t h̄ est ifamis
cui⁹ testimoniū p̄bet. vt in. l. luci⁹. ff. de his
q̄ no. infa. Itē testis inuiri detēti testimoni
um nō valet. ff. q̄ testa. fa. pos. l. q̄ testimoni
um. §. vl. z glo. c. sacris. sup. p̄bo coactiōez.
de his q̄ vi me. ve can. fi.

Testamētū d̄r id̄ q̄ nisi testator mortu⁹ fue/
rit p̄firmari nō p̄t. nec scire qd̄ in eo sc̄ptū
sit. clausum z signatū. Et est dictū testamē
tū. qz nō valet nisi post testatoris monumē
tū. fm̄ ysi. li. v. z describit sic Testamētuz ē
volūtatis nostre sn̄ia iusta d̄ eo qd̄ q̄s post
mortē suā fieri vult. ff. e. ti. l. j. Et addit cum
institutiōe heredis. insti. de le. §. an̄ herede.
z h̄ d̄ vniuerso p̄rimonio vt excludat singu
lare relictū z codicillus. Et d̄r testamentū
q̄si testatio mentis. vel vltimū eulogiū. seu
vltima volūtatis. Alias dicitur q̄ q̄s de reba
suis disponit legatario legata assignanda.
Et diuidit. qz aliō est testamētū nūcupati
uū. qd̄ p̄stitit in sola nūcupatiōe testatoris
nō in solēnitate sc̄pture. tñ septem testes ne
cessarij sunt. z herediū noiatio. insti. eo. ti. §.
fi. Aliud est in scriptis d̄ditū. qd̄ similr̄ eri
git numerū. subscriptiōes. et signacula septē
testiū. Itē testamēti aliā diuisionem ponit
ysido. li. v. scz testamētoz aliud iuris ciuil.
aliud iuris p̄tozj.

Testamētū iuris ciuilis est testamētū septē
testiū sigillo signatū. subscriptiōe firmatum.
qd̄ apud cines fit. z inde d̄r ciuile

Testamentū iuris p̄tozj est septē testium si
gnis signatū. z d̄r sic. qz fit apud p̄tozes fm̄
ysi. ibidem.

Testamentū olographū est manu actorz to
tū p̄scriptū z subscriptū. vñ et nomen acce
pit ab olō. i. torū. z p̄p̄bos sc̄ptura vl̄ l̄ra. q̄i
tota l̄ra. fm̄ ysi.

Testamentū irritū est si ille q̄ testat⁹ est capi
te diminut⁹ est. vel captiuitate detēt⁹. aut si
nō rite p̄ legē factū est. fm̄ ysi.

Testamētū ruptū ideo vocatū est. qz nascē
te posthumo. neqz exheredato. neqz herede
nosato disruptū est. fm̄ ysi.

Testamentū surreptū est qd̄ in fraudē here
dū seu legatariorz z libertoz nō palā. plarū
est. qd̄ si nō later. tñ dictis p̄sonis nō p̄uide
suppressum videt. Erāt aut̄ olim z tres alie
spēs q̄ hodie in vsu esse desierūt. Quoddā
erat pacificū testamētū. z appellabāt calari
stomic⁹. a calos qd̄ est bonuz. z camit⁹ par.

qz in bona pace fiebat. vl̄ a calaristomicū
h̄ est a bonis p̄uētibus. a calos bonū z comi
cie p̄uēt⁹. vl̄ cōuentiōes sapientū. Bone enī
p̄uētiones erāt q̄ i pace fiebāt. Nā faciebant
testamēta dieb̄ feriatis. p̄t penuriā hoim.
qz alijs dieb̄ nō feriatis erant hoies in do
mib̄ diuersis negocijs occupati. q̄re testes
nō poterāt inuenire. vl̄ d̄r a calo. i. voco. q̄a
p̄sonaz vocatio fiebat. Aliud erat bellicū.
qd̄ p̄cinctū dicebāt. eo q̄ tpe p̄loz cū in p̄
liū exituri essent homies in p̄cinctu fiebat.
Postea accessit tertia spēs. scz testamētuz
p̄es z liberā qd̄ p̄ emācipatōez. i. imagina
riā q̄ndā venditiōne q̄nqz testiū agebāt et
libripēde. i. estimatoze. q̄ libripēdebat. i. esti
mabant. familiā. i. hereditatē. z emptoz qui
erat loco heredis. ciuib̄ romanis. i. libet
hoib̄. z puberib̄ parētibus. p̄ma duo illorū
testamentoz penit⁹ abolerūt. Tertiu⁹ ho
partim remansit in vsu scz q̄ ad numerū te
stiū vicz septenariū Erāt enī q̄nqz testes le
bripens z emptoz. Et p̄dicta noiā testamē
toz ad ius ciuile referebant. qz ius ciuile
uenit illa.

Testamentū inofficiosum est qd̄ frustra li
beris exheredatis sine officio pietatis libe
ralis i extraneas p̄sonas redactū ē. fm̄ ysi.
li. v. Itē testamētū sic etiā describit. Et d̄r
p̄positio vniuersalis directa i tps mortis so
lennizata his q̄ ponit z req̄rit lex ciuilis. vt
in. l. j. p̄alle. p̄bigra. q̄s herede instituit vl̄ le
gat sub impossibili d̄ditione valet dispositiō
z reijct̄ impossibilis cōditio. l. obrinuit. ff.
de cōdi. z demō. z insti. de here. insti. §. ipof
sibilis. z sumit significatū ex vltima volun
tate q̄ p̄cludit testatorē voluisse deridere z
p̄ illā d̄ditionē p̄ obliuionē vl̄ als non ex
aio apposuisse. et ex magna solēnitate testa
mēti q̄ i ipso req̄rit. z p̄cat q̄ testator n̄ vult
loq̄ frustratorie. sed q̄ impossibilis d̄ditio vl̄
ciat institutiōez filij p̄z i. l. fili⁹. z. l. si citi⁹. ff.
de cōdi. insti. z. l. cū heres. §. j. ff. de sta. li. h̄ si
gnificatū capis alit̄ de q̄. p̄cluditur viciare.
imo de cōi mō intelligēdi idē est in oi ipossi
bili testamēto z p̄tractu. qz significat d̄cri
sionē z nō esse animū disponēdi. Itē aliq̄s
legat vna q̄ sunt i penu sua etiā vasa videt.
legare. l. nā qd̄ liq̄ de. ff. de pe. lega. et sumit
significatū ex natura vini qd̄ p̄ se subsistere
nō p̄t sine dolio z vase. etiā ex testamento.
qz disponēs solet esse liberal. eo q̄ plus bo
nis suis nō indigebat. Secus ergo i p̄ca

si q̄s donat vina q̄ sunt in penu sua non ve-
 niūt vasa. licet venirēt sumpto significato.
 ex cōi mō intelligēdi q̄ p se vinū sine eis sub-
 sistere nō pōt. nec cōmode solui dū tñ vasa
 nō sint maioris p̄cū. Itē q̄liter vltima vo-
 lūtas testatoris est deambulatozia. z an vl
 tima tñ sit seruāda nō obstante iuramēto
 de nō mutādo p̄mā. c. cū marthe. de celeb.
 mis. de success. ab intest. c. vlti. xiiij. q. ij. c. vl
 ti. z nemo pōt facere q̄n leges habeāt locū
 in testamēto suo. C. de testa. l. testādi. z ff. de
 le. l. nemo p̄t. vbi ter. op. nō obstāte auc. d.
 nup. §. disponit. vbi d̄r q̄ voluntas testato-
 ris habet p̄ lege. ergo pōt derogari legi cōi
 q̄ intelligit dū volūtas testatoris sit vnita
 legibz z facta p̄m eas als facta p̄ eas nō cē-
 set vice legis. Ideo si dicit testator nō sum
 p̄t. volo q̄ vltimā volūtatē meā valere li-
 cet nō serue solēnitates iur. nō valet dispō
 vt testamētū. q̄uis valere possit iure codi-
 cilloz. vt in dicta. l. testādi. vbi glo. Itē no-
 ta q̄ de iure canonico in testamēto vel reli-
 cto ad pias causas sufficiūt duo testes. c. re-
 latū. de testa. z fm Bar. z Bal. i. l. j. C. de sa-
 latū. de testa. z fm Bar. z Bal. i. l. j. C. de sa-
 cro. eccle. ius civile sequit. Et t̄z idē in
 p̄is causis z in terris imp̄ij. Sed in fris ec-
 clesie nō in p̄is causis sufficiūt duo testes
 cū p̄s bitero. c. cū esles. de testa. nō aut̄ i ter-
 ris imp̄io subiecti sufficiunt tres sed requi-
 runt̄ septē Et sic nō in p̄is causis leges ob-
 sequunt̄ canonibz. s̄z tenent̄ ad vnguē. Itē
 statutū disponit q̄ testamēta nō valeāt nisi
 sint insinuata p̄ati vl̄ officiali ciuitatis. i. fra-
 iij. menses a morte testatoris. certe testator
 nō pōt h̄ statutū tollere dicendo. volo q̄ te-
 stamētū meū valeat etiā si nō insinuet̄ in-
 fra q̄drimestre officiali. Rō q̄ tal̄ insinua-
 tio statuta est ad euitandū falsitatē z scien-
 do veritatē testamēti S̄z testator nō p̄t re-
 nunciare legibz datis ad inq̄rendū verita-
 tē fac. l. iubem. C. de testa. l. si. C. de fideicō-
 mis. p̄t tñ testator tollere ypothecā et ne do-
 minū trāseat recta via. q̄z h̄ introductuz
 est vt sua volūtas celeriorē finē sortiatur. z
 sic cōmodo suo pōt renūciare puato. Itēz
 p̄t dare licentiā legatario intrādi possessio-
 nē z cā app̄hēdēdi p̄pria auctoritate i lega-
 to. q̄z similis hoc respicit cōmodū puatum
 q̄ req̄rat̄ ordo iudiciali. cui testator renū-
 ciare pōt. vt h̄ oia no. ff. de le. l. nemo p̄t. p̄
 al. Itē no. de his q̄ testari nō p̄nt z q̄ p̄hibē-
 tur a lege facere testamētū. z sunt ipuberes

scz mascul⁹ minor. xiiij. z femina minor. xiiij.
 q̄z nō h̄nt aī iudiciū. Itē filius familias nō
 pōt testari etiā si pater p̄sentiat nisi de pecu-
 lio castresī. vl̄ q̄si castresī. de q̄bz etiam p̄ter
 p̄ris volūtatē testari p̄t. vt i. c. licet. de sepl.
 in. vj. Item furiosus z mēte capt⁹ q̄d in tal⁹
 est. Itē pdigus cui bonoz administratio ē
 interdicta. Item mut⁹ z surdus naturalit̄
 i. a natiuitate. sed si accidētaliter est mutus
 z surdus z scit l̄ras pōt suū scribere testamē-
 tū z codicillos. Sed si est tñ surd⁹ bñ pōt
 facere testamētū. Itē damnat⁹ ad mortē
 scz q̄ p̄denat⁹ est vt efficiat̄ seru⁹ pene. vt. l. j.
 C. de here. insti. Itē q̄ dubitat de statu suo.
 scz vtrū sit liber vl̄ seruus p̄t z filius fami-
 lias. Item q̄ dānatus est p̄ crimine famo-
 so. sicut est crimē p̄tra naturā vl̄ aliō famo-
 sum crimē. Item monachus seu canonic⁹
 regularis. Item q̄ p̄misit crimē lese maie-
 statis. Itēz heretic⁹. Item cec⁹ testari non
 potest nisi q̄dam adhibita solēnitare spe-
 ciali. q̄z vbi versat̄ mai⁹ p̄iculū d̄z adhiberi
 mai⁹ p̄siliū. d̄ testamēto p̄o ceci quō fiat no-
 tat̄ in. l. hac p̄sultissima. C. q̄ test. sa. pos. vbi
 hic mod⁹ recept⁹ est. debēt em̄ vocari. vij. te-
 stes z tabellari⁹ z cec⁹ corā eis exp̄mit se vel
 le testari sine sc̄ptis z debet exp̄mere noīa. i.
 dicia. z dignitates heredum q̄s instituit. ne
 sola noīm p̄memoratio q̄c̄q̄ ambiguitatis
 pariat. z debet legata d̄signare. z hec om̄ia
 sunt scribenda a tabellario tūc corā testibz
 vl̄ si essent ante sc̄pta corā testibz recitari de-
 bent. z cecus debet p̄fiteri illd̄ esse suum te-
 stamētū. et ip̄m dispositū esse ex sui animi
 sn̄ia. z in fine d̄z vnusquisq̄z testū z etiā ta-
 bellari⁹ se subscribere. z testū z tabellari⁹ si
 gnacula debēt apponi q̄ si tabellari⁹ iueni-
 ri nō poterit. octau⁹ test⁹ debet adhiberi vt
 p̄ eū capiat effectū q̄d p̄ tabellariū fieri de-
 buit. z h̄ testamētū d̄z nūcupatiū. l. z mltā
 similitudinē habeat cū testamēto i scriptis
 Et in q̄bz casibz eccl̄astica p̄sona de bonis
 ab eccl̄ia p̄cessis possit testari. habet no. gl.
 in. c. p̄nti. d̄ offi. ordi. in p̄bo reseruari. li. vj.
 vbi bona distinctio. Itēz an clerici possint
 p̄dere testamētū. xij. q. ij. c. j. z de testa. c. q̄a
 nos. z. c. relatū. Et an cleric⁹ vl̄ monachus
 possit in testamēto poni tutor. lxxxvj. dist. p̄
 uenit. xxj. q. ij. ciprian⁹. xvj. q. j. generaliter.
 Itē testamētū rūp̄it natōe posthumi. q̄ si
 morit̄ viuo testatore testamētū reconuale-
 scit. vt in. l. posthum⁹. ff. d̄ iniust. rup. testa.

quod est verū si testator vivit civiliter et naturaliter. secus si naturaliter vivat et mortuus sit civiliter. tunc enim non reconalescit. casus est singularis in l. q. vxorē. ff. de p. ci. in pa. offe. q. nō alle. in materia. et est mirabilis casus ille secundum Lodo. de roma. Item testamentum novum simul immobile perferat. et testatoris obitu confirmat. c. cum marthe. §. ceterum. de cele. mis. Et testamentum facere potest quod habet annos. xiiij. in auc. vt spōsa. largi. §. j. Item alio modo. Testamentum est lex divina scripta nova vel vetera. et sic dicimus bibliam continere duo testamenta. videlicet testamentum veterum et novum. Et testamentum veterum et novum est recipiendum a nobis quod in patet in canonibus nullum eorum ex toto tenent inserunt. Et inuenit. c. in canones sancti pape Inno. c. autoritate h. docet. vt habet in. c. si a romanorum. §. ite si ideo. xix. dist. vbi subdit. Restat nimirum quod decretales epistolae romanorum pontificum sunt recipiende. et si non sunt canonum codicem copaginate p. c. beati leonis. xxv. q. j. oia. quod etiam attribuit Damaso pape. vbi oia custodiendi mandant.

De Ti

Tignus vel tignū dicitur esse oēs generum materie lignee. vt in l. xij. tabularum. et Azo in sum. e. tit. et in sti. de re. diui. vnde tignarum dicunt oēs qui edificant

Tignus iniunctus. Requi. supra Actio

Tiguli dicuntur foramina quibus erit fumus.

Thiro est nomen miles vt. C. de thiro. li. xij.

Thirus est serpens venenosissimus. de quo fit thiriaca magna.

Titubatio est cum ego hinc inde duo peraria sciam. nec tamen alicui eorum quod dubio credulitate mea applico. vnde titubare dicitur quod quod suspitione habet super eo de quo tendit. vt in. c. in nra pntia. de pcur. i. glo. iij. Etiam titubare est de seculose loqui vel ignorare. Vnde titubans pro ignorate habendus est. C. de cōdi. inde. l. vl. et ff. de li. ho. exbi. l. iij. §. is qui ar. c. dñs. de seculis nup. vbi glo. p. et tra. et c. pposuit. de cōing. ser. in glo.

Titulus quod signū dicitur. quod quod causa acquiri dominij. quod quod ipsa ecclesia. vt titulus sancti Petri. quod quod clericatus. quod quod canonicatus in aliquo ecclesia vnde dicitur quod quod intulati. i. clericari vel canonicari. Item quod quod capitur per causa mobili ad dominij translationem. vt per locationem. vt. c. ecclesia sec. ij. vt li. pē. Item titulus est iusta causa possidendi quod nostrum est. et sic erigit iustus titulus

in vscapione et pscpt. c. si diligenti. de pscpt. et glo. sume. xvj. q. iij. Etiam titulus possessorum eam tribuit pscribendi. vt. c. j. de pscpt. li. vl. et est vni de pncipalibus requisitis ad pscptum. Dicitur etiam titulus quod quod liber ordo ecclesiasticus. quod quod dignitas vel platio. et sic dicitur quod quod intulati in aliquo ecclesia. i. ordinari. secundum Bern. i. c. dudum. de elec. sup. pbo intulata. et ff. si cer. peta. in rubricis.

Titulus possessionis vel possidendi est initium possessionis. Et causa quod quod possideat vt emptio. venditio. donatio. pmutatio. quod quod emptio non et sicut incipimus possidere.

De To

Tochi secundum Azo. dicunt sustentationes pauperum.

Togatos dicimus aduocatos. a toga veste noiatos quam habent omnes aduocati diuersant a ceteris. vt per h. agnoscerent.

Tora. i. ois. ff. de pac. l. si vnus. §. pactus. vbi idem diximus.

Torneamenta dicuntur quod quod nudi die vel ferie quibus milites ex edicto conuenire solent. et ad ostensionem virium suarum et audacie temere congregari vel ingredi. vt. c. de torneamē. et causa p. hibitiois est periculum animarum. et mors hominum inueniens. vt ibidem notat

Tortura potest quod quod fieri in domo. non in iudicio. quando tabule testamenti patris eorum filiorum quod familia interfecta dicebat pulchrum quod dicitur seruus habere aperte recitate sunt. vt in l. si ea questio. C. de his qui. vt in di. et ibi not. doc. circa glo. ij.

Tonsura in clerico. vide glos. in cle. qm de vi. et ho. cle. et xij. di. c. prohibere. e. cleri. c. si quis ex clericis. c. non liceat quilibet. et xij. q. i. duo sunt.

Torrēs est aqua in ymbre cum iperit. quod in estate torrefcit et arefcit. secundum glo. in cle. dudum de sepul.

De Tr

Trabea est vestis psularis. vt. C. de psul. l. j. li. xij. quod veste etiam utebat imperator. et iam se psule vocabat. vt in anc. de psuli. cini. colla. iij.

Tractatorum erant filij qui tractabant et tractabantur. i. manibus ptingerunt et palpaerunt aialia publica et quod sacro vsui deputatos. vel dicitur tractatoria lre ipetrare p licetia vebē hi aialia. vel lre date licetie ad tractandum et puniendū criminosos secundum Accur. C. e. i. Rg.

Tradere duplicē habet significatiōē. vno mō est rē suā in alterū trāsferre. Corpalis em̄ res tradi pōt z a dño tradita alienat. h̄ patet p̄ etimologiā dictionis. d̄z em̄ trado q̄si trāsferēs dominiū. z sic bñ d̄z in instru mētis venditōis iure p̄prio tradidit. i. transfereus tradidit seu dedit. Alio mō tradere capis̄ p̄ inducere in possessionē siue p̄ ipsa corpali p̄statōe rei. vt cū d̄z possessionē tradidit vel ipsum equū p̄ frenū aut libru; in manibus.

Traba est instrumentū rusticum qd̄ eāndis cespitib; v̄l feno colligēdo aptat.

Trāncere est mare trāsire. vnde d̄z si in pō/ etionib; mare trānciat. i. transeat. Inō tra iectū est p̄ mare transicus. Etia alio modo est nomen ciuitatis

Trālecticia d̄z pecunia q̄ locat vel p̄mittit alicui per mare ad quēcunq; locū transue bēda vel deportāda. de acti. z obliga. l. tra/ iecticie.

Transactio est de re dubia z lite incerta nō dū finita dato aliq̄ p̄missio v̄l retēto nō gra tuita pactio. vt in. c. sup. eo. de transac. z est idem qd̄ p̄positio inter aduersarios. z litez intelligo p̄sentē v̄l futurā. qz an lit. z test. p̄ fieri trāsactio. vt. ff. de p̄di. indebit. l. elegā ter. §. si q̄s post. Itē lite subaudio iustā vel iniustā. vt. C. eo. ti. l. ij. z si q̄s q̄n agit credit se habere iustā cām als̄ p̄rariū vt. ff. de p̄di. inde. in sum. vt tñ inter insistentē z resisten tē vt si actor p̄ calūniā insitat nulla sit trās actio. sed si reus p̄ calūniā resistat valz trās actio q̄ntuz ad eū. C. eo. ti. l. sub p̄terru. licet p̄ aliā viā h̄ est p̄ actionē de dolo v̄l replica tionē doli p̄sulat̄ actori. vt ibidē d̄z. q̄n re⁹ dolo inducit actorē ad trāsfigēduz. z d̄z i de scriptione nō gratuita pactio. Ideo qz sic̄ ri nō pōt grati. imo expedit q̄ is cui fit trās actio aliqd̄ det v̄l dare p̄mittat trāsfigenti. vñ fieri debet aliq̄ dato retento vel p̄mis/ so. alio q̄n transactio non p̄cedit. z in eo qd̄ d̄z aliq̄ intelligit̄ etiā de modico. qz si q̄stio erat de re valente centū pōt fieri trāsactio p̄ decem v̄l p̄ minori. nec pōt dicere transi gens se deceptū. quia transigit sup̄ incerto Itē in eo qd̄ d̄z de re dubia z lite incerta in/ transitiue ponit. vt sit sensus de re q̄ dubia z incerta est lite. i. p̄pter litē. q̄a lis q̄diu pē det facit rem dubiā z incertā. Hā enē⁹ lit̄ z iudiciorū incert⁹ est. l. qd̄ debet. ff. de pe/ ca. vnde sup̄ eo qd̄ in q̄stione vertit̄ lite pē/

dentepōt fieri trāsactio. et ideo d̄z lite non dū finita. Hā si iudicatū esset nec appellari possz. nec aliq̄ remedio sniaz retractari. ita qd̄ de snia nō dubitaret certe trāsactio n̄ va lezet. vt si q̄s p̄demnat⁹ ad. r. dicat v̄z ē me tibi p̄denatū esse ad. decē. z v̄z ē qd̄ debeo. sed si vis esse p̄ter⁹. v. dabo tibi in p̄tinenti. tūc trāsactio nulla esset. z si iudicatū nega ret. adeo tñ liq̄da foret p̄batio vt nō suffice ret negare adhuc est idē. vt. C. de pe. l. q̄ sen tentiā. d̄z em̄ trāsactio q̄si actōis in amici/ ciā seu amicabile p̄positionē trāsactio. trāsē/ unt em̄ a lite z ab actōe q̄ p̄ponit̄ int se pa cifcētes cū tñ gratis nō remittit̄ actio. sed si grati remittit̄ q̄ casu non fit trāsactio. sed simplex p̄ donationē pactō. q̄ em̄ transigit q̄si de re dubia z lite incerta neq; finita trās sit. i. p̄ponit. vt i. c. sup. e. ti. in glo. ij. z sic is trāsit ab actōe q̄ trāsfigit. z is q̄ p̄pe agit d̄z trāsfigere. vt. C. e. ti. l. ij. pal. re⁹ aut̄ iproprie. Itē in spūalib; nō valet trāsactio p̄prio no mie dicta. c. si q̄n clerici d̄ offi. dele. z. c. sup. eo. pal. test. ter. in. c. d̄stic⁹. z. c. p̄terea. e. ti. Rō qz trāsactio in spūalib; p̄tinet sp̄m sy/ monie. h̄. ḡra. duo litigant sup̄ aliq̄ bñficio ecclesiastico. puta ecclesia v̄l p̄bēda. z etiā su per iure p̄ntandi. talis trāsactō cū sit super re sacra nō valet q̄n alter illoz dat alteri. r. v̄l. xx. annuatiz vt cesset a lite. z alter obriet ecclesiā seu p̄bendā seu ius p̄ntandi cuz sit annexū spūali. ergo species symonie est vbi aliqd̄ dat v̄l p̄mittit̄ siue retinet̄ in talibus vt possideat. als̄ p̄cederet i spūalib; nullo dato retēto v̄l p̄missio. Sed tūc p̄rienō est trāsactio sed circa tpalia valz trāsactio tali mō sumpta. sumit̄ aut̄ aliter z largo modo trāsactio put est amicabile cōpositio. z sic pōt fieri in spūalib; vt in. c. statim⁹. d̄ trās ac. ar. c. nisi essent de p̄ben. z. c. vl. de rerū p̄ mu. et hoc dū er v̄traq; p̄tedes spūale. aue toritate tñ superioris vt si aliq̄ litigent sup̄ ec clesiā z ep̄us v̄l archieps cōponat eos in/ re. Itē nō valet transactio in subiectōe sp̄i rituali. c. p̄terea. ij. eo. ti. Subiectio em̄ est spūale qd̄. z ideo aliq̄ dato vel p̄missio. siue retēto remitti nō p̄t. h̄biḡra. Itē subiectus est p̄mo abbacie tali scz ecclie sancti Petri mō vult trāsfigere. i. dare. xxx. solidos. v̄l ali ud in certo censu vt sit exemptus ab abba tie subiectōe. q̄ cēsus est licet esset recogni tio debite subiectōis. c. ois aia. de censu. tñ nō valet talis transactio p̄pter subiectōez.

Sed si gratis vellet q̄s aliquā ecclesiā exime
 re subiectā bñ posset ex eo annuatim aliqd
 accipere. nec esset symonia. c. cōstitutis. d. re-
 li. domi. vñ sibi p̄stitueret soluendū censum.
 in recognitiōez dominij. vt in. c. oīs. pal. vñ
 ad iudiciū p̄cepte libertatis vt. c. recepim⁹
 de p̄uil. Item in matrimonio cōpositio vñ
 trāfactio nō valet. c. si. de transac. Et nota
 duas reglas Prima affirmatiua q̄ in om̄i
 causa criminali. vel in oī crimine p̄ q̄ venit
 imponenda pena sanguinis licitū est trāsi-
 gere. excepto crimie adulteriij. Ratō huius
 regule. quia vnicuiq̄ licet redimere sangui-
 nē suū. Sed rō exceptionis est frequentia
 criminis adulteriij. xxxij. q. viij. qd̄ in oībus
 granis. 2 de iudi. c. at si clerici. §. de adul-
 terijs. Secda regla negatiua q̄ in alijs cri-
 minib⁹ in q̄b⁹ nō venit pena sanguis nō est
 licitū trāsigere. excepto crimie falsi. in q̄ p̄
 trāsigi. Rō regule est ne delicta maneāt im-
 punita. Rō hō exceptiōis. qz nō pōt maius
 crimē imponi q̄ falsitatis. qd̄ adimit oēm
 honozē. Et hec dicta p̄cedunt de iure ciuili.
 iure nāq̄ canonico nō licet trāsigere sic.
 qz ibi nō venit pena sanguinis imponēda.
 Itē trāsigi nō pōt sup̄ alimētis nisi aucto-
 re p̄tore. ff. de trāfac. l. cū hñ. in sum. Ergo
 nota q̄ qd̄dam sunt in q̄b⁹ nec p̄posito. nec
 disp̄satio. nec trāfactio locū hz. Quō enīz
 posset fieri p̄ amicabilem p̄positionem. vñ di-
 sp̄sationē. vel p̄ trāfactionē. vt vir dimissa
 vxore aliā sup̄induceret. vñ vt monach⁹ sa-
 lis existens p̄p̄riū haberet. de sta. mo. cū ad
 monasteriū. vñ vt subiectus in subiectiōe p̄-
 durans dño nō obediret. vñ sup̄iori in lici-
 tis 2 honestis. In his ergo cū si. trāfactio lo-
 cum nō hz. vt. c. si. e. ti. Effect⁹ autē trāfactio-
 nis est vt oīa instrumēta ad cām spectātia
 sup̄ q̄ trāfactū est ne q̄cqd̄ aliō ē qd̄ op̄e pri-
 bus ferre poterat hñ sit vacuū et oī veritate
 cassatū. Et sola trāfactio validū p̄petuūq̄
 robur obtineat. vt. c. j. e. tit. fm̄ Boff. i. sum.
 de transac.

Trāsfuga d̄r q̄ trāsit ad hostes.

Trāslata legata dicunt que testator legata-
 rio adempta transfert in aliū. scz auferēdo
 ab eo cui p̄mo legauerat.

Translatio est de sede ad sedem facta cōmu-
 tatio. vt cum episcop⁹ de vna sede ad aliaz
 transfert. Unde qd̄ hic appellat translatio
 alibi dicit mutatio. vt. vij. q. j. mutatiōes. vñ
 sic. Est ab vna ecclesia ad aliā regulariter

transitio. potest em̄ aliq̄s de minori ecclesia
 ad maiorē transferri. Nam q̄ p̄uebit d̄ mi-
 noze. ad maiorē p̄uebit. vt. xciij. dist. legim⁹
 in fi. et hoc maxime de trāslatiōe episcopo-
 rū. Unde trāslatiōnū due sunt cause. Pri-
 ma vtilitas. cū in sua ecclesia infructuosus ē
 Secunda necessitas. vt cū p̄secutionē pa-
 tit 2 hostilitatē. Et sunt tres cause trāslatiōis
 Prima lenitas. Secunda cupiditas. Tercia
 humilitas. de B. Boff. in sum. co. n.
 Trāsmigrare. est de loco ad locū trālire.
 Trapezeta. i. campfor vñ mercator. xxxij. di.
 in noie domini.

Treuga est securitas prestita p̄sonis et rebo
 ad tempus. discordia nondum finita. vt d̄
 treuga et pace. ca. j. sed pat. Require supra
 de p̄.

Tribunal fm̄ Boff. est locus maiorū iudi-
 cum q̄ habent merum imp̄iuz. fm̄ Azo. in
 sum. C. de iurisdic. om. iudi. vel est loc⁹ vbi
 iudex pro tribunali sedet. qui al̄s foruz vo-
 catur. de verbo. signi. foruz. 2 est glo. in. c. j.
 de re iudi. li. vj.

Tribunus plebis est plebe⁹ magistratus sic
 dicitur. quia populus romanus olim erat
 diuisus in tres partes. 2 ex singulis singu-
 li tribuni p̄creabant. vel qz tribuni suffra-
 gio p̄stuebant.

Tribunus q̄rituz. i. militū erat rege exacto
 ante dictatores q̄ p̄sueit equitib⁹ postq̄
 partim ex plebe. 2 partim ex patrib⁹. alias par-
 tibus militum creati sunt tribuni consula-
 ri potestate.

Tributū est census qui p̄stat ratōne soli p̄-
 priā a possidentib⁹ Dicitur autē tributū idō
 quia militib⁹ tribuebat. qui expeditiōi pu-
 blice vacabāt. vnder stipendiū appellat. vt
 ff. de p̄bo. signi. l. ager. 2 ff. de pub. 2 vecti. l.
 j. §. hic titulus. sup̄ verbo impendāt. in glo.
 Et in tribus nō habet locuz p̄scriptio. xvi.
 q. iij. §. potest. ij. vñ. adhuc. C. de p̄scrip. xxx.
 anno. l. comperit nec cōpensatio. C. de p̄p̄-
 sa. l. in ea. 2 l. p̄cedē. 2 ff. de iure fisc. l. auferē
 §. qui cōpensationez. vbi dicitur q̄ in alijs
 duobus mensibus probato debito fit recō-
 pensatio cum fisco p̄terq̄ in tributis et i lti
 pendijs

Tributarij dicunt a tributo. qd̄ a tribulati-
 one derinatur.

Tributaria actio. Require supra de Actio-
 nibus.

Triens est tertia pars assis quattuor conti-

nens vncias.

Triennium est tempus trium annorum. vt. c. j. d. p. scrip. 7 indicit triennalis pscriptio que cõter. currie in vsucapione.

Tricennium est tẽp. xxx. annorum. In tricenal pscriptio. vt. c. vigilanti. eo. ii.

Triplicatio est que duplicatione in firmat 7 adiuuat actorẽ. 7 sic deinceps quadruplicatio 7c. Req. supra Duplicatio

Tripodius est as triplicat. scilicet. xxxvi. vncie.

Trium viri capitales dicuntur q̄ carceris habebant custodiã quorum interuentu aniaduer tendũ erat in quosq; homines facinorosos quos etiã dicimus stratores a stringendo quia in carcere custodiendos 7 reos dãna tos puniebant.

Trium viri monetales dicuntur. vicz eris 7 argenti. 7 auri 7 statores qz frustra liberõs exheredat 7 sine officio natural' pietatis in extraneas psonas reductũ est. fm vsi. li. v.

De Tu

Tugurium dicitur esse tectum quod rebus vrbanijs 7 rusticis custodiendis est deputatum. 7 dicitur de edificium quod magis dicitur rusticis q̄ vrbanijs edibz. 7 dicitur q̄si regularium eo qd tegat. ff. d. ver. sig. l. domus.

Turibuli. alij tibiuli siue tiguli dicuntur foramina p̄ q̄ exit fumus caminoz. 7 idẽz dicuntur fenestre q̄bz calor balnei enaporat.

Turpia verba. i. diffamatoria. Si sunt specialia viciat legatum 7 institutionẽ s; nõ exheredationẽ. sed generalia turpia sũt apra punitiõĩ. ideo dispositionẽ punientẽ nõ viciant. nõ autẽ sunt apra honori. ideo dispositionẽ honorantẽ viciat. nisi vbi voluntatẽ disponẽdi significat. s; b; g; a. testator dicit sic. Titio furi homicide 7 adultero lego. 7 legatum nõ valet vt. l. turpia. ff. de le. j. quia his s; b; testator diffamat legatarius. et sic sensus est vt qd magis eũ vult grauare diffamãdo q̄ honorare. si vult valere legatum lex civilis hanc voluntatẽ nõ admittit i odium diffamãtis. vt in. l. turpia. pall. S; ibi testator dicit. fili' me' ip̄ssim' male de me meri' heres esto. valet institutio. l. his s; b; s. j. ff. de here. insti. qz siue sit verũ siue falsũ qd sit ip̄ssim'. cõtat tñ de psona. et rõ est diuersitatis in h casu 7 in pcedenti. qz p̄m' casus est in s; b; specialibz. secũd' autẽ i g; generalibz. alij dicunt qd in casu pcedenti valet

legatum sicut in isto. qz dicitur de psona et d' legato ei facto. nisi aliud d'ctet testatorẽ volũtate. 7 nisi lex civil' sic disponat. vt supra dicitur est. Itẽ ibi. filiũ meũ latronẽ et gladiatorẽ exheredo. valet exheredatio. l. 7 si peperit. in pñ. ff. de lib. 7 postu. Rõ qre valet exheredatio 7 nõ legatum 7 institutione sic facta. qz s; b; diffamatoria apra sunt exheredationi. cũ sit ad penã 7 ad puationem bonoz. S; sec' in legato 7 in institutione.

Tunc significat extremitatẽ tẽpõ. l. si is legatum. s. sed si ita scriptũ. ff. de cõdi. 7 de h facit ad questionẽ notandã. Si q̄s ita testat. si pator nõ venerit in italiaz infra quinquennium heres me' tũc. x. det ticio. impator moritur p̄mo anno an Titius potest petere. 7 solutio. certe nõ. nisi post quinquennium. ad hoc semp allegat tex. pall. 7 h qñ tẽp' apponit in conditione potestatiua. Si hõ in cõditione casuali apponit si deficiat nõ expectatur. l. hoc iure. ff. de s. ob. Fallit nisi addat dictio tũc. 7 huic excerptũ est de elec. cõmissa. li. vj. vbi de hoc

Tutela fm Azo. in sum. est vis et potestas i capite libero ad tuendũ eum qd ppter etatez suã sponte se tueri nequit a iure civili data ac pmissa. vt insti. de tute. s. est aut. vis aut dico de facto. 7 potestas de iure vt talis sit tutor qd p̄pria imbecillitate ñ impediãt. nec a iurisdictione repellãt. quales sunt pupill' furiosus 7 qd pperuo morbo laborãt. illi ppter imbecillitatẽ corpõs 7 animi tutores esse non possunt. Sed femine q̄ quõs sciunt res administrare pupillares 7 ad id experiendũ vires habent. tñ a iure institutionũ nõ admittunt.

Tutela testamẽtaria. est qñ pat' dat filio tutorẽ in testamento.

Tutela datiuã est qñ vn' datus est tutor filio in testamento. et vn' certatibz sanguineis idoneis ad tutelam iudex ex officio suo dat tutorem.

Tutela legitima ẽ qd defert a lege fm quam nullus datus est.

Tutor filio in testamẽto qui p̄mo loco dberet ei succedere ab intestato tenet suscipere tutelam huõ.

Tutele actio directa et contraria. Reqre supra Actio.

Tutor est qui pupillũ vel pupillam morte p̄ris 7 emancipatione sui iuris factum 7 factã tuct. differt aut a curatore. qz tutor dat

Impuberi. curator s̄o puberi v̄l adulto sc̄z furioso. pdigo. surdo. muto. et similibz q̄ rebus suis p̄esse nō possunt. Itē tutor q̄nq̄ dat a iudice. q̄nq̄ a testatore. Dat em̄ a testatore z̄ p̄firmat̄ decreto iudicis v̄l p̄fidis etiā dat̄ inuito sed curator nō nisi volēti p̄terq̄ ad litē. Item tutor nō dat̄ certe rei v̄l cause sec̄o in curatore. imo tutor p̄ncipalit̄ dat̄ p̄sone z̄ secūdarie rebz. S̄z curator p̄mo z̄ p̄ncipaliter dat̄ rebz z̄ secūdarie p̄sone. Et nota q̄ q̄dam est tutor legitim̄. quidam fiduciarī. quidam testamētarius. q̄daz onerarī. Tutor fiduciarī est qui pupilli emācipati cui p̄ter p̄ter mortuo tutelā accipit cū mortis tpe erat in patris potestate verbi gr̄a. Titius duos filios habuit. scilz Seyum z̄ Deuiū. Seyus fuit m̄ior ī annis Deuī fuit pupillus. seyus habuit in potestate. z̄ mentū emācipauit. z̄ ipse tutor eius erat z̄ mortū est eo patre mortuo. seyus frater meū pupilli fiduciarius est. emācipatiōe em̄ perit ius agnatiōis ne frater sui frater legitim̄ tutor esse possit tanq̄ prim̄ agnat̄. sed fiduciarius bene. et sic tutor fiduciarius est frater fratris sui emācipati. v̄l patuit. sed si pater emācipet vnū de filiis suis impuberē eius est legitimus tutor z̄ mortuo patre filius alter maior fiducia- rius tutor appellat̄.

Tutor legitim̄ est q̄ lege p̄cipiente pupilli nanciscit̄ tutelā. q̄les sunt. primi. agnati. et cognati. Regulariter em̄ traditū est s̄m leges vt ad quē spectat emolimentū hereditatis alicui pupilli. ad eūdē p̄tineat et on̄ tutele eī. nisi forte sit mulier q̄ b̄n vocat̄ ad hereditatē morientis. nō t̄n ad tutelā supstitis. qz tutrix esse nō p̄t.

Tutor onerarī est q̄ dat̄ pupillo vt ip̄m de fendat a vexationibz alioz. v̄l dat̄ nouitatē gr̄a vt alios tutores instruat. c. venerabilē de elec. in glo. super s̄bo aduocatis. v̄l honorarī d̄r dat̄ cā honoris nō administratiōis. z̄ tales nō habent on̄. vt reges. p̄ncipes. comites. barones. q̄bus admittunt filij causa honoris. ideo illoz tutela vacatiōnez nō prestat. insti. de excu. tu. vel cu. s̄. Item tria onera.

Tutor testamētarī d̄r q̄ ex testamēto dat̄ tutor filio a p̄ter pupilli. sc̄z q̄ actu in testamēto noiat̄ z̄ assignat̄.

Tutor suspect̄ s̄m Bzo. in sum. C. eo. ti. d̄r

iste q̄ moribz talis est vt suspect̄ sit. nō ei facultas z̄ paup̄tas fraudulētia v̄l callida cōuersatio ī rebz pupillaribz suspectū tutores cōmendant v̄l cōmittat̄. Itē in auctoritate p̄stada p̄ tutore expediēs est vt loquat̄. facit. l. j. s̄. penul. de tute. z̄ insti. q̄ tuto. ī testa. dari poss. in glo. j. Et facit B̄ ad subtilē q̄stionē s̄m Bar. Pone pupillo est delata hereditas extranei. q̄ sciente z̄ patiete ip̄so tutore habitauit in domo cuiusdā defuncti a q̄ delata est sibi hereditas. q̄rit an p̄ hoc p̄bebet̄ aditio hereditatis. z̄ v̄trū patiētia z̄ scientia tutoris auctoritatē induxisse videat̄. z̄ an in auctoritate sit necesse q̄ tutor loquat̄. Et apparet p̄mo q̄ sic. nā talis acc̄o habitandi ī domo defuncti in eo q̄ p̄t se adire hereditatē induceret p̄sumptionē aditiōis. p̄ hoc facit. l. gerit. ff. de acq̄. here. S̄z pupillo q̄ nō potest adire sine auctoritate tutoris talis actus absq̄ tutoris auctoritate aditiōnē non inducit. vt. l. patuit. ff. de iur. deli. Sol. dy. dicit q̄ scientia aut patiētia tutoris auctoritatē nō inducit. et sic ex illo actu nō p̄bat̄ aditio nisi forte tutor q̄nq̄ mādasset pupillo vt aliqd̄ faceret ī illa domo nā tal̄ exp̄ssio mādari auctoritatē inducit v̄l etiā nisi pupill̄ diu stetit ī domo. s̄. p̄ spaciuz decē annoz. qz p̄ h̄ p̄bat̄ aditio. q̄si oīa fuisent solenniter acta auctoritate tutoris.

De Wa

Scantia bona di

v̄ cuncta bona q̄ d̄m nō b̄nt. vel q̄ fisco v̄l d̄nio alic̄o applicant̄. Qd̄ z̄ tingit mltis modis. Q̄nq̄ si q̄s itestat̄ de- cedit v̄l q̄ testari nō p̄t. v̄l faciat p̄p̄ qd̄ heres suus ei succedere nō p̄t. v̄l etiā vbi al̄s de p̄suetudine bona alicui d̄nio applicant̄ tūc dicunt̄ vacare bona.

Vacans possessio. Requre supra Possessio. Vagabundus est qui non habet domiciliū. sed bodie hic est. cras alibi. l. iij. s̄. p̄ter. ff. de dam. infec. Sed quasi vagabundus est q̄ habet domiciliū. sed raro morat̄ in eo. z̄ vagat̄ hinc inde. Et quō cōueniant̄ isti habetur in. c. fi. de fo. p̄pe. in glo. j. z̄ ibi nota.

Valitudo d̄r infirmitas in vno significato c. qm̄ frequenter. vt lite nō p̄re. p̄ Innoc. z̄ Hosti. c. fi. de testi. l. ij. s̄. si s̄o valitudie. ff. si q̄s caut̄. z̄ l. vir q̄ morbo excuss.

Ualitudinarij dicunt infirmi q̄ frequē egro-
tāt. v̄l q̄ laborāt p̄ lucida int̄ualla. v̄t q̄ mō
fani sunt post horā infirmi.

Varicosus d̄r curuus. a varice neruo p̄tra-
cto. q̄ neru⁹ in senectute reddit hoīem vari-
cosum z curuū.

Vasallagiū fm̄ Spe. in ti. de feu. idē est qd̄
homagiū. Qd̄ em̄ in frācia d̄r homagiū. in
italia vocat̄ vasallagiū.

Vasallus est feudatari⁹. z fm̄ vulgare puin-
cialiū nobiles feudatarij vasalli dicuntur

Plebē⁹ hō hō medius nūcupat̄ fm̄ Spe.
z vasallus nō potest vendere feudū sine vo-
luntate dñi. z dñi vendit debet rogare dñm

suū q̄ ab eo recipiat. z alterū emptorē inue-
stiat. qd̄ si dñs denegat z eū exorare nō pōt
det emptori alia bona equalētia tali feudo

inuste vendito. de h̄ in. c. q̄ in eccliaz. d̄ cō-
stiti. z i. vsi. feu. p̄ tot. Et hoc verū nisi ille cui

vasallus feudū alienat velit supportare oē
grauamē vt in. l. murilegulo. C. d̄ muril. li.

R. facit. l. ij. in pn. ff. so. ma. z sic vasall⁹ pos-
sit aliū in feudū dare suū feudū. etiaz inuito

dño. qd̄ videt̄ nō esse veyz z casum in. c. j. d̄
dño. fra. S; q̄rit a q̄ cognosci debeat cā

feudi Pro q̄ no. q̄ fm̄ iaco. d̄ bel. cui p̄ oibz
stat. in h̄ distinguit. Aut loquit̄ de vasallis

minoribz. aut maioribz. si maioribz vt sunt
duces. comites. marchiones. capitanei. q̄ i

mediate ab impatore inuestiunt. tunc d̄ cō-
trouerfia impator cognoscit. c. j. de lecora/

di. i. vsi. feu. Idē corā rege de imediate a re-
ge infendatis. Si de minoribz q̄ ab inferi-

ore habent feuda. vt militibz aut nobilibz.
Hoc triplr̄ Aut vertit̄ questio inter duos

vasallos. aut inter duos q̄rum alter z alter
nō est vasallus. aut inter dñm z vasalluz. si

pm̄. aut constat ambos esse vasallos. liti-
gant tñ de pte feudi v̄l finibz. sic est conclusio

q̄ corā dño cui⁹ sunt vasalli d̄z cognosci. c.
j. apud quē v̄l q̄s ca. feu. deter. aut p̄stat de

vno tñ nō tñ d̄ altero q̄ nihil habet nisi id
de q̄ questio vertit̄. tunc p̄ ptes curie debet

cā termiari dicto. c. j. apd̄ quē v̄l q̄s zc. aut
nō p̄stat d̄ aliq̄ hoz p̄ certo. Quia ambo ni-

hil habet in feudū nisi illd̄ de quo q̄stio est.
hoc duplr̄. aut p̄tendūt se inuestitos ab eo

dicto. c. ij. Aut vterq̄ dicit fuisse suoz p̄ge-
nitoz sic dñs cū curia sua p̄gnoscat non tñ
solus. p̄alle. c. j. Aut vn⁹ dicit feudū nouuz

scz ipm̄ inuestitū alter antiquū scz suoz p̄-
genitozū. ab eodē tñ dño. tūc olim ordiari⁹

p̄petens erat iudex hodie p̄ pares curie co-
gnoscat. et sic finaliter p̄cludit̄ in p̄mo casu

p̄ncipali q̄ solū vno casu cognoscat dñs d̄
cā feudi scz qñ p̄stat ambos esse vasallos.

Scdo cā p̄ncipali tenet̄ glo. in. c. Letez.
de iudeis. q̄ dicit in cā ordiariū loci i q̄ feu-

dū sitū ē p̄gnoscare debere. Tertio casu ite-
ruz p̄ pares curie si repiri p̄nt. si nō eligant̄

aliū. Et tales erūt iudices ordinarij q̄bz lex
dat iurisdictionē ordinariā. Ideo sedebūt

p̄ tribunali z seruabūt iuris ordinē. Si n̄
habēt tribunal eligere p̄nt. Et eo ipso q̄ do-

min⁹ iudicat etiā iniaz p̄riā executiōi man-
dare p̄t. qz feudū d̄r suū territorii. Itē fm̄

glo. c. romana. §. debet. de ap. li. vj. p̄cludit̄
si vltra dñm feudi est alius p̄rim⁹ imedia-

tus ad hūc appellat̄ a inia dñi feudi. Si ta-
lis nō sit tñc ad ordinariū loci in q̄ res sitū

ā spectat. qz dñs feudi est tali subiectus. vt
§. debet. p̄al. Tñ in vsi. feu. tex. est q̄ in tali

casu ad ipatorē appellandū sit. Et sic sentit
Bal. tacite. Primū tñ maḡ placet doctori-

bus. vt notat̄ in dicto. c. Letez. Et intelli-
gunt̄ p̄dicta qñ est q̄stio de feudo. S; sec⁹

est dñi q̄stio p̄ntur de p̄gnitiōe feudi. scz ad
quē p̄tineat cognitio ei⁹. Talis em̄ nō p̄ri-

net ad dominū feudi. sine sit ecclesiastic⁹ si
ue secularis. als esset iudex in sua cā z p̄ to-

tū ti. C. ne q̄s in sua cau. qz sic cognosces d̄
cognitione feudi in casu q̄ sibi adiudicaret

cognitionē talē debere. Cōsequēter de p̄ri-
erate feudi sibi adiudicaret. Debet ergo su-

prior ordinari⁹. v̄l alt̄ de hoc cognoscere v̄l
iudicare. v̄l p̄tes arbitros eligere debent q̄

cognoscant vt notat̄ in. c. verū. in glo. ij. d̄
fo. p̄pe. Et ibi glo. q̄ v̄trū et qñ secularis iu-

der possit negligentia supplere ecclesiastici
in cognitioe tali.

Vates mō sacerdotē. mō p̄pham. mō poetā
significat. xxj. dist. clericos. post colūnam.

Vasa ire sunt oēs peccatores. vt. xxij. q. iij.
nabuchodonosor. vbi dicit. vasis ire nunq̄

de⁹ redderet iteritū si nō spōtaneū inenire
tur homo habere peccatū

De Vb

Ubaldini sunt homines certi. et signanter

clerici vel canonici terre vel ecclesie alicuius de quibus in l. i. C. de col. illi. ubi dicitur quod collegium vbalduorum non potest constitui re syndicum

De We

Vectigal est tributum quod prestatur de rebus que vehunt vel omnibus negociis manuum a vehendis mercibus dicitur. id est quod nauticum. vt ff. de pub. et vect. l. i. §. hic titulus. Et fm Azo. in sum. C. eo. titu. vide supra Tributum.

Vectoz est portitor qui vehit. Et vectozes sunt non solum qui vehunt sed etiam qui vehuntur in navi fm Azo. in sum. C. eo. tit. et ff. ad le. ro. de iac.

Vectozes possunt dici sine habeant merces sine non. dum tamen opas suas magistro navis exhibeant ad nauigandum. Et sunt quibus noia que prestant actum et passionem vt hospes zelotypus. Req. supra A.

Vectura. i. vectigal siue nauticum.

Uebiculuz. fm. l. duodecim tabu. est via in octo pedes ex transuerso amfractu. xvi. quod non est necessarium in actu. Jus trahendi ligna lapides vt permittitur habenti actum sed via nisi specialiter conuenisset de hoc in actu. vt de infra Via.

Uep et ponit interdum. vt in. l. si funduz. sub additione. §. his verbis. ff. de leg. i.

Uel etiam ponit p et interdum. vt in. l. Sepe. ff. de ver. sig. et l. cum quidam. C. de ver. signi. Etiam ponit alternative. vt in. c. inter ceteras. de rescrip.

Venatio quod sit habes fm Boff. in sum. ti. de cle. vena. Et est triplex. scilicet oppressiua. arenaria. et saluosa. Oppressiua est hominum de qua dicitur. Cepit nemroth esse robustus venator coram domino. id est extincor et oppressor. Et sic venator est hominum extractor et oppressor qui aliquem venatu opprimit. Arenaria est que fit in arena. vt cum quis locat opas suas vt pugnet in arena cum aliquo bestia dentata. hanc qui exerceat peccat grauiter. nisi eam exerceat gratia virium expiendarum. vt ff. de postulan. l. i. §. Item senatus. et iij. q. vii. tria. §. si infames. circa pen. Et de hac loquitur. lxxvi. dist. qui venatoribus. cum duobus. c. sequentibus. Saluosa est que fit in siluis et saltibus ad capiendas feras. et hec est licita. Sed quomodo in clericis liceat in propriis personis venari deficiente familia. et vedere. cum illud non

sit vagari sed necessitati et vtilitati ecclesie subuenire ad quod tenent clerici. vii. q. i. presentiur. et glo. cle. ne. in agro. de sta. mo. i. verbo personale. et ibi concor. et ergo venatio saluosa est illicita ex tempore et persona Extempore vt in quadragesima et sabbatinis noctibus xxxvi. dist. an pntatis. Ex persona vt in clerico. in quo tamen distinguendum est quoniam episcopo semper est illicita. xxxii. dist. quozudaz. Alijs vero clericis licita est causa necessitatis. vtilitatis. et recreationis. cum retribus. laqueis. et canibus. dum sit cum silentio et modestia. Nam etiam monacho licet terere lina pro piscibus capiendis. vt de psecra. dist. v. nunquam. vide Boff. in sum. de cle. vena.

Vendere est re pro certo precio dare. et sunt bona debitoris vendenda si vigeat es alienum et dilatio damnum sit illatura creditoribus. vt in. l. fulcinus. §. adeo autem. ff. de cau. i. possess. eatur.

Venditio est de re que habet peritium. et sollet poni in instrumentis quod permittit venditor emptori rem venditam legitime defendere. auctorizare. et disbrigare. que verba debent sic intelligi quod si de re ipsa lis fuerit facta. orta siue mota emptori. venditor teneat rem in ipsa lite legitime. scilicet fm leges defendere. auctorizare. id est auctor litis fieri. sine per se litem agere vel disbrigare. id est lite expeditas ab omni onere reddere. Item nota quod venditor est certus quod rei vendite pars est ei propria. et per conditionem. id est alicui conditioni vel alteri domino subiecta. ignorat tamen que et quantatunc ponit in instrumento venditoris. sic quod proprium in perpetuum. quod conditionem domino subiectum. hoc est dicere quod est proprium in hac re. et habeas vt proprium in perpetuum. sed quod conditionem habeas cum ea conditione ad que pertinet. Item fm Azo. in sum. C. de pe. et como. rei vend. et Boff. in sum. de emp. et ven. tradit talis regula rotunda et quadrata. Cum venditio sit pure sine scriptis certe species. que degustationem non recipit. omne periculum spectat ad emptorem. excepto casu publicacionis. nisi pactum culpa. mora. calliditas. vel traditio interuenit. et quodlibet verbum huius regule habet se potest de qua vide Boff. in sum. vbi supra.

Vendicare est coram iudice dicere vel intedere rem esse suam vel allegare. vt quod quis dicit hec res est mea. et est idem quod intentare scilicet ad hoc solum intendere vt res sua declararet. et sibi dominium applicet.

Uelam est quadruplex. scilicet consecrationis. ordina-
 tionis. plantationis. et professionis. Professionis su-
 scipit a virgine vel corrupta cum profiteatur de alia
 re vel de manu. in. xx. anno ad min. xx. q. j. z.
 c. j. z. q. ij. puella. Consecrationis imponitur in
 xxv. anno. ut ea. q. j. placuit. z. lxxvij. dis. pla-
 cuit. Potest autem consecratio virginum fieri in die
 ephiarum. in albis paschalibus. i. tota septima/
 na paschali. in apostolorum natalibus. nisi sint graui-
 languore detente. tunc enim alijs temporibus pnt
 imo etiam alijs precipuis festiuitatibus z diebus
 dñicis. ut. c. j. de temp. z. q. li. ordi. Viduas au-
 tem nullus potest velare presumat. xx. q. j. de
 votis. in fi. Sed ipsemet velum suscipiat de
 altari. xxvij. q. j. viduas. q. capitibus suis ipo-
 nant. z. c. plati. de his que vi me. ve cau. fi.
 Eps corrupte velum imposuisse videtur. tñ so-
 lum imponere simlaui. Ueluz autem religionis
 vel vestis religiosas de manu presbiteri sume-
 re possunt. xx. q. j. vidua. sec. de velo. Consecra-
 tionis quod solenniter a solo episcopo soli virginum
 solennibus diebus imponitur. Tertium est velum
 ordinationis. quod olim dabatur dyaconissis in
 xl. anno. xx. q. j. sanctimonialibus. xxvij. q. j. di-
 aconissam. Quartum est velum plantationis. quod
 olim dabatur abbatissis in. lx. anno. x. q. j. in-
 uenculas.

Uenditi actio. Requiritur supra Actio venditi.
 Venia etas datur mulieri in. xvij. anno z viro
 in. xx. l. fi. z. l. oes adolecentes. C. de his que ve-
 ni. eta. impe. z. tñ maior etas requiritur in ab-
 batissa que in abbate. c. indēnitatibus. de elec.
 li. vj. iuncto. c. cū in cūctis. eo. ti. Ratio tamē
 in hoc potest esse. quia mulier auarior est vi-
 ro. ar. l. sed si ego. in fi. ff. ad vell. vbi dicitur
 Senatus enim obligare mulieri succurrere
 voluit non donante. hoc ideo quod facilius femi-
 lia obligat alicui que donat. z. ideo gubernatio
 patrimonij citius sibi potest committi. de hoc per
 cardinalē in. c. indēnitatibus. pal. In secundo
 casu ratio est fragilitas sexus. z. quia in spiri-
 tualibus gubernandis non est mulier ita capax
 z. habilis sicut vir. Et minor etas requiritur
 in muliere in eligendo. vel eligente que in viro
 ut in. c. indēnitatibus. pal. z. i. cle. vt. h. ij. d. eta.
 z. q. li. Et in minore etate potest religionem profi-
 teri que vir. Ratio quod in viroque casu professus
 eligit. z. mulier citius profiteri potest. quod citius pu-
 bes est et capax doli. ideo citius etiam potest
 se obligare.

Venire diem debiti est posse pecuniam pe-
 tere.

Venire. i. vendi. ut in. l. fulcini. §. si in dies.
 z. §. multis eiusdem legis. z. l. pcc. ff. q. ex cau. i.
 poss. ea. cū si. Est enim verbum neutropassiuum
 sub voce neutrali significans passionem. Uñ
 Exulo zc. Et differunt venire a uenire. z. ve-
 nire a venio. Unde. Si vis venire cras ma-
 ne debes venire.

Venter. Require supra. Vittere in posses-
 sione nomine ventris. Et nota quod ventris in-
 glunies ad luxuriam facile puocat. et oes bo-
 num opus dissoluit. unde venter z genitalia
 sibi metipso vicina sunt. ut ex vicinitate me-
 morum confederatio intelligat viciozum. c. liij.
 dist. §. Non enim plus que necesse est debemus
 corpori seruire. sed solam eius infirmitatem re-
 ficere ut ipsum ad vsum exercende virtutis
 habeamus. ut. c. conuicia. ea. dist. vñ Sene-
 ca. Non viuo ut comedam. sed comedo ut vi-
 uam. Et ideo Bar. comedebat ad pondus ut
 haberet intellectum pariter dispositum et non
 que alteratum. Sic z nos moderate comeda-
 mus non nimia ciborum egestate. ut in. c. non
 mediocriter. z. c. non dico. cum si. de consecr.
 dist. v.

Verbum in larga significatione ponitur in iure
 pro qualibet parte orationis. a verberando di-
 ctum. eo quod aere verberat. ut dicendo in glos.
 sup. verbo institutio. sup. verbo velociter z sup.
 verbo infractum. Non ergo capit hic verbum
 sicut in Jobane. c. j. In principio erat ver-
 bum. z. sicut in donato. Verbum est pars ora-
 tionis. prout est distincta ab alijs partibus
 orationis. sed significat dictionem cuiuscumque
 personificationis. Ad hoc autem sunt verba eor-
 um significata imposita ut per ea significet
 mens vel voluntas interior ipsius verbum profer-
 retis. Ne dum autem verbis significat mens ho-
 minis. sed etiam factus. signis. z. pietatis. licet in-
 ter modos significandi verba obrineant princi-
 patum. eo quod clari z. euidenter significat. vñ vo-
 luntas seu mens proferretis datur significatum verbo
 quod sine mente verbum nihil significat. ut in furio-
 so quod verbum ab eo platum non habet mentem. nec volun-
 tatem. ut in. l. furiosus. ff. de re iudi. Et versus
 cōis imponit significatum verbo. patet p. l. la-
 beo. ff. de suppel. lega. q. dicit. Verba accipi-
 enda sunt ex vsu cōis. Et dicit ibi bar. quod versus
 cōis est triplex. scilicet loquendi. intelligendi. z. vtēdi.
 Uñ cōis vsus loquendi est quod equum certe q. li-
 tatis vocet calofredus. Secundo in dictione he-
 res singularis numeri significat plis numeri.
 de vsu intelligendi. ut. l. i. vsu. ff. de p. sig. Et i

vsu loquedi. inest vsus intelligedi. Tertio de vsu vtendi ponit exemplū de pōderibz mēsuris. vt in. l. excepto. cū ibi alle. C. de lo ca. 7. duc. De hoc vocabulo vbi vīd plu/ ra in vocabulario cuiusdā doc. legū aureli en. fm dñm Jo. de matisco. 7. incipit. Ver bū hic nō recipit. Et q̄ opuselo plures ad/ ditiones excerpti. q̄s his expositiōibz termi noz inserui. Itē verba sunt accipiēda cū effectu. vt. c. relatum. de ele. non resi. de pe. dist. 1. hec aut. c. vlti. de spon. 7. l. 1. §. hec aut verba. ff. q̄ q̄sq; iuris. Et debent vba deser uire intentioni. nō aut intentio verbis. cuz p verba exp̄mañ intentio. xxi. q. v. humane aures. 7. q. 1. marchio. c. intelligentia. d̄ v/ bo. sig. cum si. Etia verba sunt referēda ad cōem intelligentiā. vt in. c. expliter. d̄ spon. 7. l. nō aliter. ff. d̄ lega. iij. Et vba generalia sunt generalr intelligenda. vt in. l. 1. §. gene ralis. ff. de le. p̄stā. 7. c. quoniā. de p̄u. lepro. 7. c. maiores. ff. ad id autē. i. fi. de bap. nec vbi est vtēdū. l. vt vboz. C. q̄ admi. ad bo. pos. vbi d̄r. Et verboz inaniū excludamul captiōes 7c. Verba etiā cōmendatoria nō obligāt. vt. l. si idem filius fa. §. si adolesecēs. in fi. C. q̄ cū eo facit. c. cū venissent. de insti. ibi nō solū de illo. sed de oibz redditibz face ret qd̄ placet. Sūt em̄ verba dubia cōtra stipulatorē interpretanda. vt. l. stipulatio ista §. in stipulatiōibz. ff. de p̄. obli. 7. l. q̄qd̄. eo. ti. vbi dicit̄ Qd̄ non est expressum censetur obmissum

Verboz forma est p̄siderāda. nec ab ea rece dendū sine certa causa. vt. c. expliter. d̄ spō. 7. c. ad audientiā. de vbo. signi. In vltimis aut volūtatibz verbū indifferens. vt cū ha buerit preteritū v̄l futurū. trahi debet ad fu turū. qz vltima volūtas semp de futuris ē. als a p̄prietate verboz nō est recedendū ni si conter loquentē aliud voluisse. v̄l etiam nisi res aliter salua esse nō possit. Et sic im p̄prietates nō sunt ad p̄sequētiā trahen de. sed excusande fm Bern. in. ca. preterea. d̄ verbo. sig. Etiam dicit. l. 1. §. si is q̄ nauē. ff. de exer. ac. q̄ verba sunt intelligēda in p̄ prio significato. licet possint ip̄pziari vt cōueniāt materie subiecte. ff. lo. l. si. q̄. r̄iso. Verbis d̄r obligatio p̄trahi. vt cōditio cer/ ti. vt supra de L.

Verna est seruus ex ancilla in domo natus Inde dicit̄ vernaculus. 7. est paru' seruus diminutiū. de leg. iij. l. seruis. §. si. ff. d̄ rei

vendi. l. cum super.

Vero qñq; stat inceptine qñ nō p̄cedit ma/ teria cui iungat sequentē. vt de elec. sup eo vero. Qñq; aduersatine. de h̄ in auc. de be re. 7. falc. in p̄nci. coll. 1.

Vepres dicunt spine que vi p̄ndūt 7. lace rāt carnes 7. vestes fm Jo. an. in cle. dudū de sepul.

Vesanus d̄r q̄ sine sanitate ē. sic vecors sine corde. vt. ff. de p̄. sig. l. male.

Vestiarij sunt qui vestitiū exercent negocia/ tionem.

Vestibulū fm Azo. ē locus ante ostiū vtri/ usq; dom'. v̄l p̄rimus aditus. seu introit'. vel porticus 7c. 7. tect' erat quo vt vestimē to regit homo. v̄l d̄r ab auc. i. salutatiōe q̄ fiebat ibidem stantibz.

Vestimentū d̄r oē illud qd̄ induim'.

Vestimenta interpolata. dicunt veteres ve stes iterū polite.

Vestis virgata v̄l partita. 7. d̄ calig' scacha ris. habet in cle. ij. d̄ vi. 7. ho. cle.

Videt est verbū fictiōnis. vt. ff. de vi 7. vi ar. l. 1. §. deiecisse. 7. p̄ Bar. in. l. si is q̄. de v̄lica. 7. glo. in verbo habere videt in. c. non min' de imunita. ecclē.

Veterani. sunt milites emeriti. i. extra mili/ litiā p̄p̄na merita positi. C. de vetera. i. r̄a bri. 7. in legenda sancti Martini vbi d̄r q̄ p̄ pator p̄cepit q̄ veteranoz filij scientijs mi litaribz implicarent

Vetus ius. Req̄re supra Jus.

De Vi

Via est ius eundi. ambulandi. vehendi ver/ biculū. 7. iumentū ducēdi. ita q̄ ille cui cō/ petit ius vie potest illa facere. Et differt ab actu. quia plus p̄tinet via q̄ act'. Nam via iter. actū. 7. ius in se cōtinet. Item eo cōtēt' est act' vt iumentū agat q̄s. 7. si non vehicu lū. plus em̄ vehiculū occupat q̄ iumentū In via necessariū est vtrumq; posse agere Item via bz ius trahendi lapides. ligna v̄l trabes. 7. ferēdi erectā hastā. qd̄ nō h̄z act'. nisi de h̄ specialiter p̄uenisset. lz a tergo du cere vellet itinera nō in collo. qd̄ pot' vide tur rigorosuz q̄ equū. Itē vie latitudo nō vehēdū vehiculū si latior v̄l angustior nō designet p̄ trahentes. l. xij. tab. diffinit' l̄z octo pedū p̄ rectum. vbi via est recta nō tor tuosa. sed in amfractu. xvj. pedum. i. vbi re flexa ē. qd̄ i actu n̄ oportz. vīd s̄ Vehiculū

Ui bonorum raptorum actio vi bonorum raptorum.
Vicari⁹ fm Hoff. est q vices alie gerit sine in officio ptentioso siue no ptentioso. vt. C. d. offi. ei⁹ q vi. gerit. p to. z de offi. vica. p to. et de offi. archi. c. 1. z de offi. archipf. c. 1. i. fi. Et sciendū q illi vicarij de qb in legibz sub illa rubri. positis tractat sunt no delegati sz subdelegati vl ordinarij iudices. Nā elige bant in certū tps qd ordinarijs pfixum. vt ipsi vices ordinarij pntiū et viuentiuz supplet. erant z alij q gerebant vices mortuoz z absentiu q z suffraganei appellabatur hū oia poterant agere q pntebat ad iurisdictionez pter vltimū suppliciu z mēbzr abscissione. vt. C. de offi. vica. l. ij. z vicarius ecclesie est pfbiter q vice pncipalis rectorz deseruit ecclesie. Et sunt quattuor spēs vicarij. Quidā sunt ppetui ad parrochia les ecclesias pstituti. vt in. c. B. perpetu⁹ d. fi. instru. z. c. extirpade. de pben. Quidam no ppetui sed ad aliqz act⁹ pstituti. vt tenporales de quibz in. c. puenit. de app. Et isti dicunt mercennarij. vñ. q. j. nihil. Quidaz sunt speciales no ad curam sed ad certum locū. articulu. vl actū pstituti. de qb in. ca. tua. de offi. vica. Quidā nec ppetui. nec ad curā nec ad certū actum. sed generalit⁹ dantur ad omnia. vt vicarij in curijs episcopoz de hoc glo. optima in cle. q de ecclesijs. de offi. vica. Et vide in lectura ymole. Itē vicarij dicunt illi q vt cuiuscūqz vicem ppleant vel gerant sunt pstituti. vnde vicari⁹ dicitur quasi vicem gerens
Viccomes fm Spe. eo. ti. dicit ille cui dominus ppalis cōmittit executorē iurisdictionis sue in aliqbus castris. z sic talem vocant vulgariter lūbar di. z aliq in patrimonio beati petri.
Vicedomin⁹ fm Spe. eo. ti. proprie fm iura est qui pceat rebus episcopalibz. lxx. dist. colonus.
Victores serui sunt qz qz habet victos parendi gratia
Victus noie intelligit omne illd qd necesse est homini ad viuendū.
Vestis vice bz vice⁹. ff. de p. sig. l. victus.
Vidua est no solū illa q desit esse nupta. vt in. c. vidua. xxxiij. dist. vbi respectus habet ad cōem vsum loquedi. verū z pprie etiam illa que nunqz fuit nupta vl que no habuit virū. ff. e. l. manifestū. Et. dicitur vidua q̄i vi-

ro puata vel sine dualitate vt. l. malū. §. vi. duā. ff. de ver. sig.
Ville dicunt edificia rustica. z villa ponit p cinitate. de cēsi. venerabili.
Villici dicunt serui q ad villam mittunt vl sunt q in villis morant. Item villic⁹ e gubernator.
Videt interdū est signū veritat⁹ no fictiois .l. seruū filij. §. si qz rem ff. de le. j. glo. p. cōcor. Et quōqz videt pcat sniam diffinitiuaz. vt. c. pterea requisiti. de ap. et rñdet de iure p ipm. vt. c. j. de iudi. li. vi.
Vinū absinthiatū est cū melle z absintheo confectum.
Vinū pincenū z thiriacū dicit a locis. xliij. q. iij. c. pleriqz.
Vinariū dicitur indago vbi fere sunt incluse. vl dicitur loc⁹ i q pisces fuan vt ibi viuāt fm io. an. in cle. ne in agro. de sta. mona. Et differunt viuariū. salt⁹. foresta. garena. isula zc.
Vinaria ppe sunt torcularia seu dolia z cetera vasa vini q etiā ad aliū vsum trās ferri pnt. Et tādiu vinaria dicunt q̄diu vinum habet. vt. ff. de p. sig. l. vinaria.
Vinarij dicunt ebriosi. Etia vinar⁹ est ortus vbi crescit vinū. l. ediles. §. pedius. vt. l. vinaria. ff. de edil. edicen.
Vicini fm Bar. in. l. si tertius. ff. de aq. plu. arcen. dicunt quibz vox hois exclamāt au diri p. l. j. §. eodē tecto. ff. ad sille. Et intel ligit de voce cōmuni no nimis gracili. nec nimis tubali. sicut vox thauri. Etia dū clamans medio mō sit nec i tecto vl apice turris. nec in cellario.
Vindicta dicitur mod⁹ manumittedi. z dicitur a nomine vindicta. ptois p̄ga q ipse caput fuit tangebatur hec p̄ba solēnia dicens. Abiuro te liberū more qritū. vñ. Perit⁹ Vidicta post q̄ mens a ptoze recessit.
Vindicta fm alios est ipsa libertas q apud iudicē dat. z dicitur data sortz a iudice seruo vt telliqzū. alias liberoz q vindicauit cinitatē romanā p̄iuratōe dñoz suoz p̄ republīcā factā detegēdo. ppter qd apd p̄siliū libertē p̄secut⁹ ē. siue libertati a p̄lo donat⁹. siue p comodū obtētū est. vt ois illa libertas q a p̄lo dat. vl a mgro q vice ppli gerit dicitur vindicta. Nec Azō in sum. C. de vindi. z liber. et apd cōsul. manumississet.
Vir z vxor dicunt illi q mrimoniū cōtraxerūt p verba de p̄nti. de futuro spōsalia. Re qre supra Sponsalia

Virginitas est in carne corruptibili perpe-
tua corruptiois evitatio. Item virginitas
corrupta restitui non potest. C. d. rap. §. i. l. vni-
ca. circa pn. ibi. marie cum zc. z. xxxij. q. v. si
Paulus. vbi dicit Hiero. Audacter dicā
cū oīa possit de^o suscitare hginē non potest p^o
ruinā. valet qdem liberare de pena. sed non
valet coronare corruptaz. Et infra subdit
rectius fuerat hominē. i. hginē subijisse pu-
gā z ambulasse p plana q̄ ad altiora tēdē/
tē in inferni pfunda cadere. z si dicat. De^o
potest ex oculato restituere visum. §. corrupte
hginitatē. Respondet q̄ non est simile. qz de
us non potest facere q̄n illa corrupta sit. q̄a
factū non potest esse non factū. vlt dicit q̄ non referat
ad carnis corrupte restaurationē. s; ad vir-
ginalis palme retributionē. z sic non potest. i. nō
pgruere ei^o potētie. z est iusticiā corruptaz
coronare aureola. Itē virginitas florē non
amittit p violentiā stuprata. vt. c. ita ne. z se-
quentib; xxxij. q. v. Etia melior est hginitas
mētē q̄ carnis. vt. c. tolerabili^o. e. q. et pena
capitū puniit q̄ tantuz attērare cū effectu tū
ausus fuerit hginēs sacratissimas etiaz cā
matrimonij iūgendi. vt. C. de epi. z cler. l. si
q̄s non dicā rape.

Vir^o fm phm. ij. etbi. est que habentē persi-
cit. z opus eius bonuz reddit. z dicit quasi
verū tuens a vicijis pseruans. de pe. dist. ij.
illa ania. z ca. se. no. Jo. an. in cle. j. de sum.
tri. z si. catho.

Uisitatio quō z quā fiat p Archiep̄m. z que
crimia puniēda sunt. z in q̄bo pcuratio fiat
vide. c. j. de censi. li. vj.

Violator ecclesie dicitur quicūq; ipsam ecclesi-
am frangēdo ostia. capiēdo res suas inua-
dendo pūlegia sua custodiēdo vlt corrup-
pendo offendit.

Vis est rei maioris iperius q̄ repelli non potest
vlt cui resisti non potest supple comode. ff. qd
vi me. ve cau. l. j. z. ij. Et q̄t modis sumat z
q̄t actiōes vlt interdīcta introducat no. i. c.
ad audientia. eo. ti. in glo. ij. Cui^o glo. effe-
ctus infra patebit. est generalis q̄nq;. Un̄
fm Hoff. z Azo. e. ti. vis ē q̄ntuplex. scz im-
pulsiva. ablativa. expulsiva. z turbativa. et
inquerativa. vide infra.

Vis cōpulsiva est p quā cōpellit q̄s ad faci-
endū illud qd non faceret si esset liberi arbi-
trij. nec p̄pelleret q̄ imponit necessitatē cō-
trariā volūtati spōtanee. et ex hac vi oritur
actio. qd me. cau. ff. e. ti. l. j. in fi.

Vis expulsiva. q̄n quis cūcif de possessiōe
sua. Et fm istam inducit interdīctū vñ vi.
z est tū rerū immobilīū. vel de his q̄ imo-
bilib; coherent

Vis ablativa est rerū mobilīū. z bec inducit
actionē vi bo. rap. in reb; mobilib;. est ei cir-
ca mobilia tū. vt. ff. de vi z vi ar. l. j. §. si fun-
dus. z. §. ij. z insti. vi bo. rap. §. sed nedū ta-
lia. p illā em̄ alicui bona sua vel res sua vel
res sue violenter rapiunt.

Vis turbativa est q̄n quis turbat in posses-
sione sua q̄ inducit interdīctū vt possidetis
in reb; soli. sed in reb; mobilib; inducit in-
dīctū vtrobi. cum duo se possidere p̄tēdūt
eandem rem

Vis inquietativa est q̄ introducit interdīctū
qd vi aut clam. z dicitur inquerativa. qz non sinit
aliū vt re sua q̄tere et arare. vlt aliquid face-
re. vlt q̄n alter vult alio inuito aliquid edi-
ficare in suo solo. vel forte iā edificauit. nec
distinguit in h̄ interdīcto an iuste vel iniu-
ste fecerit vt si q̄s a me phibitus vlt putans
se phibendū qd i meo faciat sine ius faciē-
di habuerit siue nō. vt. ff. qd vi aut clam. l.
j. z dico fm Azo. in Rubri. q me. cau. acci-
pit vis put nullo mō potest resisti. sed in ru-
bz. de his q̄ vi me. ve cau. si. accipit put p̄
resisti. lz cū piculo. z est p̄pulsiva hic et ibi.
Itē est qdā vis publica q̄ fit cū armis. qdā
puata sine armis. de or. cog. cū dilect^o. i. gl.
vñ. Itē vis maioris dicitur iper^o rei cui resisti nō
potest. vt supra dictuz est. z de his q̄ vi me. ve
cau. si. c. ad audientia. in glo. ij.

Vis negatiua est q̄n res alicui^o inquerat.
Vis publica est q̄ fit cum armis. sed vis p̄-
uata q̄ fit sine armis. instituit. de publi. ind.
circa si. in. §. itē lex iulia de vi puata Un̄
vis puata rerum deponit ab ordine rerum.
id est mulcrabit in tertia parte bonozū. sed
deportat cum vis armata pbat. vt in gl. j.
ca. ij. de or. cog.

Vis siue metus cadēs in pstantē virum est
met^o pene vlt cruciat^o siue amissionis oīum
bonoz. z ista excusat nisi postea cōsenserit.
vt in. c. de illis. ij. de spō. Alia est vis vlt me-
tus nō excusans q̄ nō cadit in pstantē virū
vt in. c. veniēs. z. c. p̄sultationi. eo. ti. Et no-
ta q̄ potest q̄s vim vi repellere. vt. c. significa-
sti. ij. de hōi. z. c. si fo de sen. excō. z dis. j. in
naturale. l. j. §. vim vi. ff. de vi z vi ar. l. scien-
tia. §. q̄ cū aliter. ff. ad. l. acq. Et B̄ rez si re-
pulsio fiat i cōtinēti nō ex intervallo. vt. l. idē

est. §. cum agit. ff. de vi et viar. Dieit autē sic fieri in continenti qm̄ sit flagrans crimine. h̄ est donec animus p̄tinuus durat. et nō diuerſit̄ ad alios act̄ vt. §. vim vi. pal. Secūdo debet fieri cā defensionis nō offensionis vt̄ vlciscendi. vt. §. pe. in. l. scientiā. pal. Tertio debet fieri cū moderamē inculpate tutele. C. vñ vi. l. i. c. vt. fam. §. vl. d̄ sen. excō. Et datur ibi talis p̄clusio q̄ ista defensio est p̄a et iusta q̄ sit tantū et tūc q̄ntū et q̄n est oportu nū. vt. in glo. l. i. c. vnde vi. pal. tamē si defēdens modū excedat nō exposito nō tenet. xxij. q. iij. nō in ferēda. Alanus et Johānes distinguūt. aut vis sit p̄sone. aut reb̄. de h̄ vide glo. in. c. significasti. pal. et c. dilecto si lio. de sen. excō. li. vi. et in. c. significauit. de pe. et re. vbi p̄sideratis circūstantijs imposit̄ penitētia arbitraria illi q̄ se defendēdo modū excessit Quarto p̄t fieri q̄n h̄z iustū timorē offense. puta p̄ minas alicui⁹ q̄ minas exequi solebat. aut p̄ occursum. nō em̄ oportet expectare q̄nq̄ def̄ p̄m̄ ic̄. q̄z talis p̄sset esse letalis. Sed an̄ q̄s excedens modū in defendēdo se vt̄ cū p̄sset euadere vulnerādo occidit. p̄uāf̄ d̄ occiso. So. si voluit occidere non t̄m̄ occidit non tenet sed vt̄ culpabilis puniet̄ ex arbitrio iudicis vt. l. si adulteriū cum incestu. ff. de adult. et Bal. singulariter in. c. j. de pa. te. in vsu. feudoz. Itē si accusatus de homicidio fecit articulū q̄ h̄oīem occidit. sed fecit ad suā defensionē. et pbauit que in articulo p̄tinent. an̄ d̄beat absolui p̄ regulam in. l. sententiā §. si cum aliter. ff. ad. l. acquil. et l. i. c. vñ vi. et §. vt. vim. et in cle. si furiosus. de homici. Bal. singulariter dicit q̄ non. sed venit potius puniend⁹. vt. l. i. c. de p̄fes. Rato. quia etiam in defendēdo debet seruari moderamē inculpate tutele. Debet ergo adijcere i pbatione defensionē necessariā. put no lo do. de ro. in singularibz suis

Vir nō h̄z p̄tatem sui corp̄s sed mulier. vt in. c. q̄dam. de puer. iuga. et xxvij. q. ij. sunt qui dicunt. Nec potest nisi ob causam fornicationis vxorē suam dimittere fm̄ inter p̄tationem sacri eloqui. hoc verū de his q̄ rū matrimonii carnali copla p̄summatuz est. vt. c. et publico. in fi. de puer. cōing. Hāc vir et vxor p̄ copulā iugalē effecti sūt vna caro vt. ca. ad aplicam. et c. cū sis p̄dit⁹. eo. ti. Etia vir cogitare debet quō placere possit vxori. ergo min⁹ q̄ dei sunt cogitare va-

let. cū q̄si diuisus i duo plenā sui nō habeat potestatem. vt. c. diuersis fallacijs. de cler. iug. Et est caput mulieris. xxij. q. v. cum caput. xxij. q. vj. nō me habebis. et ca. duo pueri. de despon. impu. et glo. in. c. j. de clā. def. despon.

Vir denotat q̄nq̄ affirmatiōez. Hāc q̄d vir fit fieri t̄m̄ dubiū n̄ existit. vt. c. ij. de cog. spi. li. vj. ff. d̄ iudi. l. vir certis ex causis. et xv. q. j. merito q̄ritur. Q̄nq̄ etia significat negationē. i. nullo mō. vt. ff. de le. j. si seru⁹ legat⁹ §. q̄ q̄nq̄. Sic etia d̄z. Vir bono pagunt exitu que malo sunt inchoata p̄cipio. et distinct. miramur. et j. q. j. p̄ncipia. et c. cuz Paulus.

De W

Uncia est duodecima ps assis. vt nati ex cubinis in domo succedūt in duabz vncijs id est in duabus partibz. xij. partium assis. si alij legitimi non sup̄sunt. Cetera uoia assis Reque supra assis.

Unde agnati. et vnde vir et vt. Reque supra Bonoz possessio. Et not. Lodo. de Ro. q̄ viro ducēti duas vxores. vel mulieri nubēti duobz viris de iure ciuili est pena capitis. l. eum qui duas. C. de adulter. Sed de iure canonico debent vxori inscindi capilli et panni anteriores et posteriores. xxij. q. i. d̄ benedicto. fm̄ expositiōez verā ibi approbatam.

Vniuersitas fm̄ Azo. i sum. q̄ cuiusq̄ vniuer. no. est pluriū corporū inter se distantium vno nomini sp̄caliter eis deputata collectio Est etia studiū vniuersale p̄uilegiatū. S̄z q̄rit si vniuersitas p̄gregat. et aliq̄s bestialis deridēdo et rixādo p̄turbat toram vniuersitatē. qua pena tal̄ puniet̄. Respon def̄ q̄ excoicatione tridua. et eiectōe d̄ collegio. tex. est singularis fm̄ Lo. de Ro. v. q. iij. in loco b̄ndicciōis que dicit esse nō alibi. Item vniuersitas scolariuz vbi p̄cipue p̄ scolares regit̄ disponere potest q̄ aliq̄s q̄ nō sit de vniuersitate det vocem. vt. c. scriptū. de elec. et l. xij. distinct. abeuntibz. cum si. Sed nundq̄ si vn⁹ t̄m̄ in vniuersitate cōtradicat. ne ille admittat valeat act⁹ admisionis. Domin⁹ Lodo. de Ro. dicit. Tu q̄ pauca scis sic ego diceres h̄ indubitatur p̄ regulam q̄ maior. ff. ad munici. l. plane. ff. q̄ cuiusq̄ vniuersi. no. et cle. j. de his q̄ si. a maio. par. c. Sed p̄trariū est verū Hāc hoc

casu vnus quantūcūq; minimus contra
dicens reddit actum nullum. hoc est dictū
singulare cōpostella. quem refert et sequit
Jobā. an. in ca. scriptum. p̄callega. in no
uella zc.

Uno p̄textu fieri aliqd est fieri nullo alieno
actu inposito nisi fiat ex necessitate z actu
nature vt sup̄stui p̄der̄ depositio vl medi
cine acceptio vl breuis lāguoz. vt. C. d. test.
l. cū antiq̄. Nec Bzo. z Hoff. eo. ti.

De Vo

Voluntas coacta. etiam ē voluntas. xv. q. i.
merito. ff. qd me. cau. l. si mulier. §. si dos. §.
si metu. Sed hoc intelligit sic q̄ nō est libe
ra voluntas q̄ req̄rit in m̄rimonio. vt in. c.
gemma. de spon. cū si. l. titia. ff. d. ver. ob. nā
voluntas z p̄positū distinguunt maleficia.
vt. ff. d. fur. l. q̄ in iure. §. j. z. l. diuus. ff. d. sic.
z est glo. in. l. fulcini. §. qd sit latitare. i. ver
bo anim. q̄ dat etiam q̄tuoz modos pbā
di animū alicui. et dic̄ lex Volūntates ho
minū vane sunt. vt. ff. ad treb. l. q̄ poterat. j.
r̄nso circa si. vnde hoc nomē volūntas signi
ficat generalr. scz cū rōne vl sine rōne. vt. l.
cū qdam. ff. d. leg. ij. Et in hoc differt ab ar
bitrio qd significat velle cū rōne. Ubi aut̄
acc̄ ponit in volūntate volūntas significat p̄
modū p̄ditionis. qz sensus est q̄ actus va
let si velit. sicut cū ponit in arbitrio. sensus
est si arbitret. vñ acc̄ p̄t poni in volunta
te eius cui debet q̄ri. z est p̄ditionalis. z pu
rificat p̄ditio declarata sua voluntate. vt. l.
si ita expressum. ff. de p̄ditō. z d̄mō. Sed i
voluntate obligādi nō p̄t poni. qz obliga
tio sua natura debet astringere necessario
qd nō facit actu posito in volūntate obligā
di in volūntate alic̄ tertij incerti nō p̄t p̄tra
ctus poni Et partes nō vident̄ habere ani
mū p̄trahendi. sic nec eo posito in arbitrio
imo multomin. l. si merces. in p̄n. ff. de lo.
z cōduc. In voluntate p̄o tertij p̄t contra
ctus poni z valet si velit. z nō valet si nō de
clarat se velle. vt. l. si. de p̄tra. emp. et ven. et
si velit stabit̄ eius dicto sine volūntati. Itēz
qz nō videt̄ fieri iniuria disponenti qui sic
disponit. Itē quia fieret differentia int̄ ar
bitriū z voluntatē. Vltima autē voluntas
nō p̄t poni in voluntate. puta heredis isti
tutio vl legatū. vt. l. illa institutio. ff. d. here.
insti. l. nōnunq̄. de p̄di. z demō. Et hoc est
positiuū. qz al̄s in simplici rōne potest po

nificat p̄tractus. Et p̄ patet qd ad oia idē
est in p̄tractu et volūntate vltima. B̄cepto
q̄n ponit in volūntate tertij. qz p̄tract̄ valet
vt p̄ditionalis. Vltima p̄o volūntas nō va
let qd est positiuū. Jo. fabri dicit qd hoc no
mē volūntas ex cōmuni vsu intelligendi si
gnificat idē qd arbitriū. Significat ḡ fina
liter voluntas vt sua ipositio. p̄sona cui in
iungit vl lex ciuilis ei significatum dat sen
qd quis modo p̄feretis dicat nisi lex ciuilit̄
ipediat. Volūntas p̄ma derogatoria signi
ficat p̄t verba sonāt. sibi ḡa. Testator di
cit cui bis legauero semel d̄beri volo. post
ea titio legat bis. puta p̄mo sticbum postea
pamphilū. legatū tm̄ semel debet. vt. l. si qd
in p̄n. de leg. ij. qz clausula derogatoria si
gnificat p̄sensum deesse legato eidem in se
cundo facto. Et p̄testatio p̄cedēs in facto
seq̄nti nocet vt. l. q̄ in aliena. in si. ff. de acq̄.
here. legatū. ergo secundū factū qd al̄s de
deest ex volūntate p̄ma derogatoria Si ḡ te
stator eidē ab eodez herede in eadē scriptura
legat. bis eandē q̄ntitatē semel tm̄ debetur
etiā nō p̄cedēte volūntate derogatoria Si
p̄o testator dicat cui bis zc. vt supra. et ad
dit nō obstante volūntate p̄cedente deroga
toria. vl sic adijcit. Et nolo clausula deroga
toria B̄ casu locū habere. tūc valet vtrū
qz legatū. qz verba addita tollūt significa
tū clausule derogatorie. z faciunt volūnta
tē adesse vtriqz legato. Item ibi testator in
suo testamēto dixit. sic nolo me posse facere
aliud testamētū. zc. vl sic. Nolo me posse
imutare hoc testamētū. vl nolo me posse
penitere si fecero aliud testamētū. valz etiā
nō expressa p̄ore volūntate derogatoria. hec
Bar. sic probat. licet p̄dicta verba testator
q̄ntum in ipso est aufert sibi liberā testamē
ti factionē. tm̄ hoc nō p̄t. l. stipulatio. B̄ mō
ff. de s̄bo. ob. Et sic p̄dicta verba nihil pos
sunt significare. qz talis dispositio valz ac
si p̄ predicta verba nō p̄diceret. Sed si te
stator diceret. Si fecero aliud testamētūz
nolo valere. qz hic nō disponit circa pote
statē testandi. sed circa voluntatē suā quas
dicit esse in futuro facto. tunc nō valeret se
cundū testamētūz. nisi reuocata clausula
derogatoria. Rō. qz lege ciuili nō p̄t dari
vel adimī hereditas in codicillis. l. j. C. d̄co
dicil.

Volo hoc verbū significat p̄ncipis signifi-
 catū v̄l q̄libet adiunctū vel q̄libet circū-
 stantia significare dicitur. Nam q̄n simpli-
 citer p̄fert significat motuz animi ad aliqd
 p̄sequēdū. Et cū nihil adiungit seu nō appa-
 ret ad qd̄ refert̄ in iure nullū ē effectus. Etia
 nō disponit p̄ Bar. i. apostilla hac Et etia
 C. de sum. cri. 2. ca. l. j. Et notat̄ in. l. q̄ se pa-
 tris. C. vnde liberi. q̄ volo 2 nolo non sunt
 opposita. qz volo ad oē temp̄ refert̄. vt dice-
 do. volo adire hereditatē. s̄z nolo ad p̄ns tē-
 pus m̄i refert̄. dicēdo nolo adire. intelligit̄
 nūc. licet postea velim. Et iō facit oratiōez
 ambigua. de qua ambiguitate d̄ h̄bo nolo
 no. do. Anthon. de Butri. in. ca. litteris. j. de
 spon. Sed ibi. si ille cui relicta ē electio di-
 cit. volo eligere hanc rem. significatū illoz
 h̄boz est ambigū. qz p̄t̄ intelligi duplici-
 ter. Uno mō. i. p̄m̄ mor̄ me f̄ert̄ in h̄c rē.
 nō t̄i deliberare. Secundo mō p̄ ip̄o actu
 acceptiōis. i. accepto h̄c rē. Si q̄ queris i
 q̄ h̄oz nostroz sit retinendū. r̄ndet̄ si est tra-
 ditus terminus ad eligendū seu d̄liberandū.
 2 in fine termini r̄ndes. volo eligere h̄c rē
 t̄i significat̄ electio. facit. l. sed si alio. ij. re/
 sp̄so. ff. ad trebel. cū dicit post deliberatio-
 nis t̄pis. 2 sic deliberatiōis dat̄ significatū.
 facit. l. ois q̄. ff. eo. ti. idē si ad interrogatiōez
 eius cū interest eodem mō r̄ndes. scz volo
 eligere h̄c rē significato sumpto ex h̄bis p̄
 certo. maxime cū dicit̄ p̄ certo volo elige-
 re h̄c rē. si aut̄ non est aliud vnde recipiat̄
 significatū nisi ex ipsis verbis. tūc nō signi-
 ficat̄ electio. imo recipit̄ p̄mo. i. p̄m̄ mor̄
 finit̄ in h̄c rē. Itē ibi legatarius cui reli-
 cta est electio. dicit̄ volo hanc rē. significat̄
 electio. vt. l. ij. ff. de op. 2 elec. le. qz mor̄ cū
 significat̄ p̄ verbū volo refert̄ immediate ad
 rē p̄ qd̄ significat̄ acceptatio rei. Et idem si
 beres instituit̄ diceret̄ volo h̄c hereditatē
 qz p̄ hoc significat̄ aditio. sc̄z si diceret̄ vo-
 lo eligere. volo adire. qz tūc nō significaret̄
 acceptatio 2 aditio. qz mor̄ animi nō fit im-
 mediate ad rē. sed ad actū eligēdi v̄l adēu-
 di. Itē ibi instituit̄ dicit̄ volo esse beres sig-
 nificat̄ aditio. vt. l. iā dubitari. ff. de here. in-
 sti. Et sic aliud est dicere volo adire. 2 volo
 esse beres. qz p̄ secūda verba significat̄ sim-
 pliciter aditio p̄ p̄ma nō. Et idem est dice-
 re. volo esse beres 2 volo h̄c hereditatem.
 Itē ibi. volo relinq̄re. siḡt. i. relinq̄. vt in. l.
 p̄p̄bilo. §. p̄positū. ff. de le. ij. Et sumitur si

gnificatū et natura vltime voluntatis. cui
 est puidere in futurū. etiā fauor eius vt va-
 leat dispositio. Itē dicēdo. volo p̄ talē geri
 negocia mea. siḡt̄ mandatus. ff. mādati. l. j.
 Itē vendere volēs dices. volo rē vedere. p̄
 r. 2 emēs dicit̄. volo emere. p. r. siḡtur empro
 venditio. qz p̄ verbū p̄ntis t̄pis signat̄ con-
 sensus de p̄senti. secus dicendo. vellem v̄-
 dere 2 vellem emere.
 Notū est alicui boni cū deliberatiōe facta
 p̄missio. vel deo facta pollicitatio. xxvij. q. j.
 de viduis. ij. Et dicit̄ boni. quia d̄ malo et
 etiā de re bona sine deliberatiōe nō proce-
 dit obligatio. Nā de malo q̄s non obligat̄.
 qz in male p̄missis rescinde fidē. et in turpi
 voto muta decretū. xxij. q. iij. in malis. Di-
 cit̄ cū deliberatiōe. qz votū qd̄ ex facilitate
 animi ponit̄ q̄ et arbitrio discretiōis emit-
 tit̄ nō est v̄l q̄qua obligatorū. vt. c. veni-
 ens. eo. ti. Et est triplex votū. Prīmū neces-
 sitatis. qd̄ quis necessario in baptismo pro-
 mittit. vt abrenūciare dyabolo 2 p̄p̄is ei
 tenere fidē. seruare decalogū. de p̄sc. disti.
 iij. c. j. Secundū est voluntatis. qd̄ q̄s vo-
 luntarie emittit sup̄ his ad q̄ ante votuz nō
 tenet̄. vt p̄nētie. abstinētie 2c. Tertius est
 votū mixtū ex his duobz scz prim̄ necessita-
 tis. 2 p̄tim voluntatis. Sed votū volūtari-
 um subdiuidit̄ in votū solēne 2 simplex. v̄n
 simplex ē cui nulla solēnitas adhibet̄. So-
 lū aut̄ votū p̄nētie solēnizat̄. Que aut̄ vo-
 ta redimi 2 p̄mutari p̄nt. vide Hof. in sum.
 e. ti. Itē votū obligat̄ quē deo. cū d̄z. Vo-
 uete 2 reddite. vt. c. si x̄ps. 2. c. debitorēs. de
 iare iurā. 2. c. magne. de vo. post. p̄n. S̄z q̄
 rit̄ primo nunqd̄ votū ante ingressum reli-
 giosi dissoluat̄ p̄ ingressum de volūtate ab-
 batis. 2 videt̄ q̄ nō. qz abbas nō videt̄ pos-
 se tollere obligationē deo q̄sitā. Sed p̄tra-
 riū est v̄ez p̄ Hoff. xx. q. iij. monacho. Se-
 cūdo querit̄ an dissoluat̄ p̄tractū matri-
 monij accedēti p̄sensu alt̄i iugū. Solo-
 sic p̄ glo. xxvij. q. v. voluit. Tertio filius fa-
 nō obligat̄ ex voto nisi de volūtate patris.
 vt. l. si q̄s rē. §. voto. ff. de pollicitat. an h̄ sit
 verū de iure canonico. So. q̄ nō p̄ glo. xxx
 q. ij. mulier. Cuius tres sunt rōes. nam fi-
 lius fa. delinquēs etiā sine volūtate patris
 diabolo obligat̄. vt. c. j. d̄ delic. puero. ergo
 2 d̄o obligabit̄ Sedo vouēdo filius fa. du-
 cit̄ spū dei. 2 q̄ spū dei agunt̄ nō sunt sub re-
 gula. xij. q. ij. due sunt. 2. ca. licet. de regula.

votū est
 duplex

 votū
 voluntari-
 um est
 duplex

Tertio. qz votū est qd spūale. et in spūalibz
pria ptas nō curat. vt. c. si. d. iudi. li. vi. 7 gl.
in. l. auctoz. ff. de mō. rī. c. ex pte. dere. spo.
Itē nō vouere sancti⁹ est qz votū put me/
lius pōt non p̄ficere. Graui⁹ em̄ puniunt q
votum fecerūt 7 nō p̄fecerūt qz si sine voto
mortui sunt simplr de fide. rī. q. j. §. q̄cūqz.
U⁹ describit sic. Uotū est animi p̄ceptum
cū deliberatione firmatū.

De Vr

Urbs simpliciter plata ppli romani ciuita/
tē significat antihonomatice. isti. de iu. nat.
§. sed q̄tiens. Urbis autē appellatio muris
aut p̄tinentibz edificijs finit. vt. c. significa
uit. de pe. 7 remis. ff. de p̄. sig. l. ij.
Urbana p̄dia oīa edificia accipiunt nō solū
ea q̄ sunt in ciuitatibus vl opidis p̄stituta
sed etiā in rure nisi forte stabula sint. qz lo/
cus nō facit p̄dia vrbana sed matia vt. ff. d.
p̄. sig. l. j. vide supra. P̄ditiū.

Urbanorū p̄diorū seruitutes. Req̄re supra
Seruitutes.

De Us

Usuari⁹ est q̄ alicui⁹ rei vsum habet. vt si tu
q̄ es dñs hui⁹ serui p̄senseris sine p̄cesseris
mibi vti ministerio ei⁹ salua p̄prietate 7 do/
minio. vñ vsuarū dici possunt clerici q̄ nō
possūt v̄dere nec testari sine donare d̄ bo/
nis ecclie. sed victu tm̄ et vestitu debēt esse
p̄tenti. r. q. ij. eps habeat. 7. c. cū constat. de
pig. fm̄ Bern. fm̄ aliq̄s p̄o clerici p̄nt vsu/
fructuario compari ad quē p̄tinet oīm fru/
ctuū p̄ceptoz ius diuidendi scz q̄ntū vsu/
fructuarij in morte 7 in vita sunt suoz do/
minij 7 ei⁹ debita 7 q̄cūqz cā soluere p̄nt. tm̄
fallit in p̄latis secularibz q̄ redditibz suis p̄
uenientibz eis rōne p̄latiōis soluere nō pos/
sunt debita nisi essent p̄ vtilitate ecclie cō/
tracta. Cōpetit ḡ vsuario ius et vsus. sz nō
pōt vendere. locare. vl alienare. sed solū ad
vsum suū 7 familie sue pōt vti seruitute ta/
li. vt in ortis. fundis. et similibz. si q̄s habe/
at in his seruitutē vsus.

Usus est ius vtēdi rebz alienis salua rerum
suba. p̄prietate 7 dñio. 7 quō accipiat. vid ar/
chi. de offi. dele. c. q̄uis. li. vi.

Usufructuari⁹ est qui fruit 7 vtitur rebz ali/
enis. vel qui res suas nemini furat. ff. d̄ ser/
ui. l. in iure cōmuni.

Usufructus est ius vtēdi. fruēdi alienis re

bus. salua suba rez. vt. ff. d̄ vsufr. l. j. 7 ē ius
in corpe q̄ sublato 7 ipm̄ tolli necesse est. de
structa ei domo destruit 7 vsufr. q̄ habet in
ea. vt. ff. c. ti. l. ij. 7 no. fm̄ Bzo. i sum. C. e. tit.
q̄ vsufr. formal⁹ d̄z ius. i. fuitus. sz vsu. casu
lis fm̄ q̄q̄ aliq̄s bz cāz dñij nō d̄z fuitus.
Et ponit hic fruēdi. 7 nō in diffinitōe vsus
qz differūt ius vtēdi 7 fruēdi. vt ifra p̄bit
Et vtēdi d̄z ad differētā creditoris q̄ habz
ius i pignore. nō tm̄ pōt eovti. imo factū cō/
mittit si eo vti⁹ vel fm̄ vtēdi ponit ad vti/
ferentiā vti⁹ dñij. qd̄ habet i rebz aliēis sic
emphiteota et feudatari⁹ bñt. sz fruēdi fm̄
Accur. 7 bern. d̄z ad differētā nudi vsus
qz minus est in vsu q̄ in fructu. Dicit in re
bus alienis. qz sua res nemini seruit. Sal
ua rez substantia d̄z ad differētā sup̄ficia
rū. 7 emphiteote q̄ nō tenent reficere edes.
Sz vsufructuari⁹ tenet. 7 etiā tenet ad tri/
butū. q̄a ad eū p̄tinet fruct⁹. Uñ ber. expo/
nit salua rez suba. i. ne pereat in toto suba.
Accur. exponit salua suba. qz rādū durat
vsufruct⁹ q̄dū durat suba. Et no. d̄ziaz i/
ter eū q̄ bz fuitutē vsus 7 eū q̄ bz fuitutem
vsufr. qz is q̄ bz solū fuitutē nudi vsus ita
viti⁹ q̄ fruct⁹ nō p̄cipit sic possuz vti cā tua
ita q̄ fruct⁹ inde nō p̄cipiā. sic q̄ p̄⁹ non sit
me⁹. sic similit⁹ q̄ bz vsum tm̄ alicui⁹ fūdi nō
pōt vti pomis. oleribz. 7 ceteris fructibz ad
vsum suū q̄tidianū. ille autē cui p̄petit fuit/
tus vsufr. pōt oīa hec facere.

Usucapio Est acq̄sicio dñij vti⁹ directa rei
aliene p̄ p̄tinuatōnem possessiōis t̄pis lege
diffinitū. i. p̄ spaciū t̄pis a lege diffinituz. ff.
eo. ti. l. ij. p̄bigra. Em̄ rē mobilē a nō dñio
bona fide. putās rē esse v̄dentis. 7 p̄ p̄tinu
um trienniū possideo sine interruptiōe ip̄o
iure efficioz dñs ill⁹ rei. directū autē dñij
bz ver⁹ 7 p̄ncipal⁹ dñs rei. Sz vtile dñij
d̄z q̄n q̄s in veritate nō est dñs. sed bz vtili/
tatē rei ac si esset dñs vt feudatari⁹. vasall⁹
7 siles Et d̄z vsucapio. qz vsu q̄dā 7 cōsue/
tudine possidēdi cepi 7 acq̄sini dominium
Secdo i rebz mobilibz vl se mouentibz. nā
imobilia nō dicunt vsucapi p̄pe. sz potius
p̄scribi. i. imobilibz ei p̄scriptio locū bz. Te
pus em̄ a lege diffinitū est trieniū in vsuca
pione. sed in p̄scriptiōe statuit decenniū in
p̄ntes. 7 vigeniū int̄ absentes vt insti. d̄ vsu
ca. Et dat vsucapio ne dñia rez sint i cer/
to. p̄ publico bono introducta vt. l. j. ff. c. ti.
Cōtra eq̄tatē naturalē. ff. de neg. ge. l. j. in fl.

et de p. di. 7 de. l. nā natura. Nā locupletari. nō d3 q̄s cū alteri dāno. fm regu. locuple-
tari. de reg. iu. li. vj. 7 sic aliud est equū 7 ali-
ud bonū. vt. C. de pac. conuē. l. hac lege. Et
q̄n oponit eq̄tas scripta p̄fert rigori sc̄pto
Solo. vez est dū vtrūq̄ sc̄ptū ē in spē. s3 in
p̄al. l. nā natura. eq̄tas est sc̄pta i genere. 7 hic
rigor in spē. ergo p̄fert rigori. Et iā i vsuca/
pione v̄l p̄sc̄ptione versat quedaz eq̄tas
naturalis q̄ suadet postq̄s q̄s iusto n̄tō bo-
na fide. certo t̄pis spacio rē tenuerit domi-
niū acq̄rere debet. 7 imputet dño q̄ negli-
gens est tanto t̄pe rem suam q̄rere 7 custo-
dire rē. Et sic nemo d3 locupletari rē. nisi
subsit cā. vt hic p̄p̄ cōem oim vtilitatem. 7
vt aliq̄ sit litiū finis. l. si. ff. p. so. vbi dat h
rō. ideo exceptio p̄sc̄ptōis est exceptio litiū fi-
nite. 7 oponit sic alie litiū finite exceptōes.
Vsq̄ stat q̄nq̄ inclusiue. vt. ff. de sena. l. si. 7
c. i. de or. ab epi. q̄ re. q̄nq̄ etiā exclusiue. vt
c. i. de dilectis. de fi. instru. vbi. d3. q̄ v̄sq̄ ad
diffinitioe snie calculū pōt vtrāq̄ ps et hi-
bere instrumenta. Est q̄ dicitio vsq̄ signifi-
catura vltimi t̄mini ad quē. sic dicitio a vel
ab p̄mi termini a q̄ Itē ibi vendo v̄l dono
hic fundū q̄ est me^o vsq̄ ad cimiteriū vel
vsq̄ ad eccliam fcat exclusiue. Rō. qz ma-
teria subiecta nō patit sensuz iclusiōis. s3 b
etiā ageret p̄ disponētē. S3 ibi ab ecclia
vsq̄ ad cimiteriū est loc^o diuini iur̄ vel re-
ligiosus. sumit inclusiue qz matia subiecta
ip̄ortat sensum iclusiōis. Itē exclusiue vt
ambulatoria est vltia volūtas vsq̄ ad mor-
tē. vt. l. iij. ff. de adi. lega. sed dicēdo vsq̄ ad
vite exitū p̄ba ponunt inclusiue. Itē iclusi-
ue ibi. minori dat tutor vsq̄ ad pub̄tatem.
Sed exclusiue ibi. vendo tibi agz vsq̄ ad
illū fundū q̄ est vicini. qz nō disponit q̄s d̄
realiena nisi habeat in mādatis. Itē iclusi-
ue ibi. do tibi iter vsq̄ ad kalendas martij
S3 exclusiue ibi. p̄mitto tibi dare. x. q̄libet
die vsq̄ ad kalēdas aplis. Rō. qz volūtas
disponēt̄s p̄iecturat in p̄ma ex fauore dila-
tiōis 7 debitoris. fac. l. arrian^o. ff. de acti. et
obliga. S3 in sc̄da p̄iecturat ex obligatiōe
q̄ stricte capit. Itē inclusiue ibi. do tibi in
penitentiā dicere septē psalmos singul^o di-
ebz vsq̄ ad kalēdas iulij. S3 exclusiue ibi.
sententiā lata a iudice d̄ soluēdo q̄libet die
vni florenū vsq̄ ad kal. iulij.
Usura sicut cōiter d̄ est q̄quid p̄ter vsum
sorti accidit v̄l accedit fm Boss. l. iij. q. iij.

pleriq̄. Et addit ipse intētiōe vel pacto p̄-
cedente. Sola em̄ spē v̄l expectatiōe viciū
vsurariū p̄trahit. vt. c. j. 7 c. p̄suluit. d̄ vsur.
7. c. iij. q. iij. si feneratorius. Et hoc cum p̄nci-
paliter habet spes et expectatio lucri alias
si ob caritatem moueat quis ad mutuan-
dū. et secundario speret de aliq̄ retributiōe
non putatur viciosuz. ar. ad hoc. l. xij. dis.
In singulis. 7. l. xij. dist. si officia. l. c. dist. qd
proderit. fm Boss. Item vsura est vbi pl^o
recipit q̄s datū est. Et diffinit^o fm Azo. C.
eo. ti. sic. Usura est quod p̄ter vsum rei cō-
cesse dat. p̄cesse. id est dare v̄l mutuate Un̄
vsura dicitur ab vsur es eris quasi vsu era
id est vsu eris data. scz pecunie. cum nomi-
ne pecunie quicq̄d homines habent p̄tine-
atur. j. q. iij. totum. Et no. q̄ om̄is vsura p̄-
statur sup facta dilatiōe ad annū. vnde q̄
dam vsura vocat centesima illa q̄ scilicet in
fra annū equipat sorti. q̄dam vocat sextu-
pla a sex quod ē totū 7 plica id est pars vel
medietas q̄ etiā alio noīe d̄ eulion. ab enu
q̄d est mediū. 7 olon q̄d est totum. et est illa
vsura q̄ totū p̄tinet 7 medietatē totū. q̄daz
s̄o est triēnis. scz q̄ p̄stet vsq̄ ad tertiam
p̄tem cētēsimē v̄l sortis. q̄daz semis q̄ p̄sta-
tur ad medietatē sortis. q̄dam bes q̄ p̄sta-
tur ad duas p̄tes sortis. Item q̄daz vsura
est fenus sortis. 7 q̄dam fenus feneratoris. Nā
vsura d̄ qd vltra sortē recipit. vt. c. si. c. iij.
q. iij. sed fen^o d̄ lucrū de vsura sumptū. vt
vsura vbi ad mutuū restituēdū nō fuit cer-
tū t̄ps determinatū. Et fen^o vbi determina-
tū. Est tū distinguēdū inter vsurā 7 rē il-
lā q̄ vsura cōmittit. nā q̄ ab vsurario erigit^o
p̄prie est lucz qd vltra sortē erigit scz lucrū
restituēdū. S3 res in q̄ vsura cōmittitur
est mutuū. d̄ q̄ lucz p̄dictū gignit S3 vtr̄
de vsura agnoscat iudex secularis v̄l eccle-
siastic^o. no. plene p̄ doc. in. c. cū sit. de fo. cō-
pe. 7. q. j. in sum. c. ex l̄tis. de iureiurā. 7 ē
glo. no. q̄ incipit cū repetunt. in cle. dispen-
diosam. d̄ indi. 7. c. iij. q. iij. qd dicam. S3
breuit^o si questio vsurarū est q̄stio facti. iudex
secularis cognoscer si q̄stio iuris solus
iudex ecclesiasticus cognoscer Et infra q̄n/
tum t̄p̄us exceptio vsurarum debeat p̄ba-
ri Hostien. 7 Jo. an. singulariter in nouel-
la dicūt q̄ infra octo dies a die p̄p̄site exce-
ptōis. ar. c. pia. de excep. li. vj. Et p̄ certo est
extranea iudicio v̄dicit Lodo. de Ro. nā
ille tex. reuera loquit in exceptiōe excōica

tionis. Hoc etiam confirmat Lap^o abbas allegationibus suis. alleg. lv. ad fi. Et subdit Lodo. de Ro. ego Rome decidi contrarium vide pulchram rationem q^o immo infra. xv. dies pbari debeat. nam q^o usuram exigit raptor est latro et spoliator. vt. c. si q^o usura. xiiij. q. iij. S^o exceptio spoliatiois pbat infra. xv. dies. vt. c. freques. de resti. spolia. li. vi. igit^o r^o q^o est menti tenendū.

Usurarius manifest^o q^o dicat. vid. c. i. et. ij. de usur. li. vi. Et ultra hoc dicit Barthe^o q^o sit ille q^o usurari^o et libris suis puicif. all. cle. i. d^o vsu. z. c. si sincera. clv. di. c. sane. xiiij. q. ij. z. l. i. §. editiones. ff. de edendo. Secūdo ille q^o pfitet corā sacerdote se esse usurariū. q^o usurarij iudex est sacerdos. z sic confessus corā suo iudice erit manifestus vt. c. quē penitet. z de pe. disti. vi. Jo. an. dicit h^o verū si assint testes. vt. c. quēq^o. de usur. l. vi Idē sequit^o Jo. de ligna. q^o iudiciū fori penitentialis nō inducit illos effect^o q^o iudiciū fori p^otentiosi. q^o ideo sit manifestus. Tertio dicit ille usurarius manifest^o q^o habet altare paratū. Sūt g^o usurarij triplices Primi notorij. q^o habet altare p^otinue paratū. semp mutuantes Scōi nō notorij s^o manifesti. q^o nō habet altare p^otinue paratū. sed interdū mutuantes. Tertij p^o famā tm manifesti sunt.

Usurpare est aliquē frōnes ius vsum vel p^osuetudinē capere. inuadere v^o presumere. Vide Albe. de rosa. in dicti. suo. q^o usurpatio. vbi plene.

Usurpatio est interruptio vsucapionis. vt. l. ij. z in Rubri. ff. de vsucap. et usur. Et dicit ibi tex. q^o oratores usurpationē frequentez vsum vocant

De**Ut**

Uti z frui differunt sic. q^o vti d^o ille qui ita vti re q^o fructus nō p^ocipit. sicut possuz vti ad vsum q^otidianū z ministeriū eq^o tua ita q^o fructū nō p^ocipiā. scz q^o part^o nō sit meus. s^o is q^o alicui^o fundi vsum h^o pomis et olerib^o vti p^ot ad vsum q^otidianū. nō tm donare v^o vendere p^ot. Frui s^o d^o ille q^o fruct^o p^ocipit z sic usurarius h^o vsum rei. vt cui d^ons nemoris p^ostituit vsum nemoris ad necessitate suā z familie sue vt accipiat ligna. olera. poma. flores zc. q^o nascunt in nemore p^o se z suis conuiuis. non tamen vendere p^omittit

ipm alias frueret. quare clerici dici possunt vsuarij. vt supra dictum est.

Uti possidet est quoddā interdictū cū possessor indet a nō possidete vt iudex p^o ipō dat sententiaz. Si vn^o fuerit tūc p^onūciare habet i singulari nūero. vt ita possideas vt possides. Si aut^o plures tūc debet p^onūciare in plali nūero. vt vti possideris ita possideatis. Hodie tm honoris eā cū hoies vni tm loquunt^o plurali smone vtunt dicētes. beneueneris. trāsitate bñ. Et ceperūt isti honozabiles voces a iulio cesare. vñ z illō d^o Nos duo turba sumus. hec Azo. i sum. c. c. i. z vide glo. antepe. in. c. licet. de pba.

De**Uu**

Vulua fm Archi. xiiij. q. iij. pleriq^o. q^o q^o lud ē q^o ex vulua nascit. vel est veter porci v^o vber vaccinū. vel ylia scz falsitia.

Vulgaris substitutio d^o cū q^o loco instituti. vel ei^o cui alias puta ab intestato est ius ad eundū in casu hereditatis nō adite apponit seu subrogat. vnde p^oditio est semp si hereditas nō adeat. Et d^o vulgaris. q^o i hūc casum seu euentū fieri p^ot a q^olibet q^o testari p^ot. z cui libet q^o ius ad eundū habet ex testamento. v^o ab intestato. q^o voluntas tal^o d^o sponētis simplr admittit iure ciuili scz in pupillari z alijs substitutiōib^o. vbi nō simpliciter admittit imo restringit z limitatur. Et q^oq^o penit^o nō admittit iure ciuili scrip^o. Et nō. q^o p^oditio ibi appositā si hereditas nō adeat p^ot duplr intelligi fm q^o adire duplr p^ogit scz v^o p^o nolle adire. v^o p^o nō posse. Et istō nō posse mlt^o modis p^otingere. v^o q^o euenit furor v^o depozitatio. v^o q^o bonoz acq^ositio interdicat. Vulgaris tm substitutio semp p^otinet p^oditionē d^o euetu nō adire hereditatē. licet iā in vnum casum vel plures vel oēs p^otinere possit. Ecce ra vide supra de substitutiōib^o.

De**Ux**

Uxor sortit^o forz mariti z p^oicipat bullegiuz ipsi^o. vt. l. seie. ff. d^o sena. S^o nō iō p^ocubina sequit^o forz sui p^ocubinarij. vt. l. d^o iure. i. fi. ff. ad mūcip. z ē rō. q^o castitas m^orimonialis aliqd mereri d^o vltra q^o fornicatio. s^o d. l. d^o iure. n^o h^o locuz i p^ocubina clerici. q^o tal^o seq^o forz clerici. De h^o sunt due no. glo. vna. xxxij. di. c. eos. Alia. x. q. j. clericū. Rō. q^o nō p^ot negari q^o p^ocubina clerici sit de familia e^o

sed familia clerici sequit ipsius for. vt. c. in
dicat. lxxix. dist. 7 in. l. ij. C. de epi. 7 cle.
7 in pbemio. foz. Dec Lodo. de Ro. i sin
gularibz suis. Item vxoz fugitiua reuerfa
in bzui nō diuertisse videt. vt. ff. de re. iur.
l. qd̄ q̄quid. qz calore iracūdie pot̄ factū
videt fm Accur. ibidē Et talē vxozem fu/
gitiuā 7 p̄ se q̄ns furtiuā licitū est inq̄rere
in domo scolaris suspecti auctoritate iudi
cis. vt glo. in. l. ij. C. de epi. audi. Et. l. si q̄s
in B gen. C. de episcopis et cleri. et no. in. l.
ij. C. de ser. fugi. vbi plen̄ p̄ doc. d̄ inq̄sitōe
cuiuslibet rei furtiue.

De X Enia dicitur mu

Enia dicitur mu
nscula q̄dā q̄ dant esculentiz po/
culēti q̄ vulgo dicunt appēlatōnes
ceteraz ho rerum q̄ vsu ediliū excedūt
magis pp̄ie dicunt munera Dicit em̄ fieri
tenū d̄ pomis. cū quis bz hospites fm ar/
bi. xiiij. q. ij. pleriq̄ in fi.

Xenodochus est q̄ xenonem alicui⁹ ciuitatē
pcurat.

Xenon est dom⁹ in qua egrotates recipiunt
tur. curant. 7 alimētis sustentant. vt. C. d̄ epi
seo. 7 cle. p̄ cotū.

Xenodochiū est dom⁹ ad hospitū pegrinā
tiū deputata. vt q̄dā dicit. Sed tñ xenō et

Xenodochiū eadē dom⁹ dici pot̄. scz in q̄ va
litudinarij et senes id est infirmi recipiunt
7 alunt. Predicā aut̄ differentiā facientes

Xenon p̄ lram 3. 7 Xenodochiū dicit eē scri/
bedū p̄ s. vide. c. ij. de reli. do. Et varia no
mia taliū locoz habes. xiiij. q. vl. sancim⁹.

vbi de B. 2. j. q. ij. si q̄s hoicm. ad fi. in auc. d̄
aliena empbi. §. q̄n. in pn. collat. ix. et de ec.
ri. §. fi. 7 est glo. in cle. p̄ lras. de pben.

Xps est rex regū. dñs dñantiū. vt in cle. pa/
storalis. de re iudi. c. cōtra morē. in fi. c. di.
7. c. ma. ij. d̄ deci. 7 apoca. xix. c. vltra medi/
um. 1. ad Thi. vi.

Xpi actio nostra istructio d̄mōstrat. d̄ elec.
c. significasti. de sepul. c. j. xij. q. j. exemplum
dñi accipite. facit. ij. q. j. deus omnipotens

7 de se. dist. j. solennitates. ij. Item xpi ad
belial. Nulla cōuentio lucis ad tenebras.

Nulla p̄cipatio iusticie 7 iniq̄tatē nulla cō
municatio. nullus sensus tēplo dei cum
idolis. de pe. dist. j. c. si anteq̄. in fi. 7 distin.
ij. c. si em̄ inquit. a pn. post mediā colūnaz.

Item xps venerat in bginē. post digestōm
in for. glo. est in. l. titia. §. seta. ff. de au. et ar.
leg. vbi dicit. Ab heredibus meis volo in
beoz signū dī. glo. dicit vt crucē fm hug.

Itē xps mortē elegit in cruce p̄ quatuor.
Primo. vt in illa pēdens in aere se int̄ deū
7 hoicm mediatorē ostenderet. dist. x. c. qm̄
7. j. Thi. ij. Secūdo vt damna obueniētia

p̄mis parentibz p̄ lignū venitum restaura/
ret p̄ lignum crucis. Tertio vt diabolū
q̄ vicit p̄ lignū suparet p̄ lignum. Quarto

vt euidenter ostēderet p̄ q̄bus restaurādis
pariebāt. s. p̄ supis angelozū ruinis repā
dis. p̄ iustis de limbo educendis. p̄ amicis
colligendis 7 amādis. p̄ inimicis recōcili/
andis. glo. est sup verbo crucis. in cle. j. de
sum. tri. 7 si. c. Itē xps tres mortuos susci/
tauit. scz puellā in domo. p̄ quā cogitatio i

telligit. Puerū in porta ciuitatis. p̄ quem
act⁹ intelligit Et Lazarū in sepulchro. per
quē p̄suerudo mala notat. vñ Bēs mala

mors intus. malus actus mors foris vsus
Tumba. puella. puer. lazarus ista notant.

Hac h̄bo. hūc motu. lacrimādo suscitāt il/
lum. Xps i medio nascit eger hō. de pe. dist.
ij. si sermo. 7. §. tanq̄. 7. c. sicut tribz.

Xpianoz nomē p̄mo ortū ē ante anthiochi
am. vbi ignaci⁹ fuit eps. viij. q. j. mutatiōes

Hā prius oēs fideles dicti fuerūt discipu/
li vl̄ fratres Sed postq̄ apostoli fecerunt
conciliū anthiocenū. tunc dicti sunt chri/
stiani. vt est glo. xii. dist. sacrosancta. et ibi

ter. Et xpianus factus ex necessitate egri/
tudinis nō potest esse clericus nisi in duo/
bus casibz. Primus est si deficiāt clerici in
ciuitate. Secūdus est si sanctitas suadeat

prariū. puta p̄ lapsum biennij. vt. lv. dist. si
q̄s in egritudine. Itē xpiani facientes se tu
deos qua pena puniant habes in. le. iudei.
C. de iude. 7 in ti. de aposta. 7 in tit. ne sanc.
bap. rei. fm Lodo. de Ro.

De Y
Conom⁹ dicitur

Y ille cui res ecclesie gubernāda dat
scz ep̄alis. 7 pp̄ie res canonicoruz.

Etiā q̄nc̄ est vicedñs vel prepositus. j. q.
ij. saluator. vide glo. in. c. impator. d̄ iura.
ca. vbi cōcor. Unde fm Boss. differūt yco
nomus et iudic⁹. pcurator et actor. Nam
yconom⁹ administrat res ecclesie. et aliq̄.

defendit in causa. Et quicquid in ecclesia vacante ad percipiendos puenit et seruandos ad opus futurum prelati. Sindia autem in rebus et negociis cuiuslibet corporis vel collegij. Et secundum leges non differunt a defensore. et est vniuersitatis. Sed procurator est puate persone ad vnum negocium vel plura. Actor autem pro vno vel pro vniuersitate ad vnam causam et presentem et cum de certo constituit. alia vide supra de yconomus.

Ydrophilegij dicuntur ab ydria quod est vas quod aqua deferretur. vel ab ydros. id est aqua et philate custodire. qui custodes aquarum. secundum Iohannem an. i. c. si iudex laicus. de sen. excō. li. vi.

ymmo hec dictio significat quicquid correctiue vt testator dicit. Titius ymmo seyns heres esto. vt. l. si ita scriptum. ff. de here. insti. ibi text. dicit. Adhucientes et detrahentes ymo et mutantes. Ponit etiam copulatiue. vt. C. deno. cōpo. l. i. §. qbus. Et sumit significatum ex et copula adiuncta. et esset idem dicere etiam Sed ibi yconomus quod hoc fecerit ymmo fieri passus fuerit priuetur ponit alternatiue vt. l. inbem. §. yconomus. C. de sacrosanc. eccle. quia habet locum pena. vel ipso alienante. vel alienari patiente. Potest etiam ibi accipi correctiue. quia eadem vel maior est ratio in alienante quam in patiente alienari et puniatur. Item quo ad decisionem legis ponitur ibi copulatiue. quia pena habet locum et in alienante. et in patiente alienari.

ypocrisari quicquid ponit pro sindico. quicquid pro yconomus. vt no. Spe. in ti. de bis quod alie. non possunt. vel non licet.

ypocomus dicitur ab ypos quod est sub et comos villa. Unde ypocomi. quod sunt sub villanis. secundum Placem. et Accur.

ypostasis dicitur ab ypos quod est sub et stasis status vel stans quasi substans. et vtuntur greci sicut nos pro persona quia habet substare omnibus accidentibus. et omnia accidentia ad se recipit. et a nullo tamen informat. secundum Dugonem. gl. est in cle. i. de sum. tri.

ypotheca est res immobilis pignori obligata vt domus. ager. fundus. Pignus autem est res immobilis proprie a pugno dicitur. quia a pugno tradi potest. Et sic hypotheca non est aliud quam obligatio vel pignori obligatio. Ius autem hypothecarum est illud quod competit creditori in bonis debitoris sui sibi obligatis pro debito tacite vel expresse. et dicitur ab ypos id est sub. et theca positio quasi suppositio Nam debitor res

pignoratam creditori supponit. et in ipsa sibi ius constituit Quicquid ergo rei pignorate obligate non transit possessio in creditore Et dicitur hypotheca sicut pignus est mobilis quod creditori datur.

ypothecare est obligare. pignori vel supponere. vt patet per Rubricam. ff. de re. eo. quod sub tu. et cum. ubi subdit. Sine decretis non pignori supponendis. Et legato facto super rebus hypothecatis. scilicet omnia bona testatoris. vt. l. i. C. commu. dele. Vide supra de dictione Super.

De Zelotia est suspicio

3 zelotia vel furor. ij. v. §. hoc autem. sub. c. consulisti.

Zelotes. quod est zelus et vlciscens. vt in. c. nisi cum pdem. de renun. §. persone fo. ibi dicit. Ego sum inquit deus zelotes. id est requisitor et exactor castitatis. i. q. iij. §. hec vltra. xxiij. q. i. §. visitans peccata patrum in filios vsque tertiam et quartam generationem in his quod oderant me. id est contra me paternum odium imitantur Et sunt verba domini ad moysen Exodi. xx. c.

Zizania est seges vel herba puerfa. scilicet lolium. l. vi. dist. c. nasci. xxiij. q. i. c. qua. Et quicquid ponit pro sorde omnium segetum. glo. bona in cle. dudum. de sepul. et c. licet. de elec. Et ita saluator dicit ad volentes eradicare zizania. i. q. iij. c. nolite. i. p. pn. et xxiij. q. i. §. i. et mat. xij. Sinite vtraque crescere vsque ad messes. id est ad diem iudicij. vbi mali eradicabuntur et in ignem prouicient. A qua eradicati ne nos custodiat quod sine fine viuit et regnat Amen.

Explicit vocabularius iuris Impresus Argentine pro comuni omnium utilitate et facilio aditu ad vtriusque iuris noticiam. Anno domini. M. cccc. xc. Finit in processu sancti Michaelis.

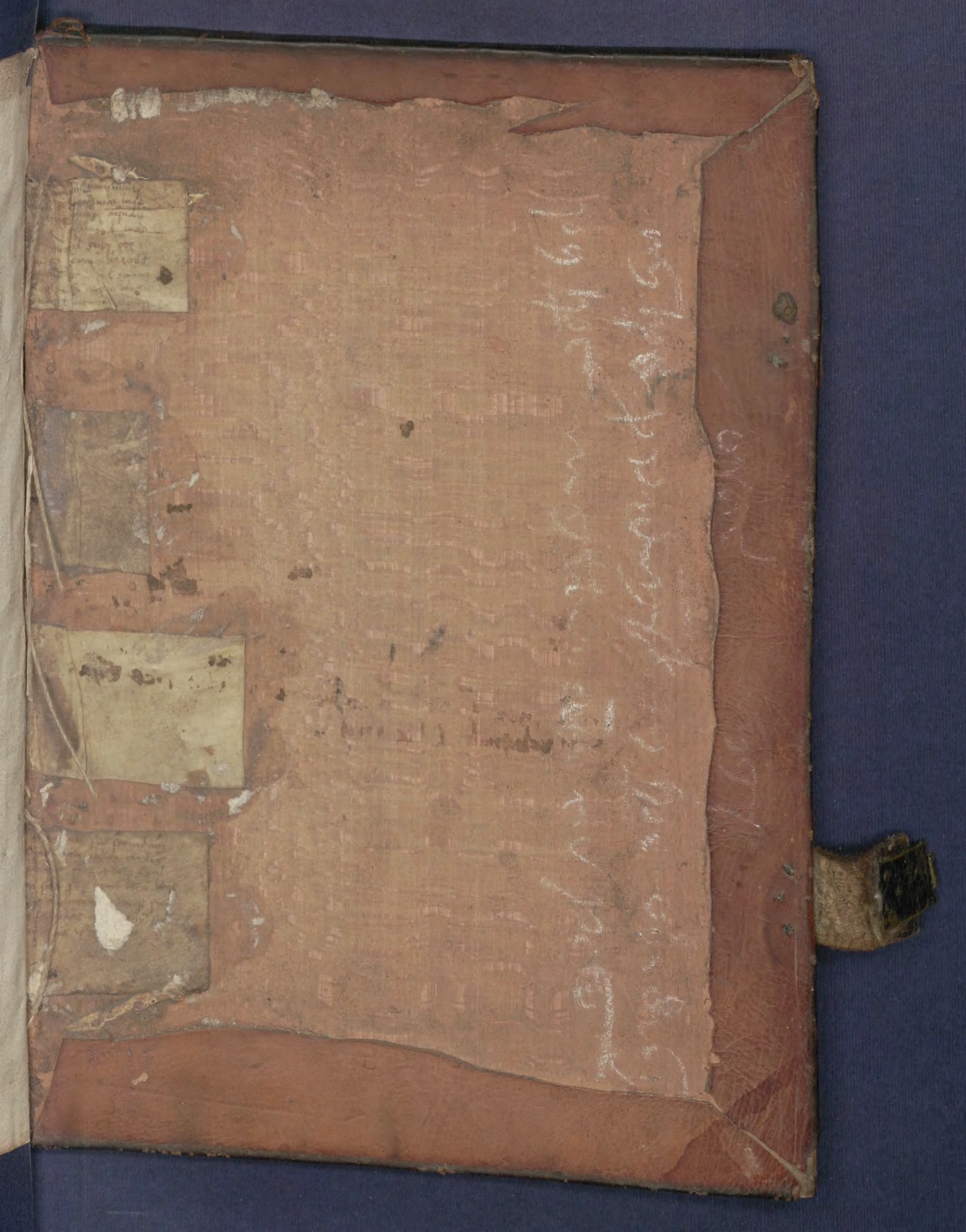

z z r r z
a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z
a

Handwritten text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is faint and difficult to decipher but appears to contain several lines of characters.

BIBLIOTERA UNIW. W POZNANIU
100
INCUNABULA

